Jerusalem
1936
by Hilda
el Snowman

ספר התרומה

אדם במץ

נדפס עם רב העיון הספר המפואר

הזה הנקרא ספר התרומה אשר בו כל מעיין
ימצא מרגוע ויצא ביד רמה · בבית
האדון דניאל בומבירגי
שנת הרפ״ג
לפ״ק

בויניציאה

purgato in ochi alla madalena
dal Mateliga

sarò con q(uest)a mia a pregarvi d'andar a ...
a quel libro amico per veder se ... puol ...
il negotio di quelle perle che sta ...
in vano che credo ... ne trovera ...
comprare in gran quantità per tanto ...
pronta risposta per mio governo e ...
al solito

[redacted]

Io Abram Calvo hebreo e mio

[redacted]

בספרי בקלין בת יהושע זצ״ל

הלכות שחיטה

א דין שחיטת עוף סימן אחד ובהמה שני סימני' ורוב אחד כמוהו ושחיט' ורידי' בעוף שבולהו כאחת או מנקבו בקוץ דהלכ' כרבי יהודה בורידין בפ"ק דברכות ואם לא חתכו בדיעבד כשר:

ב דין פגימת סכין שצריך לבדוק הסכין תחלת שחיטה וסוף שחיטה ואם לא בדק הסכין בסוף כשר' ואם מצא לו בסוף פגימ' כל הבהמו' פסולות ואם שבר בה עצם כשרות אם בדק את הסכין תחלה' ומותר לכרוך מטלית על הפגימה ולשחוט' וצריך לבדוק הסימני' אחר שחיטה אם שחוטי' יפה ואם לא בדק בסוף פסולה:

ג דין שהה באמצע שחיט' בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא מפורש בדין חלדה:

ד דין דרסה שלא הוליך ולא הביא הסכין:

ה דין חלדה שהסכין מכוסה מן העור או אפי' מסובך מצמר וגם לאח' ששחט מעט פעמי' ששוחט בראש הסכי' שלא יחתוך מן העור יות' ואז פעמי' שראש הסכי' ששוחט ממנו מתכסה מן העור ופסולה כך פר"שי פ' חטאת העוף שזהו חלדה שהיתה במליקה אבל יש להזהר מזה וכר' זהו דוקא אם הסכין מכוס' במה ששוחט ואם החליד או שהה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתר' פסולה בר משהה בקנה במיעוט קמא דכשר' כמו חצי קנה פגום כך פי' ר"שי והלכות גדולות: בתוספת' שהה במיעוט בתרא כשרה אבל אבל במיעוט קמא פסולה לכל הפחו' בושט והחליד במיעוט בתרא יכול להיות דכשרה כמו הגריס דכשר:

ו דין הגרמה ששחט שלא במקו' שחיטה למעלה משפוי כובע או למט' מאוכ' קמא וכן בושט למעלה מתפיס' יד או למטה משיעיר ואם הגריס במיעוט קמא פסולה במיעוט בתרא כשר' דהא רב ושמואל פסקי כר' יוסי ברבי יהודה דשחט בטבעת גדולה ושייר מלא החוט על פני רוב' כשר' ואם הגרי' אחרי כן כשר' שאין דינו כמו שהה או החליד במיעוט סימנים כדפרישית לעיל:

ז דין עקור שנעקרו הסימני' ממקו' חבורן בלחי או נפסקה הגרגרת באמצע ברובה פסולה מדתנן ניטל לחי התחתון כשר' תלמוד' משני לה שפיר ואם ספק לו מתי נעקר לאחר שחיטה או לפניה פסולה אפילו הסימן השמוט הוא שחוט ואפילו לא תפס בסימנין דהא אמר רבי יוחנן יביא ויקיף:

ח דין שחט בשנים או שלשה מקומות:

הלכות טרפות

ט דין תרי אוני דסריכן בשלא כסדרן טריפ' ואם סריכי בכסדרן כריכי כפיחה ופעמי' טריפ' לדברי ר"ח בשם הגאון היכא דעיקרן מיפרקי ואין סירכא במקום שמתחילות ליחלק:

י דין אונא באומא דסריכי יחד טריפה:

יא דין ריאה הסרוכ' לדופן האומא דהיינו ברחוב החזה טריפה ואם האונא דהיינו במיצר החזה סרוכה לדופן כשרה כדאמ' רב נחמן ריאה שנקב' ודופן סותמתה כשרה והוא דסביך בבשרא שבין הצלעות אבל בצלעות עצמן לא סגי דסוף הסרכא ליפסק ואפילו סביך בבשרא ממש ובמיצר החזה כמו האונא דכשר' היינו בכפיה' דווקא כך פירשו הגאונים ואם יש סירכא מהריאה לשומן הלב או לשום מקום טריפה:

יב דין חסרון אונות תלת מימינא ותרתי משמאלא מלבד תרי אומי' או חליף או יתיר או חסיר טריפ' ואם היתיר' בדרא דאוני כשר' ולא מצרפינן החסרה לעינונית' דורדא אא"כ קיימ' בדרא דאוני ואי יש תרי עינוניתא טריפה ואי אין בה אפילו אחת כשרה:

יג דין בועה שבריאה אי תרי דשפכי אהדדי או אחת כשר אבל תרי דסמיכן ולא שפכן אהדדי או אחת בשפולי ריאה דנראית כשתי' טריפה כדאמ' בה"ג או הריאה שנשתנית מכמו' שרגילה או ממראה או מדבר אחר:

יד דין מחט שנמצאת בריאה ואין המחט נראית בחוץ והריאה באת לפנינו שלמה כשרה ואם חתך ממנה ובא לפנינו עם המחט טריפה או מחט שנמצאת בתוך הכבד אפילו שלם לפנינו איקופא לבר חוץ טריפ' דדרך הושט עם המאכל בא ויצ' לחוץ וחזר ונכנס בכבד והוה ליה נקובת הושט ובקופא לגיו כשרה ובמחט קטינתא כדידן טריפ' בכל עניי' אבל בריאה בכל עני' כשרה שהריאה והכבד תלויין בקנ' וסמוך לקנ' יותר לריא' וגם רחב יותר אבל מכבד רחוק וקטן או נמצא' בסימפונ' דכבדא כשיר' או תחובה מבפני' בעובי בית הכוסו' מצד אח' כשר' וכן נמצאת המחט בחלל הקורקבן גם נתחב בבש' מבפני' או נמצא' בחלל הושט בכל עניי' כשרה שהקורקבן ובית הכוסו' תלויין בושט והמאכל בא דרך הושט וגם המאכל בא דרך המאכל ואפי' קופא לבר ננעץ בבשר כשרה דאוכלין ומשקין דחקוה להיות תחובה שם אבל הכבד תלוי בקנה ואין לומר שהקדים קנה לושט שאי' רחב וקרוב לכבד כמו לריא' אם תולעים יוצאים מריאה כשרה דלאחר שחיט' פרים וכשנתחב' המחט מבפני' בדקי' או בקורקבן ואין נכר' מבחוץ ויש קורט דם בחוץ נגד המחט טריפה ואם המחט נכרת משני צדדין ואין קורט דם על המחט ולא על הבשר לאחר שחיטה יצא לחוץ וכשרה ולא חיישינן שמא עבר מחיים לבר חוץ וחזר ונכנס לפנים:

טו דין נקבי' שבגרגרת אם יש בהם חסרון לכאיס' אם אין בהם חסרון לברוב' או סדוקה לארכה כשתייר חוליא כשרה ואם נקבה למטה מהכשר שחיט' דינם במשהו:

יו דין חוט השדרה שנפסק ברובו ובראש הוי במשהו ניקב קרום של מוח ל למט' לבר הזנב עד בין הפרסו' ברובו מכאן ואילך כשר ובעוף עד בין אגפים ברובו מכאן ואילך הוי כשר:

יז דין נקבים דמיטרפא בהו אם סותמתו שומן הנאכל בין בבהמ' בין בחיה בין בעוף הוית סתימה וכשרה דמהדק אבל חלב שאינו נאכל אינו חשוב סתימה וטריפה אבל ריאה הדבוקה לשומן הלב לא קרוי סתימה דדוקא שמן הגדל במקו' הנקב סותם וכשרה:

יח דין נפלה בהמה מן הגג או מן העליה או נפלה דרך ארוב' מגובה עשרה טפחים טריפה ואם דלגה מאליה אמרה כ נפשה וכשרה ואם הניחה למעלה ומצאה למטה יש לומ' שדלגה וכשר' ואילים המנגחין זה את זה כשרין וטבח המפיל בהמתו לאר' בשעה שרוצה לשחטה אע"פ שמפילה בחוזק כשרה לפי שנועצת צפרניה בארץ או אם החליקה ונפלה לארץ מאיליה אע"פ שעתה אינה נועצת צפרניה כיון שלא הפילוה בכח כשרה כיון שאין גובה עשרה מכריסה עד לארץ כדאיתא בפ' הפרה ואדם שזרק טלה לארץ אם נפל על מתניו כשר ועופו' שנכורין ואין יכולין ללכת אי מקרבי קטרי של מכודם חיישינן וכל מקום שיש לחוש משום ריסוקי אברים כגון נפלה מן הגג או מעליה או טרפה בכותל צרי' להמתין עד שתלך והלכ' אינה צריכה בדיקה:

יט דין בהמה שלא בדק בה שרכי הריאה טריפ' אבל הטלה אין רגילות להיות בו סירכא כשהוא קטן ואם לא בדק כשרה בדיעבד:

כ דין ניטל הטחול או הכליות דכשרה וכניקב הטחול בשומנא טריפ' אבל בקולטיה כשרה וכוליא שלקתה טריפה כי מטי לקות' עד מקו' חריץ וכוליא שהקטינ' בדקה עד כפול בגסה עד כענבה:

כא דין נשמט ירך או בבהמ' או בעוף מקום חבורו בקולית בלא איעכל ניביה כשרה אבל איעכל ניביה טריפה שמוטת יד בבהמ' זה הוא רגל שלפנים כשרה שמוטת גף בעוף ממקום חבורו בכתף טריפ' שמא נקבה הריאה שהוא פקח:

כב דין ניטל צומת הגידין שנחתך מעט מהבשר עם אח' מהחוטי' למעלה מהארכוב' בסמוך והעצם שלם דבחוט אחד או רובו טריפה בין בבהמה בין בעוף:

כג דין נחתכו רגליה למעלה מצומת הגידי' טריפה והוא הדין אם נשבר העצם ויצא

ויצא לחוץ נרידא דרך נקב קטן שאין עור
ובשר חופין רוב השבירה ודווקא ברגל ש
שלאחריה אבל בשלפניה אפילו כולו
נחתך למעלה מן הארכוב׳ כשרה דאמר רב
בעלת שלש בעלת חמש ברגל טריפה אבל
ביד הוי מום לגבוה אבל להדיוט כשר׳ והיכא
שנשבר העצם למעלה או למטה ולא נחתך
לגמרי אם לא יצא לחוץ הכל כשר בין בהמה
בין אבר ואם יצא לחוץ למעלה מן הארכוב׳
הכל אסור משו׳ טריפ׳ אבל למט׳ מהארכובה
ויצא לחוץ בהמ׳ כשרה אבל האבר יש לו דין
אבר מן החי מדרב׳ ואסו׳ למולחו עם הבשר
ולהושיטו לבן נח מדרבנן ונפקא מינה דאם
יש ספיקא לקולא אבל מן התורה אין לו דין
אבר מן החי אפילו למעלה מן הארכובה
משום טריפה כדתנן בפרק אמרו לו:

כד דין עור ובשר חופין רוב השביר׳ צריך
רוב הכסוי מבשר ומעוט מעור ואי׳
הגידין מועילין לכסות כמו העור ואם יצא
העצם דרך נקב קטן וחור בפני׳ אין מועיל
אחרי כן עור ובשר חופין רוב השבירה:

כה דין דרוסת הזאב אפי׳ הכה בידו בהמה
נשה טריפה ודווק׳ ביד שלפני׳ הכה
הבהמה ולא ברגל שלאחריו וגם לא בשן וכן
חתול בגדי׳ וטלאי׳ דווקא ולא באמרי רברבי
וחולדה בעופות טהורין או עוף טמא שהכה
בידו עופות טהורי׳ כגון בעוף הנץ ונז בעוף
הדק ושאר עופות כדכוותייהו טריפה ואם
שחט העוף טהור קוד׳ שהסיר העוף טמ׳ את
ידו מעליו כשר אבל יש לחוש שהסיר ידו שלא
בפניו ואסור ואם זאב או חתול נכנס בעדר
עם הבהמות ושותק והם צועקי׳ חוששין ואם
חתול או חולד׳ כמנ׳ בלול של תרנוג׳ לי׳ וצועקי׳
והוא שותק דזה שכיח מותר דאיכו זורק אלא
במכילו׳ שבורחין מפניו בחתול וחולדה ועוף
אבל בזאב ליכא חלוק ואסור וזאב שנשא
בהמה מן העדר והצילה הרועה ונתערבה
עם בהמו׳ הוי ספק וצרי׳ עיון אם יש להתירה
מטעם ספק ספקא שמא הכה בשן ולא ביד
דאין דרוסה אלא ביד ואפילו הכה ביד שמא
אין זאת: ׳ אמנם פי׳ לקמן הלכות איסו׳ והיתר
בשם מורי רבינו דבר זה או דבר שנמניין
דלא בטילי באלף אין חלוק בין היו אסורין
בודאי קודם שנתערבו בין היו אסורי׳ מספק
מקודם דאפילו הספק אשוב ספק׳ דאורייתא׳
דאי שייך בו כרת היה חייב עליו אשם תלוי
ואם באה בהמה שמלוכלך בואדה מדם מ
מהכאת זאב או חתול בעוף אסו׳ ואפי׳ בקנה
דאי במשהו ואי מקוץ הוי מלוכלך ולא מן ד
דרוסה ברוב׳ ואם הוא עוף דממשמש קוציה
יכולין לבדוק וכל ספק טריפה שבא לאחכם
ולא נתברר לו כגון נשבר העצם ויצא לחוץ
ואיכו יודע אם מחיים או לאחר מית׳ שחיטה
או ספק שירכ׳ או בוקא דאטמ׳ דשף מדוכתיה
ולא ידע אי איעכל ניביה אי שאר ספק איסור
בכולן פסק בהלכו׳ גדולות לאיסור ולא דמי
לנשחטה הותרה אלא היכא שיכול לתלות
ההיתר כגון בא זאב ונטל בני מעיין ו
והחזירן נקובין ועצם שנשבר למעלה מן
הארכובה ונקשר ונרפא דכשר:

הלכות איסור והיתר

כו דין עוף הבא לפנינו ואיכו מכירו אם טמ׳
אם טהור יבדוק בקליפת הקורקבן
ואם יש עוד סימן אחר עמו שהוא טהור:

כז דין בצים האיך לוקחי׳ אותם מגוי׳ הלא
אי׳ אומ׳ מעוף פלו׳ הם שטהו׳ ובשביל
סימנין אין לסמוך כדאמרי׳ סימנין של בצים
לאו דאורייתא אלא סומכין על הרוב שביניכו
שטהורין וכן דגי׳ שאין ניכר בהם קשקשת ויש
לספק שמא נשרו כשעלו מן המים יש לסמוך
על סימנין של עוברי דגים שהחתיכה ראשה
אחד חד והשני כד זהו עב ועגול כדמוכח
בשלהי אין מעמידין שסימני עוברי דגים יש
לסמוך עליהם:

כח דין ביצים הטרופות בקערה אין קונין
אותם מן הגוים והכהו קנטאים ו
ואובליאש שפי׳ קונין מן הגוי׳ אע״פ שלא ראינו
הבצי׳ וגם אין לחוש שמא היה בהם דם ואין
אסורי׳ משום בשולי גוים של בצים למי שאינו
תופש איסור בשולי גוים בפת:

כט דין בצים שנמצאו בתרנגולת שחוטה
שמותרין לתתן בתבשיל של חלב

אם בקליפה דווקא נמצאו ואין צריכי' מליחה
אבל כשאינן בקליפ' אסירי בחלב גם צריכי
מליחה ואם נמצאת ביצה בתרנגולת נבלה
אסורה אטו של טריפה כדאיתא בעדיו ואם
נתערבה אות' ביצה עם שאר בצי' שטהורין
אפי' באלף כולן הוו אסורי' משו דבר שבמניין
ואם נמצאת מספק נבלה הביצ' עצמ' כשרה
דספקא דרבנן לקולא ואם ביצה מתרנגולת
טריפ' אפי' אם נתערב' עם בצי' אחרי' באלף
כולן אסורין ואפי' הביצה מספק טריפה כיון
דהוי ספיק' דאורי' אוסרת אפי' נתערב' באלף
כמו שפירשתי בסוף הלכות איסור והיתר:

ל דין בצים שנולדו מן ספק טריפה מתי
ידע אמתת הדבר גם מן הבצי' גם
מן התרנגולת אם נזקקת אחרי כן לתרנגול
ויש לה עוד בצי' הכל מותר ואפי' התרנגולת
כדאמרי' בנקב' כל שאינ' יולד' הוי ספק ובזכר
כל שנים עשר חדש מכאן ואילך הכל מותר:

לא דין בצים של עוף טמא או בצה טהורה
שיש בה אפרוח אודם ונתבשל ע
עמהם בצים כשרים או ד"א בין עם קליפתן
בין בלא קליפתן הכל הוי אסו' עד יהי' ששים
בהיתר ואם הכה על התרנגולת ויצת' ביצת'
כשרה ואין בה דין אבר מן החי:

לב דין בצים שיש דם על קשר של חלבון
הדם אסור והביצה מותרת ואם
הדם על קשר של חלמון אף הביצ' אסור' ואם
הדם על הקשר וגם נתפשט חוץ לקשר על
הביצה הביצ' אסור' וגם אם הדם על הביצה
ואין כלל דם על הביצה בקשר הדם אסורה
והביצה מותרת והדם אינו אסור מן התורה
אלא מדרבנן:

לג דין ביצה שיש בה אפרוח מרוקם אינו
אסור מן התורה כי אם מדרבנן
דדרשא דהשרץ השורץ על הארץ לרבות א
אפרוחי' שלא נתפקחו עיניה' הויא אסמכתא
אבל שמא אסורין משום נבלה כמו בהמה
קודם שמנה ימים ומתי יהיה מותר יהאפרוח
לאחר שיצא מן הקליפה אבל לרב אליעזר
בן יעקב עד שיתפתחו עיניהם:

לד דין תולע הנמצא ב פרי אובא בעוד
הפרי באילן אסור ואם בא לאחר
שנתלש מותר ואם מחיים פי' חוץ לפרי אסור
וכן תולעי' הנמצאים תוך שרביטי פולי' ופיים
דאותן באו במחובר אסורין ואותן זבובים
שבתו' גוף הפולי' עצמן בא' בתלוש ומותרין
ואינן אסורי' אא"כ פירשו חיים ומשפרשו אינן
חוזרי' ונכנסי' לכך כשנמצאו בקדיר' בתבשיל
של פולין והם מתים מותרין שבתלוש גדלו
בפולי' ואי' בהן משו' שרץ האר' ואע"פ שעתידי'
להיו' חוזרין ופורחין אין לאוסרן משום שרץ
העוף כיון שנוצר בתוך הפרי כמו זיזין ש
שבערשים ושבכליסין שאינן בברייתא אלא
מקר' דשרץ השורץ על הארץ ויש שמחמירין
ונותנין אותן תחלה לבשל במים רותחי' כדי
שימותו מיד בתוך הפולין שאם ישימו הפולין
במים צוננין אולי מחמת המי' יצאו הזבובים
לחוץ בתוך המים וכאשרו המים ומתים שם
בשעת רתיחה והרי הוא אוכלן בקערה:

לה דין שרביטי קושש של פולין או של פויים
שנתבשלו ונמצא תולע באחת מהן
השרביט שנמצ' בה תולע זורק לחוץ והשאר
יש אוסרי' אפי' ע"י ששי' של היתר שיש במחבת
וכן דגים קטנים שנתבשלו ונמצ' אחד מהם
דג טמא זורקו לחוץ והשאר יש אוסרי' אפילו
ע"י ששים כמו דגים קטני' ולכך טוב להמתין
עד שיצטננו קוד' שיוציאם מן המי' שנתבשלו
שם אם ישים מים צוננין עמהם לצננן תחלה
אמנם נ"ל דשרביטי' ודגי' קטני' יש להתיר כיון
שמער' לבסו' כל המי' לחוץ אא"כ העשרי' או הל'
שנאסרו כב' בטלי' ברוב שנשארו ואין חוזרין
ואוסרי' השאר שבמחבת אע"פ שנוגעי' בהם
חמין לפי שאיסור הנבלע אינו חוזר ונפלט
ביבש אלא ע"י מים עמהם ולכך בעינן ניער
וכסה גבי טפת חלב וגם קליפה שנשארה
אינה חוזרת ואוסרת קליפ' אחרת סמוך לה
וכן לעולם ואף ע"פ שטעם גופו נפלט נבלע
דבר בסמוך לו כמו חם בתוך חם אפי' בלא
מים מכל מקו' האיסור הנבלע בו ממקו' אחר
אינו נפלט בלא מים ואם כן אע"פ שהחתיכה
עצמ' נעשית נבלה מ"מ לא יהא טפל חמו' מן
העיקר וכיון שאינ' אסורי' רק העשרי' הרי הם
בטלי' בשאר שבמחב' שהם רוב שאינו מכיר
אותה הם ולא שייך לומ' בריה לא בטלה אלא

ברב׳ שאסו׳ מחמת עצמו בלא בליעת איסור
ממקום אחר אבל גבי בצים אסור הכל דאין
רגילין לבשל בצים יחד כ״כ שיהו שלשים או מ׳
שנאסרו בטלי׳ בשאר שיהי׳ עוד רוב של היתר׳ :

לו דין תולעי׳ שהם בחתיכ׳ בשר או בחתיכת
רג שבאו מחיי בהמה והרג שאסורין
ואותן שבאו לאחר שחיטה מחמת סרחון
מחמת הבשר או בגבינ׳ מותרין לאח׳ שמתו
אבל אם מחיי׳ פירשו על הבשר אסורי׳ לעולם
כמו פיר׳ על גב תמר׳ ולהא לא חיישינ׳ דבשע׳
שמריח הבשר במי׳ יבא על הבשר בחוץ אם
היו בחוץ נופלין ואם תולעי׳ הגדלים בכלים
שבמים וכן במים מכונסי׳ שעל הארץ שמותר
לשתותם אפי׳ פרשו בדופני הכלים והגומא
מבפנים וכן יבחושין הגדלין ביין או בשכר
שמות׳ לשתותן עם המשק׳ ואם שכן השכר או
היין דרך משלית או תבן ופרחו שם אסורין :

לז דין לקשור שתי פרדו׳ לקרון שאסור אם
אין שתיהן שוות מאב ואם וכל שכן
בהמה אחרת ופרדה שאסור :

לח דין אותו ואת בנו שנוהג בין בזכרי׳ בין
בנקבו׳ בין האב תחלה ואח״כ הבן
בין אפכא והאם הולך אחר הלילה שלפניו :

לט דין כסוי עפר למעלה ועפר למט׳ לכתחלה
אסור לדבר בין שחיטה לשחיטה לפי
שצא׳ צרי׳ לחזור ולברך על השחיט׳ אם דבר
בינתים אבל מילי דשחיט׳ כגון תן לי הסכין
או העוף אינו הפסקה כמו לאחר המוציא
גביל לתורי :

מ דין אם צריך לכסות כל הדם ובאיזה
עפר מכסין :

מא דין ולד שליל הנמצא בתוך בהמה
שנשחט׳ שמותר העובר בשחיטת
אמו וגם גידו וחלבו מותר׳ אבל הדם אסור
והני מילי שלא הלך כלל אבל הלך צריך
שחיטה ואם נמצאת טריפה שעתה שחיטת
האם אינה מועלת לעובר אם העובר בן ט׳
חדשים מותר העובר בשחיטת עצמו כרבא
דאמר ארבעה סימנין אכש׳ רחמנא אבל בן
שמנה אסור דלא שייך ביה שחיט׳ ולפי שלא
יוכל להבחין מתי יש לו תשעה חדשים טוב
לאסור הכל כשהאם טריפה :

מב דין לנקר גיד הנשה וגם לחטט אחריו
וגם שמנו אסור מדרבנן :

מג דין חלב מן התורה דהוא חלב הנמצא
על הקרב ועל הכסלי׳ ושעל הכליות
ושעל הדקי׳ דהיינו ריש מיעיא כאמתא בעי
גרירא דהו׳ ממקו׳ שמתחלת הקיב׳ להתקצר
ואילך צרי׳ גרירא שיעור אמת׳ כדפי׳ ר״שי ועל
הקיב׳ עצמ׳ יש חלב אח׳ דייתרא ודאקשתא :

מד דין חוטי׳ האסורי׳ שבעוקץ תלת׳ מימינ׳
ותרתי משמאלא וחוטין שבתוך
הכולי׳ וגם לובן כוליא וחוטין שעל הטחול
הכל אסורין משום חלב מדרבנן אבל חוטין
שבכתף לפני׳ ושבלחיים אבל הלשון אסורין
משום דם וצריך לחותכן ולמולחן ולבלי שני
בחתיכה בלא מליחה ואף אם לא הסירן מן
הבהמה אם חתכינהו הוי כשאר בשר :

מה דין שצרי׳ להסיר הקרום שעל הכסלים
סמוך לחזה וגם מן הבשר שסביב
הדפנות שחותכין כדי לתחוב ידו שם לבדוק
הריאה צריך להסיר הקרום מאותו בשר מ
מבחוץ לפי שהחלב המכס׳ את הקרב שוכב
שם ונוגע שם וקרום שבראש שהמוח מונח
שם צריך להסיר משום דמא :

מו דין ראש כבש וגדי שנותן על הרמץ כדי
להסיר השער אותביה אבית השחיט׳
שפי׳ דמי אכדדין מקווא קווי דמא ואסיר וכת׳
בהלכות גדולות מוקרא הוא דאסור משום
שמתבשל בתוך הדם רישא גופה שרי ׳ וכן
התרנגולת הנתונ׳ על הרמץ כדי להשי׳ הנוצ׳
וכן רגלי בהמ׳ שנתנו על האש להשי׳ השיער
והטלפי׳ הכל מותר דאיסור׳ ליכא אלא משום
דם שבראש ובהכי ליכ׳ ראש בכור׳ ויש מולחין
תחלה הרגלים והראש קודם שיתנום באש
ולאחר שהסירו הטלפים והשער מולחי׳ אותן
פעם שניה לפי שהשערות והטלפים מכנעו
כנגדן ליכנ׳ היטב המלח בבשר וזהו חומר׳
בעלמא המליחה ראשונה :

מז דין חתיכת בשר שהניח׳ בביתו ואין איש
רואה והלך לשוק אם מצאה במקום
שהניח׳ מותרת בלא טביעו׳ עין וסימן וליכא
למיחש לחלפה עורב ואם לא מצאה שם אז
צריך טביעות עין ׳ ואם הניחה בשוק בין

השמים כמו כן צריכה פן חלפוה:

מח דין איסור שנפל בקדירה שיש היתר רותח בין במינו בין שאינו במינו כשער בששים ברוטב בקופה ובחתיכות ולא במאי דבלע בקדירה ואם בשל היתר בקדירה של איסור בת יומא הכל אסור ואם אינה בת יומא אסור לכתחלה לבשל ובדיעבד מותר:

מט דין כף של איסור שתחב בקדיר' של היתר ואם הכף חולבת ותחבה בקדיר' מלאה מן תבשיל של בשר או אפכא אפילו אינה בת יומא הכף אסורה והתבשיל מות' ואם הכף בת יומא צרי' בתבשיל ס' ואם נשפכו המים מספיקא אסור דטעם כעיקר דאורייתא ולא כפירוש ר"שי:

נ דין איסור שנתערב בהיתר בדבר יבש במין במינו בטל ברוב ואם בדבר לח כגון יין ביין או חלב בחלב צריך ששים וכן מין בשאינו מינו אפי' בדבר יבש ואי' צרי' להשליך אחת כמו בתרומה שנפלה בחולין מפני גזל השבט ואם חתיכ' גדולה של נבלה או של בהמ' טמאה נפלה בהיתר או חתיכת בשר הבלועה מחלב והיא גדולה לא בטלה אפילו באלף של היתר כאן דראויה להתכבד כדתנן בפר' בתרא ד[…] אבל חתיכה גדולה של היתר שנאסרה מחמת בליע' איסו' בטלה שפיר ברוב ביבש ואם בתבשיל נפלה בטלה בששים אם אינו מכירה וכן כל דבר שבמנין כגון ביצת נבלה או טריפ' או פירות גמו' של ערלה אפילו באלף לא בטילי. וכן כל דבר שקרוי בריה כגון דג קטן טמא או עוף טמא או גיד הנש' ואוכלו שלם חייב מן התור' אפילו לית בי' כזית הלכך אם נתערבו בהית' ואינו מכירן במקום שנתערבו דאפילו באלף לא בטילי מדרבנן ודווקא שלמין אבל חתוכין ומרוסקין אפי' יהיו כולן בטלין בששי' וצפור טהורה שנתנבלה או נטרפה אפי' שלימ' אינה קרויה בריה כדאיתא בפ' כל הבש' אפי' הכי אינה בטלה באלף אם היא דבר שבמניין או ראויה להתכבד אבל אם נאסר' מחמת דבר בליעת איסור או דג טהור שנבלע מחמת א איסו' ונתערבו עם היתר אפי' הם שלמי' אינן קרויין בריה ובטלין בששי' ולא דבר שבמנין ולא ראויין להתכבד אבל חתיכ' בשר בחלב אינה בטלה כדאיתא פרק בתרא ד[…] […] משום דאוכל ממנה כזית לוקה:

כא דין איסור הניכר ואבלו רוב הית' הניכר לקח מאחד מהם ואינו יודע מאיזה מהם לקח אסו' מן התור' דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואם נמצא חתיכ' אחת לארץ או לקחה […] שלא בפניו או עכבר או מותר דכל דפריש מרובא פריש וליכא למגזר שמא יקח מן הקבוע כיון שהקבוע ניכר וידוע ה האיסו' היכן הוא דלא מחזקינ' גברי ברשיעי ליקח מן האסור בודאי בלאו הכי יכול לקנות נבלה מן השוק אבל בדבר המעורב יחד איסור והית' לא שייך למימ' כל קבוע כמחצה ובטל שפיר ואם דבר שבמניין הוא או ראויה להתכבד דלא בטיל אפי' מעורב באלף ואסור הכל מדרבנן אם פירש אחר מהם אותו א אסו' גזיר' שמא יקח מן הקבוע כיון דאם מן התור' בטל ואינו אסו' אלא מדרבנן אי שרינן למשקל בפני אתי למשקל בקבוע כדאית' בפ' התערובו' וזאב שדרס בהמ' אחת בי' הרבה בהמות שייך לדין זה ואין להתירן מטעם תערובו' אפי' לאח' שפירשו זה מזה כדפרישי' ורבי' יעקב היה מתיר לאח' שפירשו זה מזה לפי דכל דפריש מרוב' פריש ואולי דההיא דפ' תערובות דגזר שמא הוה מוקי לה דווקא ב בקדשי' וגם אין להתיר הבהמו' מטעם ספק דרס בטן ומותר דאפילו דרס ביד שמא אין זאת דבסוף הלכו' אסו' והיתר פירשתי דדבר שיש ספק איסור דאוריית' והוא דבר שבמניין אפי' באלף לא בטיל כגון ביצת ספק טריפה דלא בטלה אפילו באלף דמורי רבינו מפרש דנתערבה באלף כולן אסורות קאי אפילו א אספיקא דלא כרבינו יעקב:

כב דין חתיכת היתר שנאסר' או מחמת בליעת טפות חלב או גם איסור אחר נבלע בה אם נתחבה אותה חתיכה בקדירה רותחת לא די לה בששים לבטל טיפת איסור הבלוע בה אלא חתיכה עצמה נעשית נבלה וצרי' ס' לבטל כל החתיכ' ואפ"ה חתיכות בשר הרבה שנמלחו ונתנן בגיגית של עצים ואבנים אם נמצאת חתיכה אחת

בתוך

בתוך הכיר אותו מקצת אסור ואפי' לית ביה פילי לא סגי ליה בקליפ' כיון שסור' בכיר דמי לכבוש והרי הו' כמבושל אבל חצי החתיכה שלמעלה אינו אסו' כלל דדם או' מפעפע אפי' יש שמנונית באותו מקצה שבתוך הכיר אע"ג שטעם השמנונית הנאסר מפעפע למעלה וחתיכה עצמ' שבכיר נעשית נבלה ואלו היא נבלה ממש או חזיר היתה אוסרת למעלה מחמת פעפוע מ"מ את שלמעלה מותר כיון שאי' הדם עצמו הולך ולא יהיה לו כח לאסור יותר מאלו היה כולו דם שזהו דבר האוסרו והיינו כמי טעמא למלח שעל הבשר והמלח אסור משום דם הוא טעם מלח הולך בבשר למה אינו אוס' הבשר ש"א כיון שדם אינו הולך שם הוי מותר וכן כל דבר שצריך קליפ' למה אינה אוסרת אותה קליפה כל שסמוך לה וכן לעולם הלא פעמי' הוא שמב' ש"א כיון שהאיסור נבלע בה אינו הולך יותר לא יהא טפל חמור מן העיקר:

כג דין מלח הבלוע מדם או מאיסו' ונתנוהו בקדירה שאם יש בקדיר' ששים של מלח הכל מותר אע"פ שהמלח שנעשה נבלה נותן טעם אפי' באלף דאין חמור יותר מאלו היה כולו דם או איסור הבלוע בו ואם מלח הבלוע מבש' או תבלין שדכו במדוך של בשר ונתנוהו בתבשיל של חלב או אפכ' אין צריך ששי' אפי' מן המלח כי אם ששי' מטפת בשר הבלוע בו כיון שהמלח לא היה בלוע מאסו':

כד דין להגעיל כלי דווקא כשיהיה אינו בן יומו ואז אפילו בתוך כלי כשר מותר להגעילו ואם בכלי האסו' שאינו בן יומו טוב יותר אבל תוך כלי אסור בן יומו לא יגעיל:

כה דין להגעיל כלי לצורך פסח אם מגעילו קודם ערב פסח או ערב פסח קודם ד' שעות מותר אפי' שניהם בני יומן דהו' בהם כי אם טעם חמץ ולכ' שרי דבנותן טעם בר נותן טעם הוא אבל לאחר ארבע שעו' אסור להגעיל ש"א כלי שאינו בן יומו דהחמץ נעשה איסור וחוזר ונבלע וחטה שנמצאת בעופות ערב פסה והם מלוחי' או צלויין ישליך החטה והכל כשר כיון שנתבטל טעם חמץ בששים קודם פסח אינו חוזר וניעור לאסור במשהו כשיבא פסח דאינו במשהו עד שיבא זמנו שזהו פסח והאיה דתנן צמר גמלים ורחלים שטרפן אם רוב מן הגמלים מותר לו להביא פשתן לשם וכן בשר מליח ישן או גבינה או דגי' מלוחים שלא נבדק המלח מן החמץ וכן הכלים ישנים מותרין בפסח וכן שפוד ישן מותר לצלו' בו בפסח מהאי טעמא ודין בן יומו היינו יום ולילה מעת לעת ודין שברי' לשפו' מים רותחין על הכלי הנגעל מיד:

כו דין לב שלא נקרע ולא הוציא דמו בין לצלי בין לקדרה:

כז דין כחל בין לצלי בין לקדרה או לעשות ממנו פשטייד' בין בלא בשר עמו בין יש בשר עמו ושמות' לשומו בקער' רותח שהיה בה בשר או לחתכו בסכין של בשר:

כח דין כבד לבשל אותו בקדיר' שהקדיר' אסור' או הבשר אם נתבשל עמו אסור אפילו הכבד במלח אבל הכבד מות' כדתנן במס' תרומו' הכבד אוסר' ואינ' נאסר' מפני שיש בו רוב דם פולט ואינו בולע ולפי' רבי' יעקב אם לא נמלח כך הדי' אבל אם נמלח הכבד הכל מות' ואם כולהו על הנחלים לחתכו ולנקבו:

כט דין כבד שנבלה עם בשר בשפוד וכן כחל עם בש' בשפוד לכתחלה אסור בדיעבד שרי:

ל דין כרשין ובצלים שרוצ' לתתן בקדירה של בשר וחתכם בסכין חולבת או אפכ' דלא סגי להו בהדח' לפי שראשי הכרשי' והבצלי' חריפין והוו כמו כגון שחתכו בסכין ואם נתן אות' בקדיר' מותר דהו' צרי' רק ששי' של טעם הסכין הבלוע בירק שהוא דבר מ מועט ואם חתכן בסכין של גוי אז צרי' ששים של כל הירק דכולו נעש' נבלה והדין הו' אפילו בסכין שאינו בן יומו אבל עלין של כרשין וגם כרוב אינן חריפין וסגי להו בהדחה:

לא דין קערות חולבות שהדיחן במחבת של בשר או אפכ' דאם שניהם בני יומן הכל אסור ואם האח' אינו בן יומו וחברו בן יומו הכל מותר אפילו כאמר נותן טעם בר נות' דמות' בלעו דווק' אבל היכ' דנתבשלו אסור הכא מותר דאיכא תלתא נותני טעם ע"י המים חד הבשר במחבת בת יומא ומן

המחבת

המחבת במים ומן הקערו' במים ומן המים
בקערו' שאינ' בני יומן שהוא היתר קלו' וגם
לא קבלו כי אם מטב' שני · וכן הדי' בקערות
של בשר בנו' יומן שהודחו במי' רותחין בכלי
ראשון עם קערו' חולבו' שאינ' בני יומן דקוד'
היו שנגעו במים ראשוני' בתחלה זו לזו חמין
אם כן איכא שלשה נותני טעם של היתר ·
וכן בכים שנתבשלו במחבת חולבת מותרי'
לתת בפשטיידא או אפכא אם נתבשלו ב
במחבת של בשר מותר לתת בפלדון · וכן
ירקות שנשלקו במחבת חולב' מותרין לתתן
בתבשיל של בשר אפי' המחבת בת יומא וכן
אפכא · וכן קטנית פולין או פויים שבשל
בקדירה חולבת מותר לערותן בקדירה של
בשר אפי' לכתחלה ואפילו הקדירה בת יומא
הכל מות' כמו דגי' שעלו בקער' מותר לאכלן
בכותח וה"מ כשהקערו' אינ' מלוכלכו' בשיורי
המאכל אז שייך היתי' של נותן טעם בר נותן
טעם ואם שניהם בני יומן הכל אסור דהמים
כאסרו' מחמת בשר של זה וחלב של זה וחוזר
ונבלע בהן ואי' כאן נותן טעם בר נות' טעם
של היתר ואסור לאפות עוגה קטנה בצד
פשטיידא או בצד פלדון כדאמרינ' אין טשין
את התנור באליה ואם אופ' תחת הכלי אפילו
לא נגעו זה לזה אסו' לאפו' שתיהן יחד דאזיל
האי ומפטם האי ואין להתיר משו' נותן טעם
בר נותן טעם ולא משו' דדב' הבלוע באתיכ'
זו' ממקום אח' איננו פולט משם כי אם ע"י מים
כמו דפריש' לקמ' גבי טפת חלב מ"מ פעמים
שמשמנונית הבשר יוצא חוץ לעיסה :

סב דין בשר כדי לבלות אין צרי' למלוח ואם
לתת בקדירה צריך להדיחן תחלה
ואח"כ למולחה משני צדדין וכן התרנגולת
בפני' ובחוץ ושימלח היטב אינו כאוכל מחמת
מלחו ולשהות שעור כלייה ואח"כ כן ידיח
הבשר שני פעמים וכשימלח צריך להיות על
דף או על סל המנוקב אבל בכלי שאינו
מנוקב הכל אסור וכשידיח הבשל בכלי צריך
לתת המי' תחלה בכלי ואח"כ הבשר ולא בשר
תחלה ואחר כך מ'ים אם הבשר לח :

סג דין בשר וגבינה כשהם לחין וכונגעין
זה בזה ואם שניהם מלוחים ואינן
יבשין שניהם אסורין ואם אחד מליח ואחד
תפל אז התפל והמלוח אסור וכן הדי' בבשר
כשר ונבו' נבלה שנגעו זה בזה אם השחוט'
מלוחה לבדה הכל מותר ואם הנבלה מלוח'
לבדה הכל אסור כדין טהור מליח וטמ' תפל
מות' וכן בשר חי או צלי שנפל עליו חלב בין
יש מלח בחלב לבדו או בבש' לבדו הכל אסו'
עד שפי' כיון שהאסור צלול הוא ואם אי' מלח
לא בזה ולא בזה אם אין פילי הכל מותר ב
בהדחה · ואם הבשר צלי בלא פילים צריך
קליפה משום דרכיך כגון לא אבל כשהבשר
כשר או הנבלה האחד מחמת בשול או צלי
ונגעו זה לזה אין להם דין טהור מליח וטמא
תפל אלא עילאה גבר' ותתאה גבר דהלכה
דתתאה גבר ואפילו כי החם למעלה דאז
התחתון כשר מכל מקו' קליפה מיהא בעי :

סד דין גבינות ישראל אם נעשו בדפוסי
[illegible] שעשו כבר [illegible] בהם ג
גבינותיהן מותרין בדיעבד :

סה דין קיבה ודקין וטבחיא דאין מחזיקין
בהם דם אם מלחן בקער' או נתנן
בקדירה ולא נמלחו שהכל מותר אבל השומן
שעליהם יש דם וצריך למלוח וכן שאר בני
מעין צריך למלוח כגון הכרש וכן יש בה"ג
דהשומן יש בו סורייקי סומקי ואם מלח את
הקיב' והדקי' והטבחי' שהם בלא דם ומלחם
עם בשר אחר אפילו הכי הכל מותר ולא דמי
לדגים ועופות שמלחן זה עם זה דאסור :

סו דין לתת כלי תחת עופות שצלאן כדי
לקבל השומן שאסור אא"כ הבשר
הודח תחלה ונמלח ושהה שעור מליח' ואח"כ
הודח פעמי' דלא בקיאינ' בשעור בתרי גללי
דמליחא דפי' בהלכו' גדולו' לא פחו' ולא יותר :

סז דין בשר שחוט שנמלח עם בשר נבלה
דהכל אסור מן התורה ואם ספק
לחומר' אבל דגי' טהורין וטמאי' שנמלחו יחד
אסורין מדרבנן ואם ספק לקולא ואם גוי או
שפח' גויה שבבית ישר' מלגו תרנגולת ולא
ראה ישראל אם בכלי ראשון או בכלי שני או
הדיחו בשר ונתנו בקדירה ולא ראה הישרא'
או הדיחו קערות חולבות ושל בשר ולא ראה
ישר' אם יחד הודחו או כל אח' לבדו או בגווני

חריכי

אחריני דדמו להני אם אינן יודעין דין הדבר אז
הכל אסור הטמא להקל טרחון עמו באיסור ואם
יודעין הדין היאך משפטו לעשות לישראל אז אם
ישראל יוכח ונכנס או גם תנוק שחכם כל כך ש
שלפעמים סומכין עליו לראות את הכל מותר:

סח דין חתיכו' בשר של שלש פרות או ארבע
שמלח ונתנן זה על זה שנגמר פליט'
דם חתיכה ראשונה קודם שמלח חתיכ' אחרונה
הבשר ואם מלח לאח' יום אח' חתיכה ונתנה על
בשר שנמלח אתמול דאף זה מותר דאכתי פליט
הראשונה הציר:

סט דין בשר הנמלח ומיד נתנו עם בשר
שלא נמלח שיחזור וימלח הבשר
ומותר:

ע דין סכין ששחט בה טריפ' שצריך הסכין
הדחה תחלה קודם שישחוט בה ע
עוד או קודם שיחתוך בה רותח ואם לא הדיחה
תחלה צריך הבשר קליפה כרב דאמ' קולף אבל
סכין של גוים צרי' הגעלה תחלה ואם לא הגעיל
כששחט בה קולף:

עא דין סכין שחתך בה בשר ורוצה לחתוך
בה גבינ' הן אפשא צרי' לסכין נעיצה
בקרקע עשר פעמים ומיהו רוב סכינים יש בהם
גומות ואינן חלקים צריך לשפשף הטב בפיאס
או באבן רך ואם רוצה לחתוך בסכין של גויס
אפי' הפרות כן הוא הדי' אבל לחתוך מכר רותח
מן הסכין צריך הגעלה ויש אומרים צריך לבון:

עב דין קיבה של גדי וטלה שלקחו מן הגוי ולא
חיישי' שמ' ינקו מן הטמא' ומן הטריפה
ולכך הקיב' מותרת להעמיד בה גבינו' וקיבה
של גדי וטלה שהרגו גוי אע"פ שלכתחלה אסורה
בדיעבד מותרת ואפי' הקיב' שראינו שינק הגדי
והטלה מן הטריפה או מן הטמאה אם העמיד
בה גבינות מותרו' דמן הקרוש שבו העמיד והוי
פירשא בעלמא ואסור לשרות הקיבה עם עורה
בכלי של מים זמן ארוך כדי לקרוש הלא שטעם
לחלוחית של קיב' נכנס בעור וחוזר ונפלט והוה
ליה בשר בחלב:

עג דין בהמה שנמצאת טריפה מה דינם של
גבינו' שנעשו ממנ' באות' שנה רבינו
שמואל התירן מטעם חזק' וכן רבי' יהודאי גאון
בהלכות אותו ואת בנו:

עד דין תרנגולת שהוא ספק טריפה דאורייתא
או ביצה ספק טריפה או חתיכ' של בשר
מחלב מספק וכיוצ' באלו שהם דבר שבמנין ויש
בהן ספק ונתערבו אפי' באלף כולן אסורי' כאלו
נתערב ודאו של איסו' ואינו קרוי ספק ספיק' כיון
שהספק הראשון הוי ספיקא דאורייתא וגם
הוי דבר שבמנין והכי מייתב מורי רבינו ההיא
דנתערבה באלף כולן אסורו' דקאי' שפיר אספק
ביצה דאיירי לעיל התם בברייתא:

עה דין חכם הבא להתיר על יד שפים קדירה
שנתחב בה כף איסור שצריך לחקור
ולישאל אם נתנו מים בקדירה לאחר שהיה ת
האיסור בקדירה:

עו דין חכם הבא להתיר כלי ע"ז שלא היה בן
יומו צרי' לחקור ולישאל אם היה בו אפילו
במים רותחין בינתים דכך שוה כאיסור עצמו:

עז דין נטילת ידי' שצריך לשפוך המים מהכלי
ע"י ולא לתוחבן בתוך הכלי ולא ירחץ
ידיו בקלוח כנור המקלח גשמים ואפילו מקלח
ממעיי' דבעינ' מכח גברא ולא דמי לכיור שהיה
בו ברזא והיו נוטלין מכח ראשון אבל תוחבן
בתוך מי המעיין שפיר דמי שטובל ידיו ואז לא
יברך על נטילת ידים:

עח דין נטילת ידים עד פרק שליטי שזהו כל
הלכ' בעו' אפילו לחולין וצרי' לשפוך
המים שני פעמי' על ידיו וצרי' להגביהן פן יחזרו
המים הראשוני' הטמאי' ויבאו על המים השניים
הטהורו' ויטמאו אותם ואסור לרחוץ ממי' שרחץ
בהם חברו ושלא תגע ידו שכבר רחץ פעמים
אל ידו שנית שלא שפך עליה רק פעם אחת פן
תטמאנה וצריך שיהו המים צלולין שיהו ראויין
לשתיית בהמה ואפילו הצלולין צריך שלא יהו
מאוסין וסרוחין שתוכל בהמה לשתותן:

עט דין כלי שנוטל ממנו ידיו צריך שלא
יהא נסדק ולא יהא נקב
במקום שהמים עוברין כששופכן על ידיו ואסור
ליטול ידיו מכוס שיהא משופע שאינו יכול לישב
שלא מסומך כגו' כסוי כוס וכסוי קנקן ושלא יהא
חציצה בו על אצבעותיו לא טיט ולא בצק בין
צפרניו כל כך שהוא מקפיד עליו ורגיל להסיר
מחמת גנאי וקפידא ומותר לקבל מים לנטילת
ידים מן האשה נדה ומן הגוי:

הלכות חלה

פ דין הלש עיסה מפרים מעט ממנה ושורפה ואם רוצה יתננה לכהן קטן שלא ראה קרי מעולם ויאכלנ' או אף לכהן גדול שהוא רואה קרי אך שטבל לקריו והעריב שמשו ומשו' טומאת מת אין חששא ואפילו לא טבל כלל אם מבטלה ברוב חולין מותר לאוכלה הכהן אך הזר אסור לאוכלה ע"י בטול ברוב ויש מקומו' שמפרישי' עוד חלה שנייה ככר גדול ונותנין אותה לכהן גדול ואוכלה אפי' בעל קרי ואפי' אשתו נדה וצרי' ליזהר שלא יתננה בקערה עם מרק רותח פן יאכל זר או גוי אחרי כן בקערה:

פא דין חלה או הראשונ' או השנייה אם נתערב' בחולי' צרי' אחד ומאה במין במינו כדי להתיר' לזרי' ואם בשאינו מינו כגון חטי' בשעורי' שני בששים כך הדין אפילו בחוצה לארץ אבל נתערב ברוב חולין ולא במאה מותרת דווקא לכהן קודם שטבל לקריו אבל לזרים לא:

פב דין עיסה כשיהיה בה שעור מ' ושלש בצים וחומש ביצה חייב להפרים ממנה חלה ויותר משעור זה אינו יכול ללוש יחד בפסח פן תחמיץ ואם לש הרב' מכו' טוב לעשותן פחותות משעור ואם משו' חלה יתנם כולם תוך המחבת וגם שינגעו זה בזה אז יתחייבו. ואם הם כולם גדולו' כשעור בכל אחת אין צרי' רק לתתם בכלי בלא נגיעה יפטו' את חברתה כראית' בירושלמי כיון שאינו מקפיר על תערובתן. ומ"מ המעט עיסה שיקרא לה שם חלה יגע אל אחת מעיסות גדולות בשעת קריאת שם או שמא לדידן דהויא חלה ח"ל אין צריך מוקף בשע' קריאת שם דהא תרומה ח"ל אוכל ואינו משרים. וצרוף מ"מ יעשה כדי לפטור מאחת את חברת' ושיתנ' במחבת או בכלי אח' כדי לצרפן צרי' שלא יהא שום עיסה למעלה משפת הכלי שיהו כולן תוך הכלי:

פג דין עיס' שני בני אדם כגון תלמידי' הלומדי' לפני רבם אע"פ שאי' כשעור בחלק את' לבדו כיון שיש כשעור בין שניהם חייבת בחלה וגם אע"פ שנתערב חלקם שלא מדעת' והמפריש את החלה צריך ליקח רשות משניהם והתלמיד שהו' כמו אורח יכול לומ' לבעלת הבית להפריש חלה מכל עיסות שיהא לו אפי' מאותן שיקנ' אחר כן ואינו צריך ליטול רשות בכל פעם. וכן אשה יכולה לומר לחברתה קחי קמח ולושי עוגות אלי או פלדון וכיוצ' בזה והפרישי חלה אע"פ כי בשע' הצווי היית' קמח ולא ראוי' לחלה דהמפריש חלתו קמח לא עשה ולא כלום ולאחר שנעשית עיס' לא אמר לה להפריש וכן מנהג. ואע"ג דאמרי' הריני כזיר מן הגרוגו' גבי או לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשי' וקאמ' דשרי באחו גרושה שהיתה אשת איש בשעת הצווי דמילת' דלא מצי עביד איהו לא משוי שליח יש לומ' דה"ק לא דעת' דאינשי לשווי שליח לקדש אשת איש לאח' גרוש' ואפי' גירשה לא מצי משוי שליח שאני התם דאין בידו לגרש אשת חברו אבל ביד' האשה לעשות עיס' מן הקמח או לומ' לאחר לעשו' והוי כמו פירו' ערוגה זו מחוברין והביאו שליש ואמ' רבי יהודה לכשתלשן על פירות הללו דאמר רבי יוחנן פרק האומר דהוו תרומ' דכל שבידו לא מחוסר מעשה והתם כמי מייתי הרבה טובא כי האי גוונא:

פד דין הרוצ' להפריש בפסח בשני ימים טובים הראשוני' או בשנים האחרונים לא יקרא לה שם חלה בעודה עיסה כי לא יוכל לשורפ' ולא לאפותה ביום טוב לפי שאסורה לאכול והוא אפייה שלא לצורך ולא להשהותה עד החול פן תחמיץ לכך תאפה תחלה ואח' כך יקרא לה שם כמשפט בשעת נגיעה אל המצה וצריך שיוליך המצות והעוגה קטנה בתוך התיבה כשיגיעם יחד ויקרא שם לעוגה ויניח העוגה שם בתיבה במקום המוצנע עד החול וישרפנה אבל אם יקרא לה שם חוץ לתיבה אפילו כמשפט שוב לא יוכל לטלטלה כדי להצניעה שהרי תנן חלה טמאה לא יזיזנה ממקומה שוב פירשתי שמותר לטלטלה אפילו לזרים כיון שראויה לכהן קטן לאכול או לכהן גדול שטבל כמו תרומה שמותר לטלטלה לזרים וכמו לוף שמותר לטלטלו כיון שראוי למי שיש לו עורבים ותו כיון שמטלטלה בשעת קריאת שם מות' לטלטלה אחרי כן קודם שיניחה לארץ כמו צריך למקומו דשרי פרק כל הכלים למאן דאמר אין כלי ניטל אלא בדבר הניטל ואי אירע שקרא שם בעודה עיסה תטיל אותה במים צוננין ולא תחמיץ שם ובחול ישרפוה אבל לכתחלה אין לסמוך על זה ובשאר ימים טובים כגון עצרת ובוכות וראש השנה

השנה יעשה כמנהג תאפה ואחר יקרא לה שם בעמין זה אף על פי שיכול לקרות לה שם בעודה עיסה ולהשהותו עד חול אינה טובה להצניעה כל כך כשהיא עיסה לפי שהיא נדבקת לדברים אחרים אמנם יכול להיות אפילו לאחר שקרא לה שם בעוד עיסה יוכל לאפו ביום טוב חלה דידן שהיא חלת חוצה לארץ אין זה אפייה שלא לצורך אם יש בעיר כהן קטן שלא ראה קרי מימיו או אפי' שהוא כהן גדול שראה קרי וגם לא טבל לקריו הרי יכול לבטלה ברוב חולין ויאכלנה וכן פירש רב כהן צדק:

פה דין אם לש עיסה מערב יום טוב וגמר ליטתה אסו' להפריש חלה ביום טוב כדתניא בתוספתא דביצה והא דאמר רבא גלגל עיסה מערב יום טוב מפרישין חלתה ביום טוב היינו כי ערב מים וקמח בגריד ולא גמ' ליטתה וכן כמי דייק בירושלמי דפר' אלו עוברי' על בריית' דאסר' לש אין עירב לא פי' גמר ליטתה אין גלגל גרידא זהו תערובת קמח ומים לא משום דאין מפרישים חלה עד סוף הליטה כי אם בעיסה טהורה:

הלכות נדה

פו דין נדה וזבה דאוריתא וטבילתם זו ביום וזו בלילה ואפי' במי גשמי' מכונסין שאינן נובעין:

פז דין בזמן הזה רואה טפה אחת או כתם דם בחלוק או בסדין ס סופרת ז' נקיים מלבד יום שפסקה בו ולערב יום שפסקה תפסוק עצמה להפריש בטהרה ולמחרתו תתחיל לספור ז' ימי' נקיים רצופין:

פח דין שלכתחילה בודקת עצמה ערב ובקר כל שבעת ימי הספיר' ואם שכחה ולא בדקה רק יום ראשון ויום שביעי מותר ואם לא בדקה יום השביעי עד השמיני מחלוקת רב ורבי חנינא תחילתן אע"פ שאין סופן לכן צריך לכל הפחות שלא יהא יותר משמונה ימים בין בדיקה ראשונה לבדיקה אחרונה:

פט דין שאסור ליגע לאשתו כל ימי נדתה אפילו באצבע קטנה ויש נזהרין אפילו להושיט לה שום דבר ולכל הפחו' דבר מאכל ומשתה טוב ונכון ליזהר שלא יושיט מידו לידה. וכן בימי לבונה וספירתה עד שתטבול:

צ דין אשה בימי נדתה וספירת' שאסורה לישן עם בעלה אפי' הו' בבגדו והיא בבגדה ואסורי' לאכול על שלחן אח' סמוכין זה אצל זה אלא אם כן יש שום שנוי להיכירא על השלחן או הקנקן או ככר או דבר אחר בין קערה שלו ובין קערה שלה:

צא דין אשה שאמרה לבעלה שהיא נדה ואח"כ אמרה משחקת אני שאינה נאמנת וצריך לפרוש ממנה ואם נתנה טעם למה אמרה כן טהורה:

צב דין אשה שמצאה כתם או לכלוך דם בחלוק' טמא' ואם יש מכה או גרב בבשר' שאם יוסר הקליפ' תוציא דם תולה בה וטהורה וכן בסדינה אם מצאתה כתם ואם שכב עמה או אשה או בנה או בעלה שיש להם כן תולה בם וטהור' ואם נתעסק' בבשר שחוט או בבש' או בדב' שיכולה לתלות תולה בם וטהורה ואם אין בם כל זה אם הכתם יתר מכגרים טמאה ואם פחו' מכגרי' טהורה דתולה במאכולת ולא שנא אם הכתם עגול או משוך וארוך הויא טהור' כדתני' בתוספת' ואם מרגשת שיש לה מכה באותו מקו' ואינה יודע' אם מוציא' דם אם יש כת' על בגד' תולה בה וכשר ואם ספר' ג' ימים נקיים ומצא' כתם כשר אבל ימי' ראשוני' של ספירה נר' דבעינן נקיים בלא ספק שתדע שפסק דם המקור אבל אם בודקת עצמ' באותה מקום ומוצאת דם או מרגשת שהדם יוצא מן הרחם טמאה ואין לתלו' במכ' אבל אם פקחת לדעת שהדם יוצא מאות' מכה גם דם שבשע' בדיק' טהור כדתניא כאמנת אשה לומ' מכה יש לי באותו מקו' שממנ' יוצא דם אלמ' דוק' כשיודעת שדם יוצ' מן המכ' נאמנת וטהו' דם של בדיק' אבל אם ספק לאמ' אינ' תולה דם של מכה בדיקה

אבל

אבל כתם של בגד תולה בה ואפי' כשיודעת
בשאין שזו המכה מוציאה דם אינה תולה דם
בשעת וסתה דא"כ לא תהיה לעולם טמאה:

צג דין אשה שרגילה לראות בשעה ביום קבוע ויש לה וסת כשיבא אותו יום
צריכ' לפרוש ממנ' עונה או יום או לילה כיצד
רגילה לראות בו אפי' בסוף אסור לבא עליה
אפילו מתחלת הלילה שאחרי כן וכל שכן
בלילה שלפניו וכן אם רגילה לראו' בתחילתו
אסור' כל היום ולא יותר וכן הדין אם רגילה
לראות בלילות ואפילו אם רוצה לצאת לדרך
צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה אך מותר
לפקדה בדברי רצוי ופיוסין:

צד דין אשה שטהורה שאינ' צריכה לבדוק עצמה בשום פעם בין יש לה וסת
בין אין לה וסת דכל אם לבעלה לא בעיא
בדיקה:

צה דין אשה ששמשה ואחר כך תוך שלשת ימים ראתה דם או כתם אינה יכולה
לספור שבעת למחרת אלא צריכה להמתין
שלשה ימים אחר יום מן התשמיש ואחר כך
תתחיל לספו' דהיינו יו' החמישי עם יום שמושה
דהלכה כרבנן דבעו שש עונות לפליטה וכל
יום ויום אינה למיחש שמא תפלוט והרי ש
סותרת יום הפליטה ואם היא רוצה להתחיל
ולספור למחרת ראיית הדם או הכתם אם
תרחץ בחמי' ותקנח עצמה במטלית יפה או
במוך שתכניס באותו מקום להסיר שכבת
זרע אז תוכל לספור למחרת:

צו דין כונס הבתולה קטנה או נערה או גדולה בועל בעילת מצוה ופורש
אם רואה דם בשעה תשמיש אף על פי שהו'
דם בתולים צריך כמו כן שלשה ימים לאחר
התשמיש ואחר כך תתחיל לספור ז' נקיים
או תרחץ בחמין ותקנח עצמה ותספור ל
למחרת:

צז דין אשה יולדת בין קיימא בין נפל אי אפשר לפתיחת הקבר בלא
דם וחשובה כאלו ילדה ברוב בזוב וצריכה
לספו' ז' נקיים ומותרת לבעלה אחרי כן אפי'
רואה דם טוהר הו' עד מלאת ארבעי' לזכר
ושמנים לנקבה וצריכה לפרוש ליל ארבעים
ואחד לזכר וליל שמנים ואח' לנקבה ואפי'
אינה מאותה לילה אסורה לשמש כראיתא
בערבי פסחים:

צח דין אשה יולדת שספרה ז' נקיים וקודם שטבלה ראתה אין כאן חששא ו
ובשביל כן לא סתרה מנייהו אם לא מלאו
ארבעים יום לזכר ושמנים לנקבה וטובלת
לערב ליל שמיני ומשמשת:

צט דין לשון רב סעדיה גאון שפיר' כל דין יולדת ומשפטה וימי לידתה שאינה
רואה בהן עולין לספיר' זיבתה וכן שאלתות
דרב אחאי והלכו' גדולות דרב יהודאי גאון
ורב אלפס ורבינו חננאל ורבינו שלמה ורבי'
שמואל וחולק עליהם רבינו יעקב ואו' דימי
לידתה שאינה רואה בהן אין עולין ולפי
דבריו היה נראה להצריך לכל יולדת שתי
טבילות:

ק דין לרחוץ בחמין ולחוף ביום השביעי ולשהות שם עד הערב ובלילה ת
תטבול ואם חל טבילתה ליל מוצאי שבת או
ליל ב' בשבת ואלו שני ימים טובי' אחר השב'
שעת' אי יכולה לרחוץ ולחוף סמוך לטבילת'
תרחוץ בטוב ערב שבת ותשמור עצמ' בכל
היכולת מטנוף ולכלוך גם תנקר ותחצוץ
שיניה ליל של טבילת' ואם מוצאי שבת או ליל
שני בשב' חול הו' אם חפצה תרחוץ בחמין
באותה לילה סמוך לטבילה אך טוב ונכון
לרחוץ ערב שבת בנחת שלא במהירות ו
ובליל טבילתה תחוף עצמה במעט מים
חמין ולסרוק ראשה ולנקר שניה:

קא דין טבילה שצרי' אף בזמן הזה בלילה שאח' יום שביעי אבל ביו' לא תטבו'
אפי' בשמיני ובתשיעי משו' סרך בתה שלא
תטעה לעשות כן ביום שביעי והוא אסור
משו' דרבי שמעון שלא תבא לידי ספק שלא
יבא עלי' בו ביום ואם תראה תסתור למפרע
מה שספרה ובמקום שיראים בלילות מפני
פריצים או שומרי העיר מותר לטבול ביום
השמיני ואפי' במקו' נכבי' אסו' לרחוץ בחמין
ולחוף ערב שבת שהו' שביעי ולטבול למחר
בשבת שהו' יום שמיני דתרי קולי בחדי הדדי
לא קא עבדינן:

קב דין טבילה שצריך להרחיב ירכות' מעל גופה ושלא יגעו זה לזה ולפשוט ז
זרועותיה מעל גופה ואצבעותיה להרחיק זה מזה ולהגביה דדיה מעליה בשעת טבילה ושלא תרחק שפתותיה זו מזו כי אם מרופות ולא תעמוץ עיניה ביותר ושלא ישאר בין ש
שניה לא מאכל ולא עפר ולא שום דבר:

קג דין חפיפה שצריך לעשות בכל גופה ובראשה ושלא יהו שערותי' קשורות זו בזו וצרי' לסרוק הראש ולרחוץ במי' חמין כדי לחוף גופ' ולהסיר כל בלד ומכה מעליה:

קד דין לחתוך צפרניה להסיר טיט שתחת הצפורן ואם בחול המועד תגלחם שפחתה גויה:

קה דין אשה שיש לה קוץ תחוב בבשר ולא הוסר כולו אם אינו נראה שהוא כל כך עמוק בעומק אינו חוצץ או קרם העור אחר כן עליו:

קו דין אשה שהשתינה ומצתה דם בתוך המי רגלים טהורה:

קז דין אשה שרואה דם מחמת תשמיש אם כמצ' על שוליה או בדק' עצמ' כשעור ושת או אח' זמן כשעור זמן חיוב אשם תלוי תשמש עוד שניה ושלישית ואם רואה בענ' זה אסור' לשמש אלא אב"ל תבדוק בשפופרת של אבר ובתוכ' מכחול ובראשו מוך אם אין דם בראשו כהורה דלא מן המקור בא אלא מן הצדדין ומותרת לבעלה ואם נמצא דם בראש המוך בידוע שמן המקור בא וטמאה ואסורה בין לבעלה בין ליכנס לשני כיון ש
שהיא הוחזקה שלש פעמי' וגם נתברר שהי' טמאה אבל קודם בדיקת שפופרת מותרת ליכנס לשני אף על פי שהוחזקה לראשון כיון שלא נבדק' ולא נודע בודאי שמן המקור בא אבל אם לא ראתה בסמוך לתשמיש בתוך זמן חיוב אשם תלוי מותרת לשמש אפילו פ
פעמים רבות לאחר ספירת ז' נקיים ואם יש שם רופא תנסה הרפוא' קוד' שתהא מוחזקת שלשה פעמים:

קח דין אשה שחל ליל טבילתה ליל תשעה באב אסורה לטבול עד לילה שאחרי כן:

קט דין אשה הרוצה ליכנס הן בתולה הן אלמנ' בין גדולה בין קטנה צריכה לבדוק עצמה ולספור ז' נקיים קודם שיבא עליה החתן ואם עשתה כשואין קודם אז צריכה שתישן היא בין הנשים והוא בין האנשים:

הלכות גיטין

קי הכותב גט צריך שיהא הקלף והדיו משל בעל וגם שכר הסופר עליו מן הדין ואם האשה נתנה השכר אין בכך כלום אבל בקולמוס אין קפידא:

קיא הכותב צריך שיקצע הקלף קודם שיכתוב הגט ואם טעה הסופר באמצע יחתוך תחלה מה שכתב ואחר כך יחזור ויתחיל לכתוב ואם קצע מן הקלף לבסוף פסול כך איתא בהלכו' גדולו':

קיב הכותב גט צרי' שישרטט תחלה שנים עשר שטין כמנין גט:

קיג הכותב גט צריך ליזהר לזיין ולעשות תגין בראשי אותיות שעטנ"ז ג"ץ וטוב למנוע פן יקלקל האותיות:

קיד הכותב גט צריך ליזהר שלא תגע אות לחברתה אלא כל אות ואות תהא מוקפת גויל:

קטו הכותב גט צריך ליזהר שלא יפול כלל מן הדיו טפה קטנה בתוך האות דאין מועיל מה שימחוק אחרי כן הטפה של דיו שבתוך חלל האות דהוה ליה חק תוכו' ופסול וכן אם פתוחה המם אם החליק ידו וכשתמה פסול ואין מועיל מה ש
שימחוק אחרי כן הנגיעה לבסוף:

קטז הכותב גט יעשנו לכתחלה ארכו יותר על רחבו ושלא יכתו' חוץ לשטה ימנית ושמאלית בתוך הגליון תיבה שלימ' ושלא יהיה בו שום טשטוש שלא יכתוב על המחק וצריך שיכתוב בגט לשון זה הרי את מותרת לכל אדם:

קיז הכותב גט צריך לכתוב ספר תירוכין קודם שיטה אחרונה ויש עושין

כן גם מגט פטורין לפי שנראה דבר עיקר
וצריך לעדי' לחתום תחת הגט בראש שיטה
ושלא ירחיקו חתימתן מכתיבת הגט רוחב
שני שטין חלק ושלא יחתמו אלא זה בפני זה
והבעל אם כותבו יאמר תחלה אני כותבו
לשם גירושין פלונית אשתי וגם הסופר יכוין
כך וצריך לעדים שיחתמו הם לבסוף אותם
שישבו שם בשע' כתיב' הגט שידעו שזהו הגט
שצוה הבעל לכתוב וגם שיהא נכתב לשמה
ואם היו שם כשנכתב תחלתו אפילו שטה
ראשונה ולא יותר כשר:

קיח **הכותב** גטו אירע לו ספק ורוצה
לכתוב אחר צריך ליטול
רשות מהבעל בכל פעם שיכתו' אח' לכן טוב
מתחלה שיאמר הבעל אני נותן רשות לך
לעשות הרבה גטין כאשר תחפוץ ואפי' אם
הראשון כשר תוכל לעשו' אח' או ליתן שניהם
אם תרצה מחמת ספק וכן צרי' לומר לעדים
שיחתמו:

קיט **קטן** או חרש או שוטה כשרים
לכתוב את הגט וכלבד
שיהו גדולים עומדים על גבם מתחלה ועד
סוף אבל נכרי לא:

קכ **הבעל** הנותן גט לאשתו אינו צריך
לומ' בפני נכתב ובפני נחתם
אבל אם שלח אותו ביד אחר צריך לאומרו ·
הבעל יכול לעשות שליח להוליך הגט ליד
אשתו וכן האשה יכולה לעשות שליח לקבל
גט מיד בעלה אבל אין האשה יכולה לעשות
שליח לקבל גטה מיד שליח בעלה:

קכא **העושה** שליח להוליך גט לאשתו
אל מקום אחר לכאורה
נראה שצריך שיכיר את האשה שהיא אשתו
של בעל קודם שיקבל הגט להוליך ולא סגי
במה שיאמרו לו עדים כשרים בשעת נתינה
שזו היא אשתו של בעל דומיא רשומא דפסול
להביא אמנם כשר השליח להביא בעניין זה
כדמוכח בעובדא דאבא בר מניומי:

קכב **הנותן** גט לאשה צריך למקרייה
קודם שיתנוהו כדאמר א
אמימר פ' המביא שני וגם צריך לקרותו פעם
שנייה לאחר נתינה דילמא עיילה לבי ידיה
ואליפ' כדמשמע פ' האו' רבה ואם מיד לאח'
נתינה קראוהו ולא לפני נתינה סגי בכך:

קכג **הנותן** לאשה גט צריך שתהא יד
האשה לעולם פתוחה עד
שיניח הבעל כל הגט מידו לידה פתוח' קודם
שתסגו' ידה שלא יהא גט בידה ומשיח' דאם
יכול לנתק הגט להביאו אצלו דאי' מגורשת
ואעפ"כ שמא היה כשר כמו עזיק חרכיא
ושלפתיה:

קכד **דין** הזורק גט לאשתו אם היא ברשות
הרבים אין מועיל אפי' הוא בארבע
אמות שלה עד שיהא בידה אבל אם זרקו
בחצרו כשר לאפוקי מרבינו חננאל דפסל:

קכה **דין** השהעדי' חותמין בגט צריך שלא
יהא הסופר אחד מהם דלשמואל
ולכל אמוראי דאמר אומר אמרו כשר אפילו
בדיעבד סברי חתם סופר ועד פסול וגם
פסול אומר הבעל לשנים אמרו לסופר לכתו'
ולעדי' חתומו פסול כדתניא פרק מי שאחזו
עד שישמעו קולו ולאפוקי ממאן דמכש' אומ'
אמרו ואף על גב דהיינו תרי חומרי דסתרן
אהדדי לא נתברר הלכה כמאן וצריך ליזהר
משתיהן:

קכו **דין** צרי' ליזהר שלא ישלח אדם כתב
ידו לבית דין לכתוב גט לאשתו
אפילו הוא פקח כדמשמע לכאור' בתוספת':

קכז **דין** אדם הכותב גט ויש לבעל שני
שמות יכתוב תחלה אותו שם
שהוא עיקר ואחרי כן שם הטפל ויכתוב כך
פלוני המכונ' פלו' כמו מרים דמתקרייא שרה
וכמו אחא בר הדיא דמתקרי אייא מרי
וקדמוני' הרגילו לכל אדם לכתוב אנא פלוני
וכל שום וחניכה דאית לי:

קכח **דין** משומד דמגרש אינו כות' רק שם
שהיה לו כשהיה יהודי ושם של
גיות ישתקע ואם כותב שם יהדו' וכתב וכל
שום וחניכה דאית לי טוב הדבר ומותר
להכריחו על ידי גוים בין משומד בין כל
אותם שכופין אותם להוצי' שיאמרו להם עשה
עשה מה שדייני ישר' אומרי' לך וצריך שיאמ'
רוצה אני ולכל כותבי גט צריך שיבטל הבעל
כל מודעי דעבד:

קכט דין הכותב גט בשכות' למכוי' שאנו
מכין כאן צריך שיכתוב מקום
עמידת הסופר בשעת כתיבת הגט ומקום
עמידת העדים בשעה שחותמין בו ומקום
עיקר דירת הבעל וכן עיקר דירת האשה
שדרין בשעת כתיבת גט. אבל אין צריך
לכתוב מקום שבאו שם הבעל והאשה כ
כשכותבין הגט. כיון שאינם דרי' שם כמו
שאין כותבין מקום עמידת האשה בשעת
כתיבת הגט כששולח לה גט למדינת הים
כי אם עיק' מקום דירתם וגם אי' צרי' לכתוב
מקום לידתם ואף על פי כן יש שכותבי' הכל
בגט שנולדתי במקום פלוני ועכשו הנני דר
במקום פלו' והנני עומד היום במקום פלו':

קל דין שכיב מרע הכותב גט על מנת שימות
ויאמר כן הרי זה גטך ואם לא מתי לא
יהא גט ואם יעמוד מחליו הרי הגט בטל:
ואם אחר כן יחלה יעשה גט אחר ואם רוצה
שתהא מגורש' בגט ראשו' ישים זמן בתנאי
ויאמר אם מתי עד זמן פלו' ואפי' למאן דאמר
אין צרי' כגט של שכיב מרע שים בו תנאי
כשר ודין גט של גוסס אם יכול לדבר כשר
וצריך ליזהר שיהיה פקח בשעת כתיבת גט
שלא יהא מטורף כגון חולה · שפעמים אינו
יודע מה מדבר כגון ריסבייר בלעז והוה
ליה כשוטה ואין הגט כלום וצרי' ליזהר שלא
תתייחד עמו כל ימי חליו דכיון שאין הגט
נגמר עד שימו' הוה ליה גט ישן ופסול ואפי'
מת אינה מגורשת בו:

קלא דין עידי חתימה לעידי מסירה לר' מאיר
ורבי אליעז' ובגט צריך שניהם אפי'
לרבי מאיר ובשטר מכר ומתנה שני בעידי
חתימה אפי' לרבי אליעזר או אפי' בלא שום
עדים אם שניהם מודין כן:

סדר כתיבת הגט והיאך יאמר הבעל
לסופר ולעדים והיאך יחתמו הכל
מפורש בקוצר וצרי' לייבש הגט קוד' שיתננו
לאשה פן יהא קרוי יכול להזדייף והאותיות
מהם המשוכות וטופס הגט להעתיק מהם:

קלב דין גט של נערה או אם היא קטנה אם
יכולה לקבל גטה או אביה יקבלנו או
שמא לא זה ולא זה יקבלוהו בין היא ארוסה
בין היא נשואה בין יש לה אב בין אין לה אב
בין יש לה שבע שנים דהיינו הגעת פעוטות
בין אין לה שבע שנים הכל מפורש המשפט
ובכולם איך יכולה לעשות שליח לקבל גטה:

הלכות חליצה

קלג ויבררו שלשה דיינין ויוסיפו עוד שנים
להשלים חמשה לפרסומי מלתא
ויזהרו שלא יהו קרובים זה לזה לא ליבם ולא
ליבמה ויאמרו נלכה למקום פלו' כדי לחלוץ
שצריך לברר מקום תחלה כדא' רבא צריכי
דייני למקבע דוכת' דכתיב השערה:
וילכו שם וישבו והאיש והאשה
יעמדו הכל כאין דין בשעת חליצה וכדאמר
רבי חייא בר אבא בתי עמודי ולא מועמד
ואמר נפיק כדמוכח בפרק בתרא דמועד
קטן ואף על גב דדרים לה בספרי עמידה
מועמד אם כן ליהוי עכובא מככה והתניא
בין עומד בין יושב בין מוטה כשרה: אלא
העמידה הויא מטעם כמו דין וישאלו בית
דין אם יש שלשה חדשים ממיתת הבעל·
ואחר כן יעידו לפניהם שזה היבם הוא אחיו
של מת ושהיה אותו המת בעל של אשה זאת
ובעדות אפי' קרוב או אשה שני כדאיתא פ'
החולץ· ואחר כך ישאלו אם יש לאיש שלש
עשרה שנה ויום אחד· ולאשה שתים עשרה
שנה ויום אחד ואף על פי שאין האב נאמן
על השנים כדתניא בפר' האומר בקדושין·
מכל מקום אין צריך להביא עדים אלא אם
כן הוחזקה בשנים על פי הגבירו' והשכנים
שלא על פי האב שני בכך ואחר כך יבדקו
אם יש שתי שערות באשה בבית הערו' ואין
לחוש שמא מקודם הזמן באו והוו שומא ו
והבדיקה של היבמה יכולה להיו' על פי נשים
משום חזקה דרבא דאמר חזקה הביאה ס
סימנין כר' יהודה דרים פ' בא סימן דהלכה
כמותו לגבי רבי שמעון ובריית' דאין אשה
נאמנת לומר גדולה היא שתחלוץ מייר' בתוך
הפרק דליכ' חזקה דרבא לרבי יהוד' דהלכה
כמותו לגבי' רבי שמעון ובריית' דאין אשה

אשה כאמכות ואע"ג. דא"ר רב הונ' שערו' שאמרו צריך שיהא בהם גומות ואין בקיאנ' בגומות לכן אם יש רבוי שערות או שערות ארוכות הרב' אין צרי' לבדוק יות' על שנותיהן" כמי יש לסמוך אם יש רבוי שערות בלא הוחזקה על פי שכנו' ובלא עדו' ואם בדקו והדדים שוכבין ומוטין אז היא גדולה בודאי שזהו סי' העליון ותכן אי אפשר לעליו' לבא עד שיבא התחתו' ואחרי כן כתברר הדבר שהם גדולי' בשנים ובשערות יזהרו בית דין שלא אכלה האשה עדיין באותו יום דשמ' אכלה דברי' הגורמים רוק לבא דא' רבא אכלה תומא או גרגושתא לא חלצה דכתיב. וירקה מעצמה והוא הדין רמוכים כדאיתא פרק אף על פי ושאר דברי' שאין עולין על לב אדם ואחר כך יאמרו בית דין ליבם הגדול אי כיא'לך יבם אי כיאה לך חלוץ ואם חפץ לחלוץ יקחו מנעל שכולו עור וגם תפור מעור ורצועות תלויו' בו וראשיהם בותפורות וגם קרסים בלולאות כדאמרינן אף על גב דאית ביה חומרתא קנ'ריכן ביה מיתנ' והמנעל לכתחלה יהיה שלו וגם מנעל ימין אבל אפי' בדיעבד צריך ליתנו ברגל ימין דילפינן רגל רגל ממצורע וברג. לו יחף שלא יהא מעל דמעל ושלא יהא המנעל ארוך למעלה מן הארכובה דלא להוי מעל דמעל ואחר כך יכרוך הרצועות סביב רגלו ויסים הקרסים בלולאות למהוי חליצתא אלימתא ותאמר האשה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי וצריך שתאמר בלשו' הקדש כדתנן פרק מצות חליצ' ופרק ו ואלו נאמרין וצריך שתאמר האשה יחד שתי תיבות אלו בלא הפסקה לא אבה כדאמ' רב כהנא מודה רבא בלא אבה דאין להפסיק ואין בו וי"ו כי אם לא אבה בלא וי"ו כדאיתא במסורת שלש' חסרים וי"ו לא אבה יבמי· לא אבה ה' הפחיתך· ישר' לא אבה לי בתלים· ואחר כך יאמר האיש לא חפצתי לקחתה· ואחר כך יעמוד האיש אצל הכותל או אצל העמוד וידחוק רגלו בארץ כדאמר אמימר האי מאן דחליץ צריך למדחפיה לכרעיה· ואח' כך תתיר היבמ' קשר הרצועות והקרסי' מן הלולאות הכל בידה הימנית ולא תהא ש

שמאל משייעתן כדאית' בירושלמי אף על גב דמן התורה אין צריך ימין דנגמרת בשיניה מועיל כדאמרו ללוי מי כתיב וחלצה ביד· ותהא שומטת המנעל מן העקב ותחלוץ כל המנעל והכל מעומד או מוט' ולא יושב כדפי' לעיל ואחר כך וירקה· וצריכי דייני דלחזו ית רוקא דנפיק מפומ' דיבמ' עד כנגד היבם ואינו צריך עד ארעא שלא אם הוא ארוך והיא גוצא וקלטתו הרוח קריבא ביה בפניו ואם היא ארוכה והוא גוץ וקלטתו הרוח לא מהני מידי דבעינן דמטי עד להדי אפי' ואחרי כן קוראה בלשון הקדש ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישר' בית חלוץ הנעל והעומדים שם יאמרו שלש' פעמי" חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל אמר רבי יהודה מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקורא'· אלה הדברים הם חסרים· לזכרון משפט אם כזוכית לאח' שלשה חדשים אם חלה או ברח או נפלה לפני יבם קטן ו וממון שומרת ויבם למי פלוגתא דידו כידה דאביי ורבא פ' הכותב והחולץ והלכו' גדולות פסקי' כאביי משום דרבא קשיא מתא ואם חליצ' פסולה היא צריכה לחזר על כל האחים למאן דאמר יש זיקה דווקא כדאיתא פ' רבן גמליאל ולא למאן דאמר אין זיקה וחליצה פסולה מהו והלכה כדברי מי:

הלכות עבודה זרה

קלד לפני אידיהן של גוים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם מקח וממכר ולהלוותן וללוות מהם לפרען וליפרע מהם ואמר שמואל אינו אסור אלא יום אידם בלבד ופירש רבינו שמואל בשם רבי' שלמה דווקא ביתל וקצה שהם בשביל התלוי ואפילו אותן יש להתיר משום איבה או משום דקים ליה בגויה דלא אזיל ומודה או משום שהוא כמחניף לו ואין כאן משום לפני עור ואף על פי שכורך תקרובת לבנה ממעות שלו דאינו נותן לבנה כל כך שלא היה מוכ' בטוב אפי' לא היה מלוה לו הישראל מעות אלו ועוד

מקח

מקח וממכר אומר רבי יעקב דאיכו אסו' אלא
במידי דתקרובת:

קלה תנא דבי אליהו ששת אלפי הוי העולם
כולי מפורשת:

קלו דין שטר שרלג ממכו לבריאת עולם
שכשר וכן כמי אם לא כתב בו
הכלל כגון ארבעת אלפים רק הפרט תשע
מאות וששים כשר והוא הדין אם לא כתב
פרט גדול כגון תשע מאות רק פרט קטן
כגון שנת ששים כשר:

קלז ישראל שהיה לו עבודה [redacted] בידו
ומכרה בדיעבד הדמים
אסורין אבל גוי שמכר עבודה [redacted] הדמים
מותרין ולכך מות' לקבל חובות מן הכומרים
אף על פי שמכרו עבור' [redacted] כדי לשלם החוב
ויריד שקבעו הכומרים לקבל ממכו מכס
וישראלי' מוכרין ולוקחין שם בהמות ובגדים
ולוקחים מכם ממה שקכה ומכר ורבי יוחכן
א' מהככה אסור היינו כשהמכס עשוי לקנות
ממכו כלי תשמישי עז' ופעמים כשהגוי
מוכר חפץ שלו בשוק או ביריד שאומר בכך
וכך יהיה לך ועוד פשוט לבכיין עז' של [redacted]
פלוכי זה הישראל אסור ואם אין אומר רק
סתמא ועוד פשוט לבכיין בית עז' של [redacted]
פלו' זה הישראל אסור ואם איכו או' רק סתמא
ועוד פשוט מות' ואפי' אומר ועוד פשוט לשוה
יכול להיות מותר דשמא יתככו לעכיי גוים:

קלה לבונה אסור למכור לגלח ולכומרים
דמיהו דתקרוב' הוא וכן שעוה
אסורה למכור לשום גוי ביום איד קכדלייר
שלהם ולא יום שלפניו אבל שאר הימו' ולפוכה
לשאר גוים מותר למכור דתכן סתמו מותר
והאי כסתמא הוא וכן גביעי' שפגמם הגוי
ובטלן ואחרי כן קכאן הישראל הוא אסור
למוכרו לגוים לפי שהגלח יעשה בו תיפלה
לעז' דבשביל פגם קטן לא יכיח לשבח ועוב'
היסר' אלפכי עור וגו' וכן ספרים שפגלו' אסור
למוכרן לגוים משום שהגלח קור' בו ומזמר
ומשבח לעז' ואפי' לגוי שאיכו גלח אסו' למוכר'
משום דואי הגוי ימכרהו או יתככו לגלח והוי
כמו עכים שאסור למכור לכומרים לשרוף

תקרובת שלהם כדאיתא פרק קוכם:

קלט אסור לומ' חפץ זה יהא הקדש שהרי
פידו' כסות וכלי' ירקבו ובהמה
תעקר וכלי מתכות יוליכם לים המלח אלא
יאמר אכי כותן חפץ זה או דמים לצדקה או
למצוה זו לעשותה:

קמ אין מוכרין לגוים בהמ' גסה ולא עגלים
וסייחין אלא מותר למכור גוים פרה
דאימר לשחיטה זבכה כמו רב הוכא דזבן
פרה לגוי מהאי טעמא ומתכיתי' דאו' מוכרין
כששירש ואמר למלאכה אכי קוכה כן פי' ר"שי
מכל מקום פעמים שמוכר ישראל שור לגוי
אפי' כשאומר בפירוש לחרישה אכי קוכה וגם
סוסים וחמורים דלא שייך בהו שחיטה אין
מוכרין דאפי' דבן בתיר' מתיר בסוס משום
שאין עושין מהם רק רכיבה שאין חייבין
עליה חטאת הלא מלאכה שרוכבין עליה
בשבת מוכרין לגוים הסוסים והחמורי' כגון
למשוך בקרון ולהוליך משא על גבם פירש
רבי' יעקב דלא בקלא ולא שייך למימ' כסיוכי
ומהאי טעמא שרי התם אידא דשפסיר' ואין
אכו רגילין להשאיל ולא להשכיר להם ומורי
רבינו מפרש בימים של [redacted] היו הרבה
ישראלים ביחד והיו יכולי' למכור ליסר' חברו
אבל אכחכו מעט ביחד אם לא כמכר לגוים
אית לן פסידא ומהאי טעמא שרי הת' למכור
להם חטין ושעורים משום פסידא אמנ' מהאי
טעמא לא שריכן למכור להם בהמות אלא
כשיסכן בירו כבר דלא ימצא ישראל שיקנם
אלא גוים אבל אסור לישראל לקנות סוסים
וסייחים כדי להרויח ולמכור לגוים:

קמא אין מוכרין להם כלי זיין: והאידנא
דמזבכי היינו לפרסאי דמגכו
עלן ומהאי טעמא מותר למכור שריוכות
וכובעים של ברזל:

קמב ישב לו קוץ בפני עבודה [redacted] לא ישחה
ויטלכה או כתפזרו לו מעות לא י
ישחה ויטלם מפני שהוא כראה כמשתחוה
לעז' ואם איכו כראה מותר לא שאין הרס שם
קאמר כדקאמ' בירושלמי ופליג' דרב דאמר
אפי' בחדרי חדרים אלא כדמפר' בירו' אם

אם אינו כר׳ כמשתחוה יהפוך אחוריו לצד ע״ז ופניו וזה לצד אחר מות׳ ׃ ופרצופו׳ המקלחו׳ מים לא ישים עיו על פיהם לשתות שנראה כמנשק לע״ז ולא ישים פיו על הסילון וישתה ולא מן הנהרו׳ בפיו ובידו אחת מפני סכנת עלוק׳ אבל בשתי ידיו מותר שלא יהא כל כך כמהר לשתות עד שיראה שאין שם דבר ׃

קמג רבי יוסי אומר בחוצה לארץ מוכרין שו ואלו בתים ושדות אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשם שכונה ואין שכונה פחות משלשה בתים אסור לישראל למכור שלשה בתים זה בצד זה לשלש גוים אם שום ישראל סמוך להם כשאר או הוא או אחר דילמ׳ הנהו תלתא גוים מייעצי עצה רעה וקטלי ליה או מזקי ליה ׃

קמד אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכנים לתוכו ע״ז דאגרא לא קניא ועובר על לא תביא ת תועבה אל ביתיך והאידנ׳ שמשכירין בתים לגוים דאית׳ בירושלמי מקום שאמרו למכור מותר למכור אפי׳ לבית דירה ולהשכיר אפי׳ לבית דירה ׃ אם כן בחוצה לארץ שמותר למכור מותר להשכיר אפילו לבית דירה והטעם אומר מורי רבינו דמן התורה אינו אסור אלא בבית שישראל עצמו דר שם דומיא למזוזה אבל מדרבנן אסו׳ לביתו אלא אם כן דר שם ולכך בחוצה לארץ לא גזור׳ ואף בארץ ישראל לא גזור מקום שאינו רגיל לדירה כגון בית התבן ואורוות ׃

קמה ישראל שיש לו שדה או כרם מותר להניחם לגוי לחרוש או ל לזרוע לקצור ולבצור אף על פי שהגוי עושה בו מלאכה בשבת ׃ והני מילי כשהגוי קבל למחצה או לשליש או לרביע אבל אם במעות טורח בהם אסור ואפי׳ בקבולת כיון שהוא במחובר כדפסיק בירושלמי דפ׳ קמ׳ דשבת וע״ז כרבי שמעון בן אלעזר ׃ אבל מרחץ אסור משום דמרחץ לאריסו׳ לא עבדי אינשי אבל תנור נראה דמותר כמו שדה דרגילות הוא לשוכרו לשליש ולרביע ׃

קמו ישראל שיש לו שדה או כרם ויש לו גוי חלק בהם לא יאמר ישר׳ לגוי עמול אתה בהם בשב׳ ואני אז שלוחי כטרח בהן בחול יום אחר כנגד השבת אם לא התנו קודם שקנו הקרקע ביניהם אז לעשות כן והוא הדין בתנור ומרחץ שאסו׳ אם לא התנו מתחלה כדתניא במסכת דמאי ׃

קמז ישראל שיש לו כרם או פרדס של ערלה ויש לגוי חלק בהם מותר לומר לגוי תזמור ותעדור שלש שנים של ערלה ותאכל הפירות ואני אז שלוחי בשלש שנים שאחרי כן אף על גב דבשבת כי האי גוונא אסור אבל אם אמר לו הישראל תזמור שלש של ערלה ותאכל כל הפירות ובשאר שנים שאחרי כן תזמור את׳ לבדך ואוכל אני לבדי הפירות חליפי שלשה שנים ראשונים כראה דאסור אבל אם הגוי לוקח בפירות או שליש או רביע גם בשלש שנים שאחרי כן מותר ׃

קמח ישראל שיש לו שוורים ומשכירן לגוי לחרוש עד זמן אחד וחורש בהם בשבת בימי רבי׳ שלמ׳ שאלו דבר זה ׃ ויש שהיו מתירין אם הגוי קבל עליו אחריות מיתה וגניבה וגם יוקרא וזולא דהשתא הוי כמו קנין ברזל לישר׳ ויש שאוסרי׳ בכל ענין דאין הגוי יכול לקבל כל זה ונקראת בהמתו של ישראל בכל מקום שהיא ׃ וישראל מצווה על שביתתה וצריך עכיינו היתר ׃

קמט אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים ואין מוסרין בהמה לרועה שלהם שהם חשודי׳ על הרביעה והם משבע מכות ודבק באשתו ולא באחרת ׃ וישראל עובר על לפני עור לא תתן מכשול ׃ ואנו אין נזהרין מכל אלה ואין סומכין על שנויא דמקום שנהגו למכור התירו ליחיד דהשתא אין חשודין על הרביעה אוכמי בשנויא דרבי פדת דא״ה רבי ישמעא׳ דחיישי לרביעה הא רבנן דלא חיישי לרביעה וקיימ׳ לן כרבנן והאי שנויא מדהוי בתרא אם כן דסמכא הוא ׃

קנ אשת כהן שנתייחדה עם הגוי אינה אסורה בשביל כך לבעלה ל לכהן וכן בת ישר׳ פנויה אינה אסורה לכהן בשביל כן דדוקא באשה שנחבשה בידי ש גוים שבעל כרחה הוליכוה שם איכ׳ למיחש

שמת

שמא אנסוה אם לא מפני הפסד ממונו אבל במקום שאינו מבורח בידו להיותה שם בעל כרחה מותרת:

קנא **בת** ישראל לא תיילד את הנכרית לפני שמילדת בן לע"ז והני מילי בחנם אבל בשכר מותר משום איבה אבל נכרית מיילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה ולא ביחיד לבינה דילמא קטיל לה:

קנב **בת** ישראל לא תניק את בן הנכרי ואפי' בשכר דלא שייך איבה בהאי אבל נכרית תניק בנה של ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה ונראה דאפי' אין ישר' בבית מותר אם יש בעיר בת ישראל דיוצא ונכנס מותר אבל אם הלכו כל הישראלים חוץ לעיר ונשארה המניקה גויה בעיר דבר זה אסור:

קנג **מותר** להתרפאות מן הגוי חולה שאין בו סכנה ואם הוא מומחה אפי' יש בו סכנה מותר ולגבי הקזה מגוי רובן מומחין הם אבל מן המין או מן הגוי שיאמר לחש ע"ז אסור וכן מן הגוי שיאמר ליקח משום ע"ז או מן האילן שגדל לפני ע"ז אסור אבל אמר לו סתם קח ממי מעין או מאילן פלוני ואינו מוכח דבר זה כי אם בע"ז מותר כיון שלא תלה רפואתו בע"ז ואם היה מוכח במקו' אחר היו מועילין כמו אלו כדאיתא בירוש':

קנד **חולה** שאין בו סכנה וכן מכאוב שבעין אם אין בו סכנה נותן בו הקילור מערב שבת והאספלנית על המכה אבל בשבת לא ואם לא נתן מערב שבת יתן הקילור בשבת על גב העין דווקא ולא בתוך העין ואם יש בגוי אפי' אין בו סכנה אומר לגוי ועושה ואם יש בו סכנה רב יהודה שרי למכחל עינא בשבתא למשחק סמנין ולאייתויאיכהו דרך רשות הרבים ומפר' כגון רירא דיכא וכו' וגב היד וגב הרגל ומכה של חלל מקרו שפיר של סכנה ומחללין עליה השבת:

קנה **אסור** לישראל להסתפר מגוי ביחוד אם אינו רואה הישראל במראה ובאנם לראו' אם הוא כאן אסור לאיש לראות במראה משום לא ילבש גבר שמלת אשה מדהתירו לבי' ר' דווקא לראות במראה מפני שהם זקוקים למלכו' וגם המסתפר מן הכותי אינו רואה במראה הא לא תאמר הפי' אינו רואה במרא' אינו צרי' לראות והא דבפ' שואל מוקי טעמא דאיסור מראה בשבת דווקא של מתכת שלא ישיר נימין הייננו באשה אבל באיש אפילו בחול אסור ובירושלמי יש טעם אחר:

קנו **חומץ** יין אפי' שהתלמוד מתיר ליגע בו גוי מכל מקום לדידן אסור דלא' אנו בקיאי' בשיעור חזקו מתי קרוי חומץ ומתי קרוי יין וכן בוסר אסור לומר לגוי לסוחטו וליגע בו אחר שנסחט דאין אנו ב בקיאין בשעורו מתי קרוי בוסר ומתי קרוי ענבים ועוד ללמון שני שפירש ר"שי פרק כל הנגע בכל ענין אסור אבל יין מבושל מותר במגע גוי מדשתי ליה שמואל ואבלט ויש לו גבול לאחר שהרתיח באור:

קנז **יין** שנתנו בתבשיל או עם משקין אחרים ונגע בו גוי קודם שהרתיח באש מותר וראיה להך מאלונתית כבריתא מותרת או מריסא אלונתית של גוים אסורה מפני ש שתחלתו יין:

קנח **שכר** של גוים אסור לשתותו בבית הגוי דהא רב פפא ורב אחא שתו ליה אלא חוץ מבית הגוי ואם נתאכסן בבי' הגוי מותר אבל דבש ושאר משקין מותר אפילו בבית הגוי:

קנט **שכר** או דבש אם רגילות לתת בהם שמרי' של יין להחמיץ ולהעמיד אסורי:

קס **מי** תותי' וכל משקי' של גוי' שהם יקרין יותר מיין אסורין לשתות מן הגוי אם לא ישראל רואהו כשמושכו הגוי מחבית דילמא ערב בו יין להגדיל המדה אבל בחבית ליכא למיחש שערב בו יין דמסר' סרי:

הלכות יין נסך

קסא **נודות** של גוים של עור אם אינן זפותין מותרין ואם אינן זפותי' אסורין וקנס ויוסטס שזפותות מותרו' לקנו' מן הגוים אם רואה הישראל פנים כהוגנות ונראה לו הישראל שהם חדשות ולא נתן בהם גוי יין מעולם ואותן של ישראל ויש בהן יין משקה טופח ונגע בהן גוי אסורין אם לא בעירוי או בהגעלה דומיא דנודות דאין מכניסן לקיו' ובעו עירוי מיהו אם יש הפסד גדול כגון שמשך בהן הרבה יין או' לאסור אם שכשכן במים תחלה או יבשין היו כשמשך בהן יין · דשמא נודות דווקא שהם מעור קא בלעי ט טובא ובעו עירוי אמנם לכתחלה צריכי עירוי או הגעלה ולא סגי בהדחה דזמנין שנשר הזפת ממקומה ויש בהם מקומות מלאות יין כמו מעברת' דבי רב דאפי' פלויי ומלא חמר' תותי ואמר לא סגי לה בניגוב והאחביות של גוים אף על גב דקינסא אסור לכפות חבית' על האש מכל מקום אם האש כל כך גדול וחזק מבפני' שגם בחוץ אין יכול ליגע וידו סולדת בחוץ מותר וחשוב כמו הגעלה · וחביו' של גוים מות' לתת לתוכן שכר או שאר משקין אבל יין אסו' לתת בתוכן אפי' לאחר שנתן בה שאר משקי' אבל נתן ציר או מורייס שהוא שורף יין האסור הבלוע אז מותר לתת אחרי כן יין של היתר' אבל אח' שאר משקי' לא:

קסב **דין** גתות של גוי שדרך בה אם אינן זפותו' של עץ ושל אבן ינגב ואם של חרס אמר רבא כעוה ארתחו ואם הן זפותות צריכין קלוף זפת ואם הגת של ישר' ודרך בה תחלה ואחרי כן נגע גוי ביי' שבג' או שמא אפי' דרך בה גוי אחרי כן אין צריך רק הדח' ואם זפות' אז צריכ' קלוף זפת ואם יש נעורת של פשתן או כלאי בגדים בין נסר לנסר כיון שרגילות לדבקן יחד אפילו אינה זפותה לא סגי בניגוב וכן הדי' במשפך וגם כלי המדה כגון המוריא וההין שרגילין למוד בהן מנהג הוא להחמיר כמו משפך לעשות ואם הם זפותים צריך לקלף הזפת:

קסג **ואותן** גיגיות גדולות או גתות אם רגילות לדרוך בהן ודרך בהן גוי תחלה יש נהגן די' גת להצריכן ניגוב כי אין לנו בגת דווקא צריך ניגוב שנכנס בה היין בחוזק ובכובד הקורה לא היא דבגיגי' שלהן לא היו דורכין כי אם ברגל ולא היה קורה בהן כי אם בבית הבד כדאמרי' מהו לדרוך עם הכפרי בגת והוא מנסך ברגל טובא ואפילו הכי מצריך ניגוב הוא הדין בגיגיות גדולות :

קסד **ואותן** גיגיות גדולות או גתות שלא דרך בה גוי מאשתקד צריכות ניגוב או שיהיה שנים עשר חדש מסוף ימי הבציר דאשתקד עד הבציר' ואין להקל על מה שאמ' ר"שבג מגת לגת דהא פירושו הוי מגת לגת לתחלת גת ופעמי' שימי הבציר היה אשתקד חדש או יותר וליכ' שנים עשר חדש עד תחלת גת דהאידנא :

קסה **ואם** דרך בהם בגת בדיעבד או בגיגיות שלא עשה בהן ניגוב היה מתיר רבי' יעקב ואפי' דרך בו גוי היום וישראל דרך בה אחרי כן וגם המשיך היין בה מטע' דיין שלא נתנסך לע"ז בטל בששים או משום חמרא חדתא בענבי דאמר רבא בתר שמא אזלינן והוה ליה מין בשאין מינו ואפי' לאח' שנתן בה הגורגותני מות' מטעם שלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רב' עליו ומבטלו ורב הונא דאמ' אם החזיר גרגותני לגת אסורה לי' ליה שלק את מינו כמי שאינו · או אית ליה כאביי דאמר בתר טעמ' אזלינן ומין במינו הוא ואם הגיגית שהי' אסור' ומלא' ענבים דרוכין אם עדיין לא נתנסך ממנ' כלו' טוב לשפותה בגיגית כשרה ולהמשיך היין שם ולא נצטרך לטעם רבי' יעקב דאמר יין ביין בששים :

קסו **דין** סל וגרגותני אם הם של גוים לא סגי בניגוב כמו עקלים דא' מישכן שנים עשר חדש ואם של ישרא' הן ונגע בהן גוי כשהיה בהן יין משקה טופח שמא סגי בהדחה כמו גת של ישראל שנגע בהן גוי או שמא כיון דחמיר מגת דהא של גוי לא סגי בניגוב גם של ישראל לא סגי בהדחה · וכלי חרס חדשים צריך שיתן בהם מים שלשה פעמים או ישהא בהם מים זמן גדול שיהו המים בהן בלועין ואם לא

עשה כן אם הגוי נותן בהם יין נסך אסורין
וצריכין ערוי ג' ימים ולדברי רבי' יעקב אפי'
אם לא עשה כן אין צריך רק הדחה שלשה
פעמים לאחר שהיה בהן יין נסך ועיסה יש
מקומות שהגוים מחמצין אותה משמרי יין
ומייבשין אותה תחלה בתנור ויש שמתירין
הפת כמו דורדיא דארמאי דשרי לבתר ת
תריסר ירחי שתא · ורבי' יעקב אסר דהיינו
דווקא שמרים שנתמדו במים ונסחטו ואותם
קרויין דורדייא אבל שמרים קרוי אותם שלא
היו בהם מים מעולם ואות' אינו מועיל לייבש
בתנור ולא שנים עשר חדש מיהו בירושלמי
קאמ' שמרים של ע"ז לאח' שנתייבשו מותרי' ·

קסז **ניגיות** של ענבים דרוכין מותר גוי
ליגע בהם אפילו לכתחלה
דא' רב הונא אינו נעשה יין נסך עד שימשוך
וזהו עד שיתן הסל והנרגותני שם ולקח
הישראל מן היין שבסל משם ואילך אם נגע
גוי ביין שבגיגית נאסר הכל ואם לא נגע רק
בזגי' ובחרצנים ששם אין הכל נאסר שלא אם
כן משק' טופח להטפיח עליה' שמחבר הכל
וצריך עיון גבי עם הארץ שנגע באשכולות
סביבותיו טמאות וכל הגת טהורה ואפי' לא
לקח הישראל מן היין שבסל נקרא המשכה
כיון שהיין בלול שם נכנס בתוך הסל ונבדל
מן הזגים וחרצני' ולדברי רש"י והרב ר' יהודה
בר' נתן אפי' בלא נתינ' סל שלא שפכ' הענבים
אילך ואילך ויין בלול נכנס לתוכו באמצע
מקרי המשכה וטת' לדבריה' זהו כשל' כשארו
הענבים עד שולי הגיגית במקו' שיין הבלול
כנוס שם :

קסח **גיגית** שהיא דרוכה ועדיין לא המשיכו
ממנ' ורוצ' ישר' או גוי ליקח מהם
בכוס לכסו' אם טוב אם לאו יקח יין וענבים
יחד שלא תחשב המשכה ותאסר הגיג' אם
יגע בהם אחרי כן גוי אמנם אפי' לקח בכוס
יין בלול יכול להיות שאינו נחשב המשכה
בשביל ההיא פורתא וגם לא נתכוון לכך כי
אם לנסותו ואותו שבכוס מקרי יין כיו' שהוא
בלול ואם נגע בו גוי נאסר ואותו יין שבכוס
שנאסר במגע גוי אם החזירו לגיגית דרוכה

הכל מותר ואפי' נמסך מן הגיגית הוי מותר
מטעם סלק את מינו כמי שאינו וזגי' וחרצנין
שקרויין אינו מינו לרב' דאמ' בתר שמא אזלי'
רבין עליו ומבטלן ואפי' לאביי דא' בחמרא
חדתא בענבי בתר טעמא אזלינן והבל מין
במינו הוי מ"מ מותר בששים לפי' רבינו יעקב
דמפרש דוק' יין שנתנסך לע"ז אוסר במשהו
דזהו דומיא דמים במים דתנן התם :

קסט **וגיגיות** מלאות ענבים דרוכין ובעוטין
ושוהין בבית הגוי שבוע או
יותר ויש הרבה שישראל קונה אחרי כן יין
שם ואינו חושש שמא המשיך הגוי ממנו היין
או יתר ונאסר כל מה שנשאר שם וגם
בידו' אמרי' העלים אינו אסו' ורוחק הוא לומר
דהירוש' קא מיירי שהגיג' אינה מלאה דלשם
אם המשיך ממנ' אין החסרון ניכר אבל אם
הגיג' מלאה דאם המשיך ממנה קצת ניכר
החסרון משם אין לחוש שמא לאחר שהמשיך
חזר ומלא' והמחמיר לתת בגד על הגיגית
ועושה חותם מיד שבכר הענבים ודרכן טוב
הדבר :

קע **ויכך** של גוי בזמן הזה אסור בשתייה
ומותר בהנאה ויכול ישר' ליקחנו
בחובו מן הגוי ויין של ישראל שנגע בו הגוי
מות' למוכרו והמחמיר שלא ליקחנו מן הגוי
בחובו תבא עליו ברכה מכל מקום אם נגעו
גוי ביינו של ישראל מוכרו לאותו גוי שנסכו
מאי טעמא שקיל מיניה מה שהזיק לו כדאמ'
רב אשי וכן נכון לעשות אם הוא יכול :

קעא **גוי** שנגע ביין ונתכוו' ליגע וגם היה
יודע שהיה יין אע"פ שלא נתכוון
לנסך אסו' בהנא' כי ההוא גוי דנסכך בידיה
ברוולא להראות שהוא יין ואסרוהו שמו' ורבי
יוחנן בהנאה וראיה מאנדרומיס גוי שקדח
במנקת והעלה שמצץ בפיו ואסרוהו בהנא' :

קעב **ואם** נגע גוי בידו ליין שלא נתכוון
אפי' ליגע כגון שהלכה ידו על
היין בלא ידיעתו הוי אסור בשתייה ומותר
בהנאה כי ההוא דסליק לאיגרא · בהרי
דכחית נגע לחמרא בלא כוונה ושרייה רב
לזבוני לגוים · ולא גרסינן התם נגע בריטא

בריטא דלוליבא לפי' רבי' יעקב ורבי' חננאל
והלכות גדולות ואפילו לספרים דגרסי נגע
בריטא דלוליבא יש להביא ראיה להתירו
בהנאה אפי' כי נגע בידו בלי כוונת מגע ·
מדתניא מדדו ביד ימכר ואפי' לרבי נתן דא'
אסור בהנאה משום שנתכוו' ליגע ביין וגזר
טרוד למדוד אטו מתכוון ליגע בלא טרד' :

קעג **נגע** גוי בידו ביין וסבור שהוא משקה
אחר כמו כן מותר בהנא' ואסור
בשתייה כדתניא גוי שהושיט ידו לחבית של
יין וכסבור שהוא שמן זה היה מעשה ואמרו
ימכר ונראה למה שפירש דכל שכן אם לא
נתכוון כלל דמותר בהנאה :

קעד **ואם** נגע גוי ליין בקנ' או בדבר
שאינו ידו אם יודע שהו' יין
ונתכוון ליגע אסור בהנאה אף על גב שלא
נתכוין לנסך ואם טרוד לעסוק בדבר אחר
כגון למדוד תנן מדדו בקנ' ימכר ואין הלכה
כרבי שמעון דשרי בשתיה ואם לא נתכוון
ליגע כלל ליין כמו כן אסו' בשתיה לפי מאי
דגרסי בריטא דלוליבא שלא בכוונה ושריה
רב לזבוני לגוים אבל לשתות אסו' וכדפריך
והא נגע בכשלא פירוש שתחב הכשלא בתוך
היין שבדוולא ואסור אף על פי שהיה סבור
שהיה שם ולפירוש רבי' יעקב והגאונים דלא
גרסי בריטא דלוליבא אלא בידו היה ולכך
אסרו בשתייה אבל אי בדבר היה מותר אף
בשתייה כיון שלא נתכוון כלל ליגע ביין כמו
זרקו חבית לבור בהמתו מותר בשתייה אף
על גב דאזיל מיניה וביה :

קעה **אם** שפך גוי מכלי על כלי אם היה סבור
שהוא שכר או משקה אחר מותר אף
בשתייה כמו בעובדא דרבי יוחנן בן ארזא
דאתא גוי ואוריק אורוקי ושר' בשתייה משום
דסבירא ליה לגוי דשכרא הוה והוא הדין אם
נוש' גוי גיגית מלאה יין במוט ובלכתו נפל
מן היין לחוץ שלא בכוונתו מות' אף בשתייה
ואפי' מה שנפל לחוץ וכן פירש רבי שמואל
פרק בתרא :

קעו **ואם** שפך גוי יין מכלי אל כלי בכונה
וגם היה יודע שהוא יין מה ש
שנפל לחוץ אסור אפי' בהנא' לפי שהגוי היה
יודע שהוא יין ומוקמינן ליה באוריק אורוקי
וכן אמר רב פפא גוי אדנא של יין וישראל
אכובא ריקנית ושפיך גוי הדנ' בתוך אכובא
חמר' אסיר והיינו אפי' בהנאה כדפרש' אבל
מה שנשאר עדיין בכלי שלא עירה עדיין הוי
מותר אפילו בשתייה למאן דאמר נצוק אין
חבור ולמאן דאמר נצוק הוי חבור מותר אי
מקטף קטופי כדאמרי' גבי מערה חבית של
יין כשר לבור של יין נסך קלוח שמחבי' לבור
אסור ומה שבחבית מותר ומוקי לה בגוי
המער' דמה של מחברא גזרו רבנן שיצ' על
ידי כחו ומה דלגואי לא גזור ומה שנפל לחוץ
דאמרן דאסור דווקא כי עירה גוי לבדו אבל
סייע לו ישראל לערות מותר הכל :

קעז **ישראל** שבא לערות כלי גדול מלא יין
אל כלי אחר אסו' לו לגוי לסייעו
כדאמ' רבא ולשפוכאי לא לסייע גוי בהדייהו
דילמ' משתליתו ושפכיתו ומנכיתו עלו' אמנם
אם סייע גוי עם ישראל מותר היין :

קעח **המשפיל** קורה כבירה של גת על גבי
תפוח של ענבים לא יניח לגוי
לגלגל בלבדו דרבי' חננאל פסק כמאן דאסר
אפי' בכח כחו ואף על גב דבמעצרתא שלנו
יש שלש כחות אין חילוק בין שנים לשלשה :

קעט **אסור** לגוי שישא כלי מלא יין פן
יגע בו ביין כדא' רב פפא
קובא חסרה שרי מליא אסיר והני מילי
כשכוש' הדלי בי' ידיו או על כתפו אבל במוט
או לישא הדלי דרך טבעתו שרי וליכ' למיחש
שמא יגע ביין אבל כוד שפיו סתום או עקום
אמר רב אשי זיקא בין מליא בין חסרא שרי
וכן הלכה ולא כרב פפא דאסר :

קפ **גוי** שזרק צרור או שום דבר בתוך יין
מרחוק ואפילו בכוונ' מותר ואפילו
בשתייה וגגית שיש ענבים דרוכים בה
והמשיכו מתכו יין את אסור להבי' גוי ענבים
בסלים לשופכן בגיגית משום שהאשכולות
דבוקות זו לזו והוי כמו אזיל מיניה וביה ·
וצריך שיסייע לו הישראל לשפוך ואם לא סייע
אסור אם לא זרק מרחוק ואסור שישפוך גוי
מים לתוך כלי של יין משום לך לך אמרין
נזירא וכו' :

קפא חבית שהיין יוצא דרך סדקין
גוי יכול לתת בו חשוקים
ומג רופות להדקו ולא דמי לחבית הנבקעת
לארכה ואתי גוי וחבקה דאסור אבל לתחוב
נעורת ומטלית בסדק שהיין יוצא אם סביב
השולים מקום שמתחברין על דופני החבית
שם מות׳ לפי שאינו תוחב כנגד חלל החבית
שבראשי השולי׳ מפסיקי׳ שתחובין בחריצין
שבדופני החבי׳ סביב והוה לי׳ טפי מקטפרס
ואפילו באמצע חבור השולים אם אין חלל
בסדק אך הנסרים אין מחוברין ודבוקין
בחוזק זה לזה כמו כן מותר לגוי לתחוב
מטלית שם ונעורת ובלבד שלא יתחבם
ויכניסם עד חלל החבית:

קפב גוי שתחב אצבעו בתוך הנקב מהחבית
שהיין יוצ׳ דרך שם הכל אסור בהנאה
או תחב שם ברזא כדי לסתום כמו מפיה
ומשוליה דהכל אסור וכן אם נענע הברזא
שהיא כבר בתוך הנקב של יין הכל אסור
בהנא׳ ואם הניח ידו על הנקב שלא יזוב אב׳
לא נכנס בתוך החלל לדברי רבי׳ שלמה עד
ברזא אסור בהנא׳ ואידך שרי בהנאה ואסיר
בשתיי׳ אף על פי שפר״שי ואידך שרי בשתייה
לא נכון לומ׳ שיין ישתנ׳ זה על זה וחציו אסור
בשתייה וחציו מותר בשתייה ולדברי רבינו
תם הכל אסור אפי׳ בהנאה כרבא דפ׳ בתר׳
כיון שהכל יין היה מתנענע תחלה לנא׳ ועל
הנחת ידו שם הכל וחשוב כאלו נגע בכולו:

קפג גברי שקנה יין כשר ומחתימה היש׳ראל
חותם בתוך חותם כגון שמיג׳ כל
החבי׳ חשוקי׳ ועשה שולי׳ כפולי׳ משני צדדין
ומוליכו הגוי למקום אחר למכור ופעמים
מתאכסן בעיר שכולה גוי׳ וגם הפתח נעול
מותר בשתייה דבריית׳ דמטהר יינו שלנכרי
בחצר אחרת אסור אף על פי שיש מפתח
וחותם היינו דוקא כשעם הגוי היין מכרמיו
ודרכן היסור אל אבל קנה מישראל עשוי
כיון שטרח כולי האי לא טרח ומזייף ועוד
התיר רבי׳ יעקב אפילו יינו שלנכרי מכרמיו
וטהרו ישראל משום דברייתא לא אסרה אלא
מפתח אחד וחותם אחד אבל חותם בתוך
חותם שרי דפרק אין מעמידין תנינן דאיכא
חלוק בין חותם אחד לחותם בתוך חותם
ואם הגוי המוליך החבית של יין מתאכסן
בעיר שכולה גוים היא פתח פתוח לר״ה אז
מותר אפי׳ בחותם אחד דמירתת מישראלים
העוברים שם כמו הרוכלים:

קפד וגוי של ישראל ומוליכו גוי בעיר אחרת
ופעמי׳ שהוא לן בעיר שכולה גוים
מותר אפי׳ בחותם אחד כרבי אליעזר דאמר
יין משתמר אפילו בחותם אחד ורב פסיק
כוותיה וגם בפרק בתרא אמר הילכתא קים
לן כרבי אליעז׳ דלא חיים לזייופא אבל מצא
את החותם נשבר או מפתח נשבר היין אסו׳
ולא קשה ממסכת טהרות פ״ח דשרי בטהרו׳
וכל שכן ביין נסך כדמוכח שלהי עבוד׳ זרה
התם מיירי ביוצא ונכנס והיכא שהוא שלם
ושמ׳ כדי שיכירו חותמו לבסוף לאח׳ שהוכא
או שבי ליה שישלח ליש׳ חברו היאך החותם
עשוי באיזה ענין׳ ואם יודע לגוי תחלה
שישלח ליש׳ חברו ענין החותם ואז מרתת
הגוי מלזייף ואמ׳ גם יש שמולחי׳ יינם בחותם
בלא הכרת חותם וגם אין שולחי׳ לחביריהם
ישראל היאך עשוי ואין לאוסרו בשביל כך
בראיה ברורה כאשר פירשתי במקומה ויש
שחוששין אפי׳ על ידי חותם על המגופה ועל
הברזות ואפילו בהכרת חותם פן ינעץ גוי
מסמר או חודו של סכין בין הנסרים ויוציא
מעט יין ובתלמוד דשרי הייתו בחביותיהן
שהם של חרס דליכא למיחש הכי אמנם אין
לחוש לזה:

קפה דין שולת חביותיו ריקנין כדי לתקנן
בבית הגוי ושוהין שם יום או
יומים אם צריכין חותם תחלה:

קפו וגוי של ישראל שהניחו ברשות גוי
ופתח פתוח לו לרשות הרבים
ואינו חתום כלל וישראל דרים בעיר או
בעיר שכולה גוי׳ אך שלפעמי׳ עוברי ישראלים
דרך שם דהשתא חשוב כישראל דרין בה׳
לר״שי מותר לרבי׳ יעקב אסור אבל יינו של
גוי שטהרו ישראל והוא ברשות גוי בלא שום
חותם אסור אף על פי שישראלים דרי׳ בעיר:

קפז וגוי של ישראל שהוא ברשות ישראל
בלא שום חותם והניח שם גוי
ופתח

ופתח פתוח לרשות הרבים והישראל הולך
לחוץ מותר אם לא הודיעו היכן הוא הולך
אבל שמודיעו שמפליג ובתוך כך יוכל הגוי
ליגע ביין אסור או אפילו יש מגופת
קרקע על פי החבית ובתוך זמן שהודיעו
איזה מקום הוא הולך יכול הגוי להסיר ה
המגופה ולעשות אחרת כמוה ולייבשה אסו׳
אבל אם ישראל אחר דר בעיר מות׳ דמכייתו
מרתת ובמקום שאסור פירש רבי׳ שמואל
דהכי מילי היכא שיכול להבי׳ מים תח׳ חסרון
היין שהוציא או כדי להחליף רע בטוב אבל
ליגע בחנם לא חיישי׳ ושמ׳ הכי מילי בחבית
אבל גיגית או כוס של יין שהם קלין כר׳ דאמו׳
בלא שהיית שעור למלאת החסרון שכן דרך
ליגע ליין שלפניו דרך מתעסק· אבל יש
מגופה על פי החבית מקרקע יבשה או כסר
או עור קבוע במסמרות מותר ולא חיישינן
לא לשתמא ולא לנקוב המגופ׳ ולסותמו דהא
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא חיישינן
לשתמא וגם לא חיישינן להסיר כל המגופה
ולעשות אחרת כמוה דהא הלכה כר׳ אליעזר
דלא חיישינן לזיוף ותרוייהו פסקי הלכ׳ כוותיי
אבל כעורת או מטלית תחוב בפי החבית
אפילו תחוב ברוחק אין זה חותם דגוי לא
מירתת להסירו ולהחזירו ואסו׳ לשלוח חבית
מעיר לעיר זה׃

קפח וכן של ישראל שהוא ברשות ישראל
בלא שום חותם והפתח נעול
והלך לו הישראל לחוץ ובשובו מצא שם גוי
אם איכו נתפש שם כגנב חמרא אסיר אם
יכול לומ׳ בשביל כך נכנסתי במרתף לבקש
שם תרנגולת או טענה אחרת ואין לו שום
טענה שיכול לומר מדוע הלך שם חמרא שרי
ואם יש חלו׳ או סדק בכותל או חוץ לכותל יש
מקום גבוה שיוכלו לראות משם היין כפתח
פתוח דמי ומותר׃

הלכות ספר תורה

ספר תורה תפילין ומזוזה צריך לכתוב
על עור של בהמה טהורה או חיה
טהורה דכתיב למען תהיה תורתה׳ בפיך
מן המותר בפיך בין שחוטות בין נבלות
כדאיתא פרק שמנה שרצים וריש מס׳ סופרי׳
וכן עור הבתים והרצועו׳ צריך מעור המותר
בפיך כדאיתא פרק במה מדליקין׃

קצ צריך שיתן העורות בעבור לשמן
כמו דאיתא פ׳ הנזיקין גוילין
שלו ולא עבדתים לשמן ופסלה ר׳ אבהו וגם
רבא אמר הזמנה לאו מלתא היא פר׳ נגמרה
הדין וסבר כר״שבג דאמ׳ עד שיעבדם לשמן
לפי׳ רבי׳ חננאל ורבי׳ יעקב וכן עור הבתים
והרצועות צריך עבוד לשמן דברייתא דכפן
זהב בעור הבתים מיירי׃

קצא׳ וצריך להשחיר לרצועו׳ תפילין והכל
יעשה ישראל ולא ישחירם גוי
כמו טוויה דציצית וצביעה דבעינן לשמה
כשמואל דפר׳ התכלת והלכה כוותי׳ מדאמר
תלמודא דסבר כר״שבג פרק נגמר הדין׃

קצ׳ב וצריך שיאמר לו בפירוש שנותנן
בעבור לעשות מהם דבר
קדושה וכן כשיכתבם צריך שיאמר בפירוש
בתחילת הכתיבה שיכתוב הכל לשם תורת
ישראל והאזכרו׳ לשם קדושה כי שמא לא סגי
במחשבה וכן גט צריך שיאמ׳ בתחלה בפני
עדים לשם האיש ולשם האש׳ לגרש׳ ולהתיר׳
אבל תקון הקלף ושרטוטן של ס״ת תפילין
ומזוזות יכול לעשות הגוי וא״צ לשמה והרב
רבי׳ משה ב״ר מיימון אומ׳ דמזוזה אינ׳ צריכה
עבוד לשמה ולא איתמר גבי ספר
תורה ותפילין ואומר הטעם דמזוזה אינה
לחובת גופו כי אם לשמרו מן המזיקין ואין
לסמוך על דבר זה בלא ראיה שהרי מזוזה
חמור׳ להצריך שרטוט מה שאין כן בתפילין

קצג משפט קלפים שהם בעבור סיד ומלח
כשלנו כשרין לתפילין ומזוזות
ומגלה וספר תור׳ אע״פ שאינן בעבור עפצים
ואע״ג דא׳ פרק ב׳ דמגלה פסולה על הדפתר׳
וכן כמי פרשת סוט׳ משום דכתיב בהו ספר
ודפתרא היינו לא עפיץ כדאיתא פר׳ המוציא
יין ופ״ב דמגילה וכל שכן ספר תורה דכתיב
ביה בספר בהרבה מקומות או מגזיר׳ סוה
דכתיבה

דכתיב' כתיב' ואני כותב על הספר בדיו
דמהך גזירה שוה מצרכינן דיו פ"ב דמגילה
הוא הדין דנצריך ספר גזירה מהיאך גזירה
בכל מקומות דכתיב כתיבה ודפתרא אין
קרוי ספר מכל מקו' קלפים שלנו הם בעבור
טוב כאלו הן בעבוד עפצים ובימי התנאים
היו כותבין בקלפים שאינ' מעופצי' כדאמרי'
פרק הקומץ גבי ספר תורה הא דעפיצן הא
דלא עפיצן :

קצד **משפט** לידע אם יכתבו לצד שחור או
לצד לבן הנה גויל קרוי שהוסר
השיער לבדו ולא נתקן לצד הבשר כדאמרי'
גויל אבני דלא משפיין · וכותבין בו בצד
השחור שהיה בו השער ונתקן אבל קלף
ודוכסוסטוס הוי שחותכי' העור לשני' וכותבי'
בשני הקליפות במקום חתך אותה קליפה
של צד בשר קרויה דוכסוסטוס וכותבין בה
לכתחלה לצד חתך זהו לצד שחור והקליפה
שלצד שיער קרוי' קלף וכותבין בה לכתחלה
לצד חתך זהו לצד לבן השתא ספר תורה
ומזוזה צריך לכתוב לכתחלה כמו שפירשתי
בגויל ודוכסוסטוס לצד שחור או בקלף לבן
לצד לבן ואם שינה כשר אבל תפילין צריך
לכתוב בקלף לצד לבן ואם שינה פסול בין
על דוכסוסטוס כתקנו לצד שחור בין על
קלף לצד שחור הכל פסול כך איתא פרק
הקומץ רבה ואומר רבי' תם דקלפים שלנו יש
להם דין קלף לפי שמתקנין אותן וגוררין
אותם לצד בשר וכשאר' הקליפ' של צד שיער
ואם כן למצוה כותבין בהם לצד לבן לצד
בשר ספר תורה ומזוזות דהאי קלפים שלנו יש
להם דין דוכסוסטוס לפי שגוררין אותן לצד
שער ומקפידים קליפות קליפות ונשאר' אותה
של צד בשר אם כן קליפו' היכי כתבי' בקלפי'
שלנו הלא דינם על קלף ולצד לבן ואם שינה
פסל :

קצה **משפט** ספר תור' לכתוב בדיו כדאמרינ'
פר' הבונה שלא בדיו יגנז והויא
ברייתא מוקי לה פרק הקומץ בספר תורה
ואותו דיו שעושין מעפצים לעולם הוא לח
ואינו קרוי דיו ופסול לכתוב ממנו ספר תורה
תפילין ומזוזו' כמו שפירשתי במקומו ומותר
לתת ארמאנט בתוך הדיו להשחירו ואין זה
קנקנתום דפליגי ביה תנאי בפ' קמ' דערובי'
אם אסור :

קצו **אמרינן** פר' הקומץ ובפרק ב' דמגילה
מזוזה צריכה שרטוט והלכה
למשה מסיני ותפילין אינן צריכין שרטוט
היינו בין שטה לשט' אבל למעלה ושמא גם
ארבע שרטוטין צריך אפילו שלש תיבות של
פסוק כדאיתא פר' קמא דגיטי' שתים כותבין
שלש אין כותבין אבל בס"ת אומר רבי' יעקב
שאין צריך שרטוט בין כל שורה לשורה והא
דאמרי' סוף פרק קמא מגילה צריכה שרטוט
כאמתה של תורה היינו במזוזה שיש בה עול
מלכות שמים בפרש' ראשונה אמנם בירוש'
מוכח דכאמתה של תורה היינו ספר תורה
דקאמר נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר
להלן אמת קנה ואל תמכור מה להלן צריכה
שרטוט אף כאן צריכה שרטוט ואמת קנ' על
התורה נאמר ועוד קאמר מה להלן ניתנה
לידרש אף מגילה כן והיינו התורה שניתנה
לידרש במסכת סופרים אומ' משרגלי' בקנה
אומר מורי רבינו לאו לאפוקי סכין קאמ' אלא
לאפוקי בעופרת וניכר בו שהשרטוט על ידי
צבע או שחור או אדום :

קצז **שעור** יריעה לא פחות מג' דפין ולא
יתר משמנה דפין רוחב הדף
שיוכלו לכתוב בה שלש' למשפחותיכם בשטה
אחת ובסוף הספר אפי' פסוק א' בדף אחד
וארכו של ס"ת ששה טפחים בלוחו והקפו כן
ושני אצבעות גליון בין דף לדף ולמט' טפח
ולמעלה שלש אצבעות ובין שטה לשט' כמלא
שטה ובין תיבה לתיבה כמלא אות קטנה
ובין אות לאות כמלא חוט השערה כל אות
שאינה מוקפת גויל פסולה ולעיני כל ישראל
בסוף הדף בסו' שיט' רב אשי א' באמצע שיט'

קצח **צריך** ליזהר לסופר שלא יקרא לו אחר
ויכתוב אלא יכתוב הסופר תחלה
דבפ' הקומץ ושלהי השותפין אמרין עד
כאן עד וימת משה הקדוש ברוך הוא אומר
ומשה כותב והרבה ספרים גורסין ומשה
אומר וכותב :

קצט **משפט** אם דלג השם בהקומץ פליגי תנאי

רבי יצחק אומר מוחק החול בפנים ויכתוב
לו את השם על המחק והחול יתלה ר׳ יהודה
אומר על הגד״ר זהו לאח׳ שיהיה החול ויגרור
אותו ויהיה כאה את יותר ויכתוב שם השם
ורבי שמעו׳ שזורי ורבי יוסי אומרים תולי׳ את
השם רבי שמעון בן אלעזר אומר משו׳ רבי
מאיר לא יכתו׳ השם על המחק ולא על הגרר
ולא יתלנו בין השטין אלא מסלק את היריעה
השתא פסק דהלכה כרבי שמעו׳ שזורי בכל
מקום ליתא כדמוכח שלהי בהמה המקשה
לילד דאין הלכה כמותו כי אם במשוכן ו
ותרומת מעשר אבל רב חננאל אמר רב
הלכה תולין וק׳ דבירושלמי פרק קמ׳ דמגילה
אמר רב חננאל אמר רב הלכה מוחק וכותב
את השם על המחק ולא תולין אבל כגון אני
ה׳ אלהיכם שלש תיבות שו מות׳ לתלו׳ ומבעיא
ליה משום דאיכא חול שתולה עם השם או
שמא בלא חול נמי מותר לתלות שלש שמות
ואיכו בכאי כיון דאיכא שלשה שמות כגון ה׳
אלהים ה׳ ועוד קשה דבמסכת סופרים
אמרי׳ רבי יהודה אומר תולין רבי מאיר או׳
מוחק השתא נראה דטוב יותר לגרור החול
כשהוא יבש ויכתוב השם עליו ולא יתלנו בין
השטין אלא אם כן שלש תיבות ואח׳ מהם
חול כגון אני ה׳ אלהיכם אבל בדיעבד אם
תלה השם לחורי׳ בין השטין שפיר דמי אבל
מצוה יותר לכתוב על הגרר כי היכי דלא
תקשי מרבי יהוד׳ דהקומץ אמר רבי דמסכת
סופרים ולא מרב חננאל אמר רב דהקומץ
אמר רב חננאל אמ׳ רב דירושלמי ומר׳ מאיר
אמר רבי מאיר לא תקשי דהויא רבי אלעזר
משום רבי מאיר וכל הדינין ואלו הם
בספר תור׳ שדלג השם והוא הדין בנביאים
וכתובים שהרי ה׳ אלים ה׳ הוא ביהושע של
מזבח שלעבר הירדן ובתלים במזמור דבר
ויקרא ארץ דאין לומר ספרים שלהם היו
בגליון והיה בהם קדושה יותר ובירוש׳ דפ״ק
דמגילה תולין בספרים ואין תולין בתפילין
ומזוזות ומשמע לא שנא קדש ולא שנא חול
ויש אומרים הטעם משום דאמרי׳ במכילתין
כתבן שלא כסדרן יגנזו ולא מפליג בין

בפרשיות בין באותיות ובתיבות :

ד **משפט** פרשה פתוחה או סתומה או
סדורה פירש רבי יעקב יש
בסדור קדמוני פתוחה בסוף שיטה מקרי
פתוחה ויש חלק לכתוב שלש תיבות משלש
אותיות ואם סיים פסוק שלו בסוף השיטה
יניח שיטה שלימה חלק ואם כתוב
מכאן ומכאן ובאמצע יש חלק הייכו סתומה
ואם הניח חלק בסוף השיט׳ ומתחיל בשיטה
שתחתיה כנגד ההנח׳ שלמעלה הייכו סדורה
ואלו במסכת סופרים יש פתוחה בתחלת
שיטה קרויה פתוחה לכן טוב הוא להניח ית׳
חלק בסוף השט׳ ובתחלת שיטה לקיים ידי
שניהם כך פירש רבינו יעקב וקשה על זה
דהא בירושלמי דמגילה יש אומרי׳ רב שמואל
בר רב שילת בשם רב מזוזה פרשיותיה
פתוחות שאין זה מקומה פתוחה בסופה
קרויה פתוחה או פתוחה בראשה גרידא מ
מיקרי פתוחה ופתוחה מכאן ומכאן סתומה
אם כן אין טוב להניח פתוחה משני צדדין
ועוד קשה דבפרק הקומץ אמר רב יהודה
מזוזה פרשיותיה סתומו׳ דאזיל בתר מנהג׳ י
ויש מפרשי׳ הכי בירושלמי מזוזה פרשיותיה
פתוחות והדר מפרש היכי דמי לא בפתוחה
גמורה כגון פתוחה מסופה גרידא
וגם פתוחה בראשה גמור׳ הוי פתוח׳ גמורה
אלא פתוחה דקא׳ רב הייכו כשמכאן ומכאן
סתומה ובאמצע יש חלק השת׳ הכל כתיישב
ועל מה דבפ׳ הקומץ דרב אזיל בתר מנהג
לעשות פרש׳ מזוזה סתומה קשה ואכו עושין
חלק בראש והיה אם שמוע והייכו פתוחה י
ושמא כיון שאין חלק שלש תיבות אין קרויה
פתוח׳ אוכמי כמו כן מנהג להניח חלק בסוף
ובשעריך והייכו מכאן ומכאן דהייכו סתומה
בירושלמי אמנ׳ לא פירשתי כך לעיל הפירוש
ומצינן נמי למימר הכי דפתוחה דקאמר רב
הייכו כשפתוחה מכאן ומכאן ומקריא סתומ׳
והשתא לא תק׳ דרב אדרב וצריך עיון :

ר א **אמר** רב שע״טנז ג״ץ כל מקום
שמבע אותיות אלו ישכן
בספר תורה כריכות

צריכות שלשה זוגין בראש שמאלו: והא
דאמרינן בשמועתא רבה דתפילין צריכין שעטנ"ז
ג"ץ זוגים וחשיב של שמע משמע דבשאר
תיבות אפי' אלו אותיות לא בעו התם איירי
בתגין גדולים כעין מקלות וגם כל ראשי
האות צריכין זיון:

ד א **פרק** השותפין אמרי' חכמי' אומרי' עושה
לספר בתחלתו כדי לגול עמוד
ובסופו כדי לגול היקף. אלמא נגלל הספר
לסופו כיון שהעמוד בתחלה וכדי היקף
בסוף וקשה דתני' התם כל הספרים נגללין
לתחלתן וספר תורה שקורין בו תדיר
לאמצעיתו הוא נגלל ועושה לו שני עמודים.
ומזוזה נמי אמרי' כורכה מאחד כלפי שמע
והתם נמי אמרינן ספר עזרא שאין קורין בו
לתחילתו הוא נגלל ובמסכת ידים תנן
גליון שבסוף אינו מטמא ידים עד שיעש' לו
עמוד וכיון שעמוד בסוף א"כ נגלל לתחלתו
וצריך לגרס אפכא בברייתא. דחכמים
אומרים בתחילתו כדי לגול היקף ובסופו
כדי לגול עמוד ומגילה שיש לה דין שאר
ספרים הדין להיות עמוד אחד בסופה וכדי
לגול היקף בתחלתה בלא עמוד:

ד ב **משפט** לתפור ספר תורה היריעות זו
אל זו ומוכיח במסכת סופרים
ובירושלמי פרק בתרא דמגילה שהתפירה
תהיה מבחוץ ותופרן בגידין ועושין שיור
למעלה ולמטה שלא יתפור רחב כל היריעה
אל חברתה:

הלכות תפילין

ד ג **תפילין** הקלף שכותבין בהם הפרשיות
וגם הרצועות והעור של בתים
צריך להיות מבהמה טהורה או חיה טהורה
כדכתי' למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר
בפיך ואפילו על גבי כבלות כדאיתא פרק
שמנה שרצים וגם צריכין עבוד לשמן כרבן
שמעון בן גמליאל דאמר ציפן זהב פסולין
כו' עד שיעבדם לשמן וכרבא דבפרק נגמר
הדין וכרב אבהו דפ' הניזקין וצריך כתיבה
לשם קדושה ולא סגי במחשבה ואינו צריך
עבוד בעפצים כמו שפירשתי בהלכות ספר
תורה. וגם פירשתי שם די' קלף ודוכסוסטוס
ותפילי' אי' כותבי' אלא לצד בשר וקלפי' שלנו
יש להם דין קלף וכותבין לצד לבן. ומשפט
הדיו ומשפט אדמכתא מותר לתת בדיו שאי'
זה קנקנתו' וצריך לשרטט בתפילין ארבע
שרטוטין סביב הגליון ולא בין שטה לשטה
ומסרגלין בקנ' לאו למעוטי סכין אלא למעוטי
מין צבע ותולין דלוגין בספר תורה ואין
תולין דלוגין בתפילין ומזוזות כדאיתא בפ'
קמא דמגילה כל אלה משו' דאמרי' במכילתי'
סוף פרש' בא אל פרעה כתבן שלא כסדרן
יגנזו ואסור לארס אחר להקרות לסופר אלא
אם כן חוזר הכותב וקור' בפיו קוד' שיכתוב
עד הנה פירשתי גם בהלכות ספר תורה
במקומו על ידי ראיות וטעמים באורך:

ד ד **תפילין** של ראש צריכין לכתוב בעור
קלף ולצד לבן וארבע פרשיות
יכתוב בארבע חתיכות קלף לכתחלה ואם
כתבן בחתיכה אח' ארוכה כל פרש' בעמוד
אחד יצא ויתנם בעור אחד שיש בו דפוס ד'
בתים ולא בארבעה עורות כל דפוס בית
בפני עצמו. ובתפילין של יד יכתוב בעור
קלף אחד לכתחלה ארבע' פרשיו' בארבעה
עמודים ואם כתבן בארבע חתיכות קלף
יצא ויתנם בעור דפוס בית אחד שהרי מי
שיש לו שני תפילי' של ראש תולה עור על אח'
מהם לכסות הבדלת הבתים וכשרין לשל יד
אלמא כתבן בארבע חתיכות יצא וצריך
לכתוב בימינו ואטר יד ימינו בשמאל העולם
שהוא ימין שלו ושולט בשתי ידיו יכתוב בימין
העולם ואם נפלה טפת דיו בחלל בי' או חית
או אות אחרת ועתה אין שמה הראשון עליה
או מן שמאל של מם פתוח' נגע לשל תחתון
ונעשית הכך סתומ' או אות ריש עשה דלית
כל כי האי גוונ' לא יועיל תקנו למחוק הטפה
ולגרור בתער דהוי כחק תוכות ופסול בין
בספר תורה ותפילין ומזוזה ובגט ולא יועיל
אחר כן להעביר את הקולמוס על האות לא
לרבי יהודה ולא לרבנן דאם כן דמועיל על

על האו' שנכתב' שלא לשמ' לשוו' כמו לשמ' מכל מקום לשוויה אות לא יועיל וכל או' ואו' צריכה מוקפת גויל מארבע רוחותיה ואם נגע' אות לחברתה יועיל תקון ולא מקרי חק תוכות אבל בירושלמי מכשיר נגיעת אות לאות שלמטה ופוסל נגיעה למעלה ומסופק אם נוגעות באמצע ואם יש נקב בקלף בחלל האות אפילו הנקב ממלא כל החלל כשרה כדמוכח פר' הקומץ אבל בירושלמי דמגילה קא מצריך גויל סביב האות בפנים וצריך להניח ריוח גליון למעלה ולמט' כמו במזוזה מלא אטבא ובימין מעט ולא כדי לגול היקף והשיטין לא תהא אחת ארוכה ואחת קצרה אלא יעשם שוות וצרי' לכרוך כל פרש' ופרשה בשער של בהמ' טהורה וטוב לכרוך בשער שור כדאית' בשמושא רבא ויש כורכין אחרי כן כל פרשה ופרש' לבדה בקלף קור' שיתנם בדפוס בבתים:

רו **משפט** סדר הנחת הפרשיות בבתים לדברי רבי' שלמ' מימין הקורא

הוא העומד כנגד המניח קדש מימי' הקור' ואחריו בית שני והיה כי יביאך ואחריו בית שלישי שמע ישראל ואחריו בית רביעי והיה אם שמוע וכן כמי אותא בשמושא רבא וזהו הסדר כמו שכתובי' בתורה וגם במכילתיה סוף פרשת בא אל פרעה תניא כתבן שלא כסדרן יגנזו אבל רב שרירא גאון ורב האיי גאון בנו ורבינו יעקב מפרשין דבית שלישי והיה אם שמוע בי' רביעי שמע ישרא' וסימניך הוויות יחד והיה כי יביאך והיה אם שמוע באמצע שמוכות ועוד וסימניך שינין שמוכין זה אל זה שמע מבחוץ סמוך לשין שבקמט עור דפו' מבחוץ וקדש סמוך אל שי' שבקמט ימין בעור דפוס מבחוץ מכל מקום צריך לכותבן כסדר הכתובות בתורה כדתניא במכילתין ובתפילין של זרוע שכותב בחתיכת קלף אחת בארבעת עמודים אחר שכתב בעמוד שני והיה כי יביאך יניח חלק עמוד שלישי ויכתו' בעמוד רביעי שמע ישרא' ואחר כך יכתוב בעמוד שלישי והי' אם שמוע שזהו סדר שבתורה ואמר בפרק הקומץ כל בית חיצון שאינו רואה האויר פסול וגם אם החליף גוויאתא לגוויאת' פסול אם כן הנחת הגאונים פסול לדברי ר"שי ויר' שמי' משום ברכ' לבטלה אם אינו מנחם רק כדברי אחד מן הגאונים הלכך יניח שנים של יד בברכה אחת ואחר כך יניח שנים של ראש בברכה אחת שהרי יש בראש וכן בזרוע מקו' להניח שני תפילין כדאיתא פרק המוכא תפילי' ואם אינו יודע לכוין המקו' להניח שניהם יחד אם כן יניח כדברי האחד יברך על של יד ויניח ואחר כך יברך על של ראש ויניח ולא ישהא אותם בראשו ויסלקם ואחר כך יניח כדברי הגאו' השני על סמך ברכה ראשונ' ולא ידבר בנתים והשניים ישהא בראשו כמו שירצה ואף על פי שצתה מברך על של ראש בפעם ראשונה ומפסיק בין ברכה של יד בראשונה להנחת של יד בפעם שנייה זה טוב יותר מלעזוב לגמרי שלא להניח כלל:

רז **רצועות** שחורות הלכה למשה מסיני ושמא כמו כן עור הבתים צריך להיות שחור ויכול עור הבתים לעשות מקלף מעובד לשמו אף על פי שהוא דק מקרי שפיר עור דהא תני' יכתבם על ארבע עורות ויכול לעשות מעור שליל הקלף ויש אומרים שטוב יות' והגון לפי' שלא נעבדה בו עבירת תשמיש ושפיר קרוי עור דלא גרע מעור עוף דכשר כדאיתא פר' שמנה שרצים אף על גב דלגבי טומאה חשיב כבשר דחשיב לי' גב עורותיהן כבשרן:

רח **אמר** אביי שין של תפילין הלכה למשה מסיני יעשה מימין הקורא בקמט עור דפוס הבי' שין של ארבע ראשי פירו' שני יודין יעשה בתוכן ובשמאל יעשה שין של תלתא רישי פירוש אחת יעשה בתוכה פרק הקומץ אמרי' וצרי' שיגע חריץ אל מקו' התפר פירוש משך קמטי השין מבחוץ צריך להם שיגיעו עד למטה עד התפיר' אבל רבי' שלמה פירש לענין חוץ הברלת. הבתים שיהו עד למטה עד התפירה ובברייתא כמי תניא אם אין חרכן ניכר פסולות גבי בתים:

אמר רב חננאל אמר רב תיתורא של תפילין הלכה למשה מסיני אמר אביי מעברתא של תפילין הלכה למשה מסיני פירש ר"שי לאחר שהכנים

שהכנים האגרות בבתים מקצע כל הבתים לבד עור הבית הרביעי מניח ארוך וכופלו למטה לכסות פיות הבתים וזהו בית מושבו של בתים· תיתור' לשון גשר מעברת' היינו מאותו עור הנכפל למטה עוש' בליטה כפולה חוץ לבתי' שמכניס לתוכה הרצועות ומושכו' אילך ואילך ועוברת ויש שקובעין כל עור הארבע בתים למטה ולוקחין עור מן מקום אחר וקודרין בו בראשו כמי' ארובה ומכניס שם הארבעה בתים וראש השני כופל למטה לעשות תיתורא ומעברתא כמו שפירשתי לעיל ויש מפרש מעברתא קרוי יש' שנותנין עור שני על בית של זרוע מצד זה לצד זה:

רט **תניא** תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני בתפרן ובאלכסונ' העור הנכפל למטה שהוא התתורא יתפור עם עור הבתים סביב ברבוע וכיכמי יהיה זויות בתפירה צריך שעור זה באלכסון כל אמתא ברבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא ולא ארכה יתר על רחבה· וגם עור התתורא והבתים היוצא חוץ לתפירה קוצצן ברבוע ועור הבליט' הנכפל הקרוי מעברת' מקצרין כדי שיהיה ניכר רבוע עד התיתיר' וכן גוף הבתי' בראשון צריך שיהא מרובע' ארבעתן יחד כדאית' בשמושא רבא מייתי אעא טבא תרתי אצבעי על תרתי אצבעי אבל הבית אחד לבדו לא בעי רבוע וגם בגוב' הבתים אין קפידא וכן תפילין של יד יש להם דין זה צריך רבוע בתפירת התיתורא· וכן בעור התיתורא וכן בגוף רחב הבית בראשו:

רי **משפט** התפירה התפירה צריכ' בגידי בהמה טהורה וכתב בשמושא רבא תריסר תפירי ליהוי בה ואי אוכ' עשרה כשר דכי שקלת מלכא ושמשא פירוש יהודה ולוי ואיתר עשר' ואי טפי שפיר דמי דכי מוספ' מנשה ואפרים הוו ארבע עשרה בר מדנפיק ועייל פירוש בארבע עשרה מקומות יתחוב המחט כשיעשה את התפירה מרובעת בר מדנפיק ועייל היינו מלבד שלשה מקומות במקום הבדלת הבתים יתפור עור הבתים לעור שלמטה והיינו דקא אמרינ' פרק הקומץ ושוין שנותן חוט ומשיחה בין כל אחת ואחת ויש שמוליך את התפירה בשלשה מקומות מחריץ ימין לשמאל דרך רבוע התפירה ואם נפסקה התפירה בשלשה מקומות אי' תקנה לחזור ולקשור אלא צרי' תפירה חדש' כדאית' בירושלמי דמגילה פרק קמא:

ריא **משפט** אורך הרצועות אמרי' פרק הקומץ עד אצבע צרד' חוץ לקשר מר מחוי פשוט מגודל עד אמה· אבל בילמדנו משמע דהיינו דווקא בשל יד· אבל בשל ראש שיעור אחד וכן בשמוש' רבא ורב שפס הביאו אורכא דרצוע' דימינ' עד טבורא ולחזיא דשמאלא ובדרעא עד אצבע צרדה ויהיו משולשין בתלת זמני' הילכך רצועה של יד ארוכה מן הקבורת של זרוע עד אצבע אמה ויכרוך שלש פעמים סביב אצבעו של ראש של ימין עד הטבור· ושל שמאל עד החזה ורחבן כאורך שעורה ואם נפסקה הרצועה ופחותה מכשעור אין תקנה לא ל לקושרה ולא לתופרה ויזהר בהנחתן שלא יהפכו הרצועות דאמר רב וגוייהן לבר:

ריב **קשר** של תפילין הלכה למשה מסיני היינו השם שדי שין שבקמט הדפוס מזה ומזה ואות דלת בקשר של ראש ואות יוד היא בשל יד חוץ לקשר רצוע' קטנה מאד וכפופה כמו יוד:

ריג **משפט** סדר הנחת תפילין ובאיזה מקום ביד ובראש· תחלה יניח של יד ואח' כך של ראש דכתי' ולטוטפות בין עיניך כשיהיו בין עיניך יהיו שתים· וכשחולצן תחלה יחלוץ של ראש ואחר כך יחלוץ של יד וכן בתיק יצניע תחלה של ראש ואחר כך יצניע של יד לפי שכשירצה ליקחם ימצ' לפניו תחלה של יד ולא יעביר על המצות כדאיתא פר' הממונ' ויניח ביד שמאל דכתיב ידכה יד כהה ועוד כתיב וכתבתם וקשרתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין ואם הוא אטר יניח בימין העולם שהיא שמאלו ושולט בשתי ידיו יניח בשמא' העולם ובאיזה עצם יניח תנא דבי מנשה ידך זו קבורת בשר המכונס כמו קיבורא דאהיני· ושמתם על לבבכם שימה כנגד הלב ובפרק המוצא תפילין ובפרק התכלת תפילי' בזרוע' וכמש'

אהלות

אשלות מוכה הזרוע והעצם המחובר לכתף וראש שני מחובר למפרק שקורין קודא · וכן פר' האומר משקלי דאורית' בתפילין קבורת כולה בנדרים עד האציל דהיינו מרפ' משמע כמי קבורת זהו בעצם שהוא למעלה מן ה הקודא סמוך לו יש בשר מכונס היא קבורת והוא כנגד הלב ותפילין של ראש בגובה של ראש מקו' שמוחו של תנוק רופס וכו' דמתחלת השער הסמוך למצח עד סוף מקו' שמוחו של תנוק רופש הוי מקום תפילין ויש שם מקום להניח שני תפילין והוי מקום שעושה קרחה וראוי לטמא בנגע אחד והוי שפיר בגובה של ראשו הקש' יהדק בראש למעלה בעורף ולא במפרק' כדי שיהיו ישראל למעלה ורחב הכתים לכתחלה שתי אצבעות כדאיתא במוספא רבא אמריכ' פרק הקומץ מאימתי מברך עליהם משעת הנחתן עד שע' קשורן האיקשורן הדוקין בראשו בשעת הנחה כמו שליא קשורה דאי עושה קשירה ממש בכל פעם ופעם שמניחן מאי איכא בין חדשו' דאשר משו קשר של קיימ' בשבת ובין ישנות דשרי וכשמניח של יד מברך אש' קב"ו להניח תפילין ואח'כך יניח של ראש ויברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ואם שח בין יד לשל ראש יברך שתים על של ראש להניח ועל מצו' תפילי' כך פי' רבי' יעקב ורב עמרם ורב יהודאי גאון וכן אם אין לו אלא תפילין אחת של ראש לבד או של יד לבד אין מעכבו' זו את זו ויניח אותו שיש לו ויברך עליהם שתי ברכו' : והחולץ תפלין לא יברך לשמור חוקיו ולא שום דבר ואפי' חולצן סמוך לחשכה דקיימא לן לילה זמן תפילין ·

דאמר רב אשי הלכה לילה זמן תפילין ואין מורין כן פן ישן ויפיח בהם · ובפרק הקומץ כמי אמריכן ומודים חכמי' לר' יעקב דלילה זמן תפילין שאם חלצן סמוך לחשכה שאי' מניחן הכ"ו ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה בחקת הפסח מדבר · מימים ימימה היכו מזמן לזמן ולא בתפילין וימים למעוטי לילה ואפי' חולצן בערב שבת סמוך לחשכה לא יברך כלום דשבתות לא אמעיטו מושמרת את החקה שלא מוהין לך לאות : וזמן הנחתן שחרית לכתחלה אמ' אביי לתפילה כאחרים משיכיר חברו ברחוק ארבע אמו' כדאיתא פרק קמא דברכות ובחול המועד של פסח וסוכות יניח תפילי' אמנם מר' מאיר ור' יהודה דאמרי פרק אלו מגלחין כותב אדם תפילין לעצמו אין ראיה שיניח בחול המועד שהרי אפילו בשבת סוברין דמניח תפלין כדאיתא פרק המוצא תפילין אבל יש ראיה מעובדא דירושלמי וצריך שימשמש בהם לפרקים כשמונחים בזרועו ובראשו כדי שלא יסיח דעתו מהם קל וחומר מציץ דאמרה תורה והיה על מצחו תמיד ובפ' לולב וערבה אמר מר זוטרא חזינא לרב פפי דכל אימת דמנח תפילי' מברך רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי מברכי לפי שמצוה למשמש בהם מפני קדושתן כמו גבי ציץ :

הלכות שבת

ר יד **משפט** רשויות שבת פירשתי במקומה מהו רשות היחיד מהו רשות היחיד מהו רשות הרבים מהו כרמלית מהו מקום פטור וחיובן ואסורן וכשורן :

ר טו **דין** אם צריך לחפץ שברשות הרבים או אם יש לו חפץ בבית אחר שלו או להביא יין ורשות הרבים מפסקת יוליך תנוקות שם אם יקחו מאליהן ויביאוהו טוב הדבר כדאיתא פרק חרש גבי מפתחו' דבי מדרשא דארכסא ברשות הרבים ואמר רבי יוחנן לידבר טליא וטלייתא התם ואם התנוקות לא יבחינו להביא יעשה מחיצ' של בני אדם יקבץ לו אנשים שלא ידעו שלשם מחיצה כאשפו ויסדר' שלא יהיה שלש' טפחים בין זה לזה ואפילו כמו קנים כדאיתא פר' מי שהוציאוהו גבי זיקי דאשתיור בריסתקא ד דמחוזא אבל מבית חבירו לא יועיל כן לפי שצריך עירוב :

ר יו **דין** סעודה גדולה כגו' של חופה או רוב בני אדם אוכלי' יחד אסור להתחיל משבע שעות ואילך דהיינו חצי שעה לפני מנחה

מנחה גדולה ואם התחיל אפי׳ לאחר מנחה זו אינו מפסיק עד הערב שיוכל להתפלל את תפלת מנחה ביום אבל סעודה קטנה אין אסור להתחיל עד יבא מנחה קטנה דהיינו תשע שעו׳ ומחצה ואם התחיל לאחר מנחה זו שמא יפסיק והלכה למעשה צריך אדם לההתנאות לפני בוראו בשעה שמתפלל:

ולהתעט׳ בטליתו וכן לחגור רצועתו אף על פי שיש לו מכנסים שעתה אין לבו רואה את הערוה וערב שבת עם חשכ׳ צריך למשמש בבגדיו כדתני חנני׳ אם יהיה שכינו עליו או מחט תחוב׳ לו בבגדיו או מעות בכיסו שמא שכחם ויסלקם מפני השבת:

ריז דין אשה כדה ורגילה לתת סיכר בחול ולאחוריה סמוך לבשר׳ שיפול דם נדותה שם ולא יטנפו שאר בגדיה וקושרתן ברצועו׳ או בחוט משיא׳ לפניה אסור ללובשו בשבת כדי להוציאה לבוש׳ בכרמלית דמשוי הוא ולא מלבוש לכל אבולי מטנוף הוי משוי ולא דמי לסיכר שתקן עזרא וסיכר דפרק המצניע דשרי דהתם היה לפניה ולאחריה כעין בגד עד למטה לארץ׳

ריח דין מותר להרוג בשבת כינה שקורין פרוויל שפורץ מן בשר אד׳ ורגילי׳ להיות בראש דבית הלל מתירי׳ ורבא מקטע להו אבל פוכ״א המקפצת לכאן ולכאן ופרה ורבה אסור להורג׳ כמו אליס ותחשי׳ דמשכן ואסור לצוד אותה ללוקחה אבל בשעה שהיא על בשרו ועוקצת אותו מותר ללוקחה ולהשליכה דהוי מלאכה שאינה צריכ׳ לגופה ופטור עליה ואסור והכא שים צער שרו ליה רבנן כמו מפיס מורסא להוציא ממנה ליחה דהוי מותר אבל בשעה שדולגת אסור ליקחנה:

ריט דין שאסור לקרות לאור הנר בשבת אלא אם כן קורא אדם אחר עמו במקום אחד יקראו שניהם אבל לקרו׳ בשני מקומות אפילו בספר אחד לא יועיל ואסור ובליל כפורים הוי מותר כל אחד ואחד לבדו לומר סליחות לאור הנר אפילו יחידי וכן מנהג מפני שהוא יום כפרה וסליחה ואימת יום הכפורים עלין ונזכר ולא יטה הנר וגם צורך שעה להרבות תחנונים אבל ליל יום טוב שחל להיו׳ בשבת אסור לומר פיוט לאור הנר אלא אכ״ יקרא אחל׳ עמו בספרו ואפילו במקום צבור אבל אם יודע קצת הפיוט מבחוץ על פה מותר לעיין ראשי הדברים בתוך הספר והוא יגמור סוף הדבר מבחוץ וחוזר ומעיי׳ בספר לאור הנר וגומרו מבחוץ כדאמר רבה בר שמואל אבל מסדר ראשי פרשיות מבחוץ׳ וכן הדין בליל פסח שחל להיות בשבת וצריך לומר הגדה על השלחן אם הוא יחידי אסור לקרות בספר ולא יועיל בעיוני אשתו עמו אם אינה יורעת לקרו׳ ואם בעיוני ראש הדב׳ יורע לגמרו מבחוץ מותר כדפרשית:

רב דין מורסן לצורך פרתו או תרנגולין שאסור לתת מים בסובין בשבת כרבי דאסר פ׳ בתרא וסתם מתניתין דפרק קמא אין שורין דיו ואף שממני׳ כוותיה והיכא שנתן מבעוד יום את המים מותר להוליך מקל פעם אחת שתי ופעם אחת ערב כדי שיהיו המים והמורסן מעורבין יחד ואמ׳ רב יהודה מנערו בכלי ינענע הכלי היטב כדי שיתערבו יחד כדאיתא פרק מי שהחשיך וחרדל שלשו מערב שבת׳ וכן שום שרסקו וכתשו מבחול אמריכן למחר ממחו ביד או בכלי יערב בהן המים באצבע או בכלי ונותן לתוכו דבש ובלבד שלא יטרוף הדבש בכף לתוך החרדל וצריך לו׳ הא דשרי לערב המשק׳ בחרדל או בשום בשב׳ היינו כשנותן המשקה מבעוד יום אבל בשבת אסור לתת מים או יין בחרדל או בשום שנשחקו מאתמול כדאיתא בירו׳ פרק כלל גדול ההוא דשחיק תומא חייב משום דש דיהיב משקין חייב משום לש:

רכא דין אסור לתת חטים לתוך רחים מערב שבת אא כדי שיטחנו מבעוד יום משו׳ טעמא דמשמיע קול ויסברו שנתן שם בשבת החטין אבל מותר לתת גחלים מערב שבת לתוך כלי מנוקב עשוי מבריחי ברזל ומתחממים בשבת שם וגם מותר להשאיל לגוי מערב שבת קרדומו ואיתנו ומחבתו אע״פ שהגוי עושה בו מלאכה

בשבת כבית הלל דלית להו שביתת כלים
בשבת כלל אבל בשבת עצמה אסור
להשאיל לו ואפילו בחנם כדתניא לא ישאילנו
אלא כדי שיגיע לביתו קוד׳ השבת ובית הלל
מתירין כדי שיגיע לבית סמוך לחומה ורבי
עקיבא מפ׳ דברי בית הלל כדי שיצא מפתח
ביתו של ישראל קודם שבת אבל בשבת
עצמה אסור להשאילו ודווקא בחנם מותר
להשאיל לגוי כליו מערב שבת אבל בשכר
אסו׳ מפני שנראה כשכר שבת אבל בחמישי
מותר ודווקא שוכרו לשבוע אבל לימו׳ אסור
אפילו רחוק משבת יותר כיון שיעש׳ מלאכה
בשבת דתניא לא ישכיר כליו מערב שבת
אבל ברביעי ובחמישי מותר אבל
בהמתו אסור להשאיל לגוי אפי׳ רחוק הרבה
משבת לא בשכר ולא בחנ׳ אם יודע שעושה
בו מלאכה בשבת משום למען ינוח שורך
ומכירה בהמה לגוי פירשתי בש״ע׃

רכב דין מותר לתת בגדיו לגוי מערב שבת
בקבולת אף על פי שהוא יודע שהגוי
מתקנן בשבת כיון שהגוי מתקנן בביתו
כדתנן עורות לעבדן וכלים לכובס גוי בית
הלל מתירין עם השמש ואסו׳ לומ׳ לגוי מערב
שבת תעש׳ האש או תדליק הנר בשבת אבל
מותר לומר לגוי בחול מדוע לא עשית כך
בשבת שעברה אף על גב כי שמא הגוי על
ידי כן עושה הגוי בשבת הבאה כן ומותר
להניח לעבדו גוי לעשות מלאכתו בשבת
כשהמלאכה של גוי עצמו וליכא לאו למען
ינוח שורך כדאיתא פרק ד׳ מחוסרי כפרה
ואין משלחין אגרו׳ ביד גוי מערב שבת היכ׳
שיוד׳ שישאם הגוי בשב׳ לפי שניכר יות׳ שכת׳
ישר׳ הוא ביד גוי ויסברו שבשב׳ נתנו לו אבל
אם קצץ ליתן לו מעו׳ בכך מותר דגוי אדעת׳
דנפשיה קא עבד אבל עבדו שכירו איכו כן
אם הדליק הנר או עשה האש בשביל הישרא׳
תנן פ׳ כל כתבי הקד׳ לא ישתמש ישר׳ לאורו
ואע״פ שקצץ ושכרו לכך לפי שגוף הישראל
נהנה מגוף מלאכת שבת שנעשית בשבילו
ולא דמי לשולח אגרות דאין גוף הישר׳ נהנה
מגוף השליחות לכך קצץ מותר אם ישראל
שכר גוי לבנות ביתו בקבלנות אסור לבנות

בשבת ולא דמי לעורו׳ לעבדן וכלים לכובס
נכרי דמותר שהם תלוש אבל בית שהוא
מחובר אסור כדפסיק פרק קמא דגוי ופ״ק
דשבת כרבי שמעון בן אלעזר דקא אסר
מחוב׳ וכדמוכח בתוספ׳ דגוי ולתקן האבני׳
או לתקן הקורות והנסרים דזהו תלוש מותר
לתקנן לגוי רחוק ממקום החומה ומקום
בניין הבית שלא יהא נראה בשביל בניין
ישראל הוא מתקן ושמא גם זה אסור כיון
שצריך מחובר הוא ובמחובר כי האי דוקא
פליגי ופסיק כרבי שמעון בן לעזר דלעשות
הבניין שמא אף רבנן מודו דאסור דברשות
ישראל הו׳ דאף תלוש כמו כלים לכובס נכרי
דשרי הייכו דווקא ברשות הגוי ודין שדה ב
באריסו׳ או כרם או תנור פירשתי שלהי פרק
קמא דעבודה זרה׃

רכג דין גיגית מלאה ענבים בעוטין ויש
הרבה יין כלול בגיגית ושוהה
שם שבוע או יותר מותר ליקח בשבת מהיין
שבגיגית אע״פ שכל שעה יוצא מתוך הענבי׳
השחוקים כיון שמערב שבת היה שם כבר
הרבה יין כלול ואותו שיוצא בשבת כל זמן
שיוצא מעט מעט ומתערב ומתבטל מיין
שכבר יצא ולא היה מעולם בעין יין היוצא
בשבת דכאסור אותו מטעם דיש לו מתירין
אפילו באלף לא בטיל וכן כשהענבי׳ שלמים
וכותנין יין כלול עליהם וקרא רפיד מותר
למסוך יין בשבת אף על פי שהענבים
מתבקעי׳ ויוצא מה׳ יין בשב׳ דבעת יציאתן
מתערב ומתבט׳ ביין כלול של היתר ומחוסרי׳
דיכה דאסור הייכו כי ליכא יין כלול מערב
שבת ומתמכ׳ בשבת מן הענבין המרוקקים
וכן ענבים שדרכן היטב והוציאו יין וכותנין
שם מים שקורין גיטואה שרי ואפילו לא כתן
שם מים אלא היין זב ומתמכה מאיליו כיון
ששחקו תחלה הענבי׳ היטב כרבי ישמעאל
דאמ׳ במסכת עדויות יגמור פי׳ יניח למכות
היין ולגמור וגם יאכל וישתה׃

רכד דין מותר לתת סמוך לחשכה שפוד של
בשר או של עוף אם הוא לכתתים
בתוך התנור ופיו מכוסה אף על פי שיש אש
בתוך התנור ואף על פי שאינו כמאכל בן
דרוסאי

דרושאי כרב אשי דפרי בשיל ולא בשיל אבל עוף או טלה שלם אסור עד שיהא כמאכל בן דרושאי דפסח דווקא שרי משו' דבני חבורה זריזין הם אבל חוץ לתנור אבל האש אסור אלא אם כן כמאכל בן דרושאי קודם שבת כדתנן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום ומוקי לה בבשר אגומרי פירש חוץ לתנור סמוך לגחלי' ולצורך לאכול בלילה ועוגה או פשטיד' או פלדון יתן סמוך לחשכה על מקו' חם כדי לאפו' בעת שיקרמו פני העש' תחתון ועליון ומה שבתוכ' כמאכל בן דרושאי קודם השבת:

רכה דין אסור לילך בספינה בשבת ואפי' נכנס בה מערב שבת משום דנראה כשט וגזיר' שמא יעשה חבית של שייטין או גזירה שמא יכהינכה ארבע אמות דרך המים שהן כרמלית וכל שכן אם הולכת חוץ לתחום אסור ואם שלשה ימים נכנס בה קודם השבת שרי להיות בה וללכת תוכה אפי' בשבת כדתני' אין מפליגין בספינה פחו' משלשה ימים קוד' שבת ולדבר מצוה שרי אפי' מערב שבת ולעבור ים האו שקורי' אינגליטארי רגילו' לעבור ביום אחד כשיש להם רוח טוב ומותר ליכנס מערב שבת אפי' שלא לדבר מצוה אמנם בכל ענין שנכנס בספינה או בהיתר או אפילו בשבת עצמה מותר ללכת בכל הספינה אף על פי שהולך חוץ לתחום ואע"פ שלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום כרב דפסיק פרק מי שהוציאוהו כרבן גמליאל בדיר וסהר וספינה אבל בקרון אסור לילך אע"פ שהגוי מנהיג הבהמ' משום שהמשתמש בבהמה והוה ליה כרדין אסורין כדאיתא פרק מי שהחשיך:

רכו דין מי שהחשיך לו בדרך קודם שנכנס בעי' ויש עליו כיסו או חבילה יתננה לנכרי ואם אין נכרי יתננה מבעוד יום על הסוס או על החמור וכשתרצה ללכת יחזור ליתנה על הבהמ' שלא תעשה הבהמ' עקירה והנחה ואם אין לו בהמה יתננה לקטן ישראל שעמו ואם אין לו לא זה ולא זה יביאנה פחות מארבע אמו' קודם שהלך ארבע אמו' יעמוד וינוח ויעמוד וילך. ואם מתיירא מפני גנבים פן יראוהו ויגזלוהו לו יניחנה עליו וירוץ שלא יעמוד כלל וכשיגי' על פתח ביתו או יזרקנה בפנים לאחר יד וכראים הדברים דאם ירא פן יבאו עבדי המושל ליקח מעות שבתיבתו או כספו וזהבו שאינן כלים מותר להוציאם במקום שירצ' ברשות היחיד כי משו' פסידא התירו אפילו להוליך פחות מארבע אמות אפילו דרך רשו' הרבים שיש לחוש לאיסורא דאורייתא ודווקא בדליקה לא התירו להציל מעות כי אם ספר עמהם דילמא אתי לכבויי וגם אפילו לחצר שאינה מעורבת. וגם כשהדליקה דווקא באותו בית כדפיר' רבינו יעקב. נותנין לגוי ולכלב מזונו' אם הישרא' נותן להם רשות לאכול בביתו וא"כ אם יצאו עם הלחם אין בכך כלום אבל צריך לצאת ולאכול חוץ לביתו אסור לצאת להם. ואסור ליתן עצים באש אלא אם כן יכול להיו' נאחז האש ברוב עצי' קודם לשבת אבל בפחמין מותר אפילו כל שהו נבערין לפני השבת:

פרק במה מדליקין

רכז דין קנבוס שקורין קנבא וכן צמר גפן שקורי' קוטון מותר לעשות מהן פתילות לשמן לצורך שבת אע"ג דתנן כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן הכי קנבוס וצמר גפן לאו מן העץ דאמרינן פרק כיצד מברכין כל היכא דשקיל פירא הדר מפיק גווזא בורא פרי העץ והכי אי' הענף מוציא' פרי בשנייה ופשתן שהוצרך להתיר לפי שקרוי עץ כדכתיב ותטמנם ב בפשתי העץ ולא כפי' רבינו שלמ' דאסר להו וזפת ושעוה וחלב מהותך מותר לעשו' מהם כמי' קנדיילא בלע' להאיר בשב' ואע"ג דתנן לא בזפ' ולא בשעוה ולא בחלב הייכו חתיכ' מהן על הפתילה אסור או אם הם מהותכי' בלולין כמי' שמן אסורין אבל יבשין כרוכין ודבוקין לפתילה כעין קנדוילא מותר כדאמר מהו דתימא לפתילה כמי לא קמ"ל וגם ספק אם

מותר לעשות ממנו פתילה לשמן או לא ואם אסור אם כן הכי כמי יהא אסו׳ לכרוך פשתן סביב הגמי לעשות פתילה דכרך דבר שמדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין בו אסור אם לא להקפות:

רכח דין כר הדולק מערב שבת במרתף לרא׳ למשוך יין או בחדר אסור להיות מחלב כי אם מרברים שמדליקין לאכול בהם דאמר רב חסדא שמני׳ שאמרו חכמי׳ אין מדליקי׳ בהם לצורך שבת מדליקי׳ בהם בחנוכה בחול דכבתה אין זקוק לה אבל בחנוכ׳ בשבת אין מדליקין משו׳ דמות׳ להשתמש לאור׳ ואיכא למגזר שמא יטה הכר וכר היתה בחוץ סמוך לפתח ושם לא היו אוכלין וקאמר כיון דמשתמש שפיר לאורה איכא למיחש שמא יטה הזה הדין לכר של מרתף ליין או לכר בחדר כדי לשכב:

רכט דיני חנוכה הלכה כרבי יוחנן ורב דאמרי כר חנוכה שכבת׳ אין זקוק לה ואסור להשתמש לאור׳ להרצו׳ מעות או לאכול או מלאכ׳ אחר׳ וזמן שיכול להדליק׳ עד שתכלה רגל מן השוק דתו ליכא פרסום כם והני מילי לקדמוני׳ שהיו מדליקין ברשות הרבים וליכא פרסום כם לאחר שכלה רגל מן השוק אבל אנן דמדלקינן בפנים הוי היכיר׳ לבני הבית עד עמוד השחר וכן דאמ׳ רב הונא חצר ולה שני פתחים לשני צדי רשות הרבים צריך להדליק לכל פתח משום חשד עוברי דרכים ולדיד׳ דמדלקינן בפנים אין צריך רק רוח אחד דבני הבית יודעין דשני פתחים לאיש אחד הן והלכ׳ כבית הלל דאם ראשון מדליק כר אחד ולילה ראשונה מברך ברוך אתה יי׳ אמ״ה אקב״ו להדליק כר של חנוכ׳ ושעש׳ נסים ושהחיינו מכאן ואילך שתים להדליק ושעשה נסים ולא יותר דכל יומא נס איתיה ולמעלה מעשרי׳ אמה פסולה ובתוך עשרה טפחי׳ עדיף טפי ומניחה לצד שמא׳ של כניסת פתח הבית ובטפח הסמוכ׳ לרשות הרבי׳ ואם בדלת עצמו מניח׳ יניחנה מחציו לצד שמאל של כניסה ונר שמן שיש לה שני פיות עולה לשתי נרות ואכשו׳ הרבה בבית אף על פי שחלוקין באכילה ישתתפו יחד לקנות נר אחד ותו לא ואם הוא במקום אחר כגון תלמידי׳ הבאו׳ ללמוד חוץ מביתם או אורח אע״ג ליתן בנר אם יודע שאשתו או בניו או אביו ואמו מדליקין בשבילו במקומו כדאמר רבי זירא מריש הוינא משתתף בהדי אושפיזאי כיון דנסיבנ׳ לא צריכנ׳ דקא מדלקו עלאי בגו ביתאי:

רל דין מותר להדליק נר של חול או קיסם מנר של מצוה כגון של שבת היכא שמדליק מאותה של חול נר של מצוה אחרת כגון של חנוכ׳ או אפכ׳ דהלכה כשמואל דאמר מדליקין מנר לנר אבל אם אינו רוצ׳ להדליק מאותה של חול שום נר של מצוה אסו׳ להדליק נר של חול מנר של מצוה דהא אין שוקלין דינרי זהב כנגד מעש׳ שני:

רלא תני רב אושעיא ימים שיש בהם קרבן מוסף כגון ר״ח וחולו של מועד אומ׳ שמנה עשר ברכות מעין המאורע דהיינו יעלה ויבא אומ׳ בעבודה בברכת רצה ואם לא אמר יחזור ויתפלל בר מערבית של ראש חדש דאם שכח ולא אמר אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין החדש בלילה וכן יאמר בברכת המזון יעלה ויבא אבל אין מחזירין אם לא אמר כיון דאי בעי לא אכיל ואין בהם קדושה על הכוס אבל ימים שאין בהם קרבן מוסף כגון תעניות אומר שמנה עשר ברכו׳ ואומ׳ עננו בשומע תפלה ערבית ולמחר שחרית ומנחה אבל ערבית אחרון לא שאין אותו ערבית מיום התענית כי אם מיום שלאחריו ובהלכו׳ גדולו׳ מפרש שאין אומ׳ עננו ערבית ראשון ושחרית פן ירעב ויאכל או שיאחזנו חולי בולמוס ונמצא שקרן בתפילתו אבל שליח צבור אומר עננו שחרית בקול רם בין גואל לרופא דאי אפשר שלא יהא אחד מן הצבור בתענית ואם לא אמר אין מחזירין אותו ואין בהם הזכרה בברכת המזון ובחנוכ׳ ובפורי׳ יאמר על הנסים בהודאה וגם בברכת המזון משו׳ פרסומי ניסא ואף על פי אי לא אמר אין מחזירין אותו כדתניא בתוספתא דברכות ומזכירין על הנסים במוסף של שבת וכן במוסף של ראש חדש טבת אע״פ שתפילה

זו של מוסף אינה בחנוכה כלל מכל מקום
אומרים על הניסים משום דיום הוא שנתחייב
בארבע תפילות ומהאי טעמ' יזכיר של שבת
בתפילת נעילה ובמגן אבות בדברו שאומ'
בליל שבת ואומר אחריו רצה נא במנוחתינו
וחותם מקדש השבת אם היה יום טוב לא
יזכירנו לומר והזמנים לפי שברכה זו דמגן
אבו' ביום טוב ליכ' וגם בשבת אין אומרין
אותה אלא מפני הסכנה ובראש חדש או יום
טוב שחל להיות בשבת ואומ' רצה והחליצנו
בברכת המזון ואומרי' יום השבת לא יזכיר
החג או יום ראש חדש לפי שיאמ' יעלה ויבא
ויזכירם שם בו ושני שעמי' להזכיר למה לי:

פרק כירה

רלא דיני עניני הטמנה מותר לתת קדירה
מערב שבת על פטפוט שקורין
טרפייד בלעז אע״פ שיש אש תחתיו ושוהה
הקדיר' שם בשבת אם התבשיל כמאכל בן
דרוסאי והלכה כחנניה דאמר כל שהוא כ
כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותה על גבי
כירה אע״פ שאינה גרופ' ואינה קטומה ואפי'
תבשיל שמשביח להשהות הרבה על האש
ומצטמק ויפה לו כרבי יוחנן דשרי וכן פסק
רבינו חננא' אבל כדי' ליתנה מבעוד יום כדי
שיכולה להתחמם קודם חשכה אם היתה ב
בוכנת דהא תנן לא יתן עד שיגרוף ומפר' לא
יחזיר ואפי' מערב שבת אבל לסמוך הקדיר'
אבל האש מותר אפי' סמוך לחשכ' מתם אבל
לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסו' להשהות
על גבי כיר' ואפי' מבעוד יום אם אינ' גרופה
מגחלים או אינה קטומה ואם שכח ושהה א
אסו' בשבת לאוכלה ולא דמי למבשל בשבת
בשוגג דהתם ליכא לאיש לאיערומי ובאופה
רגילות לתת היורה מערב שבת על הפטפוט
והאש בוערת ומכסין היורה בכסרי' ועבדים
גוים מחממין אותה בשבת למחר אם לא נ
נתקררה כל כך שלא היתה לאכילה דוגמת
טעם מאכל בן דרוסאי קודם שחממוה גוים
אם כן אין חששא בחמום ושרי לאכול ואע״ג
שמותר להשהות קדיר' ע״ג כירה שיש גחלים
בוערות מ״מ אם עושה הטמנה כמו שרגילין
לעשות אם כן גולה בדעתו שלא תתקרר
ומקפיד בכך אסור שהרי תנן אין טומנין ב
בדבר שמוסיף הבל ואפי' על גבי מלח וסיד
וגפת פסולת זתים ואפי' אם הקדיר' מבושלת
כל צרכה דהא בקתם קדירו' שרגילי' להטמי'
מיירי מתני' וקדרות בין השמשות רותחו' וכל
שכן מבושלו' ומה שנותנין קדירה על המקום
שהוא חם מאד בשעה שטומנין אותה
ופעמים שנותנין אותה בגומא שחממוה ה
היטב אין כאן איסור אע״פ שמוסיף הבל דלא
אסרו להטמי' בתוסיף הבל גזיר' שמא יטמין
ברמץ אלא דבר הדומ' לרמץ שמטלטל ואסור
לתת גחלים בוערות תחת הקדיר' שמטמין
אע״פ שאין גחלים סביבה כדאמרינן קופה
שטמן בה אסור להניח הקופ״ על הגפת ואם
מבא למחר קצת גחלים בוערות עם הדשן
שטמן בו הקדיר' אין בכך כלום כיון שעיקר
הטמנתה היה מדבר היתר להכי לא דמי ל
למעשה דאנשי טבריא ולשכח קדיר' על גבי
כירה דאסור דעיקר הדבר נעשה באיסור
ופירו' אוות מותר להטמינן אפי' סמוך לחשכ'
כיון שנאכלו' כמו שהם חיין ונ' דדמי לא לבש'
ולא לביצה ולבצל דאי' בולי' אלא בכדי שיבולו
מבעוד יום דאין רגילו' לאוכלן חיין אמנם מ
משחשכ' אסו' להטמינ' ולא להוסיף כסוי עליה
ואפי' על קדיר' שאינה מבושלת כל צרכ' אע״פ
שתבשיל כמאכל בן דרוסאי דבתוספת כסוי
שבת הוה לי' מבשל בשבת וכל שכן שאסור
לתת התפוחים אבל האש בשבת ולאפו' ולא
המים אלא כדי להפיג צינתן ואם לא הטמין
מבעוד יום אסור להטמין משתחשך אף על
שהקדירה מבושלת כל צרכה והיכ' שהטמין
בהיתר מבעוד יום מותר ליקח מן התבשיל
משתחשך ולחזור ולכסותו כדתנן נתגלה
פירוש משתחשך מותר לכסותו ותניא כוטל
הסדינ' ומניח הגלופקרי' אבל נתגלה מבעו'
יום אסור לכסותו משתחשך:

רלב דין יין ושמן מותר לפסר בכלי כדאמר
רבי לרב יצחק בר אברימי הכך

הנח בכלי שני אבל בכלי ראשון אסור לפשר
גזירה פן יבשל וגם לתת כנגד המדור' אסור
כדי לפשר אבל כדי שתפוג צנתן מותר כיון
שאין דעתו להשהות רק מעוט זמן וצריך ע
עיון בירושלמי:

דלג דין רחיצה בחמין הן בשבת הן ביום
טוב כך הלכ' אסור לרחוץ כל גופו
בחמין בשב' ואפי' הוחמו מערב שבת ואפי'
בקרקע אבל בחמי בראשית כגון חמי
טבריא ודוגמתייהו בקרקע דווקא מותר כ
כדתניא המרחץ שפקקו נקביו מערב שבת
ואסרו רחיצה והתירו חמי טבריא והוא הדין
אם איכו כנכס בחמין אלא רוחץ אבר אבר
לבדו וכן גופו אסור אבל פניו ידיו ורגליו
לחודיה שרי אפי' בכלי כדאמר שמואל ותניא
כוותי' חמי' שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ
בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא כל גופו אבר
אבר ואין צריך לומר הוחמו ביום טוב ואם
החמין הם בקרקע מותר לשפוך מן המים
על כל גופו אבר אבר והייכו להשתטף כרבי
שמעון אבל הוחמו ביום השבת אסור אפילו
ידיו לחודיה ואפי' הם בקרק' וביום טוב אסור
לרחוץ בהם כל גופו אפי' אבר אבר זה אחר
זה אם הוחמו ביו' טוב ושמא אפי' הם בקרק'
כדתניא לעיל דהא' צרי' לומר אם הוחמו בי"ט
אבל לרחוץ פניו ידיו ורגליו גרידא מות' אפי'
להחם לכתחלה ביום טוב כדתנן לא יחם
חמין לרגליו ובית הלל מתירין:

דלד דין ערוי מים רותחי' הוי כמו כלי ראשון
ובולע ומבשל כמו קליפה ולא יותר
לפי דתתאה גבר ואם ערו מים רותחי' מכלי
ראשון על התרנגולת כשמולגין אותה או ק
קודם שנמלחה אסור בה כדי קליפה שבשל
בה דמה ואם התרנגולת שוכב' בכלי באותו
ענין שהנוצה הולכת למטה מותרת לגמרי
לפי שהנוצה מפסקת בין המים לבשר יותר
מכדי קליפה אבל אם ראשי הנוצה הולכין
למעלה אסור כדי קליפה שהמים נכנסים
בתוך הנוצה סמוך לבשר ולכתחלה שרי ל
למלוג בענין זה לערות תחלה מים רותחין
בכלי ריקן ואחר כך ישים התרנגולת בתוך
המים ואבי' הבלוע מיין כסף או שולי חבית

של יין כסף סגי בערוי מים רותחין עליו כ
כדאמרי' כעוה ארתחו או יכשר ויקלוף בגרזן
מותר דבערוי רותחין כמי לא פליט רק כדי
קליפה והרי קלפו ואם כבר כתן השולים של
גוי בחבית של ישראל ומלאהו יין כשר אם
השולי' הפוכין מה שהיה תחלה לצד היו' כסף
היה עתה בחוץ וצד אכון של שולים הוא ל
לצד היין של ישרא' הכל מותר אבל לכתחלה
לא יעשה כן פן יחליף:

דלה דין אסור לרחוץ ידיו בשבת משלג
וממים שמעורב בהן ברד א
חתיכות גלצ"א בלעז לפי שממעך וכמס בין
ידיו ונעשי' מים והוה ליה נולד כדתניא שלהי
במה טומנין אין מרזקין את השלג והברד
אבל נותן לתוך הכוס או לתוך הקערה ואין
חושש ולכך מותר לתת חתיכת ברד שקורי'
גלצא בתוך כוס של יין לצנן כמו שעושי' בארץ
אשכנז ברד פירש ר"שי גלצא בלעז והכי
פשטיידא בימות החורף צריך לשמור ביום
השבת שלא יתן סמוך לאש לחמם מפני כי
השמנונית הנקרש עתה נמחה על ידו כמו
ברד שהיה תחלה מים ונקרש ועתה אסור
ליטול מהם ידיו אבל אם מערב שבת עירה
ושפך חוצה המים והשומן שבתוכה מותר
לחמם בשבת הפשטיידא: האוכל
בשבת בפרדס כמו שרגילין בימות הקיץ
צריך ליזהר שלא יפלו מים על העשבים ב
בשעה ששותה או שנוטל ידיו שם. לפי שהמים
הם גורמין לעשבים שצומחי' והוי אב מלאכ'
שמשקה מים לזרעים וגם הוי פסיק רישיה
וטוב לשמור עצמו בשבת מלאכול במקום
עשבים מחוברין מפני שבקושי יכול ל
ליזהר שלא יפלו מים עליהן בשע' שתייה או
בשעת נטילת ידים אבל מיין או ממשקי' שם
אין לחוש שסורפי' העשבים ואדרבה מונעין
אותן מלצמוח: פרק

פרק במה בהמה יוצאה

דלו פרה אסורה לצאת בשבת בחבל
שבצואר' לא לנוי ולא לשמור
דאיכא

דאיכא צריכ' שמירה שלא תברח כרב דאמר בין לכוי בין לשמר אסור לצאת בפרומביא לפי שנשמר בטוב באפסר או בשיר אבל כ כרוך בצוארו אבל סוס מותר בפרומביא שהוא חזק יותר מחמור ואע"ג דתניא ארבע בהמות יוצאות באפסר הסוס הפרד הגמל והחמור וכטירות' יתירת' משאוי הו' ואסור מ"מ פרומביא לא מקרי שמירה יתירת' אבל חמור כוח יותר וסגי בשיר וגם באפסר מותר ואין יכול לכמכס השמיר' שלא להוסיף פורת' שהרי תנן הסוס בשיר ואפילו הכי תניא ד' בהמות יוצאות באפסר וכו' וכן לובדקי' תנן באפסר ותניא בפרומביא אפי' הכיום מחמירי' שלא להוציא סוס בפרומביא אבל אפסר ועם פרומביא ביחד בסוס אסו' דמשוי הוא וגמל מות' באפסר לבדו או בפרומביא לבדו אבל בחטם אסור ועגלים מותרין לצאת בחבל לפי שצריכין שמירה וברחי' יותר מפרה ג גדולה כדעבד רב הונ' וכשמוציא הסוס לר"ה ותופס האפסר בידו צרי' שלא תצא חוץ לידו החבל טפח וגם צריך שגביה טפח החבל מן הקרקע מה שבין ראש הבהמה לידו ואו' אני שצרי' להכיח הזמם בחוטמו של עגל כמו שרגילי' לעשו' וים יתירות דקות שלא יכיק פרה בשדה דוגמת דתכן ולא את הפרה בעור הקופר הריכו' בלע'כי היכי דלא למציוה ישי׃

דלז אין הסוס יוצא לר"ה עם האוכף שעליו ולא חמור במרדעת שעליו אא"כ קסור' לו מערב שבת וחמו' דווק' שרי בקשיר' וכן אסור להסיר האוכף מעל הסוס אפילו בחצרו ולא להסי' המרדעת מעל החמור ואם כשכן מות' לתת על החמור ודווק' המרדעת לחמם דאית לי' צערא טובא בקור כדאמרי' חמרא אפילו בתקופת תמוז קריר' ליה אבל על הסוס אסו' ואסו' להעמיד הסוס במי' כדי לכנן גזיר' משום שחיקת סמנין דתני' בהמה שאחזה דם אין מעמידין אותה במים ולא משוה אותם התלמוד תנאי כי אם להוליכה בחצר כדי לטלטל אבל להעמיד' במים כולי עלמא מודו דאסור׃ ואין בהמה יוצאה בזוג שבצוארו בכרמלית אף על פי שהוא פקוק ד דמתני כמאן דאזיל לחנגא להוליכה בשוק ולמוכרה וגם משום משוי אבל בחצר מותר ובלבד שהזוג פקוק ואין משמיע קול וה"ה כמי לתרנגול אסו' כעין בהמ' ואין הסוס יוצא בסולס שבצוארו כשים עליו מכה עבדינן ליה כדי שלא יכוף ראשו לחייך בשכיו על מ מכתו ולא ברצוע' שברגליו דעבדי' ליה שלא יחוף רגליו זו לזו בלכתו ולא תרכגולי' בחוטי' שקושרין להם לסימכא שלא יתחלפו ולא ב ברצועה שברגליהן דעבדי להו פן יברחו וגם לא ישליחו להם צרורות בלכתם ולא ה העגל והפרה בגימון של קטן שבצוארו ולא סוס וחמור כמו כן ואסור ג"כ להוליך לרשות הרבי' שתי בהמות קשורו' יחד דמחזי דאזיל לחנגא לשוק למוכרן אבל שתי בהמו' שאינן קשורות מותר להוליך יחד בידו אחת ואם החבלים מבהמה אחת כמר ומבהמה אחת פשתים אסור לכרוך בידו החבלים אפילו בחול משום כלאי החבלים׃

דלח דין סכין ומפרכין לאדם דווקא שמן סכין אבל חלב ושומן לא לפי שנמחה והוה ליה כולד כמו אין מרזקי' השלג והברד ובחול מות' לסוך חטטי' מאיסור חלב אף על גב דסיכה כשתייה פרק אמר רבי עקיב' מותבא כמי' בקרבו וכשמן בעצמותיו וזר אסור לסוך משמן של תרומ' מולא יחללו פרק בנות כותים קראי אסמכתא ומדרבנן אין אסור אלא כי עביד לתענוג אבל משום צערא כגון לחטטין או למכה שרי דהא ביום הכפורים שכינו מי שים לו ח חטטין בראשו סך כדרכו ואי' חוטם ופ' אמרו לו אמרי' כהן שסך שמן של תרומ' בן בתו של ישר' מתעגל בו ואינו חושש פי' משפשף עצמו ותכוקו' כר' שאסור לאותם לסוך גופן מחלב ומאיסור חזיר שאי' זה אלא תענוג אבל יכיח לגויה לסוך אותם ולהאכילן דלהזהיר גדולי' על הקטני' אין אסור אלא כי ספו ליה בידים ומפרכין לאדם מות' להסיר גלדי צוא' וגלדי מכה ואפילו על ידי תענוג ולבהמה אסור מ משו' תענוג ומשום צער שרי ומורסא שקורין קוי"טרא מותר להוציא ממנ' ליחה אע"פ שים בה דם כדאמרינן פרק קמא דכתובות גבי מתניתין המפיס מורסא להוציא ליחה פטור

ומפר' אף על גב דאית ביה דש דדש מפקיד
פקיד אבל אם מתכוין לעשות לה פה להכניס
הרוח ולהוציא הליחה חייב:

פרק במה אשה יוצאה

רלט דין אשה אינה יוצאה בשבת בחוטי'
של צמר או פשתן או רצועות כ
כרוכות סביב שערו' ראשה דילמ' מתרמיא לה
טבילה והיא מסיר' אותה משום חציצ' ומתיא
להו ארב' אמות ברשות הרבים אבל אם הם
בתוך קליעת שערות ראשה מותר דים אינו'
בסתיר' הקליעה ואם שחוטי' הם ארוגי' כעין
תיכי חלולות מותר אפילו הם כרוכות סביב
השערות משו' דליכא בהו חציצ' ואינ' צריכה
להסיק משו' טבילה ואם מוזהבות שמקפדת
בטנופן אסור בכל ענין שתסירן בשעת
טבילה שלא יטנפו אמנם יש פי' אחר ולכי או'
שיכול להיות שבכל ענין מותר לדידן דלית
לן רשות הרבי' רחב שש עשר' אמה ושיסלטו
ששים רבוא וליכא למגזר מידי ואפי' לתנאים
שהיה להם רשות הרבים ולא מצינו שאסרו
לכרמלית כי אם בתכשיטים דווקא:

רמ דין תכשיטי אשה חשוק של כסף או
של זהב סביב ראשה ואין לה
בצעיף עליו דהיינו עיר של זהב והיינו עטרות
כלות דאסרו אפילו בחול לכלות דווקא או א
אייספינגלא בלע' דהיינו מחט שאינה נקובה
וראשה אחד עב וסוגרת מפתחי צוארה או
בצעיף וטבעת שאין עליה חותם בכל אלה
תנן לא תצא אשה ואם יצאת לרשות הרבים
אינה חייבת ואסורין דילמא שלפא ומחויא
ורב דאמר אפי' בחצר אסורין מדתנן כבול
ופיאה נכרית יוצאין בחצר מכלל דכל ש
שארא אסורין ובזמני האף כמו כן אסורי' אבל
בזמני האזן פירש ר"שי דמותרין דמהודקין ה
היטב אמנם פי' רבי' יעקב דכל אלו תכשיטי'
מותרי' דהלכ' כרבי ענני בר ששון דלא אסר
כי אם ברשו' הרבים ופליג אמתני' אך לדידן
דלית לן רשות הרבים גמורה מותר ואו' אני
כדי ליישב מתני' דאפילו למתניתין דאסרה

כרמלית וחצר היינו לדידהו דאית להו ר"ה
אבל לדידן דלית לן כי אם כרמלית מותר ד
דליכ' למגזר מידי וגם לדידהו נמי הוי כגזיר'
לגזיר' דאסרו כרמלית גזיר' אטו רשו' הרבים
וברשות הרבים עצמה גזירה דילמא שלפא
ומחויא ולכן לדידן לא גזרינן דלית לן רק
כרמלית אבל לא נתיר לדידן להיות ברשות
הרבי' ולשתות ולרוק ולהשתין ברשות היחיד
משו' דלדידהו לא הוה אלא חדא גזיר' וכושקא
של כסף או של זהב דהוא כולייר דהיינו מ
מכבנתא דתנן בה חייב חטאת גם לדידן
אסור דכל שאסור מן התורה ברשות הרבים
אסור לדידן אע"ג דלית לן רק כרמלית אמנם
של דווקא תלויה בצוארו חייב חטאת אבל אם
תקוע' הכושקא בשלשלת כסף או זהב שיש שם
תכשיטו' מותר או אם יש מחט באות' כושקא
שסוגרת בה מפתח מלבושה סביב צוארה
מותר והוי כמו אפיקא בלעז שהו' תכשיט וזה
הדבר פשוט לסמוך היתר ודוגמת זה רגילות
עשירות להוציא בשבת מפתח של כסף או
זהב ויש בה מחט וסוגרת בה מפתחי חלוק'
סביב צוארה או קוטא שלה ועושה כן מפני
יראת העבדים או השפחו' שגונבות מפתח
התיבה שלה ונותנת כל מפתחות של כל ת
תיבותיה בתיבה אחת שמפתיחה של זהב
או של כסף ונושאה בצוארה לתכשיט בשבת
וכן איתא בירושלמי על רבן גמליאל שיצא
במפתח בשבת · עתה התרנו תכשיטי אשה
לדידן דלית לן רק כרמלית דלדידהו אפי' ר"ה
אינן אסורין אלא דילמא שלפא ומחויא וכן
באיש טבעת שיש עליה חותם מותר באיש
ואפילו בר"ה גמור' דלא גזרי ליה באיש דילמ'
שליף ומחוי כדתניא קמיע לא יקשרנו בשיר
ובטבעת אלמ' כיסא טבעת ושיר וכן בירוש'
תכשיטי אשה אסורין לפי שהן שאניות ת
משמ' אבל באיש לא גזרינ' ולא קשה ממפתח
שיצא בו רבן גמליאל וגערו בו חבריו אבל
טבעת שיש עליה חותם לאשה ושאין עליה
חותם לאיש שניהם אסורי' אפילו לדידן דהא
תנן בהו חייב חטאת וה"ה בכרמלי' אסור אף
לדידן והיינו דאמ' עולא וחלופיהן באיש ומות'
לאשה לקשור רצועה סביב בתי שוקים שלא

פן

פן יפלו אע"פ שאי' הרצועה או המשיח' קשור'
כמו בירית דרב הונא ור' יוחנן דהוו בשתים
רגלים ויוצאי' בהן דכבלים דאין יוצאי' בהם
זהו כשים שלשלת מזו לזו ובני אר"ה נהגו שיש
וים להם כבלי' ברגליהם פן יברחו מנהג הו'
שיוצאי' בהן בר"ה ואו' מו' רבינו שמותר ואינם
משוי וליכא למגזר בהו דילמא פסקי ואתי' ל
לאתויי לפי שתקועי' היטב ויוצאת אשה במוך
שנתנה באותו מקו' כשהיא נדה פן יפול הדם
על בשרה ויסרט את בשרה אבל שלא יטנפו
בגדיה אסו' וכדפרישי' פ"ק דכל אבולי מטיבוא
אסו' ואד' שיש לו ריח הפ' הוי מות' לתת פלפל
בפיו ולצאת בר"ה אבל ספק אם צריך ליתנו
מערב שבת כמו גרגיר מלח ומות' ליתן תבן
או מוך בתוך מנעלו בשבת ולצאת בו ובלא
קשור דליכא למגזר פן יפול אבל בסנדל
אמרי' דבעי קשו' בה והא דקאמ' ובלבד שלא
יתן לכתחלה וגם אם נפל לא יחזור לא קאי
אמוך בסנדלה כמו דלא קאי אמוך שבנדת'
שצריכ' להסירו כשתצטרך לנקבי' מות' ליתן
אגוז בטליתו או בסרבלו משני צדדי' ולכרוך
שם הלולאות שתוחב שם ראשו או אבן אם
התקינו מערב שבת אבל על המטבע אסור
וכדתנן פורפת על האגוז או על האבן וכו'
וכן מות' ליתן אגוז בראש בתי שוקי' לקשור
שם הרצוע' התלויה באבנט למותחן ומותר
לצאת בשבת בשני סרבלי' מפני הצנה אפי'
שאסו' לצאת בשבת בשתי חגורות דהא רא"ה
תלמוד' תרי המייני קאמר' פי' ר"שי שני פירושי'
אח' לאיסור ואח' להיתר׳ ומות' לצאת בקמיע
בשבת אם הו' מומח' או האד' הנותן קמיע זו
לבדו מומח' שריפא ג' בני אדם כל אח' מחולי
משונה ולחש של זה אין כלחש זה או האדם
הנותנו או' מומח' ולא נתעסק מעולם ברפוא'
אבל הקמיע מומחה הוא שהלחש הזה ריפא
שלשה פעמים חולי אחד ומותר ללכת בו ב
בבי' הכבוד אע"פ שיש בו שמות כיון שמחופ'
עור׳ ומותר לצאת באבן תקומ' בשבת שלא
תפיל או באבן אחרת שנמצאת מכוונת כמו
משקל אבן תקומה :

רמא דין אדם שהוא חגר או כווצו גידי שוקיו
מותר לצאת במקלות בשבת בר"ה
ולסמוך עליהם כמו דהקטע יוצא בקב שלו
לפי' ראשון וכן בכסא שלו וספסלים שבידו
שמותר כדפי' ר"שי וכן התיר רבי' יעקב אבל
זקנים שמנענע גופן אינן יכולין ללכת בר"ה
ולסמוך על מקלות ללכת דרך ישרה :

פרק שמנה שרצים

רמב דין מותר לתת מלח על נתחי עוף
ואח"כ יין ומים וינענע יחד ואפי'
לרבי יוסי דאסר מים ומלח תחלה כי אם ש
שמן ומלח תחלה הוי טעם ואלוחית העוף
הוי כמו שמן תחלה והשתא דאין הלכה כ
כר' יוסי בהלמי כדאיתא פרק קמא דערובי'
דאסר מים ומלח מועטין אם כן מותר לערב
תחלה מים ומלח מועט ולטבול בו פתו או ל
לשפוך על העוף או לטבול בו בליל ראשון של
פסח שחל בשב' דטבול ראשון אינו בחרוסת
עד יבא מרור שהוא עיקר המצוה שהיא ל
לתאבון וגם במשנה אין נזכר חרוסת עד
טבול שני ונכון אסור למלוח כדי לשהו' בתוך
המלח יותר מחתיכ' אחת אבל לטבול במלח
שרי כדאמר רב נחמן ויין בתוך העין אסור
וכן קילור אבל על גב העין שרי ורוק תפל
שבו אסיר ומי שנגפה ידו או רגלו צומת' ביין
בשבת אבל לא בחומץ דמחזי רפואה טפי
ואיכא למגזר משום שחיקת סמנין אבל אי
אגבה דכרעיה או דידיה שרי דהוי כמכ' של
חלל שמחללין עליה השבת מי שיש לו חולי
בשניו לא יגמע את החומץ לרפואה כדי ל
לפלוט החומץ לאחר ששהה בפיו אבל אם
בולע החומץ מותר כל האוכלי' אוכל בשבת
לצורך רפואה וכן כל המשקין שותה
לצורך רפואה אם רגילות בחול לאכלן או ל
לשתותן בלא רפואה וכל האוכלין אפילו אין
רגילו' לאכלן בחול וכן בכל המשקי' שאין
רגילות לשתותן בחול מותר לאכלן ולשתותן
לרעבו ולצמאו אם אין לו חולי שיועיל לו׳ וסך
שמן על גבי מכתו אפילו שמן וורד באתרא
דשכיח שמן וורד ואסו' ליתן תוך המכה מים
חמין אבל נותן חוץ למכה ושותת אל תוך
המכה

המכה ואסור ליתן על המכה גמי יבש אי מ
משום דעביד רפואה כדאיתא פ״ב דזבחים
ובירושלמי או׳ משום גזירה אטו להוציא דם
כדמשמ׳ פ׳ המוצא תפילין ולא כתיתין יבשין
הוא מה שגורר מבגד פשתן:

רמג דין קשר אם הוא של קיימא אסור מן
התורה כגון רצועות שתוחב
במנעל דרך נקב וקושרה בפנים שלא תצא
וקשר של רצועה בחוץ שקושר כדי להתיר ב
בערב מות׳ גמור וקש׳ של מנעל תלמיד חכם
שכורכין מנעליהם יפה כדי שיוציאו רגליהן
מן המנעל עם הרצועות הכרוכות סביב
המנעל בלא התרת קשר אסור מדרבנן כך
פיר׳ ר״שי ומו׳ מפרש מנעל מתלמידי חכמים
אסו׳ מדרבנן שקושרי׳ בחוזק רצועו׳ מנעליהן
ולומדי׳ בלילות ואינם חולצין מנעליהן ולא פ
פושטין לבושיהן כי אם משבת לשב׳ ואם כן
אסו׳ לקשור ולהתי׳ שני ראשי אבנטו ברצועות
כשהאבנט מונח במכנסי׳ שזהו משבת לשב׳
צריך לעשו׳ עניב׳ וטוב יותר לעשות בראשו
כעין בוקלא בלע׳ בראש אחד של אבנט כמו
שעושי׳ לחגורות׳ אבל שתלוי בצואר פרה או
סוס מותר לקושרו באבוס או איפכא שהרי
יתירנו בו ביו׳ להוליכ׳ לשתו׳ אבל להבי׳ חבל
ולקשור ראש האח׳ לאבוס וראש האח׳ לבהמ׳
אסו׳ דכשיתיר ראש א׳ השני יהי׳ של קיימ׳ ואם
בחגורתו מות׳ ׳ מות׳ לקשור חגורו בטבעת
הדלי כדי לטלטל הדלי בבור למלאתו מים ש
שיתירנו לאזו׳ במתניו אבל חבל דעלמ׳ אסו׳
שהו׳ של קיימ׳ ואם נפסק החבל באמצע אסור
לקשור שני הראשים יחד אלא עונבן דהלכה
כרבנן דשרו עניבה ולא כרבי יהודה דאסר
אף על גב דלכאורה סתם מתני׳ כרבי יהודה
במה דברים אמורי׳ בישנות מכניסן זוג זוג
אבל בחדשות אסור משום שצריך לקושרן
ואפילו בעניבה לא הותרו להביא:

רמד דיני שחיטה אסור לאדם ליכנס במים
בשבת אם בגדים נוגעים במים
פן ישחטם כדאמ׳ פרק אלו קשרים פגע ב
באמת המים וכו׳ והמלבן הוי אב מלאכ׳ אבל
משום דבר מצו׳ מותר כדי להקביל פני רבו
כדאמרי׳ פ׳ בת׳ דיומ׳ נדה שטובלת בבגדיה
כדאמרינן פרק י״ט וגם מתוך שלא התרת
להטביל בגדיה אלא דרך מלבוש זכור׳ היא
שלא תסחוט ואם יש טנוף על בגדיו מקנחן
בסמרטוט ואין נות׳ מים עליה׳ בשב׳ דשרייתן
זהו כבובן כדאמ׳ פרק דם חטאת ופר׳ נוטל
כיון דאיכ׳ טנוף אבל אי ליכ׳ טנוף אין נתינת
מים בבגד קרוי כבוס ואינו אסור אלא גזיר׳
שמא יסחוט דהוי לבון ובמקו׳ מצוה לא גזור
כדפרי׳ לעיל וכן מקנח ידו במפה שאינו
מתכוי׳ ללבן ואי׳ רק מעט מים אבל יין ושמן
ושאר משקין בלא מים אין חששא אם בגדו
טובל בהם רק בלבד שלא יסחוט הבגד ד
דאסור משו׳ דש שמוציא המשקה מתוכו אבל
לבון לא שייך אלא במים וליכא למגזר שמא
יסחוט לצורך המשקה הבלוע בבגד דאי׳ זה
רגילות שהרי אינו חפץ באותו משקה ולכך
מסננין יין בסודרין אבל סתימת כד וחבית
שהיא למעלה וחסתימה מבגד או מנעורת
פשתן ובלועה מיין אסור לתוחבה בנקב
בחוזק לפי שמשקה נסחט לתוך הכלי והוי
דש כדאמרי׳ האי אודרא דשיפא אסו׳ להדוק׳
ואם מן הצד כמין ברזא הכרוכה מן פשתן
או מן קנבוס והו׳ בנקב החבית מן הצד אם
יש כלי תחת החבית לקבל מה שנופל אסור
למשוך מאותה ברזא לפי שמשקה נסחט
וגם הולך לאבוד כיון שיש כלי תחת החבית
והוי חשוב כמין סתימת פך למעלה דאסור
ואם אין כלי תחת החבי׳ דהשת׳ מה שנסחט
מן הבגד הכרוך בברזא נופל לארץ לאבוד
ולא ניחא ליה באותו משק׳ לפי הערוך מותר
למשוך הברזא ומכוכרא דכזיית׳ אסו׳ להדוק׳
וזהו כשהוא למעלה שאין המשקה הנסחט
הולך לאבוד ומורי רבי׳ מפר׳ דאיסור׳ דרבנן
מיהא איכא אע״ג דהמשקה הולך לאבוד כגון
ספוג שאין לו בית אחיזה אין מקנחין בו ה
הקער׳ מן השמן ומן המאכל אב״ל אסו׳ למשוך
בברזא הכרוכ׳ במוכין אפי׳ היא מן הצד וגם
אין כלי תחת החבית ׳ א׳ זעירי נותן אדם יין
צלול או מים צלולין לתוך המשמרת ואינו ח
חושש משום בורר אם יש קשמין קצת כיון
דמשתתי הכי מקודם לכן ומשו׳ שחיטה ליכא
למיגזר אע״ג דזהו מים כיון דהיינו משמרת
העשויה

העשויה לכך ולא קפיד בלבונה כדאמרינן
גבי פרוכקא פרק במה טומנין אבל במים
בסודר אסור ויין שרי ומכאן הור' רבי שלמה
הלכה למעשה על מעשה של שקדים כתושין
מערב שבת מות' לסננן דרך סדין או מטפח'
בשבת דמשו' בורר ליכא כיון דמשתתי הכי
בלא סנון ולשמא יסחוט לא גזרינן אלא במים
שהבגד מתלבן ומתכבס בכך:

פרק כל כתבי הקדש

רמה מצילין כתבי הקדש מפני הדליקה
אפילו למבוי שאינו מפולש
ובימי התנאים והאמוראים דווק' תור' נביאים
וכתובים שלא היו כותבין תלמוד משום את
אתה כותב ולא דברי' שבעל פה אבל לדידן
שאנו רשאי' לכתוב הכל משום שעת' יציל הן
תלמוד הן תפילות ואם יש לו מעות והניח
עמהם תפילין או מזוז' או שאר כתבי הקדש
מערב שבת יציל הכל בשבת אפילו למבוי
שאינו מפולש כדי' כל כתבי הקדש אבל ככר
או תנוק לא סגי ליה ליתן על המעות אף ע"ג
דשרי לי' בירושלמי דהא אמרי' שלהי כוטל לא
אמרו ככר או תנוק אלא למת בלבד אם לא
כאמר מפני הדליקה התירו טפי אבל טבעת
לתוך ארנקי אינו כר' דליהוי מות' להציל בכך
המעות בחצר דהטבעת בטל לגבי ארנקי
המעות שפוים יותר אבל כתבי הקדש לא
בטילי ומציל לחצר שלו שאינה צריכה עירוב
את כל חפציו הן מזונו' הן בגדים כל מה שיש
לו · אבל לחצר חבירו שיש
ערוב דווקא כלי תשמישו הצריכין לו לאותו
יום ומזון שלש סעודות לכל אחד ואח' לדרך
שילך ואם אינו הולך אלא דרך אחד יציל לו
אפי' מאה סעודות יחד ובגדי' לחצר שאינה
מעורבת לובש ומוציא ופושט וחוזר ולובש
ומציל אפי' הרבה פעמי' ופי' רבי יעקב דדווק'
כשהדליקה באותה בית לא התירו רק אותן
כלים הצריכין לו ודווקא ג' סעודו' אפי' לחצר
המעורבת דמתוך שבהול אי שרית ליה טפי
אתי לכבוי אבל כשהדליק' בבית אח' מותר
לו להציל כל מה שיתפוץ בחצר חברו ה
המעורבת ומוסיף אני לומ' דווק' בחצר שאין

מכוסה הדומה לרשות הרבים וגם בחצר ש
דווקא שהיה סמוך לרשות הרבי' אסרו אפי'
מעורבת אבל בבי' חברו מעורב שאי' כל זה
מותר להציל כל מה שירצה ועוד שאין רשות
הרבים ביננו דשלטי שמים רבוא וגם רחב
שש עשרה אמה דליכא למגזר מידי:

רמו ת"ר נר שעל השלחן כעי' קרוסי"ל מנער
הטבלא ונופלת אם כבתה או' בכך
כלו' ודווק' בשבת שם מע"ש נרות שהן תקועו'
בגוף הדלת כגון נרות חנוכה אסור להיות
פותח ונועל מפני רוח של נענוע הדלת והוי
כמו פסיק רישיה · אם אש המדור' בביתו על
הקרק' כנג' הפתח והפת' לייש אביי הפותחו
אר"א אמי מותר לו' לפני גוי כל המכב' הדליקה
אינו מפסיד אבל בשאר איסורי שבת אסו' לו'
כן כדאיתא פ' המדיר לאפוקי הלכות גדולות
דשרו אמ' רב ואיתמ' רבי יהושע בן לוי יחיד
מתפלל ויכלו בתוך אתה קדשת ואחרי כן
אומרין כל הקהל יחד בקול רם גזירה אטו
י"ט שחל להיות בשבת שאומ' אתה בחרתנו
בתפילתו ואי' אומר ויכלו צריך שיהיה שלחנו
ערוך ומטתו מוצעת ונר דולק קוד' שבת ולא"ה
מלאכי השר' המלוין אותו או' יהי רצון שיהא
שבת אחר' כן וצרי' לו שתי מפות על השלחן
והפת בנתים מערב שבת ולא"ה קודם יסיר
המפה עתה נר' שהסעוד' באה לכבוד שבת
והיינו דאמרי' פורס מפה ומקדש ואחרי כן
יסירנה ויסעוד וכן למחר בבקר יפרוש שתי
מפו' זכר למן מדבר שהיה טל תחתיו ועליו
וצריך לבצוע על שני ככרו' שלמו' בליל שבת
וכן למחרתו זכר ללחם משנה וצריך לאחוז
השני ככרות בשעה שבוצע:

רמז פסק גדול מהרבה דברים הרגילי' להיו'
במלאכת שבת ע"י ישרא' או על ידי
גוי בין בשביל ישר' בין בשביל גוי או פירות
שנלקטו או דגי' חיה ועוף שנצודו בשביל גוי
או בשביל ישר' בין בשבת בין ביום טוב או
מאיליה' או עבדו של ישר' העוש' מלאכ' לאדונו
ישראל או לגוי או שואב מים מהחוץ או שירי
פתילה או שירי מדורה הכל מבואר הנה
בקוצר וקצת ראיות:

רמח משפט מלאכת שבת אם ישר' בשוגג
מבשל בשבת דחזי מקודש

מקודש מותר אפי' לו ואפילו בו ביום כדתנן במס' תרומות המבשל בשבת בשוגג יאכל ואם שוגג הוא ומדליק הנר אסו' בו ביו' לכל ישראל ואם גוי עושה הוא איפכא אם הדליק הנר או עש' כבש ומילא מים ישתמש בו ישרא' ואם בשל גוי או דבר אכילה שמא אסור יותר מבשל ישראל שוגג דליכא למגזר פן ירשע לבשל מזיד כמו פן יאמ' לגוי לבשל דקיל טפי ואם בשביל ישראל הדליק הנר או כל דבר אסו' ליש' והלאם שאפה גוי בשבת או כותש או כרקד ביום טוב יש פנים לאסור ולהתיר :

רמט **משפט** פירות שלקט גוי או צד דגים חיה ועוף בשבת או ביו' טוב בשביל גוי אסור בו ביום לישראל ואפי' כשרו מאיליהן או כצודו ולמוצאי שבת מותר מיד ואם בשביל ישראל עשה הגוי אסורי' למוצאי שבת או למוצאי יום טוב בכדי שיעשו כדתנ' במסכת מכשירין מרחץ המרחצת בשבת אם רוב העיר גוים רוחץ למוצאי שבת מיד ואם רוב ישרא' ימתין בכדי שיעשו ואם ספק אם כתלשו היום או כצודו היו' תנן ספק מוכן אסו' ואם הגוי לקטן או צדן או עשה מלאכה הדליק הנר או עשה כבש בשביל שניהם ל למען ישראל וביום אסור כדמוכח פר' שואל ובירושלמי ללשון אח' שתופש ר"שי עיקר ואם הפירות שהיום כתלשו או הדגים חיה ועוף שנצודו היום אין ידוע אם בשביל ישראל היה או בשביל גוים היה או ידוע שבשביל ישרא' היה אבל ספק אם נעשה בחול או ביום טוב אותו היום הוי ספק מוכן ואסור אבל למוצאי יום טוב פליגי פ' שואל רב אסר בכדי שיעשו ושמואל שרי מיד ואע"ג דפרק יש בכור קא אמרינן הלכה כרב באיסורי בכאן הוי הלכה כשמואל דקאמר תלמוד' תנן כוותיה דשמו' מרחץ המרחצת בשבת ר' יהודה אומ' אם יש רשו' מות' מיד פי' אם יש גוי חשוב שיש לספק אם בשבילו נתחמם מותר מיד אלמא ס ספיק' אין צרי' כבדי שיעשו ומדרבנן דאמרי מחכה על מחב' אסור בכדי שיעשו לא תקשי לשמו' דהתם ודאי לשם שניהם נתחמם וכן פירש רבי' שלמה ותופש גירסא זו עיקר וכן גרים רבינו חננאל :

רנ **משפט** שלקטן גוי ביום טוב ראשון בשביל ישרא' או צדן דגים חיה ועוף צרי' להמתי' בכדי שיעשו בחול במוצאי י"ט כדברי הלכות גדולות ורב יהודאי גאון שלא ירויח במעשה יום טוב הנעשה בשבילו פן יאמר לגוי ביום ראשון ללקט כדי שיהיו מותרו' לו ביום טוב שני ואם כלקטו בשביל גוי וכן כצודו או מאיליהן היה וכן ביצה שנולד' ביום טוב ראשון הכל מותר בי"ט שני מיד והני מילי פסח ועצרת וסוכות אבל ראש השנה כולדה בזה אסור' בזה דקדושה אחת הן וכן הפירות והדגים עד מוצאי יום טוב שני מיד וכן יום טוב הסמוך לשבת לפניו ולאחריו אף על גב דשתי קדושו' הן כארבע' זקנים מכל מקום ביצה שנולדה בזה אסורה בזה משום הככה דאין יום טוב מכין לשבת וכן הדין בפירות והדגים אסורין עד החול :

רנא **משפט** פירות או חפץ הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר כיון דליכא רק איסורא דרבנן ואותו ישראל שהובא בגללו אסור ב בכדי שיעשו בחול וקצת ראיה יש מפר' קמא ומפרק שואל ליל מוצאי י"ט אין מן החשבון שאין רגילות לבא בלילה מחוץ לתחום אלא למחרתו צריך להמתי' שעור שהלך בשבת וביום טוב :

רנב **משפט** עבד שהוא גוי או שפחה גויה השואבת מים בשביל ישראל בשבת מבור שהוא ברשות הרבים ומביא בבית הישראל ועוד שהבור הוא רשו' היחיד עשרה ורחב ד' מתיר רבי' יעקב לשתות לפי שהישר' היה יכול ללכת ולירד בבור ולשתות שם וכ"ש אם הגוי מביא מי הנהר שמותר שהיה יכול הישראל ללכת ולשתות שם בקל ולאותו שמחמיר עליו ואינו סומך להיתר זה מ"מ הוי מותר לשתות אם הגוי הביא בשביל ישרא' אח' לדידן דלית לן ר"ה כי אם כרמלית וליכ' רק איסור' דרבנן כמו פירו' הבאות חוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישרא' אחר ומותר להניח לעבדו ולשפחתו לעשו' מלאכה לצורך עצמן כיון שאין צורך ישר' וליכ' איסור למען ינוח דבפ' ד' מחוסרי כפר' פסיק כרבי

שמעון

שמעון דשרי   אבל אם עבר והדליק האש
בשבילו אסור ישראל להשתמש בו   ואין
להתיר מטעם קנס   אבל אם עשה הגוי
בשביל תנוק או בשביל גדול חולה אפי' אין
בו סכנה מותר   ואם היה כבר מעט אש
שראוי לחמם ברוחק ובא הגוי ונתן עצים
והרב' האש או היה נר א' דולק מקודם והגוי
הדליק עוד הרבה נרו' מותר ישרא' להשתמש
באש ובאור הנרות ואסור לומר מערב שבת
עשה האש או הדלק הנר הלילה   אבל בחול
מותר לומ' לגוי מדוע לא עשית האש בשבת
שעברה אף על פי שעל ידי כן יבאו' לעשותו
בשבת הבאה:

דנג **משפט** הפתילות שכבו ביום טוב
ראשון של ראש השנ' אסור
להדליקן ביום טוב שני וצרי' פתילות אחרות
וכן ביום טוב הסמוך לשבת   אותן פתילות
שכבו בשבת אסור להדליקן בליל של מוצאי
שבת שהוא י"ט כדאית' בירושלמי ריש ביצה
דהכבוי הוא הכנה ונוחות יותר להדליק ואם
הדליקן וכיבן מבחול הוכנו כבר ואחרי כן
כשהדליקן וכבן בשבת או ביום טוב ראשון
מותרות לחזור ולהדליקן ביום טוב הסמוך
לזה יום   אבל בשני ימים טובים של פסח
ועצרת וסכות אין לחוש דשתי קדושות הן
והאחד חול בודאי   וכן הדין בלפידים
שהובערו בשבת אסור להבעירן ביום טוב
שיהיה בליל מוצאי שבת   וכן לפידים של יום
ראשון של ראש השנה אסורין ליום השני·
וצריך עצים אחרים להביא ולהרבות עליהם
כדאמרי' ריש משילין והיינו דאמרי' בירושלמי
דביצ' שירי פתילה ושירי מדור' שכבו בשבת
מהו להדליקן ביום טוב רב ורבי חנינ' אסרי
ורבי יוחנן מתיר והלכה כרב דאסר דפסק
תלמוד' בריש ביצה כוותיה באיסורי כי הכי·

סליק הפסק המובחר

דנד **כל הכלים** שמלאכתן להיתר
מחמ' לצל כמי שרי

לטלטולי או שלא יגנב ואם מלאכתו לאיסור
כגון קורנס של נפחי' ודוגמתו מות' לטלטולי
לצורך מקומו ולצורך גופו   אבל שלא יגנב
אסור   ומחט נקובה מותר לטלטל ליטול בה
הקוץ מרגלו ואף על גב דחביל בשבת דהוי
מלאכה שאינה צריכה לגופה   ואם נטלה
חודה חור שלה או עוקצה אסור לטלטלה
כאבן   אבל לסגור חלוקו סביב
צוארו או אשה לקשור צעיפה אפילו נקובה
אסור לצאת בה ברשות הרבי' כי אם אותה
שראשה עב כעין אייספינגלא שהיא תכשיט
הלכה כרבי שמעון בכל דיני מוקצה דשרי
במוקצ' מחמת איסור ובמוקצ' מחמת מיאוס
בר מנר שהדליקו באות' שבת דדחייה בידי'
פ' בתר' חוץ ממשר הגדול ויתד של מחרישה
וסכין המיוחד לשחיטה וסכינא דאושכפי
פרק כל הכלים: דג מליח מותר
לטלטלו אפילו לא בשלו   אבל בשר אפילו
תפל וחי מותר פרק מפנין מטלטלין עצמות
מעל השלחן אם ראויין לכלב או לבהמה   א
אחר' מעו' שעל הכלי יכער הכלי ויפלו ודווקא
שלא הביאם מערב שבת כדי לישאר שם כל
השבת כולה אסור ליתן ליטול התינוק אם
אבן בידו או דינר דלא שרי ר' זירא אלא ביש
לו בן געגועין עליו דווקא ובאבן דווקא ולא
בדינ' משמרי' יין דרך סודר לתוך הכלי ובלבד
שלא יעש' גומא בסודר לקבל היין ויין עכור
אסור לפי שנרא' כבורר ובין הגתות שכולן
עכורין מותר כובע של לבד מותר לצאת בו
ברשות הרבים אם קשורה ברצועה תחת
צוארו שלא יפול ברוח לפירוש רבינו שלמה·
וז"ע בפירוש רבינו חננאל שלא יאסר משום
אהל   אבל כובע של בגד ומטוה של כוכה
מות' בלא קשור דמהדק שפיר בראש ואסור
לגרוף האבוס אפילו היא של אבן או של עץ
גזיר' אטו של קרק' אבל שלחן מותר ולשפוך
מים על הארץ להרביץ האפר שרי כר"ש אבל
לכבד הבית אסו' אע"פ שהלכו' גדולו' מתירות
ואסור ליק' תבן או מספא לפני בהמ' זו ולתת
לפני בהמה אחרת שאינה מינה   אבל מקמי
חמרא ליתן לפני שור שרי קש שעל המט' לא
ינענענו בידו שא אם כן ראוי למאכל בהמה
או

או היה עליו כר או סדין מערב שבת טיט
שעל גבי רגלו לא יקנחנו בכותל של אבנים
שמוסיף טיט אלא יקנחנו בקור' לא יצא קטן
במנעל גדול פן יפול ויביאנו ולא תצא אשה
במנעל בשבת אלא אם כן נשתה מערב
שבת · שומטין מנעל מעל האימום
דפוס של עץ שהוא ברוחק וחבית שמטפטף
מציל בחד כלי הרבה ואם מציל בכלים
הרבה שלש סעודו' ותו לא ובלבד שלא יקלוט
הקלוח מאויר בכלי שלא יניח הכלי על הארץ
קנה חלול מות' לקבוע בחבית ונותנין ברזא
בתוך הקנה חלול למשוך היין אפי' לא היה
שם קנה מעולם ולא נשהו ואסור לשטוח
בגדי' בשבת אפילו בחדרו שלא כנגד העם
ואסור להניח על כתיפו שולי טליתו הנופל
לאחוריו שני קרנו' טליתו התלויי' לפניו למטה
אסור להניחן על כתפיו מימין ומשמא' מותר
ללבוש סרבלו בלא לולאו' ולצאת ברשו' הרבי'
ואם נפסקו רצועו' סרבלו או לולאות שמכנים
ראשו בהם מות' ללכת בכך שהלולאו' בטלות
לסרבל ואם הם מוזהבו' וראויו' עוד לשומם
בסרבל אם כן חשובות הן ולא בטילי ואסור
ללכת בהן ברשות הרבים כמו טלית שאינה
מצויצת כהלכתה דהיוצא בה חייב חטאת
ורצועות התלויות באבנטו שבתוך מכנסים
שלו ופעמים שהם חשובים ויקרים והם של
משי ותלוי בהם קרסי' מוזהבים ותולה וקושר
בהם ראשו השני לאנפלייאו' של עור או בגד
למותחן ופעמי' שהוא הולך יחף שמא מותר
אף על פי שנשמ' אותן חוטין החשובי' התלויין
באבנטו לפי שאם חפץ ילבש אנפלייות
ויצטרך להם ואפילו ביום הכפורים פעמים
שקושר בהן ראשי מכנסים הנופלין למטה
וזוקפן למעלה והמחמיר לקושרן ולקובען
באנפלייאות וכשנועלן ולובשן כורך ראשון
השני באבנטו וכשהולך יחף כשאירן
לאנפלייאות ואינן כלל עליו טוב הדבר ויצא
מכל ספק ותבא עליו ברכה ׃

שלימו הסימנים והילך הפסקים בעזרת שוכן שחקים

בעזרת צור כפלאת אור עוטה ׃
רקיע עלי תבל כדוק נוטה ׃
ועל הר ידיד שמים השה ׃
כבוד שם לא לעם נפש נקטה ׃
מצות קבלו בשפת מבטא ׃
ארץ יראה בכן אז שקטה ׃
יה צור מושל מעלה ומטה ׃
מעמך שבור כל עול ומוטה ׃
שמלי ועניי ראה והביטה ׃
ונפשי מצרה צורי כא מלטה ׃
ברוך עבדך ברך כזרע שם לקטה ׃
ובעזרתך אחל הלכות שחיטה ׃

הלכות שחיטה

כי ירחיב

יי' אלהיך את גבולך כאשר דבר לך ואמר' אכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך תאכל בשר ׃ רבי ישמעאל אומ' בתחלה נאסר להם בשר תאוה כשנכנסו לארץ הותרה להם ודר' רבותינו למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר רק לתאבון וכתי' בתריה כי ירחק ממך המקו' אשר יבחר ה' אלהיך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' אלהיך לך כאשר צויתיך ואכלת בשעריך הא למדת שבהמה טעונה שחיטה ואם הכה אותה בקרדום עד שמתה הרי היא כמתה מאיליה והויא נבלה ׃ ובדגים אין טעון שחיט' דכתיב הצאן ובקר ישחט להם ואם את כל דגי הים יאסף להם באסיפ' בעלמא והא דכתיב ויאספו השלו התם לא כתי' אסיפ' גבי שחיט' דבהמה כדכתיב גבי דגים ואלו בעופות פליגי תנאי אם הם טעוני' שחיטה רבי אליעזר הקפר ורבי פנחס סברי אין שחיטה לעוף מן התור' אלא מדברי סופרי' אבל בר קפרא סבר מן התורה זאת תורת הבהמ' והעוף וכל החיה הרומשת הטיל הכתוב עוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנים אי אפשר שכבר הקישו לדגי' לפוטרו בו לא כלו' אי אפשר שכבר הוקש לבהמ' הא כיצד הכשרו בסימן אח' וכן רבי או' דתניא ר' או' וזבחת כאש' צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אח' בעוף ועל רוב שני' בבהמה ואפילו למ"ד אין שחיטה לעוף מודה הוא דאם מתה מאילי' נבלה דאי לאו הכי נבלת עוף טהור דמטמאה בגדים אבית הבליעה היכי משכחת לה ועוד אומר מו' רבינו שקדוש רבינו יצחק בר' שמואל זצ"ל דהני דאין צריך לשחוט העוף מן התורה בסכין בדוקה ואין צריך לשמור עצמו מן שהיה דרסה ושארא מכל מקום צריך לו לחתוך הסימני' או לאורכן או לרחבן והיינו נחיר' אבל הרגו בעניי' אחר הויא נבלה דהא כתיב ביחזקאל נבלה וטריפה לא יאכלו הכהני' ואמר בהתכלת וכי ישראל אכלי להו ומשני סד"א הואיל ואשתרי מליקה גבייהו לשתרי נמי שאר נבלה קמ"ל והשת' הלא לישראל נמי אשתרי כי האי גוונ' אלא לאו לכהני' דווק' אשתרי במליק' כי חותך שדרה ומפרקת והויא טריפ' קודם שחיט' חתיכ' הסימני' ובעלמ' בחולין בין ישראל בין כהנים אסירי וכן מוכח פרק כסוי הדם גבי ר' חייא כפל ליה זיבא בכתניה ואמר ליה רבי שקול עופא זכא וטרוף כי היכי דמורא דמא' ופריש ופריך אמאי לא אמר ליה זכא וכחור אי משום דסבר אין שחיטה לעוף מן התורה ואם כן נחירה כמו שחיטה ובעי כסוי שמא כי טרף העוף איכו קרוי' שחיטה וכן פרק השוחט דפריך מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה ואם אין שחיטה לעוף מן התורה כהי דכי תביר ליה שדרה ומפרקת הויא ט טריפה תהני ליה סכין בסימנין לטהרה מידי נבלת אלמא מקודם לכן כי חותך שדרה ומפרקת לא היה מועיל כלום לטהרו ומ"מ יקשה היאך אשתרי לכהנים נבלה במליקה למ"ר אין שחיטה לעוף מן התור' דאי משום דחותך שדרה ומפרקת קודם הא לאו הויא בהכי אלא טריפה כיון דלא חתך רוב בשר עמה עד לבסוף כדאיתא פרק הכל שוחטין' דוכי' מתה עומד ומולק וכרי' לומר דיחזקאל דנקט נבלה אגב טריפה נקטיה דליכא למימר כיון שמלק בצפרנו המחובר אם היה דורס או היה מחליד שהיה חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר קודם הסימנים ואז עביד חלדה כדמפרש לקמן ובכך הויא נבלא דהא פר' מי שאמר הריני נזיר ושמע תנן האיש מדיר בנו בנזיר ואית דאמר בג"מ' לחנכו במצות ופריך הא קא אכיל כהן מליקה ומשני קסבר אין שחיט' לעוף מן התורה והשת' מה בכך הלא דורס אף מחליד או הוי מחובר בצפורן אלא לאו ש"מ אין קפידא בכך למאן דאמ' אין שחיטה לעוף מן התור' וכי תימא קסבר דבעלמ' נמי מחובר כשר כרבי חייא ואי משום מחליד ליכ' קסבר מחזי' סימני' אחורי העורף דעל כרחי' הכי סביר' ליה

דאם

דאם חותך המפרקת וסדר' תחלה הויא לה טריפה
היכי אכיל לה כהן למאן דאמר לחנכו במכות אלא
ומחזיר סימנין הוה וכוקי קרא דנבלה כמאן מחזיר
סימנין דעביד חלדה הא ליתא דאכתי דורס הוה
ולמאן דאמ' לחנכו היכי אכיל לה כהן דליכא למימר
דסבר מוליך במליקה כשר דהא פרק הכל שוחטין
מוכח דמאן דאמר מחזיר סימני' סבר מוליך ומביא
במליק' פסול כדאותיב רבי ינאי התם שא על כרחיך
אין קפידא בדורס למאן דאמר אין שחיטה לעוף
מסתמא הוא הדין אין קפידא בחלדה ואם כן נבלה
דנקט יחזקאל אגב טריפה נקטיה ועל רבי דסבר
יש שחיטה לעוף מן התורה כדפירש לעיל ק' דבכזיר
קאמ' תלמודא על רבי ועל רבנן דכולי עלמא לחנכו
במכו' וא"כ היכי אכיל כהן מלוק' הא נבלה היא ואפי'
מחזיר סימנין אחורי העורף מכל מקום פסול משום
צפורן מחובר דהא רבי אמר מנין לשחיטה שהיא
בתלוש שנ' ויקח את המאכלת וגם פסול משום דורס
דהא דמ"ר מחזיר סימני' סבר מוליך ומביא במליקה
פסול כדאותיב רבי ינאי פרק הכל שוחטין י"ל דהיה
מבי' חטאת העוף ואיכו כאכל וגם סבר חולין בעזר'
לאו דאורייתא הכ"ה התם דקאמ' תלמודא דכ"ע לחנכו
במכו' דהויא בעלמ' הוא מהכ' לא תשמע מינה : א

וצריך שישחוט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה אבל שני חצאי בעוף או
אחד וחצי בבהמ' פסולה וצריך לשחוט הוורידין כר'
יהודה כדי שיצא את הדם דהלכה כמותו כדאמרינן
פרק קמא דברכות הזהרו בוורידין כרבי יהוד' מיהו
שהייה או דרסה אינה פוסלת בהם דאמר רבי יוחנן
מנקבן בקוץ בשעת שחיטה וכשר ואף רבי יהודה
לא אמר אלא בעוף שכולהו כולו כאחת אבל בהמה
דמנתחה אבר אבר לא צריך וכראה דאף בעוף לא
מצריך רבי יהודה אלא לכתחלה אבל בדיעבד שרי
ואף על גב דקתני בתוספתא רבי יהודה פוסל עד
שישחט הוורידין כראה דפוסל לאו דוקא אלא הוי פ
פירוש אוסר :

אמר רבא שלש מדות בסכין אוגרת לא ישחוט ואם שחט שחיטתו פסולה
והיינו כי הצפורן חוגר הפגימה משתי רוחות אבל
מסוכסכת לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשר' והיינו
כי הצפורן אין חוגר רק מרוח אחת ודווקא שהוליך
ולא הביא ודוקא דקיימא אריסא דסכינ' דאי לאו הכי
שמא חורפא דסכינ' עקלים ומורשא בזע עולה ויורד

בסכין שוחט בו לכתחלה אמר רב פפא צריכה
בדיקה אטופרא ואבשרא ואתלתא רוחתא אבשרא
כנגד ושט אטופרא כנגד קנה ואתלת' רוחתא משני
צדדין ואית דאמר דההיא דאתלת' רוחתא לא פסלא
דבית השחיטה מרוח רווח מדאמ' שמואל לבן סכין
ושחט בה שחיטתו כשר' וכמו במסוכסכ' לא ישחוט
לכתחלה ה"ה סכין שהוא חריף וחדוד משני צדדין
ויש פגימה בו מצד אחד אסור לשחוט בו מצד השני
לכתחלה כדתנן השוחט במגל יד שחיטתו כשרה
וקאמר בגמרא לכתחלה לא דילמא אתי למעבד כן
באידך גיסא ויש שכורכין מטלית על הפגימה ואולי
טוב ולא גזרי' אטו בלא מטלית וצריך לבדוק הסכין
לאחר שחיטה שלא ימצא שום פגימ' ותהא השחיטה
פסולה דאתמר בדק בסכין ונמצאת פגומה אמ' רב
הונ' אפי' שבר בה עצם כל היום כולו פסולה חיישינן
שמא בעור נפגמה ומסקנא הלכתא כרב הונא
בשלא שבר והלכת' כרב חסדא בששבר שמא ליכא
למתלי שמא במפרקת נפגמה אם כן שחט הרבה
בהמות ולא בדק בינתים ואחר כך מצא בסכין
פגימה כולן אסורו' לכן טוב ונכון לבדוק הסכין בין
כל חדא וחדא וכן אחר שחיטת כולן וכמו כן צריך
לבדוק בסימנין אם שחוטים יפה דאמר רב יהודה
אמ' רב כל טבח צריך שיבדוק בסימני' אחר שחיטה
לא בדק מאי רבי אליעזר בן אנטיגנוס משום רבי
אליעזר ברבי ינאי אמר טריפה ואסורה באכילה
כמתניתא תנא נבלה ומטמאה במשא : ב

פסק הלכך צריך לבדוק הסכין אבשרא ואטופר' ואתלתא רוחתא ורב' אמר
אצ' לבדוק בין הצדדין דבית השחיטה מרווח רווח
ואם יש פגימ' בראש הסכין מותר לכרוך מטלית על
הפגימ' ולא גזרינ' דילמא ישחוט בו בלא מטלית ואם
שחט בסכי' בדוקה ולאחר השחיט' מצא בה פגימה
כולן פסולו' לכן טוב לבדוק הסכי' בין כל א' וא' ואחת
ואם שבר בסכין עצמות לאחר שחיטה כולן כשרות
ואם לא בדק הסכין קוד' שמחט אפי' שבר בה עצמו'
בסוף ומצא בה פגימה כולן פסולות וצריך לבדוק
הסימנין אחר שחיטה ואם לא בדק פסולה דבהמה
בחייה בחזק' אסור עומדת עד שיודע במה כשחטה
אבל אם בדק סכי' תחלה ובסוף לא בדק כשר' דהא
לא פסיל אלא כשמצא בו פגימה הא לאו הכי כשרה :

אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאין יודע הלכו' שחיט' אסו' לאכול

משחיטתו

שחיטתו ואלו הן הלכות שחיט' שהייה דרס' חלדה
הגרמה עיקו' מאי קמ"ל כלהו תנינא לא צריכ' ששחט
לפניכו שלש' פעמים שפיר מהו דתימא מרהך שחט
שפיר הך כמי שחט שפיר קמ"ל כיון דלא גמיר זמנין
דמשהי ודריס ולא ידע ואפי' אמר ברי לי שלא שהיתי
ולא דרסתי אין בכך כלום כיון דבשעת שחיטה לא
ידע כדאמרי' בשבועות כל מלתא דלא רמיא עליה
דאיניש לאו אדעתיה ופירושא דידהו הכי הוי:

שהייה מתני' היה כפלה סכין והגביהה או כפלו
כליו והגביהן או השחיז הסכי' ועף ובא
חברו ושחט אם שהיה כדי שחיטה פסולה ומפרש
בגמ' כדי שחיט' בהמ' אחר' ואתמ' רב א' כדי שחיטת
בהמ' לבהמ' ועוף לעוף ושמו' אמ' כדי בהמ' לעוף וכן
כי אתא' רבין אמר ר' יוחנן אף כדי בהמה לעוף אמרי
במערבא משמיה דר' אסי בר' חניכ' כדי שיגביהנה
וירביצנה וישחוט דקה לדקה וגסה לגס' ועוף לעוף
בעי רבא שהיות מהו שיצטרפו ולא אפשיטא ליה
אמר רבא השוחט בסכין רעה שאי' חותך יפה אפי'
הוליך והביא כל היום כלו כשר כיון שאינו שוהה
כלל שא לעולם עוסק בשחיט' שהה במעוט סימנין
מהו אפרשנה בסמוך גבי החליד: ד

דרסה מתני' היה התיז את הראש בבת
אחת שלא הוליך ולא הביא ותנא
דבי רבי ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך וכן
הוא אומר זהב שחוט ואומ' חץ שחוט לשוכס ואם יש
בסכין אורך חוץ לצואר כמלא צואר כשר לשחוט
בהולכ' לחודה או בהובא' לחודה ואם אינו ארוך רק
מלא צואר של בהמה פסול לשחוט בו אלא אם כן
עושה הולכה וגם הובא' אבל הולכה גריד' והובאה
גרידא לא יוכל לחתוך הסימני' רק בדרס' וכן תנן
פרק שני במה דברים אמורים דבעינן מלא צואר
חוץ לצואר בזמן שהוליך ולא הביא או שהביא ולא
הוליך אבל הוליך והביא אפי' כל שהו כשר: ה

חלדה מתני' היה או שהחליד תחת הסכי
ופסקו פי' שתחב הסכין בין סימן
לסימן וחתך התחתון ואח"כ שחט העליון ר' ישבב
אומר נבלה ר' עקיבא או' טריפה כלל אמר ר' ישבב
משום רבי יהושע כל שפסולו מחמת שחיטה נבלה
כל ששחיטתו כראוי ודבר אח' גרם לה ליפסל טריפ'
והודה לו ר' עקיב' ולשון חלדה חולדה הדר' בניקרי
הבתי' כך הסכין מכוסה בשעת שחיט' תחת העור
בשר' אמרי בי רב תחת העור איכי יודע' איבעי' להו
לבי רב דאמרי תחת העור איכי יודע תחת מטלית
מהו תח' כשר מסובך מהו תיקו והא דתנן פ' חטאת
העוף מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליע' ומפ"
פרק הכל שוחטין רב הונא אמר משום מחליד רבא
אמר משום דורס אבל משום מחליד לא דחלדה
מכסיא כחולדה הדרה בניקרי בתים והכא מגליא
ורב הונא סבר דבמליקה הכי נמי מכסיא ופיר' רש"י
מ"מ במליקה מחליד לפי שפעמים שהסכי' אינו רחב
ולאחר שחתך המפרקת ורוצה לחתוך הסימנין או
חתיכה המפרקת מתחבר' למעלה מן הסכי' ומכוסה
הסכין שאין החתך של המפרקת מרווח רווח כמו
חתך סימני' שהם רכין ורבה סבר האי לא חלד' כיון
שעל הסכין אין שום דבר שלם כי בחבור המפרקת
אין בכך כלום כיון שחתוכה אבל פר' חטאת העוף
פי' לפי שצריך לחתוך מפרקת בלא רוב בשר קודם
הסימנין כדאיתא פ' הכל שוחטין לפי שהסכין ארוך
וצריך ליזהר שלא יחתוך רוב בשר צריך
לו לחתוך בראש הסכין שקורין פונט' ובשעת חתך
המפרקת והסימנין מתכסה אותו רוב הסכין מרוב'
בשר שנשאר שלם ועל זה קשה דרבה דה' האי מגלי'
על האי לא הוה פליג דמיקרי חלדה דהא מכסי מקום
הסכי' ששוחט בו ואיסובר ששומר עצמו שלא יתכס'
מ"מ יק' דהא פ' הכל שוחטין כי סובר דמליקה חותך
שדרה ומפרק' עם רוב בשר אפי' הכי יקרי ליה מחליד
וא"כ צרי' ליזהר כששוחט והו' חס על העור שלא יעש'
בו חתיכ' גדולה וגו' שחיטתו בראש הסכין ומתכסה
מן העור הנשאר שלם שחיטתו פסולה דהוי חלדה
אבל אם היה שוחט באמצע הסכין אין קפידא אם
ראש הסכין מכוסה מן העור כיון שהסכין מקום ש
ששוחט בו כנגד הסימנין אינו מכוסה בעי רב פפא
החליד במעוט סימנין מהו תיקו וכן בעי בתר הכי
רב הונא שהה במעוט סימנין מהו תיקו ופירש רש"י
החליד ושהה במעוט בתרא ופירוש תיקו ולחומרא
וגבי הגרמ' כמי ריש פר' קמ' בין שחט שליש והגריס
שליש ושחט שליש בי' הגרי' שליש ושחט שליש והגרי'
שליש בין שחט שני שלישי והגריס שליש מספקא לן
דילמא סבירא לן כרבנן טרופאי דמטרפי בכל חד'
מכייהו ועבדינן לחומרא ואע"ג דשני' לעיל שחט חצי
גרגרת ושהה בה וגמרה כשרה ואוקימנא ואבשרכה
ממה נפשך אי מחכה על מחכה כרוב הא עבדי ליה
רובא אלמא כיעבדינן לה בכשרו' לא חיים בפסולא
דמועטא לא שמכי' אההי' שנויא דדחויא הוא דדחיה

וטעמא משום דמחשה על מחצ׳ אינו כרוב ושחיטה
קמייתא לא עביד מידי וכי שהה בפלגו לא אטריף ׳
אבל במיעוט בתרא בין דקנה בין דושט פסולה ׳
ובמעוטא קמא דושט מטרפא ׳ ואף בה״ג כת׳ היכא
דשהה במעוט סימנין בין בתחלה בין בסוף אסור׳
דכיון דלא אפשיט׳ לן עבדינ׳ לחומרא ע״כ לשון ר״שי׃
וקש׳ על זה דהא רב ושמואל פסקי לעיל פ״ק כר׳ יוסי
בר ר׳ יהודה דאמר השוחט מתוך הטבעת ושייר לו
מלא החוט על פני רובה כשרה ׳ והא דאמרינ״ אין
הלכ׳ כר׳ יוסי שא בטבעת גדולה אבל בשאר טבעו׳
לא ׳ היינו דכי שחט רוב עובייה גריד׳ והגריס לחוץ
פסולה דאכתי ליכא רוב חללה לפי ששאר טבעות
עבין מצד אחד ודקין מצד אחר ׳ אבל שחט רוב
עובייה ורוב חללה והגרי״ לחוץ כשר׳ אלמ׳ שחט שני
שלישי והגרי׳ שליש כשר׳ ועוד יש ליש׳ אחרינ׳ דשחט
שני שלישי והגרי״ שליש דברי הכל כשרה ואפי׳ רבנן
מיהו יש לחלק דבהגרמ׳ דווק׳ דפסול הוי שלא במקו׳
שחיט׳ לכך כשר במעוט בתרא והוי כמו קוטע רגלה
לאחר שחיט׳ הרוב ולכך כשרה וכן שחט הרוב ועקר
אחרי כן המעוט אין בכך כלו׳ אבל שחט הרוב ואחר
כן שחט המעוט בחלדה או שהה לאחר שחיט׳ הרוב
ואח״כ שחט המעוט אחרון פסולה כיו׳ דדרך שחיטה
ובמקו׳ שחיט׳ אירע הפסול ומ״מ קשי״ דתני׳ בתוספת׳
שחט סימן אחד או רובו בעוף ושהה כדי שחיטה
וגמרה כשרה ׳ ונראה לפר׳ החליד במיעוט סימנין
כגון ששחט רוב הושט ותחב הסכין תחת׳ הנשאר
ושחט השני מהו כי כמי תחת העור כשרה תח׳ מעוט
סימן פסולה או דילמא כי כמי תחת העור איכי יודע
ומאי פסולה היינו לפי ששחיט׳ לא שייכ׳ בעור ומקרי
הסכין מכוס׳ והוי חלד׳ אבל סימני׳ דשייכ׳ בהו שחיט׳
ואפ״ה ברוב סימ׳ שני אב״ כי חתך רוב הסימ׳ הוי מעוט
שלם והוי חשוב כחתוך ולא מקרי סכין מכוס׳ מיכיה
איבמי מתחלה תחב הסכין תחת שני סימנין ושחט
מלמטה למעלה המעוט ואח״כ הוציא הסכין ושחט
בגלוי כהלכתן הרו׳ הנשאר מהו ׳ אבל שהה במעוט
סימני׳ דחוק לפרש דאי במעוט בתרא הא קתני ב
בתוספתא שחט סימן אח׳ או רובו בעוף ושהה כדי
שחיט׳ וגמר׳ כשר׳ ואי במעוט קמ׳ בתוספת׳ כמי תניא
שחט מעוט ושט ושהה כדי שחיטה פסולה ׳ ואמאי
אתוקם ליה בתיקו אי ברייתא שמיע ליה ועוד דשהה
במעוט קמ׳ לא מצי למהוי בקנה שהרי אם היה חצי
קנה פגום והוסיף עליו כל שהו כשרה בעוף אלא

במעוט קמא של ושט מבעיא לי׳ ׳ ולדבריו אם שהה
במעוט קמ׳ לא מפקלא אב״ לא משכחת שהייה בעוף
בשום ענין כיון שהוכשרו בסימ׳ אחד׃ והר״ אושעי׳
היה מפרש דקא מבעי׳ לי׳ על הא דקאמ׳ לעיל השוחט
בסכין רעוע אפי׳ הוליך והבי׳ כל היום כולו׳ כשרה ׳
ומבעי׳ לי׳ בבהמ׳ כי שחט רוב סי׳ אח׳ ושהה בהולכ׳
והובא״ המעו׳ כדי שחיט׳ ואח״כ גמר סימ׳ שני כהלכתו
מהו מי אמרי׳ כי שמעוט הסימן חשו׳ כחתוך אב״ כי
שוהה בשחיטה אע״פ שמוליך ומבי׳ פסולה דהוי כמו
חותך את הרגל בההי׳ שעת׳ או דלמ׳ כשרה׃ הלכך
בשע׳ שחיט׳ אם הסכין מכוס׳ אפי׳ מן העור או מכמר
מסובך שבצואר בהמ׳ הוי חלדה ופסולה אבל שחט
בראש הסכי׳ משו׳ חייס׳ של עור ופעמי׳ שראש הסכין
שסוחט בו מתכס׳ מן העור פסולה כדפר״שי פ׳ אטלת
העוף׳ אבל אם שוחט באמצע סכי׳ אם ראשו של סכי״
מכוס׳ מן העור כיון שהסכי׳ הוי מגול׳ כנגד הסימנין
ששוחט כשרה אך לכתחלה אין לעשות כן אבל אם
שחט רוב סימן אחד בבהמה ותחב הסכין תחת
המעוט הנשאר ושחט סימ׳ שני פסולה׳ וכן אם שחט
המעוט מלמטה למעלה כיון שזהו בהמה ועדיין יש
סימן שלם הוי פסולה׳ וכן אם תחב הסכין מתחלה
תחת שני סימנין סמוך למפרקת ואתך המעוט מ
מלמטה למעלה ואחר כך הוציא הסכין ושחט הרוב
כהלכתו פסולה אבל החליד במעוט בתרא ששחט
רוב אחד בעוף או רוב שנים בבהמה ותחב הסכין
תחת המעוט הנשאר ואתכו מלמטה למעלה כשרה
כמו הגרים במעוט בתר׳ וכן אם שהה במעוט קמא
בקנה כשרה כמו חצי קנה פגו׳ והוסיף עליו כל שהו
בעוף או בבהמה וגמר גם את השני כשר׳ ואם שהה
במעוט קמא בושט ואחר כך גמרו דתני׳ בתוספתא
פסולה ואי שהה במעוט בתרא הא תניא בתוספתא
שחט סימן אחד או רובו בעוף ושהה וגמרה כשרה
אבל רבי׳ שלמה פיר׳ החליד או הגרים או שהה בין
במעוט קמא בין במעוט בתרא הכל פסולה ולשונו
כתבתי למעלה אך היכא דשהה במעוט קמא בקנה
מודה הוא שאם גמרה כשרה דהא חצי קנה פגום
והוסיף עליו כל שהו כשרה והיכא ששחט רוב שנים
ושהה לא יגמור דרך שחיטה אלא אם ירצה ימיתנה
בענין אחר יכנה על הראש עד שתה׳ מתה וכשרה
ובלבד שלא ישבר מפרקתה כל זה פי׳ מורי רבי׳׃ ג

הגרמה

זהו ששוחט הסימני׳ במקום שאין
דינן לשחוט כדתנן פ׳ קמ׳ השוחט

מתוך

מתוך הטבע' ושייר מלא החוט על פני כולה כשר ר"
יוסי בר' יהודה או' מלא החוט על פני רובה׃ ורב
ושמו' דאמרי תרווייהו הלכה כר' יוסי בר רבי יהודה
ומסיק דווקא בטבעת גדולה הואיל ומקפ' כל הקנה
פי' טבעת ראשון דהוא טבעת הגדולה שעב בשוה
מכל צדדין וכי שחט בה רוב עוביה שחט בה כמי
רוב חללה׃ ולכך כי הגריס ושחט לצד הראש חוץ
לטבעת כשרה אבל שאר טבעות שהם עבי' מצד
אחד אם שחט בהם רוב עביים אכתי לא שחט רוב
חללם ולכך כי הגריס לצד הראש וגמר ושחט חוץ
לטבעת ראשון פסולה אם שחט בשאר טבעות רוב
גמור בין בעביה בין בחללה והגריס לחוץ כשרה
והיינו דאמרי' פרק הגוזל קמ' ההיא מוגרמת' דאתיא
לקמיה דרב טרפה ואמרו ליה רב כהנא ורב אסי
מנעך רב מספק איסורא והיינו ששחט רוב עוביה
בשאר טבעות ולא הוה רוב חללה ולכך טריפ' והיינו
ספק איסורא כינס לרב מספקא ליה וכן פרק אלו
טריפות ההיא פסוקת הגרגרת דאתאי לקמיה דרב
סבר למבדקיה ברוב עוביה אמרו ליה רב כהנ' ורב
אסי לרב למדתנו רבינו ברוב חללה במי סדר' לקמי'
דרבה בר בר חנה משום דמספקא ליה העיד רבי
חנינא בן אנטיגנוס על המוגרמת שהיא כשרה פי'
אפי' כולה למעלה מטבעת גדולה עד ספוי כובע
רב נחמן הכשר מספוי כובע ולמטה ומסק' הלכת"
כר' חנינא בן אנטיגנוס דקאי רב נחמן כוותי'׃
אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת בששחט שני
שלישי והגריס שליש דלרבנן דבעו כולה במקום ש
שחיטה הכא פסולה לרבי יוסי בר' יהוד' ברובה שנ
הכא כשרה אבל הגרי' שליש ושחט שני שלישי דברי
הכל פסולה ואית דאמרי אמ' רב הונא אמר רב אסי
מחלוקת בהגריס שליש ושחט שני שלישי אבל שחט
שני שלישי והגריס שליש דברי הכל כשרה׃
הלכך למאי דפסקינן כר' חנינא בן אנטיגנוס וכרב
נחמן דלא קרוי הגרמה אלא מספוי כובע ולמעלה
לאיכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב אסי שחט
רוב בהכשר למטה מספוי כובע והגריס דברי הכל
כשרה ולגירסא קמא איכא פלוגתא דר' יוסי בר' יהודה
ורבנן ולמאי דפסקי רב ושמואל כר' יוסי בר' יהודה
דמכשר ברוב כי שחט רוב גמור אי נמי כי שחט רוב
למטה מספוי כובע והגריס במיעוט בתרא כשר' אף
לגירסא קמ' אבל הגריס במיעוט קמ' פסולה וללישנ'
בתרא הגריס במיעוט קמא נמי כשר' ולכל הלשונות

הגריס במיעוט בתרא כשרה אבל ר"ש פסיק בכולהו
לחומרא כרבנן טרופאי ולשונו כתבתי למעלה גבי
חלדה ומקום שחיטה בקנה למט' אמרי' פ' אלו טריפות
תני ר' יצחק כל הצואר כשר לשחיטה מטבע' גדולה
עד כנפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא
עליונה פירוש תחתונה כשהבהמה תלויה ברגליה
כדרך שהטבחים עושי' דהיינו האונא שהיא עליונה
כשאוחז הקנה בידו עם הריא' את האונא עליונ' שאני
אומר כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנס
והי דבטבעת גדולה לא ק"ל כוותי' דפסקי' כר' חנינא
בן אנטיגנו' דפליג עלה ומכשר עד ספוי כובע מ"מ
בלמטה עד כנפי ריאה לא אשכחן דפליג׃ ומקום
שחיטה בושט למעלה עד כמה אמר רבא עד מקום
תפיס' יד ופירושו ה"ג כדנקיט אנים בתרי אצבעתיה
אבל ר"ש דפי' ארבע אצבעות תימ' אם בטלאי צריך
להניח ד' אצבעו' בושט סמוך לראש ועוד בעוף מאי
איכא למימר הלא כל הושט אין לו מארבע אצבעות
ושמא ר"ל בשור הגדול ארבע אצבעות מכאן ואילך
כל אחד לפי קטנו ולמט' בושט עד כמה מקו' שחיטה
א' רב נחמן א' רבה בר אבוה עד מקום שיסעיר׃ ז

עיקור פי' מו' רבי יצחק וכן פירשו ה"ג שנעקרו
סימני' ממקו' חבורן בלחי ובשביל הכי
איכא טריפה ואפי' למ"ד טריפה איכא חיה בזו מודה
דחיה ולא לקי עלה משו' טריפה ואפי' הכי כך הלכה
למשה מסיני ששחיטה פסולה בכי האי גונא ודווקא
באמצע הסימנין הוי טריפה כדתנן אלו טריפו' נקובת
הושט פירוש במשהו ופסוקת הגרגר' פי' ברוב' אבל
נעקרו ממקום חבורן בלחי איכא טרופה אלא פסול
לשחוט באותם סימנין מהלכה והא דקאמר בריש'
דשמעתת' כולהו תניי' היינו מתני' דכסוי הדם הנוחר
והמעקר פטור מלכסות ואי מיירי שבעקור זה הויא
טריפ' פשיטה דפטור מלכסו' דאפי' למ"ד שחיט' שאינ'
ראויה שמה שחיט' ה"מ כגון ששחט בהמ' שהי' טריפה
שבטריפ' הויא כהלכתה אבל שחיט' דהיא מטרפ' בה
לא אבל ר"ש פי' עיקור היינו פסוקת הגרגרת ברובה
והא דקא' תניי' היינו מתני' דפ"ב שחט את הושט ופס'
את הגרגרת ר' ישבב או' נבלה ר' עקיב' או' טריפ' וכן
מתני' דריש פרק' אלו טריפו' בבהמ' פסוק' הגרגרת
ועל זה ק' דאמרי' פ"ק א' שמו' כל הכש' בשחיט' לנגדו
בעורף כשר במליק' פי' צואר שכשר לשחוט בו כשר
למלוק כנגדו בעורף אבל לא קא' בענין שכשר לשחוט
כשר למלוק היכי קא"ב האי פסול פסול הלא פסול

לשחוט בדרסה וחלדה וכשר למלוק אלא כדפרי׳ ופרי׳ הא פסול בזה כגון מאי אלימא כגון עקור סימנין והא תני רמי בר יחזקאל אי עקור סימני׳ בעוף לפי׳ קמא ניחא דסימנין שנעקרו ממקו׳ חבורן בלחי אינה טריפה אלא הלכה למשה מסיני דפסול לשחוט בהם לכך פריך והא תני רמי בר יחזקאל דכי גמירי הלכה בבהמה אבל בעוף לא גמירי אבל אי עקור אין חלוק בין במקום דבוקן בלחי בין ב באמצעיתן דטריפה מאי קאמר אין עקור סימנין בעוף איזה סברא הוא שרוצה לומ׳ שעוף שהו׳ טריפה שכשר לגבוה למלוק כיון שהטרפות לא חל בשעת מליקה כמו חותך שדרה ומפרק׳ תחלה בשע׳ מליקה ותו הא דתנן אלו טריפו׳ בעוף נקובת הושט ופסוק׳ הגרגרת ועוד והא תני לוי כל טריפות שמנו חכמים ככנגדן בעוף וכן קשה דאמר שמואל פ׳ אלו טריפות תרבץ הושט שנטל כולו מן הלחי כשר ותנא תונא אלו כשרות ושניטל לחי התחתון ופריך והא איכא עקור סימנין ומשני לא תימא כולו אלא אימא רובו ואלו באמצע הסימנין קיימא לן דפסוקת הגרגרת ברובה אלמא עקור סימני׳ דקאמר בכולו לא מיירי באמצע אלא דווק׳ מן הלחי אם כן לא מצינן לפרושי דהא דפריך פ״ק עקור סימני׳ תניכא דהיינו מתניתין דפסוקות הגרגרת דההוא הוי ברובו ואלו עקור הוי בכולו וגם על כרחי׳ אפי׳ בכולו אינו מכח טרפו׳ דא״כ אפי׳ ברובו כמי דהא ק״ל רובו ככולו בכל דוכת׳ אבל אם אין פסול אלא מטעם הלכה למשה מסיני אע״ג דלא מטרפ׳ בכך ניחא דכי גמירי הלכה בכולו אבל במקצתו לא גמירי׃ וק׳ דאמרי׳ פר׳ אלו טריפו׳ שמוט׳ ושחוטה כשרה שאי אפשר לשמוטה שתעשה שחוט׳ רבי יוחנן אמ׳ יבא ויקיף ופי׳ ר״ש׳ יחתוך עוד הסימן השחוט אם חתך שחיט׳ ותתך זה דמו אהדדי טריפ׳ דכמו שחתך נעשה לאחר מיתת הבהמה כך נעשה חתך השחיט׳ לאחר העקור השתא הלא לעולם לא יהו דומין זה לזה כיון דבעקור סימני׳ מן הלחי איכה טריפ׳ בכך אם כן חתך השחיט׳ לעולם מחיים נעשה ויש ספרים דגרסי׳ יביא בהמה אחרת ויקיף פי׳ יביא בהמה אחרת וישחטנה וישמוט ויעקור אחרי כן את הסימן אם השמוט׳ דומות זו לזו כשרה דא״כ שמוטה ראשונה של ספק לאחר שחיטה נעשית כמו זאת׃ ומיהו רבי יוחנן צריך לומר ללשון הזה דמודה להא דרב דאמר שמוטה ושחוטה כשר׳ שאי אפש׳ לשמוטה שתעשה שחוטה והאי דאמ׳ יביא בהמה אחר״ ויקיף לרווחא דמלתא דאם אינן דומות השמוטות טריפה׃

דאי פליג על רב איזה הוכח״ עשה לברר הספק של שמוטה על ידי לשמוט סימני׳ של בהמה אחרת הא אמר רב פפא הא דאמר מקיפי׳ בקנה לא אמרן אלא מהוליא לחוליא אבל מבר חוליא לבר חולי׳ לא ואפי״ באותה בהמה וכל שכן מבהמה לבהמה׃

הלכך אם נעקרו הסימנין ממקומן ממקום חבורן בלחי או אם נפסקה הגרגרת באמצע טריפה והא דתנן אלו כשרו׳ וכו׳ ושנטל לחי התחתון תלמודא מפיק לה שפיר ואי ספק אי קודם שחיט׳ או אם לאחר שחיטה על זה אומ׳ רב אם אותו סימן שמוכא שמוט גם הוא שחוט כשרה דאי אפשר לשמוטה שתעשה שחוטא ואמ׳ רב נחמן לא שנו אלא שלא תפס בסימנין בשעת שחיטה אבל אי תפש בסימנין אפשר שפיר לשמוטה שתעש׳ שחוט׳ ופסולה ולרבי יוחנן דאמר יביא ויקיף בכל ענין פסולה אם לא הקיף וכרא׳ דהלכה כר׳ יוחנן לגבי רב כדפסקי׳ פרק קמא דביצה בר מתלת אע״ג דבהם מפרש רבי׳ יוחנן מלתיה דרב וכששוחט העוף צריך שיגביה העוף מן הקרקע וירחיק מן הכותל פן יגעץ רגליו בקרק׳ או בכותל ויתעקרו הסימני׳ כדאי׳ פ׳ מפנין׃ ח

השוחט בשנים או שלשה מקומו׳ רב א׳ כשרה ושמואל אמר בעינן שחיט׳ מפורעת וליכא שאין בית השחיטה מרווח רווח כי הסימן ח חתוך בהרבה מקומות ואין רוב החתוך ניכר אבל אם הסימני׳ חתוכין כולן לכולי עלמא כשרה אף ע״פ שהם חתוכין גם במקום אחר אי רובן אי מעוט שחתוכי׳ לגמרי ניכר בטוב ואפי׳ כי אינן בשום מקו׳ רק ברובה כשרה דהלכה כרב באיסורי לגבי שמוא׳ ועוד ההוא תורא דאשתחיט בשנים וג׳ מקומו״ על רב יצחק בר שמואל בר מרת׳ נקיט ליה משופרי׳ שופרי׳ א״ל ר׳ זיר״ למדתנו רבי׳ משנתנו דשנים אוחזי״ בסכין כשרה הכ״ אפי׳ בשני סכינים ושני בני אדם דהוי שני מקומות כשרה ואפי׳ לפי׳ ה״ג דמפרשי דרבי זיר׳ פליג עליה וא״ל בתמיהא וכי משנתינו מיירי בשני סכינים ושני בני אד׳ כמו שאת׳ ר״ל אפי׳ הכי כר׳ דכשר׳ מההוא מעש״ דרב דשקל משופרי׳ שופרי׳ ויש מפרשי׳ בקנה באותו טבעת עצמו שחט כמו מעוט וכנגדו באותו טבעת שחט מעוט ובין הכל איכא רוב לשמו׳ פסולה דאיכא מפורעת שאין הרוב ניכר במקו׳ אח׳ ולאיכך אמוראי כשרה וכן מפרש בכת׳ ר׳ אלדד אבל שחיט׳ העשויה כקולמוס כשרה לדברי הכל וחרש או שוטה וקטן ששחטו כשר׳ והוא שאחרי׳ רואי׳ שחיטת׳ ורווקתא בקטן היודע לאמצידו כראויתא שלהי לולב הגזול :

הלכות

הלכות טריפות

עתה אפרש דיני ריאה דתנן נקבה הריאה או שחסר' טריפ' ואמ' רבא חמשא אוני אית לה לריאה אפה כלפי גבר' פי' כשהבהמ' תלויה דרך הרגלי' והבני מיעין לצד האחר' אז תמצ' בריאה תלתא מימינה ותרתי משמאלא אי חסיר אי יתיר אי חליף טריפה ואמר רבא הני תרתי אוני דריאה ד דסריכן להדדי לית להו שום בדיקות' לאכשורי דודאי נקבה הריאה ומחמת שריאה שואבת לה כל מיני מ משקה יוצא המשקה דרך הנקב ונעשה עב וסרכא ואף על פי שנסתם הנקב אין בכך כלום דאמר רבא קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינה קרום שסוף הקרו' ליפסק והני מילי דסריכי בשלא כסדרן דאז אונא זו מושכת אילך ואונא זו מושכת אילך ו והקרו' נפסק ונתגלה הנקב אבל קיימן כסדרן היינו רביתייהו וכשר' ואין הקרום עתיד ליסתר וליפסק׳ וטמאה אפילו בכסדרן אמאי כשרה לא יהא אלא ק קרום שעלה מחמת מכה בריא' דאינו קרום׳ דאפי' במקום שאין סביבה שום דבר ואין הקרום דבוק אמרינן דאינו סתימה׳ וכי תימא בכסדרן דמכשר היינו במקום שנוגעות זו לזו דאפי' כי תפסק הקרום תהא נסתם הנקב מחברתה וגם שם לא תפסק הקרו' לעולם אבל אם בא קרום מזו לזו במקו' שאינ' נוגעות זו לזו אפי' בכסדרן טריפה אם כן בכסדרן כמי הוה מסכת טריפה ובאנס לקח שלא כסדרן ונראה למו' רבי' יצחק בר' שמואל' דסרכה באה שפיר בלא נקב דמחמת' שריאה שואבת את המשקי' מנפח ועולה קרום הריאה עצמה ובאה סרכא׳ ולכך שלא בסדרן טריפה שעתיד קרום ליפסק והוי נקבה קרו' הריאה אבל בכסדרן אין האומות מושכות לכאן ולכאן׳ והקרום של ריאה שעלה מתקיים אבל היכא שהיה נקב ודאי ועלה סביביו קרו' אינו כלום שאותו קרום שהוא מחמת משקה שיצ' דרך נקב לא יתקיים כיון שאין קרום הריאה עצמ'׳ ואמנם רש"י פירש גבי כסדרן כשר' דמחמת הנקב באה הסרכ'׳ וכן משמ' בתשובו' הג' אוני' תרי אוני דסריכן בחוטא בכסדרן ולא סמיכי לא צריכי למפרוקינון אלא בדקי' להו ב בנפיחה אי מבעבען טריפה ואי לא כשרה כיון ד דסמיכן אהדדי מקום רביתא הוא ומגינות זו על זו עד כאן לשונם׳ וכן פי' רבינו גרשון בהלכו' טריפות זה לשונו׳ האונות אם סרוכו' זו לזו כסדרן ונקובות

בבלעות או בבשר שבין הבלעות כשרה בנפיחה דמנפחינן לה כשהיא סרוכה בבלעו'׳ אי נמי גוררין הסרכא מעל הבלעות עם הבשר ואם עולה בנפיח' כשרה עכ"ל׳ ואי סרכא באה בלא נקב וזהו קרום הריאה עצמה שעלתה כך מאי תועלת בבדיקה ו ובנפיחה אי חיישי' לשמא ניקב הקרום אם כן סופה ליפסק׳ ואם כן כי נמי לא מבעבעא אמאי כשרה הלא סופה ליפסק הית' דהיינו טעמ' דבשלא כסדרן ליכא בדיקותא לאכשורי משו' דסופה ליפסק אם כן הוי משמע שסוברים שאין סרכה באה אלא על ידי נקב ולכך בדקינן להו כי סריכי בכסדרן לידע אם עלתה לה הסרכ' עדיין בכל הנקב וסתמו כולו׳ ואם סתמו כלו כשר' שאותו קרום סופו להתקיים מחמת שגם האונות שוכבו' זו אצל זו ומקיימות הסרכ' שלא תפסק׳ אבל בשלא כסדרן אינו מועיל בדיק' שהרי הקרום סופו היה ליפסק׳ והא דאמ' רב נחמן ריאה הסמוכ' לדופן אין חוששין לה דודאי מחמת ריעותא דדופן היא׳ העלתה הריאה כמחין חוששין לה כיון דאית ריעותא בריאה מוכחא דסרכא מחמת ריאה היא וטריפה ורב נחמיה בדיק לה בפושרי לריאה הסמוכה לדופן דבדיק ליה אי מבעבעא אע"ג מחמת ריאה היא ונקב' היא וטריפה ואי לא מבעבעא אם כן מחמ' דופן היא וכשר'׳ מזה יש להוכיח כפי' מו' רבינו דאם סרכה באה בלא נקב אם לא יבעבץ כשרה אפילו הסרכה היא מן הריאה כיון שלא נקב' מעולם והיא מבעבעא בתוך המים אע"ג הסרכה שהיא קרום הריאה נקבה ופסולה׳ אבל אם סרכה אינה באה אלא ע"י נקב אע"ג כי נמי לא תבעבץ אמאי כשרה שמא מחמת נקב הריאה באה הסרכה ואף על פי שאינה מבעבע' היינו לפי שנסתם כל הנקב ומה בכך הלא קרו' שעלה מחמת מכה בריא' אינו כלום לפי שסופו ליפסק דאין לומר דכיון דסמוכה לדופן לא תפסק דהא אינה סמוכה לדופן במיצר החזה כי אם ברחב החזה דהכי מוקי לה תלמוד' דפריך העלתה הריאה כמחין טריפה דודאי הסרכ' מחמת ריאה באה מה בכך הא אמ' רב נחמן ריאה שנקבה ודופן סותמתה כשרה ומתרץ הא במקו' רביתא כנגד האונו' במיצר החזה כשרה שלא במקום רביתא ברוחב החזה ט טריפה׳ ו"ל דרב נחמי' חומר' בעלמ' הוא עביד דמן הדין כיון דלית ליה ריעות' בריאה אע"ג תלינן בדופן בודאי ולרווחא דמלתא הוא בדיק דאי מתרמי ד דמבעבעא אע"ג מן הריאה היא ונקב' וטריפ'׳ ובערוך

ובערוך בערך אן כתוב בשם רבינו חננאל קבלה
רב מפי רב כסדר׳ אפי׳ סריכי להו תרתי אוני באמצ׳
ועיקרן מפרקי מהדדי טריפה וכל שכן אם דבוקות
זו על גב זו או הראשונה עם השלישית דודאי טריפה
ורבותינו הגאוני׳ כתבו כיון דחדא סירכ׳ על חברת׳
היא מרבוכה ומרבועת׳ ולא אכפת לן בההיא סרכא
דהיינו רביתייהו עכ״ל : ט

הלכך היכא דתרי אוני סריכי בשלא כסדרן
לית להו בדיקות׳ וטריפה והיכא דתרי
אוני סריכי בכסדרן לפי׳ מורי רבי׳ כשרה בלא בדיק׳
דכפיחה כיון דסרכא באה בלא נקב אבל לפירו׳ ר״שי
שסירכא היא משק׳ הריאה ויצא דרך נקב שהיה כבר
אנ״ך אף בכסדרן צרי׳ נפיחה לידע אם נסתם הנקב
היטב מן הסרכא עדיין ׳ וכן פי׳ רבי׳ גרשון בהלכות
טריפו׳ ׳ וכן פי׳ בתשובו׳ הגאוני׳ ממכתב רבינו יוסף
טוב עלם דתרי אוני דסריכי בכסדרן צריכה בדיק׳
בנפיחה ולשונם כתבתי למעלה הרי חומרא גדולה
ועוד חומר׳ כשנבנה יש שפי׳ בערוך בשם ר״ח דקבלה
רב מפי רב דתרי אוני בכסדרן או עיקרן מפרקי ל
למטה במקו׳ שמתחילו׳ ליחלק שם אין הסרכא כי אם
באמצע או למעלה טריפ׳ היא ולא תועיל בדיקה ׳
וכי סריכן תרי אוני דסריכי בכסדרן
היינו כי אותה הסרכא למט׳ דלא מפרקי אלא במקום
שמתחילו׳ ליחלק שם הויא הסרכא ובענין זה לא קא
מתכשר׳ אלא בבדיק׳ דמנח עלה גילא או רוק׳ ומנפחי׳
לה אי מבעבע׳ טריפ׳ ואם לאו כשר׳ ורוב העולם לאו
נזהרו בזה ולא כדברי הערוך לאסו׳ כסדר׳ כדסריכי
למעלה ובמקום שמתחילות ליחלק לא סריכי וגם יש
שאין נזהרין להצריך בדיקה בנפיחה כי סריכי ב
בכסדרן כמו שמצריכין הגאונים : ז

ואונא באומא פי׳ רבי׳ שלמה כי מעש׳
בא לידו והתיר לו רבינו יעקב
בר׳ יקר ופי׳ כי יש אוסרים אות׳
מטעם שהאומא היא ברוחב החזה ומתנענעת לכאן
ולכאן ומתפרק הקרום ׳ אבל בתרתי
דווק׳ שרי רבא כי סריכי בכסדרן לפי שעומדו׳ במיצ׳
החזה ואין הסרכה מתפרקת וכן נר׳ לרבי׳ יעקב בן
רבינו מאיר לאסור דמדאמ׳ רבא חמשה אוני יש לה
לריאה הרי אומו׳ אינ׳ בכלל דאנ״ך שבע הווין ׳ וכן א
רבא תרי אוני דסריכן כסדרן כשר׳ אין אומא בכלל
דהא לא מקריא אונ׳ וכקט דווק׳ אונ׳ דעומדת במיצר
החזה. אבל אומא לא וכן פירש הרב רבינו משה
מפאוויאה והוא נזכר בערוך בכמה מקומות : יא

וריאה הסמוכה לדופן ברוחב החזה דהיינו
האומא אפי׳ לא העלתה הריאה במחי׳
סביב הסמיכות אסורה כמר יהודה דאמר אחד זה
ואח׳ זה חוששי׳ לה שמא הסרכ׳ לא מן הדופן היא כי
אם מן הריא׳ וסוף הסרכ׳ ליפסק כיו׳ שברוחב החזה
היא וטריפ׳ והיכ׳ שסרוכ׳ לדופן במיצר החזה דהיינו
האונ׳ על זה א׳ רב נחמ׳ ריאה אפי׳ נקב׳ בודאי ודופן
סותמת׳ כשר׳ ומוקי לה דסמיכ׳ בחתוכ׳ דאוני דהיינו
במיצר החזה שאותו קרום מתקיים ואמ׳ רבינא והוא
דסביך בבשרא ופי׳ ר״שי דווק׳ בבשר שבין הצלעות
אבל אם הסרכא דבוקה בצלעות עצמן אין סופה ל
להתקיים אבל בתשובות בהלכות טריפות של רבינו
גרשון פי׳ דה״ה לקרום שעל הצלעות כשר׳ אך שפיר׳
דצריך לפרוקינהו בסכין ומנפחים ליה אם עולה אז
דווק׳ כשרה הלכך טוב הדבר לאסור הכל למי שאינו
בקי בבדיקה ונפיחה בין תרי אוני דסריכן כסדרן
אפי׳ סריכי למט׳ במקום שמתחילו׳ ליחלק דהתם סגי
בנפיחה ׳ וכן סמוכה לדופן אפי׳ במצר החזה ואפי׳
סביך בבשרא דבכולי׳ אתר׳ מצריכין הגאוני׳ נפיח׳
וכל שכן אם יש סרכא מן הריא׳ לא בשומן הלב ולא
בטרפשא ולא בשום מקום הכל אסור : יב

והא דאמ׳ רבא חמשא אוני אית ליה לריאה
תלתא מימינא ותרתי משמאלא אי חליף
אי חסיר אי יתיר טריפה הלכה כמותו אבל ביתירה
לא דהא ההיא יתרת דאתאי לקמי דמרימר ואכשרה
וא׳ לית הלכתא כרבא ביתרת ׳ וכן פיר׳ ר״שי שראה
שהכשירה רבו וה״מ דקיימא בדרא דאוני אז כשרה ׳
וההיא יתרת דהויא ביני וביני סבר רב אשי למטרפ׳
כיון דלא קיימא בדרא אחריני ׳ א״ל מר בריה דרב
אויא כל הכי חיוי ברייתא הכי אית להו וקרו ליה ע
עינונית׳ דוורדא והיכ׳ דקא חסר אחת מן האונות פי׳
ר״שי ד״א דמכרפינן להך עינוניתא דוורדא תחת
החסר׳ וכ׳ לו דלא מכרפי לה כיו׳ דאיכ״ בדרא דאחריני
והיכ׳ דאי׳ לה׳ כלל כלל עינונית׳ פי׳ דכשרה דהיכ׳ דלא
היה רגילות להיותה אלא כחיוי ברייתא א״כ אין דינה
להיו׳ ׳ והיכ׳ דאית ליה תרי עינוניתא פי׳ ר״שי שנחלקו
בה גדולי הדור ונראה לו שהיא טריפ׳ ויש שמכשירין
מטעם כל יתר כנטול דמי וליכא הפתא אלא חדא
וליתא דאי כנטול דמי היינו כנטל מחיים וה״ל נקבה
הריאה כדאמרי׳ גבי בהמ׳ בעלת חמש הייכו טריפה
מן הבטן מטעם כל יתר כנטול דמי פ׳ בהמ׳ המקש׳
ועוד יש מתירין מטעם אח׳ כי אית ליה תרי עינונית׳
דוורדא שהרי בחדא עינוניתא לא הוה אמרינן הכי

הני חיוו בריית׳ הכי אית להו דהא קא חזינן דכולהו דידן הכי אית להו וגם רב אשי היכי סבר למטרפא א״כ לא הוה משכח בהמ׳ כשרה שא על כרחיך מתרי עינונית׳ הוה אמ׳ דעיתי בריית׳ הכי אית להו וכשרה ומורי רבי׳ או׳ אין זה ראיה דבימיהם בהמות שלהם היו משונות לא היה להם אפילו חדא׳ דהא אשכחן דמשונות היו משלנו מדבר אחר דאמרינן פרה בת שתים ודאי לכהן ושלנו יולדות קודם לכן׃ יג

ואמר רבא הכי תרתי בועי דריאה דסמיכן להדדי לית להו בדיקות׳ דכיון דסמיכן מחמת נקב שים שם עלו שתים׳ אבל רחוקות זו מזו כשרה וחדא ומתחזיא כתרתי מברזינ׳ לה בקילוא אי ספכי להדדי חדא היא וכשרה׳ ואי לא תרי הם וטריפ׳ ובהלכו׳ גדולו׳ כתו׳ בועה בשפולי ריאה טריפ׳ ושמ׳ הטעם כיון דנכרת משני צדדי דמיא לתרי בועי ואיכ׳ למיחש למראית העין׃ אין מקיפי׳ בבועי פי׳ שאם יש שם בועה אחת וקא נקב׳ ולא ידעי׳ אם נקב׳ קודם שחיט׳ אין נוקבי׳ אחר׳ שרתוקה מזאת לדמות הנקבי׳ זה לזה׃ אמר רבא האי ריאה דקיימ׳ גלדי גלדי אוכמי אוכמי כשר׳ והא דא׳ רב אחא בתר הכי דמיא לדיותא כשרה מפ׳ בה״ג היינו כי כוחלא דקאמ׳ התם כשר׳ דאיכ׳ שחורה כ״כ׃ אמ׳ רב ריאה שאדימ׳ מקצת שייכטדורא בלעז כשרה׳ הא האדימה כולה טריפה א״ל רבינא מ״ט כולה מ״ט מקצתה אלא לא שנא ופי׳ ר״שי אפי׳ בכולה כשרה כדאמ׳ לקמן אדומה כשרה כר׳ כתן׳ ור״ח פי׳ שא לש״ו וטריפ׳ אפי׳ במקצתה וא״כ הא דאמרי׳ אדומ׳ כשר׳ כר׳ כתן היינו כי מתלבנת כמו שרגילה להיות כשנופחין אותה וכן כמצ׳ בפסקי׳ הלכות שנכתבו בהלכות גדולות של רבי׳ יעקב בר׳ מאיר ולא דמי לאגליד כאהיג׳ סומק׳ כשר׳ דהכ׳ מיירי באדומ׳ שנקטרוזא בלע׳ ריאה דדמיא לאופת׳ כשרה אמרי לה כגושתא שקשה משמות שלה כעץ׳ ואמרי לה דשיעא דלית לה חתיכ׳ דאוכי שאין חתוך האוכ׳ ניכר יפה אמ׳ רבא דאגליד כאהיכא סומקא שאדומה כתמרה מחמת שניטל קרום שלה העליון כשר׳ דאין נקב פסול בקרמא עילאה בלא תתאה׃ בעא מיניה רבה בר בר חנה משמואל ריאה שהעלתה צמחין מלכן בלע׳ מהו א״ל כשרה והא דאמ׳ רב מתנ׳ מליא מוגלא טריפה ההיא בכוליה דווקא אתמר ואי מליא מים זכין הכא והכא כשרה׳ מחט שנמצאת בריאה ולא היית׳ המחט נראית מבחוץ והריא׳ באה לפנינו כולה שלימה רבי יוחנ׳ ורבי אליעזר ור׳ חנינא מכשרי ר׳ מני ברפטים ור״ל ורבי שמעון בן אליקים מטרפי דל״ע א״ע״ג שסביב המחט הבשר מתעכל מה בכך חסרון מבפנים לא שמיה חסרון מר דמכשר סבר שמפוכא נקט ואתאי דרך הקנה שהקדים לושט בשע׳ אכילה בא המחט ונכנס בריאה ומר דטרף סבר נקובי נקיב ואתאי המאכל דרך הושט ונכנס ו והריאה וכבד ולב בקנה תלויין ואם כן המחט בעת שנכנס בושט נקבו ויצא לחוץ וחזר ונכנס בריאה מבחוץ הרי נקב הושט ונקבה הריאה וטריפ׳ והלכה כרבנן דמכשרי׳ והשיא מחטא דאשתכח בחתוכא דריאה ושדרוה לקמיה דר׳ אמי וטרפה אמרו לו והא רבנן דמכשרי אמ׳ להו מאיזה טעם נכשיר דילמא אי אתיוה קמן הויא נקובה שלא בא לפנינו כל הריאה כי אם חתך ממנ׳ ובתוכ׳ מחט ודילמ׳ היה נקב ניכר מבחוץ אבל אם כל הריאה לפנינו ורואין אות׳ שלימ״ מבחוץ וכמצ׳ בתוכה מחט לשם כשרה׳ ניטל הכבד ונשתייר ממנה כזית כשר׳ ואותו כזית אמ׳ רבי זירא במקו׳ מרה רב אד׳ בר אהבה אמ׳ במקו׳ שהיתה חיה אמ׳ רב פפא הלכך בעינן תרווייהו ואי מחט אשתכח בחתוכ׳ דכבדא אמ׳ רב אשי חזינ׳ אי קופא לגאו פי׳ שכל המחט בתוך הכבד אי עב של מחט לצד פנים כשרה דדרך הקנה ושמפון הכבד בא דאינקב הושט הילך היה העב חוזר ויתוחב בכבד דרך חוץ ואי קופא לבר והעוקץ וחודו לצד פני׳ טריפ׳ דנקובי ניקב ואתאי דרך הושט בא ונקבו וחז׳ ותחב העוקץ בכבד מבחוץ ונכנס לתוכה וטריפה משום נקובת הושט׳ ה״מ במחטא אלימתא אבל בקטינתא בכל עניין אסורא אפילו הקופא תוחב בטוב׃ יד

הלכך מחט שנמצאת בתו׳ הריאה אם שלימה באה לפנינו ואין המחט נכרת מבחוץ וגם אין אנו רואין שום נקב מבחוץ כשרה דאף על גב דנתעכל הבשר סביב המחט אין בכך כלום ד דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון ואין לחוש שמא דרך ושט יצא וחזר ונכנס בריאה מבחוץ אלא דרך הקנה בא ונכנס בשמפון שהריא׳ תלויה בקנ׳ דהלכה כרבי יוחנ׳ דמכשיר׳ ועוד דא״ל לרבי אמי והא רבנן מכשרי׳ ואי אין הריא׳ לפנינו כי אם חתך ממנ׳ ומצא מחט בתוכ׳ טריפ׳ דדילמ׳ שו באת הריא׳ לפנינו כולה שלמה היינו רואין נקב המחט׳ ואם נמצאת מחט בכבד בכל עניין טריפ׳ בי׳ קופ׳ לגאו בין קופא לבר משו׳ דמחטי׳ דידן קטינת׳ נינהו ונוקבי׳ שפיר׳ אבל בריא׳ בכל עניין כשר׳ כיון שהריא׳ כולה לפנינו ואין

ניכר נקב מבחוץ משום שהריאה סמוכה יותר לקנה וסמוכה יותר לבית הבליעה וגם שמפו' הריאה רחב יות' ויש לו חלל גדול יות' מאותו של כבד · ולכך בי' אי קופא לבר או לגאו ואפי' בקטינת' כשרה ואי אפתכא במשפוכא רבא דכבד רבינא אמר כשרה דכיון ד
דבמשפון גדול אם כן הדברים נכרין שדרך הקנה בא שהכבד והריא' הם תלויי' בקנ' ואם מחט נמצאת בעובי בית הכוסות מבפנים ואינה נכרת מבחוץ אמרי' מצד אחד כשרה ואפי' קופ' לבר שתחוב העב בעור דהשת' מוכח' מלת' דדרך חוץ בא וננעץ חודו של מחט ונכנס בפנים אפי' הכי כשרה דאמרי' דרך פנים בא והא דנתחב קופ' של מחט בעור מה שאין דרכו לעשות אוכלין או משקין דחקוה ליכנס שם ו
וליכעץ וכשרה וכן אם נמצא מחט בחלל הקורקבן ואפי' נתחב בבש' מבפני' כשר דדרך הושט נשתלשל לשם משום שהקורקבן תלוי בושט וכן בא המאכל דרך הושט ואיכא למימר המחט בא דרך חללו של ושט עם המאכל אבל כבד תלוי בקנה ואין רגילות להקדים קנה לושט · לכך מחלק בין קופא לבר ובין קופא לגאו דאי קופא לבר אסור דניקב הושט ואחר כך ננעץ בכבד מבחוץ ובמחט דק כדירן אסו' אבל אי המחט ניכר בקורקבן מבחוץ טריפה ודניקב הקורקבן טריפ' כי נקב הכיס וגם בשר הקורקבן כדאמר רב נחמן ניקב הקורקבן וכיס שלו קיים או אפכא זה בלא זה כשר וכן נקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר אבל ושט שיש לו שני עורות אע"ג דזה בלא זה כשר אפי' הכי אם נקבו שניה' זה שלא כנגד זה טריפה וטעמא כדאמר רב אשי ושט כיון דאכלא ביה ופעיא ביה גמרא ליה ופשטא לי' זמני' דמהדרי בהדי הדדי אבל קורקבן מינח נייח כדקאי קאי אבל על ידי מחט שנכר' מבחוץ לקורקבן ואינ' נכרת מבפנים טריפה דמהיכא אתאי אם לא דרך פנים ואכ"ל ניקב גם הכיס ואי' ניכר ואם גם דרך חוץ בא המחט אם כן יש לחוש שמ' נקב הושט ואי תולעים נמצאים שיוצאים מן הריאה כשרה דהלכתא לאחר שחיטה פרוש ואם נמצאת הריאה נקובה ולא ידעי' ממאי זה הכלל כל היכא דמשמש' ידא דטבחא תלי' ביה וכשר' · ואם ננעץ מחט ואינו לחוץ כשר' ואם יש קורט דם מבחוץ כנגד נעיצת מחט שבפני' טריפה דאם אין שם מכה מבחוץ קורט דם מניין ואם המחט ניכר משני צדדין נמצ' עליה קורט דם בידוע שהיא היתה קודם שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע
שנעץ מעבר שני לאחר שחיטה והא"מ כי איכא מחט אבל כי חזינ' שום נקב משני צדדין ואי' שם לא מחט ולא קוץ טריפה אפי' בלא קורט דם מבחוץ כדקאמר תלמודא כי איכא מחט אם איתא דמחיים הוה לי' למסרך הדם בראש המחט · אבל כי לית' לא קוץ ולא מחט ליכא מידי למסרך וכי איכא מחט או קוץ מצד אחד כשרה ולא חיישי' דילמא עבר לחוץ וחזר לפני' וקרו' שעלה מחמת מכה בושט אין קרום אין לחוש לזה דאמר עולא ישב לה קוץ בושט אין חוששין שמא הבריא כמו וברא אותם בחרבותם ·
אינמי שמא הברי' הנקב ונסתם דאינו קרום : טו

נקובת הושט ופסוקת הגרגרת טריפה · תנא פסוקת הגרגר' ברובה פליגי אמוראי אי רוב עביה גרידא או רוב חללה בעי' אבל נקובת הושט במשהו ואם יש בה בגרגרת הרב' נקבי' אמר רב חמא יש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר אי' בהן חסרון מצטרפין לרובה ואם נסדקה לאורכה בלא חסרון אמ' רב כשרה אם נשתייר חוליא אח' למעלה וחוליא אחת למטה וכן הר"י יוחנן לאיכא דאמרי וכמ" חוליא אחת שלם טבעות · אמ"א מימר משמיה דרב נחמן תלתא קני הוו משככס' הגרגרת בתוך החזה מתפצלת לג' קנים לחד קנה תלויה הריא' וחד פריש ללבא וחד פריש לכבדא קנה דריא' כריאה ונקובתו במשהו ממקום שאין שחיטה כשרה שם ולא ברובה כדין גרגרת במקום הכשר שחיטה · קנה דכבדא ככבדא וכשרה דלבא פליגי איכ' דאמרי איפכ' הלכך נכון להחמיר ולאסור בכלהו נקב במשהו בגרגרת ממקום הכשר שחיטה ולמטה וריש לקיש נמי אמר לעיל ניקב הנקב למטה נדון כריאה : יז

נפסק חוט השדרה טריפה אם נפסק ברובו דברי ר' יעקב אמ' אפי' נקב במשהו א' רב הונא אין הלכה כר' יעקב שא דינו כרובו ומפ" רוב עורו של היקף החוט ומאימתי דינו כך שהרי חוט השדרה מן מוח שבראש בא ושם הוא מחובר ומוח שבראש תנן ניקב קרום של מוח טריפה אמ' ר' יהושע בן לוי משום בר קפר' מוח כל זמן שבקדירה פירו' הראש נדון כמוח וכדו' במשהו אם נקב אבל אם התחיל לימשך להיות דק כחוט נדון כרובו וזהו מן הפולי' שבסוף הראש כעין גלגן ופולי' עצמן כלפני' ולמטה לגד הזנב דאמרן נפסק הוי שעור ברובו אמר רב יהודה אמר שמואל היינו עד בין הפרשות משם ואילך כשר בעופ' עד היכ' נפסק ברובו טריפ"

רבי

ר' ינאי או' למטה מן אגפים ומשם ולמטה כשרה ·
ריש לקיש א' עד בין אגפים זהו למעלה יותר מקום
שאגפי העוף מתחברין וזהו לקולא והלכה כר' ינאי
דמחמיר ורבו הוה · נקבה המרה טריפה אר"י יוחנן
מרה שנקב' וכבד סותמת' כשר' ואלו הוה נקיב כבד
להדי מרה טריפ' · נקב' הקיב' טריפ" וכן נקבו הדקי'
וכן המסס ובי' הכוסו' שנקבו לחוץ או כרס הפנימי
שניקב טריפ' או ניקב הקורקבן או הושט טריפ' : יז

וכלהו נקובי דאמרי' טריפה אי סותמו שומן
הויא סתומה וכשר' כדאמר רב חלב
טהור סותם חלב טמ' אינו סות' ולא כרב ששת דאמר
אחד זה ואחד זה סותם דהא רב פפא סובר כרב
וגם רב נחמן דאמ' לקמן חימצא סתים בר חימצא
לא סתים וה"מ כי החלב גדל שם כדרכו כגון נקבו
הדקין כנגד שומן שלהם או נקב הקורקבן כנגד
שומן שלו או הקיבה אבל אם הריא' נקובה והסרכה
דבוקה לשומן הלב או כי האי גוונא לאו סתימה היא
וטריפ' כיו" שהשומ' אינו מאותו דב' שהנקב שם וחלב
חיה דרוגמתו הוא טמ' בבהמ' אבל בחיה טהו' הוא
אין סות' דמידי דמהדק בעי' והא לא מהדק הו' : יח

נפלה מן הגג טריפה דווקא נפלה אבל דלגה
כשרה דאמ"ר רב הונא הניח בהמ' למעלה
ומצא' למט' כשר' ולא תימא דווקא היכ' דאיכא כותל
דאז משרכ' ונחת' אלא אפי' דלגה רחוק או דרך ארוב'
שהוא באמצע כל התקרה כשרה · משום דאמדה
אנפש' או כשקופצ' · אלים המכנ' חי' זה את זה ונופלין
אין בהם משו' רסוק איברי' שנועצי' צפרניהם בארץ
הא לאו הכי אסורין שמפילי' אות' בחוזק אבל נפלה
מאיליה אפי' בלא ידיע' מותרת בדלא נפלה מגובה
י' טפחים כדאמרי' פרק שור שנגח את הפרה ההוא
תורא דנפל לאריתא דדלאי שחטיה מריה דתורא ·
טרפיה רב נחמן וקאמר טעמ' משום דכריסא דתור'
הוי ארבעה טפחים וארית' דדלאי עמוק שתא הרי
עשר' · ואם זרק אדם טלה אחד או בהמ' רחוק לארץ
אי נפלי על מתניהן כשרין · ואם לאו איכא למיחש
לרסוק אברים כדאמר רב מנשיא הני דכרי דפתקי
נכבי אין חוששין משום רסוק איברים מאי טעמא
אמתנייהו שדו להו ואותן עופות שנלכדו במכור' אי
מקרבי יקטרי חוששין לרסוק איברים ואם לאו אין
חוששין וכל היכא דאיכא למיחש לרסוק איברי" כגון
נפלה מן הגג או טרפה בכותל או שרבצתה בהמה
או בעניין אחר אפי' בלא שום נקב וחסרון טריפה

מהלכה למט' מקיש משו' שנתפרקו חוליותי' והמשפט
כך הוא · אמר ר' יהודה אמ' רב אם עומ' אינ' צריכה
שהיה מעתלעת אבל בדיקא בעיא כנגד כל החלל
ואם הלכה אפי' בדיקה לא בעיא אבל אם לא עמדה
ולא שהתה אפי' בדיק' אינו מועיל כדפרי' דאינו תלוי
בשום נקב וחסרון ומר יהוד' משמי' דאביימי א' אפי'
הלכה צריכה בדיק' וכן ריש לקיש פ' התערובו"וכרב
יהודה א' רב הלכה דכי הלכה אינה צריכה בדיקה
כדפסיק תלמודא הלכה · והיכא דשהתה מעת לעת
נמי צריכה בדיקה אם לא הלכה כדתנן גבי דרסה
בכותל או שהתה מעת לעת כשרה ובגמ' א' עלה אר'
אלעזר בן אנטיגנוס משום ר' אלעזר בר' ינאי את זו
ואחד זו צריכה בדיקה וכן פ' המביא כדי יין
וכן פסק בה"ג של רב יהודאי וכן פיר' ר"שי דכי הלכה
אינה צריכה בדיקה וכי שהתה מעת לעת אבל לא
הלכה צריכה בדיק' הלכך טוב להמתין בהמה או
עוף שיש ספק רסוק איברי' עד שילך דאז לא יצטרך
שום בדיקה ובכך סגי : ההוא אמרתא דהואי
בי רחבונא והוו שרדיאין כרעי בתריית' היו נגררין
לארץ אמ' רב יימר הא ודאי שגרונא נקטיה מתקיף
לה רבינ' ודילמ' אפסיק חוט השדרה בדקו ואשתכח
דאפסיק ואפי' הכי הלכת' כרב יימר ז' שגרונ' שכיחא
חוט השדרה מפסיק לא שכיח : יט

מכאן משמע דא"צ לבדוק כל י"ח טריפו' דאזלי'
בתר רוב' וכן מדקתני גבי רסוק איברי'
לא הלכה צריך בדיק' הא לא הוי ריעות' א"צ בדיקה ·
מי' אין לסמוך על זה שלא לבדוק הריא' או אם נטלה
הריא' בלא בדיק' כיון שרגילו' שרכ' להיו' בריא' טריפ' ·
מי' בטלה ונדי קטני' שאי' רגילו' לבא סירכ' · מעש' היה
שנטלה הריא' בלא בדיק' והכשיר אות' רבי' שלמ' : כ

ניטל הטחול כשר' · א' רב עויר' לא שנו אלא ניטל
אבל ניקב טריפ' · נטלו הכליות כשר' אמר
רבים בר פפא לא שנו אלא נטלו אבל לקתה בכוליא
אחת טריפה והלכתא כרבים בר פפא דאי מליא
מוגלא טריפה או לקיו אחר והוא דמטא לקות' למקום
חריץ ולית הלכת' כרב עוירא דניקב הטחול לא הוי
טריפה ודרב עויר' נמי לא אמרן דניקב טריפה אלא
בקולשי' אבל בסומכי' כשרה ואם נשתייר בה כעובי
דינר זהב כשרה · הכוליא שהקטינ' בדקה ער' כפול
בנסה עד כענבה בינונית : אמר רב מתנא האי
בוקא דאטמא דשף לה מדוכתיה טריפה רבא אמר
כשרה והלכתא אי פסיק נביה כשרה עד דמיעכל
איעכול

אי מעכול אמר רב הונא אמר רב שמוטת יד בבהמה כשרה פירוש אם נשמט רגל שלפניה ממקום חבורו שמוטת ירך בבהמה טריפה וזהו בוקא דאטמ' דשף מדוכתיה שמוטת ירך בעוף הכי נמי טריפה שמוטת גף בעוף טריפה' ולא משום היא גופה אלא שמא נקבה הריאה ששכונה בין הצלעות מבפנים ושנה כעלה של וורד וקורין אותה פקח וכן אמ' רבי יוחנן שמוטת ירך בעוף טריפ' וכן פסיק דהלכה כר' יהושע בן לוי דאמר הלכה רוות' בישרא' שמוטת ירך בעוף טריפה ונראה דכל הני שמוטות של ירך באעכול כיביה ואז טריפה שמוטת ירך בי' בבהמה בי' בעוף ואי לא קא אעכול כשרה בין בבהמה בי' בעוף דהא בבהמה פסיקנא לעיל הלכתא עד דאעכולי אעכול ואי בעוף בלא אעכול טריפה הא תני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהם עוף נשבר העצ' אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ולא קתני ביתר שמוטת ירך בלא אעכול כיבי' וההיא דתני לוי דסמכא הוא דפרי' מינה תלמוד' בכמ' דוכתי. ודוחק לו' תנא נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח ושייר שמוט' ועוד דר' יוחנן דטריף שמוט' ירך בעוף והא אר' יוחנ' ש"ו טריפו' דוק' מכלל דרב מתנ' אמ' כשר' וכיון דכשרה בבהמ' ה"ה בעוף מדתני לוי אלא הייני בלא אעכול כיבי דכשרה אבל אעכול טריפה: כ א

הלכך אי נשמט ירך בבהמה או בעוף ממקום חבורו בקולית כשרה ואי אעכול כיבי טריפ' ושמוט' אי בבהמה ביד ברגל שלפניה כשרה ושמוטת גף בעוף ממקום חבורן בכתף טריפ' משו' שמא נקבה הריאה שהיא בפנים שקורין פקח: כ ב

נחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה טריפה מן הארכובה ולמטה כשר' וכן שניטל צומת הגידין ובגמ' פליגי בבהמה המקשה באיזו ארכובה רב יהודה א' בארכוב' תחתונה ששם סמוך לה למעלה מן הפרק הוי לה צומת הגידין דהיינו א ארכובה הנמכרת עם הראש ולמטה מן הפרק אם נחתך לגמרי כשרה למעלה מן הפרק אפי' למעלה מצומת הגידי' אם נחתך העצם טריפ' וסמוך לפרק למעלה מן הארכובה דהיינו במקו' צומת הגידי' אם נחתך שם בלא עצם טריפה והיינו הוא וכן שניטל צומת הגידים דתנן ואף ע"ג דאתותב על לשון זה ואותיב ליה עולא וגם רב יהודה איכא דאמרי אמר בענין אחר לקולא טפי מכל מקום כן הלכה כ כדפריש' דלא חזינ' דהדר ביה רב יהודה מלישנא קמא כך פירש רבינו שלמה: כ ב

בעוף איכא שיתסר חוטי אי פסיק חד מינייהו טריפה ובבהמה ליכא אלא תלת' ופליגי בה אמוראי אית דאמר משמיה דרב זביד דבתרי דווקא טריפ' ואית דאמרי כמי בחד דאלימ' ואפסיק' ורב יהודה אמר רב ללישנא קמא רוב אחד מהם שנפסק ולשון שני רוב כל אחד דווקא ופי' ר"שי הואיל דלא אתמר הלכת' כמאן בשל תור' הלך אח' המחמיר הלכך אפי' ברוב אחד טריפה: כ ג

והא דאמרן נחתכו רגליה למעלה מן הארכוב' תחתונ' אפי' שלא במקו' צומת הגידים טריפה היינו דווקא ברגלים שאחורי הבהמה אבל בידים ברגלים שלפני' נחתכו ולמעלה מן הארכובה כשרה כדאמר רב הונא פ' ש"ו טריפות לא שנו דבעלת שלש אבל בעלת חמש הרי זה מום לגבוה אבל בהדיוט כשר שלא ביד אבל ברגל טריפ' ויתר וחסר הוי כמו נחתך והא דאמרן נחתכו רגליה שאחריה למעלה טריפה הוא הדין אם נשבר העצם גרידא ויצא לחוץ כל כך שאין עור ובשר חופין רובו ולמטה מן הארכובה דכשר היינו הבהמה אבל האבר אסור בנשבר העצם ויצא לחוץ משו' אבר מן החי וכן אמר רב שלהי בהמה המקשה למעלה מן הארכוב' אם רוב בשר קיים על השבר את' זה ואחד זה בין הבהמה בין האבר כשר ואם לאו שאין עור ובשר חופין רובו בין בהמה בין אבר אסור למטה מן הארכובה אם אין רוב בשר קיים אבר אסור ו ובהמה מותרת ואע"ג דשמו' פליג עליה הלכה כרב באיסורי ועוד דשלחו בני מערבא הלכת' כוותי' דרב וכי נשבר עצם ויצא לחוץ' ואין עור ובשר חופין רוב דאמרן בין למעלה בין למטה האבר אסו' משום אבר מן החי היינו מדרבנן אבל מן התורה אפי' כי מחובר כחוט השערה אם למטה מן הארכוב' מותר לאכול כמו הבהמה ואם למעלה מן הארכובה אי' לו דין אבר מן החי אע"פ שהבהמה אסורה מן התורה ומותר להושיטו לבן נח דאין לי אלא דין איסו' טריפות בלבד דאר" יוחנן אותו אבר אין לו אלא מכות פרוש בלבד ועוד דתניא לא אם טהר' שחיטת טריפ' אותה ואת האבר המדולדל בה ואם די' אבר מן החי יש לו הלא מטמא כאבר מן הנבלה כדאי' פ' העור והרוטב ומדרבנן אסו' להושיטו לבן נח ומקילי' בה אם למטה מן הארכוב' ונולד' בו ספק' כמו ספיק' דרבנ' לקול' כד

והא דאמרן עור ובשר חופין רובו של שבר העצם כשר היינו כי איכא רוב בשר ו ומיעוט העור קא משלים לעור אבל העור שחופ' כמ

הבשר אין מועיל דאמ' עולא א"ר יוחנן עור מצטרף
לבשר פי' אם יש מן העור כמו מן הבש' א"ל רב נחמן
לעולא ולימא מר עור משלים לבשר פי' שרוב הכסוי
מן הבשר א"ל עובדא ידענא דההוא גוזלא דאתא
לקמיה דר' יוחנן דעור מצטרף לבשר הוה ואכשריה
א"ל רב נחמן שאני בר גוזלא דרכיך אבל בבהמה
בעי' רוב הכסוי מן הבשר ואין הגידין משלימי' לכסו'
הבשר כמו העור דהנהו גידין הרכין דאתו לקמיה
שהיו מכסין הבשר ואכשריה משום דאמר רבי י
יוחנן גידין שסופן להקשות נמנין עליהם דחשובין
כבשר והדר ביה רבא משו' דהדר ביה ר' יוחנן פר'
העור והרוטב דלא אמרי' בתר שסופו להקשות גבי
עור הראש של עגל הרך ואם רוב העצם הנשבר
יוצא לחוץ דרך נקב קטן שבבשר אסור כך פי' רש"י
גבי רוב עביו ורוב הקפו : כח

דרוסת הזאב טריפ' ר' יהודה או' דרוס' הזאב
בדקה ודרוסת הארי בגס' אבל זאב
בגסה לא ובגמ' פלוגת' דאמוראי א"ר אליע' לא בא ר'
יהודה אלא לפרש דברי חכמים ואי' דאמרי דפליג ר'
יהוד' וסברי רבנן דזאב אפי' בגסה דריס בעא מיני'
רב כהנא מרב יש דרוסה לחתול או לא א' ליה סונס
שאלת אף לחולדה דזוטרא יש דברים שבהם יש
דרוסה יש דרוסה לחולדה בכל מילי א"ל אף לחתול
דרב מיניה אין דרוס' בכל דבר א"ל אב" שמא חולדה
וחתול שוין בדבר שיש דרוסה לזה יש גם דרוס' לזה
א"ל יש דבר לחתול יש דרוסה ולא לחולדה הא כיצד
לחתול אין דרוסה באמרי רברבי ולחולד' יש דרוסה
בעופו' ולחתול יש דרוסה ולא לחולד' בגדיי' וטלאי' :

הלכך זאב אפי' בבהמה גסה דריס לחומרא
אבל חתול אפי' בדקה לא דריס כגו'
בעזי ובאמרי רברבי אבל בגדיים וטלאי' קא דריס
שפיר חתול ולא חולדה ובעופות חולדה דורסת וכן
עופות טמאים · תנן דרוסת הנץ הוי בעוף הגס
ודרוס' הנז בעוף הדק ושאר עופו' טמאי' דרכותייהו
טהורי' שגדולי' כמות' וכ"ש בזוטרי מינייהו ויש דרוסה
לשועל אבל אין דרוסה לכלב ואין דרוסה בשן אלא
בצפורן ודווקא ביד דהיינו רגל שלפניו' לאפוקי רגל
שלאחריה ואי' דרוס' אלא מדעת אבל שלא מדע"כגו'
ביושן שהכה שלא מדעת כשרה שאי' זורק אז ארס
ובהדי דשליף צפרניה אז שדי זהרי' וארס ואב"כשהכ'
או העוף טמ' · את' הכה על עוף טהור בידו אם בעוד
היד על העוף טהור שחט העוף קוד' שהסיר ידו כשר
דאי' זורק ארס כי אם כשמסי' ידו ותיהו יש ליזהר מזה

כי יש פעמי' שמסיר ידו מעל הטהור וחוזר ומכ' ואינו
ידוע והיכא שדרס אפי' גרגרת טריפ' אע"פ שאי' ניכר
אדמומי' ושלא נקב רק משהו כדאיאביי זהר' מקלא
קלי והארס מתפשט ושורף סביבו יות' מאיסר שהו'
שעור חסרון של גרגרת : והיכ' דספ' אם על הארי
או על הזאב בין הבהמו' או אמרי רברבי או גדיים
וטלאי' ספ' לא נכנס אימ' לא על וכשר ספק אם כלבא
או שנור' אינו יודע מי כלאם והכה התרנגולין או ה
הטלאי' אם כלב כשר אם חתול אסו' יאימ' כלב' וכשרי'
על וקטעי' לריש' דחד מינייהו פא רוגזיה והשאר כשר
איהו מעוי שצועק וכן פיר' רש"י מעוי כועס וזה לשון
נופל בארי ומסתמא בכל שאר מיני דרוסה הדין כך
ואיכהו מקרקרן כמו כן כשרי' דבעותי מבעית להו ·
והיכא שנכנס ביניה" ושתיק ואינהו מקרקרן פליגי רב
סבר חוששין לספק דרוס' ושמו' סבר אי' חוששי' והלכ'
כרב באיסורי וכן א' אמימר חוששי' אב" אם מצ' חתול
או חולד' בין התרנגולי' אפי' צועקין או אפי' אם רודף
אחריה' ואין יודע אם הכה אותם כשרי' דכיון שיכולין
לברוח ולהשמט ממנו אי' לומ' שהכה אותם אבל אם
התרנגולין בלול במקו' שהוא צר וקטן שאינם יכולין
לברוח ולש' נמצ" החתול או החולד' ושתיק והתרנגולי'
צועקי' אע"פ שאי' יודע אם אותם הן אסורי' כמו בארי
בין השוורי' דפסקי' חוששי' לספק דרוסה וזהו חומרא
גדולה ואיכ' זהירי' בזה כי רוב פעמי' חתול נמצ" בלול
התרנגולין וצועקי' ואי' נזהרי' מהם מלא כלם אמנם
יש למצ' היתר דדווק' במצילין שהתרנגולות בורחות
מפני החתול אז אם הכה אות' יש דרוס' דרב דאמר
דרוס' חתול בגדי' וטלאי' מוקי לה תלמוד' במציל דווק
וה"ה בעופות לא דריס חתול אלא במציל עצמו דהא
מייתי עלה מן תרנגולא דרהיט שונר' בתריה ועייל
לאדרונא אבל בארי וזאב אין חלוק בין אין מצילין
למצילין דבכל עניין דרסי ואם הכה חתול אח' מהם
השאר תרנגולי' מותרי' אם הם במקו' שיכולין לברוח
ואם הם במקו' צר וקט' כולם אסורי' רשמ' כמו כן הכ"
השאר שהם שם דלא נימא נח רוגזיה אלא במקום
שהרג אחד מהם כדאמר תלמודא קטע רישא דחד
מינייהו נח רוגזיה אבל בהכאה גריד' לא חזי' דנח
רוגזי' וכן הדין בזאב בין הרחלו' או בי' השוורי' כמו
שפירשתי בחתול בין התרנגולין רק דליכ' חלוק בי'
מצילי' לאי"מצילי' ופעמים שהזאב לוקח רחל או טלה
מן האפר פורע' שם ונושא' בפיו ומצילה הרוע' כשר'
דאין דרוס' בשן אלא ביד שזהו מרגל שלפניו ואם אין
יודע אם הכה אות' ביד ונתערבה עם הרב' בהמות

שם להתיר מספק ספיקא שמא אין זו שנשחט הזאב ואפילו היא זו שמא בשן ולא ביד וצ"ע אם דומה למה שפירשתי בסוף הלכות אסור והיתר דבריה ודבר שבמנין ויש ספיקא דאורייתא אין להתירה ע"י שנתערבה אחרי כן אפילו באלף דכיון שקודם שנתערבה היה הספק אסור מן התור' חשוב כודאי לאסור בכל שהו ואם צואר הבהמה מלוכלך בדם מהכאת זאב או חתול או דבר אחר אין לו תקנה דכהי דגרגרת יכול לבדוק אם האדי' מתחת האדם מ"מ הושט אינו יכול לבדוק א"א מבפני' דאמ' רבא ושט אדום מבחוץ ולבן מבפני' למאי נ"מ לספק דרוסה שאדמימות הדרים' אין נכרת בו ואם ספק שמא הוי מלוכלך הצואר מנקיבת קוץ או הושט שמא יש לו בדיקה כדפרי' בסמוך וגם הגרגרת צריכ' פסוקה ברוב' או חסרה בכאיסר אבל אם מדרוס' מלוכלך אין בצואר' שהו טריפה אף בקנה וגם אין בדיק' בושט אבל אם בעוף הוא יש לה בדיק' כדאמ' ריש השוחט ההיא אווזא דהוות בי רבא דהוה מתמתם קועיה דמא אמר רבא היכי נעביד נשחטיה והדר נבדקיה דילמא במקום נקב קא שחיט נבדקיה ברישא הלא ושט אין לו בדיקה מבחוץ אמר ליה רב יוסף בריה נבדקיה לקנה ונשחטיה ובתר הכי נהפכיה לושט ונבדקיה אם האדים מבפני' והא דאמרן פרק אלו טריפו' ההוא בר אווזא דהוה בי רב אשי על לבי יקני אתא כי ממתמם קועיה דמא אמר רב לאו אמרת ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא להקל הכא נמי ספק שונרא ספק קניא אימר קניא להקל והשתא נמי כי קניא קא מחייה למה לא יצטרך בדיקה כמו כההיא דפרק השוחט ומאי נפקא אי קניא מחייה אי שונרא יש לומר אי קניא מחייה אי בגרגרת הוא צריך פסוקה ברובה או חסרון בכאיסר ואי על ידי שונרא הוא אפילו בגרגרת אם אדומה בכל שהו טריפה שהארס שורף סביביו כדקאמ' תלמודא דרוסתו בכל שהו מאי טעמ' זהרא מקלא קלי והשת' בההיא דהשוחט בדקוה אי משום ספק שונרא או משום ספק של קניא ובההיא דאלו טריפות אמ' שיש לתלות בקניא יותר ולא יהא טריפה בפסוקת רובא או בחסרון בכאיס' אי נמי בההיא דפר' השוחט לא היו מסופקין מנקיבת קני' כי אם משונר' מדלא קאמ' דעל לבי יקני כמו באידך עובדא וגם מדקאמ' עלה ושט אין לו בדיקה מבחוץ ונראה דהיינו דווק' לגבי דרוסה לפי שאדמומית האדם אין ניכר בושט שהוא אדום כמו כן מבחוץ אבל בעובדא דאלו טריפות הוה ספיק' אף מן קניא ויש בדיק' גם בושט שנקיבת קוץ בו ניכרת ולכך קאמר אימר קניא ונבדוק אף הושט מבחוץ קודם שחיטה וגם הגרגרת צריכה פסוקה ברובה או חסרון בכאיסר ולא במשהו כדין ספק שונר' ותד' דנקב קוץ ניכר בושט מבחוץ מדקאמ' גבי ושט אין לו בדיקה מבחוץ נפקא מינה לספק דרוסה ולא קאמ' לספק נקובה וכן אמרי' שני עורות יש לו לושט חצון אדום פנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר היאך אנו יודעין שהפנימי ניקב ולא החצון כיון שהחצון אם כן אין נקב ניכר בו ואע"פ שיש לדחות ולומר הן לכאורה כך נראה אבל אין נכון לפרש אימר קניא ואין צריך בדיקה כלל כי מה טעם יהיה זה שלא נחוש שמא נקב הקוץ את הסימנין כך פירש מורי רבינו יצחק בר' שמואל:

פסק נשבר העצם ויצא לחוץ מעוף למעלה מן הארכובה ולא ידע אי מחיים או לאחר שחיטה רוב פעמי' יכול להבחין אם הושחר מקום המכה אם כן מחיים הוה וכל ספקות שיבאו לחכם או יש ריעותא בצומת הגידים ולא ידע אם נפסק אה' מן החוטי' או נשמט הירך מחבורו בוקא דאטמא ולא ידע אי איעכל ניביה אי לא וכן נשבר העצם ולא ידע אי מחמ' יצא לחוץ או ספק טריפות בא לפניו על כל כיוצא בזה פי' בה"ג של רב יהודאי דהכן לא בקיאינן בבדיקות יש לנו לאסור הכל ואין להתיר מטעם דאמר רב הונא נשחטה הותרה עד שיודע במה נטרפה דהכי מילי כשיש לתלות בהיתר כגון זאב שנטל בני מעין והחזירן כשהם נקובים דיש לתלו' הנקב בזאב' אבל במקו' שתלוי בחסרון הלב וחסרון חכמה שאינו בקי להבחין אם קרוי זה סרכה או נפסק אה' מחוטי צומת הגדין ויש ריעות' בדבר שתלוי הטרפו' יש לאסור הכל כדברי הגאון ואם נשבר העצם למעלה מן הארכובה וחזר ונקשר שקורין רטאייר בזה א"ר רבי' כי ראה רבי' יעקב שלא אסר ושמא הטעם היה כי אם יצא העצם לחוץ לא היה נרפא ונקשר אלא ודאי לא יצא לחוץ ונשבר:

סליקו הלכות טריפות

הלכות איסור והיתר

כל צפור טהורה תאכלו וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר והפרס והעזניה
גמירי עשרים וארבע עופות טמאים מנה הכתוב
עם לאיכו לאיכה למינהו ובנשר יש ארבעה סימני
טומאה ובתורין יש ארבעה סימני טהרה ואו הן יש
לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף ואינו דורס׃
ותשע עשרה מעופות טמאי׳ יש להם ג׳ סימני טהרה
ועורב יש לו שנים סימני טהרה מאותן שלשה שישנן
בתשע עשר׳ ופרס ועזני׳ בכל חד יש לו סימן אח׳ של
טהרה ואינן שוין אלא סימן טהרה רביעי יש בחד
מינייהו שאינו בכולם וחד משלש׳ סימנין שיש בתשע
עשר׳ יש באירך עוף ולא ידעינן הי בהאי והי בהאי׃

תנן כל עוף הדורס טמא וכל שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף טהור פי׳
רבי׳ שלמה והוא שאינו דורס עמהם ורבי׳ יעקב בן
בתו מפרש מדאי׳ נזכר במשנ׳ דבהני תלת׳ להודיעינן
כשר לפי שבידוע שאינו דורס וא״כ תשע עשר עופות
טמאים שיש להם שלשה סימני טהרה אינו דורס הוי
חדא מינייהו דאי יש להם שלשה סימני טהר׳ אחרים
אם כן גם הם אינן דורסי׳ כדפרישית וא״כ יש להם
ארבעה סימני טהרה וכן משמע מדקאמר בגמ׳ כל
עוף הבא בשני סימנין טהור ובלבד שיכיר עורב
ועל כרחין אחד משני סימני׳ שהם בעוף הבא לפניו
אינו דורס חד מינייהו דאי שני סימני׳ אחרים דילמא
הוא דורס ותנן כל עוף הדורס טמא ומדאיצ׳ לספוקי
בעורב אם אינו מכירו אם כן עורב אינו דור׳ וגמירי
דתרי סימני טהרה של עורב הדרי בתשע עשר׳ א״כ
איכ׳ דורסין ועל חנם את׳ מתני׳ כל שיש לו שלש׳ סימני׳
טהור אלא אפי׳ בשני סימני׳ טהור אותם שנים שאינן
בעורב ועורב היה מצוי ביניה׳ כדתנ׳ מטלטלי׳ הלוף
מפני שהוא מאכל לעורבים וכן פרק השולח אתא
עורבא אמר עילים ברח והיו יכולין לבדקו ולשנות
שני סימנין שלא ימצאו בו או סימן אחד של תשע
עשרה עופו׳ וגם אותו סימן שאין בהם דהשת׳ ליכא
לספוקי בשום עוף טמא הכתוב בתורה והיו מצויין
ביניהם כדא״ר יוחנן לדידי חזי לי שלך וכן רבה בר
בר חנא חזי לי רחם אלא נקט הני תלת להודיע מי
הם הסימני טהרה׃ כו

תני רבי חייא עוף הבא בסימן אחד טהור
דמדתני רחמ׳ נשר לומ׳ נשר דאית ליה ד׳
סימני טומאה טמא הא עוף דאית ליה סימן אחד
טהרה טהור כיון שלא יהא ממין פרס ועזניה דלית
להו אלא חדא ולא נגמר מיניהו לטמא א״נ מינם שבא
בחד סימן וכל שכן אם בא בב׳ סימני טהר׳ שטהור
ובלבד שלא יהא ממין עורב וכ״ש אם יש לו ג׳ סימני
טהרה כגון הני אווזין שאין להם זפק שטהור כיון
שאינ׳ ממין התשע עשרה עופות הכתובי׳ בתור׳ ולא
גמרינן מנייהו לטמא כיון דכתב רחמנא נשר ואם
אינו מכיר עופות המנוין א״כ עוף הבא בסימן אחד
טמא דדילמא מין פרס ועזניה הוא אע״ג דאינהו לא
שכיחי בישוב וכ״ש עוף הבא בשלשה סימני טהרה
שטמא דהא איכא לספוקי בתשע עשרה עופות ט
טמאים הכתובים בתורה׃ אמר רבי יצחק עוף
טהור נאכל במסורת ונראה למורי רבינו דעוף הבא
לפניו וקורקבנו נקלף ביד בלא דוחק וגם סי׳ אחר
עמו שטהו׳ אע״פ שאי׳ מכיר שום עוף שבעולם דסימ׳
רביעי שאין בי״ט עופות טמאים משמע לשום פשט׳
דשמעתת׳ דהיינו קורקבנו נקלף ואותו אי׳ אלא בפרס
ועזניה שאין להם רק סימן אחד ואותו עוף הבא
לפניו שיש לו גם סימן שני על כרחין טהור הוא וכן
אית׳ התם ח׳ עופות הם שהם ספיק׳ מאי ספיקייהו
דקורקבנייהו נקלף בסכינא ולא ידעינן מכיון שאין
יכול להיות נקלף ביד כי אם בסכינא שמא אין קרוי
נקלף בהם ונראה שהיה להם שלשה סימני טהרה
אחרי׳ ואם אי׳ קרוי נקלף בסכינא אם כן ממין תשע
עשרה עופות טמאים הם שיש להם אותם ג׳ סימנין
אחרי׳ אבל אי מקרי קורקבנו נקלף אם כן יש להם
ארבעה סימנין של טהרה׃ כז

תנו רבנן לוקחין בצים מן הגוים ואין חוששין לא משום נבלות ולא משום טריפות וניחוש
דילמא דעוף טמא נינהו פי׳ דאף על גב דתני ר׳ גלוי
וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין
מרובי׳ על הטמאי׳ לפיכך מנה הכתוב בטמאים מ״מ
מין אחד של טמא יש בו הרבה עופות יותר מהרבה
עופות טהורי׳ וכדאמר אוסי בן יהודה מאה עופות
טמאים יש במזרח וכולן מין איה הן לפיכך הוצרך
אבוה דשמואל לתרץ באומר הגוי בצי׳ הללו של עוף
פלוני ואנו מכירין שאותו עוף פלו׳ טהור הוא׃ ופריך
ונבדוק בסימנין דתני׳ בסמיני בצי׳ כולן כך עוברי׳
דגי׳ ראש׳ א׳ כד וראש׳ אחד חד חלבון בחוץ וחלמון
מבפני׳ טהור׳ כמו כן אם החתיכ׳ שלימ׳ של ביצי דגי׳
הם המחוברי׳ יחד אם ראשה א׳ כד עגול וראש׳ אח׳
חד אם כן הם מדג׳ טהורים ומשני בחתיכות הבצי׳
של עוף ואינו יכול לבדוק אם ראשה אח׳ כד ואח׳ חד

ולבדוק

ולבדוק בחלבון וחלמון ומשני בטרופות ופריך הא
אין מוכרין ביצה של טריפה לגוי פן יחזור וימכרם
לישראל אא"כ טרופו' בקערה לפיכ' אין לוקחי' ביצים
טרופו' מן ה[redacted] אלא אמ' רבי זירא סימנין אין לסמוך
עליהם מן התור' להכשיר וסימנין שהזכיר בברייתא
משום דאי חזי שאין ראשה אחד חד ואחד כד ודאי
טמא ואי חזי ראש' אחד כד ואחד חד אי אמ' של עוף
פלוני טהור סמוך עילויה וכשר כיון דאיכא תרתי ל
לטיבותא ואי לא אמר של עוף פלוני טהור לא תסמוך
על הסימנין דאיכא עורבא דדמי ליונה:

הלכך לפי התלמו' אסו' ליקח ביצ' מן ה[redacted] עד
שיאמ' הן של עוף פלו' טהור אף על גב
דחזינן בהו סימני ביצים טהורי' ראש אחד כד ואחד
חד וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ואפ"ה עתה אין
נזהרי' מזה ושמא היינו לפי שעכשיו אין מצויין בינינו
ביצים של עוף טמא וגם אין רגילות עכשו למוכרן
ורבינו יעקב או' אע"פ שסימני ביצ' לא סמכינן עלייהו
מיהו סימני עוברי דגים הוי דאורייתא ועל כן אותם
דגים שאין להם קשקשת כגון בורבוטא ודכוות' ואין
יודע אם היה להם קשקשת כשעלו מן המי' ואז כשרו
יש לבדוק בחתיכ' של עוברי דגי' שהיא שלמ' אם ראש'
אח' כד וגם' ואח' חד ויש לסמו' ולהכשיר על זה וראיה
לדבר דאמרי' שלהי אין מעמידין אין לוקחין עוברי
דגי' אלא מן המומחה פי' ישר' שבקי להכיר עוברי דגים
איזו הם מדגים טהורי' ואיזו הם מדגי' טמאין וא"כ לא
טע' כשלקחן מן ה[redacted] אבל מישראל שאינו מומח' לא
דשמ' טעה כשלקחן מן ה[redacted] ופרי' אפי' אינו מומחה
ליבדוק בסימני' דתני' כסימני ביצ' כך סימני עוברי
דגים ומשני בשכמוחו ולא משני סימנין לאו דאוריית'
כדמשני הכ' פ' אלו טריפו' גבי סימני ביצ' של עופו' ש"מ
גבי עוברי דגי' הן דאורייתא מיהו או' רבי' הקדוש בן
אחותו שיש לדחו' דכי אמר של דג פלוני דטהו' אמאי
אין לוקחין אם יש גם סימני' דכי ה"ג בביצי עופות
כשרין כיון דאיכא תרתי לטיבות' לכך הוצרך לומר
שכמוחו וב"ת מ"מ לוקמא בשלא אמ' של דג פלו' וטהור
ובלא כמוחו וסימני' לאו דאורי' א"א ש"מ הם דאורית' יש
לו' משום דאוקמ' בכל ענין אפי' אמ' של דג פלו' טהור
לכך הוצרך לומ' כשמכוחו וב"ת הא לא מיירי באו' הכי
מלחתים דהא אמ' רב אם אמ' הכי מלחתים נאמן אע"ג
לא מיירא בכל ענין י"ל שאין רגילות שיהיה בשעת
מליחה אבל רגילות הוא לומ' של דג פלוני טהו' ולכך
הוצרך כשכמוחו אפילו סימנין לאו דאורייתא:

הלכך אין לסמוך גם על סימני עוברי דגים
להכשיר הדגי' שאי' להם קשקשת לומר
שמא כשרו כשעלו מן המים:

והא דאמרן אי' לוקחין ביצ' טרופו' בקערה
[redacted] וטעמא דכיון שאין רגילו' למוכרן
כך מוכחא מלתא שהם של טריפה ומכרן לו ישראל
אתוכות להיכירא שלא יקנם ישראל ממנו אע"פ כן
אותן קנטליים ואובליאיים שלושו מביצים מותר ל
לקנותן מן ה[redacted] דרוב עשות אינן לושו' אלא מביצים
שלימות תחלה ביד עושה העיסה וגם אין לאוסרן
משום חששא דשמ' היה דם בביצים דרוב ביצים אין
בהם דם וגם כשאוכלין ביצים צלויות בגחלים אין
בודקי' אותם אם יש בהם דם ואין יכולין לבודקן א"א
אזלינן בתר רובא ואע"פ שרגילות לעיין בהם משום
דם כשעושין מהם תבשיל ללבנו או לבשלו במחבת
בלא קליפ' או כטגן חומר' בעלמ' הוא ואם לא בדקן
תחלה מותרין מי' יש שרוצי' לאוסרן אותן אובליאיים
וקנטליים לקנותם מן ה[redacted] משום בשולי [redacted] של ב
ביצים ואפילו אותן שאין שומרי' עצמן מפת של [redacted]
דאמ' בירוש' פת עמעמו עליו והתירוהו חכמים וגם
רבי התיר את הפת מ"מ איסור בשול [redacted] משאר ד
דברים לא הותר כדמפ"ר רבינו יעקב דשתי גזרו' הוו
כדתנן פרק אין מעמידין הפת והשלקות של [redacted] וגם
בגמרא רוצה להביא פסוק לאסור מלחם לא אכלתי
ומים לא שתיתי מה מים שלא נשתנו כו' ואלו גזירת
פת היה גלוי לכל שמשמנ' עשר דבר הן פתן ושמנן
כו' והגזירות של שמנה עשר דבר היו הכל בקיאין
בהם כדאמרי' התם אם יבא אליהו ויתיר אין שומעין
לו מכבר פשט איסורו ואם כן איך היה טועה לומר
דבשולי [redacted] מן התורה אלא שני גזירות היו תחלה
גדרו על שלקו' ימים מקדם והיה סבור דמן התור' הן
ולבסוף אתו שמאי והלל וגזרו על פתן ולבסוף כי ה
התירו גזירת פת לא הותר' גזירת בשולי [redacted] משאר
דברים ואומ' מורי רבי' דכיו' שהביצים הן בטלי' ואינן
בעין והעיס' עיקר שהרי מברכי' עליה המוציא לחם
מן הארץ להכי אי' איסו' בשולי [redacted] בביצ' וכדאמרינ'
פרק אין מעמידין כסא דהרסנא יש בו משום בשולי
[redacted] פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר ושרי קמ"ל
קמחא עיקר ואסיר אלמא אי הוה הרסנא עיקר אין
איסור בקמח כיון שאין עיקר ואפ"ה אותם פשטיידא
של דגי' שאופין [redacted] שהדגים אסורי' משום בשולי [redacted]
כמו כן אף העיס' מבחוץ אסורה דאע"ג דפת התירו

וגם

וגם שמניחו של דגן הבלוע בה אינו בעין מכל מקום
קודם שנבלע בעיסה היה אסור ונמצא שהעיסה ב
בלועה מאיסורה דרבנן׃ תנן בעדויות ביצה
נבלה כל שכמוה נמכרת בשוק בית שמאי מתירין
וב״ה אוסרין ושוין בביצה טריפה שאסורה מפני ש
שנגמרה באיסור ואע״פ שב״ה אוסרין ביצה שנמצאת
בתרנגולת נבלה כגון ששהה ודרס בשעת שחיטה
או שהיה הסכין שנשחט בו פגום אל״ חשוב׳ הביצה
כבשר נבלה ולכן אמרי׳ השוחט תרנגולת ומצא בה
בצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב פ״ק דביצה יש
לומר דביצ׳ נבלה גזריג׳ אטו ביצת טריפה דאסירא
מריכא שהיתה תחלה קטנה ובשר בשעת טרפות
ונגמרה באיסור בבטן האם אי נמי גבי בשר בחלב
דכל אחד לבדו היתר גמור לא גזרו בתערובתן
אבל ביצה של נבלה ליכא שום היתר פשוט ובה״ג
תירץ דבצים גמורות מותרות בחלב משום דאף ב
בשר גמור של עוף בחלב לא הויא אלא מדרבנן׳
ותימה דהא אבעיא להו פרק כל הבשר בשר עוף ב
בחלב הוי דאורייתא או מדרבנן ולא אפשיטא ליה
ותו הא דאמרינן פרק הדר ופרק אע״פ אפי׳ ביעתא
בכותחא לא ליסרי אכיש קמי רביה משמע דפשוט
הוא שמותר מדקאמר אפילו ביעתא כו׳ מסתמא לא
איירי בבצים ילודות דבהנהו לא צריך הוראה אלא
קא מיירי בבצי׳ שנמצאו בתרנגולת שחוטה ואמאי
פשוט שמותר אי אין היתר שלהם אלא מטעם בשר
עוף בחלב דרבנן הלא אבעיא להו ושמא הוא ד
דאורייתא׃ הלכך הני בצים שנמצאו בתרנגולת
שחוט׳ אם הם גמורו׳ בקליפה מותרות לתתן בחלב
ואם לאו אסורו׳ דאיקרו בשר וגם צריך למלחן בשאר
בשר ואם נמצאו בתוך תרנגולת שנתנבלה ב
בשחיטה אסורות כב״ה דמס׳ עדויו׳ ומי׳ אם נתערבה
בשאר ביצי׳ אינ׳ בטלה ברוב כמו ליטרא קציעו׳ דהוי
דרבנן ואפי׳ באף בטיל וביצ׳ נבלה נמי דרבנן היא
שהרי משנתנבלה ומתה התרנגולת לא גדלה עוד
הביצ׳ אבל ספק ביצת נבלה ספק משחוט׳ כשר׳ אפי׳
בלא תרעובת דהוי ספק׳ דרבנן לקולא אע״ג דביצ׳
ספק נולד׳ בי״ט ספק נולד׳ בחול אסור׳ ואפי׳ נתערבה
היינו משו׳ דבר שיש לו מתירי׳ לאחר י״ט ולכך אפילו
בדרבנ׳ אפי׳ באף לא בטיל וביצ׳ שנמצא׳ בתרנגולת
טריפה הוי ספיקא דאורייתא דשמא בשעה שנטרפ׳
התרנגולת לא היתה הביצה רק בשר בלא קליפה
והויא כמו ירך האם ואחרי כן נגמרה קליפתה׃

ואם תרנגולת שהיא ספק טריפ׳ יולדת בצים שחלא
קמא אסירן דהיינו בצים שהיו במעיה בשע׳ טרפות
אבל אותם שבאו להו מחמת זכר שנזקק לה אחרי
שאירע׳ הספק כשרי׳ וגם התרנגולת כשר׳ דאי אותא
שהיתה טריפ׳ לא היתה מתעברת עוד ויולדת כדפסיק
תלמודא הלכת׳ בזכר כל י״ב חדש אם היה את׳ הספק
י״ב חדש אל״ אינ׳ טריפ׳ ובנקב׳ כל שיולדת הלכך הא
דפליגי בולד טריפה דרבי אליעזר א׳ לא יקרב לגבי
מזבח ורבי יהושע את׳ יקרב לגבי מזבח לא פליגי
בנטרפה ולבסוף עברה ובפלוגת׳ דזה וזה גורם אי
מותר אי לא שהרי טריפה אינה יולדת אלא פליגי ב
בולד שהיה לה בשעת הטרפות ור׳ יהושע סבר יקרב
לגבי מזבח דסבר עובר לאו ירך אמו הוא ואע״ג ד
דביצה טריפה הכל מודים בעדויות שהיא אסורה
היינו ביצה דווקא דאגידא בגופא טפי וכמו גופא
דמיא כיון דשמא אז היא בלא קליפה אל״ בשר היא
כמו האם ואף על גב דבפרק שור שנגח את הפרה
אמרינן תרנגולת שהזיקה אינה גובה מביצת׳ מאי
טעמא פירושא הוא דבר הנבדל ונפרש מן האם פ
היינו משום דאמר ליה מזיק לניזק המוציא מחברו
עליו הראיה אייתי ראיה שהיתה הביצה בלא קליפ׳
דאז הוי ירך אמו ושקול׳ ופרה שהזיק׳ גובה מוולדה
אפילו הזיק האם ואפילו בשור תם דעובר ירך אמו
הוא אבל גבי טרפו׳ לאו ירך אמו היא ויקרב למזבח
דכי נחתכה רגל בהמה לא הוזק לו בכך עובר ש
שבבטן כלל׃ תנו רבנן נעולי בצים מותרין
פי׳ ר״שי בצים טהורים שנתבשלו עם טמאים אין פ
פליטה וגעול של טמאים אוסרתן כדאמרי׳ פרק גיד
הנשה כמיא דביעי בעלמא שאין בהם טעם וקשה
על זה דלקמן פרי׳ עלה טובא ולא מייתי הך בריתא
דהתם א׳ רב נחמן ביצ׳ בס׳ ואין ביצ׳ מן המני׳ ופריך
והא אמרי אינשי כמיא דביעי בעלמ׳ ומשני רב נחמ׳
איירי דאית בה אפרוח דחשוב כבשר והוא הדי׳ אם
יש בה דם דסופו להיות׳ אפרוח ופריך ביצים ש
טמאות שסלקו עם טהורו׳ אם יש בנותן טעם אסורו׳
הנא נמי דאית בהו אפרוח ומשו׳ האפרוח קרי ליה
טמאה והא קתני סיפא בצים שסלקן אם יש בהן
אפרוח בנותן טעם מכלל דרישא לאו באפרוח מאי
ומשני פרושי מפר׳ דאי רישא בלא אפרוח סיפ׳ דאית
בהו אפרוח למה תנא ומשני תנא סיפא לגלות על
רישא דלית בה אפרוח ואפ״ה אסורה׃ הלכ׳ אם בצים
של עוף טמ׳ נתבשלו עם בצי׳ טהורי׳ או עם דב״ היתר

אין

אין להתיר ולסמוך על לשון בני אדם דאמרי כמיא
דביעי בעלמא טחו' בהם טעם דהא מקשי עלה ותירץ
ואשכויי לא נסמוך וגם רב נחמן אמר דבריו שתם
ביצה בש' ולא פירש אי בטמאה או דאית בה אפרוח
ואפי' למאן דאמר דשרי היינו כשהיא בקליפה אבל
בלא קליפה מודה דיהיב טעמ' ואם יש דם או אפרוח
בביצה טהורה אז ודאי נותנ' טעם ונרי' שפיר ממה
שנתבשל עמה ובריית' דהכא תניא געולי ביצים
מותרין מפרש בתשובות הגאונים בענין אחר כגון
שהכה על התרנגולת ויצתה הביצה מתנ' ואשמועי'
אף על גב דיצתה הביצה קודם זמנה אין בה אסור
אבר מן החי והשתא נמי אתי שפיר דמיירי באיסור
ביצה עצמה דומיא דסיפא ביצים מוזרו' כשם שיפה
תאכלם מיהו בירושלמי משמ' קצת כפי' רש"י דברייתא
דגעולי ביצי' מיירי בביצים טמאים שנתבשלו עם
בצים טהורים דאמרינן במסכת תרומות פרק בכל
אמ' רבי זעירה הדא דאת אמר דמותרו' הוא שלקן
בקליפיהן אבל קלופו' עם שאינן קלופו' צריכו' שעור
אחר אלמא מיירי בנתינת טעם של טמאה בטהורה
מיהו יש אחרי כן בירושלמי שורו עבר ולא יגעיל··
משמע פירוש השני שמדמה געולי בצים דברייתא
דמיירא קודם זמנה יצתה לפסוק שאומר שורו נ
כשיעבר הפר' לא יגעיל שכבת זרע בחנם או שמא
שום אדם כתבו בירושלמי על פי תשובת הגאונים
נמצא עליה קורט דם זורק הדם מן הביצה ואוכל
השאר אמר רב ירמיה והוא שנמצא על קשר שלה:
תני רבי דרוסאי אבוה דרבי אפטוריקי לא שנו אלא
שנמצא דם על חלבון שלה אבל נמצ' דם על חלמון
שלה אפי' ביצ' אסור' הכי פירושא הוא שנמצא דם על
קשר או זורק הדם לבדו ואוכל שאר הביצה אבל
נתפשט הדם חוץ לקשר או אפי' הביצה אסור' דשדא
תכלא בכולא: ובתר הכי קא' לא שנו דאוכל השאר
אלא שנמצ' על חלבו' פירוש על קשר של חלבו' אבל על
הקשר של חלמון כל הביצ' אסור' והוא הדין דהו' מצי
למימר בנמצא על קשר של חלבון דהביצה אסורה
כי נתפשט חוץ לקשר אבל מפליג בנמצא הדם על
קשר גרידא וכי נמצ' הדם על הביצה בלא על הקשר
כלל דדם אסור והשאר מותר אלא תשמיענו דכי נ
נמצא על הקשר גרידא אוכל השאר אבל אם יש על
הקשר ומשם יצא לחוץ הכל אסו'· והא דתנן פר' דם
שחיט' דם דגים דם חגבים אין חייבין עליו משמע
הא איסור איכא היכ' שכנסו ובגמ' תנו רבנן כל דם

לא תאכלו שומע אני אפילו דם דג' ודם ביצ' תלמוד
לומר לעוף ולבהמה אוציא דם דגים שכולו היתר·
אוציא דם ביצים שאינן מין בשר זהו מן התור' אבל
מדרבנן אסור כדאיתא במתני' דהתם והיינו דם
שעל הביצה כשאין כלל דם על הקשר שאותו לא בא
מחמת שנתחממה הביצה תחת התרנגולת אלא מ
מחמת שהביצה מוזרת ולכך אינו אסור אלא מדרבנן
אבל דם שעל הקשר שסופו להיות אפרוח אסור מן
התורה שהרי אותו מין בשר והא דקאמר ר' ירמיה
והוא שנמצא על הקשר הוא הדין אם נמצא להיו' על
הביצה שאין כלל מן הדם על הקשר שזורק את הדם
ואוכל את השאר אלא קמ"ל דכי נמצא על קשר ולא
הלך יותר אז דווקא אוכל השאר אבל אם הדם שעל
הקשר נתפשט לחוץ אז אסורה הביצה ועוד מצינן
לפרש דכי יש דם על הביצה ואין כלל על הקשר אף
הדם מותר גמור וכן נמצא על קשר של חלבון הדם
אסו' מדרבנן ואז אתי בפשיטות אמ' רבי ירמי' והוא
שנמצא על קשר גרידא אז זורק הדם ואוכל השאר
אבל אם אין בענין זה אין הדין כך אם אין דם על
הקשר כלל כי אם לחוץ אז אפי' הדם מותר ואם הדם
על הקשר וגם יצא לחוץ אז הביצה כולה אסור' ואי"
אוכל השאר וצ"ע בירושלמי דמס' תרומות כי משמע
שם קצת פירוש זה:·

הלכך אם נמצא דם בביצי' על קשר של חלבון
ולא עבר הדם חוץ לקשר זורק הדם ש
שמא מן התורה ואוכל הביצה אבל אם יש דם על
הקשר וגם יש מאותו דם על הקשר כל הביצה אסור'
ואם על הקשר של חלמו' נמצ' הדם אפי' נתפשט חוץ
לקשר כל הביצה אסור' דשדא תכלא בכולה ואם יש
דם על הביצ' אבל אי' כלל דם על קשור לפירו' ראשון
הדם אסור מדרבנן והביצה מותרת ולפיכך בין דם
בין ביצה הכל מותר גמור:

פסק ביצה שמרוקמת ויש בה צור' אפרוח
יש בה איסו' כל זמן שהאפרוח בתוך
הקליפה ואם יצא לחוץ מותר מיד לרבנן ולר' אליעזר
בן יעקב אסור עד שיתפתחו עיניו כדתני' כל השרץ
השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו
עיניהם ומוקי לה פ"ק דביצה כרבי אליעזר בן יעקב
וקא' התם לעיל מההיא דאף רבנן מודו קודם שיצא
האפרוח מן הקליפ' מיהו איסו' זה דכל השרץ השורץ
אי' אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כדאיתא
בהדיא פרק אלו טריפו' ומ"מ נראה דמן התור' אסור
משום

משום נבלה ואפי' שוחטו אין בכך כלום שאי' שחיטה מועלת ביה · וכן בהמה קודם ששהתה שבעת ימים אמרי' פרק החולץ ופרק רבי אליעזר דמילה כל דלא שהה שבעת ימים בבהמה נפל · אבל איסור דהשרץ השורץ על הארץ ליכא בה דהא אשכחת' בעלמא הות' · מיהו יקשה כיון דאיכא איסורא דאורייתא עליה כדפרי' למה אשמכוה אקרא דכל השרץ השורץ ושמא משום דאיתיה באפרוח טמא מן התורה אשמכוה גם בטהור :

ל ה

אמר שמואל קישות שהתליע באיביה אסורה · התולע הנמצ' בפרי אם היה בפרי כשהי' מחובר באילן אז התולע אסור משום השרץ השורץ על הארץ · אבל אם לא בא התולע עד אחר שנתלש אז התולע מותר כל זמן שלא יצא התולע בעודו חי חוץ לפרי · לימא מסייע ליה על הארץ להוציא הזיזין שבעדשים והתולעים שבתמרים דשרו · ותניא אידך לרבות תולעים שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים ד אסירי · מאי לאו הא והא בפירא והא דאתלע פירא באיביה אסור והא דלא אתלע פיר' באיביה שרי · לא תסייעוה אידי ואידי כגון דאתלע באיבי' הא דאתלע פירא שרי הא דאתלע אילנא בופא אסיר · תולעים שבעץ האילן דוקא אסירי דוק' נמי דקתני שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים דמשמע בעיקרי העץ ·

פסק משמע לכאורה דאי' הלכה כשמואל מדקאמ' דיקא נמי אם כן משמע דתולע שגדל בפרי בעודו באילן התולע שרי מיהו אין לסמוך על זה אלא התולע אסור כשמואל דיש ליישב הלשון כך לשמואל שבעיקרי זיתים בעוד הפירי מחוב' בעיקר הזית אסור : והא דקאמר דיקא משום דפשיטא ליה דלא משמע כוותיה אבל תולע שבא בפרי אחר שנתלש אז התולע מותר ודוקא כל זמן שלא יצא חי מן הפרי אבל אם יצא חי מן חלל הפרי אסור אפילו על גב הפרי אסור משום שרץ השורץ על הארץ ואותן פולין ופיים שהן בלא שרביט ולאחר שבשלן מוצא הרבה זיזין שהם כמו זבובים קטנים בקערה כולן מותרין משום שאותן זבובים קטני' אין רגילות ליגדל בגוף הפולין עד לאחר שנתלשו מן הארץ אם כן מותרים · וכי תימא שמא יצאו חוץ לפולין בעודן חיים ונאסרו משום שרץ השורץ על הארץ אין לחוש על זה דאם איתא דיצאו בעודן חיים אין חוזרין עוד לתוך הקטנית אם כן אותם שעכשיו מבושלים ונכנס בקער' חוץ לפולין מותרין כיון דלא יצאו מחיי' לחוץ · ויש מחמירים ונותנין הפולין לבשל במים רותחין ש שימותו הזבובים מיד בתוך הפולין קודם שיפרשו לחוץ בתוך מים צוננין פן יצאו לחוץ חיים בתוך ה המים ונאסרו שם ומתים מחמת רתיח' המים ואוכלן בקערה · ואין לאסור הזבובים מטעם שרץ העוף אפילו לא פירשו חיים לפי שהיו פורחין אם היה מניח אותם הא ליתא דהא זיזין שבעדשים וגם שבכליסין אין אוסר אלא משום שרץ השורץ ואפילו שרץ הארץ ליכא עד שיפרשו לאויר העולם הוא הדין אינ' אסורין משום שרץ העוף ·

ואותן תולעי' הנמצאי' בשרביטי קושט"ש של פוי"ש או של פולי' רגילות לבא שם בעודם מחוברין לארץ ואסור התולע ואם נתבשלו ואח"כ מצא התולע צריך ששים לבטל טעם התולע פי' רבינו יצחק בר רבי אשר הלוי אפילו אם יש ששי' בין פולין אחרים ובין המים מכל מקום הכל אסור · לפי דכשעיר' המי' רותחין מכלי ראשון מעל הקטנית שמא בסוף העירוי שלא שלא נשאר רק עד מעט מים בכלי באותו מעט מים' שרביט שבתוכו תולעת ואס' כל מה שבתוך המים שאין ששים בתוך אותן מים מועטין עם הפולין כשרים שבמי' אין בין הכל ששים לבטל שרביט האסור וגם אחרי כן נתערבו אותן מועטין שנשארו עם אותן שהיו למעלה מים ונאסרו משום שנגעו בעודן רותחין המותרין אל האסורין · וכן הדין בבישול דגים קטני' הרבה ואחרי כן לאחר שעירה המים מצא דג קטן שמא אסורין כולן אע"פ שיש יותר מששים במים ובדגים אחרים לפי כשעירה המים מכלי ראשון שמא בסוף העירוי שלא היה רק מעט מים שם היה הדג טמא ואסר כל הדגי' שבכלי לפי שנתערבו אחרי כן · ונאסרו המותרים בנגען אל האסורין בעודן רותחין אף ע"פ שזרקו כבר לחוץ את הדג טמא כשמצאו אבל משום תערובת לא כיון שהכשרי' הוו רובא · ואי' האסורי' קרויין דבר שבמנין דכימא אפילו באלף לא בטיל וגם משום בריה לא בטלא אין לאוסרן דאין קרוי בריה אלא דבר שנאסר מחמת עצמו ולא מחמת אחרים והדג טמא כשמצאו השליכו לחוץ אלא אסורין מפני שנגעו חמין זה לזה וכן הדין בביצים שנתבשלו ואחר כך נמצא באחד דם או אפרוח כולם אסורין אף על פי שיש ששים בין שאר ביצים ומים לפי שבמעט מים שבסוף העירוי שמא היה הטמא ונאסרו כל אותן ביצים שבמים ש

מועטים שאין בהם שמים ואחרי כן נתערבו עם
העליונים שחוץ למים ונגעו זה לזה ונאסרו לא החכם
כך יעשה ימתין מלערות עד שישתכנו המים או אם
ירצה ישים מים צוננין במהרה בכלי לבכן הרותחין
ואז כשיערה המים אחר כן אם היה תחלה ס' במי
הבשול כולן הוו מותרין ואם הוציא אותן מן המים
רותחין בכף כל אחת ואחת לבדה הכף אסור מפני
הביצה אסורה שהיתה עליה חוץ למים ואחר כך
הוציאה באותה כף שאר הבצים ואסרן ברם נראה
לי דמותרין כולן כיון שיש רוב דגים חוץ למים אם כן
האסורים שבתוך המים מועטין בטלים בהם׳ ואם
משום שנגעו האסורין לכל השאר אין בכך כלום ד
דלקמן פירשתי דדבר שאינו אסור מחמת עצמו א
אלא מחמת אסור אינו אוסר בנגיעה לדבר אחר אף
על פי ששניהם חמין לא אם כן ישכם במים רותחין
שניה׳ יחד אחרי כן שאז מוליכין המים את הבליעה
של איסור בשאר חתיכו׳ ומהאי טעמ׳ קליפ׳ שנאסרה
אינה אוסרת קליפה אחרת סמוך לה וכן לעולם׳
והמלח אין אוסר הבשר אף על פי שהמלח הבלוע
מדם נותן טעם בבשר וראיי׳ הבאתי שם בסימן כ״ב
ואי משום שהדג טמא עצמו מתגלגל ונוגע לאחרים
בלא מים אין נוגע לרוב אם כן המיעוט שנגע כיון
שאין מכירן בטלי׳ ברוב דלא שייך בהו טעמ׳ דבריה
לא בטלה כיון שאין אסורין מחמת עצמן׳ אמנם
בביצי׳ אינו כל כך דבר קל להתיר לפי שאינו רגילות
לבשל כל כך ביצים ביחד שיתבטלו אותן שהם תוך
המים מועטין שנאסרו ברוב בצים שהם חוץ למים
כאשר מתערבין יחד אחרי כן׃ ל ו

מורנא דכבדא אסיר דכוורא שרי׳ תולעים
שנמצאו בכבד או בחתיכה של בשר
אותן תולעים אסורין דתניא את כבלתם תשקצו ל
לרבות דרנין שבבהמה אבל תולעים הנמצאים
בחתיכת דג שרו ואמר ליה רבינא לאיתיה אבל עלי
ואכא איכול וטעמא כדמפרש אותן של בהמ׳ אסירי
משום דבהמה בת שחיטה ושחיטה לא התירה רק
הבשר אבל תולעים לאו בני שחיטה נינהו אבל דג
לאו בר שחיטה הוא הלכך בין הדג בין התולעים
משתרו באסיפה מיהו אפי׳ של דגי׳ אסירי אף על גב
דלא מסתכחי בבית הרעי בבית המיעיין לא כי אם
בגוף החתיכה כדפסיק תלמוד׳ א״רב ששת קוקאני
שרו והלכת׳ קוקאני אסירי פירוש תולעי׳ שבדג מאי
טעמא כי כיים עייל ליה באוסייה פירש התולעים
שבדגים או׳ עולה מגוף הדג לא מעלמ׳ אתו ונכנסי׳
דרך אזנו כמהו ישן אוסייה אזנו וחברו פרק המוכר
את הספינה ההוא כוורא דיתב׳ ועיילא טינ׳ באוסייה
ומת כן פירש רבינו יעקב׳ אבל רבינו שלמה
פיר׳ קוקאני תולעים שבכבד או בחתיכת בשר ועל
זה קש׳ היכי שרי להו רב ששת הא תניא את כבלתם
תשקצו לרבו׳ דרנין שבבהמה ואפי׳ מאן דאסר היינו
משום דסבר דמעלמא אתו ולא מגוף הבשר גדלין
ואם כן קרא למה לי למיסר׃

הלכך תולעים הנמצאים בחתיכת בשר או
בחתיכת דג אפי׳ אינן בבני מיעיין
דהשתא אינן ודאי דאתיין מעלמא אפי׳ הכי אסורים
התולעים כיון שמחיים של הבהמה באו שם אבל
אם לאחר שנשחטה הבהמה באו התולעים בבשר
או בדגים או בגבינה מחמת סרחון הבשר אז אפי׳
התולעים מותרין דאף על גב דפירש על גב תמרה
אסור דמיקרי שורץ על הארץ הני מילי שפירש מחיים
אבל תולעים מתים הנמצאים בקערה שנפלו מן
הבשר שהוסרח או׳ בכך כלו׳ וגם לא חייש׳ שפירשו
בעודן חיים על החתיכה דמסתמא אותן שהיו לחוץ
נפלו כשהדיחו הבשר וכן תולעים הגדלים במים
שבכלי׳ או במים מכונסי׳ שעל הארץ מותרי׳ כדתניא
מניין לרבות בורות שיחין ומערות ששוחה ושותה
מהם מן התולעים ולא ימנע תלמוד לו׳ תאכלו מכל
אשר במים ואפי׳ הלכו חיים בדופני הכלי׳ או בדופני
הבורות חוץ למים מותרין משום דהיינו רביתייהו
אבל אי פרשו חיים בדופני הכלים מבחוץ וכן חוץ
לבור ואחרי כן חזרו ומתו אסורי׳ משו׳ השרץ השורץ
על הארץ וכן יבחושין קטני׳ ודקים שקורין משקונש
הגדלין בשכר וביין מותרין לשתותן עם המשקה׳
אבל אם סנן היין או השכר דרך מטלית או תבן
ואחרי כן פרחו היבחושין שנשארו למעלה במטלית
או בתבן פרחו למט׳ בשכר או כיער המטלית בשכר
אסורין וכן רב פפא לא לישתי אינים שכר׳ בגבתא
באורתא מ״ט דילמא פירש מגבתא ונפיל ליה למנא
וקרינן ביה השורץ על הארץ אי הכי אפי׳ בחביתא
נמי לא דילמא פירש לדופני דמנ׳ אמר ליה היינו ר
רביתיה אמר ליה רב חסדא תניא דמסייע לך את
כבלתם תשקצו לרבו׳ יבחושי׳ שסננן׃ ל ח

אותו ואת בנו׃ ושור או
שה אותו ואת בנו לא
תשחטו ביום אחד אבל בחיה לא נהיג דהא אפילו
בולד

בולד הנולד מן התיש הבא על הצביה פליגי ר' אליע' וחכמ' אי אותו ואת בנו נהיג ביה אי לא ולא בעופות דלא יליף שור שור משבת דכתיב בי' וכל בהמתך לרבות העופות דהאמ' אותו ואת בנו לענין קדשים כתיב דכתיב לעיל שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ובקדשים חיה ליכא וגם כל עוף ליתיה במוקדשין כי אם תורי' ובני יונה ותו דלא מצינן למגמר גזירה שוה בכל בהמ' כגון בטמאה דהא לא שייכא ביה שחיטה להכי לא גמרי' לאכאין ותו אי גמרי' ליה משבת שה למה לי : ל ש

תניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים בין בנקבות טעמ' דרבנן דכתיב בנו מי שבנו כרוך אחריו וזהו האם וטעמ' דחנני' דכתיב אותו דמשמע זכר וכתיב בנו דמשמע נקבה הלכך נוהג בשניהם ולרבנן אותו מבעי ליה לחלק · דלא נימא אינו חייב עד שישחוט שור ושה ובנו · וחנניה לחלק לא צריך קרא דסבר כרבי יונתן דאמר משמע אחד בפני עצמו גבי קללת אב ואם עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו · ורבנן יסברו כר' יאשיה דמבעי ליה לחלק כך מפרש התלמוד ואמר שמואל הלכ' כחנניה ואזדא שמואל לטעמיה דתנן הנולדים מן הסוסיא אף על פי שאביהן חמור מותרים לבא זה בזה כיון שהאבות שוין והאמות שוות דאבוה דהאי ודהאי ח חמור ואמיה סוסי' וכן הנולדין מן החמור אף על פי שאביהן סוס מותרין לבא זה בזה אבל הנולדים מן הסוס עם אותן הנולדים עם החמו' אסורין אמ' שמוא' זו דברי רבי יהודה דאמר אין חוששין לזרע האב כי אם לזרע האם והרי האמהות אינן שוות לכך הוו כ כלאים וחכמים אומרי' כל מיני פרדות אחת הן' מאן חכמים חנניה דאמר חוששין לזרע האב גבי אותו ואת בנו והוא הדין לכלאים וכיון שיש בזה כר סוס וכר חמור מותרין אף ע"פ שאינן שוין באבות ואמהו' שכך חשוב כר אב כמו כר אם ואבעיא להו ר' יהודה מפשט פשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב ומותר פרי עם האם או ספוקי מספקא ליה ואסור ומסקנא תא שמע דא"ר רב הונ' בריה דרב יהושע הכל מודים בפרי עם האם שאסור שמע מינה ספוקי מספק' ליה ואת"ל לרבי יהודה אי' חוששין לזרע האב אמאי קאמר פרק כסוי הדם רבי יהודה לחלק מדמו כפק' דהיינו כרבי יאשיה דמצריך קרא לחלק והלא מאן דסבר חוששין לזרע האב כגון חנניא אמרן לעיל דסבר

כרבי יונתן י"ל הכי קאמר ר' יהודה סבר אין חוששין אם כן יצטרך קרא לחלק ומדמו כפק' וכן קש' דרבי יהודה סבר פר' הקומץ רבה אין דם מבטל דם אמר רבי יוחנן מאי טעמא דר' יהודה דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר גלוי וידוע וכו' אלמא סבר מעלין לקרנות ואלו בפרק הוציאו לו אמרי' דסבר ר' יאשיה מערבין לקרנות משום דכתי' ולקח מדם הפר ומדם השעיר וכאלו כתיב יחדו דמי כדקסבר בעלמ' גבי מקלל אביו ואמו אם כן סבר רבי יהודה כר' יאשיה והלא לפי דברי רבי יהוד' אי סבר חוששין לזרע האב היינו כחנניה והיינו כרבי יונתן אלא הכי טעמא דר' יהודה מלוקח דם הפר ומדם השעיר אי סובר כרבי יאשיה אבל אי יסבור כר' יונתן יהיה טעמו ממקום אחר וכן קשה מרבי אליעזר ורבנן דמספקא להו כדפריך בסמוך ואלו פ' הזרוע אמרי' אם שה לחלק ומאת זובחי לחלק לרבי אליעז' אלא הכי קאמר אי סבר אין חוששין אם כן קראי אתו לחלק :

תנו רבנן אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי ר' אליעזר אומ' אין אותו ואת בנו נוהג בכוי אמר רב חסדא איזהו כוי שנחלקו בו ר' אליעזר ורבנן זהו הבא מן התיים ומן הצבי' ומפ' במסק' בין בולד הבא מן התיש על הצביה או אפכ' ובין רבי אליעזר ובין רבנן דמספק' להו אי חוששי' לזרע האב אי לא אלא רבנן סברי שה ואפי' מקצת שה אמרינן רבי אליעזר סבר לא אמרינן וכן מפרש פרק הזרוע ·

השתא דאסיקנא בין רבנן בין רבי אליע' מספקא להו אי חוששין לזרע האב אי לא אם כן אסור לקשור בקרון שתי פרדו' אי אינו יודע שאבות שלהם שוי' ואמהות שלהם שוות וכדא"ל רבי אבא לשמעיה כד מעיילת כודנייתא בדאספק עיין דדמיי' להרדי ועייל להו וכן שלהי כתובו' פסקי' הלכה כרבי יהודה בפרדו' אם כן אסור ולא כחנניה דסבר בודאי חוששין לזרע האב וכל מיני פרדות מותרין זה עם זה ואף על גב דבפ' שואל סבר רבא כרבי יונתן ואביי סבר כרבי יאשיה משמע דהלכה כרבא דסבר כרבי יונתן מדסבר רבא כוותיה לא היא אין הלכה כרב' בהא לגבי אביי והא דלא חשיב ליה בהדי יע"ל קג"ם משום דלא מחמת אביי הלכ' כן לא משום רבי אבא דסבר כן דא' עיין דדמיי' להרדי ועייל ליה וגם רב פפא דאמר רברבן אודניה זוטרן גנובתי' בר חמר' רבן גנובתי' זוטרן אוני בר סוסיא

סופיא אם כן הוה אסר אם אינן דומין זה לזה ועוד
דאביי שמא סובר בודאי כרבי יאשיה ואין הלכה כן
אלא ספק כרבי יאשיה ברבי יונתן דהא פסקי' כרבי
יהודה בפרדות ואיהו מספקא ליה :

והלכך לעניין אותו ואת בנו נוהג בין בזכרי' בין בנקבו' ולאיסור' ולא
ללקות כחנניה דהא הלכה כרבי יהודה דמספק' ליה
ואף על גב דשמואל פוסק כחנניה היינו לאיסור' ולא
ללקות ומשמעינו דאי' הלכה כרבנן דחנניה דאמרי
אפי' איסורא ליכא בזכרים דאינו נוהג אלא בנקבות
ואף על גב דבפרק מומין אלו סתם משנה כחנניה
דתנן אותו ואת בנו כשר באדם ופסול בבהמ' ומוקי
לה בגמ' כחנני' משום דפסול משמע לי' פסול בודאי
כשאר פסולי דהתם והוא הדין דהוה מצי לאוקומה
כרבנן דפסול מספיקא · והא דמתרגמינן שור ושה
ותורתא או שיתא הוא הדין בזכרים אלא התרגום
לקח לו ללקות והא דתנן בארבע פרקי' בשנה צריך
להודיע אמה מכרתי לשחוט משום דמלת' דידע הוא
נקט אמה תדע שהרי רבי יהודה דמספקא ליה תנן
ומודה רבי יהודה במוכר האם לחתן והבת לכלה
אף על פי שיש איסורא גם בזכרי' אלא מלת' דידיעא
ופסיק' נקט והה"ה לאב ובנו ואג"ב אם נקט בת : ל ז

הילכך אסור הוא לקשור בקרון להנהיג שני פרדות עד שיהיו שוות מאב ו
ואם דפסקי' כרבי יהודה בפרדות שלהי כתובו' וכן
רבי אבא דאמר עיין דדמיין להדדי ועייל לי וכן רב
פפא דאמר רבו בגובתיה בר שוסיא וכן רבנן ורבי
אליעזר דמספקא להו · ולא כחנניא דאמר כל מיני
פרדות אחת הן ומותר אף ע"ג דמשמע סתם מתני'
דבכורות כוותיה ואף על גב דמשמע מתני' דאמה
מכרתי כוותיה ולא כרבא דפרק השוח' דסבר כרבי
יונתן דהיינו כחנני' והכל פירשתי לע"ל הטע"מי' :

ל ט **ולעניין** אותו ואת בנו אם כן נוהג בין בזכרים בין בנקבות בין האם
והבת בין האם ובנה בין האב ובנו אם היה מכיר
והוא הדין הבן תחלה ואח"כ האם או האב כדתנ'
שחט שני בניה ואחר כך האם סופג את הארבעים
ויום האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה
שלפניו ולא אחר הלילה שלאחריו כמו
בקדשים אף על גב דבעניין
קדשים כתיבא :

כיסוי הדם ל ש

כי יצוד ציד חיה או עוף ושפך את דמו וכסהו בעפר שחט מאה חיות במקום אחד כסוי
אחד לכולן ושפך וכסה במה ששפך יכס' וזהו בסכי'
והוא הדין בידו או בקיסם ובלבד שלא יכסה ברגל'
שלא יהו מצות בזויות עליו :

חד ושפך וכסה מי ששפך יכסה מעשה באחד ששפך ובא חבירו וקדם וכסה וחייבו ר"ג
עשרה זהובים אבל בזמן הזה לא עבדינן עובדא
בהא דהוי כמין דיני קנסות ובמידי דלא הוי חסרון
כיס לא עבדינן שליחותייהו כדאמרי' בהחובל :
השוחט ונתנבלה בידו פטור מלכסות השוחט את
הטריפה או ששחט ונמצאת טריפה ר"מאיר מחייב
בכסוי וחכמים פוטרין והיינו רבי שמעון דא' שחיטה
שאינה ראויה לא שמה שחיטה והלכה כמותו דראה
דבריו של רבי שמעון בכסוי הדם : ושנאן בלשון
חכמים :

וצריך שיתן עפר אף למטה כדאמר ר' זירא וכסהו בעפר עפר לא כאת' אלא בעפר
מלמד שיתן עפר למט' ועפר למעלה והיינו דאמרי'
פרק השוחט גבי יואב בר ת חליפא בדיק גרא ו
ושחיט עופא כד פרח ומזמן עפרא לכולי פקתא על
העצים ועל האבנים כדי שאם יפול הדם שם יהיה
עפר תחתיו :

ומותר לדבר אחר השחיטה קודם הכסוי בין שחיט' לכסוי אבל בין שחיטת
בהמה לבהמה ובין שחיטת עוף לעוף אין לו שאסור
לדבר מטעם דאמר פר' הקומץ רבא סח בין תפלה
לתפילה עביר' היא בידו וחוז' עליו מעורכי המלחמה
דהתם חדא מלתא היא תפילין של יד ושל ראש אבל
שחיטה אי בעי לא שחיט · אבל ספק הוא אם דבר
בינתים אם יצטרך לחזור ולברך על השחיטה על
העוף שני או לא דשמ' כדאמרי' סח בי' תפילי' לתפילי'
מברך שתים כמו כן בין שחיטה לשחיטה או שמא
כמו סח באמצע אכילתו אין צריך לחזור ולברך
המוציא לחם הכי נמי בין שחיט' לשחיטה וכיו"ן שספק
הוא אסו' לדבר בינתים כי יהיה יודע מה יעש' אחרי
כן ואפי' יודע שחייב לחזור ולברך על השחיט' אסור
לדבר בינתי' דאין לו לגרום חיוב ברכו' היכא ש
שיכול לפטור את עצמו כדאמרינן פרק בא לו ופרק
אלו נאמרין דתנן וגולל ספר תורה וקורא בו אחרי
מות

שות ואף בעטור ובעטור שב חומש הפקודי' קור' על פה ופריך בגמרא וכיתי ספר תור' ונקרי ביה ומשני ריש לקיש משום ברכה שאוכה בריכה אלמא היכא שיכול לפטור עצמו בברכה אחת אין לו לגרום חיוב ברכות מיהו היכא שאו'תן לי העוף או הסכי' פשיטא שאין זה הפסק כמו טול כרוך וגביל לתורי שאינו הפסק כי' ברכת המוצי' לאכילת המוציא :

תנן דם הכיתו ושעל הסכין רבי חייב לכסות אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא אבל יש שם דם בלא הוא פטור מלכסו' רבי יהודה בא לפרש דברי תנא קמא כדאמרי' פרק חלון אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רבי יהודה אימתי במשנתינו לפרש ובמה לחלק ואף על גב דבגמרא יש ברייתא כי האי גוונא וקאמר במאי ק קמפלגי רבנן סברי כל דמו רבי יהודה מקצת דמו ׳ שמא במאי קמפלגי דקאמר תלמודא רבי ירמיה דקאמ' פרק קמא דגטין דאימתי דרבי יהודה לחלק גבי ספינה גוששת אף על גב דהתם היא מ משנה פר' בתר' דחלה אמר רמי בר חמא דסבר שפיר זה בורר דאימתי מכל מקום הלכ' כרבי יוחנן דאימתי לפרש ואין חולקין כלל לא בברייתא ולא במתניתין דמסתמא ברייתא דהכא ומתני' הכל אחד ולמה יש לי לומר דפלוגי אהדדי כיון שסגוויות בלשון אחר מיהו אפילו רבי יוחנ' סבר שפיר שרבנן של ברייתא חולקין מדקאמרי דמו מלמד שחייב ל לכסות מיכאן אמרו דם הכיתו וכו' ׳ משמע כל דמו בין על הסכין בין חוץ ומכל מקום פליגי על רבנן דמתניתין דהכהו לאו לפלוגי אתו דאין כתוב שם זה הלשון ׳ ומ"מ הלכה הוא במתני' דאימתי לפר' אתא ופטור מלכסו' דם הכיתו על האבני' ושעל הסכין אם יש דם אחר עוד על העפר וכן פסק ר"ח : מ

במה מכסין בזבל הדק בחול הדק וכו' רבן שמעו' בן גמליאל אומר זה הכלל דבר המגדל צמחין מכסין בו דבר שאין מגדל צ צמחין אי אקרי עפר בשום פסוק מכסין בו כדתניא היה הולך במדבר ואין לו עפר לכסות שוחק דינר זהב ומכסה היה מהלך בתוך ספינה ואין לו עפר לכסות שורף טליתו ומכסה ופריך אמכאן דאקרי עפר דכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ולכך שורף טליתו ומכס' אלא דינר זהב מכלן דכתיב ועפרות זהב לו ועל כרחין עפר זהב ושריפת טלית אין מגדל צמחי' ולכך הוצרך קרא דאקרו עפר דכל

דבר המגדל צמחים מרבה תנא דהתם מוכסהו א אף על גב דלא אקרו עפר כגון כסורת חרשין דקה ונעורת של פשתן ושחיקת מתכות :

תנא רבנן בית שמאי אומרים אין מכסין אלא בעפר ובית הלל או' מצינו לאפר שנקר' עפר שנאמר ולקחו לטמ' מעפר שריפת החטאת והא דתנן ושוין שיחפור בדקר ויכסה ואפר כירה מוכן הוא משמע דבית שמאי מודו דבאפר כירה מותר ל לכסות התם מיירי באפר עצים שמגדל צמחים ׳

אבל אפר בשר שאין מגדל צמחין לא אף על פי שאיקרי עפר שריפה איכמי הכי קאמר ואפר כירה מוכן לכסות בו רוק או דבר אחר ולא מיירי לכסות דם צפור וחיה אם כן אפר כירה ונעורת פשתן וחול הדק וסיד וגם מגופ' שכתש' מותרין לכסות : מא

תנן בבהמה המקשה השוחט בהמה ומצא בה בן שמנ' חי קורעו ומוצי' דמו והבשר מותר בשחיטת אמו אבל מצא בה בן תשע' חי טעו' שחיטה דברי רבי מאיר וחכמים או' שחיטת אמו מ מטהרתו ׳ רבי שמעון שזורי אומר אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו ובגמ' רבי שמעון שזורי הייכו תנא קמא הפריס על גבי קרקע איכא ביכייהו דלרב טעון שחיטה משום מראית ה העין שלא ידעו שנמצא בבטן השחוטה ולר"ש לא : ההוא בן פקועא דכפל דיכא עילויה אתא לקמי' דרב אשי אמר ליה זיל שחטיה כרבנן משום מראית העין אבל משום איסור דרוסת הזאב ליכא כיון דמן ה התורה חשוב כשחוט מעיקרא אין הטרפות ניכר ומותר א"ל הא אמר רבי חנינא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנ' רבי שמעון שזורי הלכה כמותו אמר ליה אנא כי הא סבירא לי דאמר רבי יוכתן הלכ' כר' שמעון שזורי במתוקן ובתרומת מעשר של דמאי אבל במילי אחריני לא אם כן הלכה כרבנן וכן פירש ר"שי :

הלכך שחט בהמה ומצא בה ולד שאין לו יותר משמנה חדשים מותר בלא שחיטה לכולי עלמא ׳ מכל בהמה תאכלו ואם הוא בן תשעה הלכה כרבנ' דאמרי אין טעון שחיט' אבל אם הלך מעט על גבי קרקע או על דבר אחר הוי טעון שחיטה ׳ דאין הלכה כרבי שמעון שזורי דקא שרי אפילו חורש בשדה והיכא שמצאן בבטן ולא הפריס על גבי קרק' דמותר בלא שחיטה גם חלבו וגידו מותר כדתני' גיד הנש' חלבו אסור וכוהג בשליל

בשליל דברי רבי מאיר · רבי יהודה אומר אין חלבו אסור ואין נוהג בשליל · ואמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא מחלוקת בבן תשעה חי והלך לו רבי מאיר לשיטתו ורבי יהודה לשיטתו אלמ׳ רבנן דהיינו רבי יהודה דשרי בלא שחיטה שרי גם חלבו וגידו ומיהו לכולי עלמא דמו אסור דאמר רבי יוחנן אף לדברי המתיר בחלבו אוסר בדמו · והיכא ששחט בהמה ומצא בה בן תשעה חי והאם נמצאת טריפ׳ דהשתא אין שחיטת האם מועלת לשליל אמר רבי יוסי לדברי המתיר אוסר ולדברי האוסר מתיר פיר׳ לרבי מאיר פשיטא ישחוט השליל ומותר אבל לרבנן אינו מועיל שחיטת שליל שתלוי בשחיטת אמו והרי היא טריפה ורבא אמ׳ ארבע סימנין אכשיר רחמנא והיכא שאין סימני אמו מועילין לו יועילו לו סימני עצמו וכן הלכה כרבא וגם כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי אמי ד דקאמר הכי אמר ליה ייטר וכן אמר רבי יוחנן ייטר אבל פחות מבן תשעה · נראה שהשליל אסור דכיון ששחיטת אמו אין מתירו לפי שהיא טריפה מחיטת עצאו אינה כלום דאלו היה ילוד היה נפל ואסור וכן הוא השתא לכך כשנמצאת האם טריפה טוב לאסור כל הוולדות שימצא בתוכ׳ דאינו בקי להכיר מתי יש לו לוולד תשעה חדשים : מ ב

גיד הנשה תניא גיד הנש׳ מחטט אחריו כל מקו׳ שהו׳ וחותך שמנו מעיקרו ומשרשו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר גוממו עם השופי ועוד תניא אחריתא דסבר לא אסרה תורה אלא על הכף בלבד · ורבי יהודה אומר על הירך דכולי ירך משמע ומסתמא כל שכן לרבי מאיר דאסור מן ה התורה כמו לרבי יהודה יותר על הכף דהא מצריך חטיטה יתר מרבי יהודה ובין רבי מאיר ובין רבי יהודה בדאורייתא שוין אבל רבי מאיר הוא מצריך לחטט אחריו מדרבנן בכל מקו׳ ורבי יהודה לא אסר כלל אפי׳ מדרבנן אלא מה שאסו׳ מן התור׳ וכן משמע בעובדא דבר פאלי דהוה מנקר אטמ׳ חזייה שמואל הוה ניים א״ל חות ביה טפי מאן דאורי לך כר׳ יהוד׳ אורי לך ואמר רב ששת מאן דשקל בר פאלי דאורייׄ לרבי מאיר ומאן דשייר מדרבנן לרבי מאיר ולרבי יהודה מאי דשייר אפילו מדרבנן שרי אלמא רבי מ מאיר ורבי יהודה שוין בדאורייתא · וגם מצריך מדרבנן לחטט ולרבי יהודה לא צריך דאין שברא לומר דבר פאלי כקט מקצת דאוריית׳ ומקצת דרבנן והכל ברבי יהודה ולרבי מאיר כל דשקל דאורי׳ דאם

כן שלם דאורייׄ דהא איכ׳ תנא אחריג׳ דאמ׳ לא אסר תור׳ אלא שעל הכף בלבד זהו פחות מרבי יהודה :

השתא הלכה כרבי מאיר דאמ׳ גיד הנשה מחטט אחריו כל מקום שהוא ולא כר׳ יהודה דאמר גוממו לחוד דהא אמר שמואל חות ביה טפי ומסיק דהיינו כרבי מאיר ועוד סתם מתני׳ הנוטל גיד הנשה צרי׳ ליטול שלו כולו רבי יהוד׳ אומר יקיים מצות נטילה כלומר גוממו לבד אף על גב ד דכמו כן סתם אחריתא כרבי יהודה אין הטבחין נאמנין על גיד הנשה דברי רבי מאיר פירוש משום שיש בו טורח לחטט אחריו ולא על החלב אף על פי שאין בו טורח שישנו בכרת וחכמים אומרים נאמנין על גיד לפי שאין בו טורח כרבי יהודה מכל מקו׳ אירך סתמא הוי בתרא׳ וכן שמנו של גיד אסור דתניא שמנו של גיד מותר וישראל קדושים הן ונהגו בו אסור : מ ג

תניא בתורת כהנים כי כל אוכל חלב ונכרתה יכול אפילו חלב הדפנות והוא הדין לכל שומן בהמה יהא קרוי חלב ואסור ל לאכול תלמוד לומ׳ חלב המכסה את הקרב אסר על הכסלים וחלב הכליות פירוש אותו דבר הקרוי חלב במקום אחר גבי הקרבה אותו אסור בחולין לאכול ואפילו חלב אליה אומ׳ שלהי פרק כל הבשר דמותר לאכול ואף על גב דקרב למזבח בכבש מותר משו׳ דחלב אליה מקרי חלב סתמ׳ לא מקרי וכל שכן אותו שמכינו׳ שבתוך יותרת הכבד שמותר לאכול אף על פי שקרב למזבח דהא לא מקרי כלל בפסוק חלב · ותניא פרק אלו טריפו׳ את החלב להביא חלב שעל הדקין דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר להביא חלב שעל הקיבה :

השתא זהו דין חלב האסור מן התור׳ אמר רבי אבא אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמוא׳ חלב שעל המסס האוכלו ענוש כרת וזהו חלב שעל הקרב האי תרבא דקילבוסתא ענוש כרת זהו חלב שעל הכסלים דאמר רב יהודה ריש מיעיא באמתא בעי גרירה זהו חלב שעל הדקין ופי׳ ר״ש מכל מקום הקיב׳ לאח׳ שמתקכרת והולכת אותו קכר המחובר לקבה צריך גרירה שיעור אמתא והקיבה עצמה יש לה קרום שמן כל סביבותיה מבחוץ דפליגי בה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ואמרינן פרק אלו טריפות ד דאקשתא כ״ע לא פליגי דאסיר כי פליגי דאייתרא א איכא דאמרי דאייתרא כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי

פליגי דאקשתא · הלכך הלך אחר המחמיר ואפילו
דאייתרא אסיר ולהסיר הקרוש וכל שכן מאידך גיסא
דאקשתא וכן בבבל לא היו אוכלין כלל אלא היו מ
מנקרין אותה משני צדדין כדאמר' פר' מקו' שנהגו
כי אתא רבה בר בר חנה אכל דאייתרא ופריך לית
ליה נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם : מ ד

אמר רב יהודה חוטין שבעוקץ אסורין
חמשה חוטי בכפלי תלתא מימינ'
ותרתי משמאל תלתא דבימינ' הם מפצלי לתרי תרי
ושבשמאל מפצלי לתל' תלת ואי שליף להו כד חמימי
משתלפי ואי לא בעי חטוטי בתרייהו דהכי חוטין מ
מדרבנן הוא דאסירי דאמ' רב אסי חוטין אין חייבין
עליהם חלב אמר רחמנא ולא חוטין והחלב שעל
הכליו' אסור מן התורה וחוטי' שבתוך הכוליא אסור
ואין חייבי' עליו ולובן שבתוך הכולי' רבי ור' חייא חד
אסר וחד שרי והלכת' כמאן דאס' דהא רבא ממרטש
ליה רב אשי גיים ליה · אמר רב יהודה חמשה חוטי
הוו דכפלי דכולייתא דטחלי משום דמא תרב' דידא
ודלועא משום דמא הני דמשום דמא אם אחתך להו
ומלח להו שפיר דמי ואפילו לקדיר' אבל איכך משום
תרבא לית להו תקנתא הלכך צריך לנקר חוטין ש
שבזרוע שבכתף לפנים ואי לקדירה צריך לחתכם
ולמלחם ואי לצלי צריך לחתכם ולא למלחן · וכן
אמרינן אומצא פיר' דאסמיק שהכו הבהמה מחיים
ונתקבץ הדם שם שקורי' שנטרור בלעז וכן ביעי של
זכר וכן מזרקי זהו ורידין שבכתף ובלחיים אבל ה
הלשון אי חתכינהו ומלחינהו אפילו לקדירה שפיר
דמי ואי לצלי אם הניח על הנחלים רב אחא ורבינא
חד אמ' מצמת צמתי דמא ולא יצא לחוץ ואסור וחד
אמ' גומרי משב שאיב דמא ומותר והלכתא דמותרי'
כמאן דמיקל בחתכיה גרידא : מ ה

אמר רב כהנ' חמש' קרמי הוו תלת'
משום תרבא ותרי משום ד
דמא קרום שעל הכסלי' ושעל הטחול ושעל הכליות
משו' תרבא דביעי שעל ביצי זכר ושל מוקר' שהמוח
מונח בה משו' דמא הלכך צריך להסיר קרום מעל
הבהמה לצד שלפנים סמוך לדפנו' ולחזה וזהו קרום
שעל הכסלים וכן היותרת צריך לקלוף מבחוץ והכל
משום שהחלב הגדול המכסה הקרב הוא שוכב שם
אבל היותרת מבפנים לצד הריאה אינו צרי' להסיר
הקרו' שמאותו צד אין שום חלב ואם חתך היותרת
מן הבהמה ואי' יודע מה היה בפנים ומה היה בחוץ
צריך להסיר הקרום משני הצדדין : מ ו

רישא דכבשא ראש של כבש ושל גדי
כשרוצין להסיר שערו נותנין עליו
מים ומטמינין אותו ברמץ של גחלים אי אותבי' בית
השחיט' מידב דייב דמא ושרי אותבי' אצדדין מקווא
קווי ואסיר אותביה אנחירי' דץ ביה מידי שלא יסתם
הנקב מן הדם כשנופל שרי ואם לאו אסיר · ויש
מקומות שתרנגולת כשרוצין להסיר הנוצה נותנין
אותה על הרמץ ושפיר דמי דהא ליכא עכוו' שיעכבו
הדם לצאת כמו בראש בהמה ותו דכתוב בהלכות
גדולות האי מאן דמטוי רישא צריך לאתנוחי בית
השחיט' לתחת כי היכי דנדוב דמא והיכא דמשתלי
והפכיה מוקר' הוא דאסור באכילה רישא גופיה שרי
משמע דליכא איסורא כי אם משום קרום של מוח ש
שמלא דם ומתבשל המוח בדם שבקרו' ובתרנגולת
ליכ' למימ' הכי כי ראש התרנגולת אינו שם על הרמץ
אלא חותכה ומשליכה · ואפילו אינותנה על הרמץ
אינו איסור רק ראשה · וכן רגילו' לתת רגלי הבהמה
באור להסיר השיער ולהסיר הטלפים כמו כן מותר
דאפילו בראש אין איסורא אלא משום קרום של מוח
אבל דם שבשאר מקומות משאב שייב כורא והוא
הדין ברגלי בהמה גומרי משאב שייבי דמא · ויש
שמחמירי' ומולחין הרגלי' ושוהין כדי מליח' ומדיחי'
אותן לפני נתינתן על האש להסיר השיער והטלפים
ואחרי כן חוזרין ומולחין אותן כהוגן משו' שמליחה
ראשונה היתה כנגד הטלפים ועל השיער ולא כנגד
בבשר רק מעט : מ ז

אמר רב אסי בשר כיון שנתעלם מן
העין אסור פירוש אפילו במקום
שרוב טבחים ישראל משו' דאיכא למיחש שמא ה
העורבים מביאים הבשר שם ממקום רחוק ממקום
שרוב הטבחי' גוים ואות' שהניח שם לקחו העורבים
ופריך ורב היכי אכיל בשרא ומשני דלא עלים עיניה
או דאיכא סימנ' ואו' רבינו יעקב מכל מקום דאין ה
הלכה כרב דאמר בשר שנתעלם מן העין והניחה
אפילו בביתו אסור משום דשמא העורבים לקחוה
דרך פתח הבית או דרך חלון והביאו אחר' דמדקא"
רב היכי אכיל בשרא ולא קאמר ואנן היכי אכלינן
בשרא ש"מ דלדידן אתי ליה שפיר וכן פר' קמא ורבי
מאיר היכי אכיל בשרא כיון דחייש למיעוט ניחוש
שמא במקום שכין נקב הוה ש"מ דלדידן אתי ליה ש
שפיר דלא חיישינן למיעוט אם כן אין הלכה כרב

פרבי מאיר וכן משמע פרק אלו טריפות דאין הלכה
כרב דקא״ר חנינא מצא גדי שחוט בי׳ טברי׳ לצפורי
והתירוהו לו א״ר אמי התירוהו לו משום מצויאה כרבי
שמעון בן אלעזר וגש התירוהו משום שחיטה כרבי
יוסי בנו של רבי יוסי הגלילי דאמ׳ גבי הרי שאבדו לו
גדייו ותרנגוליו ומצאן שחוטי׳ דשרו וקאמ׳ מדהיתירו
לו משום שחיטה אם כן רוב ישראל הוו התם ומכל
מקום היכי ניחא הלא בשר שנתעלם מן העין אסור
לית להו דרב דאסר ולעיל מינה דקאמ׳ ההוא דאמר
דשקל בשרא ושדא בצינייתא דבי בר מריון אתא ל
לקמיה דאביי אמר ליה זיל שקול לנפשך ופריך והא
אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור והשתא מאי
פריכא מרב על אביי כיון דאין הלכ׳ כרב ויש ספרי׳
דגרסי אתא לקמיה דרב השתא פריך מרב ארב
וצריך עיון בירושלמי פרק אין מעמידי׳ אי גריס רב
ואפי׳ לגירסת הספרי׳ דאביי פריך שפיר והא אמ׳ רב
בשר שנתעלם מן העין אסו׳ ואפי׳ מאן דפליג על רב
ושרי הני מילי כשמצאה במקום שהניחה אבל הכא
שהביאה עורב ואינו יודע מהיכן מודו דאסיר דאימ׳
ממקום שרוב טבחי גוים הביא אותה׃ הלכך
אם הניח חתיכת בשר והלך לשוק וחזר ומצאה ב
במקום שהניחה אין חוששין שמא החליפו עורב
ומותרת אף על פי שאינו מכיר׳ אבל כשחזר ומצאה
במקום אחר יש לחוש לחילוף העורב עד שיהיה לו
בה סימן או יכירנה בטביעו׳ עין ואם הניחה בשוק
בין [illegible] או אפילו מצאה במקום שהניחה אסורה
אם אין מכירה בסימן או בטביעו׳ עין וכן אם שולח
ביד [illegible] הדין כן וכן רבה בר בר חנה מחתך לה
אתלת קרנתא ומשדר לה ביד [illegible] וכן אמ׳ רב בפ׳
אין מעמידין בחותם אחד אסור׃ מ ח

פרק גיד הנשה

אמר רבא אסור רבנן בטעמ׳ אסור רבנן
בקפילה׳ אסור רבנן בששים׳ ומפר׳
ר״שי פרק כל הבשר בפסק שלו דקיימא לן כר׳ יהודה
דאמר מין במינו לא בטיל דקאי רבי בשטתיה דאמ׳
בראשן דברי ר׳ יהודה בלא ניער וכסה וכן רב ושמוא׳
דאמרי פ׳ בתרא דעבודה זרה כל איסורין שבתורה
מין בשאין מינו בנותן טעם׳ מין במינו במשהו ואף
על גב דרבי יוחנן וריש לקיש אמרי התם אפילו מין
במינו בנותן טעם׃ מכל מקום הלכה כרב ושמואל
דהא אביי ורבא דהוו בתראי קיימן כוותייהו גבי א
חלא לגו חמרא וגבי חמירא דחטי בחמירא דשערי
דפליגי אי מקרי מי׳ במינו ולהוי במשהו או מי׳ בשאינו
מינו וליהוי בנותן טעם׳ וכן פ״ק דפסחים דאמ׳ רב
רב ושמואל חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו
במשהו דמשום חומרא דחמץ דהוי אף בל יראה וגם
לא בדילי מיני׳ כולי שתא דגז׳ שלא במינו אטו במינו
דבמשהו כשאר איסורין׳ ואמר רבא התם הלכתא
חמץ בזמנו בין במינו בין שאין במינו במשהו כרב
משמע דשאר איסורין סובר דבמינו במשהו ובחמץ
גזר אינו מינו אטו מינו׳ עד כאן פירש הגאון פרק
כל הבשר׳ ובתשובה אחת מוסיף דהא דאמ׳ רבא
פרק גיד הנשה אסור רבנן בששי׳ במין במינו איכא
מין בשאינו מינו וליכא קפילא [illegible] הוי בששים׳
התם רבא אמ׳ מילתא למר כדאית ליה ולמר כדאית
ליה׳ לרבי יהודה אשכחן שיעור ששים במין בשאינו
מינו וליכא קפילא׳ ולרבנן אפילו במין במינו׳ אבל
רבא עצמו סובר כרבי יהודה ואע״פ שקבל מרבותיו
רבינו יצחק ברבי יהודה דהלכ׳ כרבנן לא ידע טעם
שלהם מפני הראיות שהביא׳ ורבינו יעקב מכל מקו׳
פירש דהלכה כרבנן דאפילו מין במינו הוי בנותן
טעם דהא רבי יוחנן סובר כן פרק בתרא דעבודה
זרה כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן
בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך׳ ואף על גב דרב
ושמואל פליגי עליה התם׳ הא אמרינן פרק קמא
דביצה רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן בר מתלת׳
ובפרק מי שהוציאוהו אמרי׳ רבי יוחנן ושמואל הלכה
כרבי יוחנן׳ ועוד פרק התערובות אמר רבי אליעזר
בן יעקב חרסן של זב וזבה אם כבסו בין במים בין
במי רגלים של אדם טהור פעם ראשון ושני טמא פ
פעם שלישי טהור אלמ׳ סבר מין במינו בטל׳ ומשנת
רבי אליעז׳ בן יעקב קב ונקי׳ ועוד דאמ׳ רבא התם
אסור רבנן בטעמא אסור רבנן ברובא מין במינו
ברובא׳ ועל כרחין היינו מן התורה דאלו מדרבנן
הוי בששים אפילו לרבנ׳ כדאמר רבא עצמו פרק גיד
הנשה׳ ואלו לרבי יהודה מין במינו לא בטיל מן
התור׳ מקרא דולקח מדם הפר ומדם השעיר׳ אמנם
כוכל לרחות זאת דבדבר יבש מודה ר׳ יהודה דאפי׳
מין במינו לא הוי במשהו כדתנן פר״ כוטל אמר רבי
יהודה מעלין את המדומע באחד ומאה׳ והיינו אפי׳
מין במינו חטין בחטין דאו חטין בשעורי׳ הוי תרומ׳
בשאר איסורין כדתנן במסכת ערלה ומייתי לה פרק

ציר הכשה גריסין של תרומה שנתבשלו בעדשים אין בהם בנותן טעם אפילו אין בהן להעלות בק"א ומאה מותר. ועוד דקרא דמייתי בספרי דוהרמותם את חלבו את מקדשו ממנו להוכיח דבעינן בתרומה א' ומאה במין ומינו כתיב'. אבל מין בשאינו מינו לכולי עלמא בנותן טעם. מכל מקום יש ראיה דמין במינו בנותן טעם מר' יוחנן ומר' אליעזר בן יעקב ומרבא דפרק גיד הנשה. והא דפרק בתרא דעבודה זרה פליגי אביי ורבא גבי חלא ותמר' וגבי חמירא דחטי דמשמע דאי טעמא ושמא שוה הוי במשהו כדין מין במינו היינו דוק' בטבל ויין נסך. ותדע דלא כתבו אלא חלא וחמרא דשייך ביין וחמירא דחטי דשייך בטבל ורבי יוחנן מורה בהו דהוי במשהו. והא דפרק כל שעה דאמ' רבא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו. כרב היינו כרב דאסר תרוויי' במשהו גבי חמץ ולא מטעמיה דאלו רב אס' במינו מן הדין בכל איסורין וגבי חמץ דחמיר גזר שלא במינו אטו במינו. אבל לרבא תרווי' בין במינו בין שלא במינו במשהו. ולא גרסינן כרב במילתיה. אם כן שכל לומר יותר בפשיטות דתרווייהו הוו גזירה לרבא וכן משמע בה"ג דלא גרסינן כרב דאיתא התם אמר רבא חמץ בזמנו בין במינו בין בשאינו מינו אסור ומדלא יהיב שיעורא למילתיה ש"מ במשהו כרב:

הלכך נהגו העולם כדברי רבי יעקב דבין במינו בין שלא במינו בנות' טעם אם כן טוב לנו שלא לסמוך על קפילא גוי שיכשה אם יש טעם איסור בהיתר אלא לשער בששים כדאמ' רבא היכא דליכא קפילא בששים שיותר אין הטעם הולך וכן אמר רב נחמ' ביצה בששים ואין ביצה מן המנין וכן שלהי עבודה זרה גבי עכברא בשכרא הלכת' בששים וכן כל איסורין שבתורה. ואם בקדרה נפל האיסור משעריני' אם יש ברוטב שהוא בעין ובקיפה ובחתיכו' ששים של היתר את הכל כשר. אבל במאי דבלע קדירה מהרוטב של היתר דהא לא ידעינ' מה בלעה. ועוד דכמו כן בלעה מן האיסור שהוא מהותך ונמחה מעט. אם לא ראינוהו תחלה קודם שנפל כי ההוא כזית דתרבא שנפל לדקולא דבשרא וקודם שנפל היה יותר ועתה נמוך. ופירש רש"י דקולא קלחת סבר לשעור' במאי דבלע קדירה לכרף לה של היתר. אמרו לה אטו דהיתירא בלע דאיסור' לא בלע. הלא המחוי של איסור נכנס גם בקדירה. והיכא שמוכא האיסור ומכירו יש' ליכנו והשאר מותר

אם יש שם לבטל טעם של איסור וישער מכל מקום כאלו כולו נמחה דהא לא ידע כמה נמחה ואף על פי שרואהו עתה גדול ועב כמקודם שנמחה מכל מקו' נמחה ונפלט טעמו וחזר ונבלע ונוסף מן ההיתר. ואם נפל בקדיר' של איסו' אם היא בת יומה התבשי' כולו אסור שהרי אין בתבשיל ס' של איסור דמשערינ' כאלו הקדירה כולה חתיכה של אסור ולא משערינן כמה בלעה בתוכה תחלה מן האיסור דהא לא ידעי' כמה בלעה. הילכך לעולם חומרא אם נפל איסור בקדירה של היתר לא נשער ששים כי אם ברוטב ובחתיכות של היתר ולא במאי דבלעה קדירה מן ההיתר ואם נפל היתר בקדירה של איסור לא נשער במאי דבלע הקדירה מן האיסור תחלה רואין כאלו הקדירה כולה מאיסו'. אבל אם נפל היתר בקדירה של איסור שלא היתה בת יומה התבשיל מות' דנותן טעם לפגם הוא ושרי אבל לכתחילה אסור לבשל בקדירה של איסור אפילו אינה בת יומה כדאמרינן שלהי ע"ז דגזרי' שאינ' בת יומה אטו בת יומה. מ ט

והיכא שנתחב כף של איסור בקדירה מלאה היתר צרי' שיהיה ס' ברוטב ובחתיכו' שבקדירה כפי שנכנס מן הכף ברוטב כי כל מה שנתחב ברוטב רואי' כאילו היא איסו'. ואם כף חולב' נתחב בקדירה שיש בה תבשיל בשר אם הכף בת יומה צריך ששים בתבשיל לבטל כל מה שנתחב מן הכף בקדירה ואז התבשיל והקדירה מותרת והכף אסורה שהרי בלועה מחלב ומבשר ואם אין ששים הכל אסור ואם הכף אינה בת יומה אם כן התבשיל והקדירה מותר אפילו ליכא ששים אבל מכל מקום הכף אסורה שהרי בלועה מטעם הבשר לכן אסור לתחבה בקדיר' של חלב. וכן אסור לתחב' בקדירה של בשר שהרי בליעת' היתה תחלה מחלב ואף על פי שאינה בת יומה לכתחלה אסו' גזירה שאינ' בת יומה אטו בת יומ' ואי' סברא לו' שנגעלה כשנתחב' בקדיר' של בשר ופלט' החלב וכן הדין בכף הבלועה מבשר שנתחבה בקדירה של חלב והיכא שספק אם היה ס' בהיתר לבטל דבר האסו' אם כן אסור דטעם הולך עד ששים וקיימא לן דטעם כעיקר כדגמרי' מגיעולי גוים או ממשרת ענבים פרק אלו עוברין הכ"א מפיקא דאורייתא לחומרא לאפוקי מפירוש רש"י שפיר' דטעם כעיקר מן התורה אב"ל לדבריו היכא שנשפכו המים ולא ידעינן אם היה ס' בין מים בין חתיכות של הית' לבטל האיסור הוי ספיקא דרבנן ולקולא והחתיכות

של

של היתר או דגים או ביצי׳ או בשר׳ הנשאר יהא מות׳
לדבריו · אבל אם המים והחתיכות של היתר בפנינו
ואינו יודע לשער או למדוד אם יש ששים אין לו׳ כאן
הוי ספיקא דרבנן שהרי אין קרוי ספק דבר שאדם
יכול לברר ולשער דדעת הטפשים אינו כלום ·

ועתה אפ׳ דין טעם כעיקר אי דאורייתא
או דרבנן· פירש רבינו שלמה מ״מ
דטעם האיסור שישנו בהיתר אינו אסור מן התורה
אפי׳ אכל מן ההיתר כל כך שאכל מן האיסור הנבלע
שם כזית בכדי אכילת פרס דמן התורה אין אסו׳ אלא
איסור שהוא בעין ולא טעם איסור נבלע במקו׳ אחר
ומגיעולי [redacted] שצוה הכתוב להגעיל כלי מדין לא ב
גמרינן דחדוש הוא דאפילו בת יומא אי אפשר דלא
פגמא ואפי׳ הכי אסריה רחמנ׳ וקרא דמשרת דמייתי
פרק אלו עוברין אסמכתא בעלמא תדע דעל משנת
טפת חלב אמר אביי טעמו ולא ממשו דאורייתא
מדבעינן טעם גבי טפת חלב· ורבא אמר דרך
בשול אסרה תורה משמע דסבר לאו דאורי׳ והלכה
כרבא לגבי אביי · ועוד אמר רבי יוחנן פרק בתרא
ד[redacted] כל שטעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין
עליו טעמו וממשו אסור ולוקין עליו · ותו דאמרינן
פרק גיד הנשה זהו היתר מכלל איסור מה שהתיר
הכתוב לבשל עם איל נזיר · וקאמר רבא לא נצרכה
אלא לטעם כעיקר דבקדשים אסור · והכא גבי זרוע
בשלה מותר מדנקט רבא בקדשים טעם כעיקר א
אסור משמע הא בחולי׳ שרי ואין נראה לרבינו יעקב
מכל מקום אלא טעם דעיקר דאורייתא במין בשאי׳
מינו כדמייתי פרק אלו עוברין מקראי דמשרת וגעולי
גוים ולאו אסמכתא נינהו ומאן דיליף מן געולי [redacted]
לאו חדוש הוא דרבי עקיבא יליף טעם כעיקר מן
געולי [redacted] ולא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא
דלא פגמא וקרא דמשרת להיתר מצטרף לאיסור
ורבנן ילפי טעם כעיקר דמשרת אבל מגעולי [redacted]
לא ילפי דסברי דחדוש הוא דאפי׳ בת יומא פגמה
פורתא ואסרה תורה אלמ׳ טעם כעיק׳ לאו אסמכת׳
הוא דכמו לרבי עקיבא מוקי לה להיתר מצטרף
לאיסור היינו ללקות מן התורה בכזית בכדי אכילת
פרס ואלמא רבי עקיבא דיליף מגעולי [redacted] טעם
כעיקר סבר דלאו חדוש הוא דסבר בת יומא לא פ
פגמה ואפי׳ רבי מאיר דסבר שלהי [redacted] דבת יומא
פגמא סבר לאו חדוש הוא דיליף מיניה נותן טעם
לפגם אסור ואנן קיימא לן כרבא דא׳ פר׳ בתר׳ [redacted]

הלכתא נותן טעם לפגם מותר אלא לאו חדוש הוא
ועוד דאמרי׳ פרק התערובות עיסה חטה מן הארז
ומן החטי׳ אם יש בו טעם דגן הוי חייב בחלה ואדם
יוצא ידי חובתו בפסח וחייבין על חמוצו כרת שמא
טעם כעיקר דאורייתא ואם תאמ׳ זהו מפני שממשו
של חטין ישנו בעיסה אבל בליעת טעם גרידא
אינו כעיקר מן התור׳ מכל מקו׳ דקראי דמייתי פרק
אלו עוברין נראה דהוי דרשה גמורה והאי דפרק
כל הבשר דחויא בעלמא הוא דקאמר רבא אבשר
בחלב לא תפשוט דטעמו ולא ממשו דאורייתי׳ משום
התם דרך בשול אסרה תורה אבל אמת הוא דהוי
דאורייתא מקראי דמשרת וגעולי [redacted] והאי דא״ר
יוחנן כל שטעמו ולא ממשו אסו׳ ואין לוקי׳ עליו מיירי
במין במינו דבטל ברובא מן התורה כדאמר רבא
בפרק התערובות אמור רבנן ברובא כגו׳ מין במינו
אבל מדרבנן הוי בס׳ כדאמר רבא בפרק גיד הנשה
אמור רבנן בס׳ מין במינו ולכך אין לוקין עליו והוא
הדין אפי׳ טעמו וממשו של איסו׳ ישנו בעין דאי׳ לקין
עליו אם אין מכירו אלא בטל ברובא שלא נקט טעמ׳
ולא ממשו לומר דאפי׳ הכי איסורא איכא ועוד דלא
פסיקא ליה אלא הכי צריך לפרש אם אין מכירו ·
וטעמו וממשו לוקין עליו מיירי כמו כן במין במינו
היכא שמכיר ממשו של איסור אבל במין בשאינו
מינו הוי טעם גרידא ולוקי׳ עליו · והר׳ יוסף ברבי
יצחק בן הכדיב רבי יוסף מקינון היה אומר דמיירי
שפיר במין בשלא במינו דאף על גב דטעם כעיקר
דאורייתא היינו מגיעולי [redacted] דאמר קרא תעבירו
באש והיינו עש׳ אבל לאו ליכא ולכך אין לוקי׳ וקשה
על דבריו הלא בפסולי מוקדשי׳ כתיב תזבח ואכלת
בשר׳ ודרשינן תזבח ולא גיזה ולא עבודה ואין זה
כי אם לאו הבא מכלל עשה דהוי עשה דאפילו הכי
תניא פרק שני דבכורות הגוזז והעובד בפסולי ה
המוקדשין סופג את הארבעים אלא על כרחי׳ היינו
טעמא דבקדשים כתיב לא תגוז ולא תעבוד וכי
הוממו ונפדו שריין שהן חולי׳ וכי אמר קרא תזבח
דדרשינן ולא גיזה גילה לנו שהם באיסורן הראשון
בלאו דלא תגוז · ושלהי מכות דאמרינן המנהיג
שור פסולי המוקדשין לוקה משום כלאים : הוא
הדין דלוקה משום עבודה כדפרישית אלא איסור
כלאים גרידא קא חשיב שמשמיענו דגוף אחד הוא
ועשאו הכתוב שני גופין דכתיב כצבי וכאיל הוא
הדין נמי כי אמר קרא בגיעולי [redacted] תעבירו באש א

אהדריה

אהדריה לאיסוריה קמא ואשמעי׳ דפליטת איסו׳ מכלי הוי איסור ולעולם בלאו · ומורי רבינו יעקב היה מפ׳ דשפיר מיירי במין בשאינו מינו והכי פירושא טעמו ולא ממשו כגון שאין כזית איסור בתוך כדי אכילת פרס אין לוקין עליו · אבל טעמו וממשו שיש כל כך איסור שיש כזית בכדי אכילת פרס לוקין עליו והיינו דאמרינן דטעם כעיקר בקדשים אסור דמשמע הא בחולין שרי הוא הדין דבחולין אסור והא דנקט קדשים משום דבקדשי׳ מיירי גבי זרוע בשלה · ועוד דרבי׳ יעקב גרים לא כרבנ׳ שא להיתר מצטרף לאיסו׳ משום דפריך תלמודא מהתם כפקא הנוגע בבשרה יקדש שאם פבולה תיפסל והאי קרא מוקי לה. להיתר מצטרף לאיסור פרק אלו עוברים. ובחולין הוא דשרי אבל טעם כעיקר קא מפיק דמשרת · ולר״ע מגיעולי גוים. ואפילו בחולי׳ אסר · מיהו פרק ג׳ מינין אמרינן ורבנן תיפוק לי היתר מצטר׳ לאיסו׳ מחטאת · ומשני התם לטעם כעיקר הו׳ דאתא וכהאי׳ סוגיא אתיא הך דמפיק טעם כעיק׳ מיקדש דכתי׳ גבי חטאת ואפילו למאי דמפיק פרק אלו עוברין מקרא דחטאת היתר מצטרף לאיסור ולא לטעם כעיקר · מכל מקום מייתי הכא קרא דחטאת לטעם כעיקר משו׳ דאי לאו דהוה כפקא לן טעם כעיקר מקרא אחרינא כגון ממשרת או מגיעולי גוים אז הוה מוקימ׳ קרא דחטאת לטעם כעיקר דפשו׳ יותר לאיסו׳ ולא להיתר מצטרף לאיסור וכי האי גונא אשכחנא פרק הקורא את המגילה לא לא מוהלין אלא ביום מקרא דביום השמיני · ובפרק אם לא הביא מוקי ליה לרבות אפילו בשבת ומיעוט לילה מפיק מבן שמנת ימים שא במגילה מייתי קרא דפשוט יותר למעט לילה אי לא הוה אלא חד קרא ·

אמנם מורי רבינו יצחק ברבי שמואל קש׳ לו על גירס׳ הספרי׳ דגרסי טעם כעיקר דבקדשים אסור והכא שרי בזרוע ב בשלה · והלא ליכא טעם זרוע באיל הא איכא ששים דמיניה גמרינן למישרי ב חולין בששים ואילך ואי כתיכת טעם איכא בששים אף בחולין הוה אסו׳ דהא טעם כעיקר דאורייתא ואפילו לר״ש דפי׳ טעם כעיקר דרבנן מ״מ לכל הפחו׳ מדרבנ׳ הוה לן למיסר בחולין אפילו כי איכא ששים ומאה כיון דאיכא כתיכת טעם דהא מקראי דמשרת וגעולי [redacted] דהוו אסמכתא ב גמרינן דמדרבנן אסור דטעם בעיקר ואי תפר׳ לא כדרכא לטעם כעיקר דבקדשים אסור דאפילו יותר מס׳ ומאה כהי דטעם כעיקר גמור ליכ׳ ולכך מותר בחולין מכל מקו׳ טעם כל דהו איכא ואפי׳ הכי אסור בקדשים והשתא אתי ליה בפשיטות ליפנא דקדשים אסור דמשמע הא בחולי׳ שרי אם כן אין ראיה מכאן לרבי׳ שלמה דבחולין לא הוי טעם כעיקר מן התורה דהא לא מיירי כי אם בטעם גרוע כל דהו ביתר מס׳ ולכך בקדשים דווקא אסור ולא בחולין ועוד היאך תוכל לפרש דבקדשים אסור טעם כל דהו הא תנן פר׳ דם חטאת קדשי׳ וחולין או קדשי קדשי׳ וקדשים קלין בכותן טען הלא לעולם חשוב כתיכת טעם א אפילו ביותר מס׳ ומאה · מיהו יש לומר במין בשאינו מינו מיירי דבעינן כתיכת טעם גמו׳ וחשוב אבל מין במינו אוסר בכל שהו בקדשים כרבי יהודה בשאר איסורין דהא זרוע בשלה מין במינו הוא מכל מקום קשה דאמרי׳ פרק התערובות אמ׳ ריש לקיש הפגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור ש״מ טעם ברוב לאו דאורייתא במין במינו ובהקומץ רבה נמי אמרינן שתי מנחות שנקמצו ונתערבו בטל ברובא לרבנן דרבי יהודה ותו אמרינ׳ פרק דם חטאת בכל יום ויום כעט״ ניעול לחברו ואינו צרי׳ מריקה ושטיפה והשתא בשלמא אם אין מין במינו אף לקדשים בטל ברובא מדאורית׳ אף על גב דמדרבנן צריך ס׳ מכל מקום בכלי המקדש אוקמוה אדאורייתא אבל אי בטעם משהו אוסר בקדשי׳ מדאורייתא אם כן בשל שלמים אתמול אמאי מבשל בה שלמים היום כדמפ׳ שלהי עבוד׳ זרה הא ממעט להו בזמן אכילתן שלא יהו נאכלין רק היום מפני שלמים דאתמול שנבלעו בשל יום מיהו יש לומ׳ משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם כי ההיא דפרק כל הבשר דגים שעלו בקערה מותר לאכלן בכותח שהבשר נותן טעם בקער׳ ומן הקערה בדגים ועדיין הוא היתר כמו כן שלמים ד דאתמול בקדירה ומן הקדירה בשלמי׳ דהיום ועדיין הוא היתר · וזמן של שלמים דאתמול עד לילה הבא ומותרין לאכול שלמים דהיום לשני ימים ולילה אחד מכל מקום קשה דשלהי עבוד׳ זרה מפרש דכי מבשל בה חטאת הדר מבשל בה שלמי׳ לאלתר ואמאי הא מביא קדשי׳ הללו לידי פסול דאוסר שלמי׳ הללו. לזרי׳ לנשים ולעבדי׳ דאין נאכלין שא לזכרי כהונ׳ כחטאת הבלוע בשלמי׳ ולא שייך לומ׳ נותן טעם בר נות׳ טעם שא כשיש שתי נותני טעם של היתר קודם שיבא זמן האיסור כמו דגי׳ שעלו בקער׳ קודם שיאכלם בכותח ותו דדווקא עולין כמו דם הפר ודם השעיר לא בטיל במין במינו לרבנן אבל מין במינו שאינ׳ עולין שפיר בטיל

בטיל לרבנן אפילו בקדשים · כדאיתא פרק הקומץ
רבה והתם נמי בשמעתא דכבלה בטלה בשחוטה
מוכח דבקדשים דמין במינו בטיל לרבנן ואפילו ל
לרבי יהוד' היכא דלא אפשר להיות זה בזה וכרי' לפ'
לגירסא לא כרכה לטעם כעיקר דפעמים שים חוץ
לרוטב מקצת מן הזרוע ומקצת מן האיל וכונגעו' זה
לזה ונותן טעם זה הזרוע באיל ואפי' הכי מותר דכל
דרך בשול התיר הכתוב ומה שאו' דבקדשים אסור
הוא הדין נמי דבחולין אסור אלא משום דאיירי ב
בזרוע בשלה דהווקדשים נקט קדשים · ולפי' רבינו
יעקב נמי דגרים לא נצרכא להיתר מצטרף לאיסור
צריך לומר כגון דפעמים שמקצת זרוע ומקצת איל
חוץ לרוטב הן ונותן טעם הזרוע באיל ובכזית בין
איל בין בליעת טעם של זרוע חייב בעלמ' בקדשים
והכא בזרוע בשלה התירו הכתו' ולפי מה שפירשתי
דנותן טעם הוי מן התורה בממש הא דאמרינן ב
בירושלמי דמס' ערלה אמ' רבי אבהו בשם רבי יוחנן
כל נותני טעם אין לוקין עליהם חוץ מאיסורי נזיר ·
התם פיר' כלומר היתר מצטרף לאיסור דבפרק אלו
עוברין ובפרק שלשה מינין את' רבי אבהו אמר רבי
יוחנן אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר ·
והתם בפרק אלו עוברין ובפרק שלשה מינין דאמר
שתי קופו' של חולין ושתי קופות של תרומה ונפלו אלו
לתוך או מותרין שאני הו' חולי' לתו' חולין נפלו ותרומ'
לתוך תרומה נפלה ופרי' אי כזית בכדי אכילת פרס
לאו דאורייית' כי אם בבת אחת אמאי את' שאני אומר
כיון דאיכא שיעור כתיכת טעם לפי מה שפירשתי
דטעם כעיקר דאורייתא יש לומר הכי מילי במין ב
בשאו' מינו אבל התם מיירי במין במינו דמדאורייית'
בטיל ברוב' דאי מין בשאינו מינו היאך אמ' ריש לקי'
פרק הערל והוא שרבו חולין על התרומ' ורבי יוחנן
אמר אף על פי שלא רבו · וכי תימא דמקאמר כזית
בכדי אכילת פרס אם כן איכא רובא דחולין ואם כן
מדאורייתא בטיל כיון דהוי מין במינו ואם כן מאי
פריך אמאי אמרינן שאני אומר · ויש לומר משום
דהוה לן להחמיר כיון דבמין שאינו מינו כי האי
גוונ' הוי מן התור' אי נמי כיון דבמין במינו החמירו
חכמים ש' מדרבנן אב"ל לא הוה לן למימ' שאני או' · ב

תנן גיד הנשה שנתבשל עם הגידין אם
מכירו בנותן טעם ואם אינו מכירו
כולן אסורין הרוטב בנותן טעם · ופריך בגמרא
ולבטיל גיד הנש' ברוב' בריה שאני ובריה לא בטלה

הכא משמע דקרוי בריה אפילו דבר שאין בו עכשיו
חיות · וכן לעיל אכלו לגיד הנשה ואין בו כזית לוקה
מאי טעמא בריה הוא ואין לו שיעור · וכן שלהי כל
הבשר אכל נפור טהורה בחייה בכל שהו משו' אבר
מן החי במיתתה בכזית משום איסור נבלה · נפור
נבלה בין במיתתה בין בחייה בכל שהו משום עוף
טמא דהוי כמו בריה ואי' לו שיעור ואם כן פ' אלו הן
הלוקין דאמרינן רסק תשעה נמלים ואחד חי לוקה
שש · ומפרש שש חמש לאוין האמורין בשרץ
הארץ משום החי ואחת משום כזית נבלה השת' חי
דקאמר לאו דווקא חי שהרי נפור דווקא טמאה אף
במיתתה במשהו אלא חי היינו שלם את קרוי בריה
ולוקה בכל שהו אבל חתוך צריך כזית אף משו' שרץ
הארץ כדאמרינן במעילה לוקה על אכילת שרצים
בכזית והיינו כי אינם שלמים · והשתא מה טעם יש
שנפור טמא' קרויה בריה אם אוכלה שלם להתחייב
בכל שהו משום אוכל בשר אפי' במיתת' אם כן קרוי
בריה אפי' אין בו חיות וכן גד הנש' ואפי' נפו' טהורה
במיתתה צריך כזי" משום נבלה אפי' שלם ואינו קרוי
בריה ועוד דתנן פר" התערובו' כל הזבחי' שנתערב
שור הנסקל או אחד מחטאו' המתו' אפי' אח" ברבוא
ימותו כולן ופריך בגמ' אמאי וליבטלו ברובא ומשני
במסקנא בעלי חיים לא בטילי · ופריך ונכבשינהו
דנכיידן פי' נעמידם במקום צר וקטן כי היכי שילכו
משם ברוחק וכל אחת ואחת כשהיא פורשת מן
החדר נימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה
שיקח מן הקבוע ולשם הם אסורי' משום דבעלי חיו'
לא בטילי והשתא מאי פריך וליבטלו ברובא ולימא
בריה הוא ולא בטלה ואפי' בלא חיות כמו גיד הנשה
ונפור טמא' במיתתה ויש מפרשי' דאי' קרוי בריה כי
אם אותו דבר שאסורו בא מיום שנבראה כמו גיד ה
הנשה ועוף טמא ודג טמא אבל שור הנסקל ונפור
טהורה שנתנבלה לא וקשה על זה הרי חלב המכסה
הקרב וחלב הכליות וערלה וכלאי הכרם דאסירי
משו' בריתן ובטילי ומו' רבי' מפרש דכל דבר ששמו
עליו בעודו שלם וכשאין שלם אבד שמו אותו קרוי
בריה כגון עוף טמא כשאין שלם אין קרוי עוף טמא
אלא חתיכה של עוף טמא · וכן גיד אין קורין
אותו גיד רק כשהוא שלם וכשהוא חתוך אומרין ח
חתיכה של גיד אבל נבלה אפילו חתיכה אחת
קורין אותה נבלה לכך כי אמר הכתוב לא תאכל
גיד לא בשר כשאו פירש בין גדול בין קטן כדאמרי"
פרק

פרק שלישי דשבועו׳ לא מכינו אוכל כל׳ שהו שחייב ופריך והרי בריה ומשני בריה כמי כמפרש דמי אבל נבלה לא שייך למימר בין גדול בין קטן אלא בדבר שהוא שלם והרי אפי׳ חתיכה אחת קרויה נבלה ושור הנסקל כמי הרי אמר הכתוב את בשרו והא דתנן פרק אלו הן הלוקין כמה יאכל מן הטבל ויהיה חייב כזית רבי שמעון אומר כל שהו ובגמרא א״ל להם ר׳ שמעון הרי נמלה דבכל שהו ורבנן בריה בשמה חשיבא והשתא הלא דבר שאין בו נשמה כמי חשוב בריה כמו גיד הנש׳ וכמו צפור טמאה במיתתה ואידכר שהיתה תחלה בריה קא״ל לאפוקי חטה הלא כפור דברי׳ במיתת׳ אפי׳ שלם צריך כזית במיתתה משום נבלה וכן חלב הכליות׳ וי״ל לדבריו קא אמרי לדידי אין קרוי בריה אלא דבר שסמו עליו כ כשהוא שלם דווקא אבל חטה אפילו כתושות מקרו טבל אבל לדידך דקא אמרת כל שהוא למכות בכל דבר אודי לי מיהא דווקא במידי דאיכא נשמה׳ וכן תנן חתיכה של נבלה ושל דג טמא שנתבשלו עם חתיכות אחרו׳ אם מכירן בנותן טעם ואם אינו מכירן כולן אסורו׳ והרוטב בנותן טעם ופריך בגמ׳ ולבטיל ברובא ומשני שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד לפני האורחין השתא משמע דחתיכה כ נבלה קרויה חשובה ולא בטלה באלף הואיל וראויה להתכבד לפני האורחים [illegible] וקשה שלשי [illegible] דתנן אלו אוסרין בכל שהו וחשיב חתיכת בשר בחלב׳ ובגמרא כמי קאמר איסורי הנאה קא חשיב במתני׳ דאוסר בכל שהו והשת׳ הלא איכה ראויה להתכבד לשום אדם שהרי אסורה בהנאה ותו פ׳ [illegible] דתני׳ חתיכת חטאת טהורה במאה חתיכות חולין כולן אסורות חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות חטאות טהורות כולן מותרו׳ אמאי מותרות מאי שנא מחתיכ׳ בשר בחלב דאוסר׳ בכל שהו׳ ועוד מאי שנא מחתיכת חטאת בחתיכת חולין דאוסרין בכל שהו׳ ויש לומר שזהו כללו של דבר כל חתיכה שאם תתבטל תהא ראויה להתכבד לפני אורחים מקרי חשוב ולא בטל ולכך חתיכת בשר בחלב אם תתבטל בחתיכת היתר תהא מותרת וראויה לתת אחת מהם לפני אורחים לכך אוסרת בכל שהו וכן חתיכת חטאת שנתערבה בחתיכות חולין׳ אבל חתיכת חטאת טמאה שנתערבה בחתיכות חטאות טהורות כי כמי תתבטל ותהא כולן טהורות בשביל בך אין אחת מהן ראויה להתכבד לפני אחרים דכל הכהנים יש לזה חלק כמו לזה ואפי׳ לכהן שאינו ממשמר שלו אינו קרוי בכך ראוי להתכבד כיו׳ שאף אם כאמר שבטלה מכל מקום [illegible] ולישרא׳ ולכשים כי אם לזכרי כהונה׃

הלכך אם נתערב איסו׳ בהיתר במין במינו בטל ברוב בדבר יבש אפי׳ מדרבנן דמן התורה כל מין במינו בטל ברוב בין דבר יבש בין דבר לח כדאמ׳ רבא פ׳ התערובו והיינו טעמא משום שטעם של איסו׳ אינו יכול להיות ניכר אפילו כשיבשלם יחד הלכך בדבר יבש שאין איסו׳ נבלע בהיתר בט׳ ברוב אפי׳ מדרבנן מדפרי׳ פרק גיד הנש׳ או חתיכ׳ נבלה ונבטיל ברוב׳ והוצרך לתרץ גיד בריה הוא וחתיכה ראויה היא להתכבד לפני אורחים ולא בטילי ואם נתבשלה כמי חתיכה של איסו׳ קטנ׳ עם חתיכות של היתר אם אינו מכירה בטלה ברוב חתיכות היתר כי על חתיכ׳ שנתבשלה עם שאר חתיכות׳ וליבטול ברובא אבל אם מכיר חתיכת האיסור יסירנה׳ וכיון שלא הותרה על ידי בטול ברוב אם כן יצטרך ברוב ו ובחתיכות היתר ס׳ לבטל המחוי כדאמר רבא אמור רבנן בס׳ כגון מין במינו מדרבנן ואפי׳ אינו מכיר חתיכת האיסור דהשתא מותרת ברוב מכל מקום צריך ס׳ ברוטב ובחתיכו׳ לבטל המחוי שנכנס בשל היתר דאין בטל ברוב אלא מיעוטו שהוא בעין ולא דבר שנבלע בהיתר וכן חלב של איסור שנתערב בחלב של היתר או יין ביין שנגעו בו [illegible]׳ ואי״א אסור במשהו אלא אותו שנסכו [illegible] צריך ששים כיון שנתערב זה בזה ולא סגי ברוב אבל מין בשאינו מינו צרי׳ ס׳ בהיתר אפילו בדבר יבש דאם יבשלם יחד יהא הטעם של איסור ניכר בהיתר ואם מכירו יסיר האיסור וצריך ששים לבטל המחוי ואם אינו מכירו כגון שנסרך בחתיכות קטנות בטל בששים והכל מותר ואינו צריך להסיר אחת לא במין בשאי׳ מינו הבטל לו בששים ולא במין במינו הבטל ברוב בדבר יבש דאף על גב דתרומה שנתערב׳ במאה של חולין בטלה ומותר הכל לזרים וצריך להרים אחד כשיעור תרומה שנפלה כדתנן במסכ׳ תרומו׳ ובפרק כוטל כמי אמרינן מעלין בשבת המדומע ב בא׳ ומאה אלמא צריך להרים שיעור תרומה שנפלה הרי מפרש בירושלמי היינו מפני גזל השבט פירוש גזל הכהן אבל באיסור שבטל בהיתר ליכא למימ׳ שום גזל אם הם מאדם אחד ואין צריך להרים׳ ואם

אסור

איסור שקרוי בריה כגון דבטמא׳ כשהוא שלם או עוף טמא או זבוב או גיד הנשה כשהם שלמים קרויים ב
בריה: ואפילו מתים אם נפלו תוך היתר אם מכירם ישירם · והטעם אם נתבשלו עם ההיתר יתבטל בששים ואם אינו מכירן אפי׳ באלף לא בטיל דבריה לא בטלה והני מילי כשהוא שלם ולא קרוי בריה כ
כדאמרינן ריסק תשעה נמלין ואחד חי דדווק׳ אחד חי דהיינו שלם ואפי׳ מת קרוי בריה אבל מקצתן חתוכין אפי׳ ישכן עם ההיתר בטלים בס׳ ועוף טהור שהוא נבלה או נאסר מחמת בליעת איסור וכן דג קטן וטהור שנבלע האיסור אינו קרוי בריה · ואם נתבשלו או נתערבו עם אחרים של היתר אם אינו מכירן בטלים בס׳ וכמו כן כל דבר חתיכה נבלה או חתיכה של בשר בחלב או עוגה של חלה וכל דבר הראוי להתכבד לפני אורחין אם נתערבו באחרות אפי׳ באלף לא בטילי אם אינו מכירן כדתנן חתיכה של נבלה שנתערבה בחתיכות של היתר אם אינו מכירה כולן אסורות וכן פרק בתר׳ [illegible]״ אילו אוסרין בכל שהו בשר בחלב ודווקא חתיכת בשר בחלב שנתערבה בשאר חתיכות לא בטלה משו׳ דחשיבא שראויה להתכבד לפני האורחים אבל טפת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש ס׳ על החתיכ׳ לבטל הטפה מותרת כדתנן פרק כל הבשר דטפת חלב אינה ראויה להתכבד וכמו כן כל דבר שבמנין מה שרגילין למכור במנין ביצה טריפה או של נבלה או פירות גסות של ערלה אפי׳ באלף לא בטילי ואם חתיכת היתר נאסרת מחמת בליעת איסור בטלה בשאר חתיכות כיון שאינה אסורה מחמת עצמה כי אם מחמת בליעת איסור אם כן חשובה שראויה להתכבד אינו מחמת איסור הבלוע ובטלה ברוב ביבש בשוכן או בס׳ אם נתבשלה עם אחרות ולא דמי לחתיכת בשר בחלב שאינה בטלה דכיון דכל אחד בפני עצמו וכי נתבשלו נאסרו דמיא לחתיכת נבלה ולא בטלה וכן ביצה כשרה שנאסרה מחמת בליעת איסור ונתערבה באחרות בטלה ואינ׳ קרויה דבר שבמנין וצריך עיון:

והשתא שפירשתי דדבר הקרוי בריה או דבר שבמנין או ראוי להתכבד לפני אורחים שהם אסורים בתערובת עם היתר אפי׳ באלף אם פירש אחד מן התערובות אותו אחד שפירש ולא נאמ׳ כל דפריש מרובא פריש ומותר אלא אנו׳ גזיר׳ שמא יקח מן הקבועין שהם יחד כדאמרי׳

פרק התערובות כי נתערב שור הנסקל ברבוא ס
שוורים שהם זבחים ימותו כולן ופריך ונכבשינהו דנכיידן ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה שמא יקח מן הקבוע אבל גבי תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח ואינו יודע מאיזה מהם לקח כיון שהספיקא נולדה ממקו׳ הקביעות וכל קבוע כמחצ׳ על מחצה דמי כדגמרי מקרא ביומ׳ ובסנהדרין ובנמצ׳ על הארץ או בנמצא ביד [illegible] מותר משום כל דפריש מרובא פריש ורוב החנויות של העיר מוכרות בשר שחוטה והתם ליכא למגזר דילמא יקח מן הקבוע שהרי האיסור מבורר וניכר לבדו וההיתר מבורר וניכר לבדו לא מחזקינן ליה דילמא במזיד יקח מן האסור כיון שמכירו אבל במקום שהאיסור וההיתר מעורב יחד ומהתור׳ הכל מותר על ידי שבטל ברוב אך מדרבנן אסרו משום דבר שבמנין או בריה איסרית כי פירש אחד מהן אתי ליקח ממקום שהם יחד כך פיר׳ מורי רבי׳ יצחק בר ר׳ שמואל אבל רבינו יעקב מ״כ היה מתיר כי אם בא זאב וטרף שנים או שלשה בהמו׳ ונתערבו כולם יחד וכי פריש כל חד וחד היה מותר מטעם כל ד
דפריש מרובא פריש וזה לא נתיישב למו׳ רבי׳ משום גזירה שמא יקח מן הקבוע ושמא היה רבינו יעקב מ״כ סובר כי דווקא גבי קדשים החמירו טפי למגזר שמא יקח מן הקבוע ויש להתירן מטעם אח׳ מטעם ספק ספיקא שהרי אין דרוסה אלא ביד ושמא הכן שנשא הארי והזאב שנשא הטלה והחזירו שמא הוא לא הכה אותו ביד אלא בשינים נשאה ואפי׳ אם הכה אותה ביד שמא זו היא זאת שלוקח האיש מן העדר אם כן כולן מותרין לשני אנשים או לאיש אחד מלבד אחת· אמנם אני פי׳ בסוף הלכות אסור והיתר· דדבר שהוא ספיקא דאורייתא אפי׳ באלף לא בטיל אם הוא דבר שבמנין כמו ביצה של ספק טריפה שנתערבה באלף כולן אסורות: נ א

והא דאמרן היכא שאיסור לבדו ידוע ורוב ההיתר ידוע לבדו ואם פירש אחד מותר משום כל דפריש מרובא פריש הני מילי שלא ראינו שפירש אלא מצינו הדבר לארץ או ביד [illegible] או קטן שלא נולדה לנו הספיקא עד אחר שפירש אבל אם בפנינו נפל לארץ או לקח [illegible] משם ולא הכרנו מאיזה מקום אם אסור מן התור׳ זהו כמו לקח הישרא׳ גדול ואין יודע מאיזה מקו׳ לקח דספיקו אסור כדאית׳ פרק קמא דפסחים תשעה צבורין של

מצה

מצה ואח' של חמץ ואתא עכבר' ושקל מחד מינייהו ולא ידעינ' מאיזה כבור לקח היינו תשע חנויות וכו' לקח מאחד מהם אסור והאוא על כרחין קא מיירי שלקח אותו העכבר בפנינו דאי שלא בפנינו ל ולקח אמאי הוי איסור טפי מאם כמצא ביד דאמרינ' דהוי מותר ובפרק התערובות דאמרינן וככבשינהו דכניירן דכי כיירן היינו דכידן שלא בפנינו אז כימא כל דפריש מרובא פריש אי לאו גזירה שמא יקח מן הקבוע ודווקא כי האיסור ניכר וידוע לבדו ורוב ה היתר ידוע לבדו לשם שייך לומר כל קבוע כמחצה על מחצ' דמי ואם לקח מאחר ואין יודע מאיזה לקח אסור אבל בדבר המעורב שאין ניכר איזה אסו' ואיזה היתר לשם אין לומ' קבוע אלא הכל מותר אם רוב היתר כמין במינו ותרומה באחד ומאה וערלה באחד ומאתים והא דמנשני פרק התערובות גזירה שמא יקח מן הקבוע לאו דווקא קאמר משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי אלא מקום שהם קבועין עדיין ולא פירשו שאסורין משום דבעלי ח חיים לא בטילי כדמפרש התם או משום שהם דבר שבמניי' ואם שאינו הכל בטל בשש' אפי' תרומ' וערלה כדתנן במסכת ערלה שאין מינו להקל כו' כל זה פירש מו' רבינו :

תנן טפת חלב שנפלה על חתיכה של בשר אם יש נותן טעם באותה חתיכה ינער הקדירה אם יש בנותן טעם באותה קדירה למאן דאמר אפשר לסוחטו אסור וסובר חתיכה עצמ' היא נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן פי' חתיכה שנאסר' מחמ' בליעת האיסור ואח' כתן אות' החתיכה בתוך הקדיר' שצריך ס' לבטל אותה חתיכ' ולא סגי לבטל האיסו' הנבלע הכי פירוש של משנ' טפת חלב על שנפלה החתיכ' של בשר ואי' בה ס' באות' חתיכה של בשר לבטל את הטפה נאסר' החתיכה לפי שיש בה נתינת טעם של חלב ואם אחרי כן ניער הקדירה בכף ועל ידי כן נכנסה החתיכה בתוך ה הרוטב אז צריך ששים בקדירה לבטל כל החתיכה שנאסרה מהכ' משמע שחלב מפעפע בכל החתיכה דאי במקצתה גרידא כי כמי כיער וכסה אמאי צריך ששים לבטל כל החתיכה הלא לא נאסרה כולה וש"מ איסור הנבלע בחתיכ' אין הולך חוץ מאות' חתיכה אלא על ידי רוטב שמוליך הבליעה חוצה לה אבל ביבש לא אזלא הבליעה אפילו יש חתיכה אחרת כ נוגעת לה ואינה אוסרת אותה דאם מתפשטת מ מחתיכה לחתיכה בלא על ידי רוטב כי כמי אין ס' בחתיכה למה נאסרה למה לא יסייעו לבטל הטפה גם חתיכות אחרות שנוגעו' לה דאי משום שנאסרה אחת ותחלה נעשית כולה נבלה וצריך ס' לבטל כל החתיכה אכ"ו אפילו בלא ניער חתיכה וכסה ברוטב נאסרו כולן שצריך ס' לבטל החתיכ' ראשונ' אבל למ"ד אפשר לסוחטו מותר ולית ליה חתיכ' עצמה נעשית נבלה וכי נער נמי בסוף אין צריך רק ס' לבטל טפה הבלועה אין להוכיח כל זה דהכי פיר' נער הקדירה שנכנסה לה החתיכה ברוטב אם יש טעם של טפה באותה קדיר' שאין צריך ס' לבטל החתיכ' רק לבטל הטפה אבל יש להוכיח מגמרא דתניא טפת חלב שנפלה על חתיכ' כיון שנתנה טעם באותה חתיכה נעש' נבלה ואוסרת את כל החתיכו' כולן מפני שהן מינה דברי רבי יהוד' וחכמים אומרי' עד שיתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכו' אמר רבי נראי' דברי רבי יהודה בשלא נער ושלא כסה ומפר' תלמודא אילימ' לא נער ולא כסה כלל תבלע בלע מפלט לא פליט פירוש אותה חתיכה בלעה הטפה של חלב ולא פ פלטה אות' ולמה נאסרו שאר חתיכות שאצלה אלמא אין בליעה הולכת מחתיכה לחתיכה שאצלה אפילו שתיהן חמות ורותחות והן ביבש ואין זאת אוסרת חברתה אף על פי שאלו היתה הראשונ' נבלה גמור' אוסרת אותה שאצלה כדאמרינן פרק גיכד בנו' חם לתו' חם דברי הכל אסו' השת' שלא נאסר' אלא מחמת בליעת איסור ואותה בליע' אינה הולכת חוץ לה אלא ע"י רוטב שנער וכסה לא תאסור חברתה החתיכה אחר' שאצלה כיון שהאיסור עצמו אינו הולך שם כך פירש מו' רבינו יצחק בר רבי שמואל : נב

השתא אתי שפיר דאף על גב דחתיכת היתר שנאסר' מחמת איסור פורת' ולא היה בחתיכה ס' לבטל אם נתחב' אותה חתיכה ברוטב של היתר צריך ס' לבטל החתיכ' ולא סגי בס' לבטל איסור הנבלע בה דחתיכ' עצמ' נעשית נבלה ואף על פי כן כי מלחו בשר היתר דהמלח אסו' משום שבלוע מדם הנפלט כדאמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה אמאי אין אותו מלח כמו חתיכ' איסור ויאסור הבשר והלא נותן טעם בבשר אלא מכיון שהדם האוסר את המלח אינו נבלע בבשר לפי שדם אין מפעפע אין הבשר אסור דאין לו כח במלח לאסו' במקום שדבר האוסרו אין יכול ללכת ולהתפשט וכן כל מקום ש שהצריכו

שהבריכו חכמי' קליפ' ולא יותר מחמת כי אין האיסו' מפעפע למה אין אותה קליפה נעשית נבלה ותאסר עוד קליפה סמוך לה ואות' קליפה שנייה תאסור עוד אחרת וכן לעולם וגם פעמי' שבקליפ' יש שומן ואותו שומן הוא מפעפע ותאסור הרבה אלא כיון שאיסור עצמו אינו הולך יותר אין הקליפה אוסרת ולא יהיה טפל חמור מן העיקר וגם פעמים שנותנין בגגית הרבה בשר למלוח ונותנין עצים ואבנים בשולי ח הגגית להפסיק בין הבשר והדם והציר הנוטף מן הבשר ופעמי' לאח' זמן כשמסירי' הבשר מן הגגית מוצאי' מקצת חתיכת בשר בתוך הציר והדם שנטף אותו מקצת פשיטא שהו' אסור ואפילו לית ביה פילי ולא סגי בקליפה דמה שהיה בציר חשוב כמו כבוש ואמרי' כבוש הרי הו' כמבושל וכן הוא מנהג לחתוך מה ששורה בציר ועוד מעט שיעור קליפה ומתירין כל המותר׳ ויש תימה הלא הדם הולך למעלה כמו חלב המפעפע בכל החתיכה ואותה חתיכה עצמה נוגעת למעלה באחרות והכל אסור וצריך לומ' שדם שבלוע אין מפעפע למעלה והא דאמרי' דגי' ועופות שמלחן זה עם זה אסורי' שאני דגים ועופות דרכיכי ומכל מקום יש לחוש כי פעמים באותו מקצת בשר שבתוך הציר יש שמנונית והו' בלוע מדם ונהי דהדם אין הולך למעלה השמנונית מיהא שנאסר נעשה כ נבלה ומפעפע למעלה כמו חלב דאמרי' גדי שצלאו בחלבו אסור למיכל אפילו מריש אוניה משו' דחלבו מפעפע ומסתמא הוא הדין שמנונו' ולמה לא תאסור כל החתיכה ואפילו מה שבתוך הציר ואותה חתיכה תאסור האחרות אלא כיון שהדם הבלוע בשמנונית אין מפעפע אין השמנונו' אוסר אף על פי שמפעפע למעלה כיון שהדם האוסרו אין הולך שם אבל אין לומר אע״פ שהחלב מפעפע וכן שומן היינו לצדדין או למטה אבל למעלה אין מתפשט והולך שהרי כי פליגי רב ושמואל פר' כיצד צולין בחם לתוך צונן אי עילאה גבר או תתאה גבר היכ' דהוי חם לחוך חם מודו דהכל אסור בין תחתון בין עליון:

ואולם לפירוש הרב רבי' אפרים האומ' כי אין אומר חתיכה עצמה נעשית נ כבלה אלא דווקא בבשר בחלב לא יקשה כלום מה טעם אין קליפ' ראשונ' אוסרת עוד סמוך לה והמלח הבלוע מדם למה אין אוסר הבשר ושמנונית שבציר למה אין אוסר שהרי לא נעשי' נבלה רק הדם הבלוע והו' אין מפעפע ואדרב' אי הוה מפעפ' הוה מתבטל

בס' והשמנונית או המלח הנאסר אינו נעשה נבלה אפילו תוך רוטב להצריך ששי' רק דם הבלוע אמנם אין לסמוך על דבריו ולהקל אלא יש להחמיר ככל רבותינו הקדמונים שתופשים כן שחתיכה עצמה נעשית נבלה אפי' בשאר איסורין ואוסר' כל החתיכו' כולן ואם כן אם חתיכה אחת נאסרה אם אחרי כן תחבה ברוטב צריך ס' לבטל כל החתיכה ולא סגי בששים לבטל כל האיסור כדברי הרב רבי' אפרים שתופש שהיתר לא נעשה איסור נבלה רק בבשר בחלב חדא שהקדמונים לא נהגו כמותו ועוד שיש לנו די להקשות ולתרץ על דבריו כמו שמפר' בסמוך ואשכוות לא נסמוך ורב ורבי יוחנ' ורבי חנינא סברי פרק כל הבשר אפשר לסוחטו אסו' גבי בשר הבלוע מחלב ושמואל וריש לקיש סברי אפש' לסוחטו מותר ומסתמא הלכה דאסור חדא דהלכה כרב באיסורי לגבי שמואל כדאמר פרק מי שהוציאוהו והלכה כ כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש כדאמרינן בהחולץ ובפרק בהמה המקשה:

פירש הרב רבינו אפרים אפילו למאן דאמר חתיכ' עצמ' נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות עד ס' לבטל החתיכה ולא סגי בס' לבטל הבלוע היינו דווקא בבשר בחלב דהתם פליגי והיינו טעמא דכל אח' לבדו מותר וכי נתערבו נאסרו אז נעשית כל החתיכ' נבלה וצריך ס' ברוטב ובחתיכות היתר לבטל כל החתיכ' ולא סגי בששים היתר לבטל טיפת חלב הבלועה שגם הבשר מ מקריא נבלה ולוקה עליה אם אכל חצי זית מבשר וחצי זית מחלב אבל משאר איסורין אין לוק' עד שיאכל מן ההיתר כל כך שיאכל בו כזית מן האיסו' הבלוע דאי' היתר מצטרף לאיסו' ולכך אם אותה חתיכ' היתה אחרי כן ברוטב לא יצטרך רק ששים לבטל האיסור הבלוע ונהי ד דהחתיכה לעולם אסורה דשמא לא פלטה כל איסור שבלעה מכל מקו' הרוטב מותר אם יש ששים לבטל הבלוע וגם מייתי ראיה מההוא כזית' דתרב' דנפל לדיקולא דבשרא סבר רב אשי לשעורי במאי דבלע דקולא ופירש רש״י דקולא קלחת ונפל בתוך הרוטב והכזיתא אף על פי כי שמא ינמק היה רוצה לבטלו אפילו במה שבלע הקלחת אבל לא רצה לפרשו כמשמע דקולא סל מלא בשר משום שחתיכ' ראשונה נאסרה כולה שאין בה ס' לבטל הכזיתא ויצטרך ס' חתיכות אחרות לבטל אותה חתיכה לכך הוצרך

לפרש

לפרש שנפל בתוך יורה של רוטב שאין צריך ס׳ רק
לבטל הכזית אבל לפירוש הרב רבינו אפרים אתי
שפיר כמשמעו דקולא של מלח בשר ואפילו ביבש
שלעולם אין צריך רק ס׳ לבטל הכזית ולא ס׳ לבטל
החתיכה שנאסרה תחלה מיהו אין ראיה כלל שהרי
הוכחתי לעיל על משנת דטפת חלב דביבש איסור
הבלוע בחתיכ׳ אחת אי׳ מפעפ׳ אל החתיכ׳ הנוגעת
בה וגם אותה חתיכה ראשונ׳ אף על פי שהיא שמנה
אינ׳ אוסרת את האחרות הנוגעו׳ בה כיון שהאיסור
עצמו הבלוע בה אי׳ יכול לילך יותר ממנה ואם כן
אפי׳ בשל מלח בשר כי נמי אי׳ ס׳ בחתיכ׳ שנפל עליה
כזית בשביל כך לא אסרה אותה חתיכה את
האחרות וגם אין לשער בשל כיון שלא נכנס בתוכו
מן הכזית הבלוע בחתיכה כיון שהם ביבש ולכך
נמי הוצרך לפרש קלחת שיש בה רוטב :
ועוד היה מביא ראיה דאמ׳ רב הונא פרק גיד הנשה
חתיכה של נבלה ודג טמא כיון שנתנה טעם כ
בחתיכות חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל
החתיכות כולן מפני שהם מינה ופריך רב ספר׳ כיו׳
דסב׳ רב מין במינו לא בטיל ואפי׳ לא נתנה טע׳ נמי
ומשני בשקדם וסלקו לחתיכה של נבלה ולא נכנס
ברוטב כי אם חתיכו׳ היתר שנאסרה וצריך ברוטב
ס׳ לבטל כל החתיכו׳ וכיון שאין ברוטב שאינו מינה
ששים לבטלה נאסרו כל החתיכות אפילו אלף לפי
שהן מינה והשתא מ״מ למ״ל נתנה טעם בה והלא
בלא טעם נאסרה כיון דמין במינו לא בטיל ואותה
חתיכה לבדה אוסרת כל החתיכות שבקדירה כיון
סברי ש׳ לבטל כל החתיכ׳ אבל לפירו׳ הרב ר׳ אפרים
אתי שפיר דאין צריך ברוטב רק ס׳ לבטל הבליעה
כיון שאין זה בשר בחלב ואי לא נתנ׳ טעם בחתיכ׳
אף על פי שאותה חתיכה נאסרה במשהו מכל מקום
כשנכנס׳ ברוטב אין צריך ס׳ לבטל הבלוע דכמאן
דליתיה דמי מיהו איכא ראיה כלל דכהאי דכשקבלה
טעם לא יצטרך שיש׳ לבטל כל החתיכה היכא שלא
קבלה טעם אף על פי שנאסר׳ אות׳ חתיכה לרב לא
החמירו חכמים לומר חתיכה עצמה נעשית נבלה
להצריך ששים כמוה אלא כשקבלה טעם ואדרבא
מו׳ רבי׳ מקש׳ מההיא שמעתת׳ על פירושו רבא אמר
אפי׳ תימ׳ שלא קדם וסלקן הוה ליה מין במינו ודבר
אח׳ וסלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו
ומבטלו לדידן הכי פירושו ברוטב שהו׳ אינו מינו יש
ששים לבטל חתיכה אחת אבל אין ששים לבטל

שתי החתיכו׳ ולכך אי לא קבלה חתיכה ראשונ׳ טעם
הנבלה לא יצטרך ברוטב רק ס׳ לבטל הנבלה והרי
ישנו והכל מות׳ כדפרישית לעי׳ ועתה שקבלה טעם
נעשית. גם כל השתי׳ נבלה ויצטרך ס׳ לבטל שתי
החתיכות והרי אין ברוטב לבטל את שניהם והכל
אסור אפי׳ באלף חתיכות שברוטב שהן מינו אבל
לפי׳ הרב ר׳ אפרים כיון שהחתיכה נבלה היא תוך
הרוטב שלא סלקה משם נפקא מינה אי החתיכה של
היתר קבלה תחלה טעם של נבלה הלא לעולם א״צ
ברוטב כי אם ששים לבטל האיסור הראשון · ויש
לפרש דקא איירי שנתמעט נפח חתיכה נבלה במה
שבלעה אותה חתיכה של היתר וקמ״ל דאף על גב
דאם אין נותן טעם באותו הבלוע של היתר אי׳ צריך
רוטב אלא כדי לבטל החתיכה של נבלה שנתקטנה
מכל מקום כיו׳ שנתן הבלע טעם הרי הוא כמו בעין
וצריך ברוטב שיש׳ מן החתיכ׳ של נבלה ומן הבלוע
שבחתיכת היתר : תירוץ זה לשון מורי וקמ״ל דאם
אי׳ נותן טעם אף על גב שהחתיכה נאסרה במשהו
חוץ לרוטב לפי שהוא מינה מכל מקום כי נתחבו
שניהם ברוטב אין צרי׳ שיש׳ ברוטב אלא מן הנבלה
שנתמעט׳ ולא מן הבלע דהוי כאלו איננו בעולם לגבי
אינו מינו והא דתנן פרק קמא דתמורה אין המדומע
חוזר ומדמע אלא לפי חשבון סאה תרומה שנפלה
לפחות ממאה חולין ונאסרו חזר ונפל מן המדומע
למקום אחר אי׳ אוסר אלא לפי חשבון התרומה שבה
ולפירו׳ הרב רבי אפרי׳ אתי שפיר דלא אמרי׳ חתיכה
עצמה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב ולדידן נמי
לא תקשי דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה
אלא בדבר לח או בבליעת טעם ושלהי ע״ז דכי אתא
רבין אמר ר׳ יוחנן יין נסך שנפל לבור של יין היתר
ונפל שם קיתו׳ של מים רואין היין של היתר כאלו איננו
והשאר יין נסך רבה עליו ומבטלו ומפ׳ הת׳ דלרבנן
לא בעי קיתון של מים תחלה אלא לבסוף הוא מועיל
כמו כן והשת׳ מיד כשנפל היין נסך לבור יין היתר
אסרו במשהו ונעשה הכל נבלה וכי נפל קיתון של
מים לבסוף אמאי סגי ביה לבטל היין נסך לחודיה
דקאמ׳ סלק את מינו כמי שאינו וי״ל דמיירי שלא נפל
מן היין נסך תחלה עד נתינת טעם ביין של היתר
ואף על פי שנאסר במשהו לא אמרינן נעשה הכל
נבלה להצריך ששים גם ביין של היתר וכן פירשתי
לעיל גבי שקדם וסלקו למאן דאומר מין במינו לא
בטיל ונאסרה מן התור׳ כל שכן גבי יין דאינו אסור

במשהו כי אם מדרבנן לרבי יוחנן וקשה דאמרינן
התם חמרא מן היתיר' לגו מיא דאסור בנותן טעם
ואם יש ששים של מים לבטל טעם היין הכל
מותר ואמאי והלא קמא קמא שנפל היין לתוך מים
נעשת הכל נבלה ולדברי הרב רבי אפרי' אתי שפיר
דלעולם אין ס' כי אם לבטל האסו' ראשון מי' לדידן
צריך לומר דאיירי שנפל היין של היתר הכל בבת
אחת שיעור ששים ולדברי הרב ר' אפרי' אתי שפיר
תקנת הגעלה בכלי מדין דיורה גדולה מסתמא אין
ששים במים לבטל איסור הנפלט דבדידה משערי'
וגם להגעילה באחרת לא תמצא מחזק' ששי' יורות
כזאת ואם כן כי הגעילו' נעשו המים כולן נבלות
וחוזרין ונבלעי' ומסתמ' לא הצריך הכתוב להגעיל
את כלי בן יומו דאי' בן יומו הוי נותן טע' לפגם ומותר
ולא תמצא שהגעילו כי אם כלים קטנים מאד כגון
סכיני' ביורה מחזקת ס' כמותן ולדבריו אע"פ שהמ'
נאסרי' כי חוזרי' ונבלעי' אינו חוזר ונבלע מן האיסור
רק מעט שהרי משליך כל המים של הגעלה לחוץ ·
ובשביל אותו פורתא שחוזר ונבלע מגעילה פעם
שנייה ומה שנפלט מן האיסור בטל בששים מיהו אי
חתיכה עצמה נעשית נבלה אי' אלא מדרבנן כשאר
איסורין אתי שפיר ולכל הפירושי' דאין אנו מגעילין
כלי הנאסר אלא לאחר שאינו בן יומו כ"ל א"לה דקד"ק
מורי' רבי' יצחק בר' שמואל : רב אמר אפשר
לסוחטו והא אתמר כזית בשר שנפל לתוך יורה של
חלב אמ' רב בשר אסור חלב מותר פי' שיש ס' בחלב
לבטל טעם בשר ואין ס' בבשר לבטל טעם חלב ואי
סלקא דעתך אפשר לסוחטו אסור חלב אמאי שרי
חלב נבלה הוא פירוש שחוז' ונפלט מן הבשר ואוסר
את כל החלב שביורה משום דמין במינו לא בטיל
לרב ומשני אמ' קרא לא תבשל גדי בחלב אמו גדי
אסרה תורה ולא חלב ופרי' והא אתמ' חצי זית בשר
וחצי זי' חלב שבשלן זה עם זה א' רב לוק' על אכילתו
את ל"ם בשר ולא שנא חלב אסור והא דחלב שביורה
מותר דנפיל כזית בשר לתוך יורה של חלב רותח
דמבלע בלע הבשר את החלב מפלט לא פליט חלב
סוף סוף כי נייח הדר פליט ומשני בשקד' וסלקו' מהך
שמעתתא דקא פריך תלמוד' חלב שנפלט מן הבשר
חלב נבלה הוא ואוסר את כל החלב שבתוך היורה
משום שהוא מינו וכן כמי הוא במסקנא דכל החלב
שביורה הוי אסור אי לא קדם וסלקו קודם דנייח :
מכאן מוכיחין רבי' שמואל ורבי' יעקב דאם חתיכה
נבלה נפלה בקדירה שיש בה הרבה רוטב והרבה
חתיכות של היתר למ"ד מין במינו לא בטיל דכי כמי

אסור

נאמר שלך את מינו את החתיכ' של היתר כמי שאינו
והרוטב שאין מינו יש ס' על החתיכה נבלה ומבטלה
אכתי' צריך בחתיכות ששים לבטל הרוטב הנבלע
בחתיכת נבלה וכי הוא חוזר ונפלט אוסר את כל
הרוטב שהוא מינו ומו' רבי' יצחק בר רבי שמוא' אומ'
דאדרבא מהכא קשי' לדבריהם שהרי תירץ תחלה
גדי אסרה תורה ולא חלב ולפיכך חלב שביור' מותר
מה בכך הלא בלע מים הנבלעים בנבלה כי נפלטו
המים נעשו מים של איסו' כמו מים של הקדש ושל ע"ז
ואוסר כל המים שביורה מטעם מין במינו הוא הדי'
חלב הנפלט מן הבשר יהיה לו דין חלב של איסור
ויהיה אוסר כל חלב שביור' מדרבנן דמי גרע החלב
הנפלט מן הבשר מן המים הנפלטין מן הנבלה אלא
ודאי היינו טעמא שרוצה לומר דחלב הנפלט אינו
אוסר חלב שביורה משו' דאע"פ שחלב הנפלט נעשה
נבלה היינו טעמ' משום טעם בשר ושמינו' המעורב
בו ולכך יותר לא יהיה בו כח לאסור כאלו היה כולו
בשר דאז יתבטל בחלב שביור' לפי שהוא אינו מינו
ולכך תירץ גדי אסרה תורה ולא חלב שמדמה בשר
בחלב לדין שאר איסורין ואם כן ה"ה רוטב הנפלט
מן הנבלה אין לו דין רוטב של איסור אלא יש לו דין
בשר נבלה ויתבטל ברוב שבקדירה אפילו למ"ד מין
במינו לא בטיל והא דקאמר מעיקרא דחלב נבלה
הוא ואוסר כל חלב שביורה וכן אמת הוא במסקנא
דכל חלב שביורה אסור היינו דווק' גבי בשר בחלב
ומן התור' נמי אסור והיינו טעם דכל אחד ואח' לבדו
מותר וגזירת הכתוב הוא דכי נתערבו אסורי' ולוקה
על חצי זית בשר ועל חצי זית חלב אבל בעלמא
אי' לוק' על כזי' רוטב שנפלט מן הנבלה עד שישתה
כל כך מן המים שיהיה בו כזית מן טעם שמנונית
הנבלה הבלוע בהם דאין היתר מצטרף לאיסור רק
בקדשים ולכך מים שנבלעו אפי' מדרבנן אי' אוסרין
כשנפלטו אלא כאלו כולן הם דבר שאסר אותם :

נ ג **הלכך** מלח הבלוע מדם כגון
שיורים ממלח בשר ו
ונתנוהו בקדירה אם יש ס' כדי שיעור של מלח הכל
מותר ואין צריך יותר אף על פי שהמלח נעשה נבלה
וגם עדיין המלח נתן טעם בקדירה אף ביותר משא'
הוי הכל מות' לפי שאין לו המלח כח לאסור יות' מאם
היה כולו דבר הנבלע מדם או נבלה האוסרו דאז
יתבטל בס' ואין לו דין מלח אסו' כגו' מלח של הקדש
ושל ע"ז שאוסר בכל עד כתיב' טעמו שזהו יותר משא'
ובלא שום ראי' דמלח שבלוע מבשר או תבלין שרכו
במדוכה של בשר ונתנו המלח בתבשיל מחלב אין

אפכא מלח הבלוע מחלב או דכו במדוכה של חלב
ונתנוהו בתבשיל בשר דליכא למסרי שמא משום דהוי
נ״ט בר נ״ט דהא תבלין חזק וחריף והוי מר דכמו בית
שאור וגם פלפלין חריפי הוי כמו כגון שחתכו בסכין
דלא שריכן מחמת נ״ט בר נ״ט ואסור משום טעם מ
ממש הנבלע שם אפילו הכי אין צריך אפילו ס׳ במלח
כי אם ס׳ מן הבלוע שם מן הטפ׳ של חלב או הטפ״ של
שמנונית ולא יותר דודאי היכא שהיתר בלע מעט
איסור ואחרי כן נתנוהו בקדירה צריך ס׳ לבטל כל
החתיכה ראשונה לפי שהיתה אסורה תחלה לאכול
ע״י הבליעה לפיכך נעשית נבלה להצריך ס׳ כמוה:

נד גבי כזית בשר בירה אחת של חלב
דהכזית בשר אסור וחלב מותר
שהבאתי לעי׳ דמוקי לה שנפל לתו׳ יור׳ רותח׳ דמבלע
בלע מן החלב מפלט לא פליט ופריך כי כייח ופירש
רש״י כי כייח מרתיח׳ הדר פליט ומשני בשסלקו קודם
שנח מרתיחה והקשה רבינו שמואל הלא נרא׳ לעינים
דאם נותנין שלקות או בשר שמן בקדירה רותחת
שהמים נעשי׳ ירוקין וגם שמנונות הבשר ניכר בהם
אפי׳ קודם שנחו המי׳ מלרתוח ועו׳ היאך אנו מגעילי׳
כלים שהרי אנו נותנין אותם ביורה רותחת ומסלקין
אותן משום קוד׳ שנחו המי׳ מרתיחתן והיאך מועיל
דהא בלעי ולא פלטי מידי ופירש הכי ביורה רותחת
מבלע בלע אבל לא פליט כל זמן שבלע ופריך כי
כייח פי׳ כי כייח מלבלו׳ הדר פליט בשקר׳ וסלקו אבל
מרתיח׳ לא מיירי והכתי קש׳ כשאנו מגעילי׳ כלים צרי׳
להשהותן במים רותחין זמן מרובה לפי שאין אנו
יודעין זמן הכחתן מלבלוע שיניחו אחרי כן לפלוט
אלא מיד שנתנום במים רותחי׳ מיד אנו מסלקי׳ אותו
ופי׳ רבי׳ יעקב הכי מבלע בלע מיפלט לא פליט אותו
דבר שבלע במקו׳ זה עתה במי׳ אלו כל זמן שרותחת
אבל מה שבלע במקום אחר כגון כלים אחרים פ
פולטין שפיר כאן בשעת הגעלה אע״פ שבולעי׳ כאן
וקשה למו׳ רבי׳ כלי מדין שצוה הכתוב להגעיל היאך
הוגעלו והא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא
ותיכח כלים קטנים אבל כלים גדולי׳ איך מצאו כלים
גדולים כ״כ שיחזיקו ס׳ מן הכלי שמגעילי׳ בתוכו ולא
ס׳ של עצמן דבכולה קדיר׳ משערינ׳ וכיון שאי׳ במים
ס׳ אם כן נאסרו מחמת פליטת הכלי שמגעיל ונעשו
המים נבלה וחוזרין ונבלעי׳ בכלי וכי תימא כל זמן
שהמים רותחין אין כלי בולע אלא פולט אם כן יהא
מותר להגעיל כלי ביורה מליאה הנבלה או חלב מ
מהותך ועוד הלא כזית בשר אמרינן דמבלע בלע
החלב שביורה רותחת וכ״ת כמו שאנו אומרי׳ הכזית

בשר בלע חלב שביורה אבל לא פליט מה שבלע
עכשיו כמו כן נאמר דהמים שביורה שבלעו האיסור
הנגעל שוב לא יהא נפלט מן המי׳ להיות נבלע במקו׳
אחר אכ״ל יהא מותר להגעיל כלי ביורה מלאה בשר
נבלה דהמי׳ שבלעו טעם הנבלע שוב לא יהא נפלט
משם ודאי היינו טעמ׳ דלא׳ דבמי׳ לא שייך למימ׳ כן
פליט׳ ובליע׳ ולא ברב׳ בלול אלא תערוב׳ הוא ושפיר
פליט ושפי׳ בלע וכ״ת כמו שאנו או׳ הכזית בשר בולע
ולא פליט כמו שבלע עכשיו כמו כן נאמ׳ איפכ׳ מפלט
פליט אבל לא בלע כאן מה שפלט עכשיו ולכך הכלי
הנגעל לא הדר בלע כאן איסור שפלט במים עכשיו
ואע״פ שהמים נעשו נבלה חוזרין ונבלעי׳ בכלי אין
בכך כלום כיון שהאיסו׳ עצמו הנפלט אי׳ חוזר ונבלע
כדפרי׳ לעיל גבי קליפ׳ שמנה אי׳ אוסר קליפה שמוך
לה ולא מלח הבלוע מדם אי׳ אוסר הבשר אף על פי
שהמלח נותן טעם בבשר כיון שאין הדם מפעפע
בבשר מכל מקום כיון שהמים אסורין היאך אנו מ
מגעילין שני כלים זה אחר זה ביורה רותחת הלא
כלי שני קא בלע איסו׳ הנגעל מכלי ראשון אף על פי
שאינו חוזר ובולע פליטת עצמו מ״מ שפיר בלע פ
פליטת אחריו וכ״ת אע״פ שאסור לבשל בכלי בן יומו
של גוי לפי שהשמנונות הנפלט הוי לשבח בתבשיל
מ״מ הוי במי׳ הוא לפגם הלא פ׳ אין מעמידי׳ גבי חמץ
של גוים בי׳ ביור׳ גדולה בין ביורה קטנ׳ מותר ומוקי
לה כמ״ד נותן טעם לפגם מותר ורבי׳ יעקב פי׳ משום
שכליהם של גוים בחזקת שאי׳ בני יומן אבל אם היו
בני יומן סבר דהוי לשבח שמנונות הנפלט במים:

נח לכך פי׳ מורי רבינו דהגעלת כלי
מדין שלא היתה בני יומן
דלפגם הוא ולא אסר הכתוב אלא דוקא בני יומן ב
צוה הכתוב להגעיל ודווק׳ כלים קטני׳ הגעילו בכלי
גדול המחזיק ס׳ כמותו דאלו בכלי גדול שאין מחזיק
ס׳ כמוהו שם המי׳ נאסרי׳ מחמת פליטת הכלי הנגעל
חוזרין ונבלעים בכלי ראשון הנגעל כדפריך לעיל
והלכך עכשיו נכון להמתין שלא יגעילו הכלי עד ש
שיהא הוא אינו בן יומו דאז המים שביורה אפילו אם
אין בהם ששים לא יהו נאסרין מחמת פליטת איסור
דשאינו מינו ולפגם הו׳ אמנם ערב הפסח שמגעילין
כלים משום איסו׳ חמץ מותר הוא להגעיל אפי׳ אותן
שהם בני יומן שנשתמש בהם חמץ רותח באותו יום
עצמו משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתר
קודם שיהא אסור כמו דגים שעלו בקערה מותרין
לאכלן בכותח משו״ד טעם הבשר נכנס בקערה ומן
הקערה בדגים הרי כאן שנים ועדיין דגים היתר

היתר הוא קודם שיאכלם בכותח של חלב הכי נמי טעם חמץ נכנס בקערה ומן הקערה נכנס במים כשמגעילה הרי כאן שנים ועוד מן המים חוזר אל הקערה הרי שלש קודם שיבא זמן איסור חמץ ואע"פ שיש אומ' דווקא דגים שעלו בקערה רותחת או דגים רותחין בקערה מותרין אבל נתבשלו אסורין ולקמן אפרש · ומ"מ גבי חמץ בפסח שיש שלש' נותני טעם של היתר כדפרי' הכל מותר מיהו צריך ליזהר שלא יגעיל ערב פסח אחר ד' שעו' כי אם כלים שאינ' בני יומן דכיון דמטא זמן של איסור חמץ ליכא כאן נ"ט בר נ"ט של היתר דטעם חמץ בקערה אמש או בבקר כשנפלט במים לאחר ד' שעות נאסרו המים מיד ונעשו נבלה וכי חוזרין ונבלעין בכלי חוזרין ואוסרין אותו זו הגה"ה מד"ין חמ"ץ ואם מצא חטה או שעורה בעופות מלוחין או צלויין ערב פסח אפי' אחר ד' שעות ישליך החטה או השעורה ומותרין העופות ואע"פ שבזמן פסח יש נ"ט משהו חמץ כיון שנתבטל הטעם מערב פסח בס' דאינו במשהו עד שיהא פסח דאז הוי חמץ בכרת והרי נתבטל מקוד' ואינו חוזר וניעור לאסור אחרי כן כשיהא זמן איסור משהו כדתנן במס' כלאים צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב גמלים מותר להביא פשתן לשם וכן הקנבוס והפשתן שטרפן זה בזה כו' אלמא אע"ג דאיסור כלאים במשהו אפי' בחוט אחד פשתן בבגד גדו' של צמר כיון שנתבטל צמר רחלי' מקודם בגמלים ברוב אינו חוזר וניעור אחרי כן בפשתן ל לאסרו במשהו אע"ג דמשהו דכלאים הוי דאורייתא כ"ש משהו דחמץ דהוי דרבנן ומהאי טעמ' שפוד ישן אם צלו בו עופות בפסח מותרין אע"פ שצלו בו כבר בשר שנמלח ולא נבדק המלח מן החמץ שטעם ה החמץ שיהיה במלח נתבטל מקודם פסח וכן דגים שקורין הראכיים או בשר שנמלח בחורף ולא נבדק המלח מחמץ מ"מ מות' בפס' לאכול מהם שטעם חמץ כבר נתבטל בס' קודם פסח אע"פ שעדיין יש משהו טעם חמץ בפסח הכל מותר חס"ר כ"אן ותמ"צאנו סוף הס"פר וכשמגעילין כלי רגילות הוא ומנהג כשמסירין הכלי הנגעל מהיורה מיד שופכין מים צוננין על הכלי וכן פירש רב האיי ורב כהילאי · ותימה למו' רבי' אם בשביל המים שנאסרו שחוזרין ונבלעים מאי תקנה במים צוננין הללו הלא קודם שהספיק לשטפו בצונן יש לנו לומר שהמי' של איסור נבלעו בכלי ועוד אם המים אסורי' כגון שאין ס' כדי

כלי הנגעל אע"ג אף ביורה רותחת קוד' שהוציא הכלי משם נבלעי' בכלי כדפרישית לעיל אלא אינו מגעילן לעולם כי אם שאי' בני יומן או כלי קטן שיש ס' במים מן הכלי הנגעל שאז המי' מותרי' ומה שנהגו לשפוך מים צונני' על הכלי נראה למו' רבי יצחק דק"ל כרבנן דפ' דם חטאת דאמרי מריקה בחמין ושטיפה בצונן והת' נמי אמרי' מאי טעמיהו דרבנן מידי דהו' אגעולי גוים וה"ה נמי דגעולי גוי' מדמינן לקדשי' וכיון שאין להגעיל כלי עד שיהיה אינו בן יומו שלא יהיו המים אסורי' אם כן מותר הוי להגעיל כלי אסור בכלי כשר והכל מותר אמנם יש שמחמיר ומגעילן בכלי אסור שאינו בן יומו אבל בבן יומו אז פשי' לן שהכלי שרוצ' להגעיל יהיה אסו' ושעור אינו בן יומו מעת לעת ואם קדירה אסורה מחמת שנבלעה מבשר וחלב שזהו הנאה לכאורה אסורה להשתמש בה אפי' צונן פירות וסובי' אע"פ שעתה אי' נהנה מן האיסור הבלוע מידי דהוה אחרש הדריינ"י שאסור לסמוך בו כרעי המטה האי ליתא שהרי חבית של יין נסך שאסור בהנאה אמרינן פרק אין מעמידין רמא ביה גוי חמרא שרי לישראל למרמא ביה שכרא וכן פרק שנים אוחזים גבי מצא חבית של יין קאמ' שהיין הוי אסור בהנאה והחבית מותרת וסתם חביותיהן של חרס הוו דלא שייך בהו הגעלה · ועוד דשרי לתת בה שכרא ואוסר לתת חמרא אם כן לא עשה בה הגעלה והא דחרס הדריינ"י אסור בהנאה משום שרוכה בקיומו משום הבלוע בתוכו :

תנן הלב קורעו ומוצי' את דמו לא קרעו אינו עובר עליו פירש רש"י דמפרש פרק דם שחיטה דווקא לב עוף דאי' בו כזית אבל לב בהמה דאיכא כזית עובר וחייב כרת אף לאחר בשולו ומה שאמ' הגאון אף לאחר בשולו לא טוב פתר דהא אמרי' פרק הקומץ רבה דם שבשלו אין עובר עליו אלא מתני' דאין עובר עליו מיירא בין אכלו חי בין מבושל ועל זה אמ' פרק דם שחיטה לא שנו אלא לב עוף אבל לב בהמה דאיכא כזית עובר אם אכלו חי · תניא הלב קורעו ומוציא דמו לא קרעו קורעו לאחר בשולו ומותר פירש רש"י דווקא דם שבלב אסור אבל בשר הלב מות' משו' דהלב חלק ואינו בולע כדאמרי' פרק כיצד צולין שאני לב דשיע :

גו **ואם כן** לב שנתבשל בקדירה עם דמו שני בקריעה והלב מ מותר משום דשיע ואינו בולע ולא מבעיא אם פי קנה

חוץ

חוץ לקדיר׳ דמותר שהדם יוצא לחוץ ואין הלב בולע
בפנים אלא אפילו פי קנה חוץ לקדירה מותר דכמו
דהלב שיע מבפני׳ שיע נמי מבחו׳ ומו׳ רבינו או׳ דבפ׳
כיצד צולין דחויא בעלמא קאמר דבעי לאוכוחי כ
כבולעו כך פולטו מקרעו לאחר בשולו ומותר׳ ודחי
דלמא דווקא לב מותר משום דשיע ולא בלע אבל
במסקנא דמסיק כבולעו כך פולטו לא נימא תו דלב
שיע ואם כן דווקא אם לב נצלה עם דמו קורעו
ואח׳ כך ומותר דמה שבלע פלט ונפל לארץ אבל
נתבשל הלב בקדירה דאין מועיל מה שפלט דנשאר
הדם בקדירה צריך לו ס׳ מן דם הלב ואם אין ס׳ של
דם אף הלב עצמו אסור :

הכחל קורעו ומוציא חלבו לא קרעו אינו
עובר עליו אמר רב אינו עובר
עליו ומותר אף בלא קריעה רשי מפ׳ כולה שמעתא
לצלי ולהכי לא בעי קריעה דמה שנפלט נופל לארץ
ומה שלא פירש מותר דחלב שחוטה מדרבנן והיכא
שפיר׳ אסרוהו והיכא לא פיר׳ התירוהו אבל לקדירה
אסור אפי׳ קרועו לבסוף דנפלט וחוזר ונבלע ואומ׳
הכחל ופרי׳ ליה והא דתנן אינו עובר עליו הא איסור׳
איכ׳ ומשני אגב דתנא גבי לב שלא קרעו אינו עובר
עליו הא איסורא איכא תניא נמי הכי גבי כחל נימא
מסייע ליה הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו
אינו עובר עליו הלב קורעו ומוצי׳ את דמו לא
קרעו לאח׳ בשולו הא כחל לא בעי קריע׳ מדלא כייל
ל׳ בהדי לב והא דתני ליש׳ דאינו עובר עליו דמשמ׳
הא איסור׳ איכא אגב מתניתי׳ תנא הכי בברייתא ועל
כרחיך לצלי מייר׳ ואם כן אינו עובר עליו דמשמ׳ הא
איסורא איכא היינו אפי׳ על ידי קריעה אמאי בלב
סגי בקריעה לאחר בישולו אלא לצלי ובישולו דלב
היינו צלייתו כמו ויבשלו את הפסח דדברי הימים
ומשני ודאי לצלי מיירא ואם לא קרעו קודם בשולו
ואכלו אינו עובר עליו׳ אבל איסור׳ איכא
והא דלא כייל ליה ותני בהדי לב משום דלב סגי ליה
בקריעה דכבולעו כך פולטו לדם אבל כחל לא סגי
בקריעה דגבי הלב לא שייך למימ׳ הכי או משו׳ דלב
שייע איכ׳ דאמרי אמ׳ רב אינו עובר עליו ואסור אפי׳
בקריעה לאח׳ צלייה כלל תניא כלישנ׳ קמ׳ דרב כחל
שבשלו בחלבו מותר והיינו דצלאו וקא׳ מותר׳ כיצד
קורעו שתי וערב וטחו בכותל א״ל רבי אליעזר
לשמעיה קרע לי ואכלא איכול הא קמ״ל קריעה כל דהו
דלא בעינן שתי וערב אלא לקדירה אמרה ליה ילתא
לרב נחמן בעינא למיכל בשרא בחלבא אמר רב נ
נחמן זוויקו לה נחלי פי׳ כחל נפוח מחלב כמו הני
ארמאי זוויקני דע״ז׳ השתא מתיר בלא קריעה ואפי׳
לכתחלה ופריך והא תנן הכחל קורעו ומשני לקדיר׳
אם כן אינו עובר עליו הוי פירושא אבל איסור׳ איכא
והא תנן כחל שבישלו דיעבד או׳ לכתחלה לא ומשני
ה״ה דאף לכתחלה שרי ואגב דתנא קיבה שבשלה
תנא כחל שבשלו ופסק רשי הלכות כחל למרנו לצלי
קורעו שתי וערב לא קרעו מותר אף בלא קריעה
כלישנא קמ׳ דרב דהא תניא כותיה ולקדירה קורעו
שתי וערב וטחו בכותל ואם לא קרעו אסור וק׳ על
פירושו חדא דרב נחמן מיקל טפי אף מלישנ׳ קמא
רב דלכתחלה מצריך רב קריעה לצלי והתנן הלב
קורעו מיירי בצלי ולרב נחמן לכתחלה נמי הוי מות׳
לצלי בלא קריעה ותו דכחל שבשלו מותר צריך
לומר שצלאו אף על גב דקורעו לאחר בשולו דגבי
לב נמי היינו שצלאו כמו ויבשלו את הפסח לפי ד
דמסיק פ׳ כיצד צולין כבולעו כך פולטו ולא נא׳ שאני
לב דשיע ותו דבפ׳ גיד הנש׳ אמרי׳ כחל בש׳ ואין כחל
מן המניין ויש ספרים שכתוב בהן היכ׳ דלא קריעה
ובשלו׳ עם בשר הכ׳ היינו לקדירה והשתא מה מועיל
אם אין בשר עמו טפי משיש בשר עמו וי״ל דכיון שיש
ס׳ במי׳ או חלב הנפלט שם בטל במים ואי יש בשר
שם טעם בשר נכנס בכחל ויש לחלב שבתוכו טעם
משונה מבשר ונאסר וכמו כן כאן בברייתא דכחל
שבשלו בחלבו מות׳ כתוב במקצ׳ ספרי׳ היכ׳ דבשלו׳
לחודיה בלא בשר וצריך לפרש דאיכא במים ס׳ מן
החלב הנפלט ומ״ת מאי פריך לרב נחמן והתניא
כחל שבשלו בחלבו מותר דיעבד אין לכתחלה לא
ליש׳ היינו לקדירה בלא בשר עמו כדאית׳ בספרים
ולפי׳ רשי צריך לומר דלא גרים לי׳ ורבינו תם מפרש
דאין חלוק בין לצלי בין לקדיר׳ ואין בשר עמו והכי
פירש הכחל קורעו שתי וערב לקדירה ועם בשר לא
קרעו נתקנו שתי וערב רק קריע׳ קצת עם בשר אינו
עובר עליו וללישנא קמא דרב מותר בדיעבד אף
לקדירה ועם בשר ואם לא קרעו כלל אסור אף ב
בדיעבד עם בשר אבל לצלי אף לכתחל׳ מות׳ כי נמי
לא קרעו כלל כרב נחמן דאמ׳ זוויקו לה נחלי ורב לא
פליג עליה והוא הדין לקדירה בלא בשר ומותר ל
לכתחלה בלא קריעה כלל כמו לצלי והשתא שפיר
סבר רב נחמן כלישנ׳ קמ׳ דרב דתניא כוותיה והשת
אתין שפיר כל הגרסות כחל שבשלו בחלבו שלא ק
קרעו כלל מותר היכא דבשליה בלא בשרא ואפילו

אפי' ליכא משום דאע"ג דנפלט החלב וחוזר ונבלע
שרי כיון שלא נשתנה הטעם מכמות שהיה בתחלה
אבל בהדי בשר אסור שקלט החלב טעם הבשר
ונשתנה טעמו והיינו דקאמר פרק גיד הנשה כחל
בש' היכא דלא קרעיה ובשליה אותו בהדי בשרא
ברי ש' לבטל טעם של חלב אבל בלא בש' אפי' אין ש'
מותר והשת' פריך שפיר והא תנן קורעו והו' לקדיר'
כלומר עם בשר והא קתני כחל שבשלו בדיעבד
מותר והיינו לקדירה בלא בשר לכתחלה והוא הדין
לצלי ומשני הוא הדין לכתחלה:

נ ז **והשתא** דין כחל לפי' רש"י מ"מ לצלי
בעי קריעה שתי וערב ל
לכתחלה ואם לא קרעו כלל לצלי מות' דחלב הנפלט
נופל לארץ ואותו שלא פירש מותר בדיעבד כלישנא
קמא דרב ותניא כוותיה ולא כרב נחמן דאמר זווקו
לה נחלי דאף לכתחלה מותר לצלי בלא קריעה כלל
ולקדירה אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל מות' אף
לכתחלה בלא בשר עמו וכן לעשות מולייתא שקורין
פשטיידא ואם לא קרעו שתי וערב אף דיעבד אסור
שחלב הנפלט חוזר ונבלע וכיון שפירש אקרי חלב
מדרבנ' וכי נבלע אוסר בשר הכחל ואם יש ש' במים
עם הכחל שיתבטל עם החלב הנפלט אז מותר ועם
בשר אסו' לכתחלה אפי' קרעו שתי וערב. ולפי' רבי'
יעקב מ"מ כי קרעו שתי וערב מות' לכתחלה אף אם
בשר אף לקדירה ואם לא קרעו רק קצת הוי מותר
בדיעבד כלישנ' קמא דרב אבל לצלי מותר לכתחלה
אפילו בלא קריעה כלל כדאמר רב נחמן זווקו לה
נחלי ורב נמי לא פליג עליה והוא הדין לקדיר' בלא
בשר או במולייתא מותר לכתחלה בלא קריעה כלל
דחלב הנפלט אף על פי שחוז' ונבלע אין בכך כלום
כיון שלא נשתנה טעמו מכמו שהיה מחמת בשר
אחר. והכחל שנצלה או כחל שנתבשל מות' לחותכו
לכתחלה בסכין שחותכין בו בשר הרב' פעמים או
מותר ליתן לכתחלה הכחל כשהו' צלי רותח בקערה
שהיה בה בשר שהרי פסקי' הלכתא בין כחלא בין
כבדא עילוי בשר' בשפוד לצלי לכתחלה אסיר הא
בדיעבד שרי והתם נוגעי' בשפוד זה עם זה ושניהם
רותחי' והא דאסר התם לכתחלה לפי שהחלב נוטף
קודם שנצלה וגם בלא קריעה אבל לאחר שקרעו
וגם נצלה מותר לכתחלה: אמר ליה אביי לרב
ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו כבדא מה אתון
ביה פי' רש"י מ"מ מהו לבשל בקדיר' לאחר שהו' נמלח
דכיון דכולו דם לעולם פולט וחוזר ונבלע אבל לצלי
מה שפולט נופל לארץ ומה שאי' פולט מותר כל כמה
דלא פירש ואי' נראה לרבינו יעקב מ"מ דכיון שנמלח
ושהה שעור מליחה יצא כל הדם שעתיד לצאת כמו
אלו נצלה ומעשים בכל יום שרגילות לאחר שנצלה
הכבד שמטגני' אותו במחבת או נותני' תוך קדירה
והוא הדי' שהוא מותר לקדירה על ידי מליחה דבה"ג
פי' שיעור שהיית מליח' כשיעור צלייה משמע דהיינו
טעמ' דאז יצא כל הדם ממנו כאלו נצלה ועו' דמליח
כרותח לצלי ועוד דאמרינן פרק הקומץ רבה טעמא
דמעטיה קרא דם ממליחה הא לא מעטיה כמלחיה
הא נפק' ליה מתורת דם דאמ' רב יהודה דם שבשלו
או שמלחו אינו עובר עליו אלמא מליחה של קדשים
היינו כבשול וקאמ' במסקנ' התם אמ' רב וכן לקדיר'
שצריך להיות מליחות של בשר שלנו לקדירה כמו
של קדשים ומפר' רבינו יעקב מ"מ דמבעיא ליה בלא
מליחה דכיון דכבד כולו דם שמא יהא דמו מותר א
אפי' אותו שנפלט כדאמרינן לעיל אסר לן דמא שרא
לן כבדא וצריך לפר' שמעתא בין לפירוש רש"י בין
לפי' רבינו יעקב דמבעיא לן לעניין לאסור בשר ש
שנתבשל עמו אבל כבד עצמו פשיט' ליה לאביי ורב
ספרא דאי' נאסר לקדירה דתרווייהו ידעי מתניתין
דמסכת תרומות כדמוכח בסמוך דתנן הכבד אינה
נאסר' מפני שהיא פולטת ואינ' בולעת דלעולם טרוד
לפלוט רוב דמו ואינו בולע. ורב ספרא היה סבור
שאביי לא היה שואל אלא לאסור הכבד עצמו מאחר
שנשלק הרב' נתרכך ובולע דמו שנפלט דרבי יוחנ'
בן ברוקא אומ' בסמוך שלוקה אוסרת ונאסרת אבל
באינו שלוק רק בשול בינוני אז פשיטא שכבד עצמו
אי' אוסר כדתנן בתרומו' ותרווייהו בעי ליה כדמוכח
בסמוך כי סליק אשכחיה לרבי זריקא א"ל שלקי ליה
לרבי אמי ואכל כי הדר לגבי אביי אמר ליה לא מ
מיבעיא לי למיסר נפשיה ואפילו בשלוק' אלא למיסר
חברתה בשר שעם הכבד אמר ליה רב ספרא מאי
שנא מהא דתנן הכבד אינ' נאסר' וס"ל דאפי' בשלוק'
מיירא הא תנן נמי הכבד אוסרת א"ל דילמא בכבדא
דאיסורא של טריפ' או נבלה ומשו' שמנונית. כי הדר
סליק אמרו ליה קריבו לקמן קניא בקופיזא פי' עם
הלב וריאה וכבד ואכלינן. לפירוש רבי' יעקב קשה
דילמ' הכבד נמלח כמו הלב וריא' ושמא הא הוו יודעי'
שלא נמלח דאי נמלח מה חדוש אמ' רב אשי דילמא
פיקנא חוץ לקדיר' הוה אי נמי חלטי ליה מעיקרא:

השתא

נח **השת׳** לפי׳ ר״שי אם בשל כבד בקדרה
לאחר שנמלח ושהה כדי מליחה
והודח במי׳ הכבד מות׳ ואם יש בשר עמו הבש׳ אסור
לפי שלעולם הכבד פולט מחמת רוב דמו ואי׳ בולע
לפי שטרוד לפלוט אבל נבלע בבשר ׃ ומהאי טעמ׳
אפילו לבשלו לבדו אינו טוב דאף על פי כן שהכבד
אינו בולע מכל מקו׳ אוס׳ הכלי שבולע הדם הנפלט ׃
ולפירוש רבינו יעקב אפילו לא נמלח כך הוא הדין ׃
אבל לאח׳ שנמלח מות׳ לבשלו בקדיר׳ ואפי׳ עם בשר
שפסק מלפלוט לאחר שהיית שיעו׳ מליחה ׃ ולאחר
שנבלה מותר לטגנו במחבת ולתתו בקדירה דאינו
פולט עוד אחר שנבלה באש ׃ ואם רוצה לצלותו כנגד
הגחלים צריך לקורעו שתי וערב או לנקבו בעומק
בהרב׳ מקומו׳ ׃ וכן אית׳ בה״ג האי מאן דמטוי כבדא
בשילומא צריך לחתוכיה מ״ט דאזיל דמא ונכנס ב
בשמפונו׳ והיכ׳ דלא חתכיה ליקרעי לאחר בישולי׳
ומותר ויצא דם הכנוס בשמפונות ׃ אבל משום דם
השמפונו׳ הנבלע בבש׳ הכב׳ אי׳ לחוש בכך דכבולעו
כך פולטו כדאיתא ריש כיצד צולין ׃ ורבה בר רב
הונא דאמ׳ גבי כבדא צרי׳ קריעה שתי וערב ואתכי׳
לתחת ׃ והני מילי כבדא אבל טחלא שומנא בעלמא
הוא ׃ רבינו שלמה פירש לצלי ומשום דם השמפונות
מיהו תימא בטחלא נמי אי איכא שמפונות ליתסר ׃
ואי ליכא למה לי טעמא דשומנא בעלמא הוא ׃ ואי
לקדירה מה לי אתכיה לתחת או לעיל הלא לעולם
פולט ׃ ולפירוש רבינו יעקב אתי שפיר דאם נמלח
וקרעיה שתי וערב ואתכיה לתחת הלכת׳ בין כבד׳
לתחוב יוצא כל דמו מבשר עצמו ומות׳ לבשלו אחרי
כן בקדירה עם בשר ׃

נט **דרש** אמימ׳ הלכת׳ בין כבד׳ בין כחלא
אם הם תותי בישרא כשבולים א
אותם בשפוד מותר אפילו לכתחלה אבל אם הם
בשפוד עילוי בשרא לכתחלה אסור דיעבד שרי ב
בכבדא משום דאף ע״פ שיש בו רוב דם מכל מקום
תשרק שריק ׃ ובכחלא אף ע״פ שהחלב הנוטף ממנו
סריך קצת על הבשר כיון דחלב שחוטה דרבנ׳ הוא
ומותר והני מילי לדידהו שהתנורי׳ שלהם פיהם למע׳
והיה השפוד זקוף אבל לדידן השפודין הם מושכבי׳
ופעמים כי ראש א׳ עליון ופעמי׳ שהוא תחתון ׃ ולכך
לעולם לכתחילה אסור לצלות בשפוד לא כחל ולא
כבד עם בשר ובדיעבד שרי ׃

אמר חזקיה משמיה דאביי הלכתא דגים
שעלו בקערה והאחר רותח או הדגים או הקערה
מותר לאוכלן בכותח שיש בו חלב משום נותן טעם
בר נותן טעם שני פעמים נבלע הדם ונפלט קודם
שיכנס האיסור חד בקערה ומשם בדגים ואין עוד
טעמו הנפלט חשוב נות׳ טעם ׃ ולכך מותר לאוכלן
בחלב ׃ צנון שחתכו בסכין אסור לאוכלו בכותח
מ״ט אגב חורפיה דצנון בלע ׃ ופירו׳ ר״שי לשון אחר
חריפות של צנו׳ בלע מפליט עיקר טעם בשר הבלוע
בסכין ונבלע בצונן ואינו קרוי נותן טעם בר נותן
טעם ׃ ולשון שני פירש משום שהסכין אינו מקונח
היטב והשמנונית הוא בעין נדבק בדופני הסכין ׃
ומן הדין לא היה צריך רק הדחה כיון שאינו רותח
אלא אגב חורפיה דצנון בלע טובא ׃

ס **אם** כן צרי׳ ליזהר שלא יחתוך בסכין
חולבת לא שומין ולא בצלי׳ וראשי
כרישין אם רוצה לתתן עם בשר לפי שהן חריפין
ודמו לצנון ולא אפל׳ ׃ ואם שגג וחת׳ לא סגי בהדחה
שהרי נבלע בהם ונתפשט הטעם ׃ ואם אחרי כן
נתנן בקדירה רותחת מותר בששים לבטל טעם ה
הסכין הבלוע ביר׳ דאין זה רק מעט אבל אם חתכ׳
בסכין של גוי שזהו איסור הבלוע בירק אז צריך ס׳
בקדירה שיעור כל הירק דחתיכה עצמה נעשית נ
נבלה וצריך ששים כמוה ׃ ויכול להיות שאין חלוק
בסכין אלא אפי׳ אינו בן יומו חשוב כבן יומו דאגב
חורפיה דצנו׳ או הירק דחריף מחליק ליה והויא ליה
לשבח כדאמ׳ גבי קורט של חלתית של גוים דאסור
אף על גב דכלי גוים בחזקת שאינן בני יומן ואסר
ליה בפ׳ אין מעמידין אבל עלין של קפלוטות וכרוב
אינן חזקים וחריפין ולא בעי רק הדחה ׃ ואי חתך
קישות גרידא למפסקיה וסגי בהדחה בהכי דחריף
מעט ונבלע הטעם בו ׃ אך אינו מתפשט כמו
בצנון ׃ ואם חתך בהו לפתא שפיר דמי למחתך
אחרי כן אפילו צנון לפי שטע׳ הלפת משוכה ומבטל
טעם הנפלט מן הסכין כך פי׳ רבינו שלמה ׃ משמע
דלפת דוקא אבל אם חתך בסכין לחם או ירק ש
שאינו חריף אסור מכל מקום לחתוך אחר כך צנון
או ירק חזק וחריף שרוצה לתת עם בשר ׃

דגים שעלו בקערה דאמרן מותר לאוכלן
בכותח משום דהוי נ״ט בר נ״ט ׃ פירש
הר״ יהודה חתן ר״שי דוקא כי עלו בקדרה רותחת ׃
אבל נתבשלו אסו׳ דעיקר הטע׳ נפלט מן הכלי להאי
פירושא אתי שפיר הא דאמרינן פ׳ כל שעה או׳ שמין

טשי' את התנו' בשי' ואם טש כל הפת אסור' אפי' לאכול עם בשר פן יאכלנו עם חלב עד שיוס' עוד התנור · והשתא אמאי צריך היסק תשני בקינוח שמנינות הכיכר ואי משום טעם שמנינות הבלוע לשתרי משו' דהוי נותן טעם בר נ"ט חד בתנור ומש' בפת ואכתי היתר הוא אלא ודאי נתבשלו ליה · וי"א דשמנינות אין יכול לקנח היטב שלא ישאר קצת בעין · וקשי' מהא דאמרי' שלהי ע"ז בכל יום ויום נעשה געול לחברו · ומפ' התם גבי השפוד והאסכלא של קדשים מגעילן בחמין דאם בשל בה שלמים היום יבשל בה שלמי' גם מחר · והשתא הלא מביא קדשים לידי פגול שלמי' דלמחר לא יוכ' לאוכלן בלילה שאחרי כן מפני שלמים דהאידנא שבלוע בהם שאז כלה זמנם · ואכ"ל ממעט זמן אכילתו ואם נאמר דאפי' בנתבשלו שייך נ"ט בר נ"ט אתי שפיר · מיהו לא קשי' ולא מדי דהתם מיירי במין במינו דמדאורייתא ברובא בטיל ובכלי המקדש לא רצו חכמים להחמיר · תדע דהתם נמי מפ' דכי מבשל בה חטא' השת' מבש' בה שלמי' לשת' · ואמאי הלא השלמים מיד נאסרים לזר מפני בליעת החטא' ואין מביאין קדשי' לידי פסו' ולא שייך נ"ט בר נ"ט כי אם בתקו' שיש שני נותני טעם של היתר תחלה אלא ודאי דוק' במין במינו מיירי הת' בשר בבשר דמן התורה בטל ברוב והקלו גבי מקדש · מיהו במסקנ' פריך דעדיפא מינה אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי כל זה דקדק מורי רבי' · ועוד פי' דאפילו כי נמי כימ' נתבשלו לאו הינו לבלי · דוק' דליכ' מים אבל נתבשלו במים הטעם מתפשט במים ולכך היכא דאיכ' מים שרי דאיכא ג' נותני טעם של היתר ·

סא אם כן ביצים שנתבשלו במחבת חולבת בת יומה מותרי' לתתם במולייתא שקורין פשטיד"א או אפכא · וכן ירקות שלקן במחבת חולבת שהיתה נקיה מחלב מותר לתתם בתבשי' של בשר או אפכ' · וכן קטנית שבשל בקדירה שהיתה תחלה לחלב ועתה אין בה מותר לאוכלן בקערות של בשר או' אפכא ואפילו המחבת והקדיר' בת יומן הכל מותר כמו דגים שעלו בקערה שהיה בה בשר מותרין לאוכלן בכותח שהיא של ח חלב ואפילו נאמר עלו דוקא מותר ולא נכלו · אבל נתבשלו מותר שהטע' הראשון מתפשט במים ואיכ' ג' נותני טעם של ראשו' במחבת ומשם במים ומשם בביצים ואכתי היתר הוא · וכן קערות שאכלו בהן רוטב רותח של בשר היום והודחו במים רותחים במחבת חולבת שאינה בת יומה הקערות פשיטא שמותרות שלא קלטו רק טעם חלב מכלי שאינו בן יומו כהוא לפגם אבל המחב' נמי מותרת לבשל בה חלב עוד · משום ג' נ"ט בר נ"ט מן הבשר בקערה ומשם במים ומן המים במחב' ואכתי היתר הו' כיון שאינה בת יומא · ודוקא כשהקערו' מקונחות שאינן מלוכלכו' מן המרק של בשר קודם שהודחו במחבת דאז ליכ' רק פליטת טעם של היתר וכן הדי' אם הוא אפכא קערות חולבות בנות יומן והן מקונחו' מחלב והדיחן במחב' שהיתה בת יומה מבשר ומכל מקום יש לחוש לפי שהביצים והקערות והירק והקטנית כ נוגעות למחבת ומן המחבת גופה נכנס הטעם בבצים ובקערות ולא מן המים אכ"א אין כאן רק שני נותני טעם ואמר נכלו לא · מיהו כיון דאיכא מים בכלי רוב הטעם מתפשט במים ושרו · ואם כן גם המחבת חולב' היא בת יומה כמו הקערות של בשר הן בני יומן פשיטא דהכל אסור דטעם אותן קערו' של בשר נפלט במים · וטעם המחב' של חלב נפלט במים אם כן מיד נאסרו המים משום בשר וחלב שבהן · וכי חזרו ונבלעו במחבת ובקערות אסרו הכל · ועוד צריך ליזהר שלא יאפו עוגה קטנה בצד פשטיד"א פן יאכל העוגה בחלב כדאמרי' אין טשין את התנור באליה ולא בצד פלדון פן יאכל העוגה עם בשר ואם אפה אסורה אותה עוגה לאכול אפילו במלח · וכן תחת כלי ברז' או כלי חרס אסו' לאפותן יחד אפי' לא יגעו זה עם זה דאזי' האי ומפטם להאי ואין להתיר מטעם דהוי נ"ט בר נ"ט חד בעסה של פשטיד"א או של פלדון ומשם בעוגה · דשמא היינו דוקא פליטת טעם של כלי · אבל מאוכל לאוכל הכל חשוב טעם אחד · ועוד דרוב פעמים השמנוני' יוצא חוץ לפשטידא ונוגע בעיסה של עוגה · וגם אין להתיר משום דדבר הבלוע בחתיכה ממקום אחר אינו פולט ונבלע בחתיכה אחרת בלא מים כדפיר' לעיל בהלכות טפת חלב דקאמר אם לא ניער וכסה מבלע בלע מפלט לא פליט דמכל מקום רוב פעמי' השמנינות יוצא לחוץ או החלב מן הפלדון ונוגע לעוגה אותו ממשות עצמו ·

אמר רב נחמן אמר שמו' קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח · שמואל לטעמיה דאמר מליח כרותח כבוש כמבושל · ההוא בר יונה דנפל לכדא דכמכא שריה רב חיננא · אמר רבא קסבר כי אמר שמואל מליח כרותח ה"מ היכא דאינו נאכל מחמ' מלחו שנמלח כל כך הרב' שפוגם המאכל מחמת רוב המלח אבל האי כמכא דנאכל

דנאכל מלחו שאינו מלוח רק קצת אינו כרותח והני
מילי חי אבל צלי בעי קליפה ואי אית ביה פילי אסו׳
ולא סגי בקליפה · מליח כרותח דאמ׳ היינו אינו נאכ׳
מחמת מלחו לא כדברי הר״ יעקב שהיה אומר דוקא
מליח כל כך הרבה עמו כאילו רוצה להוליכה לארץ
מרחק וכה״ג בשבת חייב משום עבוד כדאמרי׳ פר׳
כלל גדול האי מאן דמלח בשרא חייב משום מעבד
ומוקי לה במלח כדבעי ליה לאורחא אבל לביתיה
לא משויה איניש מכליה עץ · ומחמת כן התיר גבינת
מלאה בשר שחוט׳ שנמלח עם בשר נבלה וזהו אינו
שהרי הכהו אטמא ואטמתא דאמלחו בי ריש גלותא
בגידא דנשיא ומייתי עלה מליח כרותח וכי נמלחו
למיזל לאורחא · וכן רב מרי אמלח ליה בשר שחוט׳
בהדי בשר טריפ׳ וכדלמיזל באורח׳ רחיקא אמלח״ ·
ור״שי פירש מליח כרותח היינו כי אינו נאכל
מחמת מלחו היינו כמו שמולחין אותה בימו׳ החורף
כדי להתקיים כל השנה · אמנם רבינו יעקב פי׳ דכל
מליחות שאנו עושין לבשל מיד בקדירה מקרו אין
נאכלות מחמת מלחן והיא כרותח · חדא מדפירש
בה״ג שיעור מליחה כשיעור צליה אב׳ שוברות דיוצא
הדם מחמת מליחה כעל יד צלייה אב״ מליחות שלנו
שאנו עושין בכל יום להוציא הדם כדי לבשל בקדיר׳
מיד הוו כרותח דצלי · ותו אמ׳ פ׳ הקומץ רבה טעמ׳
דמעטיה קרא דם ממליחה הא לאו הכי לבעי מלח
הא נפק ליה מתור׳ דם דאמר רב יהודה דם שמלחו
וכן דם שבשלו אין עובר עליו · אלא מליחה שרגילין
לעשו׳ בקדשי׳ הויא כבשול · והתם קאמ״ אמ׳ רבא וכן
לקדיר׳ אלמא כל המליחות של קדירה צריכות להיו׳
כמו בשול · וכן איתא התם במלח יכול תבוננו ת״ל
תמלח · מאי תבוננו אמר רב אשי יכו׳ ליתן בו טעם
כביצ׳ · פי׳ מעט מלח כדי להכיר טעם התפל כביצה
המיושרת האדס ת״ל תמלח הרבה · שיהא רוב מלח
מקלקל את הטעם וזהו אינו נאכל מחמת מלחו ·
הופכו וחוזר ומולחו אמר רבא וכן לקדירה אלמ׳ כל
המליחו׳ שעושין לבשל לאלתר צריכו׳ שיהו אין נאכלו׳
מחמת מלחן · ויש ספרי׳ כמי שכתו׳ בהן אמ׳ רבא וכן
לצלי · אך מורי רבי׳ יצחק בר׳ שמוא׳ פי׳ דשבוש הוא
דלצלי אין צריך מליחה כלל · חדא דדם האברי׳ כל
זמן שלא פירש מותר גמור כדאיתא פר׳ דם שחיטה
ואותו שנפלט אין חוזר ונבלע אלא משרק שריק · והא
דאמרינ׳ פ״ק דכריתו׳ ה׳ לאוין בדם חד לדם האברים
היינו דוקא כשפירש דאין בו רק לאו ואין צרי׳ מליח׳
לצלי משום דם הווריד שבכרת אפילו לא פיר׳ הלא

כיון שחתוכין יוצא הדם מאליו בלא מלח כע״ מלח ·
וכן פ׳ מפנין בשר תפל רב הונא אמר מותר לטלטלו
בשבת רב חסדא אמר אסור · ופריך והא ההוא בר
אווזא דהוה בי רב חסדא והוה מטלטל לה משמשא
לטולא · שאני בר אווזא דחזי לאומצא אלמא מותר
לאכול בשר חי · וה״ה לצלי והיינו טעמא דדם שלא
פיר׳ מותר גמור הוא · וכן בשמעתי׳ דרב הונא חלטי
ליה כבדא בחלא סבר רבינ׳ למימר חלא אסיר לפי
שהכבד פולט הדם בחומץ · א״ל רבא אי חלא אסיר
איהו נמי אסיר כי היכי דפליט הדר בלע שחזקו של
חומץ מרככו וחוזר ובלע מה שפלט אלא אפילו חלא
שרי לפי שהוא צומת הדם בתו׳ הכבד ואינו יוצא אלא׳
דם שלא פירש מותר · וכן אמר שמואל כבד שחתך
עליה בשר של צלי אסו׳ לאכלה לכבד לפי שדם בשר
פיר׳ עליו אבל גוף הבשר מות׳ דדם שלא פירש מות׳
ובשרא דאסמיך דאמרינ׳ פ׳ גיד הנשה ופ׳ כיצד צולין
אי חתכיה ומלחיה אפי׳ לקדירה ש״ר משמע דצלי לא
בעי מליחה · וכן פר״שי ספדיה בספודא מידב דייב
דמא ופי׳ בלא חתכיה ומלחיה · מיהו חתכיה צריך
דאין חלוק בין לקדירה וצלי רק מליחה אבל כמו
שלקדירה צריך חתכיה ה״ה לצלי שהוא תחת מליח׳
שצריך חתיכה · ולכך אמרנו למעלה שכמו שרגילין
העולם לתת הכבד לטגן במחבת אחר שנצלה או׳
רבי׳ יעקב שכמו כן מות׳ לתת במחב׳ לאח׳ שנמלח
והא דאמרי׳ פ׳ השוחט הרוצה לאכול מבהמה קודם
שתצ׳ נפש׳ חותך כזי׳ בשר בבי׳ שחיטת׳ ומולחו יפה
יפה ומדיחו וממתין עד שתצא נפשה ואוכלו · והכי׳
אי לבשול מיירי הלא כיון דהוא צרי׳ לשהות במליח׳
שיעור צלייה אב״ קודם יצאה נפשה · ומהו ממתין
דקאמר אלא לצלי מיירי וקאמר מולחו ומדיחו · ונ״ל
דהתם כיון שחתכה קודם יציאת נפשה צרי׳ מליחה
שהדם מתקבץ שם · מיהו כר׳ דלבשו׳ קא מיירי דאי
לצלי טפי לא הוו מכשר׳ דאסמי׳ דאמר׳ דלצלי לא בעי
מליח׳ · וכן הא דא׳ בפירקי׳ השוב׳ מפרקת׳ של בהמ׳
קודם שתצא נפשה גוזל הבריו׳ ומבליע דם באברי׳ ·
ואיבעיא להו גוזל את הבריות משום שמבליע הדם
באברי׳ וכבד׳ ושוקלת יות׳ הא לרידיה ש״ר והיינו בלא
מליח׳ לצלי או חי דאי לקדירה ולמליח׳ מאי קאמר או
דילמא אפי׳ לרידיה אסו׳ הלא בבשר׳ דאסמיך אמאי
חתכיה ומלחיה אפי׳ לקדירה ש״ר · וכן איתא ברוב
ספרים הלא לרידיה ש״ר באומצא · והא דאמרינ׳ פ״ק
דביצה ושוין שמולחי׳ עליו בשר בצלי לא משו׳ שצרי׳
מליחה בצלי אלא קמ״ל שמות׳ למלוח בשר על העור

בד"ט מליחה מועטת כמו שרגילות למלוח לצלי ואין כאן איסור עבור העור ׃

סב **הילכך** אם רוצה לאכול בשר לצלי אינו צריך מליחה כלל כמו שהוכחתי כי דם שלא פירש מותר גמור ואותו שפולט שריק ונופל לארץ ובל"ט אם מלחו שמות׳ לצלותו מיד בלא שום שהייה אבל לקדירה צרי׳ לו להדיח תחילה הבש׳ או לשרו׳ אותו במי׳ ולמולחו אח"כ היטב ולשהות עד שיעור שיהא הבשר צלוי כדאיתא בה"ג שיעור שהייה במליחה כשיעור צלייה ׃ וצריך לתת הרבה מלח דכל מליחו׳ שלנו צרי׳ שיהא קרוי אינו נאכל של אחמ׳ מלחו שיהא רוב המלח מקלקל טעם של בשר וגם צריך למלוח הבשר מכל צדדין וכן התרנגולת או הטלה צריך למלוח מבפנים ובחוץ כדפרי׳ לעיל דאיתא במנחות גבי קדשים במלח תמלח הרבה וגם הופכו וחוזר והופכו ומולחו ועל הכל אמר רבא וכן לקדירה ׃ ולאחר שהיית הבשר ששהת׳ במליחה שיעור צלייה או יות׳ ורוצה לבשלו ולתתו בקדיר׳ צרי׳ להדיח את הבשר ב׳ פעמי׳ מים ראשוני׳ להעביר את המלח הבלוע מן הדם ומי׳ שניים כדי להסיר להדיח לחלוחית מי׳ הראשונים שנשארו על הבשר ׃ וכן אמ׳ שמואל אי׳ הבשר יוצא מידי דמו אלא אא"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ׃ ובמתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ושמוא׳ שלא הזכיר הדח׳ ראשונ׳ מיירי בחללי טבחא ׃ ולכך הזכיר ב׳ פעמי׳ יפה גבי מלית׳ שצריך ליתן רוב מלח עד שיהא אינו נאכ׳ מחמ׳ מלחו והזכי׳ שני פעמים יפה גבי הדחה אחרונה שצריך להדיח במים ב׳ פעמים כדפרי׳ ׃ וצרי׳ למלוח ע"ג כלי מנוקב או דף שיזוב הדם כשפולט דאמ׳ שמו"א אי׳ מניחי׳ בשר מליח אלא ע"ג כלי מנוק׳ ואם מלח בכלי שאינו מנוק׳ הכל אסור הכלי והבשר לפי שהדם נבלע בכלי וגם חוזר ונבלע בבשר כיון שאין לדם מקו׳ ללכת וליפול וכן אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח לפי שהקער׳ אסור"׃ וכן ההי׳ פינכא דהוה בי רבי אמי דמלח ביה ביסר׳ ותברא ואפי׳ לא שהה הבשר בקערה כשמלחה רק מעט שנראה בקערה קצת הדם הנפלט הכל אסור ׃ וכשמדיחין הבשר לאחר מליחה רגילין לתת תחלה מים בכלי ואח׳ כך נותני׳ הבשר במים להדיח׳ ׃ אמנם בדיעב׳ אם נתן הבשר תחלה בכלי ואח"כ נתן המים לא נאסר בכך הכלי כיון שהבש׳ כבר שהה שיעור מליח׳ ופלט כבר הדם ואין נשאר דם רק הבלוע במלח שסבי׳ הבשר׳

סג **והשתא** שפירשתי שמליחות שעוש׳ לבשר כדי לבשל בקדירה קרוי אינו נאכל מחמת מלחו ועל מליחה כה"ג אמרי׳ מליח כרותח אע"ג אם נגע אותו בשר לגבינ׳ הגבינ׳ אסורה אפילו אין הגבינה מלוחה אבל הבשר מות׳ שהרי לא פלטה הגבינה כלל ׃ ואם אפכא הגבינה מלוחה והבשר תפל הבשר אסור והגבינה מותרת לפי שהבשר בולע פליטת הגבינה המלוחה אבל הבשר אינו פולט כלל ואם שניהם כמלחו וכתנוס זה על זה או אף סמוכין זה לזה שניהן אסורין דשניהם פולטין טעם שלה׳ וגם בולעי׳ טעם של חבירו הסמו׳ לו ׃ ולא שייך למימר כבולעו כך פולטו אלא גבי דם ׃

וכן הדין גבי בשר כשרה ובשר נבלה אם שניהם מלוחין שניהן אסורין אם כשרה גרידא מלוחה ולא הנבילה אז לא נאסר דכשימלח הכשרה אין לו כח להפליט את חבירו ואם הנבלה לבד מלוחה אז אף הכשר׳ נאסר׳ לפי שהמלוח׳ שהי׳ הנבל׳ פולט׳ והכשר׳ שאכלה בולעת ׃ וכן אמ׳ טהור מליח וטמא תפל הוי מותר לפי שהמלח הטהו׳ אינו מפלי׳ הטמ׳ אבל טמא מליח וטהו׳ תפל אסו׳ לפי שהטמ׳ פולט ואותו לחלוחי׳ הוא כרותח מחמת המלח ובולעו הטהור ודוק׳ לפי שהטמ׳ מלוח פולט ואות׳ פליטה חשוב׳ רותח ובולעה הטהור לפי שאינו מליח אבל בשר טהור שאינו מליח שנפל בתו׳ חלב שאינו מליח או איסור צלול שאין בו מלח אז הבש׳ מות׳ דצונן אינו בולע צונן ׃ כי ההו בר גוזלא דנפ׳ לכד" דכמכ׳ של חלב שרייה רב חיננ׳ לפי שהכותח לא היה מלוח רק מעט ולא כדי׳ רותח וגם הגוזלא לא היה מלוח דאי הוה הגוזלא מלוח היה אסור לפי שחשוב רותח ובולע הכותח שהוא לח אכלו דהא דאמ׳ טהור מליח וטמא תפל מותר היינו לפי שהמלח הטהו׳ אינו מפליט הטמא ׃ אבל אם מצ׳ לחלוחי׳ אכלו בולעו והא דגוזלא היה מותר לפי שלא כמלחו לא הוא ולא הכותח ולא היה צריך רק הדחה במים אבל אם היה צלי אפילו הוא צונן בולע שפיר איסו׳ לח שאכלו אך אינו צרי׳ רק קליפה ואפי׳ הוא חי אי אית ביה פילי בקעי׳ בבשר אז אסור הכל ולא סגי בקליפה ושמא הוא הדי׳ גבי שאר בשר אם הוא צלי ונפל בחלב או נטף חלב עליו צריך קליפה אע"ג דשניהם צוננין ולא כימ"הכא שאני גוזלא דרכיך ואי אית ביה פילי הכל אסור ובשר שלא נמלח רק קצת לצורך צלי אע"פ שאינו חשוב כרותח לענין לאסור במגעו מ"מ ציר הנוטף ממנו על הגבינ׳ אוסרו דהצי׳

חשוב כבותח שהרי אינו כאכ' מחמ' מולחו כי אם ע"י טיבול והבשר שנמלח או גביכ' שנתבשלו שאינ' כלל לאין מבחוץ אפי' נוגעי' זה לזה אינן אסורין וכן אם הודחו ונרחצו שעת' הם לאו' אין אוסר זה את זה כי כשהם לאין מחמת מלח שקרוי רותח המפליט ל לאלוחיתו ואדרב' ההדח' מסיר' הלאלוחית והמלח: פירשתי דין של בשר כשרה שנגע' לנבלה או לגביכ' או כפל בחלב והאחד מליח או שניהם מלוחים אבל אם הם טמי' על ידי שנתבשלו כל אחד לבדו או כבלו ואם הם חמין על יד מליחה אין להם דין טהור מליח וטמא תפל אלא יש להם דין אחר:

רב ושמואל פליגי בהא פרק כיצד צולין לרב עילאה גבר ולשמואל תתאה גבר והלכ' כשמו' דתני' כוותי' ואכ"ה אם למט' בשר הבש' כשר חם ועלי' בשר נבלה צונ' אפי' חי ואי' מלוח הבשר שלמט" נאסר לפי שחום התחתון מפליט עליו העליון והא דאמרי' טהור מליח וטמא תפל מותר ולא מפליג בין עליון לתחתון היינו על ידי מליחה שאין לו כח ל להפליט את חברו אבל בשר חם מפליט את חברו אבל בשר כלי למט' או למעלה בשר חי רות' ומפליט וכל שכן אי בשר נבלה למטה רותחת והשחוטה ע עליה צוננת דנאסר' דתתא גבר ואם למטה הצוננת בין נבלה בין שחוט' ועליה אות' שהיא חמה ורותחת אז השחוט' כשר' מותרת דאין התחתון הצונן בולע מחמת החום שעליו ומ"מ קליפ' בעי כדמפ' פ' כיצד צולי' דאדמיקר בלע פורת' ויש מן האומרי' דאי' חלוק בין רותח ע"י מליח בין רותח ע"י האש והא דאמרינ" טהו' מליח וטמ' תפל מות' טמא מליח וטהו' תפל אסו' היינו כשהן סמוכי' זה אצל זה אבל אם הם זה על זה התם פלוגת' דרב ושמואל עילאה אי גבר או תתאה גבר דמחמת שהם מכבידין זה על זה מחמם את חברו ומפליטו ולא כתייסב למו' רבינו שהרי עילאה גבר ותתאה גבר מייתי כטף מרוטבו של פסח על החרס וחזר עליו הטפ' וגם סכו שמן של תרומ' ואין שום כובד בטפה וסיכה:

סד ואם עשה גבינות בדפוס של גוי' שקורין אותם פאשיילייש שעשה בהם גוי' גבינות שלו ביומו וגם מלחן [illegible] אפ"ה הגבינות של הישראל ואע"פ שמלחן הישראל וכתכן שם אות' מורי רבינו דמותרי' משו' שהמלח אינו מפליט מה שבלוע בתוך העץ ובמתכת ובחרס ובאבן ואכ"ה הוי כמו טהו' מליח וטמא תפל דמותר אך לכתחלה הוי אסור לעשות שם גבינה משו' הרחק מן הכעור ומן הדומ'

לו אבל בדיעבד שרי וכן הו' רגילו' לתת מלח בקערה יבשה או בקדירה יבשה שהיה בהם בשר ונותנין מאותו מלח בתבשיל של חלב או אפכ' והיינו טעמא שמלח אינו מפליט מה שבלע בדבר שאינו אוכל חס"ר כאן ותמצ"אנו בסוף הספר:

אמר רב מסרשיא אין מחזיקין דם בבני מיעין תרגומה ב בכרכשא ומעיא והדרא דכנתא ופי' רש"י מ"כ כרכשא היינו טבחייא מיעייא היינו קיב' והדרא דכנת' היינו הבני מיעין הדקי' שהם מחוברי' בעוגל ופיר' רבינו יעקב דווקא הדקי' אבל הכנתא גופה שהוא השומן שסביביו יש בו דם וצרי' למלחו וכן איתא בה"ג כנתא גופה אסור משום שוריקי דמא דהוו בגויה:

סה והשתא הדקין שהם בעוגל אם מלחן בקערה אין בכך כלום· וכן הקיבה והטבחייא שהרי אין בהם דם וכן אם נתכן בקדיר' רותחת בלא מליח' אבל השומן עצמו שסביב הדקי' צרי' למלוח דיש בהם דם וגם שאר בני מיעין צריך למלוח כגון הכרס שיש בהם דם שלא הוציא מכלל דם א"א אלו· ועוד אמרי' מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות נמצא עליה קורט דם בידוע שהו' לפני השחיטה אמכם אין טוב למלחם בקערה ולא לתתם בקדירה קודם מליחה לפי שאינו יודע כמה אורך הע הטבחייא וגם הקיב' אינו יודע ארכה וגם שאינו יוד לנקותם ולהוציא כל השומן מעל הדקין שלא ישאר קצת משומן והרי יש דם בשומן כדפרי' ואע"פ שאין דם בטבחיא ובקיבה ובדקין אין לאוסרן למלוח עם שאר בשר שיש בו דם וכן הוא מנהג למולחן עם שאר בש' ואי' כזהרי' למלחן בפני עצמן ואע"ג דאמרי' דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורי' הדגים וקאמ" טעמ' משום דדגי' לא פלטי כי אם זמן מועט וכי מייתי לפלוט אז בלעי דם עופו' שעדיין פלטי· התם דווקא משו' דדגי' רפו קרמייהו ובלעי דם העופות אבל בני מעיין אע"ג דלא פלטי שאין בהם דם והבש' שאצלם פולט דם מ"מ לא בלעי בני מעיי' דם הבש' א"א משריק שריק ונופל כיון שאינו יכול ליכנס בקל כמו בדגים:

אמר רב נחמן אמר שמואל אין מניחי' כלי לקבל שמנוני' הנוטף תח' הבש' אז כשצולה אבל האש עד שתעלה תמורתו של עשן דאז נגמר צליית הבש' ואי' עוד בו דם ומיירי בבש' שלא נמלח כלל או שנמלח ולא שהה במליחתו שעו' בלוי' קור' שנתנו על האש. מתקי' לה רב אשי דילמ' תתא' מטא נבלה ולכ' מעלה עשן אבל עילא' לא מט' נבלה ואיכתי דם נוטף א"א אמ' רב אשי ליכא תקנ' א"א עד דמייתיכ' תריגללי

דמלח' וכותכין אותן בכלי ושואבין הדם בשולי הכלי והשומן כף ושפי ליה לשומן מלעיל ופיר' בה"ג דשפי מלח לא טוב שחותך בו הדם ומתערב עם השומן:

ס ו **הלכך** אכן דלא בקיאי' בשעור מלח ליתן בכלי אם כן אסור לתת כלי לקבל שמינו' הבשר או אווז או תרנגולת או דבר אחר שבולה אבל האש בשפוד אלא אם כן שמלח הבשר ושהה שעור מליח' והדיח פעמים שיהא ראוי ליתן הבשר בקדירה:

רב מרי בר רחל אמלחיה ליה חתיכ' דכבלה בהדי שחוטה א"ל רבא הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן של שרצים ולימא ליה מדשמואל דא" מליח כרותח ולא היה צריך אז להבי' הברייתא דהטמאים אבל השת' דמייתי לה לא סגי דמ"מ צריך להביא דשמוע דמליח כרותח ומשני ה"מ דמן אבל רוטבן וצירן לא קמ"ל הטמאים או' מו' רבי' דעיק' קרא דהטמא' לא אתי לאסו' קיפה דהאי קיפה היינו פירמא דקדק של בשר פשיטא ואי היינו תבלי' והלא אינו לוקה על התבלי' כאלו הוא אסו' ואי משום אסור טעם הבלוע אם אכל כזית פשיט' דהא טעם כעיקר מגעולי גוים או ממשרת כפקא שא קר' אתא משום צירן לאלוחית היוצ' מן הבשר וכן רוטבן לפי שבמים מהתך השמנונית וס"ד אמינ' דלא הוי מיתסר אלא כמו שסברא שזהו יבש ולא מחוי: ובהעור והרוטב כמי מייתי לה גבי המחה את החלב וגמעו דאסו' מכפש לרבות את השות' והא דקיימ' לן דטעם כעיקר מגעולי גוים או ממשרת היינו טעם של איסו' בלול כגו' חלב ויין כסך וחלב מהותך דכפק' לן מכפש לרבות את השות' ואו' מו' רבי' דצירן ורוטבן של איסו' מן התור' ולא מבית למימר אסמכת' הוא דהא פריך פרק העור והרוטב למה לי קרא ליגמר מהכך מחלב מהותך וחמץ מחוי אלמא רוטבן דאורייית' וכן צירן כמי ולאלוחית כמי שבאיסו' הוי מדאורייית' מדאמ' פ"ק דבכורות למ"ל קרא דהגמל לאסור חלב בהמ' טמא' תפוק לי מהטמאים לאסור את צירן ורוטבן ועל כרחיך לא קא פריך מרוטבן דהת' היינו עיק' האסור המחוי במים אבל לאלוחית היוצא מן האיסור כמו חלב של בהמה טמאה מכלן שא פריך מצירן הדומה להן אלמא דאורייית' הוא ואלו פקק גיד הכשה פריך על רבי יהודה דאמר מן במינו לא בטיל והאמ' רבי יהודה במסכת תרומו' ציר רביעי' בטל הו' במאתים ומיירי דליכא מים בההו' ציר וכן מוכח בריש' דההי' מסכ' דאי הוה מים כמו שרגיל להיו' כדאית' פ' הלוקח בהמה הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור אם כן מאי פירכ' הלא טעמא דבטיל משו' דסלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו עד מאתים והא דלא אמרינן הכי בבכורות משו' דשאני טומאה שתלויה בנגיעה אלא הכא ליכא מים ומשני שאני ציר דזיעה בעלמא הוא משמע דמדרבנן דאי מדאורית' א מאי שנא משאר איסורי' וצריך לו' דהתם היינו טעמ' ציר הדג' דהוי מדרבנן אבל מהטמאים לא ילפינן אלא ציר בשר אסור וכן משמע שלהי ע"ז אין מעמידין לא שנו אלא לטבל בצירן אבל לטבל בגופן אסור מדפליג בין צירן לגופן ש"מ דצירן מדרבנן:

ס ז **אם** כן בשר שחוטה שנמלח עם בשר כבלה בשר שחוטה כאסרה מן התורה דציר בשר של איסור הוי מדאורייית' ואם יש ספק לחומר' ואם דג טמא נמלח עם דג טהור אסור מדרבנן דציר דגי' טמאי' מדרבנן ואם יש ספ' לקולא כגו' הרנס ומקרילס ומולאלס שמוכרין [redacted] מלוחי' וספ' אם מלחו עמהן דגי' טמאים ומותרין מספק:

אם [redacted] או שפחה שבבית ישראל מלגו תרנגולת ולא ראה היש' ולא ידע היש' אם בכלי ראשון אסו' אי בכלי שני שרי או הדיחו בשר ולא ראה היש' אי הודח שני פעמים וכתנו הבשר בקדירה או מלחו הבשר ולא ידע אי מלח בכלי ואסו' או לחוץ או הדיחו קערו' שנשתמשו בהן בשר וגם הדיחו קערו" חולובת ולא ידע אי הדיחן ישר' יחד או אלה לבדן ואלה לבדן או כל שאר ענייכים הדומין לכי הה"ג אם [redacted] אינו יודע משפט הדבר היאך עושין אז הכל אסור דאולי להקל טרחו עשה באיסור כמו שרגיל לעשו' [redacted] בביתו ואם יודע הכשר דבר והיאך עושי' אז הכל מותר אם ישראל יוצא ונכנס דמרתת [redacted] להקל טרחו ולעשו' באיסור פן ירחנו היסר' כדתנן אין השומר צריך להיות יושב ומשמר שא אפי' נכנס ויוצא מותר ובריש פ' הכל שוחטין שרי מהאי טעמא לאכול ליסר' משחיטת כותי שאינו מקפיד על לפני עור לא תתן מכשול ואפי' הכי לא חייש' שמא שהה שמא דרס ושמא החליד:

רב ששת מלח ליה בשרא גרמא גרמא כל חתיכ' רחוק' מחברת' ופריך תרתי וחד מאי טעמ' לא משו' דפרי' דמא מהאי ובלע האי אחר כמי פריש ופליט מהאי גיסא ובלע האי גיסא שא לא שנא והכל מותר אפי' הרבה ביחד אי מטע' דם משרק שריך או מטע' דכבולעו כך פולטו:

סח **והשתא** רגילין הוא ומנהג שפעמים
שמולחין חתיכות הרבה
בשר של ד' או ה' פרות ואף לאחר שחתיכה ראשונה
שהתה שעור כלייה דהשתא גמרה פליטת דמה כ
נותנין עליה חתיכה אחרת שנמלחה מיד ולמה לא
תאסר חתיכה ראשונ' שגמרה פליטתה מדם מקודם
לכן כמו בדגי' ועופו' שנמלחו זה עם זה דהדגי' אסורי'
משום דרפי קרמיהו ופלטי דם עכשן וכי בלעו אחרי
כן דם עופו' נאסרו דלא שייך לומ' כבולעו כך פולטו
אלא שעדיין טרוד לפלוט מעצמו גם לפלוט מה ש
שבולע מאחרים וא"ו מו' רבינו דכהי דחתיכה ראשונ'
איכה פולטת עוד דם מכל מקום פולטת ציר עצמה
עד יום או יותר ולפי' זה יכולין להתיר אם כמלחה ע
עכשיו חתיכ' אחת ולאח' יום שלם מלח אחרת ונתנו
עליה נאסרה ראשונה דכיון שהניחה לפלוט איכה
פולטת מה שבולעת ממקום אחר ורבינו יעקב מתיר
אפילו לאחר זמן מרובה יותר משבוע למלוח בשר
ולתת על ראשונה שאין פולטת עוד לא דם ולא ציר
משום דדם משרק שריק כדאמרינן גבי כבדא ע
עילוי בשרא דשרי מהאי טעמא ואפילו מאן דאסר
היינו משום דאיכ' בכבד רוב דם אבל בשר על גבי
בשר שרי דדם שריק וכפיל וגבי דגי' ועופות שמלחן
זה עם זה דאמרת דגים אסורי' ולא אמרינ' שריק דם
וכפיל היינו משום דדגים רפו קרמיהו ובלעי בדבר
קל ולהאי טעמ' תימא כי פעמי' בחתיכות תחתונות
יש גומות מלאות ציר אדום וההוא לא שריק וכפיל ל
למטה שהגומא מעכבת ואם כן אם לאחר יום שאז
פלטה הראשונ' אף ציר אם אז מלחו בשר ונתנו עליה
ונמצאת גומא מלאה דם אסור אבל בתוך הזמן
שעדיי' היא פולטת ציר מותר דהדם נבלע ואחרי כן
נפלט ומה שהוא אדום בגומא היינו ציר אדום אבל
הדם הוי נבלע ונפלט והוי מות' והרב רבי' יוסף בר'
יצחק היה או' דכל זמן שהבשר פתוח לפלוט דם מ
מותר לתת עליו בשר מליח מחדש אע"פ שגמרה
פליטו' עצמ' מכל דבר קודם פליט' השנייה כיון שנתנו
עליה השלישית וכן לעולם דכל זמן שפתוח לפלוט
ולא נחה שעה אחת הוא פולט לעולם כל דם הבא
הנבלע בו אבל לאחר שנחה מלפלוט אם נתן עליה
אחרת אסור ולא אמ' משרק שריק וגבי דגים דאסירי
כי מלחן עם עופות היינו משום דנחו דגים מלפלוט
קודם שהתחילו עופות לפלוט ונשתמו דגי' מפליטה:
סט **והשתא** לכל הפירושי' אם בשר שנמלח
עכשיו כיתן על בשר שלא נמלח כלל אותו בשר שלא
נמלח ימלחנו ומות' דכמו שפולט דם עצמו כן יפלוט
דם הנבלע ממקו' אחר ולא תימא דם עצמו אם שמא
יפלוט הכל ואין בכך כלום דדם האיברים שלא פיר'
מות' אבל דם הנבלע ממקו' אח' שמא לא נפלט הכל
לא היא שא ודאי אף דם הנבלע בו ממקו' אחר נפלט
הכל דאי תימא הכי היאך מלוחין בשר על גבי בשר
שמא התחתון אי' פולט את כל מה שבלע מן העליון
ותו חתיכ' אחת שנמלחה על כרחין כל דמה יוצא ע'
מלח שאל"כ כשנותנין אותו בקדירה הרי פולט אותו
הדם הנשאר שהרי פעמים כל הבשר מתחתך לו
בחתיכות קטנו' מאד מחמת רתיחת האש ואם היה
שם דם היה יוצא ואם כן היה אוסר הכל אלא ודאי
כל הדם יוצא ע"י מלח ה"ה דם שנבלע ממקום אחר
נפלט הכל ויש תימה כי יש פעמים צורמין וחותכין
בסכין את הבשר הצולה לנסות אם הוא צלי הרבה
ופעמי' שמקום שחתך מלא דם לפי שעדיין לא נגמר
לצלו' למה לא נאס' הסכין הלא הדם לא שריק ממקו'
הגומ' והו' רותח סביביו וגם פעמי' שנוקבי' בסכין או
בקוץ או בשפוד ברז' קטן את הכבד כשהו' צולה על
האש והגומא מלאה דם רותח מדוע לא יאסר הכלי:

פרק קמא

סכי' של גוי' רב א' קולף בי' השחיט'
אם שחט בה קודם שהדיח הסכי'
ולא נעצה בקרק' ולא הגעיל אי משום דבית השחיט'
הוי רותח ולליסנא תכייכא אפילו אם בית השחיטה
צונן משום דאגב דוחקא דסכינא בלע וקא מיירי כ
כגון שאותו הסכין של גוים בן יומו שנשתמש בו
ביום דאי לאו הכי אם כן נותן טעם לפגם הוא מותר
או שמא רב הוה סבר נותן טעם לפגם אסו' תלמודא
מספקא ליה מאי קסבר רב בשלהי ע"ז גבי עכברא
בשכרא או שמא היינו טעמ' משום שמכינות הנדבק
בדופני הסכין ורבה בר בר חנה א' מדיח אחרי כן
בית השחיטה דלא בלע כלום ומסקנא הלכה כרב
דמחמיר וללשון שני דמפרש דאפי' בית השחיט' צונן
מ"מ קולף משום דוחק' דסכינא בלע הבשר מן הסכין
ורבי' יצחק בר"מ היה מצרי' קליפה לכל הבש' שמנקר
בסכין משו' חלב משום דסכי' בולע החלב כשחותכו
ואחרי כן בעת שחותך הבשר רוב פעמים כשמנקר
מבליע החלב בבשר וכן כשחותכי' בסכין של גוים
הכבש או הפר' כד שלפני' מכר שלאחריו היה מצריך
קליפה למקום חתך ואין נרא' למו' רבינו דלדבריו כל
הבהמה נמי צריכ' קליפה שהרי הגוי מפשיט' בסכין

שלא אלא הא דאמרי' אגב דוחקא דסכינא בלע היינו
דווקא גבי בית השחיטה שהי' קצת רותח שהרי אמרי'
בצונן שחתכו בסכין אסור לאכלו בכותח ומוקי לה
טעמ' משו' דאגב חורפ' דצונן בלע אבל אי לאו חורפ'
דצונן משו' דוחק' דסכינא לא בלע צונן וסגי בגרירה
או בהדחת צונן ה"ה סכין של גוים אם לא עשה לא
הדחה ולא נעיצה לחתך בה בשר צונן אין הבשר
בולע כלום וסגי הבשר בהדחה ותו דפליגי נמי
בסכין ששחט בה טריפה אי מותר לשחוט בה חד
אמר בחמין שצריך הגעלה אלמא סבר לחד ליטנא
אגב דוחקא דסכינא בלע ופרי' כי שחיט נמי כשרה
בלע אבר מן החי ומשני דלא בלע אלא כי חיימא
והיינו בגמר שחיט' דליכא דוחקו תו דאבר מן החי
וללישנא דאגב דוחקא דסכינא בלע מה תירץ אלא
אפי' למאן דמחמיר דמצרי' הגעלה לסכי' של טריפה
מודה דלא בלעא סכין שלא לכי חיימא אם לא תאמר
סכין היינו בולע ודאי אלא לכי חיימא אבל סכין של
גוים ודאי יש שמניחו' עליו וכנכס ונבלע בבשר בקל
אגב דוחקא דסכינא גרידא וסכין טריפה רב אחא
ורבינא חד א' בחמין פירש צריך הגעלה לסכין כדי
לשחוט בה פעם אחרת או לחתוך בה רותח וחד א'
בצונן הדחת הסכין בעלמא גרידא והלכת' בצונן
תחלה בסכין של גוים פליגי היכא שעבר ושחט בה
ולא הכשיר הסכין כתקנו תחלה ופליגי מה יעשו
בבשר ששחט או קליפ' או הדחה והכא פליגי היאך
יכשירו תחלה הסכי' או בהגעלה או בהדח' והא דלא
נקט הכא פלוגתייהו בסכי' של גוים משום דפשיטא
להו דצריך הגעלה תחלה אם רוצ' לחתוך בה רותח
לפי שהסכין בלוע מאיסו' לכך נקט סכין של טריפה
דאפי' אם לחתוך בה רותח אין הסכי' צרי' תחלה רק
הדח' בצונן לחד אמורא ובצונ' לפי שלא בלע הסכי'
כלום בשעת שחיטת הטריפ' ולא מצינן למימ' הכא
דמיירי לחתוך בה רותח גריד' דא"כ אמאי נקט סכין
ששחט בה טריפה שצריך הגעלה כיון דסבר בית
השחיטה רותח או אגב דוחקא דסכינא בלע אפי'
סכין ששחט בה כשרה נמי משום דדם אסו' לחתוך
רותח כדאמר שמואל פרק כל הבשר סכין ששחט
בה אסו' לחתוך בה רותח משום דם אלא ודאי נקט
סכין טריפה ומשום שמכינו' דאיסורא לא ישחוט בה
עוד אבל סכין ששחט בה כשר' דליכא איסו' רק משו'
דם מותר לשחוט בה עוד לכולי עלמ' שהרי בלא דם
שמובלע בסכין הרי יש בה דם הרבה בבי' השחיטה
שלא אגב דטרידי סימנין לאפוקי דמא לא בלעי דמא
אבל שמנונית טריפה בלעי שפיר׳

ע והלכתא בסכין ששחט בה טריפה
דאין צרי' הסכין רק הדחה
לכתחלה בצונן או למכפריה בבלייתא ואח' ישחוט
בה עוד או יחתו' בה רותח ואם לא הדיחו תחלה או
לא כפריה בבלייתא ושגג ושחט בה אחרי כן או
חתך רותח הלכה כרב דאמר קולף דלא כימא בית
השחיטה רותח או אגב דוחקא דסכינא בלע לגבי
הסכין שיבלע כלום שלא נדבק לדופני הסכין מבחוץ
ולכך אין הסכין צריך הגעלה אבל כימא שפיר בית
השחיטה רותח או אגב דוחקא דסכינא בלע לגבי
הכי שהבשר ששוחט או חותך רותח שבולע הבשר
בקל יותר מה שעל הסכין ולהכי כי לא הדיחו הסכי'
תחלה ושחט בה קולף והיינו דלא כשמואל דא' פרק
כל הבשר סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח
עד שיגעיל תחלה הסכין בחמין אבל סכין של גוים
שבלוע מאיסור לכולי אלמא צריך הגעלה תחלה ו
ואם לא הגעילו והוא בן יומו או אפילו אינו בן יומו
ולא עשה בו נעיצ' בקרקע ואף לא כפריה בבלייתא
להעביר מה שנדבק בדופני הסכין ושחט בה או
שחט רותח או חתך בה רותח אז קולף הבשר כרב
ולא סגי בהדחה או למכפריה בבלייתא לסכין
ששחט בה טריפה דשלהי [illegible] אמרי' סכין שפה והיא
טהורה שצריך נעיצה י' פעמים בקרקע אפי' לחתוך
בה צונן הכא מיירי מיד ששחט בה שעדיי' מה שעל
הסכין לח הוא וסגי בהדחה והתם חתך איסור או
בשר רוב פעמים ויבש על הסכין לכך צריך נעיצה
בקרקע או לשפשפו באבן רך או בפחס ורבי' יעקב
פירש דהתם מיירי שחתך רותח מן הסכין ונדבק
יותר בסכין מבחוץ לכך צריך נעיצה בקרקע אפי'
לחתוך בה צונן והכא לא נדבק בה רק מעט דבית
השחיט' צונן לכך סגי בהדחה לכל הפירושי' בסכין
של גוים לא סגי בהדחה אלא בנעיצה בקרקע י'
פעמים אפי' לחתוך בה צונן׃

ע א ואם רוצה לחתוך בה גבינ' צוננת
בסכין שחתך בה בשר או
אפכא שרוצה לחתוך לו בשר צונן בסכין חולבת או
מסכין של גוים הסכין צריך תחלה נעיצה בקרקע
עשר פעמי' כדתנן פר' בתרא [illegible] סכין שפה והיא
טהורה ומפרש התם נועצ' עשר פעמי' בקרקע ואם
יש גומות בסכין שאינו חלק מפרש התם דלא סגי
בנעיצ' בקרקע ויש לומר שישפשפנו באבן רך או
בפיחם שיכנס בגומות וסגי וה"מ לחתוך צונן אבל
לחתוך רותח רבי' יעקב אומ' דסגי בהגעלה בחמין
והר"ר

והר"ר יצחק אחיו מצריך לבון לפי שפעמים מחתך בו בשר כשצולה על גבי גחלים גם כשהבשר בשפוד אבל האש רוב פעמים אותכו לנסות ולראו' אם צלוי הוא בטוב וכל שתשמישו ע"י האור אינו יוצא מאיסור אלא ע"י לבו' כמו השפוד והאסכלאו' דתנ' מלבנן ורבי' יעקב היה אומ' כיון דרוב תשמישו אלא ע"י לבון כמו השפוד והאסכלאות דתנן מלבנן ורבינו יעקב היה אומר כיו' דרוב תשמישו אינו אלא ע"י חמין אינו בולע אלא ע"י חמין ולא להשתמש בו אבל האש ביבש לכך סגי בהגעלה ועוד היה אומר לכל הפחו' היה מותר להשתמש בו בחמין לאחר שעשה בו הגעלה דכל כמה שסופו לצאת על ידי רותח יצא על ידי הגעלה ועוד כשאר בו שלא יצ' כי אם ע"י לבו' ולכך יהא אסו' לחתוך כלי וקש' למורי רבי' על זה הלא כלי חרס אין לו תקנ' רק שבירה ואם הגעילו בשביל כך לא יהיה מותר להשתמש בו חמי' דכיון שעוד נשאר שם איסו' שנבלע פולט מעט מעט אפי' ע"י חמין ואין לו' דמה שנבלע ע"י אור אי' פולט כלל ע"י חמי' הלא תנן פ' דם חטאת השפודין והאסכלאות מגעילן· אלמא יוצא מעט על ידי חמין אבל טעם ראשון נראה כיון שאי' משתמשין בו מעט על ידי האור באקראי בעלמ' אין צריך לבון וכב' קמא אמרינן גבי סכין של [redacted] כגון שלבנה וכן תני' בתוספת' [redacted] השפודין והאסכלאות והסכינים של גוים מלבנן באור ומקשי' דאמרי' פרק כל שעה הני סכיני דפסחא היכי עבדי' להו ומסקנא הלכת' ברותחי' ומתרץ רבי" יעק' דגבי חמץ דהיתר' בלע סגי בהגעלה אבל סכיני של [redacted] דאיסורא בלע צריך לבון וכי האי גוונא מתרץ שלהי [redacted] ג גבי השפודים והאסכלאות מלבנן וכזבחים אמרי' מגעילן ומשני האי איסורא בלע האי היתירא בלע ורב אשי דאמר גבי חמץ קתייהו בטינא ופרזלייהו בנורא והוא גופיה משני שלהי [redacted] האי היתירא בלע לא מתניר על עצמו הוה ויש או' דכל זה אמרי' לרידי פרזלייהו בנורא אבל הלכתא ברותחין ומורי רבי' מתרץ דסכינין גדולים שרגילין לצלות צלי צריכין לבון אבל סכינים קטני' שאין דרכן להשתמש באור רק בדברי' חמין סגי בהגעלה והכי אית' בירו' סכין שפה והיא טהור' בסכי' קטנ' אבל בסכי" גדולה צריך לבון וכ' דה"פ סכין שפ' והיא טהור' אפי' לחתוך רותח והיינו בסכין קטנה שלא נשתמשו בו כי אם בצונן אבל סכין גדול' שדרכו להשתמש באור ולצלו' אותו צרי' לבו' אפי' לחתוך בו רותח׃ קיבת נכרי ושל נבלה הרי זו אסור' המעמיד בעור קיב' אם יש בנותן טע' הרי זו אסור' היינו פחות מס' אבל אי בס' מותר דאף ע"ג דהחלב שבתוך הקיבה קרוש על ידי העור זהו מחמת כח וחוזק שלו ולא משום כתיב' טעם וכי האי גוונ' כמו אמרי' גבי שאור של תרומ' שנפל בעיסה של חולי' אם יש בנותן טעם אסור' ופריך פרק גיד הנשה כי יש בו כדי לחמץ מאי הוי דאף על גב דהעיסה מתחמצת אין זה מחמת נתינת טעם אלא מחמת חזקו של שאור׃

כשרה שינקה מן הטריפה

קיבתה אסורה טריפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת מפני שנכנס במעיה אין חלב הקיב' מגופה אלא מאחרת שזאת ינקה ממנה ובגמ' פריך קיבת נכרי ושל נבלה אטו של נכרי לאו נבלה היא א' רבינ' הכא בלוקח גדי מן ה[redacted] וחיישי' שמ' ינק מן הטמאה ושמו' משני חדא היא קיבת נכרי שהיא נבלה אסורה ופריך מה בכך הא אמרינן מפני מה אסרו גבינות [redacted] מפני שמעמידין אותם בעור קיבת נבלה אבל משום קיבה גופא שרי' שהרי אינה מגופה שלא ינקה מאחרת ומשני כאן קודם חזרה דאסרו קיבה של טריפה ושל נבלה אשמואל מיירי לאחר חזרה ש שהיתירוה לפי שאינה מגופת ושמואל דנקט איסור משום עור קיבת נבלה לא רצה לומר עור קיבת ש שחוטה משום דהתם ליכא איסור אלא טעם בשר עוף בחלב והיינו מדרבנן דלא אסרה תורה אלא דרך בשול ומשום חששא של איסורא דרבנן לא היו אוסרין בכך גבינות של [redacted] לא משו' ספק איסורא דאורייתא דהיינו עור של נבלה ופריך תלמוד' טריפ' שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת והא קתני רישא קיבת נבלה אסור' ומשני כאן קודם חזר' כאן לאחר חזרה ויש רוב ספרים דגרסי והלכתא אין מעמידין בעור קיבת נבלה אבל בקיבה עצמ' ובקיב' שחיטת נכרי ובכשרה שינקה מן הטריפה וכל שכן טריפה שינק' מכשרה מאי טעמ' חלב המכונס בעור פרשא בעלמא הוא ומוחזקין מהספרים כשרה שינקה מן הטריפה דהא תנן קיבתה אסורה ולדבריהם מה שכתוב מאי טעמא חלב המכונס הוא פרשה היינו טעמא דבר הנבדל ונפרש במקו' אחר ולכך טריפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת ורבי' יעקב מ"כ מקיים גרס' דמתני' דאסר' קיבת כשרה שינקה מן הטריפ' היינו חלב הצלו' שהצלול נקר' חלב של טריפ' אבל מאי דשרי להעמיד בקיב' כשר' שינק' מטריפה היינו אותו שקרוש שהרי אותו דווקא ראוי להעמיד ובמתני' מיירי בהעמד' כי אם בגמ' והאי דקאמ' חלב המכונס פרשא הוא היינו כפרש וטיט כיון שקרוש אין לו שם חלב עליו ולכך אף קיבה של כשר' שינקה מטרפה מותרת׃

ע ב **השתא** אנו שאנו לוקחין גדיים וטלאים מן הגויים ואנו מעמידין גבינות מן הקיבה ואין אנו חוששין שמא ינקו מן הטמאה כרחיים רב הונא דאמר הלוקח גדי מן הגויים קבתה אסורה שמא ינק מן הטמאה אלא סביר' לן פירושא דמתני' דשמואל בענין אחר ולכ"ם דלא חיישינן לשמא ינק מן הטריפה דאף רב הונא לא היה חושש כדאמרי' לוקחין בנים מן הגויים ואין חוששין לא משום נבלה ולא משום טריפה ואם לקח מן הקיבה של נכרי בחנות מבהמה שהגוי הרג והעמיד ישראל גבינותיו מותרות דחלב לאו מגופה אתי אלא ממה שינקה מאחרו' אך נכון שלא לעשות כן לכתחלה שלא ליקח הקיב' בחנות מבהמ' שהרג הגוי משום הרחק מן הכעור · ואם הקבה נמלחה בעור שלה כמו שרגילין גויים לעשות אז פשיטא שאסור אבל אם שחט טלה או גדי ונמצא טריפה והעמידו בקיבה אפי' לכתחלה מותר ומיהו בדבר זה יש שמחזיקו לדבר מכוער ובדלין לכתחילה לפי שנראה כאוכל טריפות ונבלות אבל בדיעבד אם כבר העמיד או ערבה עם קיבה אחר' פשיט' דמות'. ואף טלה כשרה שינקה מן בהמה שנמצאת טריפה והעמיד בקיבה הגבינה מותרת משום דכשעמידין כבר נקרש חלב הקיבה דאין דרך להעמיד מחלב צלול כי אם מקרוש אם כן כיון שנקרש אין שם חלב עליו אלא הוי כפרש וטיט ומותר' ואי משום מעט חלב שהוא צלול שפעמי' לא נקרש הכל ההיא פורת' בטל בס' של גבינה ורגילות הוא ליקח הקיבה עם עורה ונותנין אותה בכלי מלא מים ושוהה זמן מרוב' כדי לקרוש הצלול ופעמי' כי גם יום או שני ימים משהין אותה במים עם עורה ונראה שאסור לשהותה כל כך זמן גדול דטעם העור נכנס בחלב הקיבה והוי בשר בחלב וגם חלב הצלול הנכנס בעור חוזר ונפלט ואוסר כל הקיבה דמה שנפלט חלב איסו' הוא דאף על גב דנותן הוא מכל מקום בולע זה מזה ע"י שריית זמן גדול כדאמרינן בשר בחלב חדוש הוא דאי תרי ליה כולי יומא בחלבא שרי מן התורה אף על פי שבועלין זה מזה משו' דדרך בישול אסר' תור' ואי לא בלעי זה מזה מהו החדוש מהאי טעמ' אסור לשהות בשר יבש מלוח במים כמו שרגילי' לעשו' כדי לעשות הבשר מתוק · ואסור שידיח הבשר תחלה יפה · ואמנם אם בדיעבד לא עשה כן הבשר מותר שאין אנו' כי אם הדם הבלוע במלח והרי יש ששים ·

ע ג **ויש** תמיהא על בהמה שעשו ממנה גבינות כל השנ' ואח"כ שחטוה ונמצאת טריפה למה אין כל הגבינו' שנעשו אסורות דאי משום דכל שעתא הוה מוקמינן בהמה בחזקה קמא שאינה טריפה לא היא דחזקה לא מקריא אלא היכא שהיו יכולין לברר הטעה של היתר פעם אחת כדמוכח פרק הכל שוחטין דאמר מנלן דאזלי' בתר רובא אתיא מזקנה אביו ואמו דאמר רחמנ' קטליה וכן מעדים זוממין וכן מפרה אדומה דילמ' טריפה נינהו אלא משום דקא אזלי' בתר רובא והשת' דילמא משו' דאוקמינהו אחזק' שאינ' טריפ' דפרה בת שתים וגם האב יש לו יות' משנה כיון שיש לו בן וכן העדי' אכ"ה בודאי היו שעו' שלא היו טריפה כמו שחיו הרבה שני' אלא ודאי לא מקריא חזקה כיון שלא נתברר לנו השעה מתי היה מיהו י"ל דפריך למ"ד טריפ' חיה אם כן אין ראיה שלא היו טריפה במה שחיו הרב' שנים ובתשובת רבי' שמואל נמי ראיתי שהתיר הגבינות מטעם חזקה דהשתא הוא דנטרפ' אף על פי שקבת דומה דלא מקריא חזק' משו' דלא נודע לנו מתי היה נטרפה' מכל מקום יש לסמוך ולהתיר על דבריו וכן עמא דבר · וכן מתיר נמי בהלכו' גדולו' של רב יהודאי בהלכות אותו ואת בנו והכי איתא התם מאן דאית ליה עזא וחלב מיניה חלבא ועביד מיניה כ נמנא ושחט' ונמצאת טריפ' ההוא נמנא אסור · וה"מ דנודע ודאי דמקמי דשחט' היתה טריפ' כגו' דהוגלד פי המכה דבידוע ששלשה ימים לפני שחיטה נטרפה עד כאן לשונו · אם כן אם נמצא' טריפ' על ידי סרכא יש להתיר את הגבינו' כי יש לסמוך על הוראו' רבינו שמואל והיתר רב יהודאי גאון אבל בטרפות שבא מן הבטן כגו' ביתרת שלא בדרא דאוני וכיוצ' בזה כל הגבינות אסורו' והיכא שהטרפו' מחמת שהוגלד פי' המכה מספק' לן אי הגבינות שנעשו קודם שלשה ימים לפני השחיט' אסורין כיו' דליכא חזקה לבהמה להיתר עד שעת שחיט' או שמא מותרין דמכל מקום יש להם חזקת היתר עד שלשה ימים קודם שחיטה מ"מ תימה הוא דהיכן מצינו שיאמר העמד בהמה אחזקתה היכא שעת' אין החזק' קיימת דהא עכשיו נמצאת טריפ' ודאי דהא גבי ספק נגע ספק לא נגע ברשות טהור בר"ה מטעם דחזקה דהשת' נמי יכול להיות טהור וכן כשחטה הרי היא בחזקת היתר וכן בהמ' בחייה בחזק' אסור עומדת כולן יכולי' להיו' עד עכשו ומיהו גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר אשכחן

שמזכיר

שמזכיר התלמוד העמד המקוה על חזקת שלם וכן
גבי בוגרת העמידנה בחזקת נערה· פרק עשרה
יוחסין וכן שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן מאי
טעמא העמידנ׳ בחזקת לא ראתה ועד עכשו היא
טהורה וגם הלל לא פליג אלא בקדשים·

אפרש ג׳ דברים שהחכם הבא להורות
צריך להיות נבון ונזהר בהם·

עד **כשהחכם** בא לבטל איסור שנפל
לקדיר׳ או כלי של איסור
שנתחב בקדירה על ידי ש׳ צריך לו לחקור אם נתנו
בו מים לאחר שהיה האיסור בקדירה דפעמים
שבקדירה או במחבת לא היה מים כל כך בהם מ
מתחילה כמו שיש עתה בשעת שבא להורו׳ ומתחלה
כשלא היה רק מעט מים הכל נאסר·

עה **ועוד** כשהחכם בא להתיר תבשיל
שהיה בכלי של איסור ורוצה
להתיר תבשיל בשביל כלי שלא עשו בו איסור מעת
לעת או פעמים כבר יש שבוע שצריך לחקור אם ב
בכלי הוחמו המים לברך בתוך מעת לעת שעשו בו
האיסור דכך שוה המים לברך כמו האיסור עצמו ד
דכל המים נעשו נבלה כיון שלא היה בהם ששים
לבטל פליטת הכלי דכדידיה משעריג׳ וחזרו ונבלעו
אבל היתר בהיתר אין הדין כן במו בשר בכלי של
חלב או חלב בכלי של בשר דאם הכלי אינו בן יומו
הכל מות׳ אע״פ שעשו בו המים חמי׳ לעולם לפי שכל
המים אין להם דין פליטה מן הכלי שהרי הן היתר
וכי חזרו ונבלעו בכלי לא נבלע רק מעט מן הבשר
שנפלט מן הכלי או מן החלב המעורב במים שהרי
עשר ידות חזרו ונבלעו המי׳ שהן היתר יותר משחז׳
ונבלע מן הכלי הפליטה של כלי דדוקא באיסור א
אמרי׳ חתיכה עצמה נעשית נבלה שכל המים קרויי׳
איסור· ועוד יש לו להתיר משום נותן טעם בר נותן
טעם ואפילו כאמר דוקא דגים שעלו בקערה מותר
אבל נתבשלו לא· הכא איכא שלשה נותני טעם של
היתר· הראשון נכנס בכלי ומשם למי׳ ומן המי׳ חוזר
ונבלע בכלי הרי שלשה וכל שכן אם הוחמו המים
הרבה פעמים דאיכא נותני טעם הרבה ומותר·

עו **ועוד** כשהחכם בא להורות ולהתיר
מטעם ספק ספיקא שכך הלכ׳
כדאמר שמואל פרק התערובת ספק ספיקא אסור
ולא כשאר איסורין· וכן בפרק קמא דכתובות האומ׳
פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו· ופריך
ספק ספיקא הוא כו׳ לא צריכה לאשת כהן· וכן פרק
ארבע אבות מאי קא משמע לן אין מקב׳ שליא בלא
ולד תנינא שליא שילדה שיכתה מקבת׳ הויא ארבע
אסורה באכילה אפילו מה שבפנים· פירוש דאם יש
מקבת שליא בלא ולד אמאי אסור׳ באכילה ה״ל ספק
ספיק׳ וכן רבו׳ בתלמו׳· ועתה יזהר החכ׳ שלא יתיר
בספק הראשון אסור דאורייתא והוא בריא או אף
דבר שבמנין או חתיכה עצמה ראויה להתכבד בו
ונתערב באחרים הכל אסור ואפילו באלף לא בטיל
כמו אלו נתערב ודאי של איסור שהרי מקודם ש
שנתערב נמי הוי שם מספק דאורייתא אסור וחייב
עליו אשם תלוי אי הוי שייך בה כרת בודאי אסור·
וכן מפר׳ מורי רבינו יצחק בר ר׳ שמואל ההיא דרים
ביצה ספק ביצה טריפה אסורה ואי נתערבה באף
לא בטיל וכולן אסורות· ורבינו יעקב מפרש
דנתערבה קאי אודאה דאלו אספק טריפה אמאי
אסורו׳ הוה ליה ספק ספיקא ולא אשכחן תנא דאמר
אסורות אלא ר׳ יהודה פרק התערובת ואמר דשמוא
סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ולכך או׳
רבי׳ יעקב דלא גרסי ליה ואחרו׳ באחרו׳ לא במסכ׳
כל הצלמי׳ ולא במס׳ ערלה מדלא משכח שא ר׳ יהוד׳
· ומורי רבינו מפרש דנתערבה קאי שפיר אספיקא
דכיון דמן התור׳ אסור׳ ושייך בה אשם תלוי בוודאה
אי הוה ביה כרת· לכך כי נתערבה הוי חד ספיקא
ואפילו באלף לא בטיל הילכך תרנגולת או בהמה
או ביצה והן ספק טרפה או חתיכה שנאסרה מספ׳
או אם הן כולן אסורות ונתערבו עם אחת של היתר
כיוצא בהם דהשת׳ כל א׳ וא׳ הוי ספיק׳ דאוריית׳ כיון
שלא נתערבו ברוב אם הספיק׳ נתערבה באף כולן
אסורו׳ כדין דבר שבמנין דלא בטיל כמו אם נתערב
ודאי של איסור אבל אי האסורין בודאי נתערבו
מתחלה בשנים דהשתא מותרין הכל מן התורה מ
מטעם רוב אבל מדרבנן אסורין משום דהוי
דבר שבמנין אם נפל אחד מאותו התערובת ברוב
הכל מותר מטעם ספק ספיקא כמו מריבוא לריבוא
או ספק ספיקא שהכל בגוף הדבר בלא התערובת
נמי מותר· אבל חתיכ׳ שנאסרה מחמת בשר בחלב
ונתערבה באלף הכל אסור כדתנן פרק בתרא דע״ז
שהאוכל כזית ממנה לוקה אבל חתיכה שנבלעה
מאיסור אחר ואין בה ששי׳ לבטל הבלוע הדין נותן
שאם נתערבה באחרות אפי׳ בב׳ הכל מותר דאיכא
קרויה דבר שבמנין חשוב דהאוכ׳ ממנה כזית אינו

אינו לוקה עד שיאכל ממנו כל כך שאכל מן הבלוע
כזית וכיון שאין איסור רק הבלוע שלא הנבלע אינו
דבר שבמנין ואסור בכל שהו:

ע ז **דין** נטילת ידים כשאדם נוטל את ידיו צריך
שישפוך מן הכלי על ידיו ואי' יכול לתחוב
את ידיו במים שבכלי לפי שהן שאובין וגם אי' יכול
ליטול ידיו ממים המקלחי' מאיליהן מן הכלי' כמו מן
הכנור המקלח בשמים ואפי' באין מן המעיין דכיון
שאינו עושה כעין טבילה כולן בבת אח' וצריך מכח
גבר' וכן אמר רבא האי אריתא דדלאי אין מטבילין
בה הידים מפני שהם שאובי' ואין נוטלין ממנו ידים
משו' דלא אתי מכח גבר' ששופכן בכנו' ומשם נופלי'
לאריץ שסביב השדה דאי מקרב לגבי דוולא מקום
נפילת הכנור באריץ הוא סמוך למקו' ששופך האדם
את המים מן הדוולא נוטלין ממנו דהא מכח גברא
קא אתי ובמסכת ידים תנן היה חבית מוטה פירש
ומקלח מאיליו ונוטל ידיו ממנו או מן הקוף נותן ל
לידים רבי יוסי פוסל בשני אלו משמע דהלכה שלנו
דבעי מכח גברא אתיא כרבי יוסי או שמא אפילו
כרבנן דבעו לכל הפחו' דאתי מכח כלי ולכך אוסר
ליטול ידיו ממקום שמים שפלין מאריץ קטן או כ
כנור ונופלין סביב השדה שאינן באין מכח הדוולא
אבל מחבית מוטה ומקלח מאיליו מותר: ומה
שמקדשין ידיהם מן הכיור כגון שהיה ברזא בכיור
וכשהיה מושך הברזא היה מקלח על ידיו בקלוח
ראשון ואם לא היה די בקלוח ראשון היה עוד תוחב
הברזא בכיור ומושכה ורוחץ דלעולם היה מכח
גברא אבל אם תוחב ידיו בנהר זה טוב אז יברך
על שטיפת ידים או על טבילת ידים:

ת"ר לחולין עד לפרק לתרומה עד לפרק למקדש
עד לפרק אמר רב עד כאן לחולין עד כאן לתרומה
פירש רבינו שלמה עד פרק שני של אצבע יטול ידיו
לחולין עד פרק שליש' יטול לתרומה היינו כל פצול
האצבע ולמקדש עד סוף פיסת יד ושמואל אמר עד
כאן בין לחולין בין לתרומה שזהו כל פצול אצבע.
לא פליג על ברייתא דמפליג בין לחולין בין לתרומ'
דשמו' מחמיר הוה ורב ששת את' עד כאן בין לחולין
בין לתרומ' לקולא לא היה חולק על ברייתא שמחלק'
בין חולין ובין תרומה שלא היה מפרש הברייתא פ"א
לחולין פרק ב' לתרומה ורב ששת היה מחמיר דאף
לחולין היה מחמיר עד פרק שני והא דקאמר לקולא
דמיקל מדשמואל דאמר לחולי' ולתרומה פרק שליש'
אבל למקדש דכ"ע עד סוף פיסת יד ולא יותר וכן
מוכח פרק האומר משקלי:

ע ה **הלכך** צריך ליטול ידיו עד פרק ג'
דהיינו כל פיס' האצבע אפי'
לחולין לחומרא וצריך לשפוך מים שני פעמים.
על ידיו אחת להעביר הזוהמא ולטהר את ידיו ופעם
אחרת לטהר המים ראשונים וצריך להגביה שתי
ידיו לפי שפעמי' אין המים שניים הולכין כל כך כמו
שהלכו הראשונים וישובו ויחזרו המים הראשונים
שהם טמאים וילכו על ידיו ויטמאו המים שניים את
הידים וכן אמרינן פרק קמא דסוטה צריך להגביה
יד'ו וכן תנן במסכת ידים נטל את הראשונים חוץ
לפרק ואת השניים עד לפרק וחזרו ליד טמא' ומהאי
טעמא אסור לרחוץ ידיו במי רחיצת אחרים לפי ש
שהמים טמאים דמים ראשונים של אדם ראשון לא
נטהרו כולם פעמים ממים שניים וצריך שישפוך על
ידו אח' פעם ראשונ' ושנייה וכן על ידו השנייה פעם
ראשונה ושנייה ולא תגע בינתים מיד ראשונה
לחברתה או ישפוך בבת אחת על שתי ידיו פעם ר
ראשונה או שנייה וכן תנן נטל את הראשונים בידו
אחת ואת השניים בשתי ידיו הרי ידיו טמאות לפי
שהיד שלא נטל כי אם פעם אחת טמאה את היד
שנטל פעם שנייה ותנן נמי נטל ידו אחת ושפשף
אותה בחברתה טמאה: תנן המים שנפסלו
משתיי' בהמה פסולין בכלי' ליטול מהן ידיו ובקרקע
כשרין לטבול בהן כל גופו והא דאמרינן פרק כל
הזבחים שקבל אין פרה שוחה ושות' מהן למי מקוה
לא ישלים התם מיירי שהיו עבים מחמת טיט אבל
כשהם צלולין אפי' הם מאוסי' ומוסרחי' שאינן ראויין
לבהמה בכלים דווקא פסולים אבל בקרקע כשרי'
כך פיר' מו' רבינו ואם הדיח בהם הנחתום את ידיו
מחמת העסה המים כשרי' אבל המים שהנחתום
טובל בהם את הגלוסקין או שטר' בהם את פתו או
הדיח בהן את הכלים פסולין כדתנן במסכת ידים
וצריך שיהיה בכלי לכל הפחות רביעית מים כ
כשמתחיל ליטול את ידיו ואז אפילו שנים יכולי' ליטול
ידיהם אם אכלו כיו' דאתי משירי טהרה וכן תנן נמי
רביעית נוטלין לידים לאחד או לשנים:

ע ט **וצריך** שלא יהא הכלי נסדק ולא ניקב
במקום שהן עוברין כששופכן
על ידו שמן הנקב ואילך אין תורת כלי עליו והמים
שנופלין על ידיו מן הנקב ודאי כשרות אבל המים

שעוברין

שעוברין מחוץ לנקב דרך שפת הכלי פסולות כיון שבאו על הנקב וצרי' שיוכל הכלי ליישב שלא מסומך כדתנן אין נוטלין לידי' לא בדופני הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופ' חבי' אע"פ שמחזיקי' הרב' כיו' דלא יושבין אלא מסומכי' וכן כסוי של כוס ושל קנקן שהם משופעין למעלה פסולין הם ליטול מהם הידים אבל אם מחזיקין רביעית אפילו כשיושבי' שלא מסומכין אז היה יכול להיות שכשרין לנטילה מן המים שיכול ליכנס בהם כשיושבין בלא סמיכה:

תניא כל דבר שחוצץ בגוף חוצץ בנטילת ידי' לחולי' אב' משמ' שצרי' ליזהר שלא יהא טיט ולא בצק תחת צפרניו כ"כ שהו' מקפיד עליו או גלד או מכה דכל הכי במס' מקוואות דחוצצי' אבל אם יש טיט מועט או בצק מועט תחת צפרניו שאין מקפיד או גלד מכה שהיא יבשה ואי' מקפיד או גלד לא שמצטער עליו אינו חוצץ אע"פ שבטבילו' כל גופו רגילו' להסיר הכל משום חומרא ואע"פ שלפירוש ר"שי דווק' בשערו אינו מקפיד הו' ועליו אינו חוצץ אבל על גופו של בשר אפי' כמי מיעטו חוצץ שאינו מקפי' חוצץ מן התורה מכל מקום בנטילת ידים לא החמירו כי גם על הטבילה פי' רבי' חננאל ע"כ דאינו חוצץ דבר תורה והביא ראיה מפר' הערל ~~[illegible]~~ כותית מעוברת אינו צריך הבן טבילה ופריך הא רובא שאי' מקפיד חוצץ דרבנן לא פריך הא אפי" במעוטו בגופו חוצץ דבר תורה אפי' אינו מקפיד וכן פרק דם חטאת רבב על בגדו חוצץ ואם הוא מוכר רבב אינו חוצץ וכן פרק אלו קשרים על המרדעת חוצץ עד כסלע אבל בציר לא והא דתניא התם במס' מקוואות פרק ארץ העמים כל שחוצץ בכלים חוצץ בנדה ובגד ועבד משוחרר ובחולין אין חוצץ לא קשיא דההיא מיירא בנטילת ידים כדי ליגע לחולי' שנעשו על טהרת תרומ' וקדשי' וההיא דפרק כל הבשר דקתני חוצץ בנטילת ידים לחולין היינו לאכול פת חולין אבל יש מפרשי' דההיא לחולי' אינו חוצץ מיירי לאכול פת של חולי' ולפי' מקילין הם עכשיו בחציצה של נטילת ידים וההיא דקתני חוצץ לחולין מיירי לאכילת חולין שנעשו על טהרת קדשים ותרומה וקשה על זה דבההיא דפרק כל ה הבש' כולה שמעתת' מיירי לחולי' גרידי ולא בשנעשו על טהרת תרומה והא דתניא בתוספ' דמס' ידים כל שאי' מטמ' את המים במשא כשר לנטילת ידים אע"ג דמטמא במגע דלא גזרינן שמא יגע ההיא מיירא לתרומה או לחולין שנעשו על טהרת תרומה ולא כ

כדברי האוסרין מכאן לקבל מים מ[illegible] לנטילת ידים אף לא מאשה אלא נדה כדפרישית:

סליקו דיני איסור והיתר

הלכות חלה

רבן גמליאל או' ג' ארצות הן לחלה מא"י עד כזיב חלה א' מכזיב עד הנהר ועד אמנו' ב' חלו' אחת לאור ואח' לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטבול יום אוכלה. ר' יוסי או' אינו צריך טבילה ואסור לזבי' ולזבו' לנדות וליולדו' ונאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן והכי פירושא מא"י עד כזיב חלה אחת היא החלה דאורייתא הנאכלת בטהרה ומכזיב עד הנהר ועד אמנו' שהם הקרובי' לארץ העמי' ואין יכולין לשמו' לא גופן ולא פירותיהן בטהרה והיו חלותיהן טמאות והחלות היו דאורייתא' לפי שהיו התבואות גדלות בארץ ישר' לפיכך עושין שתי חלות אחת שתהא נשרפת לפי שהיא חלה ד דאורייתא טמאה ואחת שנותנין לכהן שלא תשתכח תורת חלה ושל אור יש לה שיעור מפ' בירושלמי מפני שהיא מן התורה של כהן אין לה שעור שהיא מדברי סופרים מנהר ועד אמנוס ולפנים שתי חלות כמו כן אחת לאור ואחת לכהן אבל של אור אין לה שיעור מפ' בירו' לפי שהי' נשרפת ושל כהן יש לה שיעור לפי שהיא נאכלת ושתיהן מדברי סופרים שהם רחוקים יותר ואין הפירות גדלי' בא"י וטבול יום אוכלה אע"ג דטבול יום אסור בתרומ' מ"מ בזו שהיא מדרבנן לא החמירו ר' יוסי או' אין צרי' טבילה אלא אפי' בעל קרי אוכלה ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות מפרש בגמר' דירו' לא צריכא לרבי יוסי צריכא פירוש רבי יוסי דאמ' צריך אינו טבילה הני מילי בעל קרי דקיל אי נגעו לטומאה אבל זבים וזבות ונדות ויולדות דחמירי מודה דאסירי וגם בהדי הכי לא חשוב בעל קרי שמע מינה דמותר והיינו כר' יוסי פרק עד כמה אמרינן אמר שמואל אמרינ' אין טומאה חוצה לארץ אסורה אלא למי שטומאה יוצאה מגופו וה"מ לאכילה אבל לנגיעה לית לן בה אמר רבינא הלכתא נדה ק קוצה לה חלה ונותנ' לכהן קטן פירוש שלא ראה קרי מעולם כן איתא בהאי גוונא ובפרק בנות כותים נמי אמרינן שהטבילוה קודם לאמה לסוכה שמן של

תרומה ומשתמא חלה כן ואי ליכא כהן קטן טהור
שקיל ליה בריש משא׳ פירוש מרדה וחברו בתענ׳
ושדי ליה בתנורא והדר מפריש חלה אחריתי כדי
שלא תשתכח תורת חלה ואכיל לה כהן שהוא ג
גדול ובעל קרי שלא טבל לקריו׳ ואותה של אור
דיהיב לה חלה לכהן קטן שאינו בעל קרי והו׳ הדין
לכהן שהו׳ גדול שטבל לקריו והערב שמשו כך מפר׳
בהלכו׳ גדולות ואפי׳ לא טבל כלל אם רוצה מבטלה
ברו׳ חולין ואוכלה הכה׳ ולא זר כך מפ׳ בה״ג בהלכו׳
פסחים בשם רב כהן צדק או׳ הזר אסור לאכלה על
ידי בטול ברוב׳ ונראין כך שדברים כמו תרומות
חוצה לארץ דאמרינן פרק בנות כותים שהטבילה
קודם לאמה לסוכה שמן של תרומה׳ וגם פרק עד
כמה׳ רבה מבטל ליה ברוב חולין ואכיל לה בימי
טומאתו ואם היה רוצה להמתין עד שטבל לקריו לא
הוה מצריך לבטלה ברוב אף על פי שהיא טמאה׳
ואם היתה של ארץ ישראל היתה בת שריפה השתא
שהיא חוצה לארץ מותרת או בכהן קטן שלא ראה
קרי מימיו או אף בכהן והוא גדול שטבל לקריו אף
על פי שהוא טמא מת אין בכך כלום כדאיתא התם
בההיא איתתא דאתיא לקמיה דרב נחמן אמרה
ליה טמא מת מהו לטבול ולאכול בתרומת חוצה
לארץ׳ אמ׳ לה וכי הזאה יש לנו מה תועלת בטבילה
אלא אפילו בלא טבילה מותר ואף על גב דאמר רב
טמא מת טובל ואוכל בתרומה חוצה לארץ לית ה
הלכת׳ כוותיה שא אף בלא טבילה מות׳ ובלבד שטב׳
לקריו וחלה שנייה אפי׳ לבלא טבילה לקריו מותרת׳

פ **השתא** יש מקומות שמפרישין מן
העסה מעט חלה ושורפין

אותה והוא הדין דמצו יהבי לה לכהן קטן שלא ראה
קרי או אפילו לכהן גדול שראה קרי וטבל לקריו כ
כדאיתא בהלכות גדולות כגון תרומה חוצה לארץ
דאמרינן פרק בנות כותים שהטבילוה קודם לאמה
לסוכה שמן של תרומה ואפילו לא טבל כמי אם רוצ׳
הכהן לבטלה ברוב חולין אוכלה כגון תרומ׳ חוצה
לארץ דאמרינן פרק עד כמה רבה מבטלה ברוב
ואכיל לה בימי טומאתו והו׳ הדין לחלת האור לדירן
כך מפרש בה״ג בהלכות פסחים בשם רב כהן צדק
והכהן קטן או גדול שטבל לקריו מותרי׳ בה ומשום
טומאת מת אין חששא כדאיתא פר׳ עד כמה כדפרי׳
לעיל׳ ויש מקומות שמפרישין עוד חלה שנייה
שהיא גדולה ונותנה לכהן שהוא גדו׳ ואף שלא טבל

לקריו כדאמר רבינא פרק עד כמה ומפריש חלה
אחריתי שלא תשתכח תורת חלה ויהיב לה לכהן
שהוא גדול׳ ואומר מורי רבינו שאותה חלה שנייה
מותרת לנדות לזבי׳ ולזבות וכך הוא מנהג במקום
שמפרישין אותה שהכהן אוכלה עם אשתו נדה ואף
ע״ג דתנן חלה שנייה אסורה לזבים ולזבות היינו
דוקא מנהר אמנוס ולפנים אף על פי שהוא חוצה ל
לארץ מכל מקום היו קרובים לא״י והחמירו בה יותר
אבל אם רחוקי׳ מותרת אפילו לזבי׳ ולזבות ולנדות
תדע שהרי מנהר אמנוס ולפנים דהיינו חוצה לארץ
דתנן התם אחת של אור מסתמ׳ אסורה לטמא מת
ואפילו הכי אמר פ״עד כמה דחלה ראשונה יהיב לה
לכהן קטן אף על גב שהוא טמא מת כדאית׳ התם
והיינו טעמא לפי שבימי אמוראים היו רחוקים מא״י
ולא החמירו בה ומה שאין עכשיו מפרישין החלה
שנייה בכל מקום כדאמר רבינא שצריך כדי שלא
תשתכח תורת חלה שמא לפי שצריך לשמרה מזרי׳
וגוים וגם פעמים שנותנים אותה בקערה במרק
רותח׳ ועתה אסור זר לאוכלה בקערה וגם שמא
מסופק להם הדבר דאם אשתו נדה מותר׳ בה דהא
תנן אסורה לזבים ולזבות׳ וטעמא דרחוקין מארץ
ישראל אינו פשוט כל כך ואע״פ שאין מפרישין אותה
אין העיס׳ טובלת בכך כמו חלה ראשונ׳ שאסו׳ לאכו׳
מן העיס׳ אם אינה מפריש׳ או בתחלה או בסו׳ כדאמ׳
פרק רבי ישמעאל תרומת נכרי בחוצה לארץ אינה
מדמעת הא דישראל מדמעת ואוסרת העיסה ואם
תאמר כמו שתקנו שתי חלות לפי שהראשונ׳ נשרפת
מפני שהיא טמאה אם אין מוציאו׳ כהן קטן או כהן
גדול שטבל לקריו ולכך תקנו עוד חלה שנייה
שיאכלנה אפילו כהן והוא גדול ובעל קרי כדי שלא
תשתכ׳ תורת חלה אם לא יפרישו עוד אחר׳ ויאכלוה
כמו כן אמאי לא תקנו בימיה׳ להפריש שתי תרומות
כענין זה׳ ואומר מורי רבינו לפי שכל אדם הם
מגלגלין עיסה ואיכא למיחש שמא תשתכח תורת
חלה אבל לא כל אדם קונין להם קרקעות וממרחין
להם תבואות מיהו יש בירושלמי במסכת חלה פרי׳
לה׳ ומשני אין אחר חלה כלום אבל יש אחר תרומ׳
שברו׳ להפריש מעשר׳ פירוש אם היה מפריש תרומ׳
שנייה ונותנה לכהן שיאכלנה הלא היא טבולה עוד
למעשר׳ וכי תימא קודם שיאכלנה שיתננה לכהן
יפריש מעשר שלה ממקום אחר יש לומר דילמ׳ פשע
ויאכלנ׳ הכהן תחילה ואף על גב דאמרי׳ גבי נקוב

תרומה

נקוב ואינו נקוב תרומ' ויחזו' ויתרום ולא אמרי דילמא
פשע התם לא איפשר לתקוני בגוונא אחריתי׃
פא **ובמקום** שמפרישין שתי' חלות עושין
השנייה לאש גדול כדי ליתנה
לכהן ולאכלה ׃ ואם נתערב עם לחמים אחרים
צריך אחד ומאה לבטל׃ ואם לאו אסורי' לזרים׃
והני מילי מין במינו לאש חטין בלחמי חטין ׃
אבל מין בשא' מינו ככר חטין בשל שעורים בטל
בס' כשאר איסורין כדתנן במס' ערלה ומיתי לה פ'
גיד הנשה מין במינו להחמיר׃ כיצד שאור של חטין
שנפל לתוך עיסת חטין אין בו להעלו' באחד ומאה
בן שיש בו כדי לחמץ בין אין בו כדי לחמץ אסור׃
מין בשאינו מינו להקל כיצד גריסין שנתבשלו עם
עדשים אם אי' בה בנותן טעם בי' שיש בה להעלות
באחד ומאה בין אין בה להעלו' באחד ומאה מות'׃
וכן תנייא האי קדירה שבשל בה תרומ' לא יבשל בה
חולין׃ ואם בשל בנותן טעם דטעים לה כהן ׃
ולא מכינו שיהיה חלוק בין תרומ' ארץ ישר' לתרומת
חוצה לארץ׃ שלא יצטרך אחד ומאה להתיר לזרי'׃
והא דא' שמואל פרק עד כמה תרומת חוצה לארץ
בטלה ברוב רבה מבטל לה ברוב ואכיל לה בימי
טומאתו׃ הייכו לכהן דווקא דלפי שהיא תרומה
טמאה אסו' לאכלה ודוק' רבה מבטל לה ברוב חולין
ואוכלה בימי טומאתו שהיה כהן גדול כדאמ' פ' מכו'
חליצ' רבה ואביי מרבי' עלי קא אתו ומבטלה ברוב
חולין ואוכלה בימי טומאתו ושלא טבל לקריו׃ אבל
משו' טומאת מת לא היה חושש כדפרישית לעיל וכן
הדין לחלת הא'׃ אבל לזרי' צריך אחד ומאה כדאמ'
פרק ר' ישמע' תרומת ככרי מדמעת׃ משמע הא
דיסר' מדמעת כשאר תרומת ארץ ישראל עד שיהיו
אחד ומאה׃ תנן פר' בתרא דמס' טבול יום האשה
שהיא טבולת יום אורך לשה את העיסה וקוצה לה
חלה ומפרשתה ומנחתה בכפים' או בכחותא ומקפת
וקורא' לה שם מפני שהיא שלישי ושלישי טהו' בחולי'׃
משמע הכא שבשע' קריאת שם לחלה צריך שתהא
נוגעת לעיסה דאי לאו דלא יצטריך מוקף רק סמוך
לקריאת שם מקור' לכן ולא בשעת קריאת שם ממש
למה צרי' להניח העיסה גדולה בכפים' שהו' פשוטי
כלי עץ ואח' כך קר' לה שם׃ יניח מעט מעיס' שיעור
חלתו בכפישה ולא יותר ואז יקרא לה שם והא דתנן
במסכ' חלה ומייתי לה בפ' כשם׃ ר' אליעזר או' ניטלת
מן הטהור על הטמא׃ כיצד שתי עיסות אחת
טהורה ואחת טמאה נוטל שעור חלה מעיסה שלא
הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי
שיטול מן המוקף׃ ופריך פרק כשם׃ והתניא
כביצה׃ מר סבר חולין הטבולין לחלה כחלה דמו
ומר סבר לאו כחולין דמו׃ ופיר' רבי' שלמה יטול
שעור חלה׃ דהיינו כל העיס' הטהורה ונותן כביצה
בין הטמאה לעיסה טהורה שיעשה כולה חלה ל
לבסוף׃ דהשתא הטמאה שהיא ראשון והכביצה
שבינתים שני ואין עושה שלישי לעיס' הטהור' שהיא
חולין׃ והשתא מה בכך׃ מכל מקום לאחר שיקרא
שם חלה אל הטהורה אז יהיה שלישי׃ אלא ודאי
בשעת קריאת שם ירחיקם זו מזו׃ ויש לומר ודאי
בשע' קריאת שם ממש אינו צריך שיגעו זה לזה והא
דלא שריכ' להקיף חוץ לכפיש' ולהניח אחריכן שעור
חלה על הכפישה ולקרות שם משום פן ישכח ויקרא
שם חוץ לכפישה כשהם שתיהם בידה והיא טבולת
יום׃ מיהו נראה יותר דלעולם צריך מוקף ונגיעה
בשעת קריאת שם בפשט' דמילת'׃ והתם מיירי שיש
הרב' עיסה בטהור'׃ ולא יעשנ' כולה חלה שלא יפריש
קצת ממנה השתא הכביצה שבינתים שהוא שני לא
יעשה העיסה טהור' ג' שהרי לעולם היא חולין׃ תנן
במס' חלה העושה עיסתו קבי' ונגעו זה בזה פטורי'
מן החלה עד שישוכו ר' אליעזר אומ' אף הרודה ונותן
לסל׃ הסל מצרפן לחלה׃ פרק קמא דנדה ופרק
אלו עוברין פוסק שמוא' כרבי אליעזר׃ ונראה דהייכו
דווקא להתחייב העיסה בחלה אם אין בכל אחת
כשעור׃ שעל דבר זה אמרו במסכה׃ וכן כמי מוכח
פרק אלו עוברין הכי כשי דכהוג למיפ' קפיזא קפיזא
בפסחא׃ ופריך חומר' דאתי לידי קולא הוא דמפקע
להו מחלה׃ ומשני דעביד לה כר' אליעזר׃ דא' הסל
מצרפן לחלה׃ אבל לענין חשיבות מוקף בשע'
קריאת שם להפריש מעיסה זו מעט כדי לפטו' עיסה
זו צריך נגיעה כמו בתרומה ומעשר שצריך בם כ
נגיעה משו' מוקף׃ וכן כדי לפטור גם עיסה אחרת
לא יועיל צירוף של אלא יצטרך נגיעה או נשיכה
כולם יחד׃ שהרי בשתי עיסות אחת טמאה ואחת
טהורה למה מצריך רבי אליעזר פ' כשם להפסיק
בינתי' פחות מכביצה יתנם בכלי רחוקים זה מזה׃
מיהו יכול להיות דאפילו בשע' קריא' שם יועיל צירוף
סל לפטור מאחת את עיסה אחרת׃ והא דבעי
רבי אליעזר כביצה בין עיסה טמאה לטהורה התם
כיון דמקפיר על נגיעתן מפני הטומאה לא יועיל

יועיל צירוף סל · וכן משמ׳ בירו׳ דמש׳ חלה דבר שהו׳
מקפיד על תערובתו אין הבית מצרף · דבר שאין
מקפיד על תערובתו הבי׳ מצרף · וכר״ דבמקו׳ הבית
גר׳ הכלי מצרף · מיהו קשה · דמשמ׳ דבעי נגיע׳ עם
צרוף כלי אפי׳ לחא׳ עיסו׳ קטנות בחלה · דהא דקאמ׳
פ׳ אלו עוברין ר׳ יהושע בן לוי לא אמר ר׳ אליעז׳ הסל
מצרפן לחלה אלא בככרות של בבל שנושכות זו את
זו אבל בעבין לא והא אמר ר׳ חנינא אפילו בעבין ·
ומשמע דעל כרחין תנא קמא דאמר עד שיושכו
קאי רבי אליעזר דאמ׳ דבעינן צירוף סל עם נשיכה
לר׳ יהושע או עם נגיעה לר״ חנינא · אבל בצרוף כלי
לחוד לא יועיל · ואם כן ק׳ ההיא דירו׳ דקאמ׳ אם אין
מקפיד על תערובתן הכלי מצרף בלא נגיעה ·
ואם נאמר דר׳ חנינא דא״ אפילו בעבין דליכ׳ נשיכה
יועיל צירוף סל וכמו דלא בעינן נשיכה לא בעינן נ
נגיעה רק צירוף סל לחודיה אתיא שפיר ההיא דירו׳
אליביה · איכמי בירושלמי מיירי לפטור מאחת על
חברתה ושתיהן יש בהן כשיעור כגון ההיא דסוטה
שמפרים מעיסה זו לפטור עיסה זו · לכך בצירוף
כלי בלא נגיעה שני · אבל אם אין בהם כשיעור
לא יתחייבו על יד צירוף כלי לחודוה אלא א״כ יש ל
נשיכה או נגיעה · ושמעתי מהרר׳ יצחק ב״ר אברהם
שיש בירו׳ פרק כל שעה וישליכנה לאויר בית אויר
בית מצרף לחלה · ואי׳ קרק׳ בי׳ מצרף לחלה · ומשני
דבר שמקפיד על תערובתו אין הבית מצרף · דבר
שאינו מקפיד על תערובתו הבי׳ מצרף · משמ׳ דבית
דווקא קאמר שאויר בית מצרף כשמשליכנה לאויר
הבי׳. והשת׳ כללו של דבר להתחייב בחלה כשעוש׳
מצות קטנו׳ צרי׳ צירוף כלי וגם נשיכ׳ לר׳ יהוש׳ בן לוי
או נגיעה לרבי חנינא · אבל כשיש לכל אחת ואחת
כשיעור ורוצה לפטור מאחת את כולן אין צרי׳ רק
צירוף כלי או השלכה לאויר הבית בזמן ששתיהן
טמאות או שתיהן טהורות כדאית׳ בירו׳ בזמן שאינו
מקפיד על תערובתו הבית מצרף · פירוש אויר בית
או אויר כלי :

פב **השתא** הלש עיסה אם יש ה׳ רבעי׳ קמח
שזהו מ״ג ביצי׳ כמנו׳ חלה חייבי׳
בחלה כדתנן ה׳ רבעי׳ חייבין· והוינן בה הא דאמרי׳
ראשית עריסותיכם חלה תרימו כדי עיסת מדבר ו
והעומר עשירי׳ האיפה והם ז׳ לוגין מים וביצה וחומש
ביצה והם מג״ ביצי׳ וחומש ביצ׳ באו לירושלם הוסיפו
שתו׳ באו לצפורי הוסיפו שתו׳ · עולה ה׳ רבעי׳ של קב
ן הוא השעור בפסח שאינו יכול ללוש יותר ביחד

פן תחמיץ · וכן אמרי׳ פרק אלו עוברין א״ רב קבא
מלוגנאה לפסחא · וכן לחלה · וזהו שיעור חמשת
רבעים · אמ׳ רבינא הכי כשי דידן דנהוג למיפא קפיזא
קפיזא בפסחא פחות משעור חלה · ופריך חומרא
דאתי לידי קולא הוא דמפקע׳ להו מחלה · ומשני
דעביד לה כר׳ אליעזר דאמר הסל מצרפן לחלה ·
ואם כן בפסח אם עושה הרב׳ מצות טוב לעשותן
פחות מכשעור בודאי פן יחמיצו · ואי משום חלה
מצרפן בכלי · וגם שמא נגיעת כולם יחד הוי
להפרים · ואם אינו עושה רק מצה אחת טוב יותר
ללוש כמדת השעור בריוח כדי ליטול חלה בברור
בלי ספק · וגם יוכל לברך עליה ואין חשש חמוץ
משום פורתא דהוי טפי · ובשעת קריאת שם
חלה צריך ליקח מעט מן העיסה וליגע ההוא מועט
אל העיסה גדולה ולומ׳ באותה שעה הרי זו חלה או
תרומה ולא סגי בצירוף כלי בלא נגיעה כדפרי׳ לעיל
כדי להפריש מן המוקף מדמצריך רבי אליעזר פחות
מכביצה בשעת קריאת שם ליתן בין עיסה טהורה
לטמאה אף על גב דאיכא למימר כיון דמקפיד על
תערובתו מפני הטומאה אין הכלי מצרף כדאיתא
בירו׳: אבל בעלמא יועיל צירוף כלי בלא נגיעה ·
אבל לעולם ההיא מעט עיסה שקורא לה שם חלה
צריך ליגע בעיסה אולמנה אחרת גדולה והאחרו״
פטורו׳ ע״ צירוף ולעולם צרי׳ להקיף בשעת קריאת״
שם חלה · ואם יש הרבה מצות אם ישנן קטנות
שאין בהן כשעור יתנם במחבת או בתיב׳ ויתחייבו
כולם כדאמר רבי אליעזר הסל מצרפן לחייבן ב
בחלה · וגם יצטרך לה נגיעה עם צירוף כלי קודם
שיתחייבו · דהתם היינו טעמ׳ פרק אלו עוברין גמ׳
לש פחות מכשעור אם רוצה שיתחייבו כולם ב
בחלה דעביד צירוף כלי כרבי אליעזר · וגם בככרות
של בבל דוקא שנושכו׳ זו עם זו דאיירי רבי אליעזר ·
ואית התם אפילו בעבין אבל נגיע״ לכל הפחו׳ בעו
עם צירוף כלי ואז יתחייבו ויפריש עליה חלה בודאי
ויברך עליה ואע״פ שכבר נתחייבו על ידי צרוף כלי
ועל ידי שנגעו יחד תחילה · ומכל מקו׳ בשע׳ קריאת
שם צרי׳ שיגעו כל המצו׳ יחד · כדי להפרי׳ מן המוקף
ולא יועיל צירוף כלי כי אם כדי להפריש מן החלה
בלא ספק · שע״ צירוף כלי נתחייבו כולן ואם הם
מצו׳ גדולו׳ שיש בכל אח״ כשיעו׳ צרי׳ צירוף כלי ליפטו׳
מן אחת על חברת״ ואפי׳ בלא נגיעת יחד כולן סגי
כדאיתא בירוש׳ כיון שאי׳ מקפיד על תערובתן׳ אך
לעולם צרי׳ להקיף וליגע ההו׳ מעט עיסה שיקר׳ שם

שם חלה ב' העיסה גדולה אחת מהן כשעה שיקרא שם להוא מעט עיסה' אך מספקא לן אי סגי בנגיעה צריך' כדי שיפטור מאחת את חברת' כיון שיש בכל אחת כשעור ' דמאי שנא מתרומה ומעשר שצריכים מוקף וסגי בנגיע' צריך הכי נמי לגבי חלה לא יבטל' תוך כלי אלא אפילו בקרקע ובלבד שיגעו זה לזה ' מכל מקום משום דשמא לא מרדה יפה ' ואין שיעור בכל אחת טוב ונכון ליתנם כולן בכלי צריך צרוף כלי לפטור על אחת את חברתה ' וכשנותנו בכלי צריך אז שיהיו כולם תוך דופני הכלי שלא יהיה שום עיסה או מכה למעלה משפת הכלי ' דהא אבעיא להו פרק אלו עוברין תוך כלי בעינן והא ליכא ' או אויר כלי בעינן והא איכא ' ותיקו ' ואת"ל למה צריך ליתנן בכלי ' הא א' שמואל פ"ק דביצה ופרק עד כמה תרומת חוצה לארץ אוכל ואחר כך מפריש ' ובזמן הזה רגילו' הוא לתת כל המצות במחבת אע"פ שיש בכל אחת ואח' לבדה כשיעור ' י"ל דודאי עיסה שהי' לושה יחד אוכל הכל לבד מעט שישאי' לבסוף ויקר' לו שם חלה שאין צרי' מוקף בתרומת חוצה לארץ ' אבל כדי לפטור מאחת על הרבה מצות צרי' צירוף כלי וגם שמ' נגיעת יחד כולן ' מיהו מצינן לפרש שניח מעט עם המעט שיעשה חלה לבסוף שיקיף זה אל זה ' אבל אינו משמע כן :

תנן במסכת חלה פרק קמא נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה ' פי' אף על פי שיש בדעתו לחלק לאחר אפייה ולמוכרה מעט מעט פחות מכשעור ' נשים שנתנו לנחתום קמח לעשות להן שאור אם אין בשל אחת מהן כשעור פטורה מן החלה ' ותימ' דתנן פ"ג העושה עיסה עם הנכרי ' אם אין לישראל כשיעור פטורה מן החלה ' משמ' הא עם ישרא' אח' חייבת בחלה ' ומצינן למימ' דהוא הדי' שני ישראלי' יחד פטורין ' והא דנקט נכרי לאשמועינן דאם יש כשעור בשל ישרא' חייבת אע"פ שמעורב' עם של נכרי ' אבל מורי רבי' יצח' בר שמוא' מ"כ מפר' דההיא דנשים דפטור בחלה' היינו כשנתנו הקמח כל אחת לבדה לנחתום והוא ערבן ועשה עיסה יחד שלא מדעתם ' דאין לו כח לחייב עיסתם בלא רשות' אינמי מיירי שדעתן לחלקה לבסוף' לכך פטורה ' וכן מוכח בירוש' והכי איתא התם ' הממרח כריו של חברו שלא מדעתו ' ר' יוחנן אמר ניטבל ' ריש לקיש אמר לא נטבל ' מתיב ר"ל לרבי יוחנן ' נשי' שנתנו קמח לנחתום לעשו' שאור ' אם אין בשל אחת מהן כשעור פטור' מן החלה ' פי' משו' שערבן שלא מדעתן וזהו כמו ממרח כריו של חברו שלא מדעתו ' וזהו כתירוץ ראשון ' וכי אין בכולהון כשעו' בתמיה ' וכי אי' בכולן ביחד כשעו' ' ואפי' הכי פטור' א"ל והא תנן א"ל שנייה היא דא שכן העושה עיסה על מנת לחלקה פטורה מן החלה ' וכן הנחתום עשאה לחלקה בסוף ' וזהו התירוץ האחרון ' אמר ליה והא תנן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה ' א"ל תתיבני נחתום נחתום לא בדעתו הדבר תלוי . בדעת של לקוחו' תלוי הדבר ' שמא לא ימצא לקוחו' שיקנו הכל ביחד וחוזר ועושה אותה עיסה כדי לחלקה בסוף :

פ"ג **שמעינן** מהכא שני בני אדם או תלמידים הלומדי' בפני רבן שיש להם עסה שלושה ביחד מדעת שניהם וגם אין דעתם לחלקה ויקח כל אחד חלקו אלא כי אם לאכול יחד חייבת בחלה בין לרבי יוחנן בין לר"ל ואע"פ שאין כשיעור בחלק האחד כי אם בין שניה' ואפי' לושה ונתערב' שלא מדעתם אליבא דרבי יוחנן ' ואכ"ה המפרישים את החלה צריך ליקח רשות מכל בעלי העיסה ' דגבי תרומ' כתיב תרימו גם אתם ' ודרשי' לרבו' שלוחכם ' ואמרי' מה אתם לדעתכ' אף שלוחכם לדעתכ' אבל מיהא דאמרי' ריש ראשי' הגז דשותפו' חייב' בתרומ' ובחלה ליכא למשמע כי אם כשיש כשעור בחלק כל א' וא' אבל קשה למורי על ההיא דמסכ' חלה ' דעוש' עיסה עם הנכרי אם אין כשעור בשל ישר' פטור הא אם יש כשיעור חייב . ואילו ריש ראשית הגז קאמר שותפו' הגוי פטור מתרומ' ומן החלה וכשיעור בשל ישר' נמי מיירי ' וכן פ"ק דפסחי' עיסת ארנונא פטור'. ונראה למו' רבנו דכי קנו הקמח יחד הישראל והגוי פטור' דבכל פורת' יש לגוי חלק בו ומתני' דמחייבא מייר' בקנו כל אחד לבדו הקמח ואח' כך לשו קמחן יחד ' והכי אית' בירושלמי ר' חייא בר' בון בעא קומי ר' זירא ואפי' יש בשל ישר' כשעור אמאי חייב' יעשה קב מכאן וקב מכאן וקב גוי באמצ' א"ל היכו מעורב ע"י גידין בתמיה ' אכ"ה משמע שלא קנו ביחד הקמח דאז לא הוה שייך למימ' שהגדין וחוטין נמשכי' מזו לזו ' ובראשית הגז יש איכא דאמרי שותפות גוי בתרומה חייבי מחייב ' וכן בפסחים יש לשון זה' דעיסת ארנונא חייבת בחלה ' לפירוש זה אין צריך לחלק כלום ' וללישנא דפסחי' דעיסת ארנונא פטורה סבר כלישנ' דראשי' הגז דשותפו' גוי פטור '

פטורה · ואפילו כאיכא דאמר דראשית הגז דאמר שותפות של גוי חייב · היינו בחלק הישראל והאי דפשחים דפטר היינו בחלק גוי :

תנן פרק אלו עוברין · כיצד מפרישין על החלה בטומאה · ר' אליע' אומ' לא תקרא לה שם עד שתאפה · בן בתיר' אומ' תטיל בצונן לא תחמיץ · ר' יהושע אומר לא זהו חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובל ימצא · אמר רבי התם הלכה כר' אליעזר · וטעמ' דרבי אליעזר הוי דאינו קרוי אפייה שלא לצורך : משום דהואיל דכל חדא וחדא חזיא ליה לכך אופה אותה קודם קריאת שם · ובשע' אפייה אינו צריכה יעשה חלה · ואית ספרים דאית בהון לשון אחר הואיל ואי בעי מתשיל עליה · אבל לאחר קריאת שם אסור לאפותה · דטעמא דכל חדא וחדא חזיא ליה לא שייך למימר · שהרי כבר נאסרה אחת · ומטעם דאי בעי מתשיל עלה לא שרינן לאפו' לאחר קריאת שם דלא שכיח דמתשיל עלה אע"ג דמהאי טעמ' שרי' לאפות קודם קריאת שם ובפרק ר' ישמעאל נמי אמרינן דשתי הלחם דלמאן דאמר תנור אינו מקדש אין אפייתן דוחה י"ט ולא שבת ולא שרינן לאפות בי"ט מטעם דאי בעי פריק להו כיון דלא ש שכיחא · דכיון דתנור לא מקדש הוי מצי פריק להו · דאי תנור מקדש הוה · אפייתן דוחה שבת · דאי אפי' להו מאתמול אפסלו להו בלינה · וכן פרק התכלת גבי חביתי כהן גדול' וכן פרק שתי הלחם גבי לחם הפני' דאמ' להו חד אף כי היו' יקדם בכלי · וכי תימא למה אסור לאפות לאחר קריאת שם אי משום אפייה שלא לצורך · הלא פרק ב' דביצה · אמ' שמעון בן אלעזר ממלאה אשה כל התנור פת אע"פ שאינה צריכה רק לפת אחד · מפני שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא · ואמ' רבא התם הלכה כר' שמעון בן אלעזר · ואי משום איסור טלטול · אם כן למה צרי' לכל זה טעמי דהואיל ואי בעי כו' וי"ל דהני מילי בתנור' אבל לאפו' תחת הגחלי' לא שייך טעמ' דהפת יפה · ועוד התם שרי משום דכל חדא וחדא חזיא ליה טפי מגביה חלה · ועוד גזרינן הבא לאפותה עם האחרים אטו לאפותה אותה לבדה ·

וא"ת ויקרא לה שם וישרפנה כדין חלה או תרומה טמאה · ואע"פ שאין שורפין קדשים · היינו משום דהוי הבערה שלא לצורך שאסור ליהנות בשעת שריפה : אבל חלה או תרומה טמאה יכול ליהנות ממנה בשע' שריפה כדאמרינן כתתי לך · שלך תהא להסיקה תחת תבשילך · וכן אית דגרים מתתן לו ולא לאורו מכלל דבת אורו היא · וכן תנן פרק במה מדליקין אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט ובשלמא למאן דאמר התם טעמא גזירה י"ט אטו ערב שבת' והתם מתוך שמצוה לבערו גזירה שמא יטה אבל לרב חסדא דא' טעמא משום דאין שורפין בי"ט וכן תניא כוותיה · ובע"ש דתנן היינו בי"ט שחל להיות בערב שבת · אמאי אין שורפין בי"ט · ותירץ הרר' יצחק בר' אשר דכיון שלא הותרו שאר הנאות רק בשע' שריפה · א"כ מצות בעור הוי גזירת הכתוב ואסור בי"ט כמו נדרים ונדבות למאן דאמר אין קרבין בי"ט אע"פ שהאדר' אוכל מהן אסו' לשחטן דמשלחן גבוה קא זכו · וכן שתי הלחם דאי' אפייתן דוחה י"ט אע"ג דיש בהם אכילת אדם · ואפי' למאן דאמ' קרבין דמוד' דהכא בשע' שריפ' תרומ' טמאה כיון דאין בה אכילת אדם · הוי כמו משלחן גבוה ולא דחי יום טוב · וקשה למו' רבנו דלא דמי' דהתם ניכר בהם צורך גבוה בנדרים ונדבות הדם נזרק הקרב והכליות נקרב על גבי המזבח · ושתי הלחם יש בהם תנופה אבל בשריפת תרומה טמאה ליכא לגבוה כלום ולא שייך למימר משלחן גבוה קא זכו דאי לא תימא הכי אפיית תרומה טהור' וכלי' הפסח שהן מצוה היאך דוחין י"ט · לכך יש לפר' שאם היתה ההנית בשע' שריפה היתה מותר' בי"ט מן התור' לא גזרינן אטו שלא לצורך · ואז אסור מן התורה אע"פ שהוא מצוה לשורפה משום דגמרינן התם מקדשים שאסו' לשרוף בי"ט מקר' דעד הבקר תן לו בקר שני :

פד **הלכך** בפסח בשני ימים טובים ה הראשוני' או בשני' האחרוני'

הלש עיסה יפריש ממנה עוגה קטנ' ולא יקר' לה שם עד שתאפה שלא יוכל לשרפ' כדין חלת האור · דהא תרומה טמאה גמרינן מקדשים דאין שורפין ביום טוב מקרא דוהנותר עד הבקר תן לו בקר שני ל לשריפתו וגם לא יוכל לאפותה · דכיון דאסורה לאכול דהויא לה תרומה טמאה · א"כ הויא אפיה שלא לצורך ואלו היה י"ט אח' שאינו פסח היה מות' להשהו' אותם קודם אפייה עד החול · ואז ישרפנה והשת' שהוא פסח יש לחוש פן תחמיץ · ואין הלכה כבן בתירה דאמר לכתחלה תטיל בצונן ולא תחמיץ · לכך לא תקרא לה שם עד שתאפה כרבי אלעזר · דאכתי כל חדא וחדא חזיא ליה · אם ירצה יאכלנה ויקרא לה שם לאחר כן · ולאחר אפייתן יתן המצות והעוגה

והעוגה במחבת ויקיף שתגע העוגה במכה · וגם
כשיהיו כולן בתוך התיבה דבעי צירוף כלי ואז יקר'
לה שם חלה ויברך על' תחלה להפרים חלה · ויניח
העוגה שם עד החול וישרפנ' · אבל חוץ לתיבה תוך
מחבת או כלי אחר אין יכול לקרו' שם כעניין זה לפי
שלאחר קריאת שם חלה כיון שהיא טמאה אסור ל
לטלטלה כיון שאינה ראויה לאכילה והיאך יצניענה
ויניחנה במקום המשתמרת · הא תנן פרק אין צדין
מעשה ושאלו ר' טרפון עליה וא' לא יזיזנה ממקומה
אמכם הני מילי חלת ארץ ישר' לא יזיזנה ממקומה
כשהיא טמאה שאינה ראויה לכהן · אבל לדידן
שהיא חלת חוצה לארץ טמאה דראויה לכהן קטן
שאין טומאה יוצאה מגופו או לכהן גדול שטבל ל
לקריו · לכהן גדול נמי בלא טבילה על ידי בטול
ברוב כדפרישי' לעיל. הלכך אפי' י"ט יכול ליתנם כל
העוגו' במחב' להפרים שם חלה ואחריכן יטלטלנה
כמו שירצה ויצניענה כיו' שראוי' לאכול לכהן כדפרי'
ואפילו במקום שאין כהן בעיר כמו מטלטלין הלוף
מפני שהוא מאכל לעורבים · אבל אדם שאין לו
עורבים כיון שהלוף ראוי לאדם אחר שיש לו עורבי'
וכמו כן מותר לטלטל תרומה טהורה · ומסתמ' בכל
מקום כיון שראוי ואפי' אין שם כהן · והיכא שאירע
שקרא שם חלה בעודה עיסה בי"ט דהשתא לא יוכל
לשרפה ולא לאפותה יניחנה בכלי מלא מים ולאשת
תחמיץ כבן בתירא ובחול ישרפנה אבל לכתחלה
אין לסמוך על זה · אבל כשעושה המצות מערב י"ט
או בחול המועד יקרא לה שם בעודה עיסה וישרפנה
מיד דאין איסור שריפת קדשי' בחולו של מועד · דהא
בקר שני דהתיר הכתו' חול המועד הוא · אבל שאר
ימים טובי' שאי' פסח כגון עצרת וסוכו' ורא"ש השנה
יכול להפרים ולקרו' שם חלה בעוד' עיסה ולהמתינה
בלא אפייה עד אח' יום טוב או עד החול ואז ישרפנ'
כיון דליכא איסור חמץ · אבל טוב הדבר לקרות
שם לאחר אפייה לפי שאז יכול יותר להשהותה ו
ולהצניע' שהיא קשה ויבש' ולא תהא נדבקת בדברי'
אחרים כמו כשהיא עיסה כן מנהג לעשות כדפרי'
לאפות תחלה העוגה בי"ט · ואחר כך לקרות לה
שם · ומורי רבינו מפרש כמו שפירשתי לעיל
גבי חלה טמאה לא יזיזנה ממקומה היינו דווקא
בחלת ארץ ישראל שאסור כל כהן לאכלה · כמו
כן מתניתין דלא יקרא לה שם עד שתאפה מדבר
בחלת הארץ דאסורה באכילה מן התורה כ

כשהיא טמאה ולכך אם היה קורא שם מתחלה לא
יוכל לאפותה אחרי כן · אבל בזמן הזה חוצה לארץ
מותר לקרות לה שם תחלה בעודה עיסה ואחר כך
לאפותה · אם יש בעיר כהן קטן שלא ראה קרי
מימיו כדא' שמואל אין תרומת חוצה לארץ אסורה
אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו · ואמ' רבי' פרק
עד כמה חלת האור יהיב לה לכהן קטן ואי ליכ' כהן
קטן בעי' אם יש כהן והו' גדול וטבל לקריו שריא לי'
כדאמרי' פרק בנות כותים מעשה והטבילוה קודם
לאמה לסוכה שמן של תרומ' חוצה לארץ · ואפי' כהן
שהוא גדול נמי ולא טבל לקריו יכול לאפותה לאחר
קריאת שם שהרי יכול לאכלה על ידי בטול ברוב ·
כדאית' פרק עד כמה גבי תרומה חוצה לארץ רבה
מבטל לה ברוב ואכיל לה בימי טומאתו ומסתמ' הו'
הדין חלה טמאה ואם כן אין זה אפייה שלא לצורך ·
וכן פירש בה"ג בשם רב כהן צדק ריש מתיבת' דאי
ליכא כהן קטן הוי מות' לכהן בעל קרי על ידי בטול
ברוב כתרומת חוצה לארץ · אבל אין נראה להתיר
לאפותה בלא טעמא דבטול ברוב על ידי טבול ל
לטבול לקריו ויהיה מותר בה כמו שמצינו בתרומת
חוצה לארץ פרק בנות כותי' מעשה והטבילוה קודם
לאמה לסוכה שמן של תרומה · ופי' בה"ג דהוא הדין
מותר אי טבל לקריו מטעם זה אין להתיר לאפותה
שמא צריך הערב שמש ולא יוכל לאכלה עד הלילה
שהוא חול · וא"כ עכשיו בי"ט עשה אפייה שלא לצורך
וכל החלות שלנו שהם טמאות או מחמת טומאת מת
או מחמת נשים נדות או בני אדם שהם בעלי קריין
צריך עתה לשורפן כמו המנהג אי ליכא כהן קטן ·
אבל איננו יכול ליתן אותה לפני כלבו · אע"פ שהתיר
ר"שי מ"כ פרק אלו עוברין ופרק אין צדין · והביא
ראייה מפ' כל שעה דאמ' אם רצה מריצה לפני כלבו.
פירש מורי רבי' יצחק ב"ר שמואל שאין זה נכון שהרי
תנן פרק בתרא דתמורה אלו הן הנשרפין תרומה
טמאה וחמץ בפסח ומוקי לה בגמרא כרבי יהודה
דאמר אין בעור חמץ אלא שריפה · ומסתמ' הוא
הדין תרומה דחשיב בה בהדה איכא אלא בשריפה ·
ועוד תניא דקתני התם הנשרפי' לא יקברו · ובפרק
במה מדליקין נמי אמרי' כשם שמצוה לשרוף קדשי'
שנטמאו כך מצוה הוא לשרוף תרומה שנטמאת לא
יזיזנה ביום טוב · בשלמא שריפה אסור בה משום
שיש מלאכה הבערה שלא לצורך · אבל למה לא
יתננה לכלב מה מלאכה שייך בזה · והא דאמרינן

פרק כל שעה מריבה לפני כלבו' היינו תרומ' טהורה כשהיא חמץ בפסח אבל תרומה טמאה שאינו חמץ בפסח אין ריכה אלא בשריפה · וגם לא קשה מפרק ג' דבכורות שהא תרומה טמאה שנפלה למאה של חולין תירוס ותרקב · ובמשנה במס' תרומות גר' שי' תירוס ותשרף · והא דקאמ' בבכורות ותרקב הוי פי' תשרף · שלא יהנה ממנה בשע' שריפה · כמו שמות' ליהנות משריפת תרומה טמאה דזאת כיון שבטלה במאה חולין ואין צריך להרים אותו כי אם משו' גזל השבט הכהן אתי לאכל' · להכי גזרו בה אפי' הנאה :

פרק קמא דביצה אמ' רבא שחט כפור מערב יו"ט אין מכסין דמו ביו"ט · גלגל עיסה מערב יו"ט מפרישין חלתה ביו"ט · ומסתמ' הלכה כרבא דהוי בתרא דקא שרי · ותניא בתוספת' דביצה הלש עיסה מערב יו"ט ושכח ולא הפריש ממנה חלה אסור לטלטלה ביו"ט ואסור להפריש ממנה חלה · והשת' לכאורה ברית' זו קשיא לרבא · אמנם בירוש' פרק אלו עוברין מייתי לה ודייק עלה התם · ואדרבא נראה דהויא סייעת' לרבא והכי איתא הת' · תני הלש עיסה ביו"ט מפרישין חלתה ביו"ט לשה מערב יו"ט ושכח ולא הפריש חלתה אסור לטלטלה ואי' צריך לומר ליטול הימנה חלה · ודייק על סיפ' ואסו' להפריש חלה ביו"ט והכי דייק עירס לא אמ' אלא לש · הא עירס לא פירו' דווקא כשלשה לגמרי שאין חסר שום דבר והיה יכול להפריש חלה מערב יו"ט לכך אינו מפרישין חלה ביו"ט · אבל ערס · פירו' גלגל לבד שלא עשה רק תערובת מים וקמח ולא כלושה בטוב עדין כמו שעירסן דמנחות וכדבו' אז מפרישין שפיר ביו"ט וקא" התם תפתר בעיסה טמאה שאינו מפרישין חלתה כי אם בסופה · כשיגמור כל תקוני העיסה · אמר רבי יוסי בר' אבין בדין היה עיסה טהורה שלא יפרישו חלתה כמו כן בסופה לאחר גמר כל תקון עיסה · ומפני כן אמרו יפרישו חלתה בתחלה שלא תטמא העיסה · פי' תקנו למהר הפרשת חלה בכל היכולת לאחר גלגול גרידא תערובת קמח ומים שעדין מ

מחוסרת הרבה לישה ושיפה ובעיטה שלא תטמא העיסה שלא יארע שום אונס טומאה בעיסה לכך מהרו להפריש החלה בטהרה :

פת השתא דיוק זה · לש אין עירס לא · פי' גלגל עיסה לא · אלא מותר להפריש ביו"ט · היינו כרבא דאמר גלגל עיסה מערב יו"ט מפרישין חלה ביו"ט · ואפי' הכי קאמר דאם לש עיסה ותיקן ועש' גמר עיסה מערב יו"ט אינו מפרי' חלה ביו"ט: שמעינן דאם לש העיסה מערב יו"ט לכולי עלמ' אין מפרישין חלה ביו"ט · ובחול כשעושה עיסה כדי לעשות ככרות לאפות בתנור אין טוב להפריש חלה עד לאחר שנלושה ככל הצורך כמו שעתיד ל לעשותה ולגומרה · וגם יש שממתינין עד לאחר שנתחתכה וטוב הדבר · דהא כל עיסותנו טמאות הן · ואמרינן בירושלמי עיסה טמאה מפרישין חלה בסופה. פרק ג' דחלה תנן אוכל מן העיסה עראי עד שלא תגלגל העיסה בחטין ותטמטם בשעורין האוכל ממנה חייב מיתה כיון שהיא כותנת המים מגבהת חלתה · ובתוספת' תניא שלהי מס' חלה · ספינה שבאה מחוצה לארץ אל ארץ ישראל עד שלא קרמו פניה חייבת משקרמו פניה פטורה ותימא · דהוה לי' למתלי שעורא בעד שלא גלגלה שזהו חיוב חלה ופירוש מו' רבי' רמיירי בדב' שבלילתו רכה דלא שייך גלגול · ואין חיוב חלה עד שתאפה ובמסכ' חלה נמי תנן כל שתחלתו סופגנין וסופה עיסה ת חייבת בחלה · אמנם בתוספת' פרק קמא פליגי בהא דתני' גר שנתגייר והית' לו עיסה עד שלא קרמו פניה חייבת · משקרמו פניה פטורה דברי רבי עקיבא ר' יוחנן בן נורי אומ' עד שלא תגלגל בחטין ותטמטם בשעורין · אם כן מתני' דמס' חלה אתיא כר' יוחנן · ובמתני' דחלה נמי תנן גבי גר ר' עקיבא או' הכל הולך אחר קרימה בתנור ונראה דדווק' גבי חלה דכתיב מלחם הארץ אזיל בתר קרימה · אבל בתרומות ומעשרות תלוי במרוח · דכתי' דגנך :

סליקו הלכות חלה

בגלות פזורה שכולה וגלמודה / רנה שועתה והשב העבודה
והרם קרנה ותגדל את כבודה / כמקטר קטרת כמרקחת יקדה
יערב שיחי ואשמח תוך עדה / בהתחילי לתוות הלכות נדה

בדתך אל פתח לבי / ודיעה תן בתוך קרבי / ראה אויבי ואת מריבי / הדוך רשע וריב את ריבי
והבא אים שמותשבי / בנה ביתך שכון קרבי / כבודך תן עלי כרובי / בעת קראי היה קרובי

הלכות נדה

ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה · פסוק זה מדבר בנד' דאם ראתה דם משהו טמאה כל שבעה ימים · ואפי' אם רואה טיפת דם כל שבעה ימים טהורה מן התורה והיא טובלת בליל שמיני ובלבד שהפרישה בטהרה בערב סוף יום השביעי · והטבילה לנדה היכן מצינו · פי' רב האיי גאון קל וחומר ממגעה · דכתיב והנוגע במשכבה ורחץ במים · ורבי יעקב פירש מדכתיב גבי מדין אך במי נדה יתחטא · ודרשי' בשלהי ע"ז מים שהנדה טובלת בהם · אימתי מדכתי' שבעת ימים תהיה בנדתה ודרשי' פרק במה אשה לעולם היא בנדתה עד שתבא במים · ואחרי אותן שבעה ימים באין אחד עשר יום שיש לה דין אחר · ועליהן כתיב ואשה כי תזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר · ומפיק פרק בתרא דנדה מהכי קראי אחד עשר יום · אם ראת שלשה ימים רצופין צריכה לספו' שבעה ימים נקיים רצופי' מאחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסק' ביניהן · ולעולם לא תתחיל להיו' נדה עד שתספור ז' נקיי' · ואם ראת' יום אחד תשמו' יום שאחריו אם לא תראה תטבול ביום בסוף השני וטהורה · ואם ראת בהן שני ימי' תשמור יום שלישי אם לא תראה תטבול בסוף הג' וטהורה · אבל אם ראתה כל השלשה ימים אז צריכה לספור כל השבעה נקיים בלא הפסקת ראייה בנתים ·
ואם ראת יום אחד עשר לבדו אינה צריכה שמור ל' למחרת אלא מותרת באותו יום עצמו בערב · אבל מדרבנן צריכה שמור · אבל ראתה יום עשירי בעי שמור לרבי יוחנ' יום של אחד עשר כנגדו מן התור' · אבל אם יום עשירי ואחד עשר דהשת' כל ז' ימי זיבה ומתחילין ימי נדה · אית דאמרי צריכה שמור יום שנים עשר מדרבנן לרבי יוחנן כיון דעברו ימי זיבה · ואי' דאמרי מן התורה · ולריש לקיש מדרבנן כדמוכח פרק בא סימן בסופו וטבילת נדה אינה אלא בלילה · דכתי' שבעת ימים תהיה בנדתה · שלמים בעינן · אבל טבילת זבה הויא אפי' ביום שביעי לספירתה ואפילו בתחלת היום · אבל אמר רבי שמעון אחר תטהר אחר מעשה תטהר

אבל אסור לעשות כן לטבול ביום שלא תבא לידי ספק · פירוש שמא יבא עליה ויהיה בספק אם תראה אחרי כן בסוף היום · שהוי' סתרה כל מה שספרה · והרי שבעל זבה למפרע · דלא מצינן לפרש אמר רבי שמעון אחר מעשה תטהר לשמש אבל אסור כן לשמש שלא תבא לידי שתראה · אבל הטבילה מותרת לעשות ביום אפי' מדרבנן · בהא לא פליגי רבנן דפשיטא דאסור לשמש כדתנן פרק בתרא טבלה יום שני לראייתה הרי זו תרבות רעה' מגען ובעילתן תלויין · ואף רבי יהודה אמר בגמרא והלא לא נתכוון זה אלא לבעול שומרת · אלמא פשיטא לכולי עלמא אסור · דאסור לבעול אף דר' שמעון מוסיף דאסור אף לטבול ביום שביעי · וכן משמע ליסנא שמא תבא לידי ספק · אם תטבול שמא תבעל ותבא לידי ספק · אבל אם אסור לבעול קאמר מהו שמא תבא לידי ספק · הלא כבר בא לידי ספק שמא תראה · וכן משמע פרק בתרא דפריך ליטבלא ביממא דשבעה · ומשני משום דר' שמעון דאמ' אסור לעשות כן · משמע דאתשמיש קאי שהרי הטבילה עצמ' משו' טבילה בזמנה מצו' כדאית' התם' לא היא · אלא אטבילה קאי כדפרשי' · והתם פרי' כיון דאיכ' ספיקות טובא יהא מותר לשמש · ומשני רבי שמעון היא דקא אסר אף הטבילה · לכך בטועה התשמיש נמי אסור אבל הטבילה תהא מותרת אף לר' שמעון · משום דאיכא ספיקות טובא וגם עושה שלשים וחמש טבילו' בלא תשמיש · כמו כן אין לחוש אם תעשה טבילה זו · וטבילת נדה וזבה אין טעונות מים חיים · כדתני' בתוספת' בהדיא אין בין זב לזבה אלא שזב טעון מים חיים מה שאין כן בזבה · ואבוה דשמואל דעביד להו לבנתיה מקוואות ביומי ניסן · ומפרש פרק במה אשה שמא ירבו הנוטפין על הזוחלין · הייכו משום דאמרי' בתורת כהנים המעיין מטהר בזוחלין · והמקוה דווקא באשבורן ולא בזוחלין וכיון שרבו נוטפין שהם מי גשמי' והם זוחלין פסולין למקוה הלכך אי מי גשמי' שאינן נובעי' צריכי' שיהיו קוו וקיימי · ולא זוחלי' · ואי נובעי' הן מותרי' בכל ענין אי מכונסי' כעין בור או ככהר שהן זוחלי' · ולדידן מות' לטבו' אף בנהר אף ביומי ניסן אע"ג שהם זוחלי' · דלא' לחוש לרבו נוטפי' עליהן כדאמרינן אמר אבוה דשמואל דהא אמרינן בתעניות אין טפח יורד למעלה שאין טפחים עולין

מתהוס למטה ועוד ראיות אחרו׳ : ע״כ פיר״שתי ד״ין
כר״ה וזבה היאך מן התור״ה וגם טב״ילתן : אבל אמ׳
רבי זירא בנות ישרא׳ החמירו על עצמן שאפי״רואות
טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים לפי ש
שאין פקחו׳ לידע מתי הן בימי נדה ומתי הן בימי
זיבה החמירו לישב ז׳ נקיים אפי׳ בטפה אחת ׳והא
דנקט כחרדל פשיטא שטמאה במשהו כמו בראייה
גדולה דהא תנן פרק יוצא דופן מטמאין בכל שהן
אלא חדושא הוי דס״דא כיון דלא ראתה אלא טפה
אחת מסתמ׳ לא ראתה גם אתמול גם שלשום וליכא
לספוקי בזבה גדולה שתהא זו צריכה לישב שבעה
נקיים רק ששה והוא דאם איתא דמעיינה פתוח ל
לראות אם כן היתה רואה עתה הרבה קא משמע לן
שתשב ז׳ נקיים :

פ ז **הלכך** בזמן הזה אם אשה רואה אפי׳ טפת דם ולא יותר צריכה
לספור ז׳נקיים שכל הנשים הרואות יש להם לספק
שמא כבר ראתה שני ימי׳ לבד זה ושמ׳ היא עומדת
בימי זיבה : וליום שפוסקת מלראות תבדוק עצמה
לערב ותלבש חלוק לבן שאם תראה עוד יהיה ניכר
בה ובלילה תשים סדינים לבנים במטתה אי נקיים
מכתמי׳ ולמחרת של ראייתה תתחיל למנות השבעה
אבל יום שהיא פוסקת בו אינו מן המניין שהרי תנן
הכותים הם מטמאי׳ משכב התחתון כעליון ומפרש
טעמא משו׳ דיום שפוסקת בו משלימתו למניין שבע׳
וכן פרק בתרא פריך על רב וכי ככותאי אמרה ל
לשמעתיה וכן כי התקין רבי בכשרות התקין ראת
יום אחד תשב ששה והוא ׳ שנים תשב ששה והם :
ראתה שלשה תשב שבעה נקיים אבל בששה נקיים
והוא לא שני׳ דאותו יום שפוסקת בו אינו מן המניין
לזבה גדולה דאפילו לרבי יוסי דאמר מקצת היום
ככולו פרק כיצד צולין ופרק ב׳ דנזיר היינו בשומרת
יום כנגד יום שאינה צריכה לספור רק יום אח׳ ולכך
קאמ׳ דמקצת סוף היום עולה לשמור אל תחלת היום
שראת שכך הו׳ הדין סוף היו׳נקי בסוף המניין עולה
שפיר ולכ׳ פריך זבה גדולה היכי משכחת לה ומשני
בראת שני בין השמשות אבל זבה שצריכ׳ לספור ז׳
נקיי׳ מודה דסוף היו׳ נקי אינו עולה בתחלת המניי׳ כי
אם סוף היום בסוף המניין הלכך למחרת שפסקה
לראו׳ תתחיל לספור השבע׳ וצריכה לבדוק בכל יום
שחרית כשעומדת ממטת׳ וערבית כשהולכת לבית
הכנסת קודם שיהא לילה וצריכה להכניס או בגד
פשתן לבן או מוך באותו מקום ברחמה בעומק
ולהוציאו ולראו׳ בו אם ניכר שום אדמימות וכן תהא
עושה כל שבע׳ שחרית וערבי׳ ואם מצאה שום כתם
במכולית שבודקת עצמה בו או בחלוקה או בסדינה
אפי׳ יום שביעי סותרת כל מה שספר׳ וצריכ׳ להתחיל
ולספור מיום המחרת :

פ ח **ואמנם** אם היא שכחה ולא בדקה עצמה כל הימי׳ רק בדקה
עצמה יום שפוסקת בו לערב ולמחרת שהוא יום ר
ראשון של ספירה אז בדקה עצמה שחרית וערבית
ולא בדקה עצמ׳ עד יום השביעי שחרית וערבי׳ כמו
כן מותרת וטובלת בלילה והיא טהור׳ דתנן פ״ב הזב
והזב׳ שבדקו את עצמן יום ראשו׳ ומצאו טהור ושאר
ימים לא בדקו ר׳ אליעזר או׳ הרי אלו בחזקת טהרה
ר׳עקיבא או׳ אין לה אלא יום שביעי בלבד ופ״ק פסיק
שמו׳ כר׳ אליע׳ בד׳ והך חד מינייהו אבל אם יום ראשון
בדקה ושוב לא בדקה אף לא ביום השביעי עד יום
השמיני אסורה לטבול בלילה שאחרי כן דשמא צרי׳
שלא יהא יותר מחמשה ימים בין בדיקה ראשונה ל
לבדיק׳ אחרונ׳ דאבעיא להו כ׳ בתר׳ לר׳ אליעזר בדקה
יום ראשון ויום שמיני מהו תחלתן וסופן בעינ׳ או לא
רב א׳ היא היא ושרי ורבי חנינא א׳ תחלתן וסופן של
שבעה בעינן וליכא ואסורה וכן נמי אם בדקה יום
שביעי ולא בדק׳ יום ראשון שרי רב דסופן אע״פ שאין
תחלתן ולכאורה נראה דהוי הלכה כרב דשרי דהא
מותיב על רב משמעתי׳ דטועה דמקודם הית״ שמא
זבה והיכ׳ טובלת בימי׳ מיד שבאה לפנינו על הספק
ומשום טבילה בזמנה מצוה עד יום השביעי ואי לא
בעי ספורין לפנינו כרב בימתי נמי כטבלה מיד :
ומשני לא מי אוקימנ׳ כרבי עקיבא דאמר אין לה אלא
יום שביעי דבעינן ספורין לפנינו אבל רב דשרי
איירי ליה אליבא דרבי אליעזר דהלכה כמותו משמ׳
דלרבי חנינא הוה ניחא ליה למקשה דאתיא אפילו
אליב׳ דרבי אליעזר דשרי הכא אסר דבעינן תחלתן
וסופן ובטועה תחילתן ליכא לפנינו ולא מוקי לה א
אפילו אליבא דרבי אליעזר וכרבי חנינא דאסר אם
כן משמע דסבר התלמוד דלר׳ אליעזר דהלכ׳ כמותו
לא בעינן ספורין לפנינו אב׳ אם בדקה יום שביעי
אבל יום ראשון לא בדקה טהורה לטבול לערב וכן
אם בדקה יום ראשון ויום שמיני ׳ והיינו כרב
דשרי ׳ אמנם יש לדחות דאף לרבי חנינא לא אתיא
כרבי אליעזר דכיון דשרי בדיעבד

ואף מדרבנן בלא בדיקת כל שבעת הימים רק יום
ראשון ויום שביעי אם כן יתיר מן התורה בדיקת
יום אחד אף השביעי לבדו· אם כן ליטבלה לאלתר
ביממי משום טבילה בזמנה מצוה בשמעת' דטועה
אלא רבי עקיבא היא והוא הדין דמצי למימר ולרבי
חנינא מי ניחא אלא פריך לרב דשרי אפילו מדרבנ'
וכן משמע לישנא דקאמר לאו מי אוקימנא לה כרבי
עקיבא דמשמ' בלא רב נמי העמדנוה כרבי עקיבא
כן פירש מורי רבינו יצחק ברבי שמואל· מיהו אין
לסמו' על הדקדוק זה אא לעולם אף בדיעבד יצטרך
שלא יהיה יותר מחמשה ימים בין בדיקה לבדיקה
מלבד מיום שבדק' ספקה לערב כדי להפסי' בטהר'
· אבל אם בדקה עצמה לערב של יום שפוסקת בו
כדי להפסיק בטהרה ולמחרת שהוא יום ראשון
לא בדקה וגם יום השביעי לא בדק' עד יום השמיני
בזה אפילו רב מודה דאינו מועיל כלום דהא הכא
לא תחלתן איכא ולא סופן איכא·

פט **וכל** אותן הימים שהיא טמאה
אסור' ליגע לבעלה אפילו
באצבע קטנה כדאמרינן פרק קמא דשבת דאמר
ליה אליהו לאש' שמת בעלה בימי נדותיך מהו אצליך
אמרה לו חס ושלו' אפילו באצבע קטנה לא נגע בי·
ואפילו לית' מידו לידה את המפתח או חפץ אחר יש
נזהרים· וגם ר"שי מ"כ נזהר מלהושיט מידו לידה
שום דבר לא מעות ולא מפתח וקצת משמע כן ש
שאסור דהא אמרינן פרק אף ע"פ אביי מנח אסריני
רבא מנח אטרשיפא אבל מידו לידה לא היה עושה
אך או' מורי רבי' שאי' משם ראיה לאסו' אא בהושטת
כוס של יין שהוא דברי חבה· וגם בסדר אליהו רבה
כתב דאמר לה לאשה שמא הבאת לו הפך שמא ה
הבאת לו השמן ונגע ביך· אמר' לו חס ושלום שלא
היה מקפיד כי אם במאכל ומשתה והמחמיר ליזהר
מלהושיט לה שום דבר מידו לידה תבא עליו ברכ'·

צ **וכל** חומר שיש לה ביום שהיא רואה
כך יש להחמי' לה בימי ליבונה
שלובשת בגדים לבנים וסופרת שבעה נקיים ואפי'
אחר הספירה אסור' לבעלה עד שתטבו' ככל חומר
ימים שרואה בהן· ובמעש' דאליהו שאמ' לאשה בימי
ליבוניך מהו אצליך ואמרה לו אכל עמי ושתה עמי
ושכב עמי בקירו' בשר אף שסינר מפסיק בינו לבינ'
הרי נענש אותו חסיד ומת· ומה שהקל בימי ליבונה
יותר מבימי נדותה לפי שהיו רגילין לטבול לאחר
שבעת ימי נדות משום טבילה בזמנה מצוה ואחר
כך סופרת שבעה נקיים משום חומר' בעלמא ולכך
היה מיקל בהן· אבל עכשיו שאינה טובלת בנקיים
אסורה ביום ראייתה עד שתטבול· פרק קמא
דשבת איבעי' להו נדה מהו שתישן הוא בבגדו והי'
בבגדה במטה אחת תא שמע לא יאכל הזב עם
הזבה מפני הרגל עבירה שלא יבא עליה וכן רוצה
להוכיח מדתנ' העוף עולה עם הגבינה על השולחן
דברי בית שמאי· ובית הילל אומרים לא עולה ולא
נאכל· ואמר רבינו שמעון בן גמליאל שני אכסנאין
זה אוכל בשר וזה אוכל גבינה על שולחן א' ואתמר
עלה לא שנו אא שאין מכירין זה את זה אבל מכירי'
זה את זה דאיכא למיחש שיתן לחבירו ממה שאוכל
אסור· ואיש ואשה נמי כשהיא נדה מכירין זה את
זה ואסו' לישן יחד· ומשני התם ליכא שינוי באכילת'
הכא איכא שינוי שהם שוכבין בבגדיהם' ויהיו זכורי'
מאיסו"· תא שמע ואת אשת רעהו לא טמא וגו' אשה
נדה לא קרב· מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא
בבגדה אסור אף אשה נדה כן· שמעינן מהכא
שאסורין לישן במטה אחת ואפילו בבגדיהם וכן
מעשה דאליהו· ועוד שמעינן מהא שאסור
לבעל ישראל לאכול על שולחן שאשתו אוכלת עליו
כשהיא נדה אלא אם כן יש שום שינוי או ישים ככר
לחם או הקנקן בין קערתו לקערתה לעשות היכר'
שהרי תנן לא יאכ' הזב עם הזבה ולא מבעי' בקער'
אחת דאסורין לאכול אלא אפילו כל אחד בקערה
שלו אסורין לאכול על שלחן א' בלא הפסק להיכרא
שהרי ב' בני אדם שמכירים זה את זה אסורי' לאכול
על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה אא אם כן איכא
שינוי והפסק להיכרא כדפרישנא לעיל ומדמי להו
תלמודא לאשתו נדה·

צא **ואשה** שאמרה לבעלה טמאה אני
ואח"כ אמרה לא כי טהורה
אני בזה אמרינן פרק שני דכתובות איכא נאמנת
לומר תחלה הייתי מכחשת ומשטה בך אלא צריך
הבעל לפרוש ממנה עד שתספור שבעה נקיים
ותטבול אבל אם נתנ' אמתלא לדבריה נאמנ' שנתנ'
טעם לדבריה למה אמרה כן מעיקרא אומר' הייתי
סבור' להיות נדה אבל עכשיו בדקתי עצמי ומצאתי
שמחמ' מכה או חבורה בא לי הדם או חול' הייתי ולא
הייתי יכולה לסבול תשמי' או דברי' אחרי' כיוצ' באלו
נאמנ' ומותר' מיד לבעלה אבל שמוא' מחמי' היה גלא

שוברא בכפשיה ומפ' בירוש' שמואל בעא לאזדקוקי
באתתיה אמרה ליה טמאה אני ולמחרת אמרה ליה
טהורה אני אמר לה שמואל אתמול טמאה שמירון
טהורה בתמיה פירוש שמירון עכשיו כלומר לאחר
המתנה מועטת כמו שמר את הדבר אמרה ליה א
אתמול לא הוה בי חילא :

טב **הנה** דברנו ביודעת שראת' דם
אבל מצאה כתם בחלוקה
או בסדינה אם יודעת שיש לה גרב או חבורה שאם
היתה מסירה הגלד והקליפ' היתה מוציא' דם טהורה
דתולה כתם זה בה או בנה או בעלה ששכב עמה או
אשה אחרת ויודעת שיש לה מכה או גרב שיכולה ל
להוציא דם על ידי הסרת הקליפה כמו כן הוי טהור'
דתולה בהן ואע"פ שעתה אינו מוציא דם מכל מקום
שמ' חפפו וגררו עצמן עד שהוצי' דם ולאו אדעתייהו
או נתעסקה בצפור או בבשר בהמ' שיכולה לתלות
שבא משם דם על חלוקה או ישבה בצד עוסקי בשר
תולה בם וטהורה ואפילו הכתם גדול ואם אין מכה
ולא גרב לא בה ולא באחר ששכב עמה וגם לא כ
נתעסקה בשו' דבר אדום אז אם הכתם גדול יותר
מכגרים של פול טמאה דמהיכא קא אתי אם לא מן
המקור ואם הכתם פחו' מכגרים של פול ר' חנינא בן
אנטיגנוס או' תולה במאכולת ואף על פי שלא הרגה
תולה בה וטהור' שאין לך מטה ומטה שאין בה כמה
טיפי דמים אם כן לא תמצא אשה שטהורה לבעלה
לכך עד כגרים תולה במאכולת הוא פרעוש וטהורה
כל זה שנינו פ' הרוא' כתם וכן הלכ' ומה שאמרתי כי
הכתם שנמצא בחלוק ובסדין טהור הוא עד כגרים
לפי שתולה במאכולת היינו לא שנא אם הכתם עגול
ולש"נ אם הכתם משוך וארוך טהור אם אין בו כגרים
אע"פ שלפי פשוט של הלכ' משמ' שאם ארו' טמא בכל
שהו זה יהיה חומר' גדולה מ"מ טהו' כמו שאפר' דתנן
העד הנתון תחת הכר פי' בדקה עצמה בבגד לבן
ולא ריותה לאלתר מה היה עליו ונתנתו תחת הכר
ולמחר נמצא עליו דם אם עגול טהור שיש לתלות
במאכולת ואם הדם משוך טמא כדברי רבי אליעזר
בר' צדוק ומבעיא להו מי פליגי רבנן עליה או לא תא
שמע כתם ארוך מצטרף לכגרי' מני אי רבי אליעזר
בר ר' צדוק למה לי צירוף אלא לאו רבנן ופליגי עליה
לומר ארוך דאפי' משוך טהו' עד כגרים ודחי לעולם
רבי אליעזר דמור' בחלוק ובסדי' שכתמן אפי' משוך

טהור עד כגרים והא דקאמר משוך טמא בכל שהו
היינו בעד שבדקה בו ולא עיינה מה היה בו לאלתר
עד למחר : תא שמע דאמ' רב יהוד' אמ' שמוא' הלכה
כר' אליעזר בר' צדוק מכלל דפליגי רבנן עליה שמע
מינה · משמע מהכא דמסיק ליה רבנן פליגי עליה
דרבי אליעזר ד"אס כן ברייתא דכתם ארוך מצטרף
הוי פירושא כדסליק אדעתין מעיקרא דרבנן דוויקא
היא וליכא חלוק בין כתם לעד אבל לרבי אליעזר
דהלכה כמותו משוך כל שהו טמא אפילו בכתם ה
הנמצא בחלוק או בסדין וזהו חומרא גדולה מיהו
או' מו' רבינו דאף ר' אליעזר דהלכ' כמותו דאמ' משוך
בכל שהו טמא היינו דווקא בעד שבדקה בו אבל
בכתם הנמצא בחלוק ובסדי' אפילו משוך טהור עד
כגרי' דתניא בתוס' ר"א בר צדוק או' משוך טמא בכל
שהו מפני שהוא דם הקנוח מדיהיב טעמא למילתיה
שהוא דם הקנוח משמע דבכתם הנמצא טהור :

ודין אשה שיש לה מכה באותו מקום ואינה
יודעת אם מוציאה דם אם לאו אם ב
בודקת עצמה באותו מקו' ומצאה דם או אם מרגשת
כשנופל הדם מן הרחם טמא ואינה תולה במכה ד
דתניא כאמכת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום
שממנה יוצא דם משמע דווק' יודעת שיוצאה דם מן
המכה ותולה בה אבל אם ספק לה אינה תולה אבל
בשעת ווסתה אפילו יודעת בודאי שדם יוצא מן ה
המכ' אינ' תולה בה דאם לא כן לא תהא טמא' לעולם
אמנם כל כתמים שתמצא בבגדיה טהורים ותולה
במכה אפילו אינה יודעת שהמכה מוציאה דם ד
דבכתמי' הלכו רבנן להקל וסתם מכה היא לפעמים
מוציאה דם ואם סופרת ז' נקיים מסברא מפלשה
נקיים והילך הכתמים טהורין ותולה במכה ואינה
סותרת אבל צריכה שתדע בודאי שפסק דם המקור
ולכך צריך שלשה ימים ראשונים נקיים לגמרי מ
משבעה ימי ספירה : והזרתם את בני ישראל
מטומאתם מכאן אר"י יאשיה אזהר' לבני ישר' שיפרשו
מנשותיהן סמוך לווסתן וכמה אמ' רבא עונה או יום
או לילה · היתה למוד' לראות עם הנץ החמה ר' יהוד'
או' כל היום שלה מותרת לשמש כל היום ואסור' לשמש
כל הלילה שלפני אותו הנץ והתני' ר' יהוד' או' כל הלילה
שלה בהיתר ואסורה ביום שאחר הנץ לא קשיא הא
דרגילה למחזי בתחלת יממא · הא דרגילה למחזי
בסוף ליליא תני חד' ר' יהודה אוסר לפני ווסת ומתיר
לאחר

לאחר ווסת לא קשיא הא דרגילה למיחזי בתחילת יממ׳ הא דרגילה למיחזי בסוף ליליא׳ הית׳ למוד׳ להיו׳ רואה מיום כ׳ ליום עשרים בשש שעות לאמצע היום הגיע יום עשרים אסור׳ לשמש מתחלת היום עד שש שעות דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר עברו שש שעות ולא ראתה אסורה לשמש עד אותו היום דברי ר׳ יהודה ור׳ יוסי מתיר אמר רבא הלכה כר׳ יהודה :

צ ג **הלכך** אשה הרגילה לראות ביום קבוע כמו מחדש לחדש או זמן אחר אם רגילה ל לראו׳ בתחלת הלילה או באמצעית׳ או בסוף אסור׳ לשמש כל הלילה אולי תראה ומותר׳ לשמש כל היום שלפניה אפי׳ בסופו וכל היום שלאחרי׳ אפי׳ בתחלתו וכן אם רגילה לראות ביום אפי׳ בתחלתו או אפי׳ בסופו מותרת לשמש בלילה שלפניה אע״פ שסמוכה משמש לוסת בשעה אחת או רגילה לראו׳ בסוף היום מותרת לשמש אפי׳ בתחלת הלילה שאחריה אבל כל היום אסור לשמש מתחלה ועד סוף והא דאמרינן פרק הדר עם הנכרי היוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו אמר רבא לא נצרכא אלא סמוך לוסתה · לא להתיר את התשמיש קאמר כדפיר׳ רש״י מ״כ דהא מן התורה אסור מדכתיב והזרתם את בני ישראל אלא לדבר אליה דברי רצוי ופיוסין קאמ׳ ולא חיישי׳ שמא יבא עליה :

תנן פעמי׳ צריכ׳ להיו׳ בודקת עצמ׳ שחרית וערבית ובשעה ם שהיא עוברת לשמש ביתה

אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בעסוקה בטהרו׳ דמגו דמבעי׳ בדיקה בסוף תשמיש לטהרות בעיא נמי בדיקה מקודם תשמיש לבעלה אבל אינה עסוקה לטהרות לא בעיא בדיקה לבעלה מאי קמ״ל תנינא פרק שני כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הוה אמינא אשה שיש לה ווסת קמ״ל שמואל אפי׳ אין לה ווסת והא אמרה חדא זמנא אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמו׳ אשה שאין לה ווסת אסור׳ לשמש עד שתבדוק ואוקימנא לה בעסוקה בטהרות אבל לבעלה לא בעיא בדיק׳ ומשני ההיא דרבה בר ירמיה שתתא אמרה ואוקימנא לה לטהרות דווקא מכלל דחברותיה איתמר משום דהך דאמ׳ רב יהודה אמר שמו׳ דאמ׳ בהדיא לבעלה מותרת בלא בדיק׳: תני׳ נמי הכי בד״א לטהרו׳ אבל לבעלה מותר׳ במה

דברים אמורים שהניחה בחזקת טהור׳ אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בטומאתה עד שתאמר טהורה אני והך בריתא מסתמא מיירא אפי׳ באי׳ לה ווסת מדלא משכח איסור אלא בשהניחה בחזקת טמאה אע״ג דתניא בתר הכי חמרין ופועלי׳ והבאין מהדרך נשותיהן להם בחזקת טהר׳ ובאין ושוכבין עמהן בין עירות בין ישינות משמע כשהיא ישנ׳ יבא עליה אבל אין לה ווסת אפי׳ ישינה צריכה בדיקה והשתא מוקמה בטהרות אע״ג דקתני בסיפא התם אבל הניחה טמאה לעולם היא בטומאתה והוה מצי לאשכוחי טומאה באין לה ווסת י״ל התם קמ״ל דבין עירות בין ישינות צריכה שתאמר טהורה אני ולא סגי בתביעה אבל אם הניחה בחזקת טהורה אפי׳ אין לה ווסת אינה צריכה רק תביעה אפי׳ לטהרות כדאמרינן התם כיון שתובעה אין לך בדיק׳ גדולה מזו והא דהוצרך לאוקומה לטהרו׳ ולא לבעלה ואפי׳ אין לה ווסת משום דכיון דתנא נשיהם בחזק׳ טהרם למה הדר ותני ובאין ושוכבין עמהם ש״מ משמע לכל מילי ואפי׳ לטהרות ועוד ברייתא קמייתא מוכחא דמיירי אף באין לה ווסת דקתני בגווה בתוספתא מעוברת ומניקה בועלן טהור ואשה שיש לה ווסת ושאר נשים טהורות לבעל במה דברים אמורים ב בהניחה בחזקת טהרה אבל התלמו׳ הביא׳ בקוצר ושאר כל נשים דקאמר הייני אפי׳ אין לה ווסת דלא׳ לרבות בתולה וזקנה הוה ליה למתניניהו בהדי ת מעוברת ומניקה : תנו רבנן אשה שאין לה ווסת אסורה לשמש ויוצאה בו דברי ר׳ מאיר רבי חנינא בן אנטיגנוס או׳ משמשת אשה בשני עדים הן הם עיוותיה ותקוניה אמר רב יהודה אמר שמוא׳ הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס ופריך במאי אי׳ לטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא ואי לבעלה הא אמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה דאמ׳ ר׳ יהודה אמר שמואל אשה שאין לה ווסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא בטהרות ומשני דמתני הא לא מתני הא · פירוש פסקא דאמר רב יהודה אמר שמו׳ כרבי חנינא איירי לטהרות · ורב יהודה הוה מתני ההיא דרבה בר ירמיה אמר שמואל ולא ידע ליה וכי תימא הלא רב יהודה עצמו אמרה כבר חדא זימנ׳: משמע דשמואל בריש׳ דשמעתין על מתניתין לא שנו אלא לטהרות · אבל לבעלה לא · שמא קאמר אליבא דמתניתין אבל איהו סבר כר׳ מאיר

דאמר יונית קא משמע לן דאפי׳ לטהרות מותרת
בבדיק׳ ולא צריך לשנויי על ההיא דרבה בר ירמיה
חדא מכלל חברתה אתמר כדלעיל שהרי שניהם
נאמר בהם בפירוש דצריכות בדיקה ולכל הפחות
לטהרות מיירו ומהו מכללא · ורבינו יעקב מוקי
פיסקא דאמר רב יהודה אמר שמואל ברבי חנינא
לבעלה ופליג על רבה בר ירמיה דאמר משמיה ד
דשמואל לבעלה לא בעיא בדיקה אפילו אי׳ לה ווסת
והיינו לא מתני הא דקאמ׳ וקשה על זה דבריו דרב
יהודה גופיה אמר משמיה דשמואל לא שנו אלא ל
לטהרות אבל לבעלה לא בעיא בדיקה אפילו אין
לה ווסת ·

צד **שמעינן** מכל הכי דאם׳ שהיא טהור׳
אינה צריכה לבדוק עצמה
לא שחרית ולא ערבית ולא בשע׳ תשמיש ולא מבע׳
אשה שיש לה ווסת שמותר בלא בדיק׳ עד יום הווסת
וכדתנן כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן והבאין
מהדרך נשיהם להם בחזקת טהרה אלא אפילו אין
להן ווסת מותרות בלא בדיקה דהא אמר רב יהודה
אמר שמואל לא שנו אלא לטהרות אבל לבעלה לא
בעיא בדיקה · ואוקימנא לה בשאין לה ווסת ורבה
בר ירמיה אמר אשה שאין לה ווסת אסורה לבדוק
לטהרות אבל לבעלה לא בעיא בדיקה וגם תניא
כמי הכי לעיל ופרישנא לה לעיל באין לה ווסת וכן
פרק שני אמר רבי זירא בעל נפש לא יבעול וישנה ·
פירוש בלא בדיקה · רבא אמר בועל ושונה ותניא
כמי הכי ומיירא אפילו באין לה ווסת כדפרישׁ׳ לעיל ·
ואפילו רבי זירא לא קאמר אלא בבעל נפש שמקדש
עצמו במותר לו וגם אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמו׳ הלכה
כרבי חני׳ בן אנטיגנוס דאין לה ווסת צרי׳ לבדוק
ואוקימנא לטהרות אבל לבעלה לא צריכה בדיקה
ואפילו לדברי רבינו יעקב דמוקי לה פיסקא דרבי
חנינא בן אנטיגנוס דמצריך בדיקה אף לבעלה
הרי מתיר אידך רב יהודה אמר שמואל ואמוראי א
אחריני טובא כדפרישנא ובשל סופרים הלך אחר
המקיל · פרק בנות כותי׳ בעי רמי בר חמא פליטת
שכבת זרע מהו שתסתור כזיבה רואה הויא וסתרה
או נוגעת ולא סתרה · אמ׳ רבא לפום חורפ׳ שבשתא
כהי דסתר׳ כמה תסתור תסתור שבע׳ דויה כבועלה
שאין קריו סות׳ בזיבה רק יום א׳ ואי תסתור יום אח׳
ואחר תטהר אמר רחמנ׳ שלא תהא טומאה מפסקת
והסבני · וליטעמיך גבי זב היכי סתר יום אחד

לטהרתו אמר רחמנא שלא תהא טומאה מפסקת
ביניה׳ לא מאי אית לך למימ׳ שלא תהא טומא׳ זיבה
מפסקת ביניהם הכא נמי שלא תהא טומאת זיבה
מפסק׳ ביניהם · אומר מורי רבינו דרבא קבל דברי
רמי בר חמא שהרי הקשה בטוב לרבא דלא נראה
לומר לטהרתו לא משמ׳ ליה לרבא אבל אחר תטהר
משמע ליה שלא תהא טומאה מפסקת אין זה סבר׳
ומתוך כך יש לחוש לפליטת שכבת זרע לאשה ש
שמשמשה וראתה דם בו ביום או כתם שלא תתחיל
לספור שבעה נקיים עד יום רביעי מלבד יום ש
שמושה ואין להוכיח דרבא לא חזר בו מהא דאמ׳
בההוא פרקא ימי לידה אינה סותרת ועולה · אמר
רבא מנא אמינא לה דתניא אחר תטהר שלא תהא
טומאה מפסקת ביניהם · ואי אינה עולה כיון דאינ׳
סותר׳ דבהא לא פליגי אב׳ טומא׳ ימי ליד׳ הוי מפסקת
ואביי אמ׳ שלא תהא טומא׳ זיבה מפסקת אבל רבא
מקפי׳ על טומא׳ אחר׳ נמי שלא תפסיק וזהו כשיטתי׳
דלעי׳ לא היא דוראי טומא׳ ליד׳ מוד׳ רבא שלא תפס׳
בספירת זיבה פי׳ שטומא׳ לידה חמור׳ כטומא׳ זיבה
לכל מילי לטמא אדם ובגדים לעשות משכב ומושב
להכרי׳ ז׳ ימים אבל טומאת קרי שפולטת בימי זיבה
אינו קרוי הפסק׳ שאינו חמור בימי זיבה ולא תסתור
מה שספרה קודם הפליטה · וכן פירש רבינו חננאל
דבעיא דרמי בר חמא לא איפשיטא אם כן סובר
דרבא חזר בו לגבי רמי בר חמא וגם ריש פרק
יוצא דופן בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי
פולטת שכבת זרע רואה הויא או נוגעת הויא למאי
נפקא מינה לסתור כזיבה ולטמא במשהו ואמר ליה
אביי רואה הויא אתא שייליה לרבא אמר ליה רואה
הויא ולרב יוסף אמ׳ ליה רואה הויא הרי אביי ורבא
ורב יוסף כולן שוין כרמי בר חמא דפולטת שכבת
זרע סותרת כזיבה לכל הפחו׳ אם הפליטה אב׳ אין
לסמוך על דברי רבא להתיר אפילו לא חזר בו וכ״ש
לדברי ר״ת מ״כ שפוסק כאביי דימי לידה אינן עולין
אע״ג שאינה סופרת אב׳ סובר כשטת רמי בר חמא
שלא תהא טומא׳ זיבה דוק׳ מפסקת ביניה׳ אבל ימי
לידה אינ׳ קרויין הפסקה כ״ש דימי הפליט׳ אינ׳ קרויין
הפסק׳ וזהו כרמי בר חמא כ״ש שיש להחמי׳ בפליט׳
שכבת זרע · ואין לומר כדברי האומר דסתירת
פליטת שכבת זרע לא משכחת לה אלא במשמשת
באיסו׳ או בימי ספירת׳ או בימי ראייתה דאם שמשה
עכשיו בהיתר אפילו ראתה דם אחרי כן בו ביום
אחד

ביום ראייה אחת או דם או כתם אינ׳ לכל היותר רק
נדה שסופרת ז׳ בין טמאין בין טהורין ואפי׳ האידנ׳
דאית לן כרבי זירא לספור ז׳ נקיים אפילו לטפת דם
כחרדל מכל מקום לא תקנו להחמיר אלא ז׳ נקיים
מדם אבל נקיים מקרי אין חוששין כיון דליכא רק
ראייה אחת דלא מצי למהוי איסור דאורי׳ אפי׳ תפלוט
דאפילו כולן טמאין מדם אין בכך כלום ואי לאחר
ששמשה ראתה שלשה ימים רצופין ולא יותר דהשת׳
איכא לספוקי בזבה גדולה אם כן לאח׳ שלשה ימים
אין הפליטה שכבת זרע דהא מסריח ואינו ראוי ל
להריון ואין נראה למו׳ רבינו אלא אפילו בראייה
אחת שתקנו לספור ז׳ נקיים מסתמא אפילו נקיים מ
משכבת זרע קאמר ועוד כמו שאם שמשה אפילו
לאחר שראת שלשה ימים באיסור צריך ז׳ נקיי׳ אפילו
משכבת זרע מן התורה מסתמא אפילו ראתה יום
אחד נמי צריך נקיים אפי׳ משכבת זרע שלא תחלוק
בספירות ועוד כל דתקון רבנן כעין דאורייתא
תקון וכר מן דין אפילו בשמשה בהיתר משכחת
לה פולטת שכבת זרע דסתרה מן התורה דהלכה
כחכמים דבעו שש עונות שלימות דאמר רבי זירא
אמר רבי יוחנן זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא
אבל חכמים אומרי׳ שש עונות שלימות בעינ׳ ומשמע
נו ולא סבירא ליה דדייקא פרק בית כור ורבא נמי
דאמר פרק יוצא דופן משמשת אסור׳ לאכול בתרומ׳
כל שלשה ימים אי אפשר שלא תפלוט לא פליג על
רבי יוחנן דשלשה רצופין ימים קאמר מעת לעת כ
כדתנן פולטת יום השלישי טמא׳ ואתיא כרבנן דבעו
שלש׳ ימים מעת לעת ומוקי רבי למתני׳ דהתם בתרי
תנאי והתם סתם משנה ואפילו למאן דמשני התם
פרק רבי עקיבא ביום השלישי טהורה דהשתא הוי
רישא וסיפא בחד תנא כרבי אלעזר בן עזריה אפי׳
הכי ההוא אמורא לא סבר כוותיה אלא מדרבנן
דבעו שש עונות ואע״ג דרבי ינאי אמר פרק האומר
בקדושין מוקמינן מתניתא בתרי טעמי ובחד תנא
ולא מוקמינן לה בתרי תנאי אם כן מסתמא הוה תני
ביום השלישי טהורה כדי לאוקמא בחד תנא ורבי
ינאי הוא רבו של רבי יוחנן כדאיתא פרק אלו הן ה
הלוקין ופרק האשה רבה דאמ׳ ליה רבי ינאי רבי לא
משנתינו היא זו על מנת שיחלוץ יבמיך וכן פרק מי
שמת יכפור רבי יוחנן ברבי ינאי רבו אפילו הכי
הלכה כרבי יוחנן לגבי רב דתני שפיר בתרי תנאי
פרק המפקיד דהא רבי יוחנ׳ שלח לרב לקדם רבינו
שבבבל ואפילו הכי הלכה כרבי יוחנן לגבי רב ואף
על גב דרב פפא סבר לה כרבי פרק כל המנחות
באות מצה לאוקומי מתניתין בחד תנא אפילו בתרי
טעמי מכל מקום אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה
דאמ׳ ביום השלישי טהורה דהא רבא דהוה בתראה
סבר ביום השלישי טמאה הא משמשת כל שלש׳ ימים
אסורה לאכול בתרומ׳ אי אפשר שלא תפלוט אם כן
הלכה כרבי יוחנן וכרבנן דאמר בעינ׳ שלשה עונות
שלמות: כל זה דקדק מו׳ רבינו יצחק בר רבי
שמואל זכרונו לחיי העולם הבא:

צ ה **הלכך** נראה למורי רבינו דאשה
שימשה ואחר כך ראתה
לא מבעיא אם ראתה שלשה ימים ולא יותר שלא ת
תתחיל לספור ברביעי דהלכה כרבנן דבעו שש ע
עונות לפליטה שלמות פרק אמר רבי עקיבא והרי
גם ברביעי אולי תפלוט עד זמן מעת לעת יום ה
השלישי לשמושה וסתרה מן התורה אלא אפילו לא
ראתה אחר התשמיש רק יום אח׳ או כתם אח׳ צריכ״
להמתין שלשה ימים לאח׳ תשמיש ואחר כך תתחיל
לספור דהיינו יום חמישי עם יום שמושה דכל יומא
ויומא אולי תפלוט ויום הפליטה אינו מן המנין דיום
אחד לכל הפחות סתר אם כן לא תתחיל עד יום ח
החמישי דלרוא׳ טפה כחרדל או כתם שתקנו לספור
ז׳ נקיים מסתמא תקנו כל דין ספירה כמו שצריך ל
לעשות מן התורה לרואה שלשה ימים ואם כן לא
תתחיל לספור עד יום חמישי לשמוש׳ כגון אם שמש׳
למוצאי שבת וראת בו ביום אינה מתחלת לספור עד
יום חמישי בשבת ובערב רביעי בשבת תבדוק ע
עצמה כדי להפסיק בטהרה ותלבש בטהרה חלוק
לבן או תרחץ הכתם ותתחיל לספור מליל חמישי
ואילך ותבדוק עצמ׳ כל ימי הספיר׳ שחרית וערבית
ותרחץ רביעי בשבת הבא בחמין שהוא יום שביעי
ותטבול ליל ה׳ ומותרת אמנם אם להתחיל לספור
ממחרת הראייה יכולה בזה ענין לספור שתכנים
מוך או בגד רך באותו מקו׳ ותקנח יפה יפה להסיר
השכב׳ זרע ואם דואגת שלא תדע לקנח יפה תרחץ
בחמין גם תקנח עצמה ולא חיישינן שתפלוט עוד
אחריכן בלא הרגשה ואז תוכל להתחיל ולספור
למחרת הקנוח והרחיצה שהרי תנן פרק ח׳ דמסכת
מקוואות האשה ששמשה וירדה וטבלה ואחר כך כ
כבדה הבית כאלו לא טבלה משמע דקודם טבילה
יכולה לכבד ולקנח ופרק אלמנה לכהן גדול גם

גבי משמש׳ את בעלה טובלת ואוכלת בתרומ׳ לערב ופרק בית שמאי גבי קטנה עומדת מחיקו וטובלת ואוכלת בתרומה לערב ואין סברא לומר דמיירי ב בהטבילוה במט׳ ולא נתהפכ׳ דזה דוחק׳ וגם פרק אמר רבי עקיבא ראויה היתה תורה ליתן לטבולי יום ומכל מקום נתנה למערבי שמש שטבלו מבעוד יום ערב שבת ואם היתה חשש פליטה אחר טבילה לא הי׳ לה לטבול עד הלילה וכן בסוף בא סימן קתני הרואה יום אחד טמא ויום אח׳ טהור משמשת שמיני ולילו וארבע לילות מתוך י״ה ומוכיח התם דמשמשת הלילה ורואה למחר ושומרת יום כנגד יום וטובלת לערב וטהור׳ והמקילות לספור למחרת ראיה בלא קנוח ורחיצה סומכות אהא דאמרינ׳ פרק יוצא דופן דאזלה בכרעה בהדי דאזלא שרתה לכך סומכת על הילוך מרובה שהולכת משעה תשמיש עד הלילה ולא טוב הדבר דהא דקאמר בהדי דאזלא שרתה היינו שיכול להיות שאינה פולטת עוד דשמא כפל כל השכבת זרע אבל מכל מקום אינו ודאי כן אלא עדיין יש לחוש שתפלוט עוד דדילמא אשתייר ביה ומילתיה דרבא דאמר פרק יוצא דופן משמשת כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה אי אפשר שלא תפלוט לא בעא לאוקומא דאזלה בכרעה דאינא למיחש עוד לפליטה משום דליכא אי אפשר שלא תפלוט משמע שודאי פולטת ואי דהלכה ברגליה׳ אם כן חיישינן שלא תפלוט מבעי ליה׳ דליכא ודאות אלא חששא לכך מוקי לה בישנה במטה ונתהפכה דודאי פולטת וקרא דורא בו במים וטמאו עד הערב ולא יותר מוקי לה בהטבילוה לאמה ב במטה ולא נתהפכה דאינה פולטת אבל לא בעי לאוקומי קרא בכבדה את הבית ורחצה וקנחה יפה ואחר כך טבלה כמו שהוכחתי לעיל דקנוח לרחיצה מועיל בטוב משום דמשמע דקרא מיירי בלא עשיית שום מעשה טובלת וטהורה לערב כל זה פירש מורי רבינו הקדוש׃

צו **אדם** הכונס את הבתולה רב ושמואל דאמרי תרוייהו בועל בעילת מצוה ופורש׳ וכן כי הוו בק רבי יוחנן וריש לקיש בתנוקת לא מסקי בה כ כדמסיק תעלא מבי כרב׳ ואמרי׳ בועל בעילת מצוה ופור׳ הלכך הבועל בתולה אע״פ שרואה דם בתחלת בעילה לא יחוש אלא יגמור ביאתו ואחר כך יפרוש ותמתין שלשה ימים לאחר שמושה פן תפלוט שכבת זרע בכל יום וסתרה יום הפליטה ואחר כן תתחיל לספור שבעה נקיים דהיינו יום ה׳ לשמושה שתתחיל לספור ואם רחצה בחמין לאחר השמוש וקנחה ע עצמה יפה בתוך אותו מקום להסיר השכבת זרע אז יכולה להתחיל ולספור למחר׳ יום הקנוח והרחיצ׳ כדפירשתי לעיל׳ ואין סברא לחלק בין רואה מחמת עצמה בין רואה דם מחמת בתולים להצריך פרישת שלשה קודם שתתחיל לספור דאף בדם ב בתוליה החמירו לספור שבעה נקיים כדקתני בועל בעילת מצוה ופורש אם כן דין אחד להם׃

פרק תינות׳ אמרי אדבריה רבא לשמואל ודרש קטנה שנים ולשלישי הפילה פי׳ ראתה שני ימים בקושי ובצער ולשלישי הפילה כשל ואינה יודעת אם ראתה אם לא ראתה צריכ׳ שתשב שבעה נקיים סבר אין קושי מטהר בנפלים ואי אפשר לפתיחת קבר בלא דם ופריך מאי אריא ראתה שני ימים אפילו משהו כמי דאמר רבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טפת דם כחרדל יושבות שבעה נקיים ומשני אמינא איסורא ואת אמרת מנהגא וקי תימא הלא פרק שני דכריתות פריך ולרבא דאמר מחוסר כפורים דזב כזב דמי היכי משני ליה ומשני ביום ארבעים ליצירת זכר ושמנים ליצירת נקבה ואפשר ליצירת לפתיחת הקבר בלא דם ובשמעתין קאמר רבא דלא אפשר בלא דם׳ יש לומר דהתם אליבא דההיא ברייתא מיירי רבא ואיהו לא סבירא ליה הכי

אבל בשאלתות דרב אחאי פירש בפרשת כי תזריע מתוך ההיא דכריתות דהיכא דהפילה קודם שנגמרה צורת הולד כגון תוך ארבעים לעבורה לא מפתח ואפשר לפתיחת הקבר בלא דם אבל היכא שהפילה לאחר שנגמר׳ צורת הולד אז מיפתח טובא ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם׳ וקשה על זה דהא מפלת חתיכה אם יש עצם טמאה לידה ומסתמא היינו קודם ארבעי׳ לעבורה שעדיין לא נגמר יצירת הולד׃

צז **הלכך** לכל הפירוש׳ בזמן הזה אנן דלא בקיאינן בגמר יצירת הולד

הולד אשה שילדה בין ולד קיימא בין כפל אפשר ל
לפתיחת הקבר בלא דם והרי חשובות כאלו יולדות
בזוב מדרבי זירא דא״ בטפת דם כחרדל יושבות ז׳
נקיים וא״כ לאחר שבעת ימי׳ לזכר או שבועים לנקב׳
צריכה לספור שבעה נקיים שלא תראה בהם כלל:
שהדם או׳ קרוי דם טוהר עד שתטבול לאחר שבעה
לזכר או שבועיים לנקבה׳ ואם יולדת היא
בזוב עד שישלימו ימי לידה וגם ימי זיבה ואחריכן
תטבול דביומי טבילה תליא רחמ׳ כבית הלל ואפילו
לא ראתה כלל בימי שבעה ימים ראשוני׳ לזכר איכו
מן המכיין לאביי אבל לרבא אי בשבעה ימי לידה
או בשבועים לנקבה לא ראתה איכה צריכה לספור
אחריכן שבעה נקיים׳ ובסמוך אפרש הלכ׳ כמאן׳
ואחרי שתספור ז׳ נקיים טובלת ומשמשת עד מלאת
ארבעי׳ משילדה זכר או עד מלאת שמכים לנקבה׳
ואפילו רואה דם אין בכך כלום בשביל כך דהכתוב
קראו דם טוהר דכתיב בזכר ושלשי׳ יום ושלשת ימים
תשב בדמי טהרה וכתיב בנקבה וששים יום וששת
ימים תשב בדמי טהרה ובסוף ימי טוהר אסורה ל
לשמש כגון ליל מ״א לזכר ופ״א לנקבה ואפי׳ לא תראה
דמתוך שהורגלה לשמש עד עתה כל ימי טוהר אפי׳
בראיה אחת דם אולי תראה לילה שאחר כן ולא
ארעתא והרי את תחלת נדה לפיכך אסורה לשמש׳
וכן אמרי׳ בערבי פסחי׳ היושבת על דם טוהר אסור׳
לשמש וכמה אמר רבא עונה ופי׳ רבינו שמואל לילה
אחד כגון ליל מ״א או ליל פ״א ובשם ר״שי פירש לילה
ויום ואיכו נראה דבכל התלמוד אין עונה כי אם לילה
אחת או יום אח׳ בלא לילה גבי לפרוש סמוך לוסתה
וגבי מי שהיו נתיו ובית בדיו כו׳:

צח **ואשה** היולדת בזמן הזה וספרה ז׳
נקיים כמשפט בשביל חשש
יולדת בזוב כדפי׳ לעיל וראתה קודם שטבלה איכה
מותרת כלום כיון שלא ראתה באמצע הספירה וגם
עדיין עומדת בימי טוהר בתוך מ׳ לזכר או פ׳ לנקב׳
טובלת בליל שמיני ומותרת לבעלה ומביא ר״ת ראיה
לדבר דאמרינ׳ פרק בנות כותים דם יולדת שספרה
ולא טבלה וראת׳ הלכו בית שמאי לשטתן לטהר את
הדם ובית הלל לטמא את הדם לא ויבם מן התורה
ופריך ללוי דאמ׳ שתי מעיינות הן אמאי מטמאין לא
ויבם ומשני בשופעת והא ספרה קתני הכא ביולדו׳

נקב׳ בזוב עסקינן נשבוע קמא פסק ושבוע בתרא
לא פסק וקא סבר ימי לידה שאיכה רואה בהן עולין
לספירת זיבת׳ אלמא כי ספר׳ שבוע קמא של לידתה
אין שבוע בתרא של נקבה שראתה סותר ספירתה
והייכו טעמ׳ לפי׳ אף על פי שהדם טמא כל שכן שדם
טוהר איכו סותר ספירתה והייכו טעמא לפי שהדם
איכו גורם שום טומאה ובתוך שבועים בלא דם היא
טמאה ולאחר שבועים אפילו רואה היא טהורה עד
שמכים אבל לאחר ימי טהרה אם רואה אחר ספירה
קודם שטבלה צריכה ז׳ נקיים אחרים שהרי אם ט
טבלה וראתה צריכ׳ ז׳ נקיים כל שכן אם ראת׳ קודם
טבילה דכמה שלא טבלה אין לה להרויח:

פרק בנות כותים

תניא רבי מריכוס אומ׳ אין לידה
סותרת בזיבה שאם ס
ספרה מקצת שבע׳ או כולן
ואחרי כן לידה ובשע׳ לידה לא ראתה איכה סותרת
אף על פי שראתה תוך השבעה של לידת זכר או ב
בתוך שבועים של נקבה ישלים אחר כן ותטבול
ומותרת אבעיא להו מהו שתעלה אם לא ראת
בתוך השבעה של לידת זכר או בתוך שבועים של
לידת נקב׳ וכי עולין לספירת זיבתה שראתה קודם
לידה או לא אמר אביי איכה סותרת ועולה אמר
רבא מכא אמיכא לה דתכיא אחר תטהר אחר אחר
לכולן שלא תהא טומאה מפסקת ביכיהן ואי אמרת
איכה עולה אם כן קרויין ימי טומאה ואמאי נ איכה ס
סותרת הא אפסיק להו ימי לידה ואביי אמר שלא
תהא טומאה מפסקת ביכיהן׳ ואם תאמר
ולרבא מי כיחא דהא סבר אי אפשר לפתיחת הקבר
בלא דם והיאך איכה סותרת הא אפסיק להו דם ש
שבשעת לידה וצריך לומר דרבא אליבא דרבי קובר
שפיר אפשר למהוי פתיחת הקבר בלא דם׳ ועוד
מייתי רבא ראיה מקרא מזובה ולא מלידתה

מלידתה ודותה תטמ׳ לרבות יולדת בזוב ואביי דחי
להו · אביי את׳ מנא אמינ׳ לה · דתניא כימי נדתה כך
ימי לידתה מה ימי נדתה אין ראוי׳ לזיבה ואי׳ ספירת
שבעה עולה בהן · אף ימי לידתה אין ראויין לזיבה
ואין ספירת שבעה עולה בהן ורבא את׳ הא מני רבי
אליעזר דאמ׳ מסתר כמי סתרא · ופרי׳ וכי דכין אפשר
משאי אפש׳ את׳ רב ששת הא מני ר׳ אליעזר היא דאמ׳
דכין אפשר משאי אפש׳ פשח דורות להבי׳ מחולין ולא
מן המעשר · משום מכריס שעדיין לא נכתוה מעשר
רב פפא א׳ אפילו תימא רבנן דהכ׳ מודו דדכין דעל
כרחיך הקיפן הכתוב כימי נדת דוותה ואם תאמר
דשלהי בא סימן אמרינן ימי נדתה שאינה רואה ב
בהן עולין למניין זיבתה · יש לומר התם מיירי
בשומרת יום כנגד יום דכי חזיא יום עשירי ויום אחד
עשר אי פסקה יום שנים עשר טהורה אף על גב ד
דההוא יומא ראוי לנדה דאי חזיא הויא תחלת נדה
אבל כי ראתה שלשה ימים בתוך ימי אחד עשר
לעולם לא תחזור לימי פתח נדות׳ עד שתשב שבעה
נקיים ולכך קאמר שאין ימי נדותה עולין בה ולכך
כמי קאמר וכי דכין אפשר משאי אפשר דהאי לא א
אפשר שימים הראוי׳ לנדה כשיעלו לימי זיבה גדולה
ושלהי בא סימן דתניא שמנה ימים טמאין ושמנה
ימים טהורין משמשה ט׳ ימים בתוך מא׳ יום ופריך
אדבסר הוו פירוש השלשה שלישים שהיו טמאין הין
שני׳ בימי זיבה וששה בימי נדה והא׳ ימים שאחריכן
שהם טהורים אמרינן שהאחד היה להשלים ימי נדה
והשני לשמורה והשבעה טהורין הנותרין תשמש ׃
ואמאי הלא הא׳ היה להשל׳ ימי נדה והשני לשמורה
לשני ימים שראת בימי זיבה ולא תשמש רק ששה
ימים באחרונה ומשני זאת אומרת ימי נדה שאינה
רואה בהן עולי׳ לזיבתה ואבעיא להו ימי לידה שאינ׳
רואה בהן מהו שיעלו לספירת זיבתה ׃ ת״ש ראתה
שנים ולשלישית הפילה ואינה יודעת מה הפילה אם
רוח או ולד הרי זה ספק ליד׳ ספק זיבה מביא׳ קרבן
ואינו נאכל ימי לידתה שאינ׳ רואה בהן עולי׳ לספירת
זיבתה אמר רב פפא שאני הכא דאיכא למימ׳ יולדת
זכר פי׳ דהוי ספק ספיקא שמא לא ילדה כלום ואפילו
הוא ולד שמא זכר הו׳ ולכך הני שבעה יתירי דיהבינ׳
ליה סלקי לספירת זיבתה אמר ליה רב הונא בריה
דרב יהושע ביולדת זכר ליכא לספוקי אלא שמע
מינה ימי לידתה שאינה רואה בהן עולין לספירת ז
זיבתה פירש ר״שי בהגהה דבין אביי בין רבא

מודו שפיר דימי לידתה שאינ׳ רואה בהן עולה שפיר
לספירת זיבה דהכי מוכח ברייתא דשלהי בא סימן
ראת שני׳ ולשלישי הפילה שהבאתי לעיל והא דפליגי
אביי ורבא פרק בנות כותים אליבא דרבי מרינוס
פליגי דאמר אין לידה סותרת זיבה תדע חדא דאין
רגלות למבעא חדא מלתא בתרי דוכתי בפרק בא
סימן ובפרק בנות כותי׳ · ותו דאביי דא׳ אינה עולה
היאך יחלוק על ברייתא דלקמן · ותו דתקני לאביי
אינה סותרת ואינה עולה ולרבא סותרת ועולה למה
הזכירו בפלוגתייהו סתירה כלל הלא הבעיא לא ה
הויא כי אם מהו שתעלה אלא לרבי מרינוס פליגי ד
דאיבעי׳ להו מהו שתעלה דמדקאמ׳ אין לידה סותרת
ולא קאמר נמי עולה דהא כמו יומי טהר׳ לעלייה כמו
לסתירה אם כן סבר אינה עולה או דילמא על כרחך
סבר עולה שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם וכתי׳
ואחר תטהר וכי תימא מנא אמינא לה מזובה ולא
מלידתה ואידך דוותה תטמא לא רנה לומר רבנן
היא דמסקת׳ רבי מרינוס לא פליג אקר׳ ואביי דאמר
אינה עולה הוה מצי לאתויי ראיה מברייתא דטועה
מאשה שיצתה מלאה דפרק המפלת דמוכחא כן שא
הוה משני רבי אליעזר היא כדקמוך ולכך נמי אינה
עולה ע״כ דברי ר״שי ׃ והא דפי׳ דמוקי ההיא דהמפלת
כרבי אליעזר דאמ׳ מסתר כמי סתרה והוא הדין
שאינה עולה קשה קצת דהא מוקי לה כרבי עקיבא
דאמר בעינ׳ ספורין לפנינו ורבי אליעזר פליג עליה
בהא אליבא דרב כדמוכח בפרק בתרא ואם כן לא
מתוקמא כרבי אליעזר מיהו יש לומר דהוה מצי ל
למימ׳ סבר כרבי אליעזר בחדא ופליג עליה בחדא
אי נמי כרבי אליעזר לגמרי ואליבא דרבי חנינא ד
דפרק בתרא דאמר אף לרבי אליעזר בעינן ספורין
לפנינו ולעיל בראש הלכות נדה כתבתי פלוגתייהו ·
ורבינו תם פירש דהלכה כאביי דאמר ימי לידה ש
שאינ׳ רואה בהן אין עולי׳ לספירת זיבתה כדמוכחא
ברייתא דהמפלת ולכך נמי לא קאמר שמע מינה
ארבע הנהו תלת דקדושין ועוד ימי לידתה אין עולי׳
דפשיטא דין הוא ואיתא ברייתא בסוף בא סימן
לא כמו שפירש רב הונא בריה דרב יהושע אלא כמו
שפירש רב פפא משו׳ דאימר ילדה זכר להכי יהבינן
לה שבוע שני לספירת זיבתה דהוי כמו ספק ספיקא
דפיר״ לעיל ועל כרחך שמא לא ילדה כלל מדקרבנה
אינו נאכל · ותו על כרחיך לא הדר ביה רב פפא
למסבר כרב הונא בריה דרב יהושע דהא רב פפא
אמר

אמר פרק בנות כותים דהכא דנין אפשר משאי אפשר אפילו לרבנן דרבי אליעזר משום דעל כרחך הקיש הכתוב לידה לזיבה׳ ואי סבר רב פפא שפיר עולין אם כן אמאי דחיק לאוקומ׳ כרבנן דר״ אליעזר הלא בלאו הכי על כרחך אתיא כר׳ אלעז׳ דווק׳ דאמ׳ דבר שאי׳ גורם סותר ולכך אין עול׳ כדמתרץ רבא׳ אלא שמע מינה סבר רב פפא לכולי עלמא אין ע עולין כאביי׳ ואי גרסינן רבי אלעזר גבי סותר דהיינו כר״ אלעזר בן שמוע לא קשיא היא דהכ׳ גבי דנין אפש׳ משאי אפשר היינו ר״ אליעזר בן הורקנוס בר פלוגתיה דרבי עקיבא פרק התודה והשתא ד דאמרן דהלכה כאביי דאמר ימי לידה אינן עול׳ לא קשיא אמאי לא חשיב ליה בהדי יע״ל קג״ס את׳ רבינו תם דהיינו לידתה וגם למד עד כאן דברי רבי׳ תם׃ עוד היה מבי׳ ראיה מדברי רב סעדיה אע״פ שחולק עליו לגמרי כמו שאפרש בסמוך׳ וכר׳ שאין מדברי רב פפא ראיה׳ דאף על גב דהוי ספק ספקא לא הוה לן למימר עולין אי סבירא לן בעלמא אין עולין דאי זכר יהבינן לה מטעם ספק ספיקא׳ ׳ אם כן ניתב ליה כמי קולת נקבה בסוף לידה מטעם ספק ספקא שאם תראה יום לה״ ויום מ״א תהא טובלת ל לערב ומשמשת דשמא רוח היה׳ ואם כן יום לה״ היתה תחלת נדה ויום מ״א שביעי לנדתה מותרת ל לערב׳ ואפילו הוה ולד שמא נקבה הוה ושניהם ימי טוהר עד שמנים׳ אלא מסתמא מספקינ׳ ליה אימר זכר היה׳ ואם כן יום לה׳ הוה ימי טוהר ויום מ״א תחלת נדה׳ ויש לומר דהיינו טעמא דכל חומרות דזכר וכל חומרות של נקבה מסתמ׳ יהבינן ליה׳ דהי מניייהו מספקת אם כן לא נכונו דברי רב פפא׳ והיינו נמי טעמא דמתניתין דהמפלת ואין ידוע מה הפילה תשב לזכר ולנקב׳ דלא סגי ליה בשבוע כדין זכר מטעם ספק ספקא אלא תשב ש שבועיים׳ דאם לא כן ניתב נמי לה קולת נקבה בסוף לידה׳ ואין סברא לומר דיהביכ׳ לה קולת זכר וקולת נקבה דאדרבא חומרת שניהם יהבינן לה׃ ואלה דברי רב סעדיה מ״כ׃

צ ט **בשאמרו** חכמים האש״ מותרת לבעלה לאחר שבעה לזכר י״ד לנקבה׃ דברים הללו בשנים הראשונים בימי אבותינו הנבונים שאף נשותיהן ועבדיהן ואמהותיהן היו בקיאין בכל דקדוקי מצות וחקים׳ אבל בזמן הזה אין האש׳ טהור׳ לבעלה עד שתפסוק שבעה נקיים חוששין שמא ילדה וטועה היא לפיכך האשה בזמן הזה לאחר שעברו שבעה ימי טומאה לזכר וי״ד לנקבה אם פסקה שבעה נקיים מותרת ל לבעלה כל שאר הימים עד מלאת מ׳ לזכר ופ׳ לנקבה ואף על פי שרואה בהם דם הכתוב קראו דם טוהר וכן נמי אם פסקה שבעה נקיים והם ימי טומאה של זכר או י״ד של נקבה ולא ראתה בהם דם מותרת ל לבעלה כל ימי טוהר של שלשי׳ וג׳ לזכר או ס״ו לנקבה שכך שנו חכמים ימי לידה שאינ׳ רואה בהן לספירת זיבתה עולין׳ וכן נמי אם פסקה שני ימי׳ או שלשה מתוך שבעה של זכר או שבועיים של נקבה מוספת עליהן שאר ימים נקיים בימי טוהר שלה׳ ומותרת לבעלה׳ וכן הלכה וכן אם לא פסקה ז׳ נקיים אחר שבעה לזכר או י״ד לנקבה ובאו ימי טוהר עדיין היא בטומאתה כל ימי טוהר כיון דלא פסקה ז׳ נקיים לא בימי טומא׳ ולא בימי טהרה וכן הלכה למעשה שאין לסור ממנה ימין ושמאל ע״כ דברי לשון רבינו סעדי׳ גאון מ״כ׳ וסובר לגמרי דימי לידה עולין לספירת זיבתה׳ וכן ר״שי ורבינו חננאל ורבינו שמואל ורב אלפס והל״ג דרב יהודאי׳ וכן שאלתות דרב אחאי כולם פוסקים כרבא דעולין לספירתה ור״ת חולק ופוסק כאביי וזהו למ״ד של י״על קג״ס׳ כדמוכחא שמעתתא דטועה דהמפלת׳ ולכך נמי לא חשש נמי לומר שמע מינה ארבע תלת דחשיב ועוד ימי לידה אין עולין לספירת זיבתה דמלתא דפשיטא היא׳ ופירושו כתבתי למעלה מיהו אין משם ראי׳ דבשלמ׳ הא דמזכיר התנא שנע מינה רבי שמעון היא דאמ׳ אסו׳ לעשות כן שלא תבא לידי ספק שמע מינה רבי עקיבא דאמר בעינן ספורין לפנינו׳ ושמע מינה טבילה בזמנה מצוה דהיינו כבית הלל׳ אבל היאך היה אומר ש״מ רבי אלעזר היא שאמ׳ ימי לידה שאינה רואה בהם אין עולין הלא לאביי לכולי עלמא אין עולין ואי הוה אמר סתמ׳ שמע מינ׳ אין עולין לאפוקי ממאן דאמר אי לאפוקי מדרבא דאמר ימי לידה ע עולין הלא לרבא נמי מודה דרבי אליעזר אין עולין ולפי מה דמדמה תלמודא שלהי בא סימן ימי נדתה וימי לידתה שאי׳ שוין קשה לפירש רבינו תם דפסיק כאביי דימי לידתה אין עולין והוא הדין ימי נדתה אין עולין ופירש ר״ש ימים הראויין לנדה כגון ראתה דם תשעי עשירי ואחד עשר דעתה היא זבה גדולה ואם אחריכן ראתה יום שנים עשר ולא יותר לא יספור ז׳ נקיים עד יעברו שבעה ימים הראשונים

הראשונים שהיו ראוין לנדה ואם כן הכי נמי דירן
כיון שראו ארבע ימים או יותר היאך סופרת שבעה
נקיים הלא פעמים ימים הראשונים שראתה דם הם
תוך י"א ימים ויום אחרון הוא י"ב ועומדת בימים ה
הראויין לנדה ובשלמא לר"שי ניחא שהרי הוא סובר
דהלכ' כרבא דימי לידתה עולין והו' הדין דימי נדתה
שאינ' רואה בהן עולין למנין שפיר אבל לרבינו תם
דפסיק כאביי דימי לידה אין עולין והוא הדין ימי
נדתה אין עולין · לא קשה למנהג שלנו שהרי פירש'
לעיל גבי שמנה ימים טהורין ושמנה ימים טמאין
בענין את הפירוש ימי נדתה ממש גמר השבע' אין
עולי' לספירת זיבתה היינו לזבה קטנה כגון ראתה
יום אחד עשר ויום שנים עשר ולא יותר דהשתא היא
תחלת נדה מן התורה וגם צריכה שימור ליום אחד
לראיית יום אחד שהיא זבה קטנ' וקאמר דאין גמר
שבעת ימי נדה שאין רואה בהן אין עולין לשימור
לאותן דאית ליה אבל לפירוש ר"שי דהתם קשה דכיון
שראתה שלשה ימים בתוך אחד עשר יום לעולם לא
תהא קרוי' נדה עד שתספור ז' ימי' נקיים ואמאי קרי
ליה ימי נדתה ועוד קשה תקשי ליה ריטא שבע' ימים
טמאין ושבעה ימים טהורי' משמשת רביע יום בתוך
כ"א יום משמע דחוזרת חלילה והלא שבעה שלישים
שהיו טמאים היו ארבעה בימי זיבה ושלש' בימי נדה
ואם כן שבעה טהורין שאחרי כן לא יעלו לספירת
זיבתה אם כן לא תשמש רביע ימים בתוך כא' יום
שאחרי כן אלא כדפרישית ניחא ועל דברי רבינו
תם שפוסק כאביי בימי לידתה שאינה רואה בהן
אין עולין אם כן היה נראה להצריך לכל היולדו' שתי
טבילות קודם שתהא מותרת לבעלה אחת לאחר ז'
לזכר או שבועים לנקבה להשלים ימי לידתה שתוכל
לספור אחריהן שבע' נקיים בשביל חששא של יולדת
בזוב · ואחרי הספיר' שבעה נקיים תטבול ומותרת
לבעלה דאם לא טבלה קודם הספירה אם כן לרב
דאמר מעיין אח' הוא והלכה כמותו אם כן כל הימי'
קרויין ימי לידה עד שתטבול שהרי בית הלל סברי
דם יולדת שלא טבלה מטמא לח ויבש כדם נדה מן
התורה וטעמא משום דסברי ביומי וטבילה תלא ר
רחמנא שעד טבילה קרויין ימי לידה והרי אין עולין
לספירת זיבה דמסתמא כמו שקרויין ימי לידה א
אפילו לאחר שבעה לזכר לטמא את הדם מן התורה
עד שתטבול למה לא יהו קרויין ימי לידה נמי לענין
בעלה עד שתטבול:

כך | אמרו משמיה דרבי
יוחנן אשה לא תחוף
בערב שבת ותטבול
למוצאי שבת · ותמ"ע על עצמך היאך אשה חופפת ביו'
וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה
קשיא הלכתא אהלכתא לא קשי' הא דאפשר הא דלא
אפשר ופירש ר"שי ותמה על עצמך היאך אשה כו' ·
כלומר בקושי התירו להרחיק טבילה מחפיפתה אלא
משום דהכי עדיף טפי לחוף ביום דאי חייפא בלילה
מתוך שמהירה לביתה לא חייפא שפיר ופירש הא
דאפשר לחוף ביום כגון בחול חופפת ביום היכא
דלא אפש' לחוף אלא בלילה כגון שחל טבילתה ליל
מוצאי שבת שאם חופפת ערב שבת לא תהיה סמוכ'
לטבילה לכך חופפת ליל טבילת' במוצאי שבת מיהו
היכ' שאינ' יכולה לחוף אלא בלילה כגון שליל טבילתה
אירע במוצאי שבת והו' י"ט צריכה לחוף בערב שבת
אף על פי שאין החפיפה סמוכה לטבילה דהא
פסקינן התם כרב חסדא דאמר דאשה חופפת ב
בערב שבת וטובלת אפילו ליל שני בשבת כי ארעו
שני ימים טובים אחר השבת להאי פי' מותר לרחוץ
בחמין ולחוף בלילה סמוך לטבילתה אפילו בחול
אלא דעדיף טפי לחוף ביום וכן משמ' לישנא דקאמ'
אשה חופפת ביו' ולא קאמ' אשה לא תחוף אלא ביום
כדקאמ' אשה לא תחוף אלא בלילה וכן התם אבעיא
להו אשה מהו שתחוף בלילה ומייתי ראיה מעובדא
דאינשי ביתיה דמר עוקבא דאייקט ועייל רב נחמן
לפיוסה ואמ' לה עבדי חסרת דודי חסר' ולמה תמתי'
עד למחר · ובשאלתו' דרב אחאי פרשת אחרי מות
מפ' איפכא הא דאפשר לחוף בלילה לא תחוף כי אם
בלילה ולא ביו' הא דלא אפש' לחוף בלילה כגון שהוא
שבת או י"ט אז חייפא שפיר ביום להאי פירוש' אדרב'
אסור לחוף ביום היכ' שיכולה לחוף בלילה ורבי' תם
מפרש דלא מיירי כלל בימי החול אלא הכי קאמר ·
הא דאפשר לחוף במוצאי שבת תחוף בלילה ולא
תרחיק לחוף מערב שבת הא דלא אפש' לחוף בליל
טבילתה כגון שהוא י"ט במוצאי שבת אז חופפת
בערב שבת אף על פי שטבילת' ליל מוצאי שבת או
ליל שני בשבת והם שני ימים טובים אחר השבת:

ק | השתא | לכל הפירושים
מותר לרחוץ
ולחוף בליל ט
טבילתה אלא שלפירוש ר"שי עדיף טפי לרחוץ ולחוף
ביום

ביום הסמוך לטבילה כדי שלא תמהר עצמה ·
ולפירוש שאלתות דרב אחאי אדרבה אסור לרחוץ
בחמין ולחוף ביום כי אם בלילה היכ׳ שיכולה לחוף
בלילה הילכך טוב ונכון שתכנס בחמין ביום בעוד
היום גדול ותחוף עצמ׳ בנחת ולא בחפזון ולא תבא
עד הערב ואף רב אחאי דאסר לחוף ביום כי יוצאה
בעוד היום גדול   אבל אם היא שם עד
הערב מודה דשרי והיכא שחל ליל טבילתה במוצאי
שבת או במוצאי יום טוב לכל הפירושים חופפת
בליל טבילתה ולא להרחיק החפיפ׳ מערב שבת אך
טוב ונכון שתרחץ מערב שבת כל גופה בחמין
וראשה   וכי יהיה מוצאי שבת תחמם קומקומום
או קדירה מלאה מים חמין ותשפשף שם גופה וידיה
וגם תסרוק עוד ראשה היטב במסרק ואם הוא י״ט
במוצאי שבת או חל טבילתה ליל שני בשבת ושני
ימים טובים ארעו בא׳ בשבת שאינה יכולה לרחוץ
בחמין כלל ולא לסרוק כלל ראשה אז תרחץ בחמין
היטב מערב שבת ואת גופ׳ ואת ראשה ותחוף עצמ׳
ולא תבטל העונ׳ אך תשמור עצמה בימים שבנתים
בכל היכולת מכל טנוף ובליל טבילת׳ תנקר ותחכוך
שניה היטב מפני המאכל שאכלה בימים שבינתים
שלא ישאר לה פירורי׳ ולא בשר ולא עצם שאם היתה
בשעת טבילה בין שיניה איכ׳ חציצה דהאי דבאית
מים לא בעינא בין שיניה   מיהו מקום ראוי לביאת
מים בעינא דמעש׳ בשפחתו של רבי שטבלה ומצאה
עצם בין שיניה והצריכה רבי
טבילה אחרת :

אמר רבי יוחנן נדה בין
בזמנה כגון   ב
בשביעי בין שלא
בזמנה אם תאחר יותר לא תטבול אלא בלילה משום
סרך בתה בשביעי לא תטבול דאורייתא עד ליל   ש
שמיני שצריך שבעה נקיים שלמים לילה ויום   אלא
אפילו בשמיני ובתשיעי לא תטבול ביום משום סרך
בתה שתהא בתה סבורה שהוא יום שביעי ותעשה
כן היא לעצמה ותטבול יום שביעי :

אתקין רב אידי בר אבין
למטבל ביממה
דתמיכאה משום
ארוויתא רב אחא בפפונא׳ משו׳ גנבי דבא במתונא

ב   משום אבולי שומרי העיר שמחפשים המהלכים
בלילות ותקן שיהו טובלות למחר אמר ליה רב פפא
לאביי מכדי האידנ׳ כולהו ספק זבות שצריכה למנו׳
שבעה נקיים אפילו בראייה אחת כחרדל ליטבלה
ביממא דשבעה דאי זבה היא מותרת לטבול ביום
השביעי ואיכ׳ צריכה לחמתי׳ עד הלילה ואי נדה היא
אכ״ ש שמיני הוא דבלא יום הראייה ספרה שבעה אל
משום דרבי שמעון דאמר אחר תטהר אחר מעשה
של טבילה תטהר הזבה אפילו ביום שביעי   אבל
אסור לעשות כן לטבול ביום השביעי שמא תבא ל
לידי ספק שמא יבא עליה ויהיה בספק בועל זבה
שאם תראה אחרי כן קודם שתחשך סותרת כל מה
שספרה   וכן פירשתי הפשט של רבי ישמעאל
למעלה בהלכות נדה :

ק א   הלכך   האידנא דחשבינן
לכולהו בספק זבו״
לספור שבע׳ נקיים
אפילו בטפה אחת תטבול בליל שמיני לילה שאחר
שבעה ימים ולא ביום השביעי משום דרבי שמעון
שלא יבא עליה אחר הטבילה ויהיה בספק שמא ת
תראה אחר כן קודם שתחשך ונמצא בעל למפרע
זבה שהרי סתר׳ כל מנייניה וכן לא תטבול האידנ׳ לא
ביום שמיני וביום תשיעי כי אם בלילה משום סרך
בתה שתטעה לומר יום שביעי הוא ותעשה היא כן
ואסור משום דרבי שמעון שמא תבא לידי ספק ולא
תימא דלא שייך סרך בתה   כי אם בנדה שתטעה
הבת על ידי כך לטבול בשביעי לנדתה דהו׳ איסורא
דאורייתא שצריך שבעה ימים שלמים אבל בזבה כי
נמי תטעה הבת לטבול ביו׳ שביעי מועלת הטבילה
ואינו אסור אלא משום דר״ש גזירה שמא תשמש ואפי׳
אם תשמש לא עבר איסורא אם לא תראה בו ביום
לפך תהא מותרת לטבול ביום שמיני ולא שייך סרך
בתה לא הוא שהרי רבא אתקין למטבל ביממא ד
דתמיכאה משום אבולי הא לאו משו׳ אבולי היה אסור
ובימיו היו נוהגין תקנת רבי זירא לספור שבעה פ
נקיים כדין זבה דהא אמ׳ ליה רב פפא לרבא מכדי
האידנא כלהו כמי ספק זבות שויכהו ואביי ורבא
היו חברי׳ בדור אח׳ היו : הלכך אסור לטבול כי אם
בלילה ולא ביום אפי׳ בשמיני משו׳ סרך בתה : ורבי׳
שמואל היה מצריך לטבול אחר חשכה ·   אבל

אבל במקו' שיש ליראה ללכת בלילה או מחמת שומרי העיר או מחמת פריצי גוים או בית הטבילה רחוק אז מותר לטבול ביום שמיני כדאמרן ורבינו משולם התיר בעיר שהיה לחוש משום גנבים ואבולי לאשה אח' שתחוף בערב שבת שהיה שביעי שלה ולטבול למחר ביום השבת שהוא יום שמיני ורבינו תם אסר לו משום דתרי קולי בבת אחת לא אשכחן דשרי ת תלמוד' חדא לקולא לטבול ביום דאיכ' למיחש משום סרך בתה וקולת הרחקה חפיפ' מטבילה כמו לחוף בערב שבת ולטבול למחר זה לא מצינו:

קב **וצריכה** בשעת טבילה להרחי' ירכותי' שלא יגעו זה לזה ולא לגופה ולפשוט זרועותיה מעל גופה כדי שיכנסו המים בכל מקום כדאמר ריש לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדילת' כדרך שרגילה להיות מכל מקום בית הסתרים הוי ואין קפידא אם אין המים באין שם רק שיהא ראוי לביאת מים כדתנן במסכ' נגעי' האיש נר' כעודר וכמוסק כעודר לעניין בית הערוה צריך לכוף עצמו כאלו הוא עודר כדי שיראה הכהן את הנגע ואם אין יכול לראות בעניין זה ט טהור אינו צריך לכוף יותר דבית הסתרי' הוי וטהור וכן במוסק זתים צריך לפשוט זרועותיו כדי לראות בית השחי והאשה כעורכת עיסה וכמניקה את בנה צריכ' להגביה את דדיה וכן לעניין טבילה צריכה להגביה דדיה ושלא תדחק שפתותיה זו בזו אלא ברפיון ושלא תעמץ עיניה ביותר כדאמרינן עמצה עיני' ביותר פתחה עיני' ביותר לא עלתה לה טבילה ותנן במס' מקוואו' נתנה שערה בפיה קרצ' שפתותיה לא עלתה לטבולה דכ"ע דראוי לביאת מים בעי' כמו ראוי לבילה אמר רבא אשה צריכה שתדיח קמטיה במי' להדיח בית השחי ובית הערוה ותחת ירכותיה מפני הזיעה והטנוף ולנקר שיני' שלא יהיה לא דבר מאכל ולא עצם בין שיני' שהרי שפחתו של ר' מצאה עצם בין שיניה והצריכ"ה רבי טבילה אחרת וכל אלה משום דבעינן דראוי לביאת מים:

אמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם באותו היום שחפפה טבלה אינה צריכ' לחזור ולטבול ואם לאו צריכ' איכ' דאמרי אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכ' לחזור ולטבול והא דאמרינן פרק קמא דחולין טבל ועלה ונמצא דבר חוצץ לא עלת' לו טבילה עד שיאמ' ברי לי שלא היתה בשעת טבילה הת' מיירי כשלא טבלה סמוך לחפיפה אי נמי התם לטהרות דמחמיר והכא לבעלה איכא נמי התם לטהרות ומיירי בלא חפף כלל לכך צריך ברי לי דלעוסקי טהרו' לא הצריכו לעשות חפיפה רק לעיוני כדאיתא בירושלמי פרק כל שעה נדה חופפת וטובלת כהנת אינ' חופפת לפי שרגילה ותדירה בטבילה לא הצריכוה חפיפה׃ נדה כהנת חופפת שלא תחלוק בין נדה לנדה ורבינו תם מפרש דחפיפה אינו צרי' רק בראש ולא בשאר הגוף ולכך התם מיירי שמצא בגוף שלא חפף לכך צריך ברי לי והכא מיירי כשמצא בראש שחפף ותדע דלא א אשכחן חפיפה אלא במקום שיער׃ לא תחוף אלא בחמין אבל בקרירי לא משום דמשרו מזיא לא תחוף בנתר דמקטר הלל חופף ראשו בחלק אביי הוה חייף רישיה כזיר חופף פרק משילין לא יחוף ראשו באדמה ועוד מדאמרינן אשה מדיחה בית קמטיה׃ משמ' אבל שאר הגוף אינ' צריכ' להדיח ועוד דעיקר תקנת חפיפה תקין עזרא כדאי' פרק מרוב' וקאמר התם עזרא תקן חפיפה דילמא מיקטר דמקטר לא שייך אלא בשיער מיהו הרב רבי' שמחה פירש בשם ר"ם במחזור שלו שפי' בו הלכות נדה ופירש דחפיפה שייך הגוף׃ כדאיתא פרק כל כתבי הרי שהיה שם כתו' על בשרו לא יחוף וליתא אלא בהג"ג לא ירחוץ ולא יסוך׃ ועוד הביא ראיה דאמר פרק קמא דכתובה משחא דחפיפת' קאמר מר מיהו דילמא בגירזן שיש לו חטטין בראש ועוד הביא דאמר עבדי חסרת ט טסרקי חסרין דודי חסרת ואי לא הוה צריך לחוף אלא ראשו גרידא מי הוה צריך כולי האי׃ מיהו רבינו חננאל פירש דודי חסרת להחם חמין ל להשליך במי הטבילה מפני הצנה ולפירש ר"שי כמי שפירש לרחוץ בחמין יש לומר שלאחר שתעלה ממי הטבילה שכונסי' תכנס בחמין להחם גופ' וטרסקי פירש רבינו סעדיה מסרקות׃

קג **הלכך** מכל מקום נכון להחמי' ולעשות חפיפה בכל הגוף ולרחוץ כל גופה בחמין וכן ראשה לרחוץ ב בחמין

בחמין ולסרוק במסרק פן יתערבו השערו׳ ויקשרו
זה בזה דאמר רבה בר רב הונא נימא אחת קשורה
חוצצת שתים איני יודע אבל לא תרחץ במים צוננין
ולא בנתר ובאהל כדאמר רבא אשה לא תחוף לא
בנתר דילמא מיקטף ולא באהל דולמא מסריך ·
וצרי׳ להסיר גלד ומכה שעליה כדאמר רמי בר אבא
האי ריבדא דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצא ד
דעדיין לח הוא הגלד שעל המכה של הקזה מכאן
ואילך חייצא שנעשה יבש וכדבק ברוחק אל הבשר
ואפילו מצטער אם יסיר הגלד מעל המכה או א
אבעבועות או שחין דעתה לא היה דעתו להסיר
וקרוי איכו מקפיד מכל מקום רגילות הו׳ להסיר הכל
או ימתין עד שירפאו ויוכל להסיר בקל כל זה פירש
מורי רבינו בתשובה אחת ובמסכת מקואות
תנן אלו שחוצצין גלדי צואה שעל בשרו וצואה ש
שתחת הצפורן והתם תנן אלו שאין חוצצין לבלוכי
צואה שעל בשרו וצואה שתחת הצפורן וזאת מיירי
בלח ואלו יבש הייכו גלדי צוא׳ ובצק שחוצצי׳ : את׳ מר
עוקבא לפלוף שבעי׳ איכו חוצץ יבש חוצץ פי׳ קניאה
ובמסכת מקואות תנן לפלוף שבעין איכו חוצץ ולא
מפליג בין לח ויבש מכל מקו בלח מיירי דהתם תנן
לפלוף שחוץ לעין חוצץ והייכו טעמ׳ שבאותו שבתוך
העין סתמו הוא לח שהדמעה מלחלחו לכך לא חשש
לפרש דמיירי בלח ואותו שחוץ לעין סתמו יבש :
וצריך לשפשף בידיה בתוך החמין כל בית הסתרי׳
שלה כדי להעביר הזוהמא כגון בית השחי ובית ה
הערוה וסביב ירכותיה דאמ׳ רבא לעולם ילמוד אדם
בתוך ביתו להדיח קמטיה במים ואף על גב דבית
הסתרים אין צריכין שיבאו המים בהן מכל מקום
ראוי לביאת מים בעינן ומהאי טעמא צריכה ל
לחפוף שיניה שלא יהא שום עפש ושום דבר מאכל
דהא מעשה בשפחה של רבי שמצא׳ עפש בין שיניה
לאחר הטבילה והצריכ׳ רבי טבילה אחרת :

קד **וצריכה** לחתוך צפרניה
וכן הוא מנהג
ונראה דהייכו טעמא משום הטיט שתחת הצפרנים
אבל משום הצפורן שהו׳ גדול יותר מראי חוץ לבשר
ועתיד לקוצצו בלאו הכי וחוצץ אין נראה טעם זה ·
שהרי שערות ראשו שגדולין יותר מראי ועומדין ל
ליקצץ והלא אין רגילות לגלחן בשעת טבילה ועוד
אמרינן במסכת מקואות ומייתי לה פרק בהמה ה
המקשה כל ידות הכלים שעתיד לקצצן מטבילן עד
מקום המדה וחכמי׳ אומרי׳ עד שיטבול כולו אלמ׳ אין
העודף חוצץ מיהו מורי רבי׳ מוקי לה בידות הכלים
שהן בחליות כגון שלשלת ברזל שהוא בטבעות ק
קטנות משום דקשיא ליה מאי טעמא דרבי מאיר
דאמ׳ עד מקום מדה והלא העודף שאיכו מטביל הוא
לעיקר כלי ולא באו שם מים אבל אי בחליות מיירי
שפיר והא דתנן התם בסיפא שלשלת דלי גדול א
ארבעה טפחים ושל קטן עשרה מטביל עד מקום
המדה רבי טרפון או׳ עד שיטביל לכל הטבעו׳ מכלל
דת״ק סבר איכו צריך להטביל עד חצי הטבעות עד
מקום שעתיד לקוצצו ומפר״ מורי רבינו בטבעת של
דלי שקושרין בו החבל להורידו לבור ואותו טבעת
עשוי בחליות מטבעות קטנות מכל מקום נראה ד
דמנהג שחותכין הצפרני׳ בשעת טבילה איכו אלא
מפני הטיט שתחת הצפורן דומיא דשערות ארוכות
שאין מנהג לגלחן בשעת טבילה ואם כן אם אירע
טבילה בחול המועד שאז חופפת עצמה בחמין וא
ואסור לחתוך צפרני׳ במועד שני לנקר בטוב ולחצות
הטיט שתחת הצפורן והבא להחמיר יחתוך צפרניה
בשיניה או דרך שנוי דבמועד קטן אמרינן דאיכו א
אסור אלא בגנוסתרי במספרים · ושמא הוא הדין
בסכין כי רגילות הוא לגלחן בסכין או שפחתה
גויה מגלחם לה וכן נכון לעשו׳ ואף על גב דאמירה
לגוי שבות בהלכות מועד הכא במקום מצוה שרי
ויותר טוב בענין זה משתעס׳ היא בעצמה :

קה **ואם** יש לאשה קוץ
תחוב בבשרה
ופעמים שאיכה
יכולה להסיר את הקוץ כולו וכשאר מקצתו בתוך ה
הבשר בזה שנינו במסכת מקואות בסופה חץ שהו׳
תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ אם איכו נראה
טובל ואוכל בתרומתו ואלו בתוספ׳ תניא חץ תחוב
בידיכו רבי אומ׳ איכו חוצץ וחכמי׳ אומרי׳ חוצץ בר״א
בשל מתכת אבל בשל עץ חוצץ אם קרם עליו העור
דברי הכל איכו חוצץ ונראה למורי רבינו דברייתא
מיירי אם לא היתה הקרימה של עור׳ אבל אם כל
כך בעומק נרא׳ שאיכו חוצץ אפילו בלא קרימת עור
כדמשמע בסוף המשנה : האשה

ואשה שהשתינה ומצאה דם בתוך המי ר
רגלים שנינו האשה עושה צרכיה בספל וראת דם
רבי מאיר אומר עומדת טמאה יושבת טהורה ·
רבי יוסי אומ׳ בין כך ובין כך טהורה ואמ׳ רב יהודה
אמר שמואל הלכה כרבי יוסי וכן כמי אמרינן אורי
רבא לקולא כרבי יוסי וטעמא דהדם לאו מן המקור
בא אלא ממי רגלים ובערוך פירש נגוסטרי כלי ש
ששמו כך · שקיל טופריה בלשון ארמי משמ׳ דמיוחד
לכך אב״ל שכין ודאי שרי וליטול צפרניה זו בזו פירש
ר״ב״א׳ דשרי מדלענין׳ שבת לא מחיי׳ חטאת בהכי
פרק המצניע לרבנן ולרבי אליעזר ועוד אומר מורי
הגבור דאין לחוש כל כך אם תחתכם בשכין אפילו
לא יחשב שוי ובירושלמי בפרק קמא דמועד קטן
קתני בהדי תכשיטין שהאשה עושה במועד ונוטלת
שערה וצפרניה משמע דלאשה שרו רבנן בלא שום
שנוי כמו בכחול ופיכוס ושאר
תכשיטי׳ המגויין שם :

תנו רבנן הרואה דם מחמת תשמיש פי׳ שלאחר
שמשמשה ראתה דם מיד או אחר זמן שנעשה בכך
אשה תלוי או נמצא על שלו פעם ראשונה שנייה
ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תגרש ותנשא
לאחר נשאת לאחר לשלישי וראת דם מחמת תשמיש
משמשת פעם ראשונה שנייה ושלישית מכאן ואילך
לא תשמש עד שתבדוק עצמה כיצד בודקת עצמה
מביאה שפופורת פירש קנה של אבר ופיה רכוף ח
חלק שלא ישרט הבשר ובתוכה מכחול ומוך מונח
על ראשו · אם נמצא דם על ראש המכחול בידוע
שבא מן המקור ואם לאו בידוע שבא מן הצדדין ·
וכאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה
יוצא הדם · ופריך תלמודא ותבדוק עצמה בביאה
ראשונה של בעל ראשון לפי שאין כל האצבעות
שוות ותבדוק עצמה בביאה ראשונ׳ של בעל שלישי
לפי שאין כל הכחות שוות פירש ר״שי דהכי פריך
תלמודא מעיקרא תבדוק בביאה שלישית ואמאי ת
תתגרש ומשני אין כל האצבעות שוות וכיון דמהאי
טעמא מנינן להתירה לשני בלא בדיקה מוטב ש
שתתגרש ותנשא לאחר עד שתתחזק בג׳ אצבעות
ולא תשאר לראשון בשגגת כרת · משמע לפירושו
דלראשון אסור׳ מתשמיש שלישי ואילך ואפי׳ בבדיקה
פן תהא בשגגת כרת וזהו חומרא גדולה · וקשה
לפירושו דמשמע דכמו תבדוק בביאה ראשונ׳ דבעל
שלישי דפריך אמאי צריכ׳ לה בלא בדיקה ומשנו לפי
שאין כל הכחות שוות ולכך מותרת · ומסתמא הכי
אזלא פרכא קמייתא דפריך למה מותר לשני בלא
בדיקה · ולכך משני שאין חזקת הראשון מועלת
לשני לאוסרה לו בלא בדיקה כיון שאין האצבעות
שוות ולא בלא לתרץ דלכך אסורה לראשון אפילו
בבדיקה · ויש ליישב פירושה שתהא פרכא קמייתא
ותיובתא בפשטיה וגם דומיא דפירכא בתרייתא ·
והכי פריך הא פשיטא מדקתני ברישא תתגרש
ותנשא לאחר ובסיפא תני עד שתבדוק אם כן בהך
בדיקה לא צריכן לה לראשון פן יטעו בבדיק׳ ותהא
בשגגת כרת אי יכולה להיות בלא בדיקה על ידי כ
כשואי׳ לשני שאם הא קשיא לי ותבדוק קוד׳ שתנש׳ לשני
ולמה מותרת לשני בלא בדיקה הלא כבר הוחזקה
על ידי הראשון : וכמו שאין היתר לבעל רביעי בלא
בדיקה כך תהא אסורה לשני בלא בדיקה · והואיל
וצריכה בדיקה קודם ביאה ראשונה של שני אם כן
תהא מותרת גם לראשון בבדיקה ראשונה דלא ע
עדיף שני מראשון כי היכי דלא עדיף בעל רביעי
מבעל שלישי אלא מותר לבעלה שלישי · ואם כן
אמאי תתגרש מראשון ומשני אין כל האצבעו׳ שוות
ולא מקריא מוחזקת על ידי ראשון לגבי שני · ולכך
מותרת בלא בדיקה לבעל שני והואיל שיש לה היתר
בלא בדיקה לא צריכן לה לראשון על ידי בדיק׳ כאן
שהוחזקה לו פן יטעו בבדיקה ותהיה בשגגת כרת
אבל כי נשאת לבעל שלישי דהוחזקה בין באצבעות
בין בכחות שאסורה אפילו לרביעי בלא בדיקה
לכך צריכן ליה תותיה בעל שלישי על ידי בדיק׳ ולא
תתגרש דלא גרע בעל שלישי מבעל רביעי :

תשתא לפירוש זה שפירשנו לדברי ר״שי פירכא קמיית׳ כפשטו ודומיא דפרכא בתרייתא
יש להחמיר באשה שראת דם מחמת תשמיש שלשה
פעמים שאסורה לראשון אפילו על ידי בדיקה ·
מיהו יש להתירה ולומר כי דוקא באשה שלא שמשה
מעולם לבעל זה בלא ראית דם לבעל זה אין ל
להתירה לראשון על ידי סמך בדיקה כאן שיכולה
להיות

להיות מותרת לבעל השני בלא בדיקה דבהכי מיירי ברייתא זו דגרים רבינו חננאל׃

תנו רבנן אשה נשאת לראשון וראת דם מחמת תשמיש פעם ראשונה שניה ושלישית תתגרש׃ משמע מתחלת נשואיה הורגלה לראות בשעת ת תשמיש ועתה אירע כך שראתה דם מחמת תשמיש שלשה פעמים יש לסמוך על הבדיקה שאם אין הדם בראש המכחול הוי הוכח' שמן הצדדין בא הדם מחמת המכה וחולי שבא לה מחדש ולא טעינן בהאי בדיקה כי למה יש לי לומ' שנשתנית זו האשה בחנם מכמו שהורגלה עד עתה ולומר שהד' בא מן המקור׃ מיהו אין להתירה לראשון ולסמוך על דבר זה כי אינו פשוט כ"כ ועוד דתניא בתוספ' הרי שהיתה נשאת והיתה רואה מחמת תשמיש כו' משמע לאחר זמן מרובה שנשאת אירע לה כך׃ אמנם קשה על פיר' זה שפירשתי לדברי ר"שי דמשמע' אם היה חושש בבדיקה זו פן נטעה בה ולכך אסורה לראשון א"כ לא הוינו מתירי' אות' לבעל שלישי ע"י בדיקה לשמש פעם רביעית כי מחמת תקנת נשואי האשה אין לנו להתיר חשש איסור בבדיקה׃ אם כן גם לראשון תהא מותרת ועוד אם לראשון אסור' אפילו בבדיקה אם כן לבו של בעל שלישי נוקפו ופורש׃ לכך נראה לפרש הכי ודאי אם רוצה לבדוק עצמה וליאסר ל לראשון הרשות בידה כמו שמותרת לבעל שלישי ע"י בדיקה אלא הא קשיא למה מותרת לשני בלא בדיק' הלא הוחזקה כבר שלש פעמים אם כן ותבדוק ע עצמ' תחלה׃ ומשני אין חזק' בעל ראשון קרוי חזקה לבעל השני דאין כל האצבעות שוות ואפילו ראתה לראשון מן המקור אולי לא תראה לשני׃ ומה שלא פירש התנא הבדיקה לאחר שלישית של ראשון כדי ליאסר לו כמו שפי' לבעל שלישי נר' משום עצה טובה דהשתא מותרת לשני בלא בדיק' מטעם ספק ספיק' שמא לא בא הדם מן המקור אלא מן הצדדין ואפילו בא לראשון מן המקור שמא לא תבא לשני דאין כל האצבעות שוות׃ אבל אם היתה בודקת לראשון ותראה הדם בראש המכחול דהשתא נתברר שמן המקור בא לא תהא מותרת לשני מטעם לחוד דאין כל האצבעות שוות ולפירו' זה אם אוהבת את בעלה ורוצ' ליכנס בספיקא שתהא אסור' לכל אדם ועגונה כל ימיה אם תראה דם בראש המכחול הרשו' בידה לבדוק עצמה תחת הראשון וכן משמע בתוספתא דמותרת לראשון בבדיקה דקתני עד כמה מותרת ליכנס עד שלש' יתר מכאן אסור' לשמש עד שתבדוק ולא מפרש עד כמה אסורה בביאה רביעית דראשון אף בבדיקה משמע דמעיקרא משום היתירא בלא בדיקה מתניא אבל אין סברא לומר כי אפילו בדקה עצמה ונתברר שבא מן המקור על ידי שמצאו דם בראש המכחול מכאן ואילך מכל מקו' תהא מותרת לשני מטעם לחוד דאין כל האצבעו' שוות והברייתא דקתני תתגרש מראשון ותנשא לשני ואינו מזכיר בדיקה ליאסר לראשון אם לא נמצא דם בראש ה המכחול דאז בא מן הצדדי' ולא מן המקור ואם נמצ" בראש המכחול דאז בא מן המקור אז תנשא לשני משו' דעצה טובה קא משמ' לן דטוב לה ליכנס לשני בלא בדיק' שעתה עומדת תחתיו בהית"ר גדול ופשוט על ידי ספק ספיקא כדפרישית לעיל אבל אם תבדוק עצמה ונמצא בראש המכחול ונשאת לשני אין כאן כל כך היתר פשוט שאין כאן רק ספיקא אחת אף על פי שמותרת לו בכך זה דוחק לומר׃ מתחלת השמועה פירש רבינו יצחק ברבי שמואל זכרונו ל לחיי העולם הבא׃

ק ז **והשתא** אסיקנא אשה שרואה דם מחמת תשמיש ע מותרת עוד לשמש עדיי' ראתה מחמת פעם שנייה לאחר שתטהר ואם תשמיש מותרת עוד פעם שלישית ואם עדיין ראתה מחמת תשמיש לפירוש רבינו שלמה אסורה לשמש עוד לבעל ראשון ואפילו בבדיקת הכנסת מכחול בשפופרת אבר כיון שהוחזקה לו בשלשה פעמים׃ וגם יכולה למצא היתר לעצמה להתגרש וליכנס לשני בלא בדיקה אבל לפי הפשט כמו שמפרש מורי רבי' מותרת לראשון על ידי בדיקה שתשים שפופרת של אבר באותו מקום ובתוכה מכחול ובראשה מוך אם נמצא דם בראש המוך נתברר הדבר שמן ה המקור בא ואסורה׃ ואם לאו נתברר הדבר שמן הצדדין בא ומותרת׃ אך אם נמצא הדם בראש המכחול שעתה אסורה לראשון אסור' ליכנס גם לשני ולא נתירנה מטעם לחוד של

של כל האצבעות אינם שוות וצריכה להיות עגולה
כל הימים כך פירשתי לעיל · והני מילי שרואה מיד
לאחר תשמיש או אחר זמן כדי שתרד מן המטה
דהוי חיוב אשם תלוי · וכל שכן כשנמצ׳ הדם על שלו
כשפירש תמנה דכי האי גוונא קרוי רואה מחמת ת
תשמיש · ואסורה לו לאחר שלשה פעמים אבל
אחר זמן תשמיש יותר מן הזמן שפיר׳ אינה אסורה
לו בכך אפילו פעמים רבות אלא מותרת לו לאחר
שבעה נקיים ואם יש רופא שסבור לרפותה לעכור
הדם מלבא בתשמיש טוב הדבר לנסות הרפואה
לאחר פעם ראשונה או שנייה קודם שהוחזקה אבל
לאחר פעם שלישית שכבר הוחזקה צריך עיון אם
תוכל לסמוך על הרפואה אפילו הוא רופא מומחה
בדבר זה ולשמש אחריכן פעם רביעית:

קח **כל** חייבי טבילות טובלין
כדרכן בין בתשעה
באב בין ביום הכפורים אומר מורי רבינו יצחק
ברבי אברהם דנדה שאירע טבילתה ליל ט׳ באב
אסורה לטבול ולית הלכתא כהך ברייתא דפרק כל
כתבי הקדש דהא פליג עלה במסכת תענית רבי
חנינא סגן הכהנים דאמר כדי הוא בית אלהינו ל
לאבד עליו טבילה אחת בשנה ואמ׳ עלה בירושלמי
פרק שני דביצה הורה רבי לוי כהדא דרבי חנינא
סגן הכהנים וגם בלא ירושלמי נראה כן · דדווקא
בימי התנאים שהיו עוסקים בטהרות ואפילו בט׳ ב
באב צריכין טהרה כדי להתעסק בטהרות לכך מ
מותר לטבול בלילה של ליל תשעה באב אבל בזמן
הזה לבעלה יכולה לחוף ליל מוצאי ט׳ באב ולטבול:
ואם אין לה פנאי בלילה תוכל לרחוץ ולחוף ערב ט׳
באב כדי שיהא נקל לה עדיין לחוף קצת ליל מוצאי
ט׳ באב ולטבול:

אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה
צריכה ליסב שבעה נקיים ר
רביג׳ איעסק ליה לבריה בי רב חביב׳ כי מטא ליום
ארבעה זמן נשואין אמר ליה נכטר מר עוד ארבעה
יומי אחריני אמר ליה מאי טעמא א״ל לא סבר לה מר
נהא דרבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה ליסב
שבעה נקיים אמר ליה אימר דאמר רבא בגדולה
דשכיחי בה דמים אבל בקטנה לא אמר א״ל בפירוש
אמר רבא לא שנא גדולה ולא שנא קטנה גדולה ט
טעמא מאי דמחמדא קטנה נמי חמודי מחמדא:

קט **הלכך** כל אשה הרוצה לינשא
או בתולה או אלמנ׳ או
בעולה או גרושה בין גדולה בין קטנ׳ צריכ׳ לברות
עצמה שבעה ימים ולספור שבעה נקיים קודם ש
שתבעל לחתן אף על פי שלא ראתה מעולם · כי
שמא תראה דם מחמת חמוד · ואם ראתה ואין
פנאי להמתין יותר הנשואין · החתן אסור
לישן בחדר שהכלה שם אלא אם כן יש אחר עמם
באותו חדר כיון שלא בא מעולם אל אשה זאת א
אסור להתייחד עמה אולי יהא יצרו תוקפו ובא עליה
באיסור כדאמרינן פרק קמא דכתובות אם פרסה
נדה הוא ישן בין האנשים
והיא ישנה בין הנשים:

סליקו לה הלכות נדה

וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וגו' פרק המביא ב' אמר רב חסדא יכילנא לאפסלינהו ל
לכולהו גיטי אמר רבא מאי טעמא אי משום דכתיב וכתב לה והכא איהי כתבא ליה פירוש כותבת שכר הסופר דילמא אקנויי אקנו לה רבנן משלה דהפקר בית דין הפקר אלא משו' דכתיב ונתן והכא לא יהיב לה מידי שיהא חשוב נתינה כגון שוה פרוטה דילמא נתינת הגט הו' דהא שלחו לי' מתם כתבו על איסורי הנאה כשר אלמא נתינ' מקריא בכל שהו וכן ראשית דגנך ונתן לו הוי כל שהו כדאמרינן חטה אחת פ פוטרת את הכרי וכן שלף איש נעלו ונתן לרעהו · ואמרינן בהזהב קונין בכלי אף על פי שאין שוה פרוטה והא דבעינן שלש על שלש בבגד שקונין בו כדאיתא פרק שנים אוחזין היינו למקרי כלי דומיא דנעל אבל חשיבות שלש לא בעי בנתינה דקר' ואשר יתן ממנו על זר הוי בכל שהו ואפילו למאן דאמר בכזית בפרק קמא דכריתות היינו משו' דסיכה היא זו וסיכה משמע בכל שהו ואפקה בלשון נתינ' למימ' דנתינה חשובה בעינן וכן לא יתן עליה לבונה אמרינן פרק כל המנחות דבעינן נתינה חשובה ב בכזית היינו משום דבדברים' כתיב לא ישים עליה שמן ובסיפיה שני קרא בלשון נתינ' לאכרוכי נתינ' חשוב' דהיינו כזית דומיא דנתינה דונתן לכהן את הקדש דאמרי רבנן פרק כל המנחו' בכזית מדכתיב ואיש כי יאכל קדש וא' אכילה פחותה מכזית ואפילו אבא שאול דאמר התם ונתן כתיב ואין נתינה פחותה מ משוה פרוטה · יש לומ' דיליף מגזיר' שוה דחטא חטא נתינה דתרומה מונתן דכתיב גבי מעילה והתם כתי' ואשר חטא מן הקדש ישלם ואין תשלומין שייכי בפחות משוה פרוטה כך פירש מורי רבינו:

בעי רמי בר חמא היו מוחזקין בטבלא שהיא שלה והרי היא יוצאה מתחת ידה מהו ועדים חתומים בה או הוה עדי מסירה כ כשנתן הבעל הטבלא לאשה אבל אינן יודעין אם תחלה כתנה האשה הטבלא לבעל או לא דהא כתיב וכתב ונתן הכל משל בעל מי אמרינ' אקנויי אקניתא ליה תחלה או דילמא אשה לא ידעא אקנויי · פירוש בדברים שסופן לחזור לה ואינה מקנאה לבעל אלא
דכך הערמה לקיים וכתב ונתן דמכל מקום הדבר ישוב אליה וזה לא ידעה ומסיק דידעה שפיר מדתנן האשה כותבת גיטה ומשמע ליה בקלף שלה כיון שהיא כותבת ופרק גט פשוט תנן כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו כו' והבעל נותן שכר ומפ' בגמ' מאי טעמא דכתיב וכתב ונתן והאידנא יהבא ליה לשכר דתקינו לה כי היכי דלא לשהיו' וליעגנא:

פסק הלכך הרוצה לכתוב גט לאשתו צרי' שיהא הקלף והדיו משל בעל דהא וכתב ונתן כתי' · ואפי' בטבלא שהיא של אשה תחלה וגט כתוב עליה מספקא ליה אם צרי' להביא עדים שהאשה הקנתה תחלה הטבלא לבעלה כ כמשפט וגם שכר הסופר מן הדין על הבעל לתת כדתנן פרק גט פשוט ומוקי טעמא משום דכתיב וכתב ונתן מכל מקו' אם נתנה האשה כשר כדאיתא התם תקינו רבנן דיהבה שכר הסופר אם חפצה דלא לשהויי וליעגנא וכן דאמר רבא לרב חסדא פרק המביא טעמא דהיינו טעמא דאקנו רבנן זוז משל אשה אל הבעל דהפקר בית דין הפקר ובהכי מקיים שפיר ונתן אבל בקולמוס נראה שאין לחוש אפילו אין של בעל דאין כאן חסרון הניכר במה ב שכותב בו הגט:

תנן פרק המביא שני' כותבי' גט על קרן של פרה ונותן לה את הפרה ופריך בגמרא אמאי נותן לה לפרה לאחר כתיבה לקצייה לקרן וליתבה ניהלה ומשני אמר קרא וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינ' יצא זה שמחוסר כתיב' וקציצה · פי' ר"ם מ"כ דאם כתבו גט בנייר גדול ואחר כך חתכו הנייר חלק אין בכך כלום ולא מקרי מחוסר קציצה אלא בדבר בעלי חיים כגון קרן פ פרה או מחובר לקרקע כגון שכתבו על אילן וקצצו דהכי יוקי אבל במילי אחריני לא תדע דהא בסמוך קאמר · כתבו על עלה של עציץ נקוב אביי אמר כשר דיהיב לה ניהלה רב אמר פסול שמא יקטום אבל עלה של עציץ שאינו נקוב משמע דאף לרבא כשר דאפילו קטים ליה אין מקרי מחוסר קציצ' כיון שאינו יונק וגם מעשה היה בימי רבי' יצחק בר מנחם מ"כ ופסלו ונחלקו עליו כל גדולי הדור וגם ר"שי היה מ מכשיר אמנם בה"ג פוסלו לגט שנחתך ממנו לאחר כתיבה מטעם מחוסר קציצה ורבינו תם מפרש שפסול מדקאמר כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר מאי טעמא דשקיל לה ויהיב ניהלה משמ' דשקיל לה
שלם

שלם ויהיב כיהליה אבל אי הוה שובר חתיכה מן ה
החרס לאחר שנכתב יהא פסול והא דלא פליג רבא
למפשל אפילו כתנו לה שלם גזיר' שמא יקטוס משום
דאין דרך להפסיד עציץ שלו ולשבור ממנו חרס
אבל אינו מקפיד אם קוטס עלה שנכתב · והא
דפליגי בעציץ נקוב לרבותא דאביי אמר דאפילו
הכי מכשר ולא גזר שמא יקטוס והוא הדין דשאינו
נקוב פסיל רבא · ועוד נראה לי דבעציץ נקוב איכא
חדושא רבא דהא דקתני התם מכר בעל עציץ ל
לבעל זרעים קנה במשיכה · מכר בעל זרעים
לבעל עציץ לא קנה במשיכה עד שיחזיק משום דכי
משך אכתי ינקי זרעים ולא עבד ולא מידי אם כן
כיכתב גט על עלה של עציץ נקוב דאמר אביי כשר
דשקיל ויהיב כהלה · משמע שהאשה קנתה במשיכה
או בהגבהה ועל כרחך אם כן היינו שמשכ' במקום
שנפסקה היניקה כגון על דבר אחר שהפסיק בין
העציץ לקרקע וזה מכשיר אביי · וגם רבא מכשיר
מן התורה וזהו חדוש גדול דלא מקרי קטימ' ומחוסר
קצירה כשמשכה על גבי דבר אחר שאינו יונק עוד
וגם משמיענו שאין לגזור משיכת עציץ בהפסקת
יניקה אטו משיכה בעלמא בלא הפסקת יניקה ואומ'
מורי רבינו דנראה ודאי להיות קרוי מחוסר קצירה
כשחותך מן הנייר לאחר שנכתב הגט דהא פרק
כסוי הדם אמרי' גבי עפר עיר הנדחת דהוי מחוסר
תלישה קצירה ושריפה · ונראה דיותר קרוי מחובר
הנייר או קלף גדול משקרוי מחובר עפר אל הקרקע
ובפרק נגמר הדין דלא חשבי' מחוסר תלישה קורה
הנעוצה בקרקע היינו משו' שאינו מין הקרקע · ואף
על פי שפירשתי שאם חתך מן הנייר לאחר שנכתב
הגט שפסול מטעם מחוסר קצירה · נראה דווקא כי
חותך הרבה יותר · מכתיבת גט דמה שחותך הוא
עיקר אבל לחתוך מעט יכול להיות כשר כדאמ' הרי
זה גיטך והנייר שלי איכה מגורשת דהוה ליה אותיו'
פורחות דיהב ליה : בעי רמי בר חמא בין שטה
לשטה מהו ופריך ותפוק לי דספר אחד אמר רחמנא
ולא שנים ושלשה ספרים אלמ' חשוב כי נגנז ונחתך
הנייר בין השיטין בשעת נתינה לאחר כתיבה ולא
פסיל ליה משום מחוסר קצירה :

קיא **הלכך** צריך לקצץ ולחתוך את
הקלף קודם כתיבת הגט כמו שדעתו שישאר קלף
גדול לאחר הכתיבה · אבל לאחר שנכתב אסור
לחתוך ממנו דהוה לי' מחוסר קציר' ופסול ואי לאחר
שנכתב מקצתו אירע טעות ורוצה לחזור ולהתחיל
לכתוב גט אחר באותו קלף יחתוך תחילה את ה
הראשון המוטעה :

קיב **הכותב** את הגט צריך לשרטטו
ושלא יהיה לא פחות ולא
יותר מי"ב שיטין · וכן המנהג וגט בגימ' י"ב ורב
סעדי' כתב משום דכתיב ספר כריתו' כמנין שיטין
שבכריתו' ספר תורה כדאמרינן פרק השותפין בין
ספר לספר ד' שיטין חלק ד"ש בין בראשית לואלה
שמ"ות וארבע שלפני ספר ויקרא וארבע שלפני ספר
וידבר הרי י"ב אבל ארבע שלפני ספר אלה הדברים
לא חשיב דהיינו כמו תוזר ומשנה התורה ויש אומרי'
משום דכתיב זה ספר תולדות אדם ודרשי' במדרש
אפילו סרגול הספר נאמר לאדם הראשון וגט נמי
נקרא ספר ומנין זה תריסר הוי · וכי האי גוונא
אמרי' פרק קמא דכריתו' והוריות גבי שמן המשחה
דכתיב זה יהיה לי זה תריסר לוגי הוו :

קיג **הכותב** את הגט צריך לעשות
כתקון ס"ת ולהיות כל
אות מוקפת שלא יגע אות לאו' וכן מנהג ולא מטעם
דאקרי ספר דהא אתי לספירת ספרים · אלא משום
דלא מקריא אות כשנוגעת לחברתה מהא דאמרי'
פרק המביא בתרא בין שיטה לשיטה יהא שלי מהו
ופריך ותפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים :
ומשני לא צריכא דמערה · ומשמ' הפשט שאותיו' של
שיטה נוגעות מקצת המקומות אל אותיות של שיטה
שלמטה הימנה אומר מורי רבינו לא היא כי נוכל ל
לפרש כגון ראש של למ"ד · משיטה תחתונה נכנס
בתוך אויר ח"ת בשיטה שלמעלה הימנ' או רגל של
נו"ן פשוטה משיטה עליונ' נכנס בתוך אויר של ט"ית
או עי"ן שלמטה הימנה אבל אין נוגעות כלל זו בזו :

קיד **ואף על פי** שצריך שתהא כל
אות מוקפת גויל
מכל מקום אין מנהג לזיין את האותיות שעטנ"ז ג"ץ
כמו שעושין בספר תור' ויכול להיו' הטעם דכשנוגעת
לחברת' אין נראית אות למי שאינו מכיר מה מין אות
זה ומה מין חברתה או אם שתיהן אות אחת לפיכך
הוזהרנו להפרידו אבל בלא תגין נקראת שפיר אות
והתגין לסוס דרש בא אמנם הרב רבינו יצחק בר ר'
אברהם היה מדקדק כיון שלא יתחייב עליהן אם
יכתבם בשבת אם לא יעשה תגים וזיונין כמשפטם
כראיתא

כדאיתא פרק הבונה אם כן משמע אין נקרא׳ אות בלא תגין שלהן והכי איתא פרק הבונה תנא נתכוון לכתוב אות אחת ועלה בידו שתי׳ חייב ׃ והתני׳ פטור לא קשיא הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני ׃ אכן יש לומר דההיא מיירי בכותבו תוך ס״ת או חוץ לס״ת או נתכוון לעשות כמשפט ספר תורה אבל בלאו הכי חייב בלא תגין׃ והכי משמע הפשט הא דבעי הכותב לזיונו אבל אידי ואידי איירי דעלו בידו שתי אותיות שצריכין זיון אלו הוה ס״ת דהא לא קאמר הא באותיו׳ שריכן לזיין הא באותיו׳ שאין דיכן לזיין ותרע דקא׳ התם כגון כגגו של חית ועשאו שני זייני״ חייב משמ׳ בכטילת הגג לחוד חייב והלא צרי׳ ב׳ זיין ג׳ תגין אלמא כיון שאין בדעתו לעשות באות תגין מקרי אות בהכי והתם קמ׳ הפשט מאי אר׳ נתכוון לכתו׳ אות אחת אפילו לכתוב שתיהן ולא זייכן פטור כיון דבאותיות דבעי זיוני ולא זייכן מיירי בברייתא ועוד אפילו בלא בעי זיוני אמאי חייב כיון שלא נתכוון א אלא לאחת שהוא דבר פטור דמאי שנא מנתכוון ל לכתוב שתים וזרק ארבע דפטור׃ אך דיש לומר דנתכוון לעשות שתים בזה אחר זה אבל כי נתכוון לעשות הראשונה עלו בידו שתים ומכל מקום כיון שאין רגילות לעשות תגין באותיות הגט אין לשנות המנהג פן יוציאו לעז על מי שאין עשויין כן ועוד כי אם ירגילו לעשות תגין יש הרבה סופרים שיעשו׳ גדולות כמו מקלות על האותיו׳ לבלתי ידעו לעשותן כהוגן ועל ידיכן יקלקלו הכתב ברוב פעמים שלא תהא נקראת אות לכך טוב לחדול ולעשות מנהג׃ תנו רבנן וכתב ולא וחקק למימרא דחקיקה לאו כ כתיב׳ היא ורמינהי עבד היוצ׳ בכת׳ שעל גבי טבלא ופנקס יצא לחרות ומשני הא דחק תוכות הא דחק יריכו׳ כי חק תוך האו׳ וחוצ׳ לה וכשארת האו׳ בולטת מאיליה פסול דהא לא עשה שום מעשה בגוף האות אבל חקק ירכו׳ האותיו׳ שעשה מעשה בגופן כשר׃

קטו **מתוך** שמעתא הדא אומר מורי רבינו הכותב גט ופעמי׳ שנפלה טפת דיו מן הקולמוס בתוך חלל אחת מן האותיות שנכתב או בתוך חלל בי״ת ועשה פ״א או בתוך חלל אחרת שאין עתה שמה עליה ואחרי כן מחק הטפ׳ מתוך האות זהו חק תוכו״ שנעש׳ האות על ידי מחיקת תוכה ופסול או פעמים כשרוצה לעשות מ״ם פתוח׳ נדבק החרטום שמאלי אל מטך התחתון ונעשה סתום ואמרי׳ פרק הבונ׳ וכתבתם שלא יעשה פתוחה סתומה אף על גב דאיכ׳ תנא התם דמכשר כמו כן איכא דפסיל ומוחק הדבקות ברשם התער זהו חק תוכות ופסול׳ וכי אירע לו אחת מן הדברים האלה או טפת דיו שהתיזה בתוך חלל אות או המם פתוחה שנדבקה למטה צריך לעשות ולכתוב גט אחר כבתחלה ואם תאמר הלא כי האי גוונא בחק תוכו׳ מקרי כתיבה להתחייב בשבת כדאמרי׳ פרק הבונ׳ כטלו לגגו של חי״ת ועשאו שני זייכין חייב ׃ יש לומר התם במלאכת מחשבת תליא מילי דשבת׃ וכיון שמתכוין לעשות אותיות אין קפידא באיזה ע ענין נעשו רק שעל ידו יהיו ועל ידי מעשיו ועל קרשי המשכן שהיו עושי׳ אלף בי״ת ליד׳ איזה בן זוגו לא היו חוששין באיזה ענין היו נעשו׳ האותיות אבל במקום שנאמר וכתב צריך שיכתוב גוף האותיות ולא שיהו נעשות מאיליהן ואם מעביר עליה קולמוס לאחר ש שתיקנה איכו מועיל כדפרים בהלכות תפילין׃

קיו **הכותב** גט צריך לעשות ארכו יתר על רחבו כדין ספר ולא יהא נקרא אגרת ומניין השיטין י״ב כדפי׳ לעיל ושלא יהו האותיות עוברות בימין ובשמאל תוך הגליון׃ כך נמצא בטופס הגט שתקנו הקדמונים ושלא יהא שום טשטוש בגט על המחק וצריך לכתוב בגט הרי את מותרת לכל אדם אף על פי שאינו כתוב בטופס ה הקדמונים מ״מ משמע מתוך ההלכה שצריך לכותבו דתנן הכותב טופס גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן ובגמ׳ אמר רב יהודה א׳ שמואל צריך שיניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם ובפרק בתרא נמי תנן גופו של גט הרי את מ מותרת לכל אדם ואמרינן נמי התם כגון שכתב הרי למטה ומותרת למעלה משמ׳ שזהו לשון הכתוב בגטין של בעלי התלמוד׃

קיז **מורי** רבינו היה רגיל לכתו׳ בגיטין ספר תירוכין קודם שיטה א אחרונה לפי שנראה להיות דבר עיקר דאבעיא להו מיבעי למכת׳ ודן דליהוי ליכי מינאי ספר תרוכין דילמא משמע דמגרש לה בדברי׳ בעלמ׳ ולא בספר ולא איפשיטא אם כן דבר עיקר הוא והרי שנינו אין למדין משטה אחרונה׃ ויש שעושין כן גם מגא פטורין לפי שהוא תרגום מספר כריתות׃ ואין כותבין בשטה אחרונ׳ רק ואגרת שבוקין כרת משה וישראל וצריך לעדים לחתום תחת הגט בתחלת השיטה פן יוכלו לזייף בתחלת השיטה לפני העדים

ויחתוך כל אשר למעלה והוה ליה שטר הבא הוא
ועדיו בשטה אחת כשר וצריך שלא ירחקו חתימתן
מכתיבת הגט יות' מרוחב שיטה אחת חלק פן יהיה
שיעור שני שיטין חלק כדאמרינן פרק גט פשוט ה
הרחיק שני שיטין מן הכתב פסול וטעמא פן יכתוב
באותן שני שיטין מאי דבעי וכל דלמעלה יחתוך
והתם קאמר כל שטרות שיכולין לזייף בהם פסולין
וצריך לעדים שלא יחתמו אלא זה בפני זה כדאמרי'
פרק קמא אמר רב פפא זאת אומרת מתניתא ד
דמכשרא עד אחד כותי בגט אלמא עידי הגט אין
חותמין זה בלא זה ולכך כי איכ' עד אחד כותי אילו
הוה חבר לא הוה ישראל שהוא עד שני חתום אבלו
ואף על פי דשמיכן אאידנא על אחד שהוא ישראל
אין בכך כלום דמן התורה העד אחד כותי כשר ד
דכותים גירי אמת הן אבל רבנן פסליכהו משו' דלא
דייקי וכי האי גוונא דחתים ישראל עמיה שרו רבנן:

הבעל הכותב גט צריך שיאמר לשם
פלוני' אשתי אני כותבו שתהיה
מגורשת בו ואם אמר לסופר לכותבו צריך כמו כן
לומר לו כתוב גט לשם פלונית אשתי והסופר יכוין
לכותבו לשמה והעדים שיחתמו בו צריכין שיהיו שם
בשעה שהסופר יכתבנו שידעו שזה הגט שצוה ה
הבעל לכתוב ונשכתב לשמה אמנם אפילו לא היו
אלא בשעת כתיבת שיטה ראשונה וידעו שלשמה
היתה והלכו להם כשר דיש לי לומר כמו שהתחיל ה
הסופר לכותבו לשמה מסתמא גמרו לשמה כדאמר
רבי אלעזר אפילו לא כתב אלא שיטה אחת לשמה
כשר אבל אם היו בסופו של גט ולא בתחלתו פסול
כדתנן פרק שני בפני נכתב ובפני נחתם אבין
פסול ומוקי לה בחבין אחרון:

ההוא דקרו כפוותא אזול סהדי אמרי
בתר כפותא אמ' רב יצחק בר
שמוא' בר מרתא עשו עדים שליחות' מתקיף לה רבא
מי קאמר להו כתובו חספא אלא אמר רבא אי ודאי
כתבו גיטא מעלייתא ואבד עשו עדים שליחות' ואין
יכולין לכתוב אחר אלא ברשו' בעל' מתקיף לה רב
פפא מי קאמ' להו כתובו ואכחו בכיסייכו שא כותבין
ונותנין אפילו מאה פעמים:

קיח **מתוך** הלכה זו אומ' מורי רבינו
כי כשהבעל אומר לסופר
לכתוב גט לאשתו פעמים לאחר שעשה הסופר גט
אחר נדמה לו שלא נעשה בהכשר או יש שום ספק
באותו הגט וחוזר וכותב גט אחר ואינו נוטל רשות
מהבעל פעם שניה ואין זה נכון כי פעמים שהגט
ראשון טוב וראוי לגרש אם כן עשה הסופ' שליחותו
ואין לו כח לעשות אחר בלא רשות הבעל והלכה כ
כרבא דאמר עשו עדים שליחותן ואפילו רב נחמן
דאמר כותבין ונותנין אפילו מאה פעמים הני מילי
כי אבדו וחוזר לעשות אחר אבל כי ישנו בשביל
ספקו אין לו לעשות בלא רשו' הבעל' לכך אומ' מורי
רבינו שבתחלה כשאומר לסופר כתוב יאמר לו אני
נותן לך רשות לכתוב הרבה גיטין כמו שתחפוץ עד
שיהיה לדעתך או לדעת הרב שבעיר ואם חפץ
לעשו' הרבה גיטין מחמת ספק וליתנן כולן שתוכל
לעשותם וכן יאמר לעדים לחתום הרבה בהרבה
גיטין בלא רשותו עד שיהיה הגט לדעת כולם:

הכל כשרין לכתוב הגט אפילו חרש
שוטה וקטן ופריך והא לאו בר
דיעה נינהו אמר רב הונא והוא שגדול עומד על גביו
ואומ' להם ברמיזה שיעשו כך וכך לשם גירושי אשת
פלוני אף על גב שגבי דחיטה אין מועיל אחרים ע
עומדין על גבן למאן דבעי כוונה וגם בחליצה
אין מועיל שוטה כדאיתא בתוספת' הכא מבין יותר
כשכותב תוך הגט פלוני מגרש פלונית וגם אומ' לו
שיעשו לשמה אף על גב דלגבי חליצה חרש וחרשת
כשרה אי לאו שאינו בואמ' ואמר' אף על גב דבעינן
שיתכוונו שתיהן כדאיתא פרק מצות חליצה גבי ח
חליצה שהיא בפני ב"ד מבין יותר בקל מבשחיטה
ואינו מבין כל כך בקל כמו בכתיבת הגט מדשוים
פסול התם ובגט כשר:

קיט **הלבך** חרש שוט' וקטן הכותבי'
גט צריך שיהיו אחרים
גדולים ובני דיעה עומדים על גביהם שיאמרו להם
בשעת כתיבה לכתוב לשמה דהלכה כרבי אלעזר
דאמ' וכתב לה לשמה אכתי קאי ועידי מסירה כרתי
אבל נכרי פסול לכתוב דלדעתיה דנפשיה קא עביד
ואינו חושש לכתוב לשמה אלא סתמא כותב וזה אינו
מועיל כלום דלא לגירושין קיימא כדאיתא בריש ז
זבחים ונכרי למול כשר אף על גב דבעינן במילה
לשמה דסתם תנוק למול קיימי:

המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר
בפני נכת' ובפני נחתם ואית"
עלה בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ורבי חנינא חד
אמר בפני שנים וחד אמר בפני שלשה תניא כוותיה
דרבי

דר׳ יוחנן דאמר בפני שנים׳ המביא גט ממדינת
הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם
יוציא והולד ממזר דברי רבי מאי׳ וחכמים אומ׳ אין
הולד ממזר׳ כיצד יעשה יטלנו הימינה ויחזור ויתננו
לה בפני שני׳ ויאמר בפני נכת׳ ובפני נחתם׳ משמע
הכא שצרי׳ לומ׳ קוד׳ הנתינ׳׳ בפני נכת׳ בפני נחתם
דאי לאח׳ הנתינ׳ למה יטלנו ויחזו׳ ויתננו לה אלא בעו׳
הגט בידה יאמר לה בפני נכתב כו׳׳ ולעני׳ אמרינן
המביא גט ואינו יכול לומר בפני כו׳ יתקיי׳ בחותמיו׳
ומפרש רב יוסף שנתנו לה ולא הספיק לומר בפני
נכתב עד שנתחרש׳ אלמא לאחר הנתינה אומרו׳
דאי נתחרש קודם הנתינה היאך כשר בנתנו לה
כשהוא חרש׳ הא תנן הכל כשרין להביא הגט חוץ
מחרש׳ וי״ל דודאי צריך לומ׳ בפני כו׳ לאחר הנתינה
מיד וכי הפסיק ולא אמרו לאלתר קאמ׳ יטלנו ממנה
ויחזור ויתננו לה ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם:

קב **הלכך** בעל שנותן הוא עצמו גט לאשתו
אינו צריך לומ׳ בפני נכתב ובפני
נחתם׳ כדתניא בהדיא הוא עצמו שהביא גיטו
אין צריך לומר בפני כו׳׳ ואם שלחו ביד שליח צריך
השליח ליתנו לאשה בפני שני בני אדם׳ ולאחר
הנתינה מיד צריך לומר בפני כו׳ שלא ישהא לאומרו
אחר הנתינה:

הבעל יכול לעשו׳ שליח להוליך גט לאשתו
והאשה יכולה לעשות שליח לקבל
גיטה מיד שליח בעלה אבל אמ׳ רב פפא פ׳ התקבל
אין האשה יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח
בעלה׳ ואע״ג דרבי חנינא שרי לא אתמר הלכתא
כמאן׳ וטעמא דרב דאסר אית דאמרי גזירה
משום חברה הבאה לאחר מיכאן׳ ואית דאמרי
טעמא משום בזיון דבעל׳ וקאמר איכא בינייהו
קדמא איהי ושוויה שליח׳ ומשום בזיון ליכא משום
חבירה איכא׳ ובירושלמי מוכח דהוי משום
בזיון דקאמר עובדא באשה שעשתה שליח לקבל
גיטה מיד שליח בעלה אמ׳ רב לא יחזיר׳ ופריך
מחלפא שיטתיה דרב דאמר אין האשה עושה שליח
כו׳ ומשני אחורי הדלת היה עומד ושמע את קולה׳
פי׳ שמע כשעשתה שליח ולא הקפיד׳ אינמי שמע
שעשתה שליח קודם שעשה הוא דהשתא ליכא ל
למיחש משום בזיון׳ אכ״ל אם הבעל חפץ שתעשה
שליח לקבל גיטה מיד שלוחו כשר׳ וה״ה אין טוב
שיתקיים הדבר לעשות׳ דשמא הלכה כמאן דמוקי
טעמא משום חברה הבאה לאחר מכאן:

הכל כשרין להביא הגט חוץ מחרש שוטה
וקטן וסומא ונכרי׳ בשלמ׳ חרש שוטה
וקטן דלאו בני דיעה נינהו׳ אלא סומא מאי לא:
אמ׳ רב ששת לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו:
מתקיף לה רב יוסף אי הכי סומא היאך מות׳ באשתו
ובני אדם בנשותיהן בלילה: אלא בטביעות עינא
דקלא׳ הכא נמי כו׳ וטעמ׳ דסומא פסול משום דלא
מצי למימר בפ״נ ובפ״נ:

קבא **מהבא** משמע לכאורה אר׳ שעוש׳
שליח גט לאשתו צריך
שיכיר השליח את האשה קודם שנעשה שליח ולא
שני במה שאמרו לו עדים כשרי׳ בשעת נתינת הגט
זו היא אשתו של פלוני: דהא סומא פסול: רב ששת
אמ׳ להביא הגט מטעם דאינו יודע למי נותנו׳ וגם
רב יוסף מצריך לכל הפחות שיכירנה בטביעות
עינא דקלא׳ ואע״פ שנותן הגט בפני שנים׳ דהא
לרבי אליעזר דהלכה כוותיה בעינן עידי מסירה׳
ואפילו לרבי מאיר דאמר עידי חתימה כרתי מודה
שצרי׳ בגט עידי מסירה: מטעם דאי׳ דבר שבערוה
פחות משנים׳ כדפיר׳ הגאונים׳ ואותם שנים
מכירין זאת האשה ובעלה׳ ואפילו הכי פסול סומא
מטעם שאינו מכירה: אמנם נר׳ דדוק׳ סומא שאינו
יכול להכירה במראה כי אם בטביעות עינא של
אחרים פסול להיות שליח פן יטעה׳ אבל אדם אחר
מותר להביא הגט לאשה שאי׳ מכיר אלא על ידי עדי׳
שיאמ׳ לו בשע׳ נתינה זו היא אשתו של פלוני: ותדע
דאמרינן פ׳ כל הגט ההוא דשדר גיטא לדביתהו א״ל
שליח לא ידענא לה׳ א״ל זיל הביא לאבא בר מניומי
דהו׳ ידע לה כו׳׳ מתקיף לה רב ספר׳ והא שליח שלא
נתן לגרושי׳ הוא שלא היה חפץ לגרש׳ ולהיו׳ בטורח
לבקשה׳ אמ׳ רבא קפחתינהו רב ספרא אמ׳ רב
אשי במאי קפחתינהו מי קאמ׳ אבא בר מניומי ולא
את הבעל עצמו היה חפץ בטוב שיגרשנה אם היה
רוצה לטרוח ולבקש את האשה עד שיכירנה והוי
שליח שניתן לגרושין שפיר׳ ולאיכא דמאן דאמר
רבא קפחינהו רב ספרא בטעות׳: אמ׳ רב אשי מאי
טעותא מי קאמ׳ אבא בר מניומי ולא את׳ כך גורס
ר״ח׳ מי קאמ׳ פי׳ ודאי טעות׳ הוא דהשליח נקר׳ שפיר
ניתן לגרשה אם היה רוצה לטרוח עד שיכיר האש׳:
ולשתי׳ לשונות שובר קושיו׳ רב ספרא׳ ולפי מה דגר׳
נמי לאיכ׳ דאמרי מאי קאמ׳ אבא בר מניומי ולא את

את · כלומר פרכא דרב ספרא טובה היא כיון
דמעיקר' א"הבא לאב' בר מניומי ולא סלק את עצמו
מהיות שליח כשו אמ' לו הבעל אבא בר מניומי יהא
ולא את · ולכל הלשונות משמע שאם היה השליח
חפץ מתחלה להיות שליח לגירושין היה יכול להיו'
שליח אף על פי שלא היה מכירה מתחלה :

אמ' אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא
הני בי תרי דיהבי גיטא קמייהו צריכי
למקרייה · מתיבי הרי זה גיטך כטלהו וזרקתו לאור
או לכל דבר האבד וחזר ואמ' לה שטר פסי' הו' שטר
אמנה הוא מגורשת לא כל הימנו לאוסרה עליו ואי
אמרת צריכי למקריה בתר דקריוה מי מצי אמ' הכי
לא צריכ' דלבתר דקריוה עייליה לבי ידיה ואפקיה ·
מהו דתימ' חלופי חלפיה · קמ"ל · מכאן או' רבינו
דצריך לקרות הגט קודם הנתינה מדפריך לבתר
דקריוה מי מצי למימר שטר פסים הוא · וגם לא
קריוה הגט פסול · מדלא מתרץ הכא במאי
עסיקי' דלא קראה ש"מ דאז לא תהיה מגורשת ·
והא דלא חשיב לה בהדי שלשה גיטין פסולין משום
דבהנהו או תנשא אם נשאת בו או לא תנשא דבהכי
פלוגתא בפרק בתרא · אבל בהך דלא קריוה הוי
אפכא · אמנם יש לומר דדווקא הכא פסול · דכיון
דאמר שטר פסים הוא אי לא קריוה נכרין דבריו
שאינו גט · אבל בעלמא שלא אמ' רק הרי זה
גיטך אפי' לא קריוה הגט כשר בדיעבד · ותנשא
בו · אפי' הכי פירוש מורי רבי' דבעלמא נמי אי לא
קראה קודם נתינה יהא פסול לינשא בו · ואת"ו והא
תנן בהזורק ומייתי לה בהאשה רבה כת' גט לאיש
ושובר לאשה וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ·
ולאחר זמן גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה
תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה · ופריך מאי
הוה ליה למעבד · ומשני אבעי ליה למקרייה גטא ·
והשתא אי לא קריוה תחלה · מאי אריא שנמצא
הגט ביד האשה · אפילו נשרף מיד לאחר נתינה
ואין ידוע מה היה פסול · כדפרישי' לעיל · וי"ל
דמשום דלא קריוה דרכים האלו בה ממזר מיד מזה
ומזה · אי נמי התם מיירי בדקריוה תחלה לגיטה
והדר עייליה לבי ידיה · ומשו' דדילמ' חלפיה הוה ליה
למקריי' תו עד לאח' נתינה ואע"פ אם לא אקראי אח'
נתינה בשביל כך לא נאסרה אות' מלינשא כמו אם
לא קריוה קודם נתינה שהרי כי א"ל שטר פסים קאמ'
מגורשת לא כל הימנו לאוסר' · ועל כרחך לא מיירי
בלא קריוה לאח' נתינה · דאי קריוה לאח' נתינה מי
מצי א"ל שטר פסים הוא · ושמא אפי' לנתחלה אין
צרי' לקרותו לאחר נתינה דלא ניחוש לנתחלף · אבל
במקום שברור שנתחלף שנמצא גט ביד האיש או
שובר ביד האשה תצא מזה ומזה וממזר מהם כיון
שבא הדבר לידי קלקול בדבר שהיתה יכולה לתקן
כדאמרינן גבי הכונ"ס יבמתו והלכה צרתה ונשאת
לאח' ונמצאת איילונית תצא מזה ומזה · וכל העריו'
שאמרו צרותיהן מותרות · הלכו ונשאו ונמצאו אלו
איילונית תצא וממזר מזה ומזה ומוקי טעמ' פ' האש'
רבה משו' דאבעי לי' לאמתוני · ולא מצינו בשום מקו'
שתהא אסורה לינשא עד שתתברר שאינ' איילונית :

קכב מתוך שמועה זו היה אומר מו'
רבינו רגיל להקרות הגט
קודם הנתינה כדאמר אמימר פרק המביא שני ·
צריך לאקרוייה לגיטא והיינו קודם נתינה גבי אמר
לה הרי זה גיטך וחזר ואמר לה שטר פסים הוא מ
מגורשת · ופריך לבתר דקריוה היכי אמר לה ·
ומשני לבתר דקריוה עייליה לבי ידיה · וגם צריך
להקרו' הגט לאחר נתינה דילמ' לאח' קריאה ראשונ'
לפני הנתינה עייליה לבי ידיה וחלפיה כדמפרש
פרק האשה רבה כדפרי' לעיל · אמנם אם קריוה
נתינה ורא[ו] עדים שזהו הגט שלה בגי בהכי :

קכג פרק הזורק אמר רב חסדא גט בידה ו
ומשיח' בידו אם יכול לנתקו ולהביאו
בידו אינה מגורשת · ואם לאו מגורשת · יש לפרש
הכי אם היתה ידה פשוטה ונתן בידה הגט ועדיין
המשיחה של גט בידו ואחרי כן סתמה ידה והשת'
קאמ' דאם לא סתמה ונגב' ידה כל כך בחוזק שאם
היה חפץ הבעל למשוך המשיחה שיביא גם הגט
ויתקנו ·שלא אינה מגורשת עד שיניח המשיחה חוץ
דאכתי הגט אגיד ביד הבעל · ואם לאו אלא שגביה
ידה כל כך בחוזק שלא יוכל להביא הגט אלא אם
היה מוסך המשיחה הכ"הוי' מגורש' אע"פ שהמשיח'
עדיין בידו · ונראה שעל פי' זה יקשה כי נמי סתמה
ושגרה ידה · בחוזק שלא יוכל להביא אבלו הגט
במשיכת המשיח' אמאי מגורשת · הלא כשנתן הגט
בידה אז היה יכול להביא הגט אבלו במשיכת ה
המשיחה שבידו · והיא קפצה ידה אחריכן · זה
לא עשה הבעל אלא היא והוו ליה כטלי גיטך מעל
גביקרקע דאינו גט · לכך היה נראה לפרש שכבר
היתה ידה סתומה ונגורה והוא תוחב בתוך ידה
הסתומה אם תחוב כל כך בחוזק שלא יוכל להביאו
אבלו במשיכת המשיח' שבידו מגורשת · ור"ת מפרש

מפרש דוגמא זה ענין של עולם היתה ידה פתוחה
בתחלה ובסוף · אבל אם הגט כבד והמשיחה
דקה כל כך שאם ימשוך המשיחה אליו לא יוכל ל
להביאו אצלו ולכתקו לגט מידה אלא יפסוק וינתק
החוט מגורשת ועתה לא איירי שעשתה האשה שום
מעשה כלל · הכ"פ פעמים שהבעל אוחז הגט בראשו
ונותנו ביד' ואוחזתו בראש השני וסוגרת ידה בחוזק
קודם שיניח הבעל ראש הגט שבידו וזה פסול כמו
משיחה שבידו וצריך שלא' תסגור ידה כלל עד שיניח
הבעל כל הגט בידה · אמנם גם זה כשר · ופירוש
ראשון אמת וטוב · דלא גרע כשנותן מקצת הגט
בידה ועל ידי כן אוחזתו בראשו וסוגרת ידה דלא
גרע מעויק חרציה ושלפתיה דשרי תלמודא פרק ה
הזורק · והמחמיר תבא עליו ברכה :

קכד פרק הזורק תניא רבי אליעזר אומר כל
שקרוב לה מלו ובא כלב וכטלו והו'
יכול לשמרו והי' איכה יכולה לשמרו איכה מגורשת ·
א"ל שמואל לרב יהודה שככא כדי שתשוח ותטלכו ואת
לא תעביד עובדא עד דמט' גיטא לידה· פר"ח ומביא
ראיה מן הערוך בערך גט היתה ברשות הרבים
וזרקו לה מגורשת קבלנו מרבותינו אפילו זרקו לה
בתוך חכרה לא משתריא לעלמ' עד דמטי גיט' ליד' ·
דגרסי' בירושלמי המחמיר עד שיתנכו לידה · עכ"ל
הערוך ולא נתיישב למו' רבינו שהרי מעשי' בכל יום
עושי' האמוראי' בכתיבת גט לראת' לביתה או לחצר'
כגון ותיחור ותפית טובא · והאיא דירוש' קאי אר'
אמות בר"הר וז"ל · תניא ר' אלעזר אמ' אפי' קרוב לה
מלו ובא כלב וכטלו איכ' מגורשת · שמוא' בהדה דר'
אעזר ופליג ומחמיר בכולם עד שיתנכהו לתוך ידה ·

תנן פרק התקבל · אמר לשנים תנו גט לאשתי
או לג' כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו יכתבו
ויתנו אמר לג' תנו גט לאשתי יאמרו לאחרי' ויכתבו
מפני שעשאן ב"ד דברי ר' מאיר · ר' יוסי אמ' אפי' אמ'
לב"ד הגדול שבירוש' תנו גט לאשתי ילמדו ויכתבו
ויתנו לה · אמ' רב ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב
לשמואל ילמדנו רבינו · אמ' לשנים כתבו ותנו גט
לאשתי ואמר לסופר לכתוב וחתמו הן מהו · שלח
להו תנא מזה · והדבר צריך תלמוד · צריך
לפרש כיון ששאלו באמ' לשנים · הוה להו למבעי
כתבו גרידא דומיא דמתני' וכתבו אמרו בחנם ·
או כיון שהזכירו כתבו ותנו היה להם לישאל באמר
לשלשה · אלא סבירא להו דאכתיבה ליכא קפידא
כי אם אחתימה · מכל מקום הכא שאמר לשנים
כתבו בחנם שמא הקפיד אפי' גם אכתיבת הגט ·
ואם כן סברי בי רב חתם סופר ועד כשר דאי פסול
כיון שאינו כי אם שני' שתמא לא רצה הבעל שיעשו
גט פסול שיעשו הכל כתב הגט וגם החתימה · וכן
משמע פרק המגרש דסבר רב חתם סופר ועד כשר
דאמ' רב כתב ידו שנינו אבל כתב סופר ועד פסול ·
אב"א מתניתי' דתנן התם כתב סופר ועד כשר דמשמ'
לכתחילה תכשא היינו חתם סופר ועד כדמפרש ר'
ירמיה התם · דהשתא איכא שני עדים חתומין אבל
שמואל אמר התם דתרווייהו יש בו זמן ואין בו אלא
עד אחד דלכתחילה לא תכשא ואידך דכתב סופר
ועד כשר דתכשא לכתחילה מיירי דאין חתום אלא
בעד אחד וגופו של גט בכת' ידו של בעל ולא קשי'
ליה הא דאמ' שמואל התם הא בספרא מובהק הא
דלא מובהק · ובעי תלמודא מאי האי דשמואל
מסופק אי מילי ממסרן לשליח אי לא · והאמ"ר שמואל
הלכה כר' יוסי דאמ' מילי לא ממסרן לשליח · אבל לא
רצה להבי' ראי' ממתני' דכלהו מודו בשני' שהן עצמן
יכתבו ויתנו אלמא אפי' לר"מ מילי לשני' לא מימסרן
לשליח עד שיגלה בדעתו שחפץ הבעל שיאמר ל
לאחרי' כגון אמר לשלש' תנו · דדילמ' טעמ' דר' מאיר
משום בזיון דבעל כדאמר רב פרק כל הגט וכי
חתמו אחרים אז מתפרסם הדבר שהבעל לא כ
כתבו ואיכא בזיון שיאמרו לא ידע לכתוב · אבל
אם הם חותמין אף על גב דאמרו לאחר לכתו' שרי
דליכא פרסום דבר בסופר גרידא וליכ' בזיון ואפי'
אמר בפירוש כתבו וחתמו שרי כיון דליכא בזיון
ומילי ממסרן שפיר לשליח · לכך מייתי דשמואל
פסיק כר' יוסי דשום מילי לא ממסרן לשליח · מיהו
הוה מצי למפרך משמואל דאמ' פרק כל הגט מתנה
הוי כגט · אלמא מילי לא מימסרן לשליח · אפי' לר"מ
אלא שפיר פריך מדפסיק כרבי יוסי אלא כתובו ב"ד
כתב הגט או כתב ידו ודאי אם כתבו ותנו שאמר
הבעל משמע כתיבה וחתימה פשיטא שהן עצמן
יעשו הכל דמילי לא ממסרן לשליח · אלא מספקא
לשמואל אי משמע הלשון של כתבו ותנו כתיבת
ידו גרידא · או אף בכתב הסופר הקפיד עם
החתימה על זה קשיא דבמסקנא יאמר התלמוד
דשמואל פליג עליה דרבי יוסי בחדא ויסבור אומר
אמרו כשר · ואכ"ף יצטרך לומר חתם סופר
ועד פסול דלא ליפוק חורבא ואכ'על כרחך שמואל
לא היה מסופק אם הבעל רוצה לומר שניהם דאם
כן היה הגט פסול אם השנים עצמן כתבו

כתבו הגט וחתמו · אלא צריך לפרש דמסופק אי
כת' ידו גרידא אי כתב הגט גרידא · ולהאי פירושא
בסמוך דפריך אי כתב ידו הוא כתב הגט כשר ·
והא' שמואל הלכה כרבי יוסי דא' מילי לא ממסרן
לשליח · הכי נמי הוה מצי למפרך כי נמי כאמר
אפכא כתב הגט לחוד · אבל כתב ידו כשר ·
וקא' תפשוט ממתני' · א' לג' כתבו ותנו הרי אלו
יכתבו · ולר' יוסי בג' נמי כתבו גריד' יעשו הן עצמן ·
אע"כ כתבו אם באנס בג' כמו בשנים וקתני יכתבו ·
ומשני היא גופא קא מבעיא ליה מה יהיה לר' יוסי כי
א' כתבו ותנו בין בג' בי' בשני' ופריך והא' שמואל
הלכה כר' יוסי והיאך יכשיר שמוא' בחתימ' לחודה או
בכתיב' לחודה · ומשני במה שלא הזכי' הבעל כעשה
כאו' אמרו לאחרי' לעשות · ופריך מי שרי ר' יוסי באו'
אמרו · והא תנן חתם סופר ועד כשר · ואמר רבי
ירמיה חתם סופר שנינו · ואמ' רב חסדא מתניתין
דמכשר' חתם סופר ר' יוסי היא דא' מילי לא ממסרן
לשליח · ואי מודה ר' יוסי באו' אמרו נפיק חורב' מינה ·
דזמנין אומר לשנים אמרו לסופר לכתוב ולפלו' ופלו'
שיחתמו · ומשום כסופא דסופר חייסי ומחתמי ליה ·
ובעל לא הכי א' · וכי תימא מאי פריך מר' ירמיה
דילמא יחלוק שמואל עליו ויסבור חתם סופר ועד
פסול · ופרק בתר' נמי א' שמואל כתב סופר ממש
ולא חתם סופר · והכ"י יכשיר בטוב שמואל או' אמרו
כיון דליכא חורבא · ופי' רשי' בתשובה אחת דפריך
אליבא דר' יוסי הא תנא לא פליג שום אמורא · וכמו
שיסבור האחד יסברו כולן · וכיון דלר' ירמיה על
כרחך סובר שמואל אומר אומ' אמרו פסול הוא הדין
לשמוא' דלא פליגי בהא אמוראי · ומשני כיון דאת' מר
כשר ולא תעשה לא שכיחא דאפי' כפסל חתם סופר
ועד דהשת' ליכא חורב' · מ"מ אומ' אמרו לכתחלה לא
תעשה פן תשכור האשה את העדי' לומ' לאחרי' בשם
הבעל לעשות לה גט · ופריך וליחוש דילמ' א' להו
אתון חתומו ואמרו לסופר לכתו' ומשו' כסופא דסופ'
מחתמי ליה · והבעל לא א' הכי ומשני הא נמי
כשר ולא תעשה משום שמא תשכור עדים · דהא
דבורא דווקא אמרי אבל עובדא לא עבדי · אלא לא
תעשה גזירה שאטו אידך א' לסופר לכתו' ולפלוני
ופלו' שיחתמו. ופרי' ולמאן דא' באתם חתומו ואמרו
לסופר לכתוב דכשר ותעשה · פירוש דלא גזרינן
אטו אידך הא נפיק חורבא · והכ"ל לרבי יוסי אומר
אמרו פסול לרבי ירמיה אי סובר כשר ותעשה והוא

הדין לשמואל · ומשני ר' יוסי תרתי א' מילי לא
ממסרן ואומר אמרו פסול · ושמואל פליג עליה
בחדא ויסבור אומר אמרו כשר · וכולהו אמוראי
אמרו דאמרי בסמוך כשר ולא תעשה או כשר ותעש"
היינו אליבא דנפשייהו וסברי כר"מ אחיר בהא · אבל
לר' יוסי כלהו מורו דפסול · ולפי' רשי' דא' רב חסדא
מתני' ר' יוסי היא · אבל לר' מאיר לא מתוקמא דכיון
דסבר מילי מימסרן לשליח א"כ סבר דאומר אמרו
כשר ואי היה סובר חתם סופ' ועד כשר נפיק חורבא
אותה חורב' שמפרש התלמוד לר' יוסי · ועל זה קשה
כיון שנס מעיקרא היה יודע החורבא לא הוצרך
לפרשה אחרי כן · אלא אי מודה ר' יוסי אומר אמרו
נפיק חורבא ולא יותר שהרי היה יודעה · ועוד מאי
משני מעיקר' כיון דלא תעש' לא שכיח' ושפיר יסבור
רבי יוסי אומר אמרו כשר כמו רבי מאיר ופליג רבי
מאיר על רב חסדא דסבר דאתיא דוקא כרבי יוסי
ואומר אמרו פסול · אבל לר' מאיר כיון דכשר איכא
חורבא אע"ג דלכתחלה לא תעשה א"כ פליגי אליבא
דר' יוסי בין שמוא' ורב חסדא ולעיל הוצרכנו דעיקר
קושייתו מזה דאליבא דהתנא לא יחלקו האמוראי ·
וכי מוכיח דרב חסדא סובר לרבי יוסי דאומר אמרו
פסול כן יסבור שמואל · ועכשיו חוזר ואומר דפליגי
בהא ועוד כי פריך גם אתם חתומו למאן דא' כשר
ותעשה הא איכא חורבא מאי פירכא ליתני היינו ר'
מאיר · וכן רב חסדא דאמר בסוף שמעתא באתם
חתומו כשר ולא תעש' היינו לר' מאיר · אבל לר' יוסי
יהא פסול ושמו' פליג עלייהו ויסבור כשר ולא תעשה
אפילו לר' יוסי וליכא דלא שכיחא כיון דלכתחלה לא
תעשה · והא מעיקר' נמי כי קא' לא שכיח' הוצרכנו
לפרש דשמואל ורב חסדא פליגי אליבא דרבי יוסי ·
ולכן נראה למורי רבינו יצחק ב"ר שמואל דמעיקרא
דא' רב חסדא לא אתי' כר' מאיר לאו משום חורבא
דמפרש תלמודא בתר הכי אלא משום דרבי מאיר
באמר לשלשה תנו ועשאן ב"ד ואי הוה סובר חתם
סופר ועד כשר אתי' לחורבא · דכי א' לשלשה
תנו ושלשתן אמרו לסופר כתוב ואזל חד מינייהו ל
לעלמא ואזלי השנים הנותרים ומחתמי לסופר שיהו
סבורי' כיון שהשכי' השלישי' להיות זה סופר משתמא
ישכים זה נמי שיחתום כיון שאינם רוצין בזה ·
אבל אם יסבו' רבי מאיר חתם סופר ועד כשר פסול
לא מחתמי ליה · אבל לחורבא שמפרש לא אסיק
אדעתיה שיחתמו הסופר ואלו הבעל בירר אחרים
לחתום ·

לחתום · ופריך ואי סלקא דעתך מודה רבי יוסי
באומר אמרו כהי דחורבא דפרי' לר' מאיר ליכא ·
מ"מ חורבא אחריתי איכ' כדמפרש תלמודא וכדפרי'
לעיל דכיון דסבר ר' מאיר אומר אמרו פסול לרבי
יוסי · הוא הדין שיסבור שמואל כן · ומשני כיון דלא
תעשה שכיחא וליכא חורבא . ולעולם בין לרב
חסדא בין לשמואל אומר אמרו כשר לר' יוסי ·
ואעפ"כ לא אתיא כרבי מאיר משום חורבא אחריכא
דפרי' לעיל · ופריך וליחוש דילמא אמ' להם חתומו
אתם כו' ולמאן דאמ' תעשה וכשר איכא חורבא ·
פירוש ר' ירמיה דאמר חתם סופר ועד כשר שכינו
ואמ' רב חסד' ר' יוסי היא מה תרויח · הלא אם מודה
רבי יוסי באומר אמרו לסופר לכתוב ולפלוני ופלוני
שיחתמו דכשר ולא תעשה · מ"מ כך הוא הדין
דאמרו לכתוב לסופר ואתם חתומו כשר ותעשה ·
ואכ' אכתי חורבא איכא · אלא ודאי לר' יוסי אומר
לסופר לכתוב ולפלוני ולפלוני שיחתמו בין יאמרו
לסופר לכתוב ואתם חתומו הכל פסול מטעם דמילי
לא ממסרן לשליח . וכיון שהוא כן לחד אמורא
אליבא דר' יוסי כן הוא לכלהו · וכן לשמואל · ואכ'
כלהו אמוראי דאמרי לקמן באומר אמרו לסופר ל
לכתוב ולפלנ' ולפלנ' שיחתמו כשר ולא תעשה ·
וגבי אמרו לסופר לכתוב ואתם חתומו רב חסדא
אמ' כשר ולא תעשה · רב אמר כשר ותעשה · וכן
טובא הייכו לרבי מאיר דווק' · ולא היה כראה לתרץ
דלכלהו אמוראי נמי לר' יוסי אומר אמרו כשר · אלא
מאן דאמר כשר ותעשה באתם חתומו ובאומ' אמרו
כשר ולא תעשה יסברו חתם סופר ועד פסול ·
והשתא ליכא שום חורבא · ורבי ירמיה ורב חסדא
דסברי חתם סופר ועד כשר יסברו בשניהם באמרו
לכתו' ולחתום ובאמרו לכתו' ואתם חתומו כשר ולא
תעש' · וכן סובר רב חסד' בהדי' ואכ"כ לא שכיחא וליכ'
שום חורבא ושמואל יסבור כאחד משני לשונות אלוי
זה כר' לי דוחק · ש"מ לכלהו אמוראי אומ' אמרו פסול
לר' יוסי · לכך משני ודאי רבי יוסי תרתי אמ' ושמואל
פליג עליה בחדא ויסבור אומר אמרו כשר : ואכ'
יצטרך לסבור חתם סופר ועד פסול דלא ליתי לידי
חורבה · וכן משמע קצת פרק המגרש דאמ' שמואל
כתב סופר ממש ואפי' היה סובר שמואל כשר ולא
תעשה יצטרך לסבור חתם סופר ועד פסול :
דכיון שהוצרך התלמוד לומר דשמואל פליג עליה
בחדא לא נצטרך עוד לתרוצי דלעיל דא' כיון דלא
תעשה לא שכיחא · אלא דחויא הוא ולכל האמוראים
כשר בין למאן דאמר לא תעשה בין למאן דאמר
תעשה כאמר כיון דכשר בדיעבד חתם סופר ועד
פסול שלא יבא לידי חורבא · ולרבי יוסי דאמ' דווקא
חתם סופר ועד כשר וחורבא ליכ' שהרי סובר אומר
אמרו פסול · וכן איתא בהדיא פרק מי שאחזו
דמוכיח מתוך ברייתא דקתני ישמעו קולו לאפוקי
ממאן דאמר מודה ר' יוסי באומר אמרו כשר ·
השתא דאוכחנא דשמואל סבר חתם סופר ועד פ
פסול · אכ"צ לפרש דמספקא כתובו כתב ידו
גרידא או כתב הגט גרידא דליכא למימ' או אף כת"
הגט בהדי כת' ידו דאכ' היינו חתם סופ' ועד דפסול
כיון דליכא ש"א שני' · וגבי אמרו לסופר לכתו' ואתם
חתומו דקא' דכיון דכשר ולא תעשה ליכא חורבא
ולא שכיחא · יש תימה הא תנן גבי אמ' לשלשה
כתבו ותנו יכתבו ויתנו הן עצמן · והיינו לכתחלה ·
ואי כתב ידו דווקא קאמר אבל כתב הגט יאמרו
לסופר הכ"ה אתי לידי חורבא שיחתימו הסופר משום
כשופא · דכיון שהבעל לא צוה רק כתב ידן אם כן
בכלל יכתבו ויתנו לא הוי כתב הגט כדאמ' תלמודא
לעיל · אי אמרת בשלמא כתב הגט היינו ילמדו
ויכתבו . אלא אי אמרת כתב ידן הוא מי איכא בי
דיכא דלא ידעי מחתם · אלמא אי כתב ידן אמר
הבעל אז לא הוי כותב הגט בכלל ילמדו ויכתבו ·
ואם כאמר דבשלשה לא חיישינן שמא יחתימו ה
הסופר בלא רשות הבעל דשלשה דייקי טפי משנים
אתי שפיר · וחורבא שפירש לעיל לר' מאיר ליכא
כיון שעליהם לחתום ליכא למיחש מידי · אבל
גבי אמ' לשלשה תנו · לר' מאיר אין עליהם לעשות
ואיכא למיחש אי חתם סופר ועד היה כשר · ועוד
יש לומר דלא שייך לומר דמחתים לסופר משום כ
כשופא אלא כשאמר הבעל בפירוש אמרו לסופר
לכתו' אז יחשוב סופר כיון שבררני הדבר לכתוב
יתרצה גם כן שאחתום . אבל כשאמר סתמא
כתובו הן עצמן אם ירצו יעשו הכל ואלפי' שכתב
הגט יש לומר שיש להם רשות לומר לסופר · מכל
מקום ליכא כשופא אז לא מחתמי ליה כיון שלא
הזכיר הבעל בפירוש לסופר כתוב · ולכך אף
לכתחלה מותר כיון דליכא חורבא · וכן הא
דתנן אמר לשנים תנו גט לאשתי הרי אלו יכתבו
והיינו כתב ידן · אבל כת' הגט יאמרו לסופר לכתו'
אף לכתחלה הכ"ה איכ' חורבא דהיינו אמרו לסופר
לכתוב ואתם חתומו הכשר לכתחלה וליכא לפלג
השתא בין שנים לשלשה כדפרי' לעיל · וצריך לומר

לומ' דליכא חורבא כדפרישי' לעיל' וכיון שלא הזכיר הבעל בפי' לכתו' לסופר ליכא כשופא אי לא מחתמי ליה · ואע"ג דגבי אמרו לסופר לכתוב ואתם חתומו אמר תלמודא כשר ולא תעש' והכא מכשר לכתחלה יש חלוק דלא תעשה דהתם הוי משום כפשיה שמא תשכור האשה עדים דהא עובדא לא עבדי כי אם דבורא · והיינו גזיר' אטו אמרו לסופר לכת' ולפלוני ולפלו' שיחתמו דההוא לא תעשה משום גזירה שמא תשכור האשה ולכך באמרו לסופר דוקא ואתם ח חתומו גזרו דלא תעשה אטו ההוא דדמי ליה קצת · אבל באמרו שתם תנו לשכיס לא גזרינן אטו אידך דהא לא חזי ליה דלא כלל אמרו לסופר · ואם כאמר הרי שו יכתבו ודאי תמת' שפיר לכתחלה היינו כתב ידו · אבל מאמירת כתב הגט לסופר לא מיירי כלל במתני' ואם יאמר לכתחלה לסופר או דיעבד אז לא יקשה כלום ממתני' שהבאתי לעיל ומ"מ דתנן אמר לשלשה תנו ועשאן בית דין ויאמרו לאחרי' ויכתבו דברי רבי מאיר והיינו לכתחלה בין כתב הגט בין כתב ידו · דהא רבי יוסי דאמר ילמדו ויכתבו אמר תלמוד' דהיינו כתב ידו גרידא או כת' הגט גרידא · א"כ רבי מאי' מכשיר הכל לכתחלה · ולעיל שפירשתי דמסקנא דלרבי יוסי דאמר אומר אמרו פסול והיינו דאמרי כשר ולא תעשה היינו רבי מאיר · וכן פירש ר"שי מעיקרא דרב חסדא סובר כן · ופליג עליה שמואל בהא · ויש חלוק בין שני לשלשה דלא חיישינן לשמא תשכור · ואלו חורבא לא שיכא כלל כי אם כשבירר לחתום · וכן בירר אחר להיות סופר כגון אמרו לסופר לכתו' ולפלוני ולפלוני שיחתמו או אתם חתומו ואם ישכן עם הסופ' משו' כשופ' אבל הכ' שאמ' לג' תנו היינו אם תרצו תעשו הכל · ואם תרצו תנוו לעשו' לאחרי' כמו שתחפצו בין כתיב' בין חתימה :

קבא **מתוך** הך שמעתתא פי' רבי' יצחק בר שמואל דאסור להחתים הסופר בגט · דהא שמואל פליג עליה דרבי יוסי בחדא ומכשר אומ' אמרו · א"כ יפסל חתם סופר ועד דלא ליתי לידי חורבא · וכן מאן דאמר כשר ותעשה יסבור חתם סופר ועד פסול משום חורבא · ואפילו מאן דמכשר ולא תעשה אומר מורי רבינו שיסבור כן דשניא דשני מעיקרא לא שכיחא ודחויא הוא · ובמסקנא כי שני שמואל פליג עליה בחדא לא נצרך לומר עוד לא שכיחא · א"כ כולהו אמוראי דסברי באומר דכשר ותעשה · ואף הנהו דאמרי כשר ולא תעשה כיון דבדיעבד כשר ופסלו חתם סופר ועד · אע"ג דרב מכשיר חתם סופר ועד פרק המגרש · והלכה כרב באיסורי לגבי שמואל כדאיתא פרק יש בכור · ה"מ לגבי שמוא' לחודיה · אבל הכא דמכשרי כולהו אמוראי אומ' אמרו פ' התקבל א"כ יפסלו חתם סופר ועד דלא ליתי לידי חורבא מיהו ר"ח פסק דאין הלכה ככל הכי אמוראי דמכשרי אומר אמרו אלא כ כדתניא פרק מי שאחזו כוותי' דרב חסי עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו · ודייק תלמודא ישמעו לאפוקי מתאן דמכשר אומר אמרו ותימ' הו מאי כאי' הביא הגאון מכאן במה שמיישב רב חסי מתני' דמי שאחזו כרבי יוסי דפסיל אומר אמרו · ובבריתא דהתם נמי כדאמרי' הלו קפריס מדמתרץ רבי יוחנן למלתיה דרבי יהודה הכי · א"כ הכי ס"ל · ואמנם הגאון מסתמא לא פסק כן לגמרי בין לקולא בין לחומרא לפסול באומ' אמרו ולהכשיר חתם סופר ועד · אך יש לחוש לדברי כולם שניהם ·

הלכך אומ' רבי' יצחק בר שמוא' שיש להחמיר ולפסול אומר אמרו כדמשמע פרק מי שאחזו ישמעו לאפוקי ממאן דמכש' אומ' אמרו ושמא הלכה כן · וגם לפסול חתם סופר ועד דשמא הלכה כשמוא' וכלהו אמוראי דמכשרי בפרק התקבל אומר אמרו א"כ יפסלו חתם סופר ועד · ואע"ג דהני תרתי פיסקי הלכות סתרן אהדדי מ"מ אינו מבורר כמאן כעביד ויש לחוש לשניהם להחמיר ·

פרק מי שאחזו אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבי' ונותנין גט לאשתו · אמר רב אשי מאי קמ"ל תניא נשתתק ואמרו לכתו' גט והרכי' בראשו בודקי' אותו ג' פעמי' אם אמ' על לאו לאו ועל הין הין הרי אלו יכתבו ויתנו · א"ל ר' זעיר' שם קאמרת שאני שם דתניא שומע ואינו מדבר זהו אלם והרי הוא כפקח לכל דבריו ובסוף שמעת' תני' כת' סופר לשמ' הרי הו' בטל עד שישמעו קולו שיאמ' לסופר כתוב ולעדי' חתומו ודייקי לאפוקי מדרב כהנ' אמ' רב דמכשר חרש ליתן גט ע"י הכתב

קבו **ואומר** מורי רבי' דוק' חרש ממעט דפסול ליתן הגט ע"י הכתב דלא גרס מש"ס דמועיל הרכנ' כדתנן נשתתק והרכי' ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו יכתבו ויתנו · מיהו נראה אע"פ שהרכנ' ורמז מועיל לו · מ"מ ע"י הכת' לא יועיל אפילו בפקח וכן תניא בתוספתא פ"ב כתב בכתב ידו לסופר לכתוב ולעדים חתומו

וחתם

ואתא לא מיירי כלל בחרש וכ״ע בירוש׳ · אב״א אד׳ יכול
לשלוח כת׳ ידו לב״ד שבמקום א׳ שיכתבו גט לאשתו
תנן פרק השולח בראשונ׳ היה משנה שמו ושם עירו
ושמה ושם עירה · התקין ר״ג שיהא כותב איש פלוני
וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה · פי׳
של משנה זו כדאיתא בברייתא דמייתי בגמ׳ תניא
היו לו שתי נשים אחת ביהודה ואחת בגליל ולו ש
שתי שמות אחד ביהודה ואחד בגליל וגרש אשתו
שביהודה בשמו שביהודה או אשתו שבגליל בשמו
שבגליל אינה מגורשת עד שיכתוב אשתו שביהודה
בשמו שביהודה ושם דגליל עמו או אשתו שבגליל
בשמו שבגליל ושם דיהודה עמו · יצא למקום
אחר וגרש באחד מהם מגורשת ופריך והא אמרת
שם דגליל עמו · הא דאתחזק הא דלא אתחזק · פי׳
כשהבעל עומד במקום כגון ביהודה ואתחזק ליה
שני שמות משונים שביהודה קוראי׳ אותו בשם אחר
ושם שקוראי׳ אותו שביהודה אין יודעי׳ אותו בגליל :
וגם של גליל אינו נודע ביהוד׳ · לכן אם גירש באחד
מהם אינ׳ מגורשת · משו׳ דאם גירש בשם שביהודה
שהו׳ נודע שם · אכ״ב בני גליל שאשתו שם יוציאו לעז
על הגט לו׳ אין זה שמו של בעל שהרי אין מכירי׳ את
השם של יהודה · וכן אם כתב בגט שמו של גליל
שאשתו שם · אב״א אותם של יהוד׳ שהבעל עומד שם
בשעת כתיבת הגט ואינן מכירין באותו שם יוציאו
לעז על הגט לומר אין זה שמו של בעל התקין ר״ג
שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו כדמפרש ב
בברית׳ כשגירש אשתו שבגליל בשם שיש לו בגליל
ושם דיהודה עמו שיכתוב שם שיש במקום הכתיבה
שאשתו שמה עיקר ושם שיש לו במקו׳ הכתיב׳ מקום
שעומד שם יעשה טפל ויכתוב כן אני פלוני שזהו
מקום הכתיבה דמתקרי פלוני דהיינו מקום הכתיבה
כדקאמר תלמוד׳ אתא בר הדיא דמי תקרי אייא מרי
תי׳ בתוספת׳ משמע דשם הכתיב׳ עיק׳ ושם הכתיבה
טפל דקתני אני פלו׳ שביהוד׳ עם השם שיש לי בגליל
אמא בשם שיש לו במקום שעומד בו יכתוב ראשונה
ואומר מורי רבינו דברית׳ שהביא התלמוד מסתמא
הו׳ עיקר של מקום הכתיב׳ שאשתו שם · אבל אתחזק
בתרי שמיה משוני׳ מקום שאשתו שם ממקו׳ שעומד
הבעל וגרש באח׳ מהם כשר · כגון שהבעל ואשתו
במקום אחד או אפילו בשני מקומות וקוראין אותו
במקום שהבעל עומד כמו במקום שהאשה עומדת
לא בשם אחד או בשני שמות שהשם הכתוב בגט
קוראי׳ אותו כן במקום שעומד ומקום שהיא עומדת

אע״פ שיש לו עוד שם אחר בשאר המקומות שאינן
מכירין מקום הכתיבה ומקום הכתיב׳ וגם של מקום
שהוא עומד והיא עומדת שכתוב בגט אינו ניכר
בשאר מקומות אפי׳ הכי כשר דאין לחוש בלעז של
שאר מקומות · אבל לכתחלה צריך לכתו׳ גם שם של
שאר מקומו׳ כיון שגם שקוראין אותו במקו׳ שעומדי׳
אינו ניכר בשאר מקומות · וכן איתא בירושלמי
דפרקין · ביהוד׳ וכת׳ לגרש ביהוד׳ הרי זו מגורשת ·
אר׳ אילא בתחלה צריך לומר אני פלו׳ שביהודה עם
כל שם שיש לי בגליל אם היה שרוי במקום אחד ת
מגרש באיזה שירצה · אמר ר׳ זירא הדא דתימא
לשעבר · אבל לכתחלה צריך לומר כהדא
דר׳ אילא אבל אם השם הכתוב בגט קוראין אותו
בכל המקומות שמכירין האיש אע״פ שיש לו עדיין
שאר שמות יכול להיות דאף לכתחלה כשר כמו שפי׳
הוי פי׳ דמתני׳ דמשני שמו ושמה וכן שם עירו ועירה ·
וכי האי גוונא הוי פי׳ דשנה שמו ושמה ושם עירו ושם
עירה דתנן פרק הזורק תצא מזה ומזה וכל הדרכי׳
האלו בה · ולא בשנוי השם ממש · דהא פשיטא שהגט
פסול שלא נכתב לשם בעלה כלל כי אם לשם איש
אחר · אלא בפסולא דרבנן מיירי שלא כתב שם
דיהודה ושם דגליל עמו · ור׳ שמואל מ״כ פי׳ למתניתין
בענין אחר :

קכו הלכך אדם שיש לו שני שמות אם הוא
ואשתו במקו׳ אחד בשע׳ כתיב׳
הגט ונתינתו לידי האשה או אפכא הן בשני מקומו׳
וכתב בגט שם אחר ואותו שם הכתוב בגט קורין
אותו כן במקו׳ כתיבת הגט ונתינתו וגם בשם השני
קוראין כמו כן · אע״פ שבשאר מקומות אין מכירין
אותו בשם זה הכתוב בגט כי אם בשם השני הגט
כשר בדיעבד · אבל לכתחלה צריך לכתו׳ שניהם
כדאית׳ בירושלמי · אבל אם שם הכתו׳ בגט קוראין
אותו כן בכל המקומו׳ יכול להיו׳ שאף לכתחלה כשר
אע״פ שקוראין אותו גם בשם השני · אבל אם בשני
מקומות ושם שקוראין אותו מקו׳ הכתיבה אין קורין
כן מקו׳ הכתיב׳ או אפכא ולא כת׳ רק שם אחר על זה
שמכונו שינה שמו ושמה כל הדרכי׳ האלו בה · וצריך
לכתוב שם השמות ויכתוב שם של מקום הכתיבה
עיקר ושל מקום הכתיב׳ שהבעל עומד שם טפל לו ·
אני פלוני עיקר השם דמתקרי פלוני וכ כל מקו׳ ניטין
כתוב בתיקו׳ טופסי הגט שצריך לכתו׳ בגט כל שום
וחניכה דאית לי ולאתרא׳ · ולא כתיגשב לכת׳ כי אם
אדם שאין לו שום חניכה וש׳ כנוי וכי יכתבו בגט

בגט שלו כל שום וחניכה דאית ליה ואמרו שהוא אחר
שיש לו כנוי. ותקן לכתוב אני פלוני עיקר השם דמתקרי
פלוני שם הטפל או המכונה פלוני שם הטפל כגון רובא
מריש ופורתא שרה דכתבי מריש דמתקריא שרה
וכן אחא בר הדיא דמתקרי איוא פרק השולח:

קבח ועל גט של [redacted] שגירש אשתו: כבר
שאלו את ר"ת צריך לכתוב בגט שם
[redacted] עם של יהדות. והשיב. חלילה להזכיר שם
[redacted] בתורת משה וישראל ואין לחוש בו כלל דשם
של יהדות לא גרע מחניכתו וחניכתה דתנן פרק
המגרש דכשר. ופירש בערוך אע"פ שלא כתב שם
המובהק. ומתניתא דפרק בתרא דכך היו נקיי
הדעת שבירושלם עושין מפרש בה"ג שהיו כותבין
חניכתו וחניכתה לכתחלה ולא יותר. ועוד דתניא
בתוספתא פרק הזורק גר שניכה שמו לשם [redacted]' כשר
ואף לכתחלה אין לו לכתוב אלא שם של ישרא'. ועוד
שלא שניכו היו לו שני שמות ביהודה שיגרש בשני
שמותיו. אלא כשיש לו שני שמות אחד ביהודה לבד
ואחד בגליל לבד ובני גליל אין מזכירין בשם ד
דיהודה ולא בני יהודה בשם דגליל אז צריך לכתוב
שני שמות כדפרי' לעיל:

תנן פרק המגרש גט המעושה בישרא' כשר
ו[redacted] פסול כיון שהדייניו [redacted] דהא
כתיב לפניהם ולא לפני [redacted]: או משו' דרב משרשיא
שלא תהא תולה עצמה [redacted] ומפקעת עצמה מיד
בעלה. ובגוים חובטין אותו ואומרין לו עשה
מה שישראל אומ' לך. הך סיפא לא קיימא על ו[redacted]
פסול למימר דאפי' אומרי' לו עשה מה שישרא' או' לך
פסול. אלא בא להכשיר ולומר אע"פ שהמעשים
והחובטים הם [redacted] אפי' הכי כשר. היכא שהדייני'
הם ישר'ים אומרי' שחייב ליתן את הגט וכן מוכח
בירושלמי רב אמ' ישרא' שעשו במעשה [redacted] פסול.
בא' איני זן ואיני מפרנס' פירוש היכא שהישראלים
מעשין ומכריחין אותו ליתן את הגט כיון שהדייני'
הם [redacted] הגט פסול אפילו הדין אמת כגון איני זן
ואיני מפרנס: תני רבי חייא [redacted] שעשו
כמעשה ישראל כשר בשא' איני זן ואיני מפרנס.
ומתני' אמרה כן ו[redacted] חובטין אותו ואומרי' עשה
מה שישרא' אומר לך. פי' היכא ש[redacted]' מכריחין ליתן
גט כמעשה ישרא'. כלומר לעשות כדייני ישרא' כשר
כיון שהדייני' ישר'ים והדין אמת באומ' איני זן ואיני
מפרנס. ומתניתא אמרה כן וכו'. אלמא מתניתין
להכשיר. ואכ' אותם [redacted] מותר להכריחם על

ידי [redacted] עד שירצו ליתן גט כדברי דייני ישראל.
וצריכין שיאמרו לבסוף אני רוצה כדתנן שלהי האי
משקלי. ובגיטין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני
ובשביל שנותני' הגט בעל כרחם: ויש לראב"ג דילמא
מסר מודעא ובטל הגט בצנעא צריך בשע' נתינה
שיבטל כל מודעי דעבר. וכן איתא פרק האומר
משקלי: אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא
אגיטא מודעי מודעא עד שיבטל מודעא. וכן בכל
הגיטין מצריכין לומר לבעל בשעת נתינה לבטל
כל מודעי דעבר וכן פירוש רבינו חננאל בבבא
בתרא. וכן נכון לבטל כל מודעי אפי' לנותני הגט
בלא כפייה פן ירשיע המגרש למסור מודעא מחמת
שנאה. וקשה דרב ששת דאסקליה גיטא להוא
גבר' בעל כרחיה ובטליה לגיט' ואצרכיה רב ששת
גיטא אחרינא. וכן רב עבד הכי לאתניה דרבי
ירמיה אמאי עשה גט אחר ולבטיל מודעא ובטול
דעבר. ונכון לפרש דרב ששת דא"כ בטלו לשליח
איהו חוזר ומגרש בו. אבל מדרב יהוד' קש"י. ודוחק
אע"פ דסבר הוא לומר איהו חוזר ומגרש בו. דהא
פסיק תלמודא התם כרב נחמן דחוזר ומגרש בו.
ולדידן דסביר' לן כן דחוזר ומגרש בו בגי בבטול
מודעי בשע' נתינה. אכתי יקשה דהתם פריך
תלמודא קיימא אלן כרב נחמן דחוזר ומגרש בו.
והא קיימא לן כר' יוחנן דאמ' פרק האומר אם קדשה
עצמה לאחר שלשים יום דחוזרת. ומשני התם
אתי דבור ומבטל דבור. הכא כמי דבטיל שליחותא
דשלי' גט גופא מי קא בטיל. פירו' איהו יכול לבטל
הגט עצמו. ויש ספרי' דגרסי גט גופיה מי קבטיל.
פירוש איהו מבטל הגט עצמו כי אם השליחות ושתי
גירסות שנו רבותינו. והשת' לפי גירס' אחרונה שיכול
לבטל הגט. אכ' לדידן מה מועיל בטול מודעי בשע'
נתינה דילמא ביטל גוף הגט ואי יכול לחזור ולגרש
דהא מדמי ליה לר' יוחנן דא' חוזרת. וגם בטול מודעי
איהו מועי' דהא רב יהוד' ורב ששת עשו גט הא' לאח'
בטול הגט משום דסוברי' איהו חוזר ומגרש בו. ולא
עשו בטול מודעי. וצרי' לפרש דמצינן למימ' בשאמ'
לסופר לכתוב ולעדי' לחתום איהו יכול לבטלם שלא
בפניה' כי אם על פיהם כיון שצוה להם לעשו' מעשה:
וכן משמע פרק השולח דהא ר' סובר בטלו מבוטל
כי אם בטל השליח שלא בפניו. ור' סובר א' לעשרה
כתבו גט לאשתו יכו' לבטל זה שלא בפני זה ורשב"ג
סבר איהו יכול לבטל אלא בפני כולם. ואפי' ר' מודה
שאי' מבוטל כי אם אותו שדבר דליכא חורבא. דהא
אזלי

אזלי איכך וכתבי גיטא שפיר הוי גט · אלמא לאחר
שא' להם לעשות אינו יכול לבטל הגט שלא בפניהם
ואיקור' שנגמר הגט ביטל בפניהם · אם אינו מועיל
בטול מודעי · ולכך רב יהוד' ורב ששת אכרכוה גיטא
אחריכא · שהבעל ביטל את הגט לעדי' עצמן קודם
שנגמר הגט · אבל לאח' שנגמר הגט שנכת' ונחתם
אינו יכול לבטל הגט עצמו שלא בפניה' לגירס' דגט
גופיה מי קא בטיל · משמע שיכול לבטל גט גופיה
ובזה מועיל בטול מודעי וכן אם עשה שליח להוליכ'
יכול לבטלו שלא בפני שליח דא' דהלכה כרב נחמן
דא' הלכה כר' בשתיהן דבטלו מבוטל וכמו כן שני
בבטול מודעי · לכך ביטול מודעי שני בשע' כתיבה
דאי מבטלו לאחר שנגמר הגט או קודם שאמר ל
לסופר לכתוב ולעדים לחתו' ובטל אינו מועיל בטולו
כי אם לעדים עצמן ולסופר : ואם הם עצמם ביטל
קודם שהתחילו לכתוב או קודם שגמרוהו בזה לא
חכיף שילך לעשותו לאחר ששמע בטולו · לכן בטול
מודעי בשע' כתיבה שני וכשר הדבר : ואדם ששולח
גט לאשתו במקו' אח' יכול הבעל לבטלו שלא בפניו ·
דהלכה כרב נחמן דא' הלכה כר' בשתיהן · דבטלו
שלא בפניו מבוטל השליח · ואכ' נכון הדבר לומר
לבעל לעשו' שבוע' שלא יבטלנו כששולח גט לאשתו
במקום אחר : תנן פ' הזורק היה במזרח וכתב
במערב או שינה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה ·
ודייק בגמרא היה במזרח מאן אילימא בעל · היינו
שמו ושם עירו אלא סופר : ותימ' לימ' שינה עיקר דדהו
היינו שינה שמו אבל היה במזרח וכת' במערב היינו
כשהבעל עומר עתה ביום כתיבת הגט וכת' הסופר
מקום אחר ואותו מקום לא כתב :

קכט **פסק** ואו' מורי רבי' יצחק בר"ר שמו' דפשיט'
שאין צריך לכתו' שם העיר שהבעל
עומר בשעת כתיב' הגט כי אם עיקר דירתו שהרי
גטין הבאי' ממדינת הים או' הסופ' יודע מקו' שהאשה
עומדת באותה שעה ולא מקו' שתהא עומדת בשעה
קבלת הגט אלא כותב מקום עיקר דירתו ולא יותר ·
כן אין צריך לכתוב לבעל רק מקו' עיקר דירתו ולא
מקום שהלך לפי שעה כיון שלא הלך שם לגור · וכן
מוכח שמעתין דהיה במזרח · וכן מוכח פרק האשה
שהלכה גבי ההוא גיטא דאשתכח בסורא · ואף לא
מקום לידתו ולידתה אין לכתוב כי פעמים שטועין
במקום ואין זכורין מקום לידתו לכן אין לכתוב רק
מקום עיקר דירתו · ופעמים שכותב הככי עתה
במקו' פלו' · ואינו צריך ושמא אפי' שינה מקו' עמידתו
אינו פסול כיו' שאינו צרי' לכותבו כלל ואפי' הוא פסול
אין להעמיד המסכה אלא בדבר שהיו רגילין לכתו' ·
אבל הסופר' שכות' למכיין שאנו מוכין כאן יש לכתוב
מקום שעומד בשעה כתיבת הגט אע"פ שאינו מקום
דירתו · כדתנן היה במזרח וכתב במערב פסול ·
ומוקי לה בסופר · ונראה כל שכן צריך שיעמדו שם
העדים במקו' שכתוב הגט בשעה שחותמין בו · כי
אם לא יהיו העדי' שם אתי למימ' אחרי' חתמו בשמם
ומזוייף הוא שהרי לא היו שם · ועל כן אין לכתו' בגט
כעין שעושין לפעמי' בכתובו' שהחזן כות' הכתובה
וכותב בה מקו' שילך בה לעשו' למחר החופה ושם
יחתמו העדי' · אב' אינו כותב מקום עמידתו בשעה
שכות' · ואי לגבי גט צרי' לכותבו דהא מוקי בסופר
רמתני' דהיינו במזרח : אתקין שמו' בגיטא דשכיב
מרע אם לא מתי לא יהיה גט · ואם מתי יהא גט ·
ופריך הא בעינ' הין קודם ללאו · לא א' רבא אם מתי
יהא גט · ואם לא מתי לא יהא גט · משמע הכא
דהלכה כר' מאיר דבעי תנאי דבני גד ובני ראובן ·
דהא שמו' ורבא סברי כותי' ואי' נראה לדחו' דלסופר'
דשטרא תקינו הכי :

קל **הלכך** שכיב מרע הנותן גט לאשתו צריך
לכפול תנאו ולומ' כדתקי' רבא תנאי
כפול והן קודם ללאו · ותנאי קודם למעשה ויאמר כן
הרי זה גיטך ואם לא מתי לא יהא גט · ואם לא ימות
מחליו בטל הגט · ואם אחר כך יחלה צרי' גט אחר ·
ואם רוצה שתהא מגורשת בגט ראשון יתן זמן ב
בתנאי ויאמר אם מתי עד זמן פלוני עד זמן פלוני
יהא גט מעכשיו · ותהא מגורשת ממני ותהא מותר'
לכל אדם · ואם לא מתי עד אותו זמן לא יהא גט ·
מיהו או' מורי רבינו שאם נתנו סתם על מנת שימות
ופירש שיהא תנאי זה כדין תנאי בני גד ובני ראובן
יכול יהיה שיועיל בלא כפילו' תנאי · ואם נפשך לומר
היאך יאמר שכיב מרע שום תנאי בגט · הא' צריך
שיסבור יש ברירה · כדפי' רשי' בפרק כל הגט · מהו
באותן הימי' הרי הו' כאשת איש לכל דברי' דר"י יהוד' :
ודייק תלמודא ולכי מיית הוי גיטא · אלמא יש ברירה
ופירש דכל תנאי שאין בידו לקיים כגון מיתה וחיים
שהם תלויין בידי שמים אי' מועיל · אלא למאן דא"ש
ברירה · והרי נחלקו רבותי' ר"ת ורבי' יצחק נכדו
הלכתא כמאן דא' יש ברירה או אין בריר' בשמעתא
דקניין פירות בפלוגת' דר' יוחנן וריש לקיש יש לומר
הרי שמוא' עצמו סוב' שלהי ביצה גבי חבית ובהמה
שלקחו בשותפות דאין ברירה · ואפי' הכי אתקין
שמואל

שמואל תנאה בגיט' דשכיב מרע והיינו טעמ' דבדבר
העומד להתברר כגון מיתה וחיים מודה שמואל דיש
ברירה · גם כל ראיות דמייתי ר"ת לפסוק אין בריר'
הו' בדבר שאי' עומד להתברר · אבל בדבר העומד
להתברר מודה ר"ת דיש ברירה · וגם רב יהודה אמ'
הרי היא כאשת איש לכל דבריה ור' יוסי דא' מגורשת
ואינה מגורשת מודו דיש בריר' לפי דברי רשי' דפרק
כל הגט דלכי מייתי הוי גיטא והוא עיקר ולא כפי' מי
שאחזו · וכן עמא דבר לתת לשכיב מרע גט על
תנאי במותו ובחיין : תנן אמ' כתבו גט לאשתו
ואחזו קורדייקו' וא"ל תכתבו גט לאשתי אין בדבריו
אחרונים כלום · ובגמרא ריש לקיש אמ' כותבין
ונותנין לאלתר בחליו : דהא קתני אין בדבריו
אחרונים דלכי מתשילא בעי מהדר לאמלוכי ביה ·
ריש לקיש מדמי ליה ליישן דכותבין · ור' יוחנן מדמה
ליה לשוטה דשוטה לא קמייה בידיה והאי קמייה ב
בידיה · בשרא סומקא אגומרי וחמרא מרקא ורבי
יוחנ' אמ' ליישן לא דמי דיישן מחוסר מעשה אבל האי
לא מחוסר מעשה · מכאן או' רבי' יצחק ב"ר שמואל
שהכותב גט לשכיב מרע יזהר שלא יתקלקל בחליו
בשע' כתיבה דפעמים שאי' בדעתו והוי כמו מטורף
ואי' יודע מה מדבר ובין למר ובין למר לא דמי ליישן
וגם לא קמייה בידיה והוי פעמי' שוטה ופעמי' חלו' ·
ועל הגוסס כבר שלא הר' יואל מכונא אל מורי רבי'
כי גוסס שמדבר בטוב וגם דעתו מיושבת אין יכול
ליתן את הגט דחשוב כמת · ומביא ראיה מפרק יש
נוחלין · ולר' מאיר דא' אין אדם מקנה דבר שלא בא
לעולם יכיר למה לי בנכסים שנפלו כשהוא גוסס :
ופר"ח שאינו יכול להקנות' במתנ' דכיו' דרוב גוססין
למית' הרי הוא חשוב כמת והכ"נ שאינו יכול ליתן
גט · והתנן ריש אהלו' ובמס' שמחו' הגוסס הרי הוא
כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל זקוק ליבם ופוט' והיינו
דווקא מילי דאתי ממילא אבל עשייתו ומתנתו וגטו
אינו כלו' · והא דתנן פרק כל הגט המבי' גט והניחו
זקן או חולה נותנו בחזק' שהוא קיים · וקא' לא שנו
אלא בחולה דרוב חולה לחיים · אבל בגוסס שרוב
גוססי' למיתה לא · משמע דווק" כשהניחו חולה גוסס
תיישי' שמא מת כשיתננו לאשה · אבל אם חי עדיין
כשר : לא היה כך היה הפירוש · אבל אם קוד" שהיה
גוסס נתן לשליח הגט וקודם שנשע השליח הניחו
גוסס לא יתננו בחזקת דאולי יתרפא כמו רוב חולי'
שמתרפאין · אלא רוב גוססין למיתה ולא נתרפא ·
ואפי' עדיין גוסס וחי בשע' כתיבה או' גט · אבל רבי'

שמואל מ"כ פי' בנכסים שנפלו כשהוא גוסס שאינו
יכול לדבר אין לו כח ליתן · משמע הא אם יש לו כח
לדבר וליתן מתנתו מתנה · והיה קשה לו על פירוש
זה אם כן אמאי נקט גוסס אפילו חולה או בריא
כיון שאינו יכול לדבר אין במקחו ובמתנתו כלום
כדתנן נשתתק ואמר כתבו גט לאשתי כו' :
ותניא כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותם
למשאות ומתנות · לכך תפס לו פר"ח עיקר :
והשיב לו מו' רבי' הקדוש גוסס כיון שמדבר בטוב
ודעתו מיושבת עליו שפיר נותן גט ואי' ספק בדבר
שקרי שניהו פרק מי שאחזו ופרק בתר" דיבמות ·
שאחט בו שני' או רוב שני' ורמז ואמ' כתבו גט לאשתי
הרי אלו יכתבו ויתנו והרי כאן כולם מתים ואפילו
הכי מועיל הגט כל שכן גוסס שמעוטן חיים · וכן
מגוייד בזומ' גידין וצלוב כותבי' גט בדבורם אע"פ
שרובן למיתה · אלמא כל זמן שהוא חי ומדבר בטוב
הוי גטו גט ואי' חשוב כמת וכן תניא פ"ק דערכין
גוסס נודר ומעריך · ואמאי מי עדיף אמירתו
ממסירתו להדיוט · אלא ודאי מתנתו וגיטו מועילי' :
וכן כמי מוכח ההיא דהניחו גוסס דאי עדיין חי
בשעת כתיבה והוא גוסס שמועיל הגט אלא דחיישי'
שמא כבר מת · וההיא דנפלו לו נכסי' כשהוא גוסס
איירי דאינו יכול לדבר כמו שפי' רבי' שמוא' והא דלא
נקט חולה או בריא שנשתתק משום דנקט מלתא ד
דפסיקא · דסתם גוסס אינו יכול לדבר · ועוד חולה
שנשתתק משתמא יתרפא וישתפה ואז יועיל מתנתו
ואכ"א קרא דיכיר למה לי · וגם רבי' חננאל שפי' כמי
נפלו כשהוא גוסס ואז אינו יכול לקנותם לפי שחשוב
שרוב גוססין למיתה לא רצה לומ' שלא בשביל שאינו
יכול לדבר ואי' דעתו מיושבת · אבל אם מדבר בטו'
ומיושב דעתו מתנתו וגיטו מועילין בטוב :
תנן פרק מי שאחזו לא תתיחד אלא בפני עדי' ואפי'
בפני עבד חוץ משפחתו מפני שלבו גס בה · דכיון
שהגט אינו נגמר עדיין עד שימות הוה ליה גט ישן ·
ותנן פרק הזורק ב"ש או' פוטר את הגט ישן · וב"ה
אוסרין · והלכ' כב"ה · כל שנתייחד עמה אח' שכתבו
לה גט קודם ולא נגמרו הגירושין · ואם גירשה בגט
ישן הגט פסול ולא תנשא לכתחלה · ואמכם כל אדם
שגירש אשתו בגט גמור וכמ' לא יתייחד עמה ושלאי
פ"ב דכתובו' אמ' המגרש אשתו לא תנשא בשכונתו :
ולוה ממנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא על ידי
אחר ואי אתו לדינא לקמן לא מזקיקנא ליה אלא נוקי
שלוחא ביניהו · ותניא באבל רבתי היא מס' שמחות

במה

במה דברים אמורי׳ שנתגרשה מן הנשואין · אבל
נתגרשה מן הארוסין נפרעת על ידי עצמה מפני
שאי׳ לבו גס בה ואינ׳ מכרת בקריבותיו וברמיזותיו :
תנן פרק המגרש ג׳ גטין פסולין · כתב בכתב ידו
ואין עליו עדים כו׳ · רבי אליעזר או׳ אעפ שאין עליו
עדים אלא שכתבו לה בפני עדים כשר · שאין העדי׳
חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם · ר׳ אליעזר
סבר עידי מסירה כרתי ומתיר לכתוב את הגט על
דבר שיכול להזדייף כדמוכח פרק כל הגט כתב
לגרש את הגדולה לאיגרש את הקטנה · ופריך הא
גדולה מכי מגרש · ומוקי לה בעידי מסירה ורבי
אליעזר היא · משמע דלר׳ מאיר דאמר עידי חתימה
עיקר בעינן שיהא מוכיח מתוכו של גט שיהא של
אשה זו ושל איש זה · ואם יש שתיהן שוות אין
מועיל אם אינו משולש ברורות · והא דתנן פרק
המגרש שנים ששלחו שני גיטין שוין נתערבו נותן
שניהם לזו ושניהם לזו · ופריך בגמ׳ הא דלא כרבי
אליעזר דהא לא ירע עדי׳ בהימנייהו מגורשה · משמע
אבל לר׳ מאי׳ אתי לי׳ שפיר דאין מוכיח מתוכו באיזה
גט מתגרשת אשה זו · וי״ל דהתם מיירי כשהשלישו
הרורות בגט יוסף בן שמעון בן ראובן ובשני יוסף
בן יעקב ושכחו שם זקניה׳ · ולכך לר׳ מאי׳ מתגרשו׳
שלכל מכירי השמו׳ נור׳ איזה גט של אשה זו · ומהתם
נמי מוכיח דלר׳ אליעז׳ עידי חתימ׳ לא מהני מידי בלא
עידי מסירה · דהא לר׳ מאיר דא׳ עידי חתימה עיקר
מועילי׳ כיון שמשולשי׳ ברורו׳ כדפי׳ ואפי׳ הכי קא׳ דלא
כר׳ אליעז׳ · ופ׳ האיש מקדש דתני׳ התקדשי לי בשטר
חוב ר׳ מאיר או׳ מקודשת וחכמי׳ או׳ אינה מקודשת ·
ומוקי לה פלוגתייהו באותיות נקנות במסירה · או
כרב פפא דא׳ שיכתוב וימסור · והשתא לימא דכולי
עלמא אית להו דרב פפא ופליגי בהא שראובן ק
קדשה בשטר חוב שנתן לו שמעון וכתב לו שטר
מתנה עליו שהיה בו עידי חתימה ולא עידי מסירה
לר׳ מאיר מקודשת שהשטר היה שלו · לחכמים לא
היה שלו כיון שלא היו עידי מסירה · אלא ש״מ לרבי
אליעזר דא׳ עידי מסירה הייכו אף עידי מסירה והוא
הדין עידי חתימה ולא היא · דפלוגתייהו לא הוי אלא
בשטר של קניין או בגט · אבל שטר זה שעושה על
שטר חוב אינו אלא לראיה בעלמ׳ דאלו לקניין הוא׳ך
שטר חוב נקנה על ידו · הלא מטלטלי׳ אינן נקנין אלא
בהג בהה · הלכך לכולי עלמא בעידי חתימה סגי :
ומכל מקו׳ קשה דתנן פ׳ גט פשוט כותבין גט לאיש

אף על פי שאין אשתו עמו · ופריך בגמרא ליחוש
לשני יוסף בן שמעון וממטי ליה לאתת חבריה ·
והשתא לר׳ מאיר לא פריך מידי דבעינן שיהא משולש
שיהא ניכר ומתוכו ומוכיח על מי הוא · ולרבינו
אלעזר נמי כיון דלא סגי בעידי מסירה הנהו ידעי
אם הוא אשתו · אבל אם לרבי אליעזר אף עידי
מסירה גרידא והוא הדין עידי חתימה גרידא אז
אתי שפיר ואו׳ ר׳ רבי׳ דרבי אלעז׳ דדוק׳ פריך דעידי
מסירה יטעו ויסברו שהיא אשתו כיון שיודעין ש
שאשתו של יוסף זה שמה רחל ויודעין שאשה זו ה
המקבלת גט זה שמה רחל יסברו שהוא אשתו ולא
מסקי אדעתייהו ביוסף בן שמעון אחר שיש לו אשה
בשמה של יוסף זה · ומשני זאת אומרת שני יוסף
בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין נשותיהן
אלא זה בפני זה · ולכך כשהוציא גיטה או
לגבות כתובתה או ליכשא ישאלו בית דין לעדים
שהיו בשעת מסירה אם היו שני יוסף בן שמעון ב
במעמד הגרושין · או לא תיישינן שמא יתננו
לאשת חברו : ויש מפרשי׳ דמשני לר׳ מאיר אתיא
ומוכיח שפיר הגט מתוכו כגון שיוסף בן שמעון
חברו חתם בגט וזהו פי׳ של זה בפני זה כשיוסף בן
שמעון מגרש אשתו הרי חברו חתום בגט :

קלא **השתא** פי׳ רשי׳ לרבי מאיר עידי חתימ׳
דווק׳ אבל עדי מסירה לא מהני
מידי · ולר׳ אליעזר עידי מסיר׳ דווק׳ · אבל עידי חתימה
או׳ מועיל והלכה כרבי אליעזר אף בשטרו׳ וכל שכן
בגטין כדאמרינן פרק המגרש · רב אמר הלכה
כרבי אלעזר בגיטין · ושמואל אמר אף בשטרות ·
והלכה כשמואל בדיני כדאיתא פרק יש בכור וכן
פרק קמא גבי שטר פרסיאה קאמ׳ דגבי משעבדי
על ידי עידי מסירה׳ וכן פרק מי שהיה נשוי גבי שני
שטרות היוצאו׳ ביום אחד ואמ׳ שמואל שודא וקא׳ כר׳
אליעזר · וגם בעובדא דאימיה דרב חמא דכתבינן
לנכסיה בצפרא כו׳ · וקאמר דרב נחמן אמר אף
שודא עבדי · והלכה כרב נחמן בדיני · וגבי
גט פירשו רבינו שמואל ורבינו תם דמודה ר׳ מאיר
אף על גב דעידי חתימה כרתי צריך עידי מסירה
מטעם דאין דבר שבערוה פחות משנים · וגבי
שטר · מכר או מתנת קרקע הניקנית באותו שטר
פירוש רבינו תם דמודה רבינו אליעזר דכמו דעידי
מסירה גרידא מהני כמו כן מהני עידי חתימה ב
גרידא כופי׳ בלא עידי מסירה כיון שהשטר טוב

וראוי לקנות בו אם מכרו בינו לבין עצמו מועיל
שכיר אם מודה שמכרו לו דהודאת בעל דין כמאה
עדים דמו · אבל גט לא שייך טעם זה :

פסק

זה סדר הג״ט

צריך שיקח הבעל משלו הקלף דיו וקולמוס וימסרנו
לסופר ואם אין לו יקננו הבעל · דהא בעינן ככתב ·
וה״ה אם כתבו הסופר בקלף שלו במנו׳ הבעל שהוא
כשר · ובלבד שיתננו אחרי כן לבעל להיות שלו ·
כדתנן פרק הכותב בטופסי גיטין צריך שיניח כו״ג
משמע שהסופר כותבו בקלף שלו · אבל עדיף
טפי ליתנו לבעל תחלה כדי שלא ישכח הסופר ל
ליתנו אחריכן לבעל · ואם הקולמוס מאחרים אינו
פסול בכך · שהבעל הקולמוס אין בגט בשביל כך
כלום כיון שלא נשאר כלום מן הקולמוס בגט כמו
שנשאר מן הדיו · ויצוה הבעל לסופר בפני עדים
כשרי׳ שאי׳ קרובין זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ויאמ׳
בפניהם לכתו׳ גט לאשתו עד שיהא טוב לדעתו או
לדעת החכם שיש בעיר ואם הסופר או׳ קרוב שני
בעד אחד עמו · וצריך שני עדים שיכתבנו בפניהם
לשמה שיודעין שכותבין לשם פלונית אשת פלוני ·
ואחרי כן יאמר הבעל לעדים כשרים לחתום בגט ·
והסופר אינו יכול להיות אחד מעידי חתימ׳ דחתם
סופר ועד פסול כדפרי׳ לעיל בשמעת׳ דהו׳ אמרו ·
ואע״פ שהם שלש כתות עדים שצוה הבעל לסופר
לכתוב ועידי כתיבה לשמה ועידי חתימה אין בכך
כלום ולא מקרי חצי דבר כיון שכל כתובת מעידה
כל מה שצריך לראות בשעה ראייה דומיא דשלש
כתו׳ דעידי חזקה דכל אחת ואחת ראת בכל פנים
כל מה שיכולה לראות · ולא כפי׳ רב אלפס
דמפרש התם דהו׳ קרוי חצי דבר משום שעדות של
כתובות מועיל לענין פירות · ואולם לאפוקי כפשיה
מפלונת׳ טוב הדבר לעשות הכל בבת אחת שיאמ׳
לסופר בפני עדים כשרי׳ לכתוב גט לאשתו · ואות׳
עדים יהיו בשעת כתיבה ויאמ׳ להם הסופ׳ שיכתבו
לשם פלונית אשת פלו׳ ולאותן עדי׳ יאמ׳ להם הבעל
שיחתמו בגט · ואם עד בשע׳ כתיבה נראה שהוא
כשר · דמסתמ׳ כיון שהבעל צוה לסופר בפני עדים
לכותבו מסתמא כתנו לשמה בהכשר · ואפילו אין
מכיר כתיבת הסופר דרוב בקיאי׳ הם ולא הצריכו
חכמים להיות בשע׳ כתיבה כי אם לשליח המוליך
גט לאשה שיכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם

שלא יוציא הבעל לעז על הגט · אבל כשהבעל
עצמו נותנו אין לחוש שמא כתבו הגט שלא ל
לשמה · דאיים לחוש שמא טעה הסופר או הבעל ·
אם כן הוא עצמו שהביא הגט אמאי אינו צריך
לומר בפני נכתב ובפני נחתם · אלא ודאי אין לחוש
שמא טעה דרוב בקיאין הן · ובשליח הולכה דווקא
הצריכו רבנן שלא יוציא הבעל לעז · אבל בגרושין
שהבעל עצמו עושה אין לחוש · אבל אין להבי׳ ראיה
שאין צריך עדים בשע׳ כתיבה מדאמרינן גבי חרש
שוטה וקטן הכותבין גט צריך גדול עומר על גביו
דמשמע הא כשכותבו פקח אין צריך · זה אינו ·
דאיכא למימר דהכי פי׳ צריך גדול עומד על גביו
המלמדו כל שעה לעשות כל דבר ודבר לשמה · אבל
מהוא עצמו שמביא גיטו שאין צריך לומ׳ בפני נכתב
ובפני נחתם משם היא ראיה ומסתמ׳ סברא דרייני
מגמר גמירי · ואע״פ טוב הדבר להיות עדי׳ בשעת
כתיבה · וכן עמא דבר · ויחתמו עדים למטה ולא
ירחיקו מכתיבת הגט יותר מריוח חלק שטה אחת ·
ויחתמו בראש השטה שלא יהא חלק מימין חתימתן
בגליון כדי שיוכלו לכתו׳ פלו׳ לוה מפלו׳ מנה ואחריכ׳
יניחנו עד שיהי׳ יבש שלא יהא קרוי יכו׳ להודייף ואח׳
כן יתננו ליד האשה בפני עדים ותהא ידה פתוחה
עד שיניח הבעל הגט מאליו ויאמר לה הבעל בשע׳
כתיבה התקבלי גטך ותהא מגורשת ממני ותהא
מותרת לכל אד׳ ויקראו העדי׳ או יעיינוהו בטו׳ בשע׳
כתיב׳ שזהו הגט שחתמו בה ואותו שכתב׳ בשבילה ·
ותימא היאך מצטרפין להכשי׳ הגירושי׳ העדי׳ שראו
שעשא הבעל שליח להולכה והעדים שראו מסירת
גט לאשה לר׳ עקיבא דאמר דבר ולא חצי דבר דהכי
והכי צריכי אהדדי והוי חצי דבר אי צריכי לעידי ב
ביאה וכל המשניות דהמביא לא מסתבר דהוו כלהו
כר׳ עקיבא · וכשהגט ביד האשה והוא חתום יכולה
ליכנס באותו גט או לגבות כתובתה בלא הבאת
עידי מסירה לב״ד אע״פ שכרי׳ עידי מסיר׳ שראו שבא
ליד האש׳ בתורת גירושין לר׳ אלעזר · ושמא אפי׳ כשיש
עידי חתימ׳ כדפרי׳ לעיל · מכל מקו׳ אינן צריכי׳ לבא
לב״ד · דכיון שהגט ביד האשה חתו׳ יש לי לומ׳ שבא
לידה בהכשר וכמשפט עידי מסירה וכדתנן פרק
השולח אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון
העולם · ומוקי לה כר׳ אלעזר וזהו תקון העולם שלא
תהא צריכ׳ להביא עידי מסירה לב״ד · דלר׳ מאי׳ צריך
עידי חתימ׳ ואינו תקון העולם וגם לרידי׳ כ״ש שאינה
צריכ׳ להבי׳ עדי׳ שהיו בשע׳ מסיר׳ כדי ליכנ׳ כיו׳ שהוא

כמשפט · ומינה יש ללומר שכמו כן אינה צריכה להביא עדים לב"ד עדי' שצוה הבעל לסופר לכתוב ושנכתב' לשמה · וראיה כמי שמביא גט ממדינת הים שאינה מביאה עדי' שצוה הבעל לסופר לכתו' לשמ' · והא דאמרי' פ' התקבל צריכין שני כיתי עדים אחת שאומר' בפנינו אמרה לשליח להתקבל ואחת אומר' קבלה בפנינו את הגט וקרעו היינו משו' שאין הגט לפנינו שנקרע וליכא שום הוכחה שקיבל · אבל אם קבל ביד האש' חתום מסתמ' בהכשר בא לידה וכן אם הוא ביד שליח שלה אינו צרי' רק שעשאתו האש' שליח לקבלה ונאמן מכאן ואילך לומר שלגרושין נתנו לו הבעל · ואפילו מאן דאמר פרק התקבל בעל נאמן לומר לפקדון נתנו לה ולא לגרושין · ומפרש ר"ת דוקא היינו כשהבעל והאשה במקו' אחד כדמפר' טעמ' · דאם איתא דלגרושין יהבה לידיה הוה יהיב ולא לשליח : ספר תרוכין צריך לכתוב קודם שיטה אחרונה · והטעם דאבעיא להו פרק המגרש אי בעינ' ודן דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין כרבי יהודה דלא ליהוי משמע דבדיבורא מגרש לה כדמפר' טעמ' הת' · ולא אפשיט' · אם דבר עיקר הוא והרי אין למדין משטה אחרונה · אם צריך לכתבו מקודם לכן דשמא בא ליד האשה בלא ודין דהוי ליכי מנאי כו' · והוא הנשיפה אותו בשיטה שבין העדים לכתוב · א"כ היה פסול דשמא היה צריך לכתוב ודן · ומהאי טעמ' אומר ר"ת שאין לכתו' קיום מחקי' ולא תלויות בשטה אחרונה בכתובות ולא בשטרות כי אם לפני וקנינא מיניה · אף על פי שהורגלו לכתוב בסוף השטר שריר וקים · והיינו טעמא דשמא בא ליד בעל השטר בלא שריר וקים ומחק למעלה חובתו וכתב קיום מחקים בשיטה חלק שבין עדים לכתב וכתב אחרי כן שריר וקים · אמנם העולם רגילין לכתוב קיום מחקים בשטה אחרונה · ונראה כשעושין כן סוברין שלמדין שפיר משטה אחרונ' וסומכין על מה שכתו' אחריכן שריר וקים · ולכך נמי היו כותבין שפיר ודן דיהוי ליכי וכו' · ספר תרוכין בשיטה אחרונה אע"פ שהוא עיקר הדבר · דשמא צריך לכתוב ודן דיהוי · א"כ סוברין העולם שלמדין שפיר משיטה אחרונה וסומכין על מה שכתוב בסוף כדת משה וישראל · וקשה למו רבי' היאך הורגלו לעשות כן · הלא שטר כשר בלא שריר וקים מלבד גט מקושר · אבל בפשוט כשר מדאמרינן התם אין למדין משיטה א

אחרונה · דאי גט פשוט פסול בלא שריר וקים אמאי אין למדין משיטה אחרונה · וכיון דהכי הוא נחוש שמא בא השטר ליד בעליו בלא שריר וקים · כי כשר והגון הו' בכך ואחרי כן מחק למעלה חובתו והניח דבר אחר למעלה וקיימו בשיטה אחרונה בחלק שבין העדים לכתב · וכתב אחרי כן שריר וקיים והשיב לו ר"ת כי כיון שהורגלו העולם עכשיו לכתו' שריר וקים יהא השטר פסול אם לא נכתב בו · א"כ לא חתמו העדים עד שנכת' בשטר שריר וקים ולכך למדין שפיר בקיום מחקי' שבשטה אחרונ' כיון שיש אחרי כן שריר וקים · וכן ספר תרוכין בגט או קיום מחקי' בגט בשטה אחרונ' כיו' שיש בסוף כדת משה וישראל · ואת"ה הלא גם בימי חכמי התלמוד היו כותבין כדת משה וישראל כדתנן במס' ידים שהיו כותבין המושל עם מש' בגט · ואעפ"כ סובר התלמוד שאין למדין משטה אחרונה · יש לומר שלא היה כתוב בסוף הגט והכי משמע במשנה · אבל עכשיו תקנוהו לכתוב בסוף הגט · ואמנם לא סמך ר"ת על זה שכתב ואמר שאין לעשות קיום מחקים כי אם לפני וקנינא בשטרות ולפני ודן בגט · מיהו נכון שלא לעשו' שום קיום מחקים בגט · ואי עביד תרי שריר וקים פסול · או אם מחק השריר וכת' עליו דבר אחר וקיימו בשיטה אחרונה וגם כת' אחרי כן שריר וקים פסול · כדאית' פרק גט פשוט דאין עושין מחק במקום שהיה ראוי לכתוב שריר וקים · וביום הגט ואגרת שבוקין וגט פטורין כדת משה וישראל להוי כמו חזרה מענינו של שטר ויכתבנו בשיט' אחרונה · ואם השטה ארוכה יותר יכתוב אותיות רחבות · וימלא כל השיטה מכתיבה כמו שאר שיטין · ולא ישיים הגט באמצע השטה · והטעם דאין למדין משיטה אחרונה כדאיתא פרק גט פשוט משום עדי' שהרחיקו חתימת ידם מן השטר שיטה אחת כשר · ובאותה שיטה של חלק יכול לזייף מה שירצה · לכך אמרו אין למדין משטה אחרונה כי אם חצי שיטה · א"כ אם יחתמו העדים בחלק שבחצי שני של שיטה אחרונה טוב לא נלמוד משיטה שלפני חצי שיטה אחרונה שכיון שהיא סמוכה לעדים לחוש שהוסיף בעל השטר בין עדים לכתב ונמצאת שבטלת ודן דיהוי ליכי מנאי באותה שיטה ואותו דבור הוא דבר עיקר כדפר' לעיל · דלא אפשיט' בעיא פרק המגרש אי צריך ודן או לא · ואם יחתמו עדים תחת הכת' של שיטה אחרונ' יש לחוש שמא תמלא עוד חצי שיט' חלק

ותוסיף

ותוסיף עוד שיטה אחרת שלימה בין העדים לכתב וילמדו מן החצי שיטה שהוסיפה שהיא קודם ה האחרונה · וכשהעדים חותמין יחתמו זה תחת זה בתחלת השיטה · דאי זה אחר זה שמא יהא ריוח חלק בגליון לכתו׳ לפלני בפניכו לוה פלו׳ מנה והוה ליה שטר הבא הוא ועדיו בשטה אחת כשר ויחתוך כל שלמעלה · ניהו אומר כי כמי ליכא אלא עד אחד וכתוב לפניו אני החתום חייב לפלו׳ מנה וזוכיא עליו כתב ידו · ואם הגליון קצר כשר :

תופס הגט

בכך ובכך בשבת בכך וכך יומ׳ לירח פלו׳ שנת כך וכך לבריאת עולם · למניין שאנו מונין כאן בכרך פלו׳ דיתיב על נהר פלו׳ אנא פלוני המכונה פלו׳ בר׳ פלוני שנולדתי בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני ו ועכשיו אני דר בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני · והנני עומד היו׳ במקו׳ פלו׳ דיתיב על נהר פלו׳ צביתי ברעות נפשאי בדלא אניסנ׳ ושבקו׳ ופטרית ותריכי׳ יתייכי ליכי לית אנת אנתתי פלו׳ המכונה פלונית בת ר׳ פלו׳ המכונ׳ פלני שנולדת בכרך פלו׳ דיתי׳ על נהר פלו׳ ודרה עכשיו בכרך פלו׳ דיתיב על נהר פלו׳ והוי׳ אנתתי מן קדמת דנא וכדו פטרית ושבקי׳ ותריכית יתייכי ליכי די תיהוויין רשאה ושלטאה בנפשייכי למהך להתנסבא לכל גבר דיתיצביין · ואינש לא ימחה בידייכי מן יומא דנן ולעלם והרי את מותרת לכל אדם · ודן דייהוי ליכי מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פיטורין כדת משה וישראל :

אמ׳ אביי האי מאן דכתיב גיטא לורכיה וו׳ אחרונה של וכדו דלא לשתמע וכדי ·

וכן נמי לורכיה ויו שבאמצע שיבוקין תרוכי׳ פיטורי׳ דלא לשתמ׳ שביקין תריכין פיטירין וקאי אשאר נשי׳ בעלמ׳ דתיהוויין דתיצביין תלתא יודין סמוך לנון · ובמכתב רבי׳ יוסף טוב עלם כתוב עוד שתי יודין אחרות אחת סמוך לדלית ואחת סמוך לתיו זהו ח חמשה יודין בכל תיבה ותיבה · ולכתו׳ למהך בלא יוד אחרי הלמד דלא לשתמע לי מהך · ולירחיק רגל שמאלי של הה״ מגגו דלא לשתמע למחך לשון חוכא · ולכתו׳ להתנסבא · ולא לכתו׳ לאתנסבא דלא לשתמע לא יתנסבא ב׳ תיבות · ולכתוב ודן בלא יוד דלא לשתמע ודין דינא · ולא לכתוב ואגרת ביו״ד אלא

ואגרת בלא יו״ד

פרק התקבל · תנן נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גטה רבי יהודה אומ׳ אביה ולא היא · פי׳ רש׳י דווקא נערה · אבל קטנה אפי׳ לרבנן אביה ולא היא כשים לה אב׳ ופרק האיש מקדש תנן נמי פי׳ כן מתחלה · והא דקא׳ רבנן בגמ׳ רבנן סברי יד יתירא זכי לה רחמנא היכו דכשהית׳ קטנה לא היה לה רק יד אביה וכשנעשית נערה נ׳ ניתוסף לה יד עצמ׳ עם יד האב׳ ור׳ יהוד׳ סבר במקו׳ יד אביה יד דידה לא כלום היא ואפי׳ בנערות · ושוב קניה רש׳י פרק האיש מקדש דהוא הדין לקטנ׳ דהא פליגי בנערה להודיען כחן דרבי יהודה וכן עיקר · וכן נר׳ מדפריך פ״ האיש מקדש לרב נחמן דאמ׳ אין נערה עושה שליח לקבל את גיטה מיד בעלה מהא דתניא קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה · ע״כל רבי יצחק בר שמואל מ״כ :

ושליח להולכה המביא גט לאשה אינו צריך לא חתימת ב״ד ולא חתימת עדים ל להודיע שעשאו שליח הבעל להולכה כי הגט שבידו מוכיח כן · תדע שהמביא גט ממדינת הים אם יש לו חתימת עדים או חתימת ב״ד שהו׳ ידוע על ידי כן שעשאו שליח להולכה למה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכן מביא גט בארץ ישרא׳ אם ידוע על ידי חתימת עדים או ב״ד שזה הגט שולח הבעל ל לאשתו אפילו כשיבא הבעל ויערער למה יתקיים בחותמיו ואם אין ידוע על ידם שעשאו שליח להוליך זה הגט הרי זה כמאן דאמ׳ דליתיכהו ואי׳ חתימתם מועלת כלום וא״כ אין המביא גט צריך שום עדות שעשאו הבעל שליח להולכה · ויש תימה על מה שכתוב בתיקון שטרות שטר הרשאה כששולח גט לאשתו ממקו׳ אחר · כי נר׳ שאין צריך כרפרי׳ · ויש תימה שסיי׳ וקניכ׳ מן פלו׳ בן פלו׳ לפלני בן פלני בכל מה דכתו׳ ומפורש לעיל במנא מה קניין שייך התם · ונראה לי כי לא הוצרך לתקן כתיבת הרשאה על כך אלא לפי שכתב בה שנותן לה הבעל רשות לשליח לעשות כמה שלוחים ולא יקפיד אפילו לא יחלה ולא יאנס · אבל שליח לקבל יושיבו ב״ד אנשים כשרים והגונים שאין קרובין זה לזה לא לבעל ולא לאשה ולא לאיש הזה שהוא שליח לקבלה · שים לו רשות לקבל הגט ולהבי׳ שטר חתימתן ויראה להם הבעל את הגט ויקראוהו קוד׳ נתינה ויחזירוהו לו ויתקיקוהו לבעל לבטל כל מודעי דאית ליה ויתנהו ליד שליח

שליח קבלה ואמר לו התקבל גט זה לפלונית בת
פלו' אשתי המכונה פלונית כך וכך והרי היא מותרת
לכל אדם · ולא יטיל בו שום תנאי והם יכתבו בכך
וכך לחדש פלו' שנת כך וכך לבריאת עולם למנין
שאנו מונין כאן בפלונית מתא דיתבא על נהר פלו'
אנחנו ב"ד חתומי מטה במותב תלתא הוינא ובא ל
לפנינו פלו' בן פלו' המכונה פלו' כך וכך דמפלו' מתא
דיתבא על נהר פלו' וגירש את פלונית בת פלו' אשתו
המכונה כך דמפלו' מתא דיתב' על נהר פלוני ונתן
גיטה ליד פלונית בן פלוני שעשאתו בעדים שלוחה
לקבל גיטה מיד פלוני בן פלני בעלה ואמר לו ה
התקבל גט זה לפלונית בת פלו' אשתי המכונה כך
והרי היא מותרת לכל אדם · וקודם נתינתו בטל כל
מודעי דהוו ליה ולא נתן שום תנאי בגירושין · אלא
גירשה גירושי' גמורי' והגט קרינן וראינוהו כשר כדת
והלכה · ומאחר שראינו גירושי פלוני בת בעלה
שנתן גיטה ליד שלוחה לקבלה כתבנו לה שטר זה
להיות בידה לזכות ולראיה שריר וקים · ואף על פי
שכתבתי שאין צרי' הכרת חתימת ב"ד שניתן הגט
בפניהם ליד השליח קבלה כל זמן שלא יבא הבעל
ויערער טוב להחתים חכמים טובים והתומ' וידועים
שתהא חתימתם נכרת יותר לרבו' כי היכי דאי אתי
בעל ומערער יהא נקל לקיים חתימתם · וגם אם
בעל יודע לכתוב עוד טוב שיכתוב עוד תחת · ח
חתימתן כך · אני פלו' החתום למטה המכונה כך
ודר עכשיו בפלונית מתא דיתבא על נהר פלוני ב
גירשתי את אשתי פלונית בת פלוני המכונה פלונית
דמפלו' מתא דיתבא על נהר פלו' וגירשתיה בפלוני'
מתא דיתב' על נהר פלו' בפני ב"ד פלו' ופלו' החתומים
בשטר שלמעלה וגרשתיה גירושי' גמורין בבטול כל
מודעי ובלא שום תנאי ככל הכתו' בשטרם וחתימתן
אמת היא · ובעבור כי הכל אמת כתבתי גם
אני כתב ידי לראיה ולזכות שלא יהא לי פתחון פה
לערער על דבר זה כלל · כי שטר ב"ד החתומים
למעלה וחתימותיהם אמת שריר וקים · פלו' ב"ר
פלוני · וכן עיקר · וכן נראה מדפריך פרק האיש
מקדש לרב נחמן דאמ' אין נערה עושה שליח לקבל
גיטה מיד בעלה מהא דתני' קטנה שאמרה התקבלי
גיטי אי' גט עד שיגיע לידה · הא נערה הרי זה גט ·
ומשני בשאין לה אב · אבל מעיקרא ס"ד דיש לה אב
ואפי' הכי קתני עד שיגיע גט לידה · ש"מ דאם הגיע
גט לידה מגורשת · והא דקאמר פרק התקבל
לרבנן יד יתיר' זכה לה רחמנא · היינו שמוסיף לה

הכתוב יד אביה על יד עצמה דיד עצמה עיקר שיש
לה בבגרות' ולא ניתן לה יד האב להסיר כח ידה ·
אבל ר' יהוד' סבר דלהסיר כח ידה נותן לה יד האב
במקום יד אביה יד דידה לאו כלום היא · וכל
הדין הזה בקטנה שהגיע לפעוטו' שיש לה שכל
אבל קטנה קודם לכן לא דאינה יודעת לשמור גיטה
ותנן בסיפא פ' התקבל וכל שאינ' יכולה לשמור גיטה
אינ' יכולה להתגרש · פי' רש"י אפי' ע"י אביה דהא שוט'
היא ואמ' ר' יצחק ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה
חוזרת יצאת זו שמשלחה וחוזרת · במס' יבמות פרק
חרש · עכ"ל ור"ת מפרש דעל ידי אביה מתגרש' אע"פ
שאינה יודעת לשמור גיטה קוד' שהגיעה לפעוטות ·
והורה כן הלכה למעשה · דהא פרק חרש מפר' ר'
ינאי טעם אחר על שוטה משום דכתיב ונתן בידה
מי שיש לה יד לגרש את עצמה · יצתה זו שאין לה
יד לגרש את עצמה · ולפי אותו טעם · שוטה שיש
לה אב מתגרשת על ידי אביה מן התורה · שהרי יש
לה יד אביה שהיא כידה · דאפילו היא פקחת אביה
מקבל גיטה לרבנן בין היא בין אביה ולרבי יהודה
אביה ולא היא · ותנא דבי רבי ישמעאל דמפיק
לה מושלחה לא פליג · אלא בהא דנפקא ליה מקרא
אחרינא · אבל משמע דליכא מידי אחרינא ביניייהו ·
ויש ליתן טעם דכיון שיש לה אב משלחה ואינה ח
חוזרת היא שאביה משמרה מלחזור · ועוד הביא
ראיה מן הירושלמי דבהדיא קורא אותה שיש לה
אב יכולה לשמור גיטה · הואיל וכן הוא מתגרשת
בקבלת אביה לכולי עלמא · דהא לא מצריכנן
הכא אלא שתהא יכולה לשמור גיטה · והכי איתא
בירושלמי פרק חרש דקאמר כשתטית לא יוציא ·
דבי ר' ינאי אמרי מפני גרירה פי' שנגררת אחר כל
אדם ונוהגי' בה מנהג הפקר · ור' זעירא ורבי ירמיה
אמרי תרווייהו שאינה יכולה לשמור גיטה · רבי
נחמיה בשם רב יוסף את' תלת · פי' תלת מילי איכא
ביניייהו · עבר וגירש מאן דאמ' מפני גרירה אסור ·
ומאן דאמ' מפני שאינ' יכולה לשמור את גטה · יש לה
אב יכולה לשמור את גיטה ועוד שפעמי' שוט' פעמים
חלומה · מאן דאמ' מפני גרירה אסור דבשעה שהיא
שוטה נגררת לזנות · ומאן דאמ' שאינ' יכולה לשמור
גיטה · זו יש לה אב עתי' שיכולה לשמור גיטה ונכר'
שחסר מן הירושלמי דהא אין כאן אלא תרי מילי ·
ויש להיות כך עבר וגירש · מאן דאמר מפני גרירה
מותר · פירוש כיון דליכא אלא איסורא דרבנן שלא
ינהגו בה מנהג הפקר · לכך אם עבר וגירש

ונירש הוי הגט גט · מאן דאמ' שאינה יכולה לשמור גיטה אסור · פי' מדאורייתא אין הגט גט · ועוד איכ' בינייהו יש לה אב · מאן דאמ' מפני גזירה אסור לכתחלה שלא יכול' לשמרה מהפקר · למאן דאמר שאינה יכולה לשמור גיטה כיון שיש לה אב יכולה לשמור את גטה כיון שהיא קטנה או נערה · וקשה · הא דאמרי' עבר ונירש לר' ינאי מותר משום גזירה של הפקר · אי מיירי באין לה אב היכי שרי · הא אמרינן פרק חרש היכא שאינה יכולה לשמור גטה אינה מתגרשת לר' ינאי משו' דכתי' ונתן בידה · ינתה זו שאין לה יד · והתם מיירי באינה יכולה לשמור גטה דהא קאמ' בירו' לר' זעירא דאמ' טעמא שאינה יכולה לשמור גיטה עבר ונירש אסור בדיעבד :

ואי מיירי בירושלמי בשיש לה אב · ולכך כי עבר ונירש שרי דיש לה יד על יד אביה · אם כן מאי קאמר עוד איכ' בינייהו יש לה אב · אי לכתחלה בין למר בין למר אסו' · ואי בדיעבד הא כבר אמ' עבר ונירש איכא בינייהו · ותו כי עבר ונירש כיון שיש לה אב הלא פירשנו לדברי ר"ת דלכולי על' שרי דכמו לרבי ינאי דמוקי טעמ' משום יד שרי כי יש לה אב · כמו כן לר' ישמעאל דאביה שומרה מלחזור · ומסתמא ר' זעירא לא פליג בהא · ונראה לומר דעבר ונירש דקאמ' מיירי בא' לה אב · ואתי שפיר שפיר הא דקאמר בתר הכי יש לה אב איכא בינייהו ולכתחלה · דלר' ינאי אסור ולר' זעיר' שרי וזהו סיועא לר"ת דכי יש לה אב לכולי על' שרי בדיעבד · ואף דבי ינאי דאסר לכתחלה היינו בסוט' ומשום הפקר אבל בקטנה לא · אבל יקשה על עבר ונירש מר' ינאי אמר רבי ינאי כרפרי' · ואין זה כל כך קשיא אם סתם התלמוד דירושלמי דאמר לרבי ינאי שרי בדיעבד אם חולק על סתם תלמוד דידן דאמר דלר' ינאי אסו' אף בדיעבד כיון שלא מכינו דברי ר' ינאי גופיה שיחלקו דבריו על זה דר' ינאי דאמ' פרק חרש דאותה שאין לה יד אינה מתגרשת מיירי ב בקטנה שאין לה אב · אבל סוטה גדולה יש לה יד שפיר ומשום מנהג הפקר אסור לכתחלה מדרבנן ובדיעבד שרי לדברי הירושלמי ולתלמוד דידן אינו גט מן התורה כיון שאינה יכולה לשמור גיטה :

וקנת קשה דאכתי איכא בינייהו יודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור את עצמה דאמרי' פ' חרש דאינ' מתגרשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר · וי"ל דהא דקאמ' התם באינה יודעת לשמור גיטה ולא עצמה כשיש לה אב איכא בינייהו חשוב כמו שאין לה אב ויודעת לשמור גיטה ולא עצמה דלר' ינאי אסור ל לכתחילה דלר' זעירא שרי דיש לה אב לעולם חשוב כיודעת לשמור גיטה ומאי טעמ' כי פריך פרק חרש אי אינה יודעת לשמור גיטה ולא עצמה וכי מתגרש' דבר תור' · והאמ' ר' ינאי כו' הוה מצי לתרץ כשיש לה אב אלא היינו כמי הא דמתרץ ביודעת לשמו' גיט' ולא עצמה · דהיינו כמי אינה יודעת לשמור גיטה ויש לה אב · ועוד קשה דבפרק חרש משום דכלהו מודו גזירה דמנהג הפקר · וי"ל דר' זעירא דירושלמי ודאי לא סבר לה אלא מתגרשת לכתחלה כיון ד דיודעת לשמור גיטה אף על פי שאינה יודעת לשמור עצמה : ומתניתין דכשתטית לא יוציא מוקי לה באינה יודעת לשמור גיטה ולא את עצמה ולא דייק במאי דלא קתני עולמית כדקתני גבי כשטה הוא · ואין לפרש דגזירה דאמ' בירושלמי היינו שמשלחת וחוזרת והשתא כגרוש כמו שכתוב בירושלמי בלא הגהה עבר ונירש מאן דאמ' משום גזירה אסור · וקשה על זה דר' ינאי קאמ' טעמא משום גזירה · ור' ינאי גופיה דריש פ' חרש מונתן בידה · ועוד דתיקשי הוא לומר דמשום דמשלח' וחוזרת לא יועיל הגט מן התורה · בפעמים שוטה ובפעמים חלומה : אם מקבלת כשהיא חלומה למה יגרע בשביל חלייה ושטותה שיהיה לה לאחר זמן · ועוד דעל כרחך צריך להגיה בירושלמי דהא קתני תלת מילי איכא בינייהו ולא חשיב אלא תרי · וכר' שיש לדקדק כמו שפר"ת · דאי אמרת בשאינ' יודעת לשמור גיטה אינה מתגרש' על ידי אביה כמי א"כ לענין קדושי' כמי לא תתקדש דוינתה והית' כתי' דאיתקש יציאה להויה · וקנת קשה לפירושו דמשמע האי דסיפא כל שאינה יודעת לשמור גיטה מיירי בקטנה שיש לה אב דומי' דרישא פ' חרש בפלוגת' דר' יהודה ורבנ' בנערה או קטנה שיודעת לשמור גיטה כיד אביה דמי או לא · ומשמע כמי דאתי' ככולי על' · ולפירושו ביש לה לא אב לא מתוקמ' אלא כרבנן · ולכך כיון שאינה יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת בידה אלא ברשות אביה : אבל יודעת לשמור גיטה מקבלת גיטה בלא רשות אביה · דאי לר' יהודה אי על ידי אביה אפילו אינה יודעת לשמור גיטה מתגרשת היא לפי' ר"ת · ואי על ידי עצמה אפילו יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת · אבל באין לה אב מתוקמא שפיר כרבי יהודה :

קלב בללו של דברי · נערה שיש לה אב וקדשה אביה לאיש אחר ועדיין לא נשאה אם בעלה מגרש' יכולה לקבל גיטה לרבנן בלא רשות אביה אבל אם קטנה לפירוש ר"ת ראשון אביה ולא היא ולפירוש אחרון אפילו קטנה מקבלת גיטה בלא רשו' אביה ואם מת אביה לאחר שנתארס' או נשאת דהשת' יתמה מרשו' האב אז לכל הפירושים מקבלת גיטה בידה שפיר ואפילו היא קטנ' כדתנן פ' התקבל קטנה שאמר' התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה ודייק הא הגיע גט לידה מגורשת ולכל הפחות מיירי באין לה אב אבל שליח לקבלה אינה יכולה לעשו' ואפילו היא נער' כדאמ' רב נחמן פ' האיש מקדש אין הנערה עושה שליח לקבל גיט' מיד בעלה וביש לה אב דאם אין לה אב או יש לה אב אבל אם נשוא' היא דהשת' יתמה מרשות האב נער' עושה שליח ולא קטנ' כדאמרי' התם קטנ' שאמר' התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגי' ליד' הא נער' הוי גט ומוקי לה באי' לה אב אבל דיני' אלו מיירו דוק' בהגיע' לפעוטו' שיש לה שבעה שני' וכדאמ' רבא פ' התקבל הפעוטו' מקחן מקח וממכרן ממכר וכנגדן בקטנ' מתגרשת בקדושי אביה אבל קוד' שהגיעה לפעוטו' אם אין לה אב שמת אחר שנתקדש' או שנשאת אינה יכולה להתגר' אבל אם יש לה אב ועדיין היא ארוסה אז אפילו היא קטנ' ביותר יכולה להתגרש ע"י אביה לפירוש ר"ת כדמשמ' פ' חרש וכדמשמע בירוש' ומיהו בקטנה כשוטה שלא הגיעו לפעוטות בת שבע' ואינה יכולה לקבל גיטה ואינה יודעת לשמור גיטה נראה לרבינו תם דאין אביה יכול לקבל גיט' דכיון דנשאת אין שוב לאביה רשות בה ואין יד אביה חשוב לה יד וגם לטעם דמשלחה וחוזרת יש לומר דאף על פי פיר' רבינו תם דאי יש לה אב מוכעת מלחזור · הא כיון שנשאת ואין לו רשות בה ולא אבידא ביה והוייא ליה משלחה וחוזרת דאינה ברשותו מלעכב' מלחזור כך פירש לנו הרב רבי ברוך בקדושין:

וזהו טופס הגט

בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך לבריאת עולם למניין שאנו מונין כאן בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני אנא פלוני בר' פלוני המכונה פלוני הדר בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני והנני העומד היום בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני צביתי ברעו' נפשאי בדלא אניסנה ושבקית ופטרית ותרוכית יתייבי ליכי אנת אנתתי פלוני המכונה פלנית בת ר' פלוני הדר' בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני ועכשו את עומדרת בכרך פלוני דיתיב על נהר פלוני דהוית אנתתי מן קדמת דנא וכדו פטרית ושבקית ותרוכית יתייבי ליכי דיתיהויין רשאה ושלטאה בנפשייבי למהך להתנסב' לכל גבר די תיצביין ואינש לא ימחא בידייכי מן יומ' דנן ולעלם והרי את מותר' לכל אדם ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין

בדת משה וישראל

ז א וס ז

תנו רבנן מצות חליצ' בשלשה שיודעין להקרותו כעין ד דייני' ר' יהודה או' בחמש' ומסקנ' הדר ביה רבי יהוד' רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עביד עובדא בחמש' והא הדר ביה רבי יהודה לפרסומי מלתא בעלמא אמר רב כהנא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה אמר לי תא וסק לזרדא דקנה לאצטרופי בחמשה לפרסומי מלתא בעלמא הלכך צריך דייני מבוררין לחליצה לפרסומי מלתא ושלא יהו קרובים זה לזה לא ליבם ולא ליבמה וצריך שיאמרו תחלה נלך למקום פלוני כדי לחלוץ שם ש שצרי' לברר המקום לשם חליצה כדאמר רבא צריכי דייני למקבע דוכתא דכתיב השערה אל הזקנים · ובספרי תניא ועלתה יבמתו צריכין שילכו בגוב' של עיר לחלוץ וכדא' רב יהוד' תא סק לזרדא דקנ' לחלוץ וצריך שיכירו הדיינין שהאשה החולצת היא אשת המת אחיו של זה החולץ כדאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מכירין כדק' יש נוחלין ופרק מצות חליצ' וגם רב התקין בניתא דחליצה ואשתמודעינהי דאחוה דמיתנא הוה והלכתא אפילו על ידי קרוב או על ידי אשה כדאיתא פרק החולץ וצריך שלא יהו הדיינין גוים כדכתיב ונקר' שמו בישראל ולא בבית דין של גוים עד שיהא אביו ואמו של דיין מישרא' אף על גב דאמרינן פרק החולץ גר דן חברו גר אבל ישראל לא ידון אותו גר אפי' דיני ממונות כדאיתא פ' החולץ דבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי ד דבבל אמר כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה דהא תנן פרק בא סימן ופרק אחד דיני ממונו' הכל כשרין לדון דיני ממונות ולא דיני נפשות ואמרי' לאתויי גר וממזר היינו לדון חברו גר אבל ישרא' לא עד שתהא אמו מישרא' אבל לגבי חליצ' אם החליצה של בני גרים צריכי' דיינין מישרא' הכ"' אפי' החליצ' של בני ישראל אתי קרא לפסול אפי' אמו של דיין מישרא' עד שיהא גם אביו מישראל וצריך שיתכוין לחלוץ כ כדאמר רבי יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונ' היא נתכונ' היא ולא נתכוון הו' אינה חליצ' עד שיתכונו שניהם וצריך שישבו הדיינין משו' דחליצה היא כמו דין וצריך לחלוץ מעומד בין האיש בין האשה כי ההיא דאתיא לקמיה דרבי חייא אמר לה בתי עמודי אמרה לו אמו ישיבתה זו היא עמידתה · ופרש' לשון אחר שהיתה קטנת וכן בספרי תניא ועמד ואמ' לא חפצתי וגו' מכאן שצרי' לחלוץ מעומד אמנם על כרחיך צריך לומר דהיינו משום דחליצה הויא כמו דין ולכתחלה דווק' אבל דיעבד אפי' חלצו בישיבה כשרה כמו דין כדתניא בין עומד בין יושב בין מוטה כשרה הל"' ע"כ דרשא דספרי מקרא ועמד ואמר בעמידה היינו אסמכתא דאי הדרשא גמורה היכי כשרה בדיעבד הא כתיב ככה דרשינ' עכובא וכן מוכח פרק בתרא דמועד קטן קריעה מעומד מנלן ויקם איוב ויקרע ואלא מעתה ועמד ואמר הכי נמי בעמידה והתניא בין עומד בין יושב בין מוטה כשרה אלמא עמיד' לאו מעמד ואמר כפיק ואת"' והא מעמדו שני האנשים דרשינן בעמיד' הכי נמי כדרוש עמידה מעמד ואמר וליהוי עכובא וי"ל דלא משמע ועמד ואמר עמידה כמו ועמדו כל היכא דאיכ' משמ' לאחר ועמד כמו ויקם ויקרא ועמד ואמר לא משמע עמידה אבל ועמדו שני האנשי' לא כתיב שום מעשה לאחר ועמדו אם כן לעמידה ממש אתי :

תנן חלצה במנעל שאין שלו או של שמאל בימין חליצתו כשרה חלצה ברגל חליצתו פסולה ורבי אליעזר מכשיר והלכה כרבנן דילפי רגל רגל ממצורע דכתיב רגלו הימנית :

הלכך לכתחלה צריך מנעל שלו ושל ימין דדוקא דיעבד כשר כדאמר ליה רבה לאביי הב לי דימינא ואקני ליה דהאמר דשרו רבנן שאינו שלו ושל שמאל דיעבד דווקא · ומ"מ אף בדיעבד אף ברגל ימין בעינן וצריך שיהא במנעל שתי רצועו' ארוכות תלויות וראשיהם תפורו' למנעל ויכרוך אותם סביב המנעל ברגלו ויקשור שניהם יחד שני קשרים כדאמר האי מנעל דידן אע"ג דאית ביה חומרתא פי' קרסים קטרינן ביה מיתנא פירש רצועות וכן פנקא וארקתא אלמא רצועות צריך ב במנעל : ואח' תתיר האשה מתרת קשר הרצועות בימין ואח"כ תחלוץ ותהא שומטת המנעל מן הרגל הכל בימין · ולא תהא שמאל מסייעתה כלל ולא כמו שפירש בספר הישר שולפתו בימין ושמאל מ מסייעתה ולא היא אלא צריך הכל בימי' התרת קשר הרצועו' בימין ושמיטת העקב בימי' בלא סיוע שמא' דהכי איתא בירושלמי כיצד היא עושה קושרו כדי שיוכל להלך בו ובתר הכי קאמר רבי חנינא בריה

דרבי

דרבי הלל עוכבו כדי שיוכל להתיר באחת מידיה ·
כיצד היא עושה מתירתו בימין ותופשתו בשמאל ·
ושומטת עקב בימין וגוררת בימין כדי שתהא חליצ׳
והתרתה בימין ויש שעושין קשר ועניבה על הקשר
לקיים דברי הירושלמי וטוב יותר לעשו׳ שני קשרים
זה על גב זה שמה שאומר בירוש׳ עניבה היינו כדי
שתוכל להתיר בקל בידה אחת בימין · ויש שעושין
קשר מן הרצועות התלויות קשורות שני קשרים זה
על גב זה מלבד שני הקשרים של הרצועות ועוד
שני קרסים בלולאות וזה יותר טוב כדי לעשו׳ חליצה
אלימתא כדאמרינן פרק מצות חליצה הא דידן א
אף על גב דאית ביה חומרתא קטרינן ביה מיתנא ·
חומרתא היינו קרסים מיתנא היינו רצועות ונראה
דמדרבנ׳ היא מה שנרי׳ הא׳ לחלוץ בימין דמי כתי׳
וחלצה ביד דנילף יד יד ממצורע הא לא אפי׳ גרמת
חולצת בשניה : וצריך לחלוץ קודם שתאכל
האשה מפני הרוק פן תאכל דברים הגורמים רוק
לבא כדאמר רבא אכלה תומא או גרגיש תא לא ע
עשתה ולא כלום מאי טעמא וירקה מעצמה בעינן
וליכא ושמא דברים אחרים נמי יש שגורמין רוק
כמו רמונים כדאיתא פרק אף על פי וכיוצא בהן :
וצריך שיסמוך עצמו אצל הכותל ויעמוד שם כדי
שיוכל לדחוק רגלו בטוב בארץ כדאמ׳ אימור צריך
למדחקיה לרגליה : וצריך שירא׳ הדיינין שרוק
כשיוצא מפי האשה כדאמר רבא צריכי דייני למחזי
רוקא כד נפיק מפומא דיבמ׳ דכתיב לעיני הזקנים
וירקה עד דמטי כנגד פניו של יבם ואין צריך שיפול
הרוק לארץ ואף על גב דספר׳ החולץ תקין רב יהודה
רבנן בגיטא דחליצה ורקת באנפת רוקא דמטי עד
לארעא וגם יש ספרים שאינו כתוב שהדי הוא ארוך
והיא גוצא וקלטתו הרוח קריגא ביה ומהני :
וצריך שלא תרוק דם לחוץ ואף על גב דאמרו ליה
ללוי מי כתיב וירקה רוק · מכל מקום רוק בעינן
כדקאמר התם רקקה דם כשרה · דאי אפשר
בלא כחכוחי רוק ומוקי לה במוכבת ודווק׳ בשותתת
לא מהני דהא ליכא רוק עם הדם אלמא רוק בעינן ·
וכן פירש רבינו שלמה גבי לוי מי כתיב וירקה רוק
לחוד וירקה כתיב ואם יש דם מעורב בו לא פסול
בכך : וצרי׳ שיחלוץ ברגלו יחף ולא עם בתי שוקים
דכתי׳ מעל רגלו ולא מעל דמעל ואף על גב דסנדל
של עץ כשר · ומוקי לה בגמרא במחופה עור וכן
אנפיולא של בגד · היינו לפי שתפורין יחד והוי

מנעל אחד · אבל המנעל על בתי שוקים מקרי
מעל דמעל · וצריך שהמנעל לא יהא ארוך עד
למעלה מן הארכובה כדתנן למעלה מן הארכובה
פסולה וטעמא משום דכתיב מעל ולא מעל דמעל ·
אבל השוק אינו קרוי מעל דמעל משום דאסתוירא
המחבר השוק והרגל עד ארעא כחיתי אבל ר״שי
פירש דלמעלה מן הארכוב׳ שנחתך שוקו וכן בגמ׳
אי כתיב ברגלו אמינא בשוקו לא קא משמע לן מעל
רגלו אפילו בשוקו ופירש רבינו שלמה אם נחתכה
יחלוץ בשוק דהא כתי׳ מעל רגלו וקשה למורי רבינו
הקדוש דאם נחתך אפילו למטה מן הארכובה לא
מצי חליץ תו דלא עדיף אוביו וקפוף דלא חליץ ד
דאתהפיך כרעייהו ואמר רב אשי דלא חלצי משום
דאמר אימור האי מאן דמשני לעיל ליחתא דכרעיה
לא חליץ כל שכן אם נחתך לגמרי אף על גב דפריך
מרגלים פרט לבעליקבים דמיירי דנחתך על מתני׳
דלמטה מן הארכובה כשרה מכל מקום פריך שפיר
אלמא אין קרוי רגל בשוק · ואם כן כמו דפסלת
כשהמנעל גבוה וארוך עד למעלה מן הארכובה
משום דלא אקרי רגל אם כן למטה נמי ומשני גבי
חליצה כתיב מעל רגלו ובלבד שיהא הרגל שלם אז
מותר אפילו למעלה ולא מעל דמעל :
וצריך שיהא המנעל כלו תפור מרצועות
עור ולא מחוטי פשתן וקנבוס כ
כדאמר רב סנדל התפור בפשתן אין חולצין שנאמ׳
ואנעלך תחש ולא כלשון אחר של ר״שי שפירש מנעל
של עור ויש בתוכו פשתן כעין שתופרין לבד בתוך
המנעל שקורין על כל שטרא דכי האי גונא כר׳ דשרי
כמו סנדל של עץ דתנן כשרה ומוקי לה במחופ׳ עור
ואנפליא של בגד פסולה מוקי לה כשאין מחופה עור
לכך נראה כלשון שני שתפור ממש מפשתן ופירש
רבינו תם שצריך המנעל מעור בהמה טהורה ד
דומיא דתחש ולא מעור סוס וכלב אף על פי שגם
מהם רגילין לעשות מנעלים ותימא מכיין לו זה
דכיון דתחש לאו דווקא משום דנעל נעל ריבה אם
כן מכל עור נמי ומכל מקום כיון דנפק מפומיה
יעשו לחומרא כדבריו מבהמה טהורה :
וצריך שיהא היבם גדול והיבמה גדולה בשעת א
חליצה כדאמר איש כתיב בפרשה אם לא יחפוץ
האיש וגומר וחלצה נעלו ומקשינן אשה לאיש וכן
אמר רב נחמן פרק מי שמת בודקי׳ לחליצ׳ ולמיאונין
וכן אמר רבא פרק יוצא דופן אבל

אבל לחליצה בעיא בדיקה וכן פרק מצות חליצה
והלכתא עד שתביא שתי שערות · והא דאמר רבא
פרק התקבל גבי שלש מדות בקטנה הגיעה לעונת
נדרים שזהו שנה שלפני גדלות חולצת פירש רבינו
תם דמיירי לדברי רבי יוסי דאמר פרק מצות חליצה
קטנה חולצת וכן כמי איתא התם בהדיא לדברי ב
בריבי חולצת בפעוטות את׳ רבא עד שתגיע לעונת
נדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות וי״א
הלכתא כמי הוי מדברי רבא כלומר אע״פ שלדברי
רבי יוסי חולצת בהגעת נדרים מ״מ כך הלכה עד
שתביא שתי שערות וכן הוי פ׳ כל שעה דאמ׳ רב אשי
לדידי פרזלייהו בנור והלכת׳ אידי ואידי ברותחי׳ האי
והלכתא כמי הוי מדברי רב אשי כי היכי דלא תקשי
משלהי עבוד׳ זרה דהשפודין של נותר מגעילן ומפ״
רב אשי טעמא משום דהיתרא בלע לא צריכי ליבון ·
וגבי אמן קאמר פרזלייהו בנורא אלא מחמיר היה
ולכך לדידי בנור׳ אבל הלכת׳ ברותחין · עוד מפ׳ מו׳
רבינו פרק התקבל גרסינן רבה ולא רבא חברו של
אביי ומייתי ראיה מדתני במדות ולמכו׳ בנכסי אבין
עד שיהא בן עשרים ואלו פרק מי שמת אמר רבא
אמר רב נחמן בן י״ח וזאת הגירסא עיקר התם כ
כדמוכחא שמעתתא:

הלכך כדי שיהא האיש בן
י״ג שנים ויום אחד
והאשה בת יב׳ ש
שנה ויום א׳ שזהו זמן גדלות שלהן כדתנן פרק בא
סימן · ואחר כך יבדקו האיש אם יש לו שתי שערות
בבית הערוה אז קרויין גדולים וראויין לחליצ׳ אבל
שערו׳ קודם זמן השני׳ לא יועילו כלום דשומא נינהו
ואורכן של שערות כדי לכוף ראשו לכד עיקרו דאמר
מר עוקב׳ הלכ׳ כדברי כולם להחמיר באורך שערות
דפליגי במתניתין פרק בא סימן וצריך שיהו גומות
קטנו׳ יניקת השערות מן הבשר כדאמר פ׳ בא סימן
אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא ב
בעיקרן גומות ואע״ג דאמ׳ שמואל שתי שערות אפי׳
אחת על הכף ואחת על הגבו׳ ותניא נמי אפי׳ אחת
על קשרי אצבעות של יד ואחרת על הרגל דברי
רבי שמעון אין הלכה כן אלא כרבנן אמר רב אשי
עד שיהו שתי שערות במקום אחד אמנם אומר מורי
רבי׳ הקדוש לפי שאין בקיאין להכיר גומות אם יש
רבוי שערו׳ וגם גדולות באיש ובאשה שני ואם ירצה
יבדוק האשה בדדין אם הטו הדדין גדולה היא

ומסתמא יש לה שערות כדתנן פרק בא סימן שזהו
סימן העליון ואי אפשר לבא עליון עד שיבא תחתון
ובדיקת האשה אם יש לה שערות יכול להיות אפילו
על פי נשים כדאמרינן ריש בא סימן לאחר הפרק
דאיכא חזקה דרבא דאמר כי הגיעה לכלל שנותיה
חזקה הביאה סימנין ולא תמאן לכך לגבי חליצה
סמכינן על פי נשים לבדוק את השערות כרבי יהוד״
דהתם וברייתא דהתם דאין האש׳ נאמנת לומ׳ גדולה
היא שתחלוץ מיירא תוך הפרק דליכא חזקה דרבא
עד לאחר הפ׳ כדמוקי לה התם ועוד מוקי לה לאחר
הפרק וכרבי שמעון דלית ליה חזקה דרבא אמנם
הלכה כרבי יהוד׳ לגבי רבי שמעון כדאמר׳ פרק מי
שהוציאוהו ועוד דרבא בתרא הו׳ וסביר׳ ליה כרבי
יהודה התם ולא כפיר׳ רבינו חננאל דפסיק כרבי
שמעון ודלא כרבא דמ״ר כרבי יהודה תוך הזמן א
כלאחר הזמן איתותב פ׳ יוצא דופן ולית׳ כפי׳ ר״ת מ״כ
פר׳ בא סימן ואם בודקי׳ בדדין או שוכבין או מוטין
זה הדבר יכול האיש לבדוק בלא גנות וטוב הדבר
דאי אפשר לבא עליון עד שיבא תחתון קודם אבל
לגבי מיאון אם באו לכלל שנים שאין האשה נאמנת
נאמנת לומר אין לה שערות כדי למאן ולא מבעיא
אם בעל דאכ״ל אפי׳ אנשים לא מהימני דחוששין שמא
נשרו היכא דבעל אלא אפילו לא בעל נמי דהשתא
מהימנא ולא חיישינן שמא נשרו מכל מקו׳ לא ממאנא
בזמן הזה משום גומות דפסקינן אע״פ שאין שערות
ומי יוכל להבחין דבר זה שלא יהיו גומו׳ ועוד דשמא
שתי שערות מהני אפילו אחת בגבה ואחת בכריסה
או על קשרי אצבעותיה ורגליה ומי יוכל לבדוק כל
גופה ולעמוד על אמיתת הבדיקה ואפילו גברי לא
מהימני כ״ש נשים וחשבון השנים של איש י״ג שני׳ ויום
א׳ ושל אשה י״ב שנה ויום אחד אם גדולי׳ הם הרב׳
או יש להם שערו׳ הרב׳ בבית הערוה או בזקן אז אין
חוששין ושפיר חולצין ואם לאו יש ספק בדבר אומר
מורי רבי׳ יצחק בר׳ שמואל דאין האב והאם נאמנין
כדתניא פרק האו׳ בקדושין נאמן האב לומר על בנו
בני זה יש לו י״ג שני׳ ויום א׳ ובתי זאת בת יב׳ שנים
ויום אחד לנדרי׳ ולערכין ולהקדשות אבל לא למכות
ולעונשין ומסתמא כמו שאין נאמן למכות ולעונשין
ה״ה לחליצה דהוי דבר שבערוה דאינו נאמן ואפילו
ראינו שעמד להתפלל והשלים לעשרה בית הכנסת
אין בכך כלום דשמא על פי האב עשו כן שנאמנין
לנדרי׳ ולהקדשות ואע״פ דסרינן על פי קרוב או אשה
שהיבמה

שהיבמ' אשת המת אחיו של חולץ כדאמ"ר פרק החולץ
משו' דאנהו מרתתי משו' דהוי מילת' דאביד' לאיגלויי
ואע"ג דאמרינ' סוקלין ושורפין על החזקות פ' עשרה
יוחסין היינו דווקא בבנים קטני' שבוכים אחר האם
וגם האשה מכרת יותר בניה   אבל בשנים דגילוי
דטעו ולא מהימני מיהו ברייתא מתוקמא במקו' שלא
הוחזקו על ידי שכנים שלא נולדו באותו מקום שאין
אנו יודעין כי אם על פי האב   אבל אם הוחזקה
שהגיעו לכלל שנים אז יועילו השערו' שהרי הוחזקה
נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה·   ובירושלמי'
דקדושין דאיש ואשה שעומדין בבית אחד בחזקה
שהיא אשתו הויא חזקה מעליית' ועוד כי רוב פעמי'
שערות אינן באות לפני הגעת שנים אוקמי' ברייתא
דאין האב נאמן מיירי דאין כאן שערות והאב מעיד
שהגיעו לכלל שנים והביאו שערות ונשרו לכך אינו
נאמן   מיהו יקשה על זה דמשמע שהאב אינו בא
להעיד על השערות כי אם על השנים   כ"ל זה דקדק
רבינו הקדוש ובתקון חליצה שפירש ר"ת מפורש וזה
לשונו·   אם יצא קול שהגיעה יבמה לכלל שנותיה
חשבינן לה בהכי הוחזקה בשכנותי' שהגיעה לכלל
שנותיה והוחזקה והגיעה לסימנין בשכנותיה אינה
צריכה בדיקה כדאמרינן פרק מלקין וסוקלין על ה
החזקות ואע"פ שאין שורפין תרומה חומרא בעלמא
הוא הוחזקה היינו שיצא עליה קול שעברו עליה י"ב
שנים ויום אחד   וגם יוצא עליה קול שיש לה סימנין
עכ"ל· וקצת יש להשיב על דברי האחרידההי' דסוקלי'
על החזקות אינה ראיה לכאן כדפירשתי לעיל והא
דקאמר אין שורפין עליה תרומה·   היינו חומרא
בעלמא לא ידע מו' רבי' מאי קאמר אלא מן הדין הו'
דאין שורפין דטומאה דרוב תנוקו' מטפחין אינו רוב
גמור מדהוצרך לומר התם עשאוהו חכמים כמי שיש
בו דעת לישאל ואי רוב גמור הוה אפילו אין בו דעת
לישאל נמי גיתא ובפרק כל היד נמי בשלש' מקומות
הלכו חכמים אחר הרוב למעוטי ההיא דתנוק דלא
שריפנן ואי רוב גמור לא אשכחן בשום מקום   ש
שהחמירו שלא לשרוף:

הלכך אם יש להם רבוי שערות ארוכות
הרבה או רבוי שערו' כמו שרגילות
לאיש גדול ולאשה גדולה אז מותר' לחלוץ דמסתמא
הגיעו לכלל שנות גדלו' ואם אין להם כל כך שערות
ויש ספק אם יש להם שנים של גדלות אז אם
יש לה קול בדבר והוחזקו בשכנים ובגבירו' שלא על

פי שיש לאיש י"ג שנה   ויום אחד והאשה יש לה י"ב
שנה ויום אחד סגי בהכי להחזיקם בגדולים עם ה
השערות שאנו רואין ואין השערות שומא ואין צריך
להביא עדים על הלידה וכי תימא דאמרינן ריש בא
סימן בודקין אותו לפני הפרק דאי הנהו משתכחי ל
לאחר הפרק שומא נינהו·   ואם כן כי בדקינן
ומצאנו שערות לאחר השנים של גדלות ניחוש דילמ'
מקודם לכן בעודם קטנים באו אלו השערות ושומא
נינהו אומר מו' רבי' ודאי לכתחלה בודקין אותו לפני
הפרק לברר הדבר ואם לא בדק לא הפסיד אלא כי
נמי לא בדק עד לאחר הפרק שהגיעו לכלל שנים
ומצאו שערות אין לחוש דמקודם לכן לא באו וראיה
לדבר מדא"ל רבי לא בדק ז"ל בדקה והרי מקמי הכי
לא נבדקה ויש לדחות שאמר לו לבודקה בדין אם
הטו שזהו סימן העליון ואי אפשר לבא עד שיבא
התחתון·   וגם מעובדא דבני ברק דפרק מי שמת
דאמ' מהו לבודקן ויש לדחות אם מצאו הסימנין יש
לסמוך על חזקה דריש לקיש דאין העדים חותמין
על השטר עד שנעשה גדול ויש ראיה גדולה דאמרי'
פרק בא סימן נאמנת אשה לומר   קטנה היא שלא
תחלוץ והשתא מאי אהני דיבורא הלא אפילו אמרה
יש לה שערות לא חלצה דקתני סיפא ואינה נאמנת
לומר גדולה היא שתחלוץ·   אלא הכי פי' כי בדקניה
ומצאו לה שערות נאמנת לומר הני שערות מקודם
לכן ושומא הוו ואי לא מעיד' האשה כ"ש חלצה שפיר
דאמרי' הני שערות לאחר הפר' באו והא דקתני ואינ'
נאמנת לומ' גדולה שתחלוץ מוקי לה התם כר' יהודה
דאמ' תוך הפרק מקריא גדולה כלאחר הפר' ובתוך
הפרק ליכא חזקה דרבא ולכך אשה לא מהימנ' אבל
לאחר הפרק שיש לה שנים עשר שנים ויום אחד א
איתא לחזקה דרבא ואשה מהימנ' ואף על גב דלשון
שני מוקי לה תלמוד' אף לאחר הפרק והרב ר' שמעון
דלית ליה חזקה דרבא·   מכל מקום קיימא לן כלשון
ראשון דמוקי לה כרבי יהודה דאית לה חזקה דרבא
ולכך בודקי' בזמן הזה שפיר כשיש חדא דרבא הוא
בתראה והלכ' כמותו·   ועוד דאמרי' פ' מי שהוציאוהו
ר' יהודה ור"ש הלכ' כר' יהודה אע"ג דר"ת פסק כרבי
שמעון אינו נכון   כדפירש רבינו תם מ"כ ובאותה
ברייתא נמי דקתני נאמנת אשה לומר גדולה היא
שלא תמאן ואינה נאמנת לומר קטנה היא שתמאן
יש תימה מה אנו צריכין לנאמנותה לומ' גדולה היא
ולא תמאן הלא אפילו שתקה או אפילו קטנה היא

היא בשביל כך לא ממאנה · ויש לפרש הכי כגון שבדקוה נברי ולא מצאו בה שערות ורוצים למאנה וכגון שלא בעל דלא חיישינן שמא נשרו אבל היכא דבעל דאיכא ספקא דאורייתא כאמרת אשה לומר ראיתו בה שערות ונשרו ולא ממאנת:

תנן פרק החולץ היבמה לא תחלוץ ולא תייב׳ עד שיהא לה ג׳ חדשי׳ וכן שאר נשים לא ינשאו ולא יתארסו אחת בתולות ואחת ב בעולות שנתאלמנו או נתגרשו בין מן הארוסין בין מן הנשואין וכן הלכה ואע״ג דאמר רב אשי אמ׳ רבי יוחנן הלכה כר׳ יוסי דאמ׳ כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנ׳ מפני האיבול ואבול שלה שלשי׳ יום אין הלכה כן דהא אמ׳ רבי חייא בר אבא חזר בו ר׳ יוחנן ואסר הכל אפילו ארוסה ליארס · ואמר רב יוסף ממתניתא דכרמא הדר ביה דמתניא בתר ההיא דרדופה דאמ״ר ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין ג׳ חדשי׳ ונראית שהיא עיקר כיון שנשנית בכרם ביבנה וכן סומכין העולם על אידך דבכרם ביבנה דתניא פרק הערל אמר ר׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת הרי הוא כסריס חמה וכשר ועל זה אנו סומכין העולם להכשיר בני אדם הנתוקין שכורתין מהם ביצ׳ אחת אע״ג דמתני׳ פליגא עלה דתנן איזהו פצוע דכא כל שנפצעו׳ בצים שלו אפילו ביצה אחת אע״פ שיש לחלק בין פצוע לסריס אינו נראה:

תנו רבנן יבמה שחלצו לה אחים בתוך ג׳ חדשים של מיתת הבעל צריכה להמתי׳ להנשא ג׳ חדשי׳ חלצו לה לאחר ג׳ חדשי׳ אינה צריכה להמתין להנשא לכלום הוי ג׳ חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבם ולא דמי לגט דאמר רב משעת נתינה כדמפרש התם:

הלכך אשה הרוצה לחלוץ צריכ׳ להמתין לה עד לאחר מיתת הבעל שלשה חדשי׳ ומותר׳ ליכנס מיד אפי׳ מת בעלה מן הארוסי׳ וגם אפילו אינה רוצה רק ליארס צריכה להמתין ג׳ חדשי׳ ממיתת הבעל גזיר׳ אטו נשואה ליכנס שצריך ג׳ חדשים משום הבחנה והיכא שמת היבם לאחר יותר משלשה חדשים ממיתת אחיו הבעל אפילו הכי צריכה להמתין שלשה חדשים אחר מיתת היבם כך פסק רבינו תם בתשובה לרב אהרן ברבי יוסף:

תנן פ׳ קמא דבכורו׳ מצות ייבום קודמת למצות חליצה ב בראשונה שהיו מתכונים לשם מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה מצות חליצה קודמת למצות ייבום אמר רב אין כופין וכו׳ · פי׳ ר״ת דהכי הלכתא דמצוה חליצה קודמת למצוה ייבום בזמן הזה כשתס משנ׳ דבכורו׳ וכשתס משנה דטו׳ נשי׳ פוטרו׳ צרותיהן וצרו׳ צרותיה׳ מן החליצ׳ ומן הייבום ובגמ׳ דייק מדלא תנן מן היבו׳ ומן החליצה מני אבא שאול היא דאמ׳ מצות חליצ׳ קודמת למצות יבום ופרק מצות חליצה כמי תני בר קפרא לעולם ידבוק אדם בחליצה כאבא שאול וכן פר׳ אף על פי אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם · ופריך מברית׳ אחת ארוס׳ ושומר׳ יבם כותבין ומשני במסקנ׳ אידי ואידי שתבע ליבם כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה אלמא שמואל סובר דמשנה אחרונה דמצות חליצ׳ קודמת למצות יבום וכן הלכה כרבי יצחק דאמר פרק החולץ דחזר רבי לומר דמצות ייבום קודמת ורבינו חננאל פסק פרק מצות חליצה כמו כן דמצות חליצה קודמת · כך פי׳ רבינו תם ובירושלמי פרק קמא דיבמו׳ רבי יוסי בן חלפתא חרש חמש חרישות וחמש נטיעות ארזים כטע בישראל ודרך סדין בעל פיר׳ יבמתו היתה ולא היה רוצה ליהנות ממנה רק מעט ונתן סדין בינו ל לבינה רק נקב עשה בסדין דרך מקו׳ ביאה והוליד ממנ׳ ה׳ בני׳ אמ׳ רב אין כופין פי׳ אין כופי׳ אותו לחלוץ וקאי אעכשיו דמצות חליצה קודמת בתר מתניתין דבכורות · וכי אתי לקמי דרב אמר להו אי ניחא לך ליבומי יבם כדידך תלא רחמנא אם לא יחפוץ וגו׳ · וחליצה נעלו הא אם חפץ יבם ואף רב יהוד׳ סבר אין כופין מדאתקי׳ רב יהוד׳ בגיט׳ דחליצת׳ ואמינא ליה אי צבית ליבומי יבם ואי לא אטלע לה רגלא דימינא ופיר׳ רבינו שלמה וז״ל אין כופין אותו לחלוץ אי ניחא לתרוייהו ליבומי · אבל אם לא תרצה האשה לייבם מחמת שנתנה אמתלא לדבריה מטעינן ליה וחליץ ואם אין יכולין להטעותו כופין לחלוץ כדאמר רב ששת מניין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין ח חוסמין אותה ולאו דווקא מוכה שחין אלא בכל א אמתלא שתתן לדברי׳ כדתנן בהמדיר בורסי שמתו לו אח בורסי אמרו חכמים יכולה היא לומר לאחיך הייתי יכולה לסבול ולך איני יכולה לסבול · וקיימ׳ לן

באף

באף על פי כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כ
כותבין אגרת מרד על שומרת יבם מכל אילן כפינן
ליה וחליץ ושקלא כתובה׳ עד כאן לשונו׳ ויש
להקשות על פירושו דלא חזינן דכפינן ליה לחלוץ
אלא במוכה שחי׳ ובורסי דווקא שהן מאותן השנויין
פרק המדיר שכופין אותם להוציא אבל בשאר
אמתלאו׳ לא כפינן לי׳ והא דאין כותבי׳ אגרת מרד
על שומרת יבם אין ראיה דכפינ׳ ליה לחלוץ דאם כן
אפילו בלא אמתלא נמי ועוד אי כפינ׳ לחלוץ אכ״מ
חדוש הוא שאין כותבין עליה שומרת יבם פשיטא
דהא לא שבקינן ליה לאוכים לייבם וגם התם קאמר
רבי יוחנן תבעל ליבם אין נזקקין לו לכתוב עליה
אגרת מרד פשיטא שהרי גם האיש כפינן לחלוץ׳
וגם מדאמר רב אי צבית ליבומי יבם וכן רב יהודה
משמע דלא כפינן ליה לחלוץ׃

הלכך אף על פי שכך הלכה דמצות
חליצה קודמת מכל מקום כך
הלכה דלא כפינן ליה לחלוץ דהוה ליה חליצ׳ מעושה
ופסולה אלא מטעינן ליה לומר חלוץ׳ והיא תתן
לך מאתי׳ זוז ובשביל כך אינה חייבת ליתנם כדאית׳
פרק מצות חליצה ואי לא מצינן להטעותו שבקינן
ליה ולא עבדינן ליה כפייה אלא אם כן הוא מאותן
שכופין אותם להוציא ולא מבעיא אם אין ליבם אשה
דלא כפינן ליה לחלוץ אלא אפילו יש לו אשה כבר ד
דאמרינ׳ פרק הבא על יבמתו הכונס אשה על אשתו
כופין אותו להוציא ויתן כתובה׳ וגם בלא ההיא יש
במקומנו חרם קדמונית שלא לישא שתי נשים אפילו
הכי לא כפינן לחלוץ דשמא כיון דכפלה ממילא לא
מקרי שתי נשי׳ כיון שהשנייה אשה דקנו לו מן השמי׳
הלכך לא כפינ׳ ליה לחלוץ וגם לא שבקינן ליה לייבם
כיון דמצות חליצה קודמת׳ והא דאמר רב אין
כופין פירש רבינו תם בע״א ומפרש דקאי אבראשונ׳
שהיו מתכוונין לשם מצוה מצות יבום קודמת והוי
פירוש אמר רב אין כופי׳ אותו לייבם וגם יש ספרים
שכתוב בהם מצות יבום קודמת בהדיא אמ׳ רב אין
כופין פי׳ אתו לקמי׳ דרב אמ׳ ליה אי ניח׳ לך חלוץ אי
ניח׳ לך יבם מיירי באותן שבאו לפני רב׳ והיה יודע
שהיו מתכוונין לשם מצוה והיה אומר להם כן׃ וכן
סבר רב יהודה אין כופין לייבם אפילו לאותן שידוע
כי בודאי היו מתכוונין שהם חסידי׳ וכוונתן לשמים׳
מדאתקין בשטרא דחליצתא אפילו לאותן שכוונתן
לשם מצוה היה כותב ואמינא ליה אי צבית ליבומי
יייבם ואי לא אשתלע לה רגלא דימינא׃ וכן פירש
רבינו חננאל דאי׳ כופין זהו ליבם וקאי אמצות יבום
קודמת דקאי דגרדיר׳ בתר מתניתין דבכורות דקתני
שיפא ועכשו שאין מתכוונין לשם מצוה מצות חליצה
קודמת׳ וגרים חזרו לומר מצות יבום קודמת
אמר רב אין כופי׳ אך רבינו תם לא גרים אותו חזרו
לומר משום דסבר מצות חליצה קודמת כדפי׳ לעיל׳
וגם רבינו חננאל פסק כן פרק מצות חליצה דמצוה
חליצה קודמת מצוה בגדול ליבם לא רצה הולכין
אצל הקטן היימנו עד שמגיעין אצל קטן שבכולן לא
רצו חוזרין אצל הגדול שבכולן ואם האיש בעיר
אחרת והאשה בעיר אחרת משפט היבמה הולכת
אחר היבם׃ סדר״ חליצה כך ה״א ומשפטה דר״ך
קצר״ה והראיות כתב״תי למע״לה באור״ך׃

יבררו שלשה דיינין ויוסיפו עוד שנים
להשלים לחמש׳ לפרסומי מלתא ויזהרו
שלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם ולא ליבמ׳ ויאמרו
כלכה למקום פלוני כדי לחלוץ כדאמר רבא בריש׳
דיינין למקבע דוכתא שכאמר השערה שצריך לברר
המקום תחלה וילכו שם וישבו והאיש והאשה יעמדו
הכל כעין דין בשע׳ חליצה כדאמ״ ר׳ חייא בר אבא
בינו עמודי ולא מועמד ואמר נפיק כדמוכח פרק
בתרא דמועד קטן׃ ואף על גב דרדים לא
בספר עמידה מועמד ואמר אסמכתא בעלמא ה
הוא׳ ועוד דאי דרשא גמורה אם כן ליהוי עיכובא
מעכבא׳ והתנוא בין יושב בין עומד בין מוטה
כשרה׳ אלא העמידה הויא מטעם כמו דין׳
ויש אלו בית דין אם יש שלשה חדשים ממיתת הבעל
ואחר כך יעידו לפניהם שזה היבם הוא אחיו של
מת ושהיה אותו המת בעל של אשה זו׳ ובעדות
אפילו על פי קרוב או על פי אשה כדאיתא פרק ה
החולץ ואחר כך ישאלו אם יש לאיש שלשה עשר
שנה ויום אחד ולאשה שנים עשר שנה ויום אחד ואף
על פי שאין האב נאמן על השנים כדתניא פרק ה
האומר בקדושין מכל מקום אין צריך להביא עדים
על השנים אלא אם מוחזקה גדולה בשנים על פי
הגבירות והשכנים שלא על פי האב שני בכך ואחר
כך יבדקו אם יש שתי שערות באשה בבית הערוה
ובאיש בזקן או בבית הערות ואין לחוש שמא
מקודם הזמן באו והוו שומא׳ והבדיקה של יבמה
יכולה להיות על פי נשים כיון דהגיעה לכלל שנותיה
סמכינן על פי נשים משום חזקה דרבא׃ דאמר

דאמר חזקה הביאה סימנין כרבי יהודה דפרק בא סימן דהלכה כמותו לגבי דרבי שמעון וברייתא דאין אשה כאמכת לומר גדולה היא שתחלוץ איירי בתוך הפרק דליכא חזקה דרבא לר' יהודה דהלכה כמותו ולכך אם יש רבוי שערות או שערות ארוכות הרבה אין צריך לבדוק יותר וגם על שנותיה כמו יש לסמוך שהגיעו אם יש רבוי שערו' בלא הוחזקה על פי שכנות ובלא עדות ואם בדקו שהדדין שוכבין או מוטין אז היא גדולה בודאי שזהו סימן העליון ותכן אי אפשר לעליון עד שיבא התחתון ואחרי שנתברר הדבר שהם גדולי' בשנים ובשערות יזהרו ב"ד שלא אכלה האשה עדיין דבר באותו יום שמא אכלה ד דברים המביאין וגורמין רוק לבא ואמר רבא אכלה תומא או גרגישתא לא תחלוץ דכתיב וירקה מעצמ' והו' הדין רמוכים כדאמ' פרק אף על פי ושאר דברים שאינן עולין על לב אדם. ואחר כך יאמרו ב"ד ליבם הגדול אי ניחא לך יבם אי ניחא לך חלוץ ואם חפץ לחלוץ יקחו מנעל שכולו עור וגם תפור מעו' ורצועו' תלויות בו וראשיהן תפורות בו וגם קרסים בלולאות כדאמרינן פרק אף על גב דאית ליה חומרתא ק קטריכן ליה מיתנא · והמנעל לכתחלה יהיה שלו וגם מנעל ימין ואפילו בדיעבד צריך ליתנו ברגל ימין דילפינן רגל רגל ממצורע · וברגל יחף שלא יהא מעל דמעל ושלא יהא המנעל ארוך עד למעלה מן הארכובה דלא ליהוי מעל דמעל ואחר כך יכרוך הרצועות סביב רגלו על אזני המנעל ויפיס הקרסים בלולאות למהוי חליצה עלימתא ותאמר האשה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ·

וצריך שתאמר בלשון הקדש כדתנן פרק מצו' חליצה ופרק אלו נאמרין וצריך שתאמ' האשה יחד אלו שתי תיבות בלי שום הפסק לא אבה בלא וי"ו כדאיתא ב במסורת שלשה חסרים לא אבה יבמי לא אבה י' ה השחיתך וישראל לא אבה לי בתלים ואחר כך יאמר לא חפצתי לקחתה ואחר כך יעמוד האיש אצל הכותל או אצל העמוד וידחוק רגלו בארץ כדאמר אמימר האי מאן דחליץ למדחקי' לכרעיה ואחר ת תתיר האשה קשר הרצועות והקרסים מן הלולאות הכל בידה הימנית ולא תהא שמאל מסייעת' כדאית' בירושלמי אף על גב דמן התורה אין צריך ימין דגרמת בשניה מועיל כדאמ' ללוי מי כתיב וחלצה בימ' ותהא שומטת המנעל מן העקב ותחלוץ כל ה המנעל והכל מעומד לא מוטה ולא יושב כדפי' לעיל

וצריכי דויכי דליחזו רוק מדנפיק מפומא דיבמה עד כנגד היבם ואינו צריך עד ארעא אלא אם הו' ארוך והיא גוצא וקלטתו הרוח קריכא ביה בפניו ואם היא ארוכה והו' גוץ וקלטתו הרוח לא מהני מידי דבעינן עד דמטי להדי אפיה ואחרי כן קוראה בלשון הקדש ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל והעומדים שם יאמרו שלשה פעמי' חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל אמ' רב יהוד' מצות חליצ' קוראה וחולצת ורוקקת וקוראה זה סדר מורי הר"ר ברוך ברבי יצחק ·

סליקו הלכות חליצה

הלכות עבודה זרה

קלד לפני אידיהן של גוים שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמה' ולהשאילן ולשאול מהם להלוותן וללוות מהם לפרעם ולפרוע מהם ז ובגמר' אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ומשמ' דהכי הלכ' ואף על גב דעל נחום המדי דאמר כמי יום אחד לפני אידם אסור ואפ"ה קא אמרי ליה רבנ' נשתקע הדבר ולא נאמר היינו משו' דנחום המדי איירי אף בארץ ישראל אבל בגולה לית דפליג אדשמואל ואף על גב דלאחר ליסגא מוקי מלתא ד דשמואל כתנאי בגמר' גבי חכמים הייכו תנא קמא מכל מקום הלכה כמותו ועוד דאיכא לשנוי טובא בגמ' דמצי סברי כולהו תנאי כשמואל ועוד דלרבי יוחנן דאמר נשא ונתן אסור וריש לקיש אמר מותר ותניא כוותיה דריש לקיש צריך לומר דלרבי יוחנן נשא ונתן איכ' בינייהו וסבר רבי יוחנן כחד מינייהו אבל דשמואל סברי כולהו תנאי שפיר והשתא לא תקשי כיון דתני' כוותיה דריש לקיש אמאי לא חשיב ליה בהחולץ בהדי הכי תלת דהלכ' כריש לקיש לגבי רבי יוחנן וחשיב כמי חליצת מעוברת כדתני' כוותי' דריש לקיש אלא כיון דאשכח רבי יוחנן תנא דסבר כוותיה כדפרי' אין הלכה כריש לקיש והאידנא אין נזהרין מלשאת ולתת עמהם אפילו ביום אידם ונפ'

ופי' ר"שי בשם ר"שבי דמן הדין אין אסור אלא ביום
אידם שעושין בשביל הנוכרי שבן ניטל או קבח אבל
שאר אידם שלהם אינם תופסי' בהם ממשות ולא שייך
בהו אזיל ומודה ואפילו אותן שעושין בשביל
יש להתיר מטעם דקים לן בגווייהו דהאידנ' לא אזלי
ומודו וליכא לאסור מטעם דכל דבר שבמניין צריך
מניין אחר להתירו דהא מהא טעמא שרי [redacted]
פרק בתרא רב יהודה שדר קרבנא לאבי דרבא ד
ביום [redacted] אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבוד' [redacted]
ואף על גב דקאמרי' התם דגר תושב הוה הא קאמר
כמי התם רבא שדר ליה לבר ששך אמר קים לי דלא
פלח לעבודה [redacted] ולא קאמר התם גר תושב הוה
ועוד פירש שיש להתיר משום איבה כדאמרי' בפרק
קמא דבי יהודה נשיאה שדר ליה ההוא גבר' דיכרא
קסריונאה אמ' אסקליה אזיל ומודי לא אסקליה הויא
ליה איבה וכן פרק שני בת ישראל מיילדת גוים ב
בשכר אמר רב יוסף משום איבה ועוד יש להתיר
מפני שנראה כמחניף לו כדאיתא בירושלמי במה
דברים אמורים בגוי שאינו מכיר אבל במכירו מותר
שאינו אלא כמחניף לאותכיא היה נכנס לעיר ומצאן
שמחי' שמח עמהם שאינו אלא כמחניף להם ומהני
טעמי דאיב' ומחני' אין להתיר רק להשאילן ולהלוותן
ולפורען כשהגוי תובע חובו • אבל לשאת ולתת
עמהם דהיינו מקח וממכר לא דיכול הישראל לומר
אין לנו לקנות שום דבר ולא למכור וכן לשאול מהם
ולפרוע מהם מה יודע הגוי שמניחו בשביל [redacted]
אבל מטעם דקים לן בגווייהו דלא אזלי ומודו יש ל
להתיר הכל ולפרוע מהם כמי פסקי' בגמ' כר' יהושע
בן קרחה דאמר מלוה על פה נפרעין מהם מפני ם
שהוא כמציל מידם ואפילו חובות שיש לו חותם כמי
יש לומר דהרבה יש שאי' בטוח בטוב מחובו ואפילו
אותו שסבור להיות בטוח בטוב יש להתיר לתבוע
לגוי ביו' [redacted] מדאמרינן בירושלמי אפי' מלוה בשטר
או בית דין היא לא כל שעה אדם זוכה ליפרע מהן
ולהלוותן פי' רבינו תם דהיינו דווקא בחנם אבל
ברבית שרי דלא שייך כאן אזיל ומודה אלא משתכר
הוא בדבר כדאיתא בקדושין לזבון איניש ברתיה
ולא לוזיף ברביתא מיהו יש להתיר אפילו בחנם
מן הטעמים שבו ומכל מקום יש לאסור מטעם לפני
עור לא תתן מכשול שהולכין ונודרין תקרובת ל
לעבודה [redacted] מן המעו' ביום [redacted] ויש לסמוך באות'
מעות שנותנין [redacted] אינן קרויין תקרובת כי אם

אותן שהם לקנות תשמישי עבודה [redacted] כדתנ' לקמן
פרק רבי ישמעאל מצא בראשו מותרת משום אין ר
ראייה דמותרין איכא למימר משום דלא אסרינ' אלא
תקרובת שהיא כעין פנים אבל מ"מ תקרובת מקרי
ואסור להלוותן משו' לפני עור וגו' ויש להתיר מטעם
דאין נותנין כ"כ שלא יוכלו אותו מעט ללוותו מגוים
אחרים אפי' לא הייני מלוין להם דהא גבי לא יושיט
כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח מוקי לה לקמן
דווקא בתרי עברי דנהרא שלא היה יכול ליקח אם
לא נתן לו ישראל ועוד פיר' ר"ת דכל מקח וממכר שרי
לגוי' ביום [redacted] ולא אסרה מתני' אלא מידי דתקרובת
ופירושו הכי הוי ולשאת מהן מעו' ולתת להם חליפין
מידי דראוי להן להקריב אבל שאר דברים שרי דלא
שייך אזיל ומודה במקח וממכר כיון דנותן לו מעות
חליפין תחת המקח שקונה וגם אין בטוח שירויח
בסחור' זו ולא חזינ' טעמ' דאזיל ומוד' מפור' [redacted]
רק לגבי להשאילן וללוותן ולפורען ומבי' ראי' מדפרי'
[redacted] ומי בעינן ג' ימים והתנן בד' פרקים המוכר
בהמה לחברו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט
בתה מכרתי לשחוט ומשני לאכילה סגי ביום אחד
להקרבה בעינן תלתא יומי אלמ' לא איירי מתני' אלא
במידי דתקרובת מיהו יש לפרש דפריך כיון שאין ר
רגילות לבקש ג' ימים קודם האי דצורך תקרובת אם
כן אין שם של ע"ז שגור בפיהם כל כך קודם דליתסר
מקח וממכר מטעם דאזיל ומודי • אכ"ן פריך הכי אי
טעמא דלשאת ולתת הוי משום לפני עור לא תתן מ
מכשול אם כן אינו אוס' אלא מידי דתקרובת ואם כן
למה בעי ג' ימים עוד היה מביא ראיה מדאבעי' להו
טעמ' דלשאת ולתת משו' הרווחה פי' שמרויח ומשתכ'
בסחורתו ואזיל ומודי או משום לפני עור ואין אסור
למכור להם אלא במידי דתקרובת נפקא מינ' דאית
ליה בהמה לגוי' דלפני עור ליכ' ואמאי לא קאמ' נפקא
מינה למכור להם דברים שאינ' תקרובת לכך מפרש
הכי דפשיטא אינו אסור למכור אלא מידי דתקרובת
משום הרווחה שיש לו עתה ריוח בהמות רבות ויכול
עתה להקריב המובחר והטוב או דילמ' משום לפני
עור לא תתן מכשול והיכא דאית ליה בהמ' לגוי שרי
דלפני עור ליכא והשתא הרווחה אין לשון שמרויח
ומשתכר אלא לשון ריוח ובהמות רבות ובגמ' דקתני
בברייתא דרב זביד דבר שאין מתקיים מוכרי' להם
ואין לוקחין מהם היינו כל מילי אפי' מידי דתקרובת
כיון שלא יתקיים עד יום [redacted] ולא לוקחי' מהם היינו
דורון

דורון דומיא דההוא דיכרא דשדר ההוא [illegible] לר' יהודה
נשיאה דמייתי התם בסמוך ואית ספרים דגרסי
אבל בדבר המתקיים אסיר אי לאו משום איבה ותו
הא דבשיפא דברייתא דתניא כוותיה דר"ל דקאמ' לא
אמרו אלא דבר המתקיים אבל דבר שאין מתקיים
מותר ואפי' בדבר המתקיי' נשא ונתן מותר ובלישנא
אחרינא משיים בתוספתא לקח ונתן מותר ומשמע
הא לכתחלה אסור אפילו ליקח ובברייתא דרב זביד
שרי ליקח דבר המתקיים · ותו הא כיון דבין דבר
המתקיים ובין דבר שאין מתקיים בכל חד איכא
איסורא והיתרא אם כן הוה מצי למימר כמו כן לא
אמרו אלא בדבר שאינו מתקיי' אבל בדבר המתקיי'
מותר וי"ל כיון דמתניתין לא מיירי אלא למכור מידי
דתקרובת · אם כן שפיר קאמ' לא אמרו אלא בדבר
המתקיים אע"ג דבדבר שאי' מתקיי' נמי אסור קבלת
דורון בזה לא מיירא · ודבר המתקיי' דשרי בברייתא
דרב זביד ליקח מהם בדורון היינו מידי דתקרובת
דממעט לתקרוב' ומשער לאח' זמן אבל ברייתא דלעי'
דמשיי' בה בלוקח ומוכר מותר דמשמ' אבל לכתחלה
יאסור ה"ק אפי' בדבר המתקיי' שיש למצוא בו איסור
בין ליקח בין למכור ליקח כגון לקבל דורון בדבר
שאין ראוי לתקרובת כי ההיא דיכרא ולמכור בדבר
הראוי לתקרובת אפילו הכי בדיעבד אם לקח ומכר
מותר ולפי' ר"שי דפי' לשאת ולתת מקח וממכר תקשי
כי הוה נמי מצי למימר לא אמרו אלא בדבר שאין מ
מתקיים שאסור ליקח משו' שמתאוה למכרו כגון ירק
וכיוצא בו וגם צריך לומר דברייתא פליגן אהדדי
וצ"ע : נשא ונתן ריש לקיש אמר מותר רבי יוחנן
אמר אסור היינו דוואקא בלפני אידיהן אבל ביום
אידם לכולי עלמא אסור כדאיתמ' בברייתא ובלפני
אידיהן הלכה כר' יוחנן דאסר מדלא תני לה בברייתא'
בהדי תלת פרק החולץ דהלכה כר"ל ואף על גב
דתניא כוותיה דריש לקיש רבי יוחנן אשכח תנא
כוותיה לקמן דפריך חכמים היינו תנא קמא ומשני
נשא ונתן איכא בינייהו ורבי יוחנ' סבר כמאן דאסר
אבל ליכא למימר דלא אצטריך למחשב' בהדי תלת
משום דתניא כוותיה דהא חשיב חליצה מעוברת ·
דתניא כוותיה דר"ל : רבי יהושע בן קרחה או' אומר
אדם לחבירו בשבת הכרא' שתעמוד עמי לערב אמ'
ר' יוחנן הלכה כרבי יהושע בן קרחה היו שנים אחד
מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואח' מתיר אם אחד
מהן גדול ממנו בחכמ' ובמנין הלך אחריו ואם לאו

הלך אחר המחמיר רבי יהושע בן קרחה אומר בשל
תור' הלך אח' המחמיר בשל סופרי' הלך אחר המיקל
אמ' רב יוסף הלכה כרבי יהושע בן קרחה ובתלמוד
יש איכא דאמרי ואין מפורש איזה עיקר ופר"שי בשל
תורה הלך אחר המיקל מיד כרבנן ז"ל בתר בתרא
ור"ת ור"יבא פירשו דסברא דכל איכא דאמרי ללשון
ראשון כטפל לגבי עיקר ושוב חזר ר"ת לומר דבשל
סופרי' הלך אח' המיקל כמו בשמעתי' בפלוגת' דתרי
תנאי כחום המדי אומר שואל אדם צרכיו בשומע ת
תפילה · וכן הלכה כדקאמר תלמוד' דעבדי כוותיה
משו' דתליא באשלי רברבי וכן פסק שמוא' ורב יהוד"
בריה דרב שמוא' בר שילת משמי' דרב אע"פ שאמרו
שואל אדם צרכיו בשומ' תפלה אם ר"ל בסוף כל ברכ"
מעין ברכה אומר' כדאמר רב חייא בר אשי אומ' רב
אם יש חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים אם
צריך לפרנסה אומר בברכת השנים וכן אמר רבי
יהושע בן לוי אף על פי שאמרו שואל אדם צרכיו ב
בשומע תפילה אם רצה לומר אחר תפילתו אפילו
כסדר יום הכפורים אומרה קודם אלהי נצור משמע
דוקא אחר תפילתו יכול להאריך אבל באמצע
הברכות אין יכול להאריך . ועתה הוא רגילות לומר
שאילות באמצע של חלנו ומרבין תחנונים באמצע
הברכה ושמא י"ל דברכי צבור שאני ושרי אבל צרכי
יחיד אין להארי' כי אם אח' תפילתו ועוד י"ל דלרבות"
נקט אפי' לאח' תפילתו שכבר הפסיק מלומ' תחנוני'
ואמר כבר שלש אחרונות שבו דברי שבח סד"א ש
שאסור לומר תחנונים ולצרפן בתפילתו עד לאחר
אלהי נצור ויעקור רגליו קמ"ל דשרי וכל שכן בשומע
תפלה ובאמצע כל ברכה שמותר לומר מעניינה :

תניא בסדר עולם רבי יוסי אומר מלכות
פרס בפני הבית שלשים וארבע ·
מלכות יון בפני הבית מאה ושמנים מלכות בית ח
חשמונאי מאה ושלש מלכות הורודוס מאה ושלש הרי
ארבע מאות ועשרים שנה שעמד הבית אמר רב
פפא אי טעי תנא שרוצה למנות שנים שאחר חורבן
ולא ידע פרטא כמה הוי לשייליה לספרא כמה חשיב
וליטפי עלייהו עשרים שנים שהסופר כותב בשטר'
הזמן ממלכות יונים כדתניא בגולה אין מונין אלא
למלכות יוונים בלבד ומלכות יון היתה קודם חורבן
שפ"ו שנים כדאיתא בברייתא דרבי יוסי דלעיל ·
ושש שנים של תחלת מלכותו בעילם שלא מלכו רק
בעילם לא קחשיב אב"ל הסופר חשיב שש שנים קודם
החורבן

החורבן וכי הוו כ׳ וחד שנין לאחר החורבן חשב ה
הסוף ד׳ מאות וחד שנה אם כן פרט׳ דסופר הוי שנה
אחת וכי טפי תנא עליה כ׳ שנה משכח לחומריה שיש
מן החורבן כ״א שנה:

קל״ה **תנא** דבי אליהו ששת
אלפים הוי העולם
שני אלפים תהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות
המשיח ובעונותינו שרבו יצאו מה שיצאו ופריך שני
אלפי תורה מאימת אי ממתן תור׳ עד השתא פי׳ עד
סוף ד׳ אלפי׳ לבריאת עולם ליכ׳ כולי האי דכי מעיינת
בהו תרי אלפי ופרטא מחד אלפא הוי מאד׳ הראשון
עד יציאת מצרים שאז היה מתן תורה יש שני אלפים
ותמ״ח שנה ואם כן ממתן תורה עד סוף ארב׳ אלפים
חסר תמ״ח מב׳ אלפים ויש ספרים דגרסי׳ ועוד והכי
פירו׳ ממתן תורה עד השתא עד רב אשי שהיה סוף
הוראה ליכא שני אלפים דהכתיב ויהי בארב׳ מאות
ושמנים שנה לצאת בני ישראל ממצרים כבנה הבית
לה׳ ור׳ מאו׳ וי׳ שנה עמד הבית ראשון וע׳ שנה של גלו׳
בבל וארב׳ מאות וכ׳ שנים שעמד בית שני כדאיתא
ביומא ובסדר עולם הרי אלף וש׳ שנה ופ׳ שנה ממתן
תורה עד חורבן בית שני ובכת׳ רב שריר׳ יש בשנת
תש״ל למנין שטרו׳ של יונים כשפטר רב אשי חסר ש״ף
שני׳ של יונים שהיו קוד׳ חורבן נשאר שנ״ח מהחורבן
עד רב אשי צרף שנ״ח עם אלף וש״ף הוי אלף ותש״ל:
אכתי ליכא שני אלפי׳ וכל שכן שלא היה כן בימי רב
ענן שאמר לו אליהו סדרו כדאיתמ׳ פ׳ אע״פ בכתובות
ורב ענן היה קוד׳ רב אשי ואם כן היאך אמר אליהו
בעונינו יצאו מה שיצאו אכתי לא שלמי להו ב׳
אלפים ולא הגיע זמן משיח לבא ועוד כי מעיינת
בהו תמצא עוד קשיא אחרת היאך אמר׳ שני אלפים
תהו ולא יותר הרי תרי אלפי ופרט׳ דהיינו תמ״ח שני׳
יש מבריאת העולם עד מתן תור׳ לפי חשבון הפסוק׳
ומתרץ מואת הנפש אשר עשו בחרן מתחילי׳ אלפים
תור׳ והויה שעתא אברהם בר נ״ב שני הוה ומשם עד
יציאת מצרי׳ יש תמ״ח שני׳ לפי חשבון הפסוקי׳ כדפי׳
רש״י ומיציאת מצרי׳ עד חורבן בית שני יש אלפי׳ וש״פ
כדפי׳ למעלה עוד יש קע״ב לבא אחר חורבן להשלים
שני אלפים תורה וכן כתב רב שרירא קע״ב לאחר
חורבן נשלמו ארבע אלפים מבריאת עולם: וכן
מוכחת כל ההלכה ובערכין דאמ׳ שרבי פרידא חי
ד׳ מאו׳ שנה על כרחך נולד לפני חורבן או חי הרבה
שני׳ אח׳ רב אשי כי לא היה מהחורבן עד רב אשי רק
שנ״ח כדפרו׳ לעיל ור׳ יוחנ׳ נמי יש בפ׳ בת׳ דיומ׳ שנולד
בימי רבינו הקדו׳ ובסדר תנאים יש שחי יותר משלש
מאו׳ שנה אם כן חי אח׳ רב אשי כהגו כשאלות בפני
הבית מאה שנה כדאיתא פ״ק דשבת ואחר החורבן
היה ר״ג דיבנה ואחריו רבי שמעון בנו אביו של רבי

אמ׳ רב פפא אי טעי תנא ולא ידע פרטיה כמה שנים
יש אחר ארב׳ אלפים לבריאת עולם לשייליה לספרא
כמה חשיב פרטיה בשטרות וכטפי עליה מ״ח שנה:
שהרי קע״ב אחר חורבן נשלמו ארבע אלפי׳ וצרף ש״ף
שנים שלמלכו׳ יון שהיו בפני הבית תקנ״ב: אם כן
ארבעין שנין ותמני לאחר ד׳ אלפים שלמו לסופר ו׳
מאו׳ ממלכו׳ יון ומאז והלאה מתחיל פרט שלו והתנא
כבר מנה מ״ח לפרט אחר ארבע אלפים:

אמר רב הונא בריה דרב יהושע האי מאן
דלא ידע בכמה שני׳ בשבוע קאי כטפי
חדא שתא וכחשוב בכללי ביובילי ופרטי בשבועי
וכשקל מכל מאה תרתין וכשדי אפרטי וזהו כר׳ יהודה
דאמ׳ שנת נ׳ עולה לכאן ולכאן שסנת נ׳ היה יובל וגם
היה שנה ראשונ׳ של שמטה ואכ״ בכל ק׳ יש שתים יותר
משביעיו׳ דלרבנן דאמרי שנת נ׳ יובל ושנ׳ שלאחריה
התחיל שמיט׳ אכ״ אי׳ בק׳ כלל יותר משביעיו׳: ומשמ׳
דהלכ׳ כר׳ יהוד׳ אע״ג דפרק אין בערכי׳ קאמ׳ תלמוד׳
לאפוקי מדרבי יהודה אין בכך כלום דהכי אשכחן
שלהי כתובו׳ לאפוקי מדרשב״ג אע״ג דרב פסיק פרק
אלו נערות כר׳ אליעזר דסבר כתובה דאורי׳ כרשב״ג
וכר׳ עקיב׳ דאיתר ליה כמוהר בתולו׳ למדרש כתוב׳
דאורייו׳ וכן ר׳ יוח׳ פסי׳ כרשב״ג במשנתינו אכ״ לאפוקי
לאו משו׳ שיהא הלכ׳ כן לא ההיא ברייתא׳ ודאי מפקא
מיניה וכן פי׳ פ׳ המגרש דאתקין רב בגיטא מן יומא
דנן ולעלם לאפוקי מדרבי יוסי זמנו של שטר מוכיח
עליו אע״ג דרב גופי׳ פסיק הלכ׳ כר׳ יוסי פ׳ אי׳ בערכי׳
קא׳ דבית שני חרב במוצאי שביעית שהיא שנה ר
ראשונ׳ של שמיטה ופי׳ רש״י שנת ד׳ מאות וכ׳ שנה היתה
מוצאי שביעית ואע״ג דד׳ מאות וכ׳ של בנין הבית
הולך הכל בשמוטי׳ לר׳ יהוד׳ הא מסקי׳ בערכין דשית
שנים דסליק עזרא ולא קדיש לא קחשיב דהכתי לא
התחילו למנו׳ שמיטין והתנ׳ מונ׳ שנים שאח׳ החורבן
כטפי עלייהו שתא חד׳ כדי למנו׳ מתחלת שנה ראשונ׳
של שמיט׳ שהיתה בשע׳ חורבן שזהו שנה אחת לפני
ואכ״ כי תמנה קע״ב לאחר חורבן שנשלמו ד׳ אלפים
ואחרי כן ט׳ מאות יהיה שמיטה אך אין נראה פי׳ זה
דפ׳ אין נערכי׳ דמכי רב אשי שית שנין דסליק עזרא
ולא קדיש לא קא חשיב היינו לייסב הברייתא דקתני
מוצאי

מוצאי שביעית חרב הבית לרבנן. אבל לרבי יהודה
התחילו למנות שמיטין משנה ראשונה של בנין ואם
כן אמאי כטפי חד שתא הלא שנה ראשונה של תנא
המונה מחורבן ואילך היא שנה ראשונ' של שמיטה
ותו דהתם מוכח דשנת ד' מאות וכ' היתה שמיטה
לכולי עלמא ומוצאי שביעית דקאמר דהיינו שנה ר
ראשונ' של שמיטה היינו שנת כ"א · ואם כן התנ' אמאי
כטפי שנה את' על חשבונו · והכי אית' התם בשניה
במוצאי שביעית מי משכחת לה מכדי בית שני כ
כמה קם תכ"ך · ד' מאה הוא תמני יובילי פי' והולכין
בשביעיות לרבנ' וארבסר תרי שבועי פשו להו שית
שנין הרי בשת' בשבוע שאירע שנת תר"ך ומתרץ הא
מני ר' יהודה היא דאמ' שנת חמשי' עולה לכאן ולכאן
אייתר תמניא מתמניא יובילי. פי' לר' יהודה כדאמר
הכא ונשקול מכל ק' תרתי והנך שית הוו להו ארבסר
פי' שנת תר"ך · ואשתכח דבמוצאי שביעית חרוב פי'
שנת כ"א היתה מוצאי שביעית ובמסקנ' אמ' רב אשי
שית שנין דסליק לעזר' דלא קדיש לא קחשיב ואתיא
אפי' לרבנן והוי מוצאי שביעי' בשניה שנת כ"א · לכך
פי' רבי' שמואל דודאי שנת כ"א היתה מוצאי שביעית
שנה ראשונה של שמיטה והיא היתה משנת הבנין
שהרי בט' באב חרב הבית ורוב' דשתא בבנין הוה
והתנא המונה שנים מחורבן ואילך מתחיל למנות
שנת כ"ב ולכך קאמר כטפי חד שתא על חשבונו כדי
למנות מתחלת שמיטה שהיתה שנת תכ"א ולחשבון
זה יהיה שמיטה שנת ס"ב לפרט וקשה על פירושו
דהתנא המונה שנים שאחר החורבן על כרחיך מ
מתחיל למנות שנת כ"א דלעיל אמרן דכטפי התנא
על הסופר דחשיב ש"ף שנים קודם יוסף עליהם התנ"
כ' שנים ואם איתא דשנת כ"ב מתחיל למנות התנא
אם כן הסופר חשיב שפ"א לפני חשבון התנא והו"ל ל
למימר כטפי י"ט וכן בתר הכי דקאמר מתנית' טפיא
תלת שנין הו"ל למימר תרתין שני' אלא כדפרי' שנת
כ"א היתה מוצאי שביעית שנה ראשונה של שמיטה
והיא הית' שנה של חשבון התנ' להתחיל ממנה קע"ב
לאחר החורבן והא דקאמ' כטפי חדא שתא או' רבינו
יצחק בר' שמוא' מ"כ דה"ק על שנת העולם תוסיף שנה
אחת ותמנ' הכל שביעיות ויבא לך בצמצום שנת כ"א
מוצאי שביעית כמו אם תתחיל למנו' מתחלת בנין
בית שני כי תמנה אלפים ותמ"ח עד יציאת מצרים ·
ומשם עד בנין שלמה בן דוד ד' מאות ושמני' והבית
עמד ת"י שנה וע' של גלות בבל אם תוסיף על כל אלה
שנה יבא הכל בשביעיות ולפירוש זה יהיה השמיטה
שנת ששים ושתים לפרט ור"ת מ"כ גריס כבכיר תרתי
שני או כטפי חמש וסימניך כי זה שנתים הרעב ועוד
חמש שנים פי' על חשבון הסופר דחשיב מלכות יון
ש"ף שנים או יגרע שנתי' ולסוף ארבע' שנים של בנין
שלמו להו שית שנין דמלכו בעילם ופשטה מלכותו
ומאז מתחיל למנות הסופר ושתי שנים אחרי כן ה
היתה שמיטה דארבעי' ושתים שנה שעברו מן הבנין
הולכין בשביעיו' וכן חמש שנים לפני חשבון הסופר
היתה שביעית. ולפי' זה כמו כן יהיה שנת השמיטה
שנת ס"ב לפרט והשת' מיושב טפי וסימניך דהוה על
טפי ועל כבכור כמו הכהו וסימני' דלעיל דהוו כי ה"ג
אבל לפירושי' שלמעלה הוי וסימניך כי זה שנתים ה
הרעב כשקול מכל מאה תרתי להודיעך כר' יהוד' ק"ל
ולא כרבנן ור"ת מצא בסוף סדר עולם דרבנ' סבוראי
שנת ד' אלפי' וה' מאות וששים וארבע לבריאת עולם
וסימניך ס"ד לפרט אז היתה שמיטה · ולפי' זה יהיה
השמיט' שנת תשע מאו' וס"ג וזה החשבון יהיה תופש
עיקר והיה אומר הטעם לפי דבניסן נברא העולם
ומתשרי דבתריה מנינן שמיטין אם כן מתאחרת ש
שמיטה שנה אחת ותימא על זה והלא מתחילת בית
שני אין צריכין למנות שמיטין לרבי יהודה וקיימ' לן
כוותיה או שית שנין אח' כן לרבנן ומה לנו לבריאת
עולם ונראה שהיה רוצה לומ' דבית שני נבנה באדר
כדכתיב ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח
אדר ובתשרי אחריו התחילו למנות שמיטין אם כן
לא היה מוצאי שביעית שנת ארבע מאות ועשרים
שנה משנה ראשונה של בנין לא היתה במנין ה
השמיטין והבית חרב בתשעה באב לפני תשרי ·
ואם תאמר דכשהגיע לתשרי ראשון עלתה לה ל
לשמיטין מתחלת הבנין אף על פי שלא היתה רק
חצי שנה אתיא ליה · וצריך עיון · ואף על גב
שפירשתי שנת ארבע מאות וכ"א היתה מוצאי ש
שביעית בבית שני · מיהו בבית ראשון דקאמר
בערכין דחרב במוצאי שביעית היינו שנת ארבע
מאות ועשר כדמוכח פרק אין בערכין שבעה עשר
יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ עד שיצאו ·
וקאמר דהתחילו למנות לאחר י"ד שנה של כבוש
וחלוק כדי לקיים הפסוק של יחזקאל ארבע עשר' שנה
אחר הוכתה העיר שאז היתה יובל כדכתיב בראש
השנה בעשור לחדש וזהו יובל דדרשינן איזהו שנה
שראש השנה שלו בעשור לחדש הוי או' זה יובל וכיון

שנת חמשים היתה י"ד אחר החורבן אם כן שנת
ד' מאות ועשר שבו חרב הבית היה שנת ראשו' של
שנת שמיט' לו' יובל וכי יתימ' מאי שנא רב חשבון בית
ראשון מונין שנת החורבן ד' מאות ועשר ובחשבון
שנות בית שני אין מונין שנות החורבן שנת ארבע
מאות ועשרי' ואחת והלא אידי ואידי חרבו בתשעה
באב וי"ל דלקחו חשבון מכוון ושלם לזה ולזה ת"כ ·
איכמי לשון המקרא של דניאל דכתיב שבועי' שבעים
נחתך על עמך והם ע' שנה של גלו' בבל ות"כ ובנזיר
דפרי' וכי לא ידעי מתי חריב והכתי' שבוע"י ע' נחתך
על עמך ומשני כהי דידעי בהי שת' בהי יומ' לא ידעי
ולא רצה לתרץ דמספקי אי שנת עשרים או עשרים
ואחד דידעי דשבעי' שמיטין קאמר קרא כולן שלמי'
ושנת כ"א לא היתה שלימה דבט' באב חרב א"כ גזרו
לאחר שהתחילה שנת כ' א"כ היו יודעי' שלא יעמוד
הבית יות' מאות' שנה ושמעתי' דמני שביעי' מתחילת
בית שני כר' שסובר' קדושה ראשונ' לא קדשה לעתיד
דאי קדש' לעתיד כיון שנת ד' מאות ועשר של בית
ראשון היה מוצאי שביעית שהיא שנה של שמיט' א"כ
כי תמנ' אחרי כן ע' של גלו' בבל יבא לך שנה ראשונ'
של בית שני להיות שנה שנייה של שמיטה ולמה שינו
מסדר השנים של שמיטה כשעלו בימי עזרא בשביל
שהיו בגלות שלא מנו יובלות מחמת שלא היו כל
יושביה עליה ובברייתא נמי דמייתי ראיה בערכין
דבית שני חרב במוצאי שביעית כדאי' בסדר עולם
וכן סובר תנא דסדר עולם דקדוש' ראשונה לא קדש'
לעתיד לבא כדתניא התם ראשונה ושנייה יש להם
שלישית אין להם אלמ' בשנייה הוזכרו לקדש ולחזור
אמנם לפי ר"ת דמפר' בבית שני מנו יובלות ולא כמו
שרוצה לומר בערכין לא מנו יובלות בבית שני אלא
לקדש שמיטו' אבל למסקנ' דקאמ' ירמיה החזירן מנו
שפיר יובלות בבית שני דכיון דמכל שבט ושבט עלו
אע"ג דלא עלו אלא ד' ריבוא יושביה עליה קרינן ביה
וראייתו מדכתיב בתי ערי חומה ביני הלל כדתנן פ'
בתרא דערכי' התקין הלל שיהא חולש מעותיו ללשכ'
וכן עבד עברי נוהג בבית שני כדכתיב בעזרא
והביאו אולי כאן וגו' אמרי' פ' ד' מחוסרי כפר' שפחות
חרופות בעלו ושפחה חרופ' מקריא מאורסת לעבד
עברי ופרק המקדש שרהו תניא דאי' בתי ערי חומה
ולא עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג · א"כ
אפילו למ"ד קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא יכול
להיות שהתחילו מניין שמיטין מתחלת בית שני כמו
שהתחילו אז למנות יובלות דלפי סדר היובל יש להם
למנות שמיטין כך פירש רבי :

ההוא שטרא דהוה כתיב ביה שית שנין
ותרתין סבור דרבנן למימ' מאוחר
הוא אמ' להו רב נחמן שית שנין דמלכו בעילם דלא
חשבינן איהו וכשר ופריך דילמ' ליציאת מצרים נקט
ושבק אלפא קמא ומאוחר הוא ומסיק אין מונין אלא
למלכות יוונים בלבד :

קלו **מכאן** משמע דשטרות שאין כתוב
לבריאת עולם שכשר וכן אם
לא כתב ארבע אלפי' רק הפרט כשר מכאן משמע
דשטר שאין כתוב בו לבריאת עולם שכשר ואין ל
לתלו' בדבר אחר לומ' יד בעל השטר על התחתונה
דמאוחר הוא דבההו' שטר לא היה כתוב בו למלכות
יוונים מדפריך דילמ' ליציאת מצרי' וגם שינה לכתוב
שית שנין יתירתא ואפילו ה"ק רב נחמן דאי' מאוחר
דמיישב חשבון השטר לחשבו' העולם וכן משמ' הכ'
דאם לא כתב ארבעת אלפים אלא הפרט כשר דהא
קאמר דילמ' שבק לאלפא קמא ונקטיה לאלפ' בתרא
וגם יש ספרים שכתו' ונקטיה לפרטיה והו' הדין שאם
לא כתב התשע מאות אלא שנת ששים לפר' שהשטר
כשר כך פירש רבינו :

גלוי ההולך ליריד של גוים מעות שבידו בין
בהליכה בין בחזרה מותרי' דאין לתלו'
ולומר ע"ז זבין ורמי ע"א בידו אלא נימא אימא גלימא
זבין או דבר אחר דרוב מקח וממכר אינו מע"א אבל
ישראל ההולך ליריד של גוים מעות בידו בהליכה מ
מותרין אבל בחזרה אסורי' דיש לומר שמכר עבודה
[redacted] ורמי עבודה [redacted] בידו דאי איתא דגלימא זבין
הכא הוה מזבי' ליה ולא היה עובר על דברי חכמים
שאוסרי' לישא וליתן ביום [redacted] ובפירקא דבעא ריש
לקיש מרבי יוחנן עטלוזא של עזה מהו למכור לבני
חוצה לה הם קרובים כל כך שחשוב כמכר לבני ת
תוכה שםם ה[redacted]אסור א"כ הלכתא מימי' לכור וראית
ישראל גוי שטופתין שתי קדירו' על גבי כירה אחת
ולא חשו חכמים ומפרש אביי לא חשו דילמא מהדר
אפי ושדי גוי נבלה בקדירה של ישראל פירוש בשר
כחושה ושקיל בשר שמנה כדי להרויח אבל בחנם
כדי להכשיל הישראל לא קאמ' דאפילו הלך למרחוק
לא חיישינן שהרי מעשי' בכל יום שישרא' הולך בשוק
ומניח קדירתו בביתו וגם יש חלב או איסו' אחר ולא
חיישינ' שיזרוק העבד או השפח' בקדיר' וכן משמע
פרק

פרק אין מעמידין גבי ההו׳ ארבא דמורייסא דקאמ׳ למאי ניחוש לה אי משו׳ אערובי חמרא קפתא דחמר׳ בארבע לומי פיר׳ בארבע זוזי וקיסתא דמורייסא בחד לומא ולא חיישינן דלרשע יהיב ביה חמרא וכי תימא אפילו הוה מהדר אפי למה יש לי לחוש הלא אפילו יוצא ונכנס מותר ה״ל דהיכו היכא שיהא כתפס כגנב דתבע ליה ישר׳ בדינא אבל הכ׳ יכול הגוי לומ׳ תבשילך אם טוב שלא יקרי׳ כתכוונתי אכ״ שמ׳ מהדר אפי לאו דוק׳ א״א כלומ׳ הפליג לשון ולא חשו שהחליף גוי כבלה בשחוט׳ ה״נ לא חשו לדמי ע״ז כשמוכר חוב׳ לה והגוי כותן לו מעו׳ שיהו משל בני תוכ׳ ויהיו אסורי׳ משו׳ דמי ע״ז וכ״ת אפי׳ לבני תוכ׳ למה יש לאסור הדמי׳ הלא גבי גוי ההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מעותיו מותרין ולא חיישי׳ שמא דמי ע״ז הן י״ל דמיירי הכא שהיריד עשוי למכור ולקנות תשמישי ע״ז והתם אין היריד עשוי לכך ואפילו הכי בישראל ההולך שם מעותיו אסורי׳ דאיכא הוכחה דע״ז בין כדמפ׳ התם והשתא לא תקשי דאיכא דשרי אם כבר נשא ונתן ואפילו ביום [redacted] דאסור לכולי עלמא משמע הייכו מטעם קנס שעבר על דברי חכמים וגם אין אסור כי אם לו דווקא ואמאי לא חיישינ׳ לדמי ע״ז שאסור מן התורה משו׳ לא ידבק בידך מאומה אלא בשמעתין דווקא חיישינן שהיריד עשוי לכך והתם שאינו עשוי לכך אם קנה שום דבר או אם מכר וידעינ׳ לו דמי ע״ז אין מעותיו אסורין אלא לו דווקא משום קנס דאין לתלות שהמעות שנתן לו הגוי הוו חליפי ע״ז ובבי ישראל ההולך ליריד של גוים דמעותיו אסורי׳ משום דמי ע״ז לא רצה לומר משום נשא ונתן ביום [redacted] ד דנקט איסור חמור דהוי מן התורה וגם לכל העולם אסורין רבא אמר לא חשו חכמים משום בשולי גוים הכא כמי לא חשו משום יום [redacted] פירש לא התיר ר׳ חניכ׳ אלא איסו׳ דרבנ׳ כגון נשא ונתן לחוב׳ לה דשרי ולא נזריכן דילמא אזיל ומודי כי אם בתוכה והביא ראיה מדלא חשו לדילמא סמיך ישראל על גוי לאתו׳ בנחלים משום בשולי גוים אבל איסור דאורייתא לא היה מתיר כגון חששא דאיסור דמי ע״ז דמיירי כגון שהישראל ראה שהגוי לקח המעות בתיבתו וידע ב בודאי שלא היו חליפי ע״ז ולכך התיר לשאת ולתת חוב׳ לה אי כמי רבא סובר שיריד של עטלוזה לא היה עשוי לקנות ולמכור ברכי ע״ז ותשמישי׳ דליכ׳ למיחש לדמי ע״ז ולכך התיר רבי חניכ׳ דליכא חששא דרבנן של משא ומתן ומתני׳ דשרי חוב׳ לה או מיירי בכי ה״ג או מיירי בחוכה לה יותר אבל אי איכא למיחש לדמי

ע״ז לא היה מתיר רבי חנינא איסור דאורייתא דהא לא חיישי׳ דילמ׳ שרי גוי כבלה דהוי איסורא דאוריתא משום דהוי כמו יוצא ונכנס דשרי דהוי נתפס כגנב ואין זו טענה טובה לכסות תבשילך הייתי מתכוין ולכך ליכא למגזר מהתם היתר בחוכה לה חששא דמי ע״ז ורבה בר שילא אמר נשא ונתן דמדרבנן לא התיר רבי חנינא ביום [redacted] לחוכה לה דקרוב יותר מחוכה לה דמתני׳ דשויא ומבשולי גוים ליכ׳ למשרי דהתם בחתוי כל דהו סגי אלא התיר לשאת ולתת להם לפני [redacted] משמע מהכא דלכלהו דמי ע״ז ביד גוי אסורין ומקשי׳ דברייתא השוכר את הפועלי׳ אמר רב נחמן דמי ע״ז ביד גוי מותרי׳ ומייתי ראי׳ מדתניא גוי שהיה ישראל נושא בו מנה ומכר ע״ז והביא לו מ מעות מותר וטעמ׳ משום דדווקא גבי ישראל שמכר ע״ז דמיה אסורין כדנפקא לן שלהי רבי ישמעאל ד דחליפי ע״ז אסורין מוהיתה חרם כמוהו׳ כל שאתה מהייה ממנו הרי הוא כמוהו אבל גוי שמכר ע״ז אפי׳ מכרה לגוי לעובדה חליפיה מותרין מי׳ בשמעתין פי׳ ר״שי מ״כ דמי ע״ז שמא הן המעות עצמן שהביאו לתקרובת ע״ז והתם מיירי בחליפי ע״ז מ״מ קשה דפ׳ אין מעמידין אסריה דמים ביד גוי שהם חליפי ע״ז גבי גוי ההולך ליריד דאי לאו דאמרינן אימר גלימא זבין הוה אמרינן בחזרה אסור המעו׳ ותו בשמעתין כמי בשביל שהם המעות שהיו תקרובת ע״ז לא היו אסורין ליקח דאין אסור אלא תקרובת שהוא כעין פנים כדאמ׳ רבי ישמעא׳ זרק מקל לפניה חייב משום דמיירי דדרכה לעבדה בכך ואיכא כאסרת המקל דבעינן כעין פנים וכן אבני מרקולים קאמר במאי יאסרו הלא אין זה תקרובת כעין פני׳ ומשני כל אחת כאסרת לעצמה ולחברתה דמקרי ע״ז גופה אכ״ דמי ע״ז ביד גוי דאסר בשמעתין הייכו חליפי ע״ז ומפ׳ ר״ת דכשפרע דווקא מדמי ע״ז הוא דשרי לקמן דחליפי ע״ז איכן כאסרין מוהיית חרם אלא כשהחליפה ישר׳ אבל החליפה גוי החליפים מותרי׳ אבל היכא שהגוי מכרה לדבר אחר החליפין אסורין די״ל שדעתו ל להכניע המעו׳ לקנות ע״ז אחרת ור׳ שמואל פי׳ פ׳ בת׳ בשם ר״שי דאביי דאסר דמי ע״ז בשמעתין לא שמיע ליה ברייתא פ״ב דשרי ורבא דאמר לא חשו חכמים לבשולי גוי׳ כו׳ סבר דלא התיר ר׳ יוחנן דמי ע״ז דחוכ׳ לה דהא אפילו תוכה לה מותר אלא איסור נשא ונתן התיר לחוכה לה ובפ׳ אין מעמידין פי׳ דודאי דמי ע״ז ביד גוי מותר דקר׳ דחרם כמהו לא מיירי א״א בישר׳ שהחליפ׳ ולא בהחליפה גוי אבל ישר׳ ההולך ליריד

ומ כר

מוכר ע"ז הדמים אסורי' דכתיב והיית חרם כמהו כל שאת' מהייה יהא כמוהו ואין בידו לבטל ע"ז שלו קודם שיקח הדמי' דע"ז דישראל אין לה בטול וגם אין חוטם לבטלה · וגבי ההולך ליריד דאמר מעותיו מותרין דאימר גלימ' זבין הה"ה אם ע"ז זבין דמעותיו מותרין כדמוכח פ' בת' אלא לרווח' דמלת' קאמ' כלו' מהכ' לא תוכיח דדמי ע"ז ביד [redacted] מותרי' דאי אפילו הן אסורין אתיא הך ברייתא שפיר · והא דתנן עיר שיש בה עבודה [redacted] והיו בה חנויות מעוטרות אסורות ש שאיכן מעוטרות מותרות ומפרש ר"ל מעוטרות בורד והדס דכהכה מריחא · והע"ג דריחא לאו מלתא היא לרבא גבי בת תיהא פ' בת' הכא דעיקרה הן לריח אסור · והכי וורד והדס הא תקרובת לע"ז [redacted] [redacted] ואפי' אין עקרן לריח שמא אסור דהא אמרן פרק כל שעה כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאתן · מ"ט אכילה כתיב ביה איסורא תיהא איכא ותו הכא לא כתיב' אכילה גבי ע"ז דקרא דויאכלו זבחי מתי' בדברי קבלה כתיב · ובת תיהא דשרי דהוי סתם יינם ואפילו ביין כסף סבר דלא מיקרי כהנה בכך מן היין מאן דאסר סבר דחשוב כאלו ככנס הממשות של יין בפת חמה והוי כשותה יין ולא משום ריח והשתא מרמה ליה שפיר בפת ש שאפאו בתנור שהסיקו בכמון של תרומה · ושאיכן מעוטרות בוורד והדס רק בפירות מותרות · אע"ג דיהיב מכסא דכהנה אסור מהנה מותר · ור' יוחנן א' אפי' מהנה אסור ומתני' מיירי בשאין מעוטרות כלל דלא יהבי מכסא ומפ'ר"ת דר"ל כמי לא שרי אלא ומהכ' כי האי שנותן המכס שעל ידי כן מראה שמבזה הע"ז ומגנה אותה שמונע עצמו מלהריח הוורד וההדס אבל שאר מהנה אסור והשתא דפריך פ' כל [redacted] גבי מי שהיה כותלו סמוך לע"ז ונפל כונס לתוך שלו ובונה והא קא שביק מן הקרקע לע"ז מהנה · איכו ב"ל דפריך לר' יוחנן דווקא אב"נ מהכי כי האי מודה ר"ל דאסו' דכר' כמו בונה בית לע"ז במה שמחבר בקרקע שלו לשל ע"ז ושאיכן מעוטרות כלל דלא יהבי מכסא לכולי עלמא שרי · והא דתנן אסור לשאת ולתת ביום [redacted] פרש"י דהיינו למכור להם דבר המתקיים או ל לקנו' דבר המתקיים ולמכור דבר שאי' מתקיים מותר ועל זה קשה דלקמן דירגניה זבן פיתא והיינו דבר שאין מתקיים ומבעל הבית זבן דלא יהיב מוכסא מ"מ אסור משום משא ומתן ביום [redacted] והילך קנאו · ואית ספרי' דגרסי פורת' אבל אית' דבירושלמי גרסי'

עלה דא"ל לחבריה ואתה לא לקחת מומיך גלוסקית ביריד של [redacted] ופי' רשב"ם דדבר מועט בפרוטות או בשתי פרוטות מותר ורבי' מאיר אביו פיר' דמתניתי' דשריא איכן מעוטרות מיירי שאין יום [redacted] כלל אלא היריד עשו לצרכי הכומרים לקבל המכס ממה שמוכרי' אבל קשה דלקמן דלוקחי' בהמה שרי משום מיעוטייהו ואפילו למכור להם כמי אמאי אסור כיון שאין יום [redacted] וגם אין שום מכס במכירה כדמוקי' לה התם בבעל הבית דלא יהיב מכסא והא דאמרי' פר' אין מעמידי' ישראל ההולך ליריד של [redacted] מעות שבידו אסורין משום דמי ע"ז אפי' כיון דעבר על דברי חכמים דאסרי לשאת ולתת ביום [redacted] אם איתא ד דגלימא זבין הכא הוה מזבין ליה אלא ודאי עבודת [redacted] זבין וכיון שכשא וכתן לדבר היתר לשאיכן מ מעוטרות וא"כ כל החכויות לשאיכן מעוטרות דילמא זבן לא"ד' שאיכו יושב בחנות ולב"ה דלא יהיב מכסא דאי' לן למיתי לקולא דאימ' גלימ' זבי' דכיון דלא שייך איסור תליכן במידי דהוו רוב משא ומתן ולא במכר [redacted] מיהו בשמעתין לא שרי כי אם ליקח משום מ מיעוטייהו אבל למכור להם אסו' והתם מיירי בשמכר מדקאמ' דמי ע"ז בהדיה ומ"מ קשה דילמא מכר דבר שאין מתקיים ומותר ושמא אי מכר דבר שאין מ מתקיים קלא אית ליה · אי כמי רוב משא ומתן לא הוי דבר שאין מתקיים:

קל"ז שמעינן דמי ע"ז ביד [redacted] אסורין כדמשמ' פ' אין מעמידי'

ודמי עבודה [redacted] ביד [redacted] מותרין כדמשמע פרק ב בתרא אכן מותר להלוות לכותים דאפילו אם המעו' שפורעין הם דמי עבודה [redacted] אין בכך כלום אבל תימא היאך מותר למכור להם דבר והא ברייתא לא שריא אלא לוקחין מהם בהמות משום מיעוטייהו · אבל למכור להן אסור · ולפירש רביכו שלמה ד דמפרש דמיירא ביום [redacted] אתי שפיר · דהאידנא ליכא למיחש משום דאזיל ומודי כדפירש לעיל בריש פרקין · ומיהו באותו יריד שקבעו הכומרים לקבל משום המכס היאך אנו עושין שם משא ומתן דהא רבי יוחנן אמ' מהכ' אסור · ותיכח במקו' שאין גובין המכס עד לערב מות' דאפי' לא מכר כלום היה גובה מן החכות · אבל יש מקומות שמיד שמכר בחנו' מיד גובין ממה שמכר · וגם כשמוכר בהמה או קונה זה רגילו' בכל מקו' לגבו' פשוט ממקחו · ופעמי' שלוקחי' אסור מכס ממה שהיש' קנה או מכר · ויש לומ' דאיכו משום

משום מהנה אלא היכא שמן המכס עושין תשמישי עבודה [redacted] ויש מקומות שבונין עבודה [redacted] וקבלו עליהם הסוחרים שבכל דבר שימכרו שיתנו פשוט לע"ז לבנין לשם כך שאם אמ' לישראל קח החפץ בכך ועוד פשוט לבנין עבודה [redacted] לשם אמרינן דמהנה אסור ואם אינו מזכיר לו פשוט לבנין עבודה [redacted] מות' אף על גב דקבלו יתן לו מדמי של מקח זה דשמא בלא זה לא היה נותן לו החפץ כי אם בדמים הללו ואם יותר מן הסכום אמר לו ועוד פשוט אף על גב שלא הזכיר לו לצורך עבודה [redacted] שהניח לומר כן בשביל הישרא' שמא אסור דהשת' יוצא מכיסו של ישרא' הפשוט דאי לאו הבנין הוה מחיל ליה לגביה:

קל"ח **אילו** דברים שאין מוכרי' להם לגוי' איסטרובלין ולבונה כו' ושאר דברים סתמן מותר ופירושן אסור אם כן אסור למכור לבונה לגלחי' או לכומרים שעובר משום לפני עור וכן שעוה ביום איד קנדלור שלהן אסו' למכור לשום גוי שעושי' ממנה תקרובת ועובר משום לפני עור אבל בשאר ימות' מותר למכור להן שעוה וכן גביעים שישראל קונה לאחר שפשמו גוי אסור למוכרן לגוי דבשביל פגימ' קטנה אין מניח הגוי לתת בה יין לקלס עבודה זרה שלו וכן ספרים פסולי' אסור למכור להן ועובר משום לפני עור וכן כמי אמרינ' פרק קונם רב אשי הוה ליה תכא זבניה לבי נורא לע"ז שמא כך א"ל רבינ' והא עבר לפני עור אמר ליה סתם עצים להסקה ניתנו ולא לסרוף תקרובת הא לאו הכי אסו' וכן פירש הר"ר אליעזר ברבי שמואל ממיץ בפירוש נדרים:

קל"ט **אין** מקדישין בזמן הזה ואם הקדיש כסות וכלי' ופירות ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח בהמה תעקר ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה ומתה מאיליה אם כן אסור בזמן הזה להקדיש אבל יאמ' אני נותן חפץ זה או דמיו לצדקה לעניים או למצוה זו:

אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחים שלמים ושבורים ר' יהודה מתיר בשבורה בן בתירה מתיר בסוס וטעמא דאין מוכרין גזירה משום שאלה ושכירות ועובר משום למען ינוח שורך דאגרא לא קני אף על גב דבפרק הזהב אמרינן דאונאה שייך בשכירו' דמי כתיב וכי תמכרו ממכר לעולם ממכר בן יומו קרוי ממכר ואף על גב דקרוי ממכר מכל מקו' אינו קרוי בהמתו וביתו של שוכר כי אם של משכיר וגם טעמא דאין מוכרין להם בהמ' גסה משו' נסיוני דזמנין דסמוך לשקיעת החמה דמעלי שבתא א"ל ישראל ל[redacted] נסייה ושמעה קליה דישראל ואזלא מחמתיה ועובר משום מחמר אחר בהמתו בשבת ואסור משו' לא תעש' כל מלאכה פ'מי שהחשיך אבל לא רצה לומר טעמ' דלמען ינוח שורך דשמא משום גזירת איסור בהמתו שאין תלוי בגופו לא היו אוסרין למכור לגוי רבא שרא לזבוני חמרא ל[redacted] אידא דספסיר' אי משום נסיוני לא ידעא ליה לקליה אי משו' שאלה ושכירות כיון דלאו דידיה הוא לא מושיל ולא מוגיר ועוד משו' דלא מגלי מומא ב הוכא זבין ההיא פרה לגוי אמר ליה רב מאי טעמא עבד מר הכי אמר ליה אימר לשחיטה זבנה ומתניתין דקתני דאין מוכרין להן בהמה גסה וכו' מיירי שפיר שא"ל הגוי למלאכה אני צריך לה ובהמה טמאה אפילו בסתמא אסור דהא לאו לאכילה קיימא כך פירש ר"שי מ"כ ורבינו שמואל מ"כ פירש דפרה נקבה לאו בת מלאכה היא כל כך ומתניתין דאסרה בשור זכר כדאמרן פ"המוכר פירות גבי שור ונמצא נגחן רובא לרידיא זבני ולקמן גבי שור של פטם כי משהי ליה עד שתכחש אתי לכלל מלאכה ובהמה גסה דמתניתא מיירי בבהמה טמאה כגון סוסים וחמורים דבני מלאכה נינהו ורבינו תם מפר' דפרה נמי נקבה בת מלאכה היא כדאמרינן כהן ששכר פרה מישר' וכן לא ימכור לו פרה החורשת בשביעי' וכן פרק קמא דפסחים שתי פרות החורשות בהר המשח' וכן השואל את הפרה שאל אחת ושכר אחת לכך מפרש דבין זכר ובין נקבה איכא למימר אימר לשחיטה זבנה ומותר למכור ל[redacted] ובהמ' גסה דאסר מתניתין בהמה טמאה כגון סוסים וחמורים אבל בהמ' טהורה לא ומתני' אסרה דווקא עגלים וסייחי' קטנים שדרכן ליגדל ומסתמא אין רגילות לקנותן לגדל כדי לשחטן כי אם למלאכה ולקמן דקא' גבי שור של פטם דאימר אסור דלשחיטה קא בעי לה:

יש לומר כיון דאמר לקמן בדתורי משהינ' להו ועביד מלאכה על חד תרין איכא למימר דקונהו למלאכה לאחר שיהא כחוש: מיהו רבינו תם מפרש שאינו מפוטם עדיין אלא קונהו לפטם וכיון שמשהא אותו לפטם יש לחוש יותר מבסתם פרה או שור דכיון דמשהא לה לפיטום ולשחוט מימליך ומשהי ליה כמי לעשות בו מלאכה ושבור' דאסרי לה רבנן דר' יהוד' לכל הפחות בעגלי' וסייחי' היינו טעמא כיון דמשהי ליה

ליה לגדל וולדות דסברי דמקבלי זכר אם כן ישראל הרואה אותה בבית הגוי יהא סבור שקנאו שלימה · אבל שור ופרה גדולה ליכא למיחש למידי דהא ל לשחיט' זבניכהו :

פסק דין שאין מוכרין לגוים בהמות ולא כלי זיין :

והשת' אעפ"י שמות' לגוי למכור שור ופרה גדולים לזה הפירוש מכל מקום צריך למצוא היתר היאך אנו מוכרים לגוים עגלים וסייחין ולא סוסים וחמורים התנן אי' מוכרין להם · דאע"ג דפסק תלמוד' כרבי יהודה בן בתיר' דמתיר בסוס היינו מטעמ' שעושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת ·דבימי החכמים היו מיוחדין הסוסים לרכיבה ולעפות כגון סוס דבזיארין דפ' המצניע ואי משום אוכף דאסור שמא בטל אגב גררא · אבל עכשיו רגילין לחרוש בהן ולמשוך בקרון · ועוד דזימנין דמפרש הגוי בהדיא שקונהו למלאכה יש לומר שעתה אין אנו בקיאין כל כך בקלא דאיכא למיחש לשמעה קליה · וליכא למיגזר משו' כשיוכי ומהאי טעמ' שריכן אידא דשפסירא משום דלא ידעה קליה · ומשום שאלה ושכרות ליכא למיחש דאי' אנו רגילין עכשיו להשאיל לגוי · ולא לקנות בהמה כדי להשכיר · כי אם לצורך עצמו קונהו כך מפ' ר"ת · ור' אומ' דבימיה' היו הרבה ביחד והיו יכולין למכור זה לזה · אבל עכשיו שאין אנו כי אם מעט במקום אחד איכ' הפסד אם לא היינו מוכרי' לגוים · וכי האי גוונא אמרינן לקמ' גבי אין מוכרי' כלי זיין לגוי' משו' דמגנו עלייהו · ופרי' אי הכי אפי' חיטי ושערי נמי לא ומשני אי הוה איפשר בלא הפסד הכי נמי דאסור אבל משום הפסד שרי · ולזה הטעם אין להתיר רק כשקנאו ישר' לצורך עצמו ואחריכן נמלך למוכרו · הת' יפסיד אם לא ימכרנו אפי' לגוי אבל מכל מקום אסור לקנות בהמה כדי למוכרו :

קמב **אין** מוכרי' כלי זיין לגוים · והאידנא דקא מזבנין אמר רב אשי ו לפרסאי דמגנו עלן · ומהאי טעמא לדידן נמי שרי למכור להם שיריונים וחרבות :

קמג **ישב** לו קוץ בפני ע"ז לא ישחה ויטלנו · מפני שנראה כמשתחוה לע"ז ואם אינו נרא' מותר · וכן נתפזרו לו מעות בפני ע"ז לא ישחה ויטלם ואם אינו נרא' מותר וכן פרצופות המקלחין מים לא יניח פיו על פיהם מפני שנראה כמנשק לע"ז · כיוצא בו לא יניח אדם פיו על גב הסילון וישתה מפני הסכנה · וכן לא ישתה אדם מן הנהרות ולא מן האגמים בפיו ובידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה · מאי סכנה סכנת עלוקה דאמר' חכמ' הבולע כימא של מים מותר להחם לו מים בשבת · ושקיל וטרי מאי אינו נראה מותר · אילימא דלא מיתחזי כלל שאין שום אדם בפני ע"ז בשעה שכוחה להסיר הקוץ ולקבץ מעותיו והאמ' רב יהוד' אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העי' אפי' בחדרי חדרים אסור · אלא אימא אם אינו נראה כמשתחוה כגון שהיה אחוריו לצד ע"ז מותר · פרק במה אשה ופ"ק דביצה ופרק חבית שנשברה פריך מן המשנה דהתם לרב · ומשני תנאי היא · מ"מ נראה דאין הלכה כרב אלא כסתם משניות דהתם · וגם הירושלמי הביא ראיה מדתנן פ' השוחט אין שוחטין לתוך הגומא · אבל עושה חריץ חוץ לגומ' ודם שותת ויורד לתוך הגומא ובשוק לא יעשה כן שלא יחזק המינין והך משנה פליגא אדרב · מיהו מדלא פריך בתלמוד' דידן על רב כמו בפרק במה אשה ובפ"ק דביצה ובפרק חבית שנשברה משמע דסובר דלא פליגי · דהרואה אותו שוחט בחריץ והדם שותת ל לגומא לא יחשדוהו בעוש' חק האמורי שא יאמ' לכבד חברו הוא כרי' · אבל בשוק לא שייך לכבד חברו ולכך אסור ורב לא אסר אלא מידי שאם יראוהו העולם מה שעושה בחדרי חדרים יחשדוהו בעושה איסור · כגון מי שנשרו כליו במי' ואם שוטחן בחצרו אם י יראוהו יחשדוהו שביום השבת כבסן · וגם הכי דשמעתין ישב לו קוץ ונתפזרו לו מעותיו דקאמ' אם אינו נראה מות' קא' בירו' דרב פליג אדרב · ובתלמוד' דידן מתרץ לה אליבא דרב · ובפ"ק דמ"ק דתנן ועושה ארון עם המת בחצר · פי' בצנעא · י"ל דלא פליגא אדרב · דכיון דאי ידעי דאיכא שכבא במתא ידעי כי הארון מותר לעשות · אבל כיבוס בגדים אסור לעולם בשבת · ובפ' אעפ"י דאמרין כגון שעלו בו קשקשים ממעכו ברגלו בצנעא ואין חושש כמו כן יש ליישב דרב דכיון דליכ' איסורא דאורייתא דהיינו כתיקון ערבי להכי שרי בצנעא · ומ"מ נר' דהיכ' דליכ' מראית העין שרי דלא כרב בסתם המשניות · מ"ר :

אין עושין תכשיטין לע"ז נזמים וטבעות · ואין מוכרין להם במחובר לקרקע משו' לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע · וכן דרשי' נמי לא תתן להם מתנת חנם ודרשינן נמי לא תתן

תתן להם חן כדאמ׳ רב יהודה אסור לאדם שיאמר כמה נאה גוי זה · ופליגי בהא בין ר׳ יהודה בין רבי מאיר · לגר אסר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי נתינה ומכירה לגר ולגוי · ור׳ יהודה אומר דברים ככתבן לגר בנתינה ולגוי במכירה אבל נתינה לגוי אסור · משמע דהכי הלכתא כר׳ יהודה דאסר מתנת חנם לגוי דפרק מי שהוציאוהו אמרי׳ ר׳ מאיר ור׳ יהוד׳ הלכה כר׳ יהוד׳ · ובתוספת׳ שנינו אם היה שכנו ומכירו מות׳ מפני שהוא כמוכרו לו · והשתא׳ כמי לא תקשי מתני׳ דשולח אד׳ ירך לנכרי וגיד הנשה בתוכה דמשמע שולח במתנה ודורון · ואלו בפ׳ כל שעה משמ׳ דאתי׳ כר׳ יהוד׳ אבל בשכנו וחברו מות׳ · והא דאסור למכור לגוי במחובר לקרקע הייכו דווק׳ בארץ ישרא׳ דהוי מצוה התלויה בארץ · אבל בחוצה לארץ שרי · וכן תנן ובחוצה לארץ מוכרין להם בתים ומשכירין להם שדו׳ דברי ר׳ מאיר · ר׳ יוסי או׳ בחוצה לארץ מוכרין אילו ואלו בין שדו׳ בין בתים · ושדות נמי דאסר ר׳ מאיר הייכו מדרבנן :

קמג אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל הלכה כר׳ יוסי דקא שרי למכור הכל · אמ׳ רב יוסף ובלבד שלא יעשנו שכונה · תנא אין שכונה פחותה משלשה בתים שלא ימכור שלשה בתים סמוכין זה אצל זה לשלשה גוים · ונראה הטעם דילמא מייעצי עצה רעה על ישראל הדר בשכונתם וקטלי ליה או מזקי ליה · ולהאי טעמ׳ אם אין ישרא׳ דר בכל התחום באותו רחוב מותר למכור לשלשה גוים :

קמד פסק דין · היאך אנו משכירין בתים לגוי׳ לדירה פעמי׳ מכנים לתוכ׳ ע״ז אף במקום שאמרו להשכיר · לא לדירה אמרו משום דאגרא לא קני׳ ומכנים לתוכו ע״ז · וכתיב לא תביא תועבה אל ביתיך · ועכשיו רגילו׳ הוא להשכי׳ בתים לגוים · וכן מכניסין לתוכן ע״ז כשהם חולי׳ ופעמים אחרים · ותימה על מה הם סומכים · ואו׳ רבי׳ דשמא לא אסרה תורה אלא כי מביא ע״ז בביתו בקביעות להשהותה שם ימים רבים · ועכשיו אין רגילו׳ לעשו׳ כן · והכי תניא בתוספת׳ כאן וכאן לא ישכיר ביתו לגוי מפני שידוע שמכנים ע״ז בתוכו · אבל משכירין להם ארוות ואוצרו׳ ופונדקאו׳ אע״פ שידוע שמכניסין לתוכו ע״ז · וכר׳ דהייכו טעמא דשרי התם אין דרכן לקבוע שם ע״ז כי אם בבתי׳ · מיהו יש לדחו׳ זו ראיה ולומר דשמא לא אסרה תורה להביא ע״ז אלא בבית דרים שם ולשם אפילו דרך עראי להביא ע״ז בלא קביעו׳ אסור · ולהכי שרי ארוות ואוצרות · והרב

רבי חיים הוא היה או׳ טעם להתי׳ דגרסי׳ בירושלמי אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו · הא מקום שנהגו למכור מוכר לו אפילו לבית דירה ומשכיר לו אפילו לבית דירה · והיה אומר הטעם דבחוצה לארץ לא איקרי ביתך כי אם בארץ ישרא׳ · וקשה על טעם זה · למה לא יחשב ביתך בחוצה לארץ אפי׳ למאן דא׳ אין קניין לגוי בארץ יש׳ · מיהו בחוצ׳ לארץ למה לא יהא ליסר׳ קניין כמו לגוי ולמה יגרע הישרא׳ ממנו · וכן גבי מזוזה דכתי׳ ביתך · וכי פטו׳ הוי ממזוזה בחוצ׳ לארץ מן התור׳ · אב״ בראשית הגנ׳ דבעי האי ביתך דגבי מזוזה למה לי לכדרבא דרך ביאתך דרך ימין · ליתא למעוטי חוצ׳ לאר׳ · וכן בהתכלת אמרי׳ השוכר בית בחוצה לארץ כל ל׳ יום פטו׳ ממזוזה · מכאן ואילך הוא חייבת · והייכו טעמ׳ דכל ל׳ יום פטורה דידעי עלמא דאיכה שלו · וכתיב ביתך שלך · והייכו מביתך דכתי׳ בפרש׳ שניי׳ דביתך׳ קמ׳ אתי לדרך ביאתך · ומל׳ יום ואילך חייב׳ דסברי׳ עלמא שלו היא · והייכו טעמ׳ דקא׳ התם טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית דכתי׳ כסותך ולא כסות של אחרים · ומשלש׳ יום ואילך סבורין שהיא שלו · משמע דאי הבית שלך חייבת במזוזה מן התורה ואפי׳ בחוצה לארץ · ולכך גזרו אפי׳ שוכר משלשים יום ואילך שנראה׳ שהיא שלו · והשוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד · מאי טעמא משום יישוב ארץ ישראל · ועוד ק׳ על הירושלמי דתניא בתוספת׳ אין משכירין להם בתים שדות וכרמים · ואין נותנין להם ערסיות וקבלות בהמה אחד הגוי ואחד הכותיי בד״א בא״י · ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות · ובחוצה לארץ מוכרין אלו ואלו · כאן וכאן לא ישכיר ביתו לגוי מפני שידוע שמכניס לתוכו ע״ז · אלמא אפי׳ במקום שמותר למכור אסור להשכיר · מיהו יש לומר דכאן וכאן לא ישכיר לא קאי מדלעיל שלא אתיא׳ דר׳ יוסי דמתני׳ וקאי כאן וכאן אארץ ישר׳ וסוריא שאסור שם למכור בתים לת״ק דר׳ יוסי · ועת׳ לא תקשי התוספת׳ על הירושלמי · ומכל מקום טעם הירושלמי לא נתברר מהו · ושמא הירושלמי שמתיר להשכיר במקום שמותר למכור · זהו דווק׳ בתלמיד חכם שיודע שאסור להשכיר וגמר ומקני לי׳ לפירות לגוי לכל זמן השכירות · ובמכר זה דלפירו׳ כפיק מרשותיה ולא איקרי תו ביתו׳ של ישרא׳ וכמאן דאמר קניין פירות כקניין הגוף דמי · דלמאן דאמר לא כקניין הגוף דמי אכתי מיקרו ביתו כיון דלדידיה עבדי מלוג · וכאין בשן ועין לאשה ·

אבל לא לאיש · כדמוכח בפרק החובל · מיהו לדידן אין להתיר מטעם זה דהא קיימא כריש לקיש גבי מכר הבן בחיי האב · דקניין פירו׳ לאו כקניין הגוף דמי · כדפסקי׳ כוותיה בהחולץ · מיהו או׳ מו׳ רבינו סברא׳ הטעם של הירו׳ דמן התורה אי׳ אסור אא בבי׳ שהישראל עצמו דר שם א״ הכתוב ולא תביא תועבה אל ביתיך כמו גבי מזוזה דפטורה · כדאית׳ שם בהתכלת · דשוכר בית פטור מן המזוזה מן התור׳ · ולמעלה פרשתיה · וכי השכירו לאחרי׳ אסו׳ מדרבנן להכנים שם ע״א וכיון שאינו אסור רק מדרבנן הקלו בחוצה לארץ · ובתים שאינן לדירה לכך לא גזרו אף מדרבנן כגון אורוות ואוצרות · ומטעם זה יש לסמוך להתיר להשכיר בית ל[redacted]יס · זה מפי מורי הקדוש ר׳ יצחק ב״ר שמואל :

קמה ובבל מקום לא ישכיר לו ל[redacted] מרחצו מפני שנקראת על שמו של ישר׳

ו[redacted] עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים · וכן תניא בגמ׳ ר״שבג או׳ לא ישכיר אדם מרחצו ל[redacted] כו׳ · ופריך שדהו לגוי כמי ליתסר · ומשני אריסותיה קא עביד · [redacted] חורשה וזורעה אפי׳ בשבת אי׳ כרא׳ שכירו של ישר׳ כי אי׳ עוס׳ כי אם ליקח מחב׳ או שליש ממה שיוצי׳ מן הקרקע ונראי׳ כאלו היא שלו וכשירצה יעשה וכשירצה ימנע · אבל מרחץ לאריסו׳ לא עבדי אינשי כי אם בשכר מעות שהתנה לו הישראל והוי כאלו הוא שכירו של ישראל והוה ליה שכיר שבת ו ואסיר · וכן נראה הלכה דמרחץ אסור להשכיר ל[redacted] ושדה מותר · דהכי תנן לה במתני׳ וכר״שבג · ולא כר׳ שמעון בן אלעזר דא׳ לא ישכיר אד׳ שדהו לכותי · וה״ה ל[redacted] מטו׳ דלית ליה טעמ׳ דאריסותיה קא עביד: ואע״ג דבירו׳ דפרקין ודפ״ק דשבת אמר רבי שמעון בן אלעזר בקיבולת מות׳ בשכר אסו׳ · בד״א בתלוש · אבל במחובר בין כך ובין כך אסו׳ והתם פסיק כר׳ שמעון בן אלעזר · היינו בקיבולת דווק׳ שאין לו חלק בגוף הרב׳ · אבל באריסו׳ השדה מות״ כסתם מתני׳ וכר״שבג ולא כר׳ שמעון בן אלעזר דשמעתין דאסר בשדה אפילו אריסות :

קמו פסק דין שדה של ישראל שקבלו [redacted] לחרוש לזרוע ולקצור למחצה או לשליש מותר לטרות בו בשבת · ואם אינו נותן לו רק מעות לטרוח אסור · אב״ הלכה דמותר להשכיר שדהו ל[redacted] או כרמו יכי הגוי עמל בה למחצה לשליש ולרביע · אבל אם בקבלנות לומר אתן לך כך וכך מעות ותחרוש לי שדה שלי · וכן תקצור אותו לי בכך וכך : או תבנה לי בית בכך וכך · או תזמור לי כרמי בכך וכך מעו׳ אסור אם עושה בו ה[redacted] מלאכה ביום השבת כדפסיק בירושלמי כר׳ שמעון בן אלעזר דאסר קבולת במחובר לקרקע · ועוד הארכתי בה שילהי פ״ק דשבת : הנהו מוריאקי דגוי כקיט בשבתא ויסר׳ בחד בשבתא · שרא להו רבא : פי׳ ה[redacted] היה טורח בשבת כדי ליטול כפי טרחו של שבת בשע׳ קצירה · והישראל היה טורח באחד בשבת כדי ליטול בשע׳ קצירה כנגד עמלו של [redacted] שעמל בשבת · וכן פירשו והתנו ביניהן אחרי כן והתיר רבא : איתיביה רבינא ישראל ו[redacted] שקבלו שדה בשותפות לא יאמ׳ ישר׳ ל[redacted] טול חלקך בשבת ואני אטול חלקי בחול · ואם התנו מתחלה מותר · ואם באו לחשבון אסור · פי׳ ואם לא התנו מתחלה ולקח ה[redacted] ימי השבת מעצמו בלא צווי של ישראל וא״ל ישראל כמה ימי שבתו׳ נטלת ואטול גם אני ימי חול כנגדן אסור · אכסיף רבא · לסוף אגלי מילתא דהתנו מעיקרא הוה ועשה לו קורת רוח לרבא שלא נכשלו על ידו · רב גביהה מבי כתיל אמר שתלאי דערלה הוו ולכך התיר · והא איתיביה רבינא לרבא ואכסיף · לא היו דברים מעולם :

קמז פסק דין ישר״אל ו[redacted] שיש להם שד״ה וכר״ם או׳ תנ״ור בשות״פות · בין לג״בי שבת בין לג״בי ער״לה : שמעינן מהכא דישרא׳ ו[redacted] שיש להם שדה או כרם או תנור בשותפות לא יאמר הישר׳ ל[redacted] תעמול לזרוע לחרוש בשב׳ ותטול בשעת קצירה או בשע׳ בצירה כנגד עמלך של שבת ואני אטרח או שלוחי לעשות כן בחול כדי ליטול בשעת בצירה או קצירה כנגד יום שלי דנראה כאלו כ הישראל אמר ל[redacted] · גם עלי לטרוח חצי שבת כמותך · טרח אותו חצי יום בעבורי ואני אטרח חצי יום של חול בעבורך והוה ליה כמו שכיר שבת ושלוחו של ישראל דאסור משום דאמירה ל[redacted] שבות אם לא התנו מתחלה כך בשע׳ שקנה הישרא׳ השדה והכרם שלא יהיה לו חלק בגוף הקרקע ביו׳ השבת כי אם לגוי · אבל אם הגוי נכנס בשדה לחרוש ולזרוע חלקו של ישראל למחצה לשליש ולרביע דזה מותר לטרוח בו בשבת כדפרי׳ לעיל דאריסותיה קא עביד · אבל אם הקצירה או בצירת הכרם מוטלת על שניהם · וכן תנור שיש לו לישראל חלק בו עם [redacted] · בזה הדבר יש שהיו רוצין להתיר לומר ל[redacted]

לגוי תקצור בשבת ויהיה שלך · או תאפה בתנור ויהיו שלך הככרות של אותו היום · ואכי או שלוחי אקצור ואאפה בחול בתנור ואטול לעצמי · והטעם משום דלעיל דוודאי אסור · שעל ידי האריסה או הזריע' של שבת השדה משתבח גם בחול ומשביח חלקו של ישראל · אבל הכא במה שקוצר הגוי או אופה ביום השבת אין חלקו של ישראל ולא התנור והשדה משביח כלום בכך · ולהכי מותר · ולרבי' תם לא נתיישב לו טעם זה · וכוה לבעל התנור להחזיר המלוה לקבל חובו מן הגוי ולחזור ולהתנו' מתחלה · ורבינו הביא ראיה לאסור דאין חלוק בדבר · דתני' בתוספת' דמס' דמאי פ' המקבל שדה · יש' וגוי שלקחו מרחץ בשותפו' לא אמ' לגוי טול חלקך בשבת ואכי חלקי בחול · ומרחץ כתנו' דמי · אבל בכר' של ערלה מותר · כדא' רב גביהה מבי כתיל לעי' בלא התנו מתחילה מותר לומר לגוי תזמור ותעדור ג' שנים ראשונים ותאכל באותם שנים את הפירות · ואכי או שלוחי אעשה כן בשלש שנים אחרי כן ואטול גם הפירות באותן השנים · דאיסור שליחות ושכירות ליכא דהא ישראל כמי יכול לעבדה ולזומרה · ואי משום אכילה שישראל אוכל כנגדו וכמצא ישראל נהנה מפירות ערלה וכראה כאלו מכרן בחליפין או' קרוי נהנה · דכיון שהישראל לא עסק בתיקון הגפן בשני ערלה אין לו ליש' כלום בפירות כי אם לגוי ובאותן שנים שעסק בהן הגוי הוציא בפירות שכר עמלו ולקחן קודם שנכנס הישראל לעמול ב בכרם : זה הכלל ישראל שיש לו שדה או כרם אם מניחן לגוי למחצה לשלים ולרביע מותר להניח לגוי לחרוש ולזרוע ולזמור בהן בשבת · ואם הישראל נתן לו מעות בשכרות או בקבולת אסור כיון שהוא במחובר · וישראל וגוי שיש להן בשותפות שדה או כרם או תנור או מרחץ אסור לישראל לומר לגוי טרח אתה בשבת ואני או שלוחי כטרח בחול יום אחד כנגד השבת · וטול אתה כנגד יום השבת ואני אטול כנגד יום החול · ואם התנו מתחילה קודם שקנה השדה שלא יהיה לו חלק בשדה ביום השבת כי אם לגוי זה מותר · ולגבי ערלה מות' לומ' לגוי עמול וזמור בשני ערלה ותטול הפירו' של אותן השנים ואני או שלוחי נעמול ונזמור אחרי כן שלש שנים כנגדן ואטול אני הפירו' זה מותר וכשר הדבר אפי' לא התנו כן מתחלה :

הדרן עלך לפני אידיהן

 אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים מפני שחשודין על הרביעה ·
והיא משבע מצות ועובר ישראל משום לפני עור · ורמינהי לוקחין מהם בהמה לקרבן ואי' חוששין לא משום רובע ולא משו' נרבע · א"מ רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא משמי' דרב גוי חס על בהמתו שלא תעקר · אבל על בהמת ישרא' אין חס לרובעה · ולכך אין מעמידין אותה ביניה' · וכי תימ' ארמקשה מתני' אברייתא' · לותיב תרתי מתניית' אהדדי דתנן פ"ק מקום שנהגו למכור בהמה דקה מוכרין כו' · והתנן אין מעמידין כו' · וליטני כדהשתא כלומ' גוי חס על בהמתו כו' כמו שהקשה כבר ותירץ בפ"ק · ומה חידש עכשיו להקשות מברייתא' דלוקחין · ואי הוה מתרץ מתניתין דאין מעמידין מיירא במקום שנהגו שלא למכור לפי שהם חשודי' על הרביעה · השתא נמי ליטני הכי דברייתא דלוקחין במקום שנהגו למכור דאיכן חשודין · ויש לומר דלעיל נמי בפ"ק דהדר בה משנויא דמקום שנהגו למכו' התירו לייחד לא הדר ביה אלא מכח ברייית' דלוקחין מהם בהמה לקרבן דמשמע ליה דמיירא בכל מקו' מכח הפסוקי' דלקמן דפרכי רבנן לרבי אליעזר דחייש לרביעה : והכתיב כל צאן קדר יקבצו לך · ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות · ויקח יתרו עולה וזבחים · ויאמר שאול מעמלקי הביאום למען זבוח · ויאמר ארונה היבוסי ראה הבקר לעולה · וגבי פלשתים ואת הפרות העלו עולה · ואין סברא לומר דכל הני קראי קא מיירו לרבנן ב במקום שנהגו למכור ואין חושדי' על הרביעה ועוד דאפילו במקום שנהגו למכור יש שם מבהמו' שבאו ממקו' שנהגו שלא למכור עי' משא ומתן שלהם · ואם כן בשום מקום היאך לוקחין מהם בהמה לקרבן · ועוד אפי' במקום שנהגו שלא למכור אמאי לוקחין מהם לקרבן · לכך הוצרך לתרץ הגוי חס על בהמתו שלא תעקר · ומת מתני' דפ"ק דמקו' שנהגו שלא למכור אין מוכרין משום שחשודין על הרביעה ושם אמאי לוקחין מהם בהמה לקרבן לפי שרוצה להעמידה בכל מקומות · ויש לומר דמתני' מנהגא קא' איסור' ליכא · וכיון דליכ' איסורא לא רצו להנהיג לימנע מליקח לקרבן ממקום שנהגו שלא למכור · וכיון דאין לדבר סוף דאפי' במקו' שנהגו למכור נמי יש להם בהמות ממקום שנהגו שלא למכור עי' משא ומתן ומקח וממכר שעושין זה בזה ומבהמות שהם

בולדות בבית היסו' משם אין ליקח לקרבן דבהמה
תמימה לא שכיחא דאפי' דוקין שבעין פסיל לדידן
ורבי יוחנן אמר במסקנא גבול יש לה פחותה משלש
שלש נעקרת · יתירה משלש אינה נעקרת
[redacted] · ובא לאחרם דברייתא' דלוקחין מהם בהמה
לקרבן מיירא בפחותה משלש דווקא שאם שלא
תעקר [redacted] · וכי תימא לדבריו ניחוש דילמא
[redacted] לאמה כי מעברא לה מהאי ולד · והאם היתה
בת שלש אז דהא אינה יולדת פחותה משלש ·
כדתנן פרה בת שלש וראוי לכהן · אם כן אינו כמנע
[redacted] דהא אינה נעקרת · וא' רבא ולד נרבעת
אסור היא וולדה נרבעו כדפריך [redacted] על רבי
אליעזר דחיים [redacted] בכל מקום · ותירץ [redacted]
משמרין את אמה משנתעברה והיא שיכווייא לית להו
לרבנן דהא תניא אמרו לו והרי לקחות מבין [redacted]·
אמר להם ר' אליע' משמרי' היו אות' היסרא'לים [redacted]
וי"ל רבי יוחנן לטעמיה דעובר לאו ירך אמו הוא ולא
מפסיל הולד בכך · דבפ' כיצד מערימין אמ' ר' יוחנן
הפרים חטאת מעוברת וילד' רבה בה מתכפר רבה
בולדה מתכפר · מאי טעמ' אם שיירו משוייר ועובר
לאו ירך אמו הוא · והא דבפרק שני דגיטין אר"י יוחנן
עובר ירך אמו הוא לדברי ר' קאמר · ובפרק התודה
תני רבי חייא תודה שנתערבה בתמורתה ומתה
אחת מהן חברתה אין לה תקנה כו' · א"ל לוי ולייתי
בהמה כו' · ואם אית' לרר' יוחנן דא' הפרים חטאת מ
מעוברת כו' וליתי בהמה מעוברת ומשני מאן לימא
לן דטעמ' דרבי יוחנן משו' דאם שיירו משוייר ועובר
לאו ירך אמו הוא ·דילמ' טעמיה דאמ' מתכפר בשבח
הקדש · התם דהויא בעלמ' הוא · אבל אמת הוא דר'
יוחנן סבר דאם שירו משוייר כדמוכח בתמורה
ובשמעתין · ומעיקרא כי פריך ואי אית' לדר' יוחנן
הוה מצי לשנויי דר' לית ליה ההי' דר' יוחנן דהא סבר
ר' פ"ב דגיטין דעובר ירך אמו הוא · מיהו בשמעתין
אין להוכיח כלום מה יסבור ר' יוחנן דנוכל לומ' דר'
יוחנן סבר שפיר עובר ירך אמו הוא ויעמיד בריית'
דלוקחין מהם כמאן דאמר לאו ירך אמו · דפלוגת'
דתנאי היא פ' כיצ' מערימין ורבי' מתרץ הא לכתחל'
לכך אין מעמידין · והא דיעבד ולכך לוקחין מהן ·
וכי תימא מתניתין דפ"ק דקתני מקום שנהגו למכור
מוכרין לרבי יוחנן ורבינא אמאי אין מעמידין שם
בהמה כיון דאין חוששין שם כלל [redacted] ·
אבל ועל בהמתן כנכעין שלא תיעקר · ולכך

מוכרין · הלא רבינא לית ליה האי שנויא · וגם דבי
יוחנן דאית ליה אמר דיותר' משלש אינה נעקרת ·
א"כ טעמ' דמוכרין דמשמ' כל בהמו' משו' דאין חשודין
כלל וא"כ אמאי אין מעמידין · ועוד אידווק' בפחותה
משלש הלא פעמים מוכרה לגוי אלא תשלום שלש
ומשהי לה הגוי עד שיש לה שלש [redacted] · דאינה
נעקרת בכך אלא אינן חשודין כלל · ואי אית להו
שינויא דשנינן פ"ק אתי שפיר מקום שנהגו למכור
התירו להעמיד ולייחד · ואע"פ דשקלו וטרו להעמיד
ברייתא דלוקחין מהם בהמה לקרבן בכל מקום
משום פסוקי' טובא דמיירו בכל מקום כדפרי' לעיל ·
אך בפ"ק משמע דהאי שנוייא לאו שמכא הוא ולא
איתוקם הכי · וי"ל דלרבינא הא דמתרץ היינו כמו
דיעבד · דמחמת דוחק פרנסתו או ריוח סחורה
הוכרך למכור · ור' יוחנן כמי הכי קא' פחות' משלש ג'
ודאי נעקרת יתיר' משלש ג' פעמי' נעקר' ופעמי' אינה
נעקרת · ולהכי מוכרין להם שירא' שתהא בהמתן
נעקר' אפי' בת ג' · ואתא ר' יוח' לאחרם דלוקחי' בהמה
לקרבן בכל מקום · ואפי' במקו' שנהגו שלא למכור
[redacted] היינו ביתרה על שלש · אבל
בפחותה משלש אפילו שם אינן חשודין כיון ד
דודאי נעקרת ולוקחי' מהן בהמה לקרבן כי פחותה
משלש · ומיהו אפילו במקום שנהגו למכור ואין
חשודין ואפי' לאחר שלש משום דזמנין נעקרת ימכל
מקום אין לוקחין מהם בהמה לקרבן כי אם פחותה
משלש לפי שכל בהמות הגוים מתערבו' על ידי
משא ומתן שלהם · והא דפריך לעיל דילמא [redacted]
לאמה היינו בעודה מעוברת · ועל ר' א"עזר קאי דא"
כל האסורין למזבח ולדותיהן אסורין · ולקמן פרק
כל [redacted] מחלוקת [redacted] בסוף עיברו · והלא
נעקרת לר' יוחנן אתי שפיר דמיירא לאחר ג"שנים ·
אוכמי לקמן מיירי ברבעה שלא כדרכה שאינה
נעקרת בכך · והא דלוקחין מהן בהמה לקרבן ולא
חיישי' שמא [redacted] דאינן חשודין [redacted]
[redacted] כך שאין יכרן תוקפן [redacted] · אוכמי
[redacted] ובפחותה משלש · ואפי' לר' יוחנן דאמ'
נעקרת · מכל מקו' זמנין דיולדת · והכי קא' גבול יש
לה פחותה משלש רוב פעמים נעקרת · יתיר'
משלש רוב פעמים אינה נעקרת · כן פירש מורי
רבי' כל השמועה :

קמט פסק דין הי"אך אכ"ו מכ"אין בהמות
בין הגוים בשוק ולא' למכור

למכור לרועה גוי · אלא משום על הרביעה :
ועכשיו אין אנו נזהרים להעמיד בהמות שלנו בין
הגוים בלא שומר ישראל · והתנן אין מעמידין
בהמות בפונדקאות של גוים ועוד היאך אנו מוסרין
בהמותינו לרועה גוי והתניא אין מוסרין בהמות
לרועה גוי ואם נאמר דרבינא ור' יוחנן ישברו שנויא
דמקום שנהגו למכור התירו להעמיד ולייחד אתי
שפיר · לפי כי שמא יש לומר האידנא אין חשודין
על הרביעה והוי כמקום שנהגו למכור · מיהו לעיל
פירשתי לדבריהם בענין אחר · ואומ' רבי' יעק' מ"כ
דק"ל כרבי פדת דשני ואומר הא רבי אליעזר דחייש
לרביעה · ולכך אין מעמידין · הא רבנן דלא חיישי ·
ולכך לוקחין מהם בהמה לקרבן · דתניא פרת
חטאת רבי אליעזר או' אינה נלקחת מן הגוי · וחכמי'
מכשירין · וטעמיה דר' אליעזר משו' דחייש לרביעה ·
כדתני עלה וכן היה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות
כולן · ואנן סבירא לן כרבנן דלא חיישי לרביעה ·
אע"ג דסתם מתני' דאין מעמידין אתי כרבי אליעזר
כמו כן יש סתם משנה כרבנן דמקום שנהגו למכור
מוכרין · וכיון דקבעיה תלמודא לשנויא דרבי פדת
לבסוף · ש"מ דקמנא הוא טפי : אמר רבינא מנא
תימרא דשני לן בין דיעבד לכתחלה : דתניא לא
תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ·
ורמינהי האשה שנחבשה בידי גוים על ידי ממון מ
מותרת לבעלה · פי' אפי' לכהן · אב' לא אנסוה · וכן
פ"ב דכתובות גבי בת ישראל שהורהנה באשקלון
ורחקוה בני משפחתה דמשמ' שהיתה פנויה ורחקוה
הכהני' שהיו חוששי' פן נבעלה לגוי הפוסל בביאתו
לכהונה דאי מיירא באשת ישראל משום חשש שמא
נבעלה ברצון היה לו לומר ורחקה בעלה · ועלה
מייתי ההיא דאשה שנחבשה · אל"כ סובר דלכהן נמי
מותרת ודאי ש"מ לאו הא לכתחילה לא תתיחד · הא
דיעבד מותרת · ודחי דילמא אפילו דיעבד נמי לא ·
והיינו טעמא דמותרת משום הפסד ממונו · תדע
דקתני סיפא על ידי נפשות אסורה לבעלה :

קן פסק דין אשת כהן או בת ישר' פנויה
שנתייחדה עם הגוי · ויש תימה
על זה הדחוי · וגם קאמ' תדע דתני סיפ' וכי כל אשת
כהן שנתייחדה עם הגוי תהא אסורה לבעלה כהן ·
או בת ישראל פנויה שנאסרה לכהן בבעילת גוי ·
אלא הנחת בת לאברהם אבינו כשרה לכהונה ·
ומפרש רבינו הכי דרבינא מייתי ראיה מהאשה ש

שנכבשה בידי גוים שידו תקיפה עליה שבעל כרחה
היא נכבשה והיא אסורה בידו · אפילו הכי מותרת
לבעלה בדיעבד · אע"פ שחשודין על העריו' כדתנן
לא תתייחד אשה עמהן · הה"נ לוקחין מהם בהמה
לקרבן דהיינו דיעבד אע"פ שהבהמה אסורה בידו
ואין שמורה מן הרביעה · ודחי לעולם אימא לך גבי
בהמה דידו תקפה עליה שאי' לוקחין מהם לקרבן ·
וגבי אשה שנכבשה דשרינן לבעלה כי ידו תקיפה
עליה · היינו משום הפסד ממונו כי נכבשה על ידי
ממון · אבל אי לאו הפסיד ממונו תהא אסורה
לבעלה כיון שידו תקיפה עליה שהוליכה בעל כרחו
בעירו · אבל אי אסורה בידו אפילו בלא הפסד
ממון אינ' אסורה על ידי יחוד :

קנא דין נכרית המניקה בן ישראל או
מיילדת בת ישראל וכן איפכא
בת ישראל לא תיילד את הנכרית מפני שמיילדת בן
לע"ז · אבל הנכרית מיילדת בת ישראל :

קנב וכן בת ישר' לא תניק בן הנכרי' : אבל
נכרי' מניקה בנה של ישר' ברשותה ·
ובגמ' תניא וחכמי' או' נכרית מילדת בת ישר' בזמן
שאחרו' עומדו' על גבה אבל לא בינה לבינה · וגבי
הניק' נמי תני' וחכמי' או' נכרית מניקה בנה של ישר'
בזמן שאחרו' עומד' על גבה · אבל לא בינה לבינ' :

פסק משמע מהכא דאסור להניח בנו של
ישראל להניק לנכרית אם לא אחרות
עומדות על גבה או לכל הפחות ישראל יוצא ונכנס
דאין נראה לומר הא דמצריך ישראליות עומדות על
גבה · היינו דווקא ברשות הגוי · אבל ברשות ישר'
שרי · בלאו הכי וכדמשמע דבמתני' קתני נכרית
מניקה בנה של ישראלית ברשות של ישר' ולא קתני
בזמן שאחרות עומדות על גבה · זה אין נראה
דהכי נמי גבי נכרית מיילדת בת ישראל לא קתני
במתני' בזמן שאחרו' עומדות על גבה אע"פ שצריך
כדקתני בברייתא · וסתם נשים היולדו' היינו ברשות
ישראל · ואם הישראלית הולכת חוץ לעיר אין לה
להניח בנה יחיד למניקה נכרית · ואם יש נשים
ישראליות בעיר יכול להיות שמותר שרגילות לבא
שם לראות בן הישראלית שהוא יחיד · ובלילה לכל
הפחות אסור להניחו עם הנכרית יחידי מזמן שכיבה
ואילך · ובת ישראל דתנן לא תיילד הנכרית
קתני בברייתא היינו בחנם · אבל בשכר מותר
משו' איבה ובשבת סבר רב יוסף למימר שרי בשכר
משום

משום איבה · אמר ליה אביי ובשבת אסור ואפילו בשכר דליכא איבה כדמפרש דיכולה למימר לדידן דמשמריכן שבתא מחללי' עלייהו שבתא · לדידכו דלא משמריתו שבתא לא · וכי תימא רב יוסף היכי הוה שרי וגם אביי דמפרש ליכא איבה יתיפוק לי דאיכא איסורא דאורייתא כדאמריכן פרק שמכה שרצי' הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב משום עוקר דבר מגדולו · ויש לומר דהתם מיירי דלא כלו לו חדשיו דווקא · אבל היכא דכלו חדשיו ליכא עוקר דבר מגדולו · אוכמי הכא דישבה על המשבר כבר נעקר הולד כדאמריכן שלהי פ״ק דערכין · ואע״פ שהתרנו לבת ישראל ליילד בבלית בשכר בחול משום איבה · מ״מ בת ישראל לא תניק בנה של בבלית אפילו בשכר ואפילו בחול · כדקא אביי דיכלה למימר אי אשת איש היא לא מזדהרנא באפי גברא · ואי פנויה היא בעינא לאינסובי :

מתרפאין מהם מן הגוים רפוי ממון אבל לא רפוי נפשות · ופריך אלימא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה · רפוי נפשות דבר שיש בו סכנה · והא אמ׳ רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסיכן מיכייהו אלא רפוי ממון הייכו בהמות · רפוי נפשות הייכו גופו · ובתר הכי א״ר יוחכן כל מכה של חלל או שמחללין עליה את השבת דהייכו של סכנה אין מתרפאין מהן · ופר״שי דפליג אדרב יהודה דאסר אפילו מידי שאין בו סכנה כגון ריבדא דכוסילתא · וקשה על זה · דהוה ליה לאותווי על מתני׳ מלתא דרבי יוחנ׳ דמפליג בין יש בו סכנה לאין בו סכנה · ולמפרך ולרב יהוד׳ מאי איכא למימ׳ ולשכויי ריפוי ממון בהמתו · אבל מדלא מייתי עלה מלת׳ דר׳ יוחכן וגם פריך כל כך בפשיטו׳ והאמ׳ רב יהוד׳ משמ׳ דליכא מאן דפליג · ומפרש רבי׳תם דלא פליגי דודאי חולה שאין בו סכנה שרי להתרפאות מהן דלא מרע אנפשיה אע״ג דאיכו מומא׳ דאם ימות ידעו העולם שעל ידו מת · אבל כשהוא בריא לתת עצמו ביד הגוי כגון ריבדא דכוסילתא אסור ידהגוי מזיקו ואי׳ חושש · לפי שירעו שבמזיד הזיקו דליכא למימר בכי האי גוונא לא מרע אנפשיה · והא דלא מוקי מתני׳ כמעיקרא רפוי ממון חולה שאי׳ בו סכנה רפוי נפשות שיש בו סכנה ותיהוי ככולי עלמא משו׳ דמיירא מתני׳ בכל עניין בין בחולה בין בבריא · וריפוי ממון דשרי באי׳ בו סכנה הייכו דווקא בחולה · אבל השת׳ גופו הייכו בכל עניין בי׳ בבריא אפו׳ בין בחולה שיש בו סכנה אע״ג דלא מיירא בחולה שאין בו סכב׳ · איכמי ניחא ליה לפרושי מתני׳ כי מתני׳ דאי׳ בין המודר דקתני בה כי האי לישנ׳ גבי המוד׳ הנאה מחברו מרפאו רפוי נפשות ולא ריפוי ממון · ומפרש התם ממון בהמתו · אבל נפשו׳ דשרי הייכו גופו אפי׳ אין בו סכנה אותו הכאב :

קנג **פסק** דין להתרפאות מן הגוים פעמים שאו׳ לאם של ע״ז מב״יא דברי״ם של ע״ז לרפואה · שמעיכן מהכא דמותר לפירוש זה להתרפאות מן הגוי דבר שאין בו סכנה לכ״ע · ואפילו לפי רש״י דרב יהודה אסר כל רפואת גופו אפילו אין בו סכנה · ושמא הלכה כמותו הייכו ברופא שאיכו מומחה · אבל מרופא מומחה מותר כדא״רב דימי אם היה מומחה לרבים מותר · ולר׳ יוחכן אפי׳ יש בו סכנה מות׳ מן המומחה ומה שאכו מקיזין מהם שמא מהקזת מומחה הוא כ כשבא להקיז האדם · מיהו רש״י פירש ריבדא דכוסילתא · לאחר שהקיזו הישראל בא לו הכאב על מקום ההקזה לא מתסיכן מן הגוי אותו הכאב · והייכו לדבריו דלא כרבי יוחכן דשרי חולה שאין בו סכנה · אבל הקזה גופה שמא לדבריו מותר לכ״ע · ואף על פי שמותר להתרפאות מן הגוים דבר שאין בו סכנה או לכל חולה מרופא מומחה · מ״מ מן [redacted] אסור להתרפאות שום חולי מהם משום ש שמזכירין לאם של ע״ז וכן מן הגוים במקום שיודע שיאמר לאם של ע״ז כדאמר [redacted] דעל ידי כך אתי למימשך בתרייהו · וכן אם יאמר לו הרופא ליקח [redacted] של ע״ז או מעצי האילן שלפני ע״ז זה אסור כדאמריכן פרק כל שעה בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה · ודווקא היכא שאומר הגוי שלא יועילו מים אחרים ולא עצים אחרים כי אם אותן של ע״ז דאכ״ נראה שהישר׳ נותן ממשות לע״ז אם ישמע לגוי · אבל אם אמר לו הגוי יקח מן מים או מן עצי אילן פלוני ולא הזכיר לו שם ע״ז אי׳ מין אותו האילן מכוי מותר ליקח משל ע״ז כיון דאפילו לא היה של אשרה היה כמו כן מועיל כמו שיש בירושלמי כמו שמפרש בסמוך · כדתניא לא ישא ויתן מן [redacted] ואין מתרפאין מהן · ומעשה בבן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכישו נחש ובא [redacted] לרפאתו ולא הניחו ר׳ ישמעאל וטעמא משום

משום שרצה לומר לחש של ע"ז · ושן איתא בירושלמי פרק שמנה שרצי' מעשה בלעזר בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכישו נחש ובא [redacted] והשתא לא [redacted] תקשי הא דאמ' בתר הכי רבי אבהו רמא ליה [redacted] שמת בשוקי' שלא נתן לו ולא לחש לו שום דבר מע"ז · ובלאו הכי נוכל לומר דבצנעה הוה כדאמר [redacted] דאליבא דר' ישמעאל דאמ' אפילו ע"ז יעבור ואל יהרג כמו שאר עבירו' משום וחי בהם ולא שימות בהם · אבל בפרהסיא אסור משום ולא יחללו את שם קדשי · ולהכי לא הניחו ישמעאל דבפרהסיא הוה · אבל עובדא דרבי אבהו שמא בצנעה הוה :

והא דאמרינן נמי פרק כל שעה בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה · מפרש מו' רבינו הייגו דווקא שמוציאין הרבה אילכות כמו הן ואומ' לו הגוי שלא יועיל כי אם מאותן של ע"ז מן האשרה ומכח של הקדשות של ע"ז זה דווקא אסור · ופעמים שהגוי אומר אמת שיש כח לשדי' לתת כח לע"ז כדי להטעותם וכ"ש שאסור שכר' כמו שיש ממשות בע"ז · אבל אמר לו ליקח מאילן פלוני ולא הזכיר שום ע"ז ולא מצאו אותו אילן ביניהם מותר להביא מאילן של אשרה כיון שהיה יכול ל להתרפאות כמו כן מאותו אילן אפילו לא היה של אשרה · וכן אית' בירושלמי דהאי פירקא ובפ' שמנה שרצים בכל מתרפאין חוץ מע"ז עד כרון · שא"ל הבא לי עלין מע"ז והביא · אבל א"ל הבא לי עלין סתם מביא לו עלין של ע"ז · ועוד קאמר התם בירושלמי רבי יונא הוה ליה צמרמורין ואייתי ליה מן זכרותיה זוודי ושתה · אייתון לר' אחא ולא שתה · אמר ר' מנא אלו הוה ידע ר' יונה מה הן הויין לא הוה שתי · אמ' ר' חנא מתניתין אמרה כן אי' מתרפאין מגלוי עריות · התם נמי מיירי שהרופאים אומרי' שאותו דבר דווק' היה מועיל ·

קנד פסק דין להתרפאות בשבת בין לתת כחול בעין · אמ' רב יהודה אמ' רב גב היד וגב הרגל ומכה של חלל מחללין עליה שבת לפי שהן סכנה · וא' שמואל האי פרעתא · פי' מכת חרב סכנתא היא ומחללין עליה שבת · אב"י גב היד וגב הרגל דקאמ' לעיל הייגו חולי שעלה שם מאליו · דאי מחמת סכין הייגו פרעתא ואפי' בשאר דוכתי · רב יהודה שרא למכחל עינא בשבתא · ואפילו משחק סמנין ואייתינהו דרך רשות הרבים מותר כדרבא מר שמואל עין שמרדה מותר לכחלה בשבת · מאי טעמ' שורייני דעינא בלבא תלו · כגון מאי אמר רב יהודה כגון רירא ודייצא דמא ודמעת' קדחא ותחלת אוכלא לאפוקי סוף אוכלא · סוף החולי שסבר נתרפא קצת · ופכוחי עינא להאיר עין זה אסור לעשות בשבת · וכי האי גוונא אמרי' פ"ק דשבת היכא שאין בו סכנה נותן אדם קילור בעין מע"ש ואספלנית ע"ג מכה מע"ש ומתרפאין והולכין כל השבת כולה · אבל בשבת אסור ליתן · ובפרק שמנה שרצים דא' שמואל שורה אדם קילורין מע"ש ונותנו בשבת בעין · הייגו על גבי העין דווקא · והייגו דקא' התם מעמץ ופתח אסור שגורם בידים שהקילור נכנס בעינו ע"י מעשה שפותח וסוגר ידיו וקא עמיץ · אין מסתפרין מן הגוים · דברי רבי מאיר · וחכמים או' מסתפרין מהן ברשות הרבים · אבל לא בינו לבינו מפני שחשודין על היזקות · וכי תימא אפי' בלא תספורת אסור להתייחד עמהן שהן חשודין על שפיכות דמים כדתנן בפרקין · י"ל אפי' הוי פתח פתוח לרשות הרבים לא הוי יחוד אפי' הכי כי מסתפר מגוי אסור · תנו רבנן · המסתפר מגוי רואה במראה · ומוקי לה ברשות היחיד · דאי ברשו' הרבי' אפי' בלא מראה נמי שפיר דמי · רב הונ' בר ברונ' הוה מסתפר מגוי בשבילי דנהרדעא · א"ל גוי הונא הונא כמה יאיקועך לגזיזא · אמר תיתי לי דעברי אדר' מאיר אבל אדרבנן לא עבר · דשבילי דנהרדעא שכיחי בה רבים :

קנה פסק דין להסתפר מגוי ודיו לראות במראה · שמעינן מהכא דאסור להסתפר מגוי ביחוד כרבנן · ואפי' במקום רבים כר' דאסור · מדקאמ' רב הונא תיתי לי דעברי אדר' מאיר משמע שיש ליזהר אפי' במקום רבים כר' מאיר · ואם הישראל רואה במראה בשעה תספורת שרי · ומשמע מהכא דמותר הוי לראות במראה וליכא איסור משום לא ילבש כלי גבר אם לא תאמר במסתפר מגוי מותר דווקא לפי פן יזיקנו הגוי · ובשבת פרק שואל תנן אין רואין במראה בשבת · ומפרש בגמרא שלא יסיר נימין המדולדלין · ובמראה של מתכת · משמע הא בחול שרי · אמנם בירושלמי פרק במה אשה מפרש טעמא דאסור בשבת משום דפעמים שהאשה רואה נימא אחת לבנה ותולשתה · ובאה לידי איסור חיוב חטאת ·

והאיש

והאיש אף בחול נמי אסור מפני שהו׳ דרך כבוד: ג׳ התירו לבית רבי שיהו רואי׳ במראה ושיהו מספרין קומי ושיהו מלמדין בניהם לשון יונית מפני שהם זקוקין למלכות ׳ ותניא נמי בתוספת׳ ובירו׳ דפריקין ישראל המסתפר מגוי רואה במראה ומן הכותי אין רואה במראה ׳ פירוש שאינן חשודין על שפיכות דמים ׳ התירו לו לר״ג לראות במראה שהוא זקוק למלכות ׳ אלמא להסתכל במראה אף בחול אסור ׳ מיהו יש לפרש אף בחול אסור היינו ללקט בו לבנות מתו׳ שחורו׳ דבהכי משתעי הת׳ גבי אשה וכדאמרי׳ פרק המצניע ׳ המלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת בשבת אסור ודבר זה אפי׳ בחול אסור שנ׳ לא ילבש גבר שמלת אשה ׳ אבל מדקא׳ של בית רבי התירו לראות במראה משמע דלאחרים אסיר ׳ אכ״ צריך לומ׳ דהא ד[redacted] דידן אסר פ׳ שואל לראות במראה של מתכת שלא ישיר הנימין המדולדלות מיירי באשה ושלא תשיר לבנות מתוך שחורות ׳ דאלו באיש אסור אף בחול ׳ מדהוצרך להתיר של בית ר׳ ׳ איכמי ההיא דשואל מיירי לשל בית רבי שהתירו לו ׳ וקמ״ל דבשבת אסורין במראה ושל מתכת: החומץ של יין אסור בהנאה ׳ ופריך פשיטא משום דאחמיץ פקע מיניה איסוריה ׳ וכן פריך גבי יין מבושל שהיה של גוי תחלתו אסור ב בהנאה ׳ ופריך פשיטא הכי משום דאבשיל פקע איסורא מיניה ׳ ועל שניהם מתרץ רב אשי הא קמ״ל דחומץ שלנו ויין מבושל שלנו ביד גוים אין צריך כי אם חותם אחד ׳ דאי משום אנשוכי לא מנסך ליה כיון דאו׳ יין נמור ׳ אי משום איחלופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף:

קנו פסק דין גוי הנוגע בחומץ של ישראל או לבושר או ליין

מבושל׳ משמע דחומץ שלנו ויין מבושל שלנו אם נגע בו גוי אין בכך כלום ׳ דהא אפי׳ טרח ומזייף לא חיים אלא לאחלופי בשל גוי ׳ אבל משו׳ מגעו לשלנו לא חיים ׳ וכן א״ל שמואל לאבלט שהיה גוי שהיה מוסך יין וכזהר מליגע ביין מבושל ואמר ליה והרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך וכן בבושר יש שמתירין במגע גוי ׳ והטעם דתנן פרק כל הגט בשע׳ כניסת מים לבושר ׳ מדקא קרי ליה מים מכלל דאין שם יין עליו ׳ אמנם רבי׳ הקפיד על רבי׳ משולם שהכהיג היתר למגע גוי לחומץ שלנו ולבושר שלנו משום דאין אנו בקיאין מתי קרוי חומץ ומתי קרוי

יין ׳ וגם בריחיה אלא וטעמי׳ חמרא פליגי בהמוכר פירות ׳ ועוד דמעשי׳ בכל יום שיש בני אדם שקורין לזה חומץ ובני אדם אחרים קורי׳ יין ׳ וכן בבושר אין אנו בקיאין עד מתי קרוי בושר ׳ שהרי יש בני אדם שקוראין בושר למה שאחרים קורין יין ׳ ועוד דבפרק כל הגט פי׳ רשי׳ לשון שני משע׳ כניסת מים לבושר לאחר שנכנס לטבול בו פתו נותן בו מים ׳ אכ״ לא מיירי כלל במשקה שבתוך הבושר ׳ ומורי רבי׳ אומר שלשון ראשון נראה מדתנן פ״ר דשביעית הבושר משהביא מים אוכל בו פתו בשדה ׳ הכניס כונס לתוך ביתו׳ ומכל מקום אין אנו בקיאין בו ׳ אם כן יש לאסור ממגע גוי לחומץ ולבושר אבל יין מבושל אף על פי שחולקין פרק כירה אי הפשרו זהו בשולו גבי שמן מ״מ לא׳ שהרתיח באש מות׳ במגע גוי דלא קרוי מבושל לכולי עלמא: תנו רבנן אלונטי׳ של גוים אסורה ׳ אלונתית כברייתה מותרת ׳ מפרש אחרי כן אלונתית מיין ישן ואפרסמון ומים צלולין ׳ ופי׳ רשי׳ אלונתית של גוים שנעשי׳ מיין הגוי אסורה ׳ אבל אלונתית כברייתה שקנאה מגוי אלונתית של ישראל שנעשה מיינו של ישראל מותר כיון שאין היין ניכר בשאר המשקין וגם היה של ה הית׳ בשע׳ שנתערב אע״פ שהיין נותן טעם במשקין שלכך נותנו עמהן אע״פ כן אינו נאסר במגע גוי:

קנז פסק דין׳ תבשיל שנתן הישראל בו יין ונגע בו גוי בתבשיל קודם שרתח ׳ ומכאן התיר רבי שלמה היין שישראל נותן בתבשיל אם נוגע בו גוי יקור׳ שהרתיח באש שמותר ורבי׳ יעקב קשה לו על פירוש זה ׳ דלשון כברייתה לא משמע ליה כפירושו ׳ ועוד דאלונטית מיקרי שפיר בלא יין כדאמרי׳ פ״ק דחולין הלוקח יין לתוך אלונתית ולא קא׳ לעשות אלונתית ׳ ומפרש הכי אלונטי׳ כברייתה מותרת כתחלתו ברייתו שעושין אותו בלא יין משום שלא יתקיים דמסרא סרי ׳ אבל בשעה שמושכין אותו מן החבית כדי לשתותו או נותנין בו יין ׳ והכי קא׳ אלונתית של גוים שמשכוהו מן החבית כדי לשתותו אם רואהו ישראל בשעה ש שמשכוהו מן החבית דלאו הוא כברייתו דתחלת ע עשייתו בלא יין מותר ׳ ומכל מקום ראיה להתיר יין של ישראל הנתון בתוך התבשיל ונגע בו הגוי ׳ יש אומרי׳ מדקא׳ תני אלונתית של גוים אסורה ׳ פשיטא כיון שהיה יין של גוי ונותן טעם במשקין פשיטא דאסור ׳ אלא קמ״ל דאלונתית שלנו ביד גוי מותר

דהכי

דהכי פרי' ליה תלמודא ותשני נבו חומץ ויין מבושל וגם דיוק זה ק' על פירוש רשי' דאלונתית כברייתו דהיינו שלנו ביד גוי דמות' לא אצטרי' לפי דמדיוקא דרישא שמעת מינה · מיהו יש לומר שאין דיוק זה כלום והא קמ"ל דיש יין באלונתית · אבל ראיה להתיר התבשיל שנתערב בו יין ונגע בו גוי מדתניא ו ומתוספת' אלונתית של גוים אסורה מפני שתחילתו יין · והא שיומא מפני שתחלתו יין של איסור לא אצטריך רק למידק · הא אם תחלתו יין של ישר' אינו אסור במגע גוי כיון שנתערב במשקין אחרים : אחד הלוקח ואחד השוכ' בית בחצרו של גוי ובא ומלאהו יין ומפתח וחותם ביד ישראל רבי אליעזר מתיר בשתייה וחכמים אוסרין · ואמ' רב ואמרי לה רב זעירי הלכה כר' אליעזר דשרי בחותם אחד או במפתח · וכן פרק בתרא דקא' [redacted]' השתא דק"ל כר' אליעזר דלא חיים לזיופא · מה שקשה מרב דאסר בחותם · ודין שולח יינו ביד גוי בחותם אחד אפר' שלהי ר' ישמעאל בעזרת כותה שמים לבדו : מפני מה אסרו שכר של גוי' · אמ' רמי בר חמא מפני חתנות רב נחמן א' משום גלויא · ובאתריה דרב מוקמי בשותה בשכר כדאמ' בפרק המפקיד מהאי רמי מהאי לא תרמי · דאזיל מררא דכשותא וקלי לזיהריה · אבל חייא ברי דלקי גופיה לקי ומזיק לו עוד זיהרא דחויא · וכי תימא רב שתי ממיא דבי ארמאי מאי טעמ' כהי דאגלויא לא קפדי אמנקיותא קפדי · אב"ב בלא מררא דכשותא ליכא גלוי : וי"ל דחששת גלוי היינו באתרא דמגלו שמניחין המים להצטלל קודם שיתנום בשכר · ואם היה נופל שם עפר או פסולת באותו נקיות לא היו חוששין מרגיל להתייסב בשכר בחבית · רב פפא הוו מפקין ליה שכרא אבבא דחנוותא ושתי · רב אחא מייתו ליה לביתיה ושתי · תרווייהו סברי משו' חתנות ורב אחא עביד הרחקה יתירה : ושתם יינן של ישראל דאסור משום בנותיהן אפי' בבית ישראל אסור דאיכא טפי קרובי דעתא מבשכר · ודבש דשרי בבית של גוי דלא חזינן דאסר ליה [redacted] משום דליכא קרובי דעתא אפי' כמו שכר :

קנח פסק דין לשתות שכר של גוים בבית גוי משמ' מהכא שאסור לשתות שכר בבית גוי · דהא רב פפא ורב אחא דהוו בתראי לא שתו ליה בבית הגוי משום חתנות · ומסתמא ליכא חלוק בין שכר של תמרים לשכר של תבואה · ואם הישראל נתאכסן בבית הגוי נראה דמותר ואפי' הולך בבית הגוי מפני דבר אחר יכול להיות שמותר לשתות מן השכר שיתן לו הגוי · או שמא במקום שיהיה לו איבה אם לא ישתה השכר כ כשנותן לו הגוי מותר :

קנט אמ' רב יוסף האי חלא דשכרא דארמאה אסו' משו' דמערבי בה דורדיא דחמרא של יין נסך אמ' רב אשי ומאוכר שרי. פי' אם רואהו ישראל שמשכו הגוי מן החבית · דהאי איתא דמערבי משרא שרי · אב"ב במקו' שמערבין שמרים של יין בשכר או במשקה של דבש כדי ל להעמידה ולהחמיצה אסור :

קס דין לשתות יין תותים או שאר משקין של גוים ואין ישראל רואהו בעת שמושכו מן החבית · ושמעינן כמי תותים או שאר משקי' שהם יקרים יותר מיין ופעמים שהגוים נותנין בהם יין להגדיל המדה וגם טוב יותר לשתות אחרי כן לפי שכשהוא בלא יין חזק יות' מדאי אסור לשתותו ישר' אם לא רואהו מושך מן החבית : דבחבית אם היה נותן בו יין מתקלקל לו המשק' ושרי כדאמ' רב אשי הכא ומאוכר שרי · וכן שלהי פרקין יין תפוחים מן האוכר מותר · בקטלוזא אסור לפי שמערבין בו יין · ומיירי שאותו יין תפוחים יקר להם יותר מיין · אבל משקה שאין יקר כמו היין לשם מותר לשתותו בכל ענין דאיכו לחוש שיערב הגוי יין היקר בתוך משקה הזול · כדאמרי' לקמן למאי כחוש לה · אי משום אערובי ביה חמרא קיסתא דמורייסא בלותא פי' בזוזא וקיסת' דחמרא בתרי לומי :

הלכות יין נסך

נודות הגוים גרודים חדשי' מותרי' · ישנים או מזופפים אסורין · וטעמא דמזופפין אף על פי שהם חדשים דאסורין א' רב פפא לפי שהגוי נותן בו יין אז בשעה שזופתו · ורב זביד אמר ההוא יין לא אסר ליה לפי שהוא כזורק מים לטיט · אלא דילמא לאחר הזפיתה נותן הגוי יין בכלי ולא יוכל הישראל להבחין · ואמר רב ירמיה כן הורה רב אשי בנודות שנאסרו

שנאסרו כגון שהם זפותים או ישנים הלכה למעשה ממלאן מים שלשה ימים ומערן · א״ר רבא צריך לערן מעת לעת · אמר ר״ל לקיום אחד שלנו ואחד שלהן בעירוי · סבר רב אחא למימר · הני מילי כורות שני בערוי · אבל קנקנים לא שני בהכי · אמר ליה רב אשי לא שנא כורות ולא שנא קנקנים שני בערוי :

תנו רבנן · קנקנים של גוים חדשים מותרין · ישנים או מזופפין אסורין · גוי נתן לתוכו יין · ישראל נתן לתוכו מים · גוי נתן לתוכו יין ישראל נתן לתוכו יין · ואינו חושש שבלועין מיין היתר אף על פי שבלועין מקודם מיין איסור · ופירש רש״י כורות היין גרודים שלא נזפתו מעולם · והם חדשים שלא נתן בהם יין כי אם זמן מועט מותרין · אבל ישנים שנתן בהם יין זמן מרובה או חדשים מזופפין אפילו בפעם אחת אסורין שהזפת מבליע היין אפילו בפורתא · וגבי קנקנים פירוש חדשים מותרין שלא נתן בהם יין כלל · דכיון שהם של חרס בלעי טובא טפי מכורות · ולכך אפילו בפעם אחת אסורין · ונראה מה שנכנס לפרש גבי כורות חדשים · היינו שנתן בהם זמן מועט יין · וגבי קנקנים שלא נתן בהם יין כלל : היינו משום דכורות אין מכניסן לקיום · ולכך אין נאסרין בזמן מועט · כדאמרינן בתר הכי כל דבר שאין מכניסן לקיום משכשכן במים ומותרין · אבל קנקנים הן מכניסן לקיום כדאמרינן פרק בתרא ומודה רבי בקנקנים שהן אסורין ולא שני ב בנגוב כמו גת · ומה הפרש בין זה לזה · קנקנים מכניסן לקיום ולא לגת · ומיירי התם באין זפותין מדקתני בסיפא דברייתא דגת · ואם היו מזופפין אסורין · מכלל דרישא באין מזופפין וקתני אסורי׳ בנגוב · ובתר הכי אמר רבא כי מסדר גולפי להרפניא הוה כחיף להו אפולייהו וחתים להו א אברזייהו · מאי טעמא כל דבר שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו בהו רבנן · א״כ קנקנים כיון דהוי מכניסן לקיום צריך לומר חדשי׳ מותרי׳ · שלא נתן בהם יין כלל · דהא לפי שעה נמי גזרו בהו רבנן : אמנם קשה על פירוש זה · חדא דגרודים משמ׳ שנזפתו · ואח״כ נקלף הזפת · ועוד דחדשים גבי כורות לא ידעינן כמה הוי באיזה זמן מועט קרי חדשים · ובאיזה קרוי ישנים · ועוד דא״כ לפירושו כוסות של עץ שהם ישנים של גוים אסורין בשכשוך כי אם בהגעלה או בעירוי · דהא כורות שאין מכניסן לקיום וקתני ישנים אף על פי שאינן מזופפי׳ אסורין · ומעשים בכל יום שאו׳ עושי׳ לכוס של גוי רק שכשוך · וכשהן נגובין ולא כלום · ועו׳ דפיר׳ אבל קנקנים שהן של חרס בלעי להו טובא ובחד זימנא אסירי · ולא היה לו לפרש טעמא משום שהם של חרס · אלא טעמא משום שהוא מכניסן לקיום · ואפילו אינן של חרס לפי שעה גזרו בהו רבנן · כדאמרינן פרק בתרא · וגם משם תוכל לדקדק דאם אין מכניסן לקיום מותרין אף על פי שהם של חרס · וכן מנהג בכל יום הני קנקנים שלנו שהם של חרס ואין מכניסן לקיום דכי נתן בהם הישראל יין ונגע בהן גוי אין עושי׳ בהן רק שכשוך · ורבינו אליהו היה אומר דכורות וקנקנים תרוייהו מכניסן לקיום · וכי קאמר הני מילי כורות הכי פירושו לפי שהן של עור לא בלעי כל כך ושני בערוי · אבל קנקנים שהן של חרס לא · מתוך כך היה מתיר קנ״ם ויוס״ט שלנו שהן של עץ ואף על פי שהן זפופות שאין צריכות רק שכשוך אם נגע בהן גוי כיון שאין מ מכניסן לקיום דכורות הגוים דקא׳ חדשים מזופפין אסורין היינו משום שמכניסן לקיום · ולפי זה אם נאמר דכורות מכניסן לקיו׳ אתיא כל שמעתת׳ שפיר וגירס׳ הספרים דחדשי׳ מותרין היינו שלא נתן בהם יין כלל כמו חדשים דקנקנים · ובחדא זימנא שנתן בהם הגוי מקרו ישנים ואסורין : ואין הפרש בין כורות לקנקנים · והשת׳ לא ק׳ מידי מכל מה שהקשתי לעיל · רק ליש׳ דגרודים שצריך לומר שלא נזפתו מעולם · דאם היו זפותי׳ אסורין כדקתני או נזפפו אסורין או מטעם יין שבשעת זפיתה · או מטעם שיש לחוש שמא נתן בהן יין אחר זפיתה כדפריש׳ בריש שמעתתא · ורבינו יעקב הקשה לו שבהלכות גדולו׳ מפר׳ סבור מינה הני מילי כורות דאין מכניסן לקיום · אבל קנקנים שמכניסן לקיום לא · וקתני בכורו׳ חדשי׳ זפותין אסורי׳ אע״פ שאי׳ מכניסן לקיום · ה״ה נמי קנ״ם ויוסט״ם שלנו שהם זפותות · ועל גירס׳ הספרים קשה מה שהקשתי לעיל : ורבינו שמואל ורבי׳ יעק׳ אומרי׳ דגרסי׳ הכי בתוספת׳ בחד בבא · כורות הגוי׳ גרודי׳ מותרי׳ · חדשי׳ זפותין אסורין גוי רובבן כו׳ · וגבי קנקני׳ קא גרסי׳ התם חדשי׳ מותרי׳ ישנים אף על פי שאינן מזופפין או חדשים מזופפין אסורין · אבל גבי כורות לא גרסי׳ ישני׳ אע״פ שאינן

מזופפין

מזופפין · והכי פי' כורות הגוים גרודים מותרין אפי' הם ישנים שנתן בהם הגוי יינו ימי' רבו' ואפי' היו אז זפותים כיון שנגרר ונקלף הזפת מותרין · דהזפת אינו מבליע היין יותר מעובי הזפת · ולכך כשנקלף שרי · וכן משמע פרק בתרא הגת והמחץ והמשפך רבי מתיר בנגוב · והא תנן של חרס אע"פ שקלף הזפת אסורה · ומאי פריך לגת ומחץ דמיירי באינן זפותין כדמוכח התם · אלא ודאי כיון שקלף הזפת כאלו לא נזפת מעולם · אבל חדשים זפותין אסורי' אי משום היין שנותן בשע' זפיתה · ולרב זביד דאמ' כזורק מים לטיט מכל מקום אסורין דשמא דנתן בהן יין לאחר שנזפתו · ואפי' בחדא זימנא נותן היין בתוך הזפת וגבי קנקנים של גוים חדשים מותרים בשלא מזופפין וקמ"ל דלא גזרינן דילמא נתן בהם גוי יין ולא יבין ולא יכיר הישראל ·

אבל ישנים · פירוש שנתן בהן יין אפילו פעם אחת אסורין אף על פי שאינן מזופפין כאן שקנקנים מכניסן לקיום אפילו לפי שעה גזרו בהו רבנן · וכן חדשים זפותין אסורין כדפרישית לעיל גבי כורות · מיהו גבי קנקנים הכא היה מפרש רבי' יעקב דלרב זביד כמי דאמר יין שבשעת זפיתה הוי כזורק מים לטיט ואין אוסר הני מילי גבי כורות דמשום זוהמא דעור מפיג טעמא דיין · אבל גבי קנקנים מודה דיין שבשע' זפיתה אוסר · ולא משום קושיא היה אומר זה אלא משום סברא:

קסא **פסק** דין כורות של גוים וכן קנ"ם ו"וסטם שהם זפותות ·

שמעינן מהכא דכורות של גוים שהם של עור מותרי' בשכשוך גרידא אפי' אם הם ישנים ובלבד שלא יהו זפותין ואפי' נזפתו כיון שעכשיו נקלף הזפת · והא דאמרן לעיל דכורות של גוים אסורין אפי' לעשו' מהם שטיחין לחמור שמא יתפרכו על גבי כורו · התם מיירי בכורות זפותין דווקא · ושמעינן השתא קנ"ם ו"וסטם של עץ שהן זפותות נראה שהם אסורים לקנותן מן הגוים אפי' חדשי' משום דילמא נתן בהן גוי יין ולא יכיר הישראל כמו כורות · מיהו מנהג הוא ורגילות בכל מקום לקנותן מן הגוים כשהם חדשי' · ואין עושין להם לא ערוי ולא הגעלה · והיה או' מורי רבינו דבימיהם היו רגילין ליתן יין בהם בשעת מלאכת הזפיתה ולכך לא היה ניכר אם הוא נתן בהם יין נסך גם אחרי כן · אבל עכשיו אין הגוים נותנין בהן יין בשע' זפיתתן ולפיכך היה ניכר אם נתן בהם יין אחר הזפיתה · וכיון שיוכל הישראל להבין ולהכיר אם נתן בה גוי יין את הזפית' ולהכי הקנ"ם והיוס"טם זפותין כשמוכרם הגוי חדשים · אם רואה הישראל אותן שהם כהובות ולא נתן בהן יין מותרות · ומכל מקום הקנ"ם ויוסט"ם של ישר' והן זפותות ונגע בהן גוי כשיש בתוכן משקה של יין טופח אסור · אע"ג דאין מכניסן לקיום · שהיין שנגע בו הגוי נכנס בתוך הזפת ונבלע · כמו כורות דאין מכניסן לקיום וקא' חדשים זפותין אסורין וקאמר לא שנא' דידן ולא שנא דידהו בעו ערוי · אמנם רבינו יעק' התירן בסוף ימיו · ואע"פ כן לא עשה לכתחלה מעשה שנגע גוי בקנ"ם או ביוסט"אם של ישרא' שהן זפותות להתיר בשכשוך · אבל בדיעבד אם נתנו יין כשר בהן אחרי שנגע גוי לא היה אוסר · והטעם של היתר היה מפרש דדווקא כורות של עור הזפת שעליהם בלע טובא ובעי ערוי אע"ג דאין מכניסן לקיום · אבל כלי עץ אין הזפת שעליהם בולע כלום ומותרין בשכשוך כשנגע הגוי ביין שבתוכו · והיה מביא ראיה מהא דבפרק בתרא דתנן גת אבן שזפתה גוי מנגבה וטהורה · וקאמר בגמרא רבא דווקא זפתה גרידא ונתן בה יין הרבה · אבל דרך בה לא סגי בנגוב · דילמ' מחמת כובד הדריכה איפלי פילי הזפת ונכנס היין בין הזפת לגת · ובעי קלוף כמו במעברתא דאזל רב לדכויי במעברתא דזפותה . חזא דהוה שיעא אמ' הא ודאי בנגוב סגי בהדי דאזיל ואתי איפלי פילי וחזא דהוה מלי חמרא אמ' הא ודאי לא סגי בנגוב אלא בקלוף · אבל מ"מ שמעינן דגבי גת שזפתה ונתן בה יין הרבה ובלבד שלא דרך בה סגי בנגוב · אם לא משו' חששא שנכנס היין בסדקין תחת הזפת ובכלי גת דווק' בעי נגוב דחמירי טפי משום שפע יין דידהו · אבל שאר כלים כגון קנ"ם ו"וסטם ודכוותייהו אפילו זפותין סגי בהדחם · דנגוב אינו להפליט דבר הבלוע אלא להדיח יפה מה שבחוץ · דאי להפליט מה שבלוע לא הוה סגי בנגוב אלא בערוי כמו ששנינו בברייתא הגת והמחץ והמשפך רבי מתיר בנגוב · ומודה רבי בקנקני' של גוי' שאסורין · וכן בשמעתין אמרי' דקנקנים של גוי' שאסורין צריכין ערוי · אלמ' ניגוב קל מערוי · דנגוב אינו רק להדיח יפה מה שבחוץ תחת הדחה של שאר כלים שאינן מגת · תדע דכלי

הגת

הגת חלוקי' וחמורי' משאר כלי' דהתם תניא גבי גת מחץ ומשפך כו' אם היה של עץ ינגב וטהורין אע"פי שאינן זפותין ולא מכניסן לקיו' ואלו כלי עץ דעלמ' כי האי גוונא שאינן של גת כגון כוסות וקערות ש שאינן זפותו' פשיטא דסגי בהדחה בעלמ' כדאמרי' כל דבר שאי' מכניסו לקיו' משכשכן במים ומותרים ומקשי' מן הירושלמי לומר דזפת מבליע · והכי אית' התם הלך ר' אבא לציפרין שאלון ליה קנקנים במה היא טהרתן · א"ל מזה למדתי עליהן · מה אם בשע' שאינן זפותות אמרת מותרות · בשעה שהן זפופות ונקלפה זפיפתן לא כל שכן : וכשבאתי לפני חבירי אמרו לי על ידי זפת הן בולעו' · ויש לפרשו דהכי פי' קנקנים טהרתן במה · מי סגי להו בקלוף זפת או לא· אמר להן בשע' שהן זפותות אמרת מותרו' ולא חיישי' דילמא רמא בהו חמרא ולא ידיע כשהן זפותו' ורמא בהו חמרא ונקלף הזפת לא כ"ש דמותרות · בודאי שהרי לא נגע היין בחרס · וא"ל לו דרך זפתן בולען פי' שמא איפלי פוליי הזפת ונכנס היין דרך הסדקין ונאסרו הקנקנים משום דהוו מכניסן לקיום ולא סגי בקלוף : מיהו אי לכתחלה אין להתירן הקנס והיושנים על ידי הדחה כשהן זפופו' · דפעמי' שנפל הזפת במקומות ונסדק ונכנס שם היין ולא סגי אלא בקלוף הזפת או בערוי ובהגעלה כמו מעברת' דבי רב דאיפלי פלויי ומלי חמר' תותי וא' לא סגי בנגוב· ואע"ג דא"ר יוחנן התם קנקנים של גוים שהחזירן לכבשן כיון שנשרו זפתן מותרין · ואמר רב אשי אפילו נרפו זפתן היינו שעשה היסק בחוץ ובפנים וקיכסא לעשות אש ולכפות החבי' או דבר שמכניסו לקיו' על האש הילכת' כמאן דאסר ולא הותר בהכי ואו' מורי רבינו דאם עושה כל כך אש בפניה' שאינו יכול ליגע בחוץ ברופני החבית וידו סולדת לו ליגע בחוץ אז חשוב כהגעלה ומותר · ואותן חביות של גוים מות' ליתן לתוכן מים כדאית' בברית' שהבאתי לעיל · ורבא ורבינא שרו ליתן שכר · אבל אחרי כן אסו' ליתן יין של ישר' · דדוקא כי נתן ציר או מורייס בקנקנים של גוים נותן ישראל יינו אחר הציר לפי שהציר שורף את היין הבלוע · אבל שכר ושאר משקין לא מפליט יין הבלוע · ואסו' ליתן יין של ישרא' אחרי כן : תנן פרק בתרא גת אבן שזפתה גוי מנגבה והיא טהורה · של עץ רבי או' ינגב · וחכמים או' יקלף את הזפת של חרס · אע"פ שקלף את הזפת אסורה · א"ל רבא זפתה דווקא בעי נגובי אבל דרך בה בלא זפיתה לא בעי נגוב אלא הדחה ·

איכא דא"ל אמר רבא דווקא זפתה ונתן בה יין סגי בנגוב אבל דרך בה אחר הזפית' לא סגי בניגוב כי ההיא מעצרתא דבי רב דאזל רב לרכווי דהוה ז זפיתא · חזייה דהוה שועא א"הא ודאי בנגוב סגי · בהדי דאזיל ואתי עילוי איפלי פילא ומתותיה אמלי חמרא · אמר הא ודאי לא סגי בנגוב אלא בקלוף והוא הדין ערוי : תנו רבנן הגת והמחץ והמשפך של גוים · פי' שהם של חרס ר' מתיר בנגוב וחכמים אוסרין · ומודה ר' בקנקנים של גוים שהם אסורין · מה הפרש בין זה לזה · זה מכניסו לקיום וזה אין מ מכניסו לקיום : של עץ ושל אבן ינגבו והן טהורין · ואם היו מזופפות אפי' בנגוב אסורו' · והא תנן גת אבן שזפתה מנגב' וטהור' · ומתרץ מתני' בלא דרך בה בריית' בדרך בה · ואת"ל אכתי של עץ ושל אבן ינגב כי אינן זפותו' · והא א"ר רבא לעיל אבל דרך בה בלא זפיתה לא בעי נגוב · וי"ל מתני' מיירא בגת של ישר' ובלועה מיין של היתר' ונגע גוי בה אחריכן · ברייתא מיירא בגת של גוי · והשתא נמי ניחא הא דתנן כשל המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של נכרי · וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש עכבת יין אסור · אפי' בלא עכבת יין נמי ליתסר כדתניא לעיל המשפך שלמים ינגב אלא מתניתין מיירא ב במשפך של ישראל ולכך אין אסור רק משקה טופח שעליו · והא דפרי' תלמוד' והא תנן גת אבן שזפתה טהורה · לא רצה לתרץ ההיא מיירא בשל ישר' דקיל טפי · דכיון שהן זפותות ליכא חלוק בין של ישראל לשל גוים : דרש רבא כעוה ארתחו · מיירא בגת של חרס ובשל עץ או בשל אבן שהן מזופפו' שדרך בה · דאי לאו הכי בנגוב סגי כדאמרי' לעיל של עץ ושל אבן ינגב · אפי' גת של גוי ואלו גת שדרך בה ישר' תחלה ונגע בו גוי סגי בהדחה כדפרי' לעיל :

בעי מיניה מר' אבא הני גורגני דארמאי מאי · פי' עקלים שסביב תפוח של ענבי' אמר להו רבי אבהו תניתוה · הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאי' ובקש לעשותן בטהרה · הדפין והלולבין והעדשי' מדיחן · והעקלים של נסרים ושל בצבוץ מנגבן · של שיפא ושל גמי מיישנן · וכמה שנים עשר חדש · וכן געול וערוי · רשב"ג או' מניחן מגת לגת ומבד לבד · היינו ת"ק · איכא בינייהו חרפי ואפי' ופי' רש"י ערשים · הוא עיקר הגת שקורין מיי"ט · ואע"ג דתניא לעיל של עץ ושל אבן ינגב פליגא והך בריית' דקתני מדיחן היא עיקר מדמייתי מינה ראיה לעקלים · ועל זה תימא דאשו משום דהלכה כברייתא בתר מילתא יהא ה הלכה :

הלכה כמותם בשאר דבגוי שבברייתא אחרת חולקת עלו׳ ורבי׳ שמו׳ גריס העדשי׳ מכנגבן ע״פ התוספתא דמסכ׳ טהרו׳ מי׳ או׳ מורי רבי׳ דאפי׳ אי גרסי׳ מדיחן יש לומר דלעיל דקתני מכנבן היינו בגת של גוים ד׳ דחמירי טפי׳ והא דקתני עדשים מדיחן מירי בשל ישראל כדאמר רבא לעיל׳ רווקא זפיתה׳ אבל דרך בה בלא זפיתה לא בעי כנוב׳ וכן פירשתי לעיל דיש חלוק בין של ישר׳ לשל גוים׳ והא דמייתי מיניה ראייה לגורני דהא מאי הכי מייתי דלכל הפחו׳ כינוב בעי בעקלי׳ ורבינו יעק׳ פי׳ דגרסינן שפיר עדשים מדיחן׳ ולא קשה מידי דעדשים לאו היינו גת׳ אלא היינו כובד של טיט שנותני׳ על התפוח של ענבים במקום הקורה׳ דהא פ׳ המוכר את הבית אמרינן המוכר את הבד מכר את הים׳ ומפר׳ בגמ׳ מאי ים טלופחא׳ ומתרגמי׳ עדשי׳ טלופחין׳ ואי עדשה היינו מייט פשיט׳ שמכר דהיא עיקר הבד׳ ובגמ׳ דקאמ׳ מכר את היקבים לאו היינו המ״יט שא׳ כדפי׳ הערוך דהיינו כלים שמביאי׳ בהן זתים לבד׳ ותו אי עדשה היא עיקר הגת מעיקרא הוה ליה למתני עדשי׳ גם בברייתא והדר הדפין והלולבין׳ אבל אי עדשה איכו עיקר הגת אתי שפיר וגם קרוי ים על שם שהיין כשחט הרבה מאד כמו׳ ים ע״י הכובד שעל התפוח׳ ועו׳ היה או׳ דאפי׳ עדשי׳ אם הוא עיקר הגת לא קשה דכל הכי דברים הנזכרי׳ בברייתא׳ לא הוו בגת אלא מיירו בדברים של בד כדאמרי׳ פרק איזהו כסף גבי זתים עיילי׳ לבי דפא ובבי יין וגת לא אמ׳ לי׳׳ ובפרק המוכר את הבית קא׳ גבי מוכר את הבד מכר את הים דהיינו העדשה׳ ובבי מוכר את הגת לא א׳ ליה שלהי יציאות שבת׳ ושוין שטוענין בקורת של בית הבד ועגולי הגת׳ אלמא לא היה גם קורה כבדה בגת שלהן לעצור הענבים אלא היו דורכין בהן׳ וכן פרק זה בורר לעקל בית הבד׳ וכן פרק מרובה ובפרק הגוזל בתרא׳ וא״כ עדשי׳ שזהו הכלי שקורי׳ מי״ט לא מיירי בברייתא׳ שא׳ בשל זתי׳׳ ואותן מדיחן׳ כי שמן איכו חזק כל כך ואי׳ נבלע בעץ כי אם מעט׳ אבל אותו של גת שהיין חזק נבלע צריך כנוב׳ דרישא דברייתא קתני הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין׳ מכל מקום לא מפרש אלא כלים של בד׳ ומלי דגת שיירינן׳ וכי האי גוונא אמרינן פרק החולץ גבי מה יעשו בכתובתה מה שמייתי ראיה מעקלים דברייתא׳ דמיירי בברייתא להנהו גורגני דאמאי דמיירי ביין נסך מכל מקום דין אחד יש להם׳ מלבד בדבר שבברייתא׳ אחרת חולקת עליה כגון גבי עדשי׳ דקתני מדיחן ובאידך גבי יין קתני מכנבן ותו דעקלי דמבעי׳ לי׳ לכל הפחו׳ דין אחד יש להן דהא קתני בהדי׳ מכיחן מגת לגת ומבד לבד׃

קסב **פסק** דין גת ומשפך שצריך כנוב וכן גיגיו׳ שרגילי׳ לדרוך בהן׃

הלכך גת שלגוי שדרך בה גוי אם היא של עץ ושל אבן צריכה כנוב׳ ואם זפותה ודרך בה גוי צריכה קלוף או ערוי׳ ואם הגת של ישראל ודרך בה תחלה ואחרי כן נגע הגוי ביין שבגת או שמא אפי׳ דרך בו הגוי אחר הישראל אין הגת צריך רק הדחה׳ ואם זפותין צריך קלוף או ערוי אפילו בישראל׳ ואם יש כעורת של פשתן או בלויי בגדים בין כסר לכסר של גת כדי לדבקן יחד׳ או אפי׳ איכה זפותה לא סגי׳ בכנוב אלא בהגעלה או בערוי׳ וכן הדין במחץ ובמשפך׳ ובכלי המדה שמיוחד למוד בתוכו יש שמחמירין לעשות בו כנוב כמו ב במשפך לפי שנותנין בו יין לשפע תדיר׃

קסג **פסק** ואותן גיגיות גדולו׳ שרגילו׳ לדרוך בהן נראה בטוב שצריכות כנוב אחרי כן שדרך בהן גוי׳ ולא תימ׳ דווק׳ בגת שדרכן לעצור בהן ע״י גלגל וקורה ככנס בחוזק היין ונבלע לכך צריכה כנוב׳ אבל גיגיו׳ שאין עושין רק דריכ׳ ברגל בהדחה סגי׳ לא היא שהרי גתות שהיו שכוין בתלמוד לא היה להם גלגל וקורה כי אם בית הבד דווקא היה להם כן כדאית׳ פרק המוכר את הבית׳ ובפ׳ איזהו כסף עיילי׳ לבי דפא גבי בד ועקלי׳ לעכב בתפוח ואמרי׳ פרק הגוזל ופרק זה בורר לעקל בית הבד׳ וקורה כבדה אמרי׳ שלהי יציאות שבת ושוין שטוענין בקורת בית הבד ועגולי הגת׳ אלמא כל הדברים שיש לגת בזמן הזה לא היה להם לגת ש שבימי חכמי התלמוד כי אם בבי׳ הבד׳ אבל בבית הגת לא מצי׳ ולא היו עושין בגת רק דריכה לבד׳ שהיו כותנין את הענבי׳ שלמים בגת ודורכין אותן ברגל כמו שאנו עושים בגיגיות בזמן הזה כדתנן לוקחין גת בעוטה׳ וכן מהו לדרוך עם הענבי׳ בגת והא קא מנסך ברגל וכו׳׳ ואפי׳ הכי מצרי׳ לי׳ התלמו׳ כנוב בגת שלגוי הוא הדין בגיגית שרגילות לדרוך בה צרי׳ כנוב׳ ובאותן שדרך בהן גוי עכשיו ורוצה לדרוך בה ישרא׳ אחרי כן פשיטא דלא סגי בהדחה רק בכנוב׳ כך פירש רבי׳ יעקב ומורי רבינו׃

קסד **ובאותן** גיגיות שלא דרך בהן גוי מ מאשתקד׳ יש שמקילין לדרוך בהם בלא כנוב׳ וסומכין על דברי ר״שבג שמתיר במגת לגת׳ ואומ׳ מורי רבי׳ דשבוש הוא בידם׳ דעל כרחיך

כרחיך הכי פירושו מתחלת גת לתחלת גת · או
מסוף גת לסוף ימי גת · אבל לא סגי מסוף גת
לתחלת גת דהאידנא דפעמי' שימי הבציר מאשתקד
מושכי' חורש או יותר וליכא שני עשר חדש עד תחלת גת
של עכשיו · ואת"ל מאי קאמ' מאי בינייהו היינו תנא קמ'
דה"א שני עשר חדש · הלא איכא בינייהו טוב' כרפרים ·
דרשב"ג לא הוי מצריך שנים עשר חדש · ועוד אפילו
אם תפרש מסוף גת לתחלת גת ותמצא שיש י"ב חדש
בינתים ולכך פריך היינו ת"ק מכיין להם לאותן · ה
שמקילין שהלכ' כרשב"ג בחרפי ואפלי בלא יב' חדש
הוא אין הלכה כרשב"ג אלא במשנתינו וזהו ברייתא ·
אבל כי תאמ' מסוף גת דאשתקד לסוף גת דעכשיו
או מתחלת גת לתחלת גת · רוב פעמים יש י"ב חדש
בינתים · ולכך פריך היינו ת"ק · ומשני איכא בינייהו
חרפי ואפלי · כשהי' חרפי עכשיו ואשתקד היה אפלי
דליכא י"ב חדש בינתיים דלרשב"ג שרי ולרבנן אסיר ·
אבל מסוף גת דאשתקד לתחלת גת דעכשיו אם אי'
בו י"ב חדש לכ"ע אסו' אא"כ צריך נגוב לגיגיות של גוי
אם אין ברור וידוע שיש שנים עשר חדש מגמר ימי
הבציר של אשתקד עד תחלת בציר זה של עכשיו :

קשה **פסק** דין גיגית שלגוי שלא עשה בה יש' נגוב קוד' שדרך בה ואם בדיעבד
שכח ולא עש' נגוב · ולא ידוע היש י"ב חדש מסוף גת
דאשתקד עד עכשיו שדרך בה : מתי' רבינו יעקב
מטעם דסת' גיתות של גוי הם בחזקת שאי' בניומן :
ואפי' דרך בה גוי היום וישראל דרך בה אחרי כן
לאלתר בלא נגוב היה מתיר בדיעבד משו' הפסד ·
מטעם דבגת רגילין הן להמשו' מה המשוייר בעכבי'
הנסחטי' או באבנים או בעצים שנותנין עליהן כמו
עיגולי הגת · וכדאמרי' מעצרא דיירא · ואע"פ שאין
זה סקורה גדולה וכבדה מכל מקו' נכנס היין טפי ·
אבל בגיגיות שאין רגילות לעשות כן מותר · ועוד
מטעם שהיה פוסק דיין נסך בטל בס' של יין היתר ·
דדווקא יין שנתנסך ודאי לע"ז בההוא תנן יין ביין
במשהו דומיא דמי' במי' דתנן התם במשהו ולא היה
חושב רק דבר מועט מה שיוצ' ע"י נגוב · ועוד מטע'
חמרא אפי' חדתא בעכבי שרי לרבא דה' בתר שמונ'
אזלינן ואפילו לאחר שדרכן קצת וגם כתן בגיגית
הגורגתני · מטעם שלק את מינו כמי שאינו · ושאינו
מינו היינו העצבים וחרצני' וזגין רבין עליו ומבטלו
למה שפולט ומותר :

קשו **והשל** והגרגותני של גוים כראה דלא סגי בנגוב אלא מייעטן יב' חדש כרין
עקל' ואם הן של יש' ונגע גוי בהן כשהיה בהן יין
שמא סגי בהדחה כרין גת של ישראל שדרך בה גוי
אחריו · או שמא חמיר טפי מגת · דהא אפי' אינו של
גוי לא סגי ליה בנגוב · כשי רב אשי אסר · ושמואל
שרי · פעם ראשונה ושניה דכולי עלמ' אסר כי פליגי
בפעם שלישי' · והלכתא פעם ראשונה ושנייה אסור·
שלישי' מותר · ופי' רבי' שלמה כשי של חרש · ואם נתן
בהן מים שני פעמים ואח"כ יין ונגע בו הגוי אסור
הכלי וצרי' ערוי ג' ימים · אבל אם נתן מים ג' פעמים
אם כן הוא בלוע ממים אם נתן בו אחרי כן יין אין
צריך רק שכשוך · וקשה על זה דאמרי' לקמן מורה ל
בקנקני' שהם אסורי' בנגוב לפי שמכניסן לקיו' והכי
כשי אין מכניסן לקיום ולמה אסורין · וגם גת ומחץ
ומשפך לא בעו רק נגוב · אבל כלי' שאוכס מן הגת
אין צרי' רק הדחה · ודוחק לומר דלקמן מיירי שנתן
בהן מים תחלה · ולכך צריך לאוסרן מטעם
מכניסן לקיום וכלי הגת שיש בהם שפע יין · ופירש
רבי' יעקב כשי שנתן בהן יין נסך אין צרי' רק שכשוך
כדאמרי' פ' אין מעמידין כל דבר שאין מכניסן לקיו'
משכשכן במי' ומותרי' · וקא' דאם הדיחן פעם ראשו'
ושנייה הוי אסו' עד שידיחם ג' פעמים · וכן מצינו פ'
התערובות גבי חרסן של זב וזבה · ר' אליעזר בן
יעקב או' פעם ראשונה ושנייה המי' טמאין שמעורב
בהן מי רגלים של זב · מים שלישית טהורין · ודווקא
כלי של חרש · אבל כלי של עץ לא צריך הדחה רק
פעם אחת :

פסק הלכך כלי חרש חדשים לפי' רש"י צרי' ליתן בהם מים תחלה ג' פעמים או פעם אחת
וישהו שם רביע היום עד שיהא הכלי בלוע ממים ·
ואח"כ אם יש יין נסך בהן סגי בהדחה פעם אח' ולא
יותר · ואם לא נתן מים תחלה ונגע הגוי ביין אסור
הכלי וצריך ערוי שלשה ימים · ולפי' רבי' יעקב אפי'
לא נתן מים תחלה ואח"כ היה בהן יין נסך סגי · ב
בשכשוך רק שידיחנו ג' פעמים מים · ואם נתן בהם
מים תחלה ושהו שם ואח"כ נתן בהם יין נסך מותרי'
בהדחת מים פעם אחת אפי' לפי רבי' יעקב · וצ"ע :
תנו רבנן החרצנים וזגי' של גוי' לחין אסורין יבשים
מותרין · אמר רב יהודה אמר שמואל לחין שנים
עשר חדש · יבשים לאחר שנים עשר חדש · וכן
איתא פ"כל הבשר במאי טויתינהו לכחלי בפורצני ·
ודילמא דיין נסך הוו לאחר י"ב חדש הוה :
אמר רב זביר האי דורדיא · פירש שמרים לבתר
תריסר ירחי שתא שרו : מכאן היה מתיר הרר"א פרי'

במקום

במקום שהגוים מייבשין בתמר שמרי יין ונותנין אותן בעיסה להחמיץ במקו' שאור ׃ דכיו' שנתייבשו בתנור חשובין כאלו הן לבתר תריסר ירחי שתא ׃ ורבי' יעקב גער בו ואסר ׃ לפי דדורדיא קרוי לאחר שנתמדו כל כרכן במים ׃ אבל מקודם לכן קרויין שמרים כדאיתא פרק הספינה שמרי יין שנתייבשו פעם ראשון ושני חייב במעשר שלישית מותר ׃ ובלשון תלמוד שדריא פרק המפקיד איכא בולפא ושדריא והנהו אסורים אף לאחר י"ב חדש ׃ ובלשון המקרא הכל קרוי שמרים כדכתיב שמרים מזוקקי' ׃ וכתי' אף שמריה ימצו וישתו ומתרג' ברם ית דורדיא והיינו דכתיב ימצו ישתו ׃ דאפילו התמצית ישתו ׃ אבל אותן שעדיין לא נתן בהם מים וגם לא נתנן בשק למצוץ היין מהם אותם אסורים לעולם ואם נתנן בעיסה כולה אסורה דכל מידי דלטעמא עביד' אפי' באלף לא בטיל ׃ ותנן במס' תרומו' תפוח שרסקו ונתנו בעיסה כולה אסורה ׃ וכ"ע בירושלמי דמסכת דמאי אמרינן שמרי גוים שמא אין אסורין בהנאה ׃ הא שמרים שייבשו אין בהן איסור הנא' גוי ׃ ושמא התם מיירי לאחר י"ב חדש ותימא אפי' לא יבשו נמי ׃ אמר רב הונא יין כיון שהתחיל לימשך נעשה יין נסך ׃ ואם נגע גוי בזגי' וחרצני' הנשארים נאסרין ׃ ופריך לה ממתני' ירד לבור מה שבבור אסור ׃ פי' אם נגע בו גוי והשאר מותר דמה שבגת אינו נאסר במגע גוי ומשני רב הונא סבר כמשנה אחרונה ׃ דקתני חזרו לומר אין דורכין עם הגוי בגת לפי שחיישינן שמא כבר המשיך ונמצ' משתכר באיסורי הנאה ׃

קסז **פסק** דין גיגית שיש בה ענבים דרוכין מתי קרוי המשכה לאסור אותו במגע גוי ׃ ודין יין האסור שנתנו בענבים דרוכין קודם המשכה ׃ וכן הלכה כרב הונא ׃ שאם נתן סל בתוך גיגית דרוכה ולקח ישרא' מן היין שבסל זהו המשכה ואם נגע גוי בזגים וחרצנין הדרוכין ובעוטין נאסר הכלי ושמ' גם בלא לקיחת יין בתוך הסל כיון שיין שבלול נכנס בסל קרוי המשכה ליאסר מה שיש בתוך הגיגית במגע גוי כמו קלוח שמן הגרגותני ולמטה בתוך הבור שנאסר בנצוק וכמו כן על ידי מגע גוי לפי שמן הגרגותני ולמטה נבדלין הזגין והחרצנין מיין הבלול והוי בכלל מה שבבור אסור בין בנצוק בין במגע גוי ומן הגרגותני ולמעלה הוי בכלל והשאר מות' בין במגע בין בנצוק ׃ ורבי' שלמ' וכן רבי' יהוד' בר נתן פירשו דאם פינה הענבי' בתוך הגת אילך ואילך ויין כנוס באמצע חשיב המשכה ׃ וגם פירש בגת פקוקה ומלאה שמלא הכינור פקוק שעתה אז' היין כנסך הימנה ומלאה שהוא לא פינה הענבים לצד אחד בגת ׃ ולדבריהם דחשבי המשכה בלא נתינת סל וגרגותני ׃ אכ"ז יזהר שלא יגע גוי בגיגית דרוכה משפינה את הענבים לצדדין כדי להרבות יין במקום אחד ׃ או שמא אף לדבריהם לא חשיב המשכה היכא שלא נתן עדיין סל אלא היכא שפינה הענבי' באמצע הגיגית עד שלא נשא' בשולי הגיגית מן הענבים תחת היין הכנוס באמצע ׃

קסח **ובשלוקח** מעט יי' בכוס מן הגיגית כדי לנסו' אם טוב ואם רע קודם שהמשיך תמהני יש לו ליקח יין וענבי' יחד שלא יהא קרוי המשכה ויהא נאסר מכאן ואילך מה שבגיגית אם יגע בה הגוי וכן אם גוי לוקח אותו יין לנסות יהא נאסר מה שבגיגית בשע' קיחתו אם היה היי' בלול בלא ענבי' בכוס ׃ או שמא בשביל פורתא כי האי שלוקח בכוס וגם אינו מתכוי' כי אם לנסותו אפי' הוא בלא ענבי' אינו חשוב המשכ' בכך ליאסר במגע גוי אותו שבגיגית אבל אותו שבכו' כיון שהו' בלול פשיטא שאסור אם נגע בו גוי או שתה הימנו ואסור להחזירו לגיגית ׃ ומיהו אם החזירו בשביל כך איכה נאסרת ׃ ואע"ג דיין נסך הוי אוסר במשהו במינו' מכל מקום יש להתירו מטעם דסלק את מינו כמי שאינו דהיינו היין שבגיגית הבלול ׃ ושאינו מינו דהיינו הזגי' והחרצני' רבין עליו ומבטלו ליין האסור שהחזיר ׃ ולפי דמסתמ' יש הרבה זגי' וחרצני' בגיגית יותר מס' על יין שבכוס שהחזיר ולכך מות' ׃ ואע"ג דרב הונא אמ' אם החזיר גרגותני האסור לגת אף הגת אסור ׃ לית ליה סלק את מינו כמי שאינו דהא פלוגתא דאמוראי הוא פרק בתרא ׃ ואיכמי סבר לה כאביי דאמר לקמן חמרא חדתא בענבימין ב במינו מיקרי דבתר טעמ' אזלי' ׃ ואם כן אפילו זגי' וחרצנין קרויין מינו ולכך אוסר ׃ אבל אנן סבירא לן כרבא דא' בתר שמא אזלינן ואיקרי מין בשאינו טעמ' מינו חמר' חדתא בענבי ומות' ׃ ואמנ' אפי' בלא דסלק מינו ואפילו לאביי דאמ' חמרא חדתא בענבי בתר טעמ' דהשתא אפי' זגי' וחרצני' מקרו יין והשתא הוי הכל מין במינו ׃ מ"מ יש להתיר הגיגית שיש בה ענבי' דרוכין וספק יי נסך כר' יוח' דאמ' פ' בתרא כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן הוו בנותן טעם ׃ והא דמקיים במלתיה חוץ מטבל ויין נסך

נסך מפרש רבינו יעקב דהיינו דווקא ביין שנתנסך
ודאי לעז אותו שהו' במשהו אוסר במינו דהשתא הא
דתנן יין ביין במשהו הוי דומיא דמים במים במשהו
דמיירי במי' שנתנסך בודאי לעז ובז' פליגי אביי ורב'
גבי חמרא חדתא בענבי אי קרוי מין במינו ליאסר
במשהו אי לא וחמיר' דחטי בחמירא דשערי דפליגי
אביי ורבא אי בתר שמא אזלינן או בתר טעמא א
אזלינן מיירי אבל סתם יינן בטל בס' אפילו במינו
כשאר איסורי' ורב הונא דאמר אפי' החזיר גרגותני
לגת אסור והיינו בטל בס' יש לומר דסבר כרב ושמוא
דאמרי פרק בתרא כל איסורין שבתורה במינן ב
במשהו כרב יהודה דאמר מין במינו בכל שהו אבל
אנן קי"ל כרבי יוחנן כדאיתא פרק קמא דביצה רב
ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן ובפ' מי שהוציאוהו אמרי'
שמואל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן וגם פרק גיד
הנשה אמר רבא אמור רבנן בטעמא אמור רבנן
בס' מין במינו בס' אלמא אין הלכה כרב ושמואל:
ועל פי' ר"ת קשה דאמרי' לקמן אגרדמים גוי שקדח
במינקת והעלה פי' גוי הרגיל לנסות יין אם טוב אם
לאו קרוי אגרדמים וקדח ונקב המגופה של חבית
והיה שם קנה חלול הוא מינקת הנתונה בתוך פי ה
החבית ומצץ דרך הקנה והעלה את היין דרך פיו
זה היה מעשה ואסרו ומסיי' בתוספתא מפני שטיפה
ואוסרת בכל שהו אלמא התם דלאו ביין שנתנסך
ודאי לעז מיירי דלא נאסר אלא במגע גוי בפיו וקאמ'
דטיפה אוסרת בכל שהו וי"ל דכר' יהודה אתיא דאמ'
מין במינו לא בטיל והשתא אתי שפיר הא דא"ר יוחנן
פרק בתרא המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל
היום כולו ראשון ראשון בטל ומוקי לה בנפל א
איסור' לגו היתיר' והלא טפה של יין אוסרת בכל שהו
אבל אי אתיא כרבי יהודה אתיא שפיר והא דתנן פ'
אין מעמידין כורות הגוים וקנקניהן ויין של ישראל
כנוס בהן אסור ואין איסורן איסור הנאה ובגמרא
קאמ' דישראל נותן בתוכו מים והגוי חושש והשתא אי
ליכא במים ס' לבטל הפליטה א"כ במים אמאי מותר
ואי איכא ס' ביין כמי אמאי אסור הלא סתם יינם בטל
בס' ואי מיירי שהנודות בלועי' מיין שנתנסך לעז אם
כן אמאי אין איסורן איסור הנאה וי"ל דליכא ס' ולכך
אסור ביין אבל במים אפי' פחות מס' בטל טעמו של
יין אי נמי כיון דליכא ממשות יין האסור אלא פליטת
הנודות בטל המים בפחות מס' אבל ביין של היתר
אין בטל טעם יין של איסור והא דאינו אסור בהנאה

היינו טעמא כיון דסתם יינן אינו אסור אלא מדרבנן
כי נמי הוה בעיניה הנ' כיון דליכ' רק פליט' של נודות
לא גזרו הסת' לדברי ר"ת סתם יינן של גוי' שנתערב
ביין של ישראל אם יש בו ס' בהיתר מותר:

קסט פסק דין גגית רחבה שעומדת בבית הגוי ימים רבי' אם
יש לחוש שמא המסיך ממנה ואותן גיגיות של גוים
מלאות ענבים דרוכין ובעוטין ושוהין בבית הגוי
שבוע או יותר כדי להתקיים יותר יין הנסחט אחרי
כן ויש מקומות שבא הישראל לקנות מאותו יין י יש
תימה למה אינו חושש שמא המסיך ממנה הגוי כבר
ואסרה כרב הונא ועוד דאמרינן בירוש' אם העליס
עיניו ממנו אסור ושמא אם רואה הגיגית מלאה אם
אותה שהמסיך ממנה יין היה ניכר החסרון ומותר:
ואי' לחוש ולומ' שמא המסיך ממנ"' וחזר ומלאה ענבי'
להשלים החסרון לכולי האי לא חיישינן והירושלמי
דחייש היינו היכא שהגיגית אינה מלאה דלשם אין
חסרון הלקיח' והמשכה ניכרת והמחמיר לתת סדין
על הגגית מיד כשבוצר הענבין שממלאה הגוי והו'
מחתימה עד שיקנה אותה תבא עליו ברכה מדדו
בין ביד בין ברגל ימכר ר"נתן או' ביד אסור בהנאה
דגזרו מדידה דיד אטו שכשוך דיד אבל מדדו ברגל
מותר בהנאה אבל תנן מדדו בקנה או שהתיז את
הצרעה בקנה או שהיה מטפח ע"פ חבית המרותחת
כל אלו היה מעשה ואמרו חכמים ימכר ורבי שמעון
מתיר אף בשתייה ובגמ' קאמר אמר רב חסדא אמר
רב הלכה כר"ש ותלמוד' קאמ' אין הלכה כר' שמעון:

ההוא עובדא דהוה בנהרדעא דעל גוי לחנותא
דישרא' אמ"להו אית לכו חמר' לזבוני אמרו
ליה לא והוה חמר' בדוולא שדא ביה גוי ידיה אמ' וכי
האי לאו חמרא הוא' שקליה ישראל מריה בריתחא
יושדיוה לרכא שדא רבא לזבוני לגוים איפלג עלה
רב הונא בר חננא ורב הונא בריה דרב נחמן ואסר
והשת' הא רב' לזבוני לגוי' ע"כ אפי' המשוכשך וטעמ'
כיון דלא נתכוון גוי אלא להראות שהוא יין הוה ליה
כמו מדדו ביד דאמרינ' ימכר ותרע שהתיר בהנאה
אפי' המשוכשך דאמר רבא אקפן נחתני שמעתתא
שאסור דעובדא הוה בנהרדעא ואסר שמואל וכן
בטבריא ואסר רבי יוחנן ועל כרחי' שמואל ור' יוחנן
לא אסרו את המשוכשך אבל שאר היין מותר בהנאה
דהא פ"ב פסקי הלכה כר"שבג דאמ' אפי' בסתם יינם
שנתערב אם יין של היתר ימכר כולו חוץ מדמי יין

יין נסך שבו ועוד כראותביה כחותי מאגרדמים גוי שקדח במנקת והעלה בפיו זה היה מעשה ואסרו · והיינו אפי׳ בהנאה מדלא קתני ימכר כמו בשיפא גבי חרש גוי שהושיט ידו לחבית וכשבור שלה הו׳ של שמן וכמנא של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר מאי קושיא מאגרדמים גוי שאסור בהנאה לימא ההיא רבנן היא ורבא דשרי כרשב״ג דמתיר שאר היין אלא ודאי רבא התיר אפי׳ המשוכסך ולהכי פרי׳ רג בי אגרדמי׳ שלא נתכוון כמו כן לנסך אלא לנסות היין ודומה ל לעובד׳ במחוזא ואסרו הכל בהנאה ואפי׳ רשב״ג לא פליג אלא בהא דלא אסר שאר היין ואיתותב רבא ·

רבי יוחנן בן ארזא לרבי יוסי הוו יתבי ושתו חמרא · אתא ההוא גברא אמרו ליה תא אשקינן לבתר דרמא חמרא לכסא אגלאי מילתא דגוי הוה חדא אסר אפי׳ בהנאה וחדא שרי אפי׳ בשתייה אמר רבי יהושע בן לוי מאן דשרי בשתייה שפיר שרי דגוי היה סובר דשיכרא הוה מדקאמרי ליה תא אשקינן ופריך והא נגע בנטלא ומשני דמוריק אורוקי שעירה היין מכלי לכוס והיה סבור שהיה שכר ובו לא נגע ומאן דאסר בהנאה אמר גוי היה יודע שזהו יין דאמר גוי בלבו רבנן כי הכי שתו שכרא אלא חמרא הוה וכשכ׳ ופי׳ רבינו שלמ׳ דאף על גב דאוקי מנא ליה כגון באוריק אורוקי מכל מקום כיון שידע שאותו היה מסתמא נגע ביין וכן פירש רבינו יעקב מסתמא נגע ביין · ותימא הוא למורי רבינו למה לא יהא אסור בהנאה בלא מגע כמו כיון ש שעירה לשם עבודה [illegible] דכי האי גוונא השם היו מנסכים היין בפנים שהיו מערים לשפלי׳ ושמא כדי לאסור אף מה שבפנים מה שעדיין לא עירה לכך פ פירשו שנגע ביין דלקמן פרק בתרא אמרי׳ גבי גוי המערה מה דנפק לברא גזור רבנן מה דלגואי לא גזור רבנן:

הוה עובדא בההוא גברא דבי רב דשליק בדיקולא לאתויי לוליבא בהדידקא נחית נגע ברישא דלוליב׳ בחמר׳ שלא בכוונ׳ שרייה רב לזבוני לגוי׳ אמרי ליה רב כהנ׳ ורב אסי לרב והא הוא דאמ׳ תנוק בן יומו עוש׳ יין נסך אמ׳ להו אימר דאמרי אנא בשתי׳ בהנאה מי אמרי וכ״ת הילך אסר רב בשתיה והא בעובד׳ דר׳ יוחנן בן ארזא קאמ׳ דאוריק אורוקי ושרי בשתייה לפי שלא נתכוון להוריק יין כי אם שכר אלמא כחו של גוי בלא כוונת יין מותר אף בשתייה · ויש לומר דעובדא דלוליבא לא אקרי כחו של גוי את מקרי מגע גוי שלא בכוונה על ידי דבר אחר לפי ש שמזיז היין בלוליב׳ וכן כי פרי׳ והא נגע בנטלא · פי׳ ר״שי ומקרי מגעו של גוי דכשתוחב הנטלא בדוולא מזיז היין בנטלא ואסור בשתייה אע״פ שלא נגע ביין ואע״פ שהוא סבור כי הוא שכר אבל אוריק אורוקי מקרי כחו של גוי וקשה הא דתנן נטל החבית וזרקו לבור של יין בחמתו והכשיר וזהו בשתייה ואוקימנא לה בגמרא דהזיל מיניה ומיניה שהיה אוחז בחבית כשנפל לבור וי״ל דחבית הוי מעשה גדול והיינו קיל׳ להזיז בו יין שבבור ומקרי כחו לכך שרי בשתייה כ כשזרקו בחמתו שזהו שלא בכונת מגע אבל לוליבא שהוא דבר דק כשמזיז בו היין מקרי מגעו · וקשה דרב כהנא ורב אסי הילך עלה על דעתם לאסור ב בהנאה הא תנן מדדו בקנ׳ ימכר אף על פי שמתכוין ליגע ביין ויודע שהוא יין רק שאינו מתכוין כי אם למדוד וכל שכן ברישא דלוליבא שאינו מתכוין כלל ליגע שמותר בהנאה ועוד קשה לרב הילך אסרו בשתייה · הא אמר רב חסדא אמר רב הלכה כרבי שמעון דשרי בשתייה גבי מדדו בקנה ור״ת פיר׳ דלא גרסינן ברישא דלוליבא ובתשובת הגאונים ורבינו חננאל והלכות אינו אלא בהדי דקא נחית נגע ב בחמרא פי׳ בידו נגע ביין שלא בכוונת מגע ואסרה רב בשתייה והיינו כרבנן דאמרי מדדו ביד ימכר · שאינו מתכוו׳ לנגיעה כי אם למדידה ורב כהנא ורב אסי היו רוצין לאסור אף בהנאה כרבי נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה אבל אי ברישא דלוליבא נגע שלא בכוונה אז לכ״ע שרי בשתייה כמו אוריק אורוקי וכמו זרק חבית לבו׳ בחמתו ואזל מיני׳ ומיני׳ וכמו מדדו בקנ׳ דשרי רבי שמעון בשתייה ורב פסיק כוותי׳ וכי פריך באידך עובדא והא קא נגע בנטלא הוי פירושא הכי מסתמ׳ נגע ביין שבנטלא כשתחבו בדוולא וכי תימא הלא נפל לבור וטבע שם תנן ימכר ורבי שמעון מתיר בשתייה ורב פסיק כרבי שמעון ותו רב כהנ׳ ורב אסי הילך הוו אסרי בהנאה הלא רבנן אמרי ימכר ויש לומר דהתם היה טרוד לפי שהיה טובע וליכא למגזר מידי דברצונו לא היה אותה נגיעה אבל כי נגע בידיה בחמר׳ שלא בכוונה לרב כהנא ורב אסי אטו בכוונ׳ ולרב בשתייה מיהא · אסיר · והא״ת דמדמי להך גירסא מגע גוי גדול בידו שלא בכוונ׳ מותר בשתייה ואם כן מאי פריך על רבי יהושע בן לוי והא נגע בנטלא ומה בכך הלא היה

סבור

סבור שהוא שכר וי"ל דדווקא מגעו של תינוק בן יומו שרי בשתיה לרבי יהושע בן לוי ולשמואל לפי שאינו בר כוונה אבל מגע גוי בידו שלא בכוונת מגע מודו דאסר הוו בשתייה כיון שהוא בר כוונה ורב כהנא ורב אשי הוו פרכי בכל שכן לרב דשרי בשתייה והא מר הוא דאמר תינוק בן יומו עושה יין נסך כל שכן מגע גוי גדול בידו שלא בכוו' דאסור בהנאה ואמר להו כהי דאסרי מגע תינוק בן יומו היינו בשתייה בהנאה מי אסרי· משמע מהכא דתינוק גוי שאין לו כוונה ונגע ביין מותר בשתייה דשמואל כן סובר· ורבי יהושע בן לוי משמע שכן סובר דמקיים מלתא דשמואל אף על גב דשמואל נמי לא אצטריך ליה למימ' לאפוקי אלא ללישנ' דארוקן ומדרסן בשוק טמא ולא ללישנא דטמא משמע דהלכה כלישנא דטהור דבשל סופרים הלך אחר המיקל אם כן הלכ' דתינוק בן יומו אין אסור בשתייה ולא כרב דאמר תינוק בן יומו עושה יין נסך דהא בסדר תנאים ואמוראין פ פסקינן הלכה כרבי יהושע בן לוי לגבי רבי יוחנן· וכן משמ' פרק בני העיר לפום ריהטא וכל שכן לגבי דרב דהא רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנ' כדאיתא פרק קמא דביצה והשתא רב במקו' רבי יוחנן ליתא במקום רבי יהושע בן לוי מבעיא· וכי האי גוונא אמרינן פרק מי שהוציאוהו גבי רבי מאיר ור' יהודה וכן פסק רבינו חננאל כאן דהלכה כשמואל משום דרבי יהושע בן לוי מקיים מלתיה· ואם כן לדברי תשובות הגאונים וכן פי' הר"ר יהודה ב"ר נתן ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה כולם פירשו דגוים בזמן הזה אין בקיאין בטיב ע"ז ומשמשיה והוו כתינוק בן יומו שמגעו אין אוסר בהנאה ועל זה סמך רגילות עכשיו שישראלי' לוקחין מן הגוים חובותיהן מן יינן והכין שפיר מיין גוי' ולפי מה שהלכה דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסך ומותר בשתייה ומגע גוים גדולי' בזמן הזה דומין לתינוק בן יומו אם כן מותר לשתות מיינם של גוים ונהי דיינם שבביתם אין להתיר מ מטעם זה מכל מקום יהא אסור משום חתנות כמו פת ושלקות מכל מקום יין שלנו יהא מותר לשתות אחר הגוי ואין מגעו אוסר כלל ואפילו בשתייה וזה אין נכון להנהיג שכבר פשט איסורו בכל העולם· כך הקשה רבי יצחק בר רבינו שמואל ורבינו יעקב השיב לו דהלכה כרב דאמר תינוק בן יומו עושה יין נסך ולא כשמואל דקיימא לן הלכה כרב באיסורי·

גבי שמואל ורבי יהושע בן לוי נמי לא קאי על דברי שמואל שהרי רבי יהושע בן לוי עדיף וקשיא מיניה· אלא עיקר דברי רבי יהושע בן לוי הם פרק החולץ· אמ' רבי יהושע בן לוי הלוקח עבד מן הגוים מגלגל עמו שנים עשר חדש פירש אולי ירצה למול לא מל חוזר ומכרו לגוים [redacted] אייתי למלתיה לאורויי לן דשקוע בעבודה זרה הוי בשנים עשר חדש ועתה יש סמך לבני אשכנז שעבדים שקונין מן הגוים מיד שמלו וטבלו לשם עבדות נוגעי' ביינן בלא שהייתם שנים עשר חדש דלרב דאמר תינוק בן יומו עושה יין נסך צריך לומר בעל כרחו דעבדים שמלו וטבלו מ מותרין מיד אלא כשמואל דסבר דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסך וסובר עבדים צריכי' להמתין שנים עשר חדש:

קע **פסק** דין יין של גוי' בזמן הזה אם מותר ב

בהנאה השתא בזמן הזה שרגילות ליקח יינות גוים בחובותיהן או בשבוי' נוגע ביינו של ישראל מוכרו ישראל לגוים ואין נזהרין מאיסור הנאה בשתם יינם של גוים: אומר מורי רבינו אף על פי שמפרש טעם היתר בתשובת הגאוני' ורבינו שמואל משום דגוים בזמן הזה אין בקיאין בטיב עבודה [redacted] כל כך ואינן אדוקין בעבודה [redacted] ודמו לתינוק בן יומו· דאפילו רב דמחמיר ואמר דעושה יין נסך היינו ב בשתייה אבל בהנאה שרי· לאכמון דהא בר הזה דלא דמי דתינוק בן יומו לא מתכוין לנגוע כי כמו כן היה משפח בטיט אבל גוי' בזמן הזה נהי שאינם בר כוונת נסוך מכל מקום מתכוין ליגע ביין אבל תינוק אינו מתכוין לנגיעה כלל תדע דהא מרמי ליה לעובדא דגוי' דסליק בדקלא דבהדי דקא נחית נגע בחמרא שלא בכוונה· ואומר רבינו שיש למצוא היתר הנאה לדמות מגען בזמן הזה למדדו בקנה דאמרו ימכר משום דאין מתכוין לנסוך· ואפילו נראה מגען בזמן הזה למדדו ביד הלא רבנן אמרי ימכר ואפילו רבי נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה משום דגזר מדידה דיד אטו שכשוך דיד אבל בזמן הזה ליכא למגזר מידי דאינן בני שכשוך אך יקשה אם מטעם זה תרצה להתיר מה בכך אם עתה אינן בני שכשוך הא קיימ' לן כל דבר שבמנין צריך מניין אחר להתירו וכשהיה גוי' נוגע ליינו של רבי' יעקב היה רגיל למוכרו אותו לגוי' עצמו

עצמו לפי שאותו גוי חייב לשלם לו מה שהזיקו כדא׳
רב אשי האי גוי דנסכיה לחמרא דישראל אף על גב
דלזבוני ולמשקל דמי אסיר למשקל דמי מההוא גוי
שרי מאי טעמא מקלא קלייה :

קעא דין מגע גוי ליין בידו בין בכוונה
בין שלא בכוונה עוד שמעינן
דגוי אם נגע בידו שנתכוון ליגע ביין אף על פי שלא
נתכוון לנסך אסור בהנאה כי ההוא גוי דשכסך ב
בידיה בדוולא להראות שהוא יין ואסרו שמואל ורבי
יוחנן בהנאה והראיה מאגרדמי׳ גוי שקרא במנקת
והעלה ואסרו בהנאה ואע״פ שלא עשה אלא מכץ ת
בפיו בקנה חלול כדי לנסות אם הוא טוב :

קעב ואם נגע גוי בידו שלא בכוונה
אפילו ליגע כגון שהלכה ידו
על היין בלא ידיעתו אסור בשתייה ומותר בהנאה
כי הוא דסליק לריקלא בהדי דנחית נגע בחמרא
שלא בכוונה ושרייה רב לזבוני לגוים ולא גרסי׳ התם
בריטא דלוליבא לפי׳ רבינו יעקב ופיר׳ רבינו חננאל
וה״ג ותשובות הגאונים אינו אבל לספרים שגורסים
בריטא דלוליבא נגע שלא בכוונה אינה ראיה :

קעג מיהו אמת הוא אם נגע בידו ביין
בלי כוונת מגע כלל · מותר
בהנאה· וראיה דהא תניא מדדו בין ביד בין ברגל
ימכר ואפילו רבי נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה
היינו משום שיודע שהוא יין בשעת נגיעה וגזר מ
מדידה דיד אטו נגיעה בלא טרדא דמדידה אבל
היכא שאינו מתכוין אפילו ליגע כלל מותר בהנאה :

ועוד ראיה מדתני׳ חרש גוי שהושיט ידו
לחבית של יין וכסבור שהוא של
שמן ואמרו ימכר וכל שכן היכא דאין מתכוין ליגע
שמותר בהנאה הנה פירשנו בין מגע גוי לידו ביין
בכוונת מגע דאסור בהנאה בין שלא בכוונת מגע
דמותר בהנא׳ בין טרוד בשעת נגיעה כגון למדידה
דפלוגתא דרבי נתן ורבנן :

קעד דין מגע גוי ליין בקנה או בדבר
שאינו ידו בין בכונה בין שלא
בכוונה אבל היכא שנגע ליין בקנה אן כדי למדוד
תנן מדדו בקנה ימכר ורבי שמעון מתיר בשתייה·
ואי׳ הלכה כרבי שמעון כדאיתא בגמ׳ ואי לא נתכוון
כלל למגע לגירסת הספרים דגרסי בריטא דלוליבא
שלא בכונה ושרייה רב לזבוני לגוים אלמא אסור ב
בשתייה וכדפריך בעובד׳ דרבי יוחנן בן ארזא והא
קא נגע בכטלא פי׳ הלא תחב הכטלא בתוך הדוולא
של יין ואסור ואף על גב דהוה סבור דהוה שכרא ·
אבל לגירס׳ רבינו חננאל ושאר הגאונים דלא גרסי
בריטא דלוליבא פי״ רבי׳ יעקב דגוי שנגע ליין בקנ׳
בלא כוונה כלל מותר בשתיה כגון זרק גוי חבית
לבור יין בחמתו והכשירוהו בשתייה ואע״ג דאזיל
חבית מינה ומינה כדמוקי לה בגמרא : והא
דפריך והא נגע בכטלא פריך הא נגע ביין שבכטלא
ולמאי דגרסי בריטא דלוליבא שלא בכוונה ואפי׳ הכי
אסריה רב בשתייה אין קשי׳ עלה ההיא דזרק חבית
לבור דדווקא לוליבא או קנה דבר קטן ורק שמזית
בו היין בנגיעתו אבל חבית בחמתו שהוא כבד
וגדול אין קרוי נגיעה אלא כחו ולכך הכשירוהו ב
בשתיי׳ הנה פירשתי דין מגע גוי ביין בין בידו בין
בדבר אחר בין בכוונה בין שלא בכוונה :

קעה דין גוי המערה יין מכלי לכלי או
נסכך לחוץ שלא בכוונה אבל
דין כחו של גוי כגון ששפך יין מכלי לכלי אם היה
סבור שהוא שכר מותר בשתייה כמו בעובדא דרבי
יוח׳ בן ארזא דאתא גוי ואוריק אורוקי ושרא בשתייה
משום דסבר גוי דשכרא הוה ומסתמא הוא הדין אם
כושל גוי בנבית מלאה יין במוט ובלכתו נפל יין לחוץ
שלא בכוונתו מותר בשתייה אפילו מה שנפל לחוץ ·
וכן פירש רבינו שמואל בפרק בתרא :

קעו אבל אם עירה הגוי מן
היין בכוונה וגם
היה יודע שהוא יין אסור אפילו בהנאה כמו בעובד׳
דרבי יוחנן בן ארזא דחד אסר אפילו בהנאה
משום שגוי היה יודע שזה יין ומוקמינן לה במוריק
אורוקי וכן את׳ רב פפא גוי אדכ׳ של יין ויטר׳ אכובא
ריקנית ושפיך גוי הדנא בתוך הכובא חמרא אסיר
והיינו אפילו בהנאה כ׳ פרישית · ודווקא מה ם
ששפך לחוץ אסור אבל מה שנשאר בכלי שביד
הגוי מותר או נכוק אין חבור · או למאן דאמר
נכוק חבור אי מקטף קטופי כדאמר פרק בתרא ה
המערה חבית של יין לבור פירש ישראל המערה
חבית של יין לבור של יין נסך קלוח שמחבית לבור
אסור שמעת מינה נכוק חבור ומה שבחבית
מותר · דמקטף קטופי תרגמא רב ששת לעולם
נכוק אינו חבור ובגוי המערה ולהכי הקלוח אסור
ומה שבתוכו מותר דכחו של גוי דרבנ׳ דמדרבאי גזרו
רבנן ומה דלגואי לא גזור רבנן : ומה

קעז **ומה** שנפל לחוץ דאמרן אסור
היינו רווקא כי שפך הגוי
לבדו· אבל אם ישראל סייע לו מותר דכל
היכא דכח גוי הוי אסור או איכא כח אחר מסייע לו
מותר אבל לכתחלה אסור לעשות פן יתייאשו ה
הישראל מלסייעו כדאמרינן בפרק בתרא אמר להו
רבא להנהו שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא לסייעו גוי
בהדייכו דילמא משתליתו ושמכיתו עלייהו אלמא
לכתחילה אסור ודיעבד שרי:

קעח **דין** גוי המשפיל קורה של גת
על התפוח של ענבים·
מעברא זיירא פירוש גוי המשפיל קורה של הגת
על התפוח של ענבים שיצא היין זב ונסחט מהן רב
פפא שרי רב שימי בר אשי אסר בכחו דנ״ע אסו׳ דכי
פליגי בכח כחו איכא דאמרי בכח כחו דכ״ע שרי כי
פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו ואסר רב יעקב
מנהר פקוד וכן פסק רבינו חננאל לאסור כחו
לכך טוב הדבר שיסייע הישראל עם הגוי אבל
איכא לספוקי היכא דבכח גוי סגי וישראל מסייעו ו
ובכחו של ישראל לא סגי דהוה ליה זה יכול וזה אינו
יכול אם כאסור וכאמ׳ מסייע אין בו ממש כדאמרינן
פרק המוכניע ופירש רבינו שמואל שצריך הישראל
לגלגל הגלגל של גת עם הגוי· ואם גלגל גוי לבדו
ואיכא הפסד שמכינן אאיכא דאמרי בכח כחו לא
פליגי דשרו והכי מעברין שלנו איכא בו שלש כחות
שאוחז במקל או במוט ומגלגל הגלגל הרי שתי כ
כחות והגלגל משפיל הקורה על העכבי׳ הרי שלשה
מקל וגלגל וקורה ואף על פי כן למאן דאס׳ כח כחו
זהו שני כחות הוא הדין שלשה ואי׳ חילוק וזה לשונו:

קעט **דין** גוי הנושא כלי של יין אמר
רב פפא גוי דרי זיקא ד
דישראל אתי אחוריה מליא שרי לפי שפיה של כוד
סתום ועקום חסרה אסו׳ לפי שמקרקש היין שבתוכו
אבל כובא אפכא מליא אסיר לפי שמגולה ואית
למיחש שלא יגע ביין חסרה שרי לפי שאין צריך
קירקוש בכלי גדול בשע׳ שנושאו רב אשי אמר זיקא
בין מליא בין חסרה שרי אין דרך נסוך בכך על ידי
קירקוש יין שבכלי בשעה שנושאו וכן הלכה כרב
אשי אבל בכובא מליא לא פליג דאסיר ואומר מורי
רבי׳ וכן פי׳ ר״ת דהיינו כשהגוי נושא הכוב׳ על ראשו
או על כתפו או בין ידיו התם איכ׳ למיחש דילמ׳ יגע

ביין כיון שהגיגית מלאה אבל במוט או לישא הדל׳ י
דרך טבעתו מותר אבל במגדר אגרודי דאסיר לא
פליגי אמ׳ רב אשי כל שבזב טמא בגוי עושה יין נסך
פי׳ כגון בנגיע׳ כל שבזב טהור בגוי אין עוש׳ יין נסך
פירוש כגון בזריקה וצריך ליה מזרק לבור בחמתו
אבית והכשירו שלא בחמתו לא ומשכי דאזיל מיניה
ומיניה כל עיקרו של כלל זה אינו להתיר אלא זריקה
שהרי זב נושא יין אפילו בכלי אבנים היין טמא
ובגוי אינו עושה יין נסך· ועוד קנה בקומתו של זב
והסיט בו הטהור טהור ואלו בגוי עושה יין נסך אלא
להתיר זריק ביין אתי וכן פירש רבי׳ יוסף טוב עלם:

קפ **פסק** דין גוי שזרק שום דבר
ביין או שפך לתוכו מים
מכאן גוי הזורק צרור או שום דבר ביין אפי׳ בכוונה
מרחוק מותר בשתייה ומ״מ אסור להביא גוי ענבים
בסלים ולשפכן בגיגית שהמשיכו ממנה יין משום
דדמי כמאן דאזיל מיניה ומיני׳ שהאשכולות ארוקין
והם מחוברין יחד זה בזה אלא צריך שיסייע לו יש
ישראל לזורקן ואם לא סייע הרי היין אסור כך פירש
רבינו שמואל אבל אם זרקן כל כך מרחוק או כולן
בבת אחת כמו זורק צרור מותר אבל לכתחלה
אסור כדבעי׳ מיניה מרב הונא גוי מהו שיוליך
ענבים לגת פירוש שהמשיך ממנה מי גזרינן דילמא
יגע בה אמר ליה אסור משום לך לך אמרין פירוש
דילמא יגע בה אבל אם לא המשיך עדיין מן
הגת למה לא יהא אסור לזרוק ענבי׳ הלא אפילו ליגע
במה שבגת מותר ומותיב לה גוי שהביא ענבים
בסלים אף על פי שהיין מזלף עליהם מותר ומשני
היינו בדיעבד אבל לכתחלה אסור: וגוי
השופך מים בתוך כלי של יין אסור אפילו בדיעבד
דהא ריש לקיש אקלע לבצרה חזא חמרא דמזגו ג
גוים ושתו ישראל אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה
הכרז על ייכן משום יין נסך ומשום לך לך אמרין ואו׳
מורי רבי׳ הכי מילי כששופך אל תוכו מים כדי שיהא
טוב לשתותו דהא מדקדק למזגו כראוי ואיכ׳ למיחש
דילמא יגע אבל שפך מים בעלמא בהכס מותר
בשתייה בדיעבד:

ההוא חביתא דפקעה לארכא
אידרי אתא גוי חבקה·
שריוה רבנן לזכוכי לגוים אבל פקעה לפותייה
מעשה לביכתא קא עביד ואפי׳ בשתיה שרי:

פסק

דין חבית שיוצא היין דרך סדקין

גוי נותן חשוקים להדקו או תוחב מטלית או נעורת בסדק שהסדק יוצא פירש רבינו שמואל וזה לשונו גוי המהדק מגרופות גיגית והיא מליאה יין הסדוקה לארכה אין זה כמדבק חבית הנפקע׳ לארכה שלשם חבית מזומנת ליפול אילך ואילך וכשהוא מחבקה מחבר כל היין זה לזה אבל גיגית יין במקומו עומד על ידי הדוקו ראשון וסדק קטן יש שם ומהדקו וכן בחביו׳ עץ שלנו אבל דבר זה אסור להיות גוי תוחב מטלית או נעורת בסדק ובחיבור השולים לסתום מפני שנוגע ביין עד כאן לשונו · ואומר מורי רבינו שמותר לגוי לתחוב נעורת סביב השולים במקום שמתחברין אל דופני החבית ומשם היין זב ויוצא · שהנעורת שתוחב אינו נוגע׳ היין שבפני׳ לפי שראשי השולים מפסיקין שתחובין בחריצי דופני החבית סביב סביב ואפילו באמצע חבור השולי׳ אם ישראל נתן הנעורת בסדק אך לא הדקו ועדיין היין זב ויוצ׳ מותר לגוי לתוחבו יפה והוי כמו נוד של עור מלא יין והגוי תוחב אגרופו מבחוץ בעור וכפפו בפנים ש שמותר · וכמו עם הארץ שנגע באשכולות והמשקה מהלך דאמרינן פרק בתרא דאורו ליה רבנן לרבי ירמיה כמאן דאמר אשכולות טמאות לכל הגת ט טהורה · ואם הגוי תחב הנעורת בסדק אם אין בו חלל׳ אך שאין הנסרים של השולים מחוברין זה לזה בחוזק ואי׳ מכניסין עד חלל החבית יכול להיות דהוי מותר וצריך להתיישב בדבר עוד :

ההוא חביתא דאשתקיל ברזא אתא גוי שכרה אנח ידה עילוה אמ׳ רב פפא כל דלהדי חמר׳ אסיר ואידך שרי איכ׳ דאמרי אמ׳ רב פפא עד חמר׳ ברזא אסיר שזהו מה שהו׳ סופו לצאת ואידך שרי מה שפירש ר״שי ואידך שרי אפי׳ בשתייה ותימ׳ גדולה שהיין האסו׳ שוכב על היין האח׳ ויהיה מות׳ בשתייה שא כר׳ לפ׳ עד ברז׳ חמר׳ אסיר בהנאה ואידך שרי בהנאה אבל בשתייה הכל אסור · אבל ללישנ׳ דלהדי ברזא אסיר יכול להיו׳ פירושו דמה שיש בחלל עובי הנקב אסור ואידך שבחלל חבית מותר בשתייה דנצוק אינו חבור אמנם אומר רבינו יעקב אינו קרוי נצוק אלא קלוח שבא באויר אבל דבר הבא דרך קנה אי מדרון הוא קרוי קטפרס ואי שוה הוא חשוב כמה שבפנים אם יש במשקה טופח כדי להטפיח וגבי גישתא דפריך שמע מינה דנצוק הוי חבור אומ׳ מורי רבינו דפריך מכח קטפרס שיש בת גישתא קנה קטן כפוף למטה וראשו הוא עליו מחוב׳ לקנ׳ גדול ולקטן כפוף נגע בו גוי בידו כתנאי חבית שנקבה בקנה מפיה בין משוליה בין מצדיה ונגע טבול יום טמאה · רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה · מצדיה בין מכאן ומכאן טהורה והשתא רב פפא כרבי יהודה ורב פפא מיירי שהגוי לא תחב אצבעו עד חלל החבית דאם כן הוה ליה גבי יין שלמעלה כמו נגע בשוליה ולגבי יין ש של מט׳ כמו נגע בפיה דהכל טמא אפילו לרבי יהוד׳ אלא על עובי הנקב הניח ידו והוה ליה כמו מצדיה דהיא טהור׳ מכאן ומכאן וללישנא דעד ברזא חמר׳ אסיר הוי משו׳ חומר׳ דיין נסך · ובפ״ב גבי ההו׳ גבר׳ דאסיק חמר׳ בגישת׳ ובת גישתא פי׳ קנה חלול בתוך החבית תחוב בחבית וקנה תחוב אחר קטן ראשו מחובר לך וראש השני כפוף למטה ומצץ היין דרך הקטן ויצ׳ ומנח גוי ידיה עילויה והניח מלבא אסריה רב׳ לחמר׳ א״ל רב פפ׳ שמא נצוק חבור א״ל שאני הכ׳ דכולי חמר׳ בתר גישת׳ גריר כל היין שבחבית ועד מקום שגישתא תחוב׳ סופו לצאת ולכך אסריה רבא אבל רב פפא לא רצה לאסו׳ בהנא׳ כי אם מה שעלה בחלל הקנה כמו לטעמיה דלהדי ברזא חמר׳ אסיר וללישנ׳ דעד ברזא אסיר משו׳ דהיה לצאת יש תימה רב פפא למה לא היה רוצה לאסור יין שבחבית עד מקום שהגישת׳ תחוב׳ הלא עד שם היה סופו לצאת · וי״ל דעד ברזא סופו לצאת יותר בקל דכשיסיר גוי ידו מעל הנקב יצא היין מאיליו אבל בגישתא מכיון שהניח ידו עליו לא יצא עוד אם לא ימצוץ בקנ׳ פעם שנייה ורבא ורב פפא סברי כר״שבג דאמר ימכר כ כולו חוץ מדמי יין נסך שבו ולכך לא נאסר כולו בהנאה על ידי תערובת ובברייתא דאגרדמים גוי שקדח במנקת דאסרו הכל משום טפת יין אתיא כ כרבנן ורבינו יעקב היה מפרש שרבא אסר כל יין שבחבית אפילו מה שתחת הגישתא וסבר שכל היין מתנענע לצאת בשעה שיוצא מן הגישתא ורב פפא לא היה אוסר אלא מה שהיה סופו לצאת שזהו עד סוף הגישתא כמו עד ברזא · וללישנא דלהדי ברזא אסיר מה שעלה בחלל הקנה ולא יותר ואם תאמר הלא גבי המערה יין מחבית כשר לבור של יין נסך קלוח היוצא אסור ופריך שמע מינה נצוק ח חבור וכן גבי נטל המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של גוי פריך שמע מינ׳ נצוק חבור וכן גרגותני במאי הוה

הוה מיתסר׳ בנצוק ומאי דומיא הלא מה שסופו ליפול לחוץ אסור מן הדין אפילו נצוק אינו חבור ואפילו מה שאין סופו ליפול אסר רבא׳ כגון מה שתחת הגישתא לפי׳ רבינו יעקב וצריך לומ׳ דדרך גישתא גדיר ומתנענע יותר ביציאתו וכשהכניס ידו על פי הקנה ניכוח כל היין מלצאת וחשוב כאלו נגע בכולו וברייתא דאנדרדמים דאסרו הכל בהנאה׳ ומקיים בתוספת׳ שטפה של יין אוס־ת בכל שהו ולפי׳ זה לא יקשי אקדח במנקת דהא בלא תערובת אסור הכל לפי שכולו מתנענע לצאת כשהגוי מנץ בקנה. אלא קשי אטעם מן הכוס והחזירו אם לא תחלק [illegible] ב גישתא דמנקת דבגישתא מיד אם מנץ פעם אחת יצא הכל ובמנקת צריך למנוץ בכל שעה:

קפב דין [redacted] המכניס ידו או דבר אח׳ על חבי׳ יין כשיוצא נקב של הלכך

[redacted] המכניס ידו או מטלית בנקב חבית של יין אם ת תחב עד חלל החבית הכל אסור בהנאה כמו מפיה ומשוליה ואם לא תחב בנקב רק הניח ידו על הנקב והניח יין לצאת על ידו לרב פפא אסור בהנאה עד ברזא לבדו אף ללישנא דמחמיר טפי ומ״מ בשתיה אסור כדפי׳ לעיל ופיר׳ ר״שי דאין הלכה כמותו משום דסובר ביחידאה כרבי יהודה מיהו אין זה נכון דבהרבה מקומות בתלמוד פסיק אמורא כתנא ד דפליגי רבנן עליה וקיימ׳ לן כוותיה מיהו אומר רבינו יעקב דודאי אין הלכה כרב פפא דהא רבא אסר פרק בתרא כל מה שבחבית אפילו מה שאין סופו לצאת משום דבשעה שהיין יוצא כל חמר׳ שבחבית גדיר ומתנענע וכשהניח ידו על הנקב ניכוח הכל מלצאת וחשוב כאלו נגע בכולו אבל אם ישרא׳ היה מוסך יין מחבית לתוך כלי שהיה בו יין נסך למאן דאמר נצוק אינו חבור מותר כל מה שיש בחבית ואפי׳ בשתייה ואף על פי שהיה מתנענע כולו לצאת דדווקא כשהניח [redacted] ידו על פי הנקב או על פי הגישת׳ אז עכב כל הנענוע וניכוח וחשב כאלו נגע בכולו׳ אבל נגע בקלוח היוצא אין בכך כלום לאסור מה שבפנים: תנו רבנן אחד הלוקח ואחד שוכר בית בחצרו של [redacted] ומילאהו ישרא׳ יין וישראל דר באותו חצר מותר אף על פי שאי׳ מפתח וחותם בידו בחצר אחרת כי׳ היין בחצרו של [redacted] ואי׳ הישר׳ דר שם מותר והו׳ שמפתח וחותם בידו אבל יינו של [redacted] וכשר קתני סיפא המטהר יינו של [redacted] והניחו ברשותו אם ישרא׳ דר שם באותו חצר מותר ואמ׳ רבי יוחנן אע״פ שאין מפתח וחותם ביד ישר׳ בחצר אחר׳ אסור אע״פ שיש מפתח וחותם ביד ישראל דברי רבי מאיר וחכמים או׳ לעולם אסור ומפרש תלמודא אסיפא דרישא אפי׳ יינו של ישר׳ בחצרו של [redacted] עוד צריך שיהא שם יושב ומשמר או עד שיבא ממונ׳ הבא שלא לקיבו׳ ולא סגי במפתח וחותם כמו לרבי מאיר ויושב ומשמר לאו דווקא אלא אפילו יוצא ונכנס מותר כדקתני במתני׳ והשתא יינו של ישר׳ ואפילו הוא יינו של [redacted] אם הוא בחצר שדר ישראל בבית הפתוח לאותו חצר אע״פ שגם [redacted] דר בבית הפתוח לאותה חצר אף בלא מפתח וחותם בידו לכ״ע ויינו של [redacted] בחצרו של [redacted] ואין ישר׳ דר באותה חצר אפי׳ במפתח וחותם אסור לכ״ע כי פליגי ביינו של ישר׳ והוא בחצרו של [redacted] ואיכ׳ מפתח וחותם ואין ישרא׳ דר באותה חצר לר״מ מותר ולחכמים אסור עד שיהא ישר׳ יוצא ונכנס וכ״ת מתני׳ דקתני [redacted] שנמצא עומד בצד בור של יין אם יש לו מלוה [redacted] על היין אסו׳ דקרוי יינו של [redacted] ולא מרתת [redacted] ליגע בו אבל אם אין לו מלו׳ על היין אע״פ שהישר׳ חייב [redacted] מעות אף אין היין במשכון כך מפ׳ בגמ׳ קרוי הו׳ יינו של ישר׳ ומותר׳ השת׳ היכי דמי אי מיירי בחצרו של [redacted] אפי׳ אי׳ לו מלוה עליו אסו׳ שזהו יינו של ישראל כיון דליכא מפתח וחותם דאין סברא לומר דמיירא בדאיכ׳ מפתח וחותם ואתיא כר״מ דמדקתני שנמצא עומד בצד הבור משמע בצד בור יין פתוח׳ ותו מאי אריא נמצ׳ עומד שם אפי׳ לא נמצ׳ עומד שם אסור אם יש לו מלוה עליו דה״ל יינו של [redacted] מיהו הא י״ל דנקטיה לרבותא דאין לו מלוה עליו מותר אע״פ שנמצ׳ [redacted] שם דליכ׳ למיחש דילמ׳ טרח ומזייף ועו׳ כר׳ יותר דמיירי שהבור בחצרו של ישר׳ ובלא מפתח וחותם וכי תימא אפי׳ יש לו מלוה עליו דהוה ליה יינו של [redacted] ליסתרי לכולי עלמ׳ בחצרו של ישראל מותר אפילו בלא מפתח וחותם׳ וי״ל דכיון דנמצא [redacted] בצד הבור חמיר טפי אינמי רגילות הו׳ שהבור היה בשדה כדאמרינן פרק המוכר את הבית המוכר את השדה לא מכר את הגת ואי׳ הישראל דר שם. ומכל מקו׳ רשותו של ישראל הו׳ והא דתנן המטהר יינו של [redacted] ונתנו ברשותו של גוי בבית שהוא פתוח לר״ה בעיר שישראלי׳ ו[redacted] דרי׳ בה מותר [redacted] מרתת ליגע ביין פן יעבור ישראל הדר בעיר לפני ביתו ויראנו דרך הפתח הפתוח לר״ה ובגמ׳ קאמ׳ אם יש אספה

אשפה ברשות הרבים או דיקלא נגד ביתו שיוכל ל
לראות היין דרך עליונו של כותל מותר בלא פתח
פתוח לרשות הרבים אבל בעיר שכולה [redacted] אסור
דמה מועיל פתח פתוח כיון שאין ישראל בעיר עד
שיהא שם ישר' שומר יושב ומשמר כדתנן אין השומר
צריך להיות יושב ומשמר אלא אפילו יוצא ונכנס מ
מותר ובגמ' פריך אפילו בעיר שכולה [redacted] נמי הא
איכא רוכלין המחזרי' בעיירות והולכין מעירם דרך
אותה עיר אל מקום שישראל דרים ומשני בעיר
שיש דלתים ובריח ואינן עוברין ופירש רבינו שלמה
דמייר' כולה מתניתין בלא מפתח וחותם ובכתב לו
[redacted] התקבלתי דהוה ליה יינו של ישראל ואע"ג דיינו
של ישראל בחצר אחרת אסור בלא מפתח וחותם ·
הכ' כיון דפת' פתוח לרשו' הרבי' מותר · וסיפ' דקתני
התקבלתי הוי פירושא דרישא וקשה לרבינו יעקב
מאי קא פריך והא איכא רוכלין וכי משום רוכלין
העוברין לפי שעה יניח הגוי ליגע ביין שברשותו ·
הלא גם הרוכלין העוברין אינן יודעים שיש יין של
ישראל שם ותו וכי משום אשפה ודקלא וישראל שדר
בעיר יניח [redacted] מליגע ביין שאצלו ואפילו הפתח
נעול הלא כיון שאין מפתח וחותם קל הוא ונוח ליגע
ועוד דאיכ' תנא דסבר אפילו בעיר שכולה [redacted] אם
הגוי הפקידו אצל [redacted] אחר מותר בלא מפתח וחותם
זו תימה גדולה שהעיר סוגרת ומסוגרת ואין ישראל
דר בה ויין יש שם גם בלא מפתח וחותם ויהיה כשר
בשביל [redacted] האחר יהיה ירא מן חבירו לכך פי'
רבי' יעקב דמתני' מייר' במפתח וחותם ובלא כת' [redacted]
התקבלתי דה"ל יינו של [redacted] ולכך אם ישרא' דר בעיר
מותר אע"פ שבחצרו של [redacted] אסור לכ"ע אפי' במפתח
וחותם כדאיתא בברייתא דלעיל הכא מותר כיון
שפתח פתוח לרה"ר או פתח נעול אם יש אשפה או
דיקלא שיכול לראו' מעל הכותל מותר ושפיר הו' פריך
אפי' בעיר שכולה [redacted] כיון שיש מפתח וחותם ורוכלי'
מחזרי' בעיירות חשוב כישראל דרין בה שירא [redacted]
פן יראנו הרוכל כשיעבור אם ישבור ויסתור [redacted]
המפתח והחותם אבל יינו של ישראל ברשותו של
[redacted] נמי מותר במפתח או חותם בלא פתח פתוח ל
לרה"ר כרבי מאיר דברייתא וכרבי אליעזר דפרק אין
מעמידין ואם תאמר לפי זה היכי קא מוכח בגמרא
דמתניתין דנכרי שמצאו בצד הבור אם יש לו מלוה
עליו אסור היינו על הבור של יין אבל אם ישראל

חייב לו אף לא על היין מותר ומוכח ליה ממתניתין
דקתני גבי המטהר יינו של [redacted] כו' אם רצה ישראל
להוציאו אין מניחו [redacted] אז דווקא אסור דילמא התם
שאני דאיכ' מפתח וחותם ויש לומ' דמוכח דברשותו
של [redacted] כי איכא מפתח וחותם כי מניחו [redacted] להוציא
מותר דאיקרי יינו של ישראל וכי אין מניחו להוציא
אסור ה"ה ברשותו של ישראל בלא מפתח וחותם כי
מניחו [redacted] להוצי' מותר יינו של ישר' אע"פ שהישר' חייב
לו מעות : ואם תאמר היכי מוכח בריש חולין
דיוצא ונכנס מותר בכל איסורין הלא מיירא ממתני'
דאיכא מפתח וחותם אבל בדליכא לא ויש לומר
דדייק ממשנה יתירה דקתני אסור עד שיהא שומר
יושב ומשמר והדר קתני אין השומר צרי' להיות יושב
ומשמר אלא אפי' יוצא ונכנס מותר והוה ליה למתני
אסור עד שיהא יוצא נכנס ותו לא אלא משמע דהכי
קאמר בכל מקום שצריך יושב ומשמר הוא הדי' יוצא
ונכנס סגי ויש מפרשין דמתניתין מיירא בכל ענין
המטהר יינו של [redacted] ופתח פתוח לרה"ר בעיר שישר'
דרין בה מותר בין במפתח וחותם בין בלא מפתח
וחותם בעיר שכולה גוים בכל ענין אסו' בין איכא
מפתח וחותם בין ליכא · והשתא פריך
שפיר והאיכא רוכלין ולכל הפחות כי איכא מפתח
וחותם ליסתרי וכן דיקלא ואשפה וגם מייתי ראיה
שפיר דמלוה עליו דהוא על היין מהך משנה דמיירא
אף בלא מפתח וחותם וכן בריש חולי' דמוכח דיוצא
ונכנס מותר בשחיטת כותי אבל קשה על זה דאי
מיירא בלא התקבלתי דהוה ליה יינו של [redacted] אם כן
בעיר שישראל [redacted] דרין בה אמאי מותר בלא מ
מפתח וחותם כיון שאין ישראל דר באותו חצר
כדקתני במתניתין וכתנו ברשותו · ואי משום פתח
דפתוח לרה"ר הא איכא במתניתין אם יש לו מלוה
עליו אפילו בחצרו של ישראל ואי משום דנמצא בצד
הבור חשיד טפי כדפרי' לעיל היינו לאסור אפילו ב
בחצרו של ישראל אבל בחצרו של [redacted] אין סברא
לחלק בין נמצא שם ללא נמצ' דכיון דבחצרו של [redacted]
הוא רגיל [redacted] ללכת פעמים רבות אצל הבור ואי
מיירי בכתב התקבלתי דהוה ליה יינו של ישראל אם
כן בעיר שכולה [redacted] אמאי אסור כי איכא מפתח
וחותם הא תניא לעיל בברייתא' יינו של ישראל בחצר
אחר' מותר והו' שיש מפתח וחותם ואי כרבנן דאמרי
עד שיבא ממונה שלא לקיימן דהיינו יוצא ונכנס אם
כן

כן ברשות גוי אח' אמאי מותר כיון דכת' התקבלתי
אב' הגוי מסתלק ולמה לא יזייפו הנפקד או המפקיד
כמו שהיה עדיין ברשות גוי ראשון ורבי מאיר דאמר
בבריית' יינו של ישראל בחצר אחרת מותר במפתח
וחותם היינו מפתח או חותם דכי האי ליטנא שכינו
פ' אין מעמידין השוכ' בית בחצרו של נכרי ומלאהו יין
ומפתח וחותם ביד ישרא' רבי אליעזר מתיר בשתיהם
וחכמים אוסרין ובתר הכי קאמר רבי אליעזר הכל
משתמר בחותם אחד חוץ מן היין ורבי יוחנן
אמר אף היין משתמר בחותם אחד ולא פליגי הא
רבי אליעזר הא רבנן אלמא מפתח וחותם ודאמר
רבי אליעזר היינו או זה או זה ותלמוד' דקים ליה הכי
היינו מדקתני מפתח וחותם ולא קאמ' ב' מפתחו' או
שני חותמות ופירוש' דקאמר התם ולא פליגי הוי הכי
דרבי אליעזר איירי לרבנן ורבי יוחנן איירי לרבי א
ליעזר היינו תרווייהו סבירא להו או כרבי
אליעזר או כרבנן ואי תרווייהו סבירא להו כרבי
אליעזר כמו דפסיק רב התם הלכה לא תקשי הלא
רבי אליעזר האמורה פסיק פרק קמא דנדה כרבי
אליעזר בארבע ותנו לא הא יש לומר דרבי אלעזר
משום דרבי מאיר דברייתא דפרקין סבר כרבי א
ליעזר וכי האי גוונא משני התם ובפר' אין מעמידין
אמר רב הלכה כרבי אליעזר ומקשינן הא רב עצמו
אומר שלהי פרקא חבי"ת בחותם אחד אסור חלב
בשר יין תכלת ומתרץ רבינו יעקב דההיא מיירא
בישראל חשוד שבטוח שהחברים יסמכו עליו ואין
חושש לזייף וגם אינו מקפי' להחליף בשלו שלא שמרו
ממגע גוי וכולה שמעתת' דהתם מיירי בישרא' חשוד
והר"ר אהרן ברבי יוסף היה מפר' דרב דפסיק כרבי
אליעזר דשרי יין בחותם אחד היינו כי מכיר חותמו
ושתמו שהלך ישראל אחר זמן קודם שסתרוהו ה
החותם והכירו והא דאמרינן חבי"ת בחותם אחד
אסור היינו בלא היכרא והתם נמי תניא כי האי גוונ'
השולח חבית של יין ביד כותי ביד' ומורייס ביד גוי
אם מכיר חותמו מותר ואם לאו אסור ולפי זה מיירא
שפיר ההיא דחבי"ת בחותם אחד אסור בגוי כמו
שפירש ר"שי ובהלכות פסוקות דרב יהודאי גאון
מוקי לה נמי בגוי ובירוש' נמי מוקי לה עם פלוגתא
דר' אליעז' ורבנן דפליגי משמ' דההיא נמי מיירא בגוי
ואתי שפיר נמי הא דמפ' רבא התם היכי דמי חותם
בתוך חותם אגבא דפומא דחביתא שריקא וחתימ'

אף על גב דהלכה כרבי אליעזר דשרי בחותם
אחד דהא פסיק רב כוותיה וכן פרק בתרא קאמר
תלמודא אידכא דסבירא לן כר' אליעזר דלא חייש
לזיופא כו' מכל מקום רבא דהוא נמי בתראה ומשמ'
דהלכה כמותו אמר היכי דמי חותם בתוך חותם
להכרי' היכ' שאינו רואה החותם קודם שנכתם ושב'
וכן רב אשי קאמ' חותמ' שלנו אינו צריך חותם בתוך
חותם משמע הא יין בעי ומשמע דהוי הלכה כרב
אשי דהוא סוף הוראה אבל היכא דאינו מכיר חותמו
מיירי מיהו מצינן למימר דרבא ורב אשי מיירי אליבא
דרבנן דאסרו בחותם אחד אינמי אליבא דהלכתא
ובישראל חשוד ואם תאמר כיון דפסיק תלמוד' כרבי
אליעזר דלא חייש לזיופא לענין מאי פסיק פרק
בתרא כרשב"ג דלא חייש לשתמא גבי מניח נכרי
בחנותו או בא ישר' עם הגוי בדרך ויינו שם והודיעו
שמפליג כדי שישתו' וישתום ויגוב פי' שישתום יעשה
נקב רשב"ג או' כדי שיפתח של המגופה כולה וישתום
מאותו מין ויגוב אבל שהה כדי שינקוב גרידא
וישתום ויגוב לא אסר ופסיק בגמ' כרשב"ג ועוד
האידנא דקיימא כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא
וכרבן שמעון בן גמליאל דלא חייש לשתמא מ"ט לא
מותבינן חמרא בינייהו כשים מגופה על פי חבית
ומשני משו' שיבא פי' נקב קטן שלמעלה לצאת הזיק
היין כשהוא תוסס והשתא מאי אהני פיקא דלא
חיישינן לשתמא הלא אפילו שהה כדי להסיר את כל
המגופה ולעשות כמוה דאסר רשב"ג הלא הוא מותר
כרבי אליעזר ולא חייש לזיופא וי"ל תרווייהו צריכי
דנהי דלא חיישינן לזיופא להסיר כל המגופה מיהא
ניחוש לנקיבה ולשתימה אי נמי בחותם של עור או
נסר קבוע במסמרות על פי החבית ולא חיישינן
להסירם והתם לא שייך חשש נקב שיהא נראה אבל
מגופה של קרקע ניחוש לנקיבה ולסותמה ממין מן
הקרקע קא משמע לן הלכ' כרבן שמעון בן גמלי'
ואי פסיק כרבן שמעון בן גמליאל אמינא לשהייה
מועטת לסותמה לא חיישינן אבל כשיהיה מרוב' כדי
להסיר כולה ויעשה כמוה ניתסר קא משמע לן
פיסק' כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא ודווקא מגופה
של קרקע שריקא על פי חבית או עור או נסר קבוע
במסמרו' על פי החבית קרוי חותם אחד ולא חיישי'
לזיופא אבל מטלית או כעורת מהודקי' בפי החבית
לא מיקרי חותם אח' ולא מרתת גוי לזיופי דלא מינכר

וכן

וכן הא דתנן חביות פתוחות אסורות סתומות מ
מותרות אין זה קרוי סתימה במטלית או בכעורת
ופשיטא שאסור לשלוח בכי האי גוונא בעיר אחרת
ומכל מקו' קשה דאפילו רבי אליעזר דשרי במטלית
במפתח או בחותם ולא חיים לזיופא מוד' הוא דאם
מצא אחרי כן המפתח נסתר או החותם מקולקל
הכל אסור ואלו במס' טהרות פ"ח תנן המניח חבית
פתוח ומצאו פתוח או נעול ומצאו נעול טהור נעול
ומצאו פתוח רבי מטמא וחכמים מטהרין שהיו ג
גנבים ונמלכו והלכו להם וכיון שחכמים מטהרין
גבי טהרות שלא נכנסו הגנבים וטמאום אף על פי
שסתרו המפתח וכל שכן ביין נסך דטהרות חמירי
טפי מיין נסך כדאיתא בהשוכר את הפועל השתא
בטהרות מטהרינן ביין נסך מבעיא ויש לומר
דהתם מיירא שהחבר בעיר ויוצא ונכנס וקמ"ל
אע"פ שסברו המפתח מירתתי ליכנס וליגע בטהרו'
וכן משמע ליישנא דנמלכו והלכו להן :

קפג פסק דין [redacted] המוליך
יינו של [redacted] מ
מעי' לעי' למכור

וטהרו ישראל מן כרמו של [redacted] או קנאו ה[redacted] מישראל
וחתמו הישראל חותם בתוך חותם מותר אפילו ב
בעיר שכולה [redacted] וגם פתח נעול ואם פתח פתוח
אפילו בחותם אחד מותר · הלכך [redacted] שקונין יינן
של ישרא' ומחתימו חותם בתוך חותם החבית מלא
חשוקים ושולים כפולין מצד זה ומצד זה ומוליכו ל
למקום היוקר למוכרו ליהודים ופעמים שמתאכסן
בעי' שכולה [redacted] גם בפתח נעול מתחילה היה נמנע
ר' יעקב מלשתו' מהן משו' דתני' המטהר יינו של [redacted]
בחצר אחרת אסור אע"פ שיש מפתח וחותם לכ"ע ·
ואחר כן התיר ושתה מהן משום דדווק' [redacted] הלוקח
יין מכרמו ומטהרו ישראל אותו אסור אבל יינו של
ישראל שקונהו ה[redacted] להוליכו ולמוכרו למקום היוקר
כיון שטורח לעשות כל כך ליכא למיחש דילמא ט
טרח ומזייף וגם שלח בתשוב' אח' ויש שמעו שהתיר
גם משום דברייתא לא אסרה אלא במפתח אחד או
בחותם אחד אבל חותם בתוך חותם מותר כמו
יוצא ונכנס וראיה לדבר דהא פרק אין מעמידין אמר
רבי יוחנן יין של ישרא' ביד [redacted] הוא משתמר בחותם
בתוך חותם אליבא דרבנן דאסרי התם בחותם א
אחד ומנא ליה הלא שלהי פרקין רבנן דרבי מאיר

דאסרי יינו של ישראל במפתח או בחותם אמרי עד
שיהא שומר יושב ומשמר או ממוכ' הבא שלא לקיבין
דהיינו יוצא ונכנס אלא שמע מינה דחותם בתוך
חותם מועיל כמו יוצא ונכנס ואף על גב דר' אלעזר
בן פרת אומ"' לרבנן חות' בתוך חותם הלכ' כר' יוחנן
וה"ה ביינו של [redacted] בחצ' של נכרי מועיל בחות' בתוך
חותם דהא לרבנ' דרבי מאיר יינו של ישראל ויינו של
[redacted] שוין הם ולתרוייהו אין מועיל חותם אח' בחצרו
של [redacted] עד שיהא שומר יושב ומשמר ומועיל חותם
בתוך חותם הוא הדין ביינו של [redacted] ואם הפתח
פתוח לר"הר אפילו בחותם אחד מותר אפילו לפיר'
רבינו יעקב דמוקי מתני' דמטהר יינו של [redacted] ולא
בכת' לו התקבלתי ודאיכ' חותם מותר מפני שישרא'
העוברין דרך שם או רוכלין המחזרין בעיירות :

קפד דין ישראל השולח יינו
מעיר לעיר ביד [redacted]
ופעמים שמשתהא

ימי' הרבה בעיר שכולה [redacted] מותר בחותם אחד או
שמא צריך הכרת חותם · ודין יינו של ישראל ששולח
יינו ממקום למקום ועובר דרך עיר שכולה [redacted] ד
דהוה ליה כבחצרו של נכרי לרבי מאיר שרי בחותם
אחד ולרבנן אסור והלכה כרבי מאיר · דהא רבי
אליעזר פרק אין מעמידין אמר יין משתמר בחותם
אחד ורב פסיק כוותיה · ונם פרק השוכר קאמר
תלמודא והאידנא דקיימ' לן כרבי אליעזר דלא חיים
לזיופא מאי טעמא לא מותבינן חמרא בי [redacted] אמר
ליה משום שיבא פירום נקב קטן שעושין על החבית
לצאת היין דרך שם חזקו כשהוא תוסם · וברייתא
דפר' אין מעמידי' דקתני השולח יינו ביד כותי שאינו
מקפיד על מגע [redacted] או ציר ומורייס ביד [redacted] אם מכיר
חותמו וסתמו מותר ולפירום אחר כמו פירשתי
לעיל דרב דפסיק כרבי אליעזר צריך הכרת חותם
אמר רבינו יעקב מכל מקום מותר הוא לשלוח יינו
של ישראל ביד [redacted] מעיר לעיר בחותם אחד בלא
הכרת החותם לבסוף דהא סתם התלמוד לא בעי
הכרת חותם מדקא קיימא לן כרבי אליעזר דלא
חיים לזיופא משמע האי ליטנא לא חיים כלל אפילו
בלא הכרת חותם כלל לבסוף וברייתא דמצרכא
מכיר חותמו וסתמו אתיא כרבנן וכן פירש מורי
רבינו דאתיא כרבנן מדקתני בגווה שולח יין ביד
כותי ציר ומורייס ביד [redacted] ולא עריב ותני שולח יין או
ציר

ציר ומורייס ביד [redacted] ש״מ דיין ביד גוי לא שני בחותם אחד אפילו מכירו לבסוף מיהו רבינו אומר דמכל מקום עכשיו אין להתיר מטעם זה לשלוח יינו של ישראל ביד [redacted] בחותם אחד בלא הכרת החותם דברייתא תהא כרבנן מכל מקום מדרבנן נשמע ל לרבי אליעזר דהא בברייתא בציר ומורייס מצריך הכרת חותם אע״ג דלשום אדם אינו צריך רק חותם אחד דרב דאמר חבי״ת בחותם אחד אסור אבל חמ״פג · חלתית מורייס פת וגבינה מותר הוא הדין לרבי אליעזר ולרבי מאיר דשרו יין בחותם א אחד יהא צריך הכרת חותם אחד הילכך נכון [illegible] לסתום פי החבית או בנעורת או בשום דבר ולתת עור על הסתימ׳ קבוע במסמרו׳ ולכתו׳ אותיו׳ חציי׳ על העור וחציי׳ על דופני קרשי החבית שאם יגביה [redacted] את העור לא ידע לכוו׳ ליישבו כבתחלה ולתת חשוק אח׳ שקו׳ ציקלי בלע׳ סביב השולים במקו׳ שמחוברי׳ לדופני החבית ולקבעו שם במסמרו׳ מפני הנעורת שהיא תחובה שם פן יוציא [redacted] מהן להוציא משם יין ולתוחבן אחרי כן אל מקומ׳ הראשון ולחתוך כל ברזות שבו ולקבוע עור עליהן במסמרות אי נמי לקבוע נסרים במסמרו׳ לכסו׳ כל השוליים והברזות וצריך לשלוח לחברו שלא יגע בחבית עד שיבא הו׳ ויכיר מה שחתם אם הוא כמו שחתמו בתחלה דהא צריך הכרת חותם כדפרי׳ מיהו אפילו לא ילך הוא עצמו ישראל שחתמו להכיר מה שחתם נרא׳ שמועיל אף לשלוח לו בכתב ידו לחברו הישראל שהחבית הולך הכלו באיזה ענין הוא חתום והיאך וגם שיודע [redacted] המוליכו שהו׳ שולח לחברו ישראל והיאך חתם את החבית ומחמת כן מרתת [redacted] מלזייף ·
ונראה שזה מועיל כמו הכרת חותם חזר ואמר רבי׳ ליישב מנהג העולם שהן רגילי׳ לשלוח בחותם אחד בלא מכיר חותמו לבסוף בלא הודאה לחברו שאף הברייתא היכה מצריכה שילך להכיר חותמו אלא הכי פי׳ אם כשהלך הישראל שחתמו והכירו שהוא כמו שעשאו מותר ואם לא הכירו כשהלך ולא הבין אם הוא כמו שעשאהו או שכח היאך חתמו או אינו מבין אז גרוע טפי שעתה יש הוכחה קצת שזייפו גוי אבל לא הלך ולא ראהו גוי כלל אחרי שחתמו שא שהישראל השני מצאו חתום מותר : אמנם ר״מי שלח אל רבו רבינו יצחק בר״ יהודה שמעתי עליך שאתה אוסר יינו של ישראל לשלחו בחותם אחד על ידי [redacted]

דהא דקיימא לן כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא ·
והשיב לו כן הדברים בימיהן היו חביות שלהן של חרס וסגי בחותם אחד על פי החבית אבל חביות שלנו שהם של נסרים מעץ מחוברין זה לזה יכול ל לתחוב חודו של סכין או מסמ׳ בין הנסרי׳ או בשולים אפילו באמצע הנסרי׳ ולהוציא היין דרך שם ולתחוב קוץ למלאות את הנקב וכל המחמיר
תבא עליו ברכה :

קפה דין ישראל השולח חביותיו רקני׳ בבית [redacted] לתקנן או שולח אותם לחברו מעיר לעיר ביד [redacted] ושולח חביו׳ רקני׳ מעיר אל עיר או בבית גוי כדי לתקן אותם כר׳ שהם צריכי׳ חותם או לכתוב בתוכן באבן רכה או ברב׳ אחר כדאמרינן פ״ב רבא כי משדר גולפי להרפניא שחיף להו אשולייהו וחתים להו אברזייהו היה כופה אותן על העגלה והי׳ מחברן בטיט שלא ישפכם מאי טעמ׳ כל דבר שמכניסו לקיום אף לפי שעה גזרו בהו רבנן ומיהו יש לומר הני מילי חביות שלהם שהיו קטנים ונוחין לתת בהן יין ולערותן אבל חביות שלנו גדולין הם נראה דבזמן מועט אין לחוש שמא נתן בהם יין ועירן · ומכל מקום נכון להחמיר ולהחתימן בכל היכולת :

קפו דין ישראל המניח יינו ברשות [redacted] בלא חתימה בעיר שישראל [redacted] דרין בה והפתח פתוח לרה״ר או בעיר שכולה גויים ופתח פתוח · כיון שרגילות שישראל עוברים דרך שם ממקום אחר חשוב כישראל דרין בה :
לפירוש רבינו שלמה מותר · ולפירוש רבינו יעקב אסור : וישראל המניח יינו ברשות [redacted] ופתח פתוח לרה״ר ואפילו בעיר שכולה [redacted] ואפילו בלא שום מ מפתח ולא שום חותם ובלבד שאין הפתח נעול לפירוש רבינו שלמה מותר דמוקי מתניתין דמטהר יינו של [redacted] בלא מפתח וחותם ובכה׳ לו התקבלתי דהוה ליה יינו של ישראל ומותר אפילו בעיר שכולה [redacted] כיון שישראלים רגילין לעבור דרך שם והפתח פתוח דהוה ליה בעיר שישראל וגוים דרין בה שירא פן יעבור דרך שם ישראל אח׳ ויראנו כמו שירא אפי׳ מן הרוכלין ישראלים המחזירין בעיירות וברשותו של [redacted] הוא מתיר אפילו בפתח נעול ובלא מפתח וחותם אם יש אשפה או אילן ברה״ר כנגד ביתו של [redacted] שירא אולי עלה שם ישראל לראותו · ולפירוש

ולפירוש רבינו יעקב כל זה אסור דמוקי מתניתין
ביינו של גוי ובאיכא מפתח וחותם· אם כן יינו של
ישראל ברשות גוי בחותם אחד מותר ואם פתח
פתוח לרה״ר אבל יינו של גוי שטהרו ישראל בלא
מפתח וחותם ברשות גוי ואין ישראל שם אפילו ב
בפתח פתוח לרה״ר אסור עד שיהא ישראל יוצא
ונכנס אפילו לרבינו שלמה:

קפז דין ישראל המניח יינו שאינו חתום ברשות ישראל ל

ונמצא שם גוי או הניח גוי שם והלך לו הישרא׳ לשוק
ושהה ופתח פתוח לרה״ר ואם ישראל הניח יינו
ברשות עצמו בלא שום חותם והלך בשוק והניח שם
עבדו גוי ופתח פתוח אך לא הודיעו לגוי שהוליך
בשוק מותר הגוי מרתת ואמ׳ אולי סמוך לפתח הוא
ואם הגוי היה אוכל על השלחן ששם היה יין והלך לו
הישר׳ אסור כדתנ׳ היה אוכל עמו על השלחן ולגי׳ על
השלחן וגם לגין על הדולבקי והניחן ישר׳ מה שעל
השלחן אסו׳ מה שעל הדולבקי מות׳ אבל הודיעו אני
הולך בשוק אם בתוך כך יכול ליגע ביין הוי אסור
כדתנן המניח יינו בקרון או בספינה או ככרי שהיה
מעביר כדי יין ממקום למקום והלך לו ישר׳ במדינ׳
לרחוץ מותר ואם הודיעו שמפליג אסור ואם יש
מגופה של קרקע על הכלי של יין לא מבעיא אם לא
שהה כדי שיסיר המגופה כולה וישים אחרת ממין
אותו קרקע ותהא נגובה אלא כדי שיקוב ויסתום
ויגוב דמותר דאי׳ הלכה כרבנן דאמרי כדי שיסתום
פירוש שיעשה נקב קטן במגופה ויסתום ויגוב חדא
דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתינו דפליג
ושרי ועוד דסתם מתניתין כותיה חביות סתומות
עד שיפתח ויסתום ויגוב ולא קתני כדי שיסתום וכן
קאמר תלמודא פרק בתרא האידנא דקיימא לן כ
כרבן שמעון בן גמליאל דלא חיישו לסתמא כו׳ אלא
אפילו שהה כדי שיוכל להסיר את המגופה ולשים
אחרת מאותו מין קרקע ותהא נגובה מותר דקיימא
לן כרבי אליעזר דלא חיישו לזיופא פרק אין מעמידין
ושרי בחותם אחד ופרק בתרא כמו אמרינן קיימ״ לן
כרבן שמעון בן גמליאל דלא חיישו לסתמא וקיימא
לן כרבי אליעזר דלא חיישו לזיופא ולעיל פירשתי
דתרווייהו צריכי פיסקי אבל מטלית או כעורת
להדוק בפי חבית אינו קרוי חותם אחד לפי דלא מ
מרתת גוי להסירו ולהחזירו ולא מנכר הזיוף ואסור

לשלחו בעיר אחרת בחותם כזה ופירש רבינו שמוא׳
בשם רבינו שלמה רבו דכי נמי ששהה לא אסרינ׳ אלא
היכא שיש לחוש שמא שתה ונתן מים תחת החסרון
או החליף טוב ברע אבל היכא שאין לחוש שמא
מסך היינו כגון במקום מעבר בני אדם אפילו הם
גוים אין חוששין שמא נגע ברשע כיון שאין גוים
בזמן הזה בני נסוך לעבוד׳ זרה ושמא היינו בחבית
דווקא שאין לו רק פתח קטן למעלה אבל גגית או
קנקן וכוס שיש בהן יין ופתחן רחב וקל ונוח ליגע
בהן ורגילות ליגע בהנם שכן דרך מתעסק ביין
של בני אדם היכא שיכול ליגע בלא יראה ומה
שאמרנו יינו של ישראל ברשות ישרא׳ אסור כי הודיע
לגוי שהניח שם שמפליג ושהה לכאורה נראה שזהו
דווקא כי אין בעיר רק שני ישראלים לבד וזה הלך
למלאכתו אבל אם ישראלים אחרים דרים בעיר
מותר שירא הגוי פן יעבור אחד מהן דרך שם
כדתנן בפרקין גוי שנמצא בצד הבור אם יש לו
מלוה עליו דהוה ליה יינו של ישראל מותר ופרישית
לעיל דמיירא ברשותו של ישראל ואפילו בשדה חוץ
לעיר ועוד תנן המטהר יינו של גוי בעיר שישראל
וגוי דרים בה ופתח פתוח לרה״ר מותר ופירש רבינו
שלמה בלא מפתח וחותם ובכתב לו התקבלתי ד
דהוה ליה יינו של ישרא׳ ומותר אפילו ברשותו של גוי
כ״ש ברשותו של ישראל ואפי׳ רבי׳ יעקב דפליג עליה
ואוקמ׳ במפתח וחותם והיינו של גוי בהא מיהא לא
פליג עליה אלא יהא מותר יינו של ישרא׳ ברשו׳ ישרא׳
ופתח פתוח בלא חותם אם ישראל וגוי דרין בה או
שמא כיון שהניח שם הגוי ברשות הישר׳ קודם שהלך
לו לחוץ אסור: ויינו של גוי אם טהרו ישראל והוא
ברשות שישראל זו וגם גוי דר בבית הפתוח לאותה
חצר מותר אפילו בלא מפתח וחותם וכל שכן יינו
של ישראל אבל יינו של גוי בחצרו של גוי אסור
אפילו בחותם אחד לכולי עלמ׳ כדתניא שלהי פרקין
ויינו של ישראל ברשות גוי פליגי לרבנן אסור אפילו
בחותם אחד ולרבי מאיר מותר אפילו בחותם אחד
והלכה כרבי מאיר דרבי אליעזר סבר כוותיה וכן
הלכה כדפרישית לעיל:

קפח דין ישראל המניח יין ברשותו ומצא שם גוי והדלת סגור

אבל ישראל שהניח יינו בלא חותם ברשות ישראל
ואח״כ נמצ׳ שם גוי יחידי ופת׳ סגור בזה א׳רבא שלהי

פרקין

פרקין אם נתפש עליו כגנב חמרא שרי פירש שאין בידו טענה שיוכל לומ' למה נכנס שם אל' מירתת [redacted] ליגע ואם לאו אסו' כיון שיכו' לו' גם יין יש לי בכאן או תרנגולתי ברח' הנה ובאתי ליק' אות' והיינו כשפתח סגור ואין שם חלון וסדק בבית שיוכלו לראות מ מבחוץ דהא בפתח פתוח בכל ענין מותר דהא פרק בתרא אמר רבא כיהאי גוונא אי אית ליה ל לאשתמוטי חמר' אסי' ואי לאו שרי ומותיב ליה מבעל הפונדוק ובמצ' ה[redacted] בתוכו היין אסור ומשני בדאית ליה לאשתמוטי וכן בעובדא דלעיל מינה הה' ביתא דהוה ביה חמרא של ישראל ושל [redacted] ואחיד [redacted] לדשא באפיה ואשתכח דהוה קאי [redacted] ביני דני והוה בזעא בדשא אמר רבא כל דלהדי בזעא חמרא שרי ואידך אסיר כיון שהיה לו ל[redacted] יין שם אם כן אית ליה לאשתמוטי והפתח היה סגור אלמא בזעא כחלון ופתח דמי ומותר:

הדרן עלך רבי ישמעאל

בקוצר אפרש יינו של [redacted] שדרכו ישראל וחתמו חותם בתוך חותם ומוליכו ה[redacted] מעיר אל עיר ופעמים לן בעיר שכולה [redacted] וגם הפתח סגור מותר ואם הפתח פתוח לר"הר מותר אפילו בחותם אחד ויינו של ישר' שמוליכו [redacted] אל עיר אחרת גם פעמי' שמשתהא שם שני ימים או יותר בעיר שכולה [redacted] מותר בחותם אחד כרבי אליעזר אך ספק אם צריך הכרת חותם או שישלח בכת' ידו היאך החותם עשוי או שמא אין צריך לא זה ולא זה רק חותם אחד לבדו יינו של ישראל שהניחו ברשו' [redacted] ופתח פתוח לר"הר וישרא' דרין בעיר ואינו חתום כלל או אפילו בעיר שכולה [redacted] אך שישראלים פעמים עוברין דרך אותה עיר דהשתא חשוב כעיר שישראלי' ו[redacted] דרין בה לר"שי מותר לרבינו יעקב אסור אבל יינו של [redacted] שטהרו ישראל ברשות [redacted] בכי האי גוונא אסו' לכולי עלמא:

ישראל שהניח יינו ברשו' ישראל והניח שם [redacted] ופתח פתוח לר"הר והישראל הלך לו לשוק אפילו אין היין חתום מותר אם לא הודיעו ל[redacted] איפה הולך ואם הודיעו שמפליג והולך ובתוך כך יוכל ליגע אסור אבל אם יש מגופת קרקע או חתימת עור או נסר ק קבוע במסמרות על פי החבית אפילו שהה כדי כך שבתוך כך יוכל לעשות אחרת כמוה מותר דקיימא לן פרק בתרא כרבי אליעזר דלא חייש לזיופא אבל סתימה של מטלית או נעורת אין זה קרוי חותם ולא מרתת [redacted] להסירה ולהחזירה דלא מינכר ואם ישראלים אחרים דרים בעיר שמא גם זה מותר ואם הפתח היה סגור בעדו ומצא אחר כך [redacted] שם אפילו לא הודיעו שמפליג אסו' אי אית ליה ל[redacted] לאשתמוטי ויש לו טענה שיכול לומר מה בקש שם שיהא נתפש כגנב אבל לית ליה ל[redacted] לאשתמוטי מותר ואי יש חלון או סדק בכותל או אילן או אשפה שיוכל ל לראות משם היין כפתח פתוח דמי ומותר ואם יש מגופה שריקה או עור או נסר קבוע במסמרו' מותר אבל מטלית ונעורת אין קרוי חותם אחד:

סליקו הלכות עבודה [redacted] ויין נסך

קמט **אמנם** משפט הקלפי' ועבוד לשמן וגם כתבה לשמן וקלפים שלנו מכשרי' אף על פי שאינן מעופצין ולכתוב לצד שחור או לצד לבן ומשפט השרטוט ומשפט הדיו כל זה שייך לתפילין כמו כן ולמזוזה:

שנינו במסכת סופרים בתחלתו כותבין ספרים תפילי' ומזוזות על גבי עור בהמה טהורה ועור חיה טהורה על שחוטות ועל נבלות וכן תנו רבנן פרק שמנה שרצים · אך לא מתניא התם ספרים כי אם תפילין ומזוזות וטעמא דאין כותב' על עור בהמה טמאה מפר' התם משום דכתיב למען תהיה תורתי' בפיך מן המותר לפיך ועל גבי נבלות נמי כיון שהו' ממין המותר לפיך שרי כדמפרש התם דלא גרע הרגו מלך מהרגו אספקלטור וכן עור הבתי' של תפילין וגם הרצועות התלויות בתפילין צריכי מעור בהמה טהור' או חיה טהורה כדאמרינן פרק במה מדליקין לא הוכשרו למלאכת שמים רק מבהמה ומסיק לא נצרכא אלא לרצועות של תפילין:

קנ **וצריך** שיעבדו את העורו' לשם ספרים תפילין ומזוזות כשיתנו אותן במים וסיד לעבדן כדאמרינן פרק הניזקין ההוא דאתא לקמי דרבי אבהו אמ' ליה ספר תורה שכתבתי לפלוני גוילין שלו לא עבדתים לשמן אמ' ליה מתוך שאת' נאמן להפסד שכרך אתה נאמן להפסד ספר תורה אמנם מתוך פירש ר"שי משמע שאין צריך עבוד לשמה פרק נגמר הדין האורג בגד למת אביי אמר אסור הזמנה מלתא היא דגמר מעגלה ערופה דירידתה אוסרתה ורבא אמר מותר בהכאה הזמנ' לאו מלתא היא דגמ' מכלים המיוחדי' לתשמיש עבודה זרה דאינן אסורי' עד שיעבדו בהם וקאמר כתנאי גבי תפילין ציפן זהב פסולות עור בהמה טהורה כשרות אף על פי שלא נעבדו לשמן רבן שמעון בן גמליאל אומר עד שיעבדם לשמן · ופירש רבינו שלמה דהיינו תנאי דרבא דאמר הזמנה לאו מלתא היא כתנא קמא דאמ' עבוד לאו כלום הוא ואביי כרבן שמעון בן גמליאל דאמר עבור מלתא היא · וקשה על זה לרבינו תם דהא פסיק התם כרבא וגם לא מני לה בהלכות יע"ל קנ"ס · ואם כן לרבא לא בעי עבוד לשמה · ואלו בפרק הניזקין קאמר גוילין שלו לא עברתים לשמן ופסליה רבי אבהו לספר תורה ההוא משמע דהכי הלכתא ולא כאביי ועוד אי עבוד לא בעינן לשמן אם כן גם כתיבה לא בעינן לשמה דהא בהא תליא פר' השולח מעשה בגוי אחד שהיה כותב ספרים בציידן והתיר רבן שמעון בן גמליא' ליקח ממנו ופריך וכי לא בעי כתיבה לשמ' והא עיבור לשמ' בעי דתניא ציפן זהב פסולות עור בהמה טמאה פסולות עור בהמ' טהורה כשרות אף על פי שלא נעבדו לשמן רבן שמעון בן גמלי' אומר עד שיעבדם לשמן · ומשני בגר שחזר לסורו מחמ' יראה דעביד לשמן מכלל דלתנא קמא אתי ליה שפיר דכיון דלא בעי עבוד לשמן כתיבה לשמה נמי לא בעי ולהכי לוקחין ספרים מגוי וגמור לרבא אל"ל דסבר כתנא קמא אם כן לא בעי כתיבה לשמן ובתם התלמוד משמע דבעינן כתיבה לשמה פרק הניזקי' כל ספר תורה שאזכרותיה אינן כתובין לשמן פסולות · ופלוגתא דרבי יהודה ורבנן גבי נתכוין לכתוב יהודה והיה צריך לכתוב השם וטעה ולא כתב הדלית מעלה עליו קולמוס ומקדשו · וחכמים אומרי' אין מן המובחר ומצינן לדחות דווק' שם צריך לכתוב לשמו אבל שאר כתיבה לא ולעיל פריך מרבן שמעון בן גמליאל מכל שכן דאפילו ע עבוד בעי לשמה וכל שכן כתיבה ולא משום דלתנא קמא ניחא ליה ונראה לרבינו תם לפרש אפכא אביי אמר הזמנה מילתא היא כתנא קמא דלא בעי ע עבוד לשמה דהזמנה שעושין אחריכן לאתוך הקלף והעור לתקנו הוי מלתא ודבר חשוב מיקרי · ורבא כרבן שמעון בן גמליאל דהזמנה שאחריכן איכו דבר חשוב ולכך בעי עבוד לשמה ואף על גב דנ בי אורג למת אסו' בהכא' לאביי וכן כיס של תפילי' דאזמניה לתפילי' ולרבא עור וקלף שעובד לשמן הוי דבר חשוב מכל מקום מודה רבא שמותר לכתוב בו שטרי הדיוטות ולטלותם על גבי בהמה עד שיכתוב בו דתקון הקלף והעבוד והשרטוט אינן גורמי' איסו' אלא באין להכשירן לכתוב בו דבר קדושה ולכך לא דמו לכיס ומפה שהם הותקנו לספר שאסורין שאינו צריך שום תקון להיות כשר לקדושה: וזה לשון רבינו יעקב: פירש רבינו חננאל אוקמי לפום רהטייהו אביי כתנא קמא ורבא כרבן שמעון בן ג גמליאל וראיה גדולה הוא וכמצינו למדין צריך עבוד לשמה' ואי גוי מעבדן וישראל עומר על גבן ומסייעו

ומסייעו מסייע זה יש בו משום דכבר אדעתא דישרא̇ עביד טפי מכותי דאמר כותי אכא גמירכא טפי מינך כדאמרינן שלהי פ̇ק דע̇ז ובענין זה התירו הגאונים עבור גוי אף על גב דגבי כתיבות גט גוי אדעתא דנפשיה קא עביד פרק שני דגיטין וכתיבה לשמה בעינן לשם תורת ישראל אבל אזכרות צריך לכתוב לשם אזכרות כדאמרינן פרק הניזקין כל ספר תורה שאין אזכרות שבו כתובין לשמן אינן שוה כלום· ודווק' נתכוון לכתוב יהודה וכת' השם צריך להעביר עליו קולמוס ולקדשו אבל יהודה לשם שם אחר אין צריך לקדש דהא נכתב לשם תורת ישראל עד כאן לשונו ויש מקיימין דברי רבינו שלמה דאף על גב דרבא סבר כתנ' קמא דלא בעי עבוד לשמה דלא גמר מנשמטין ממשמשי עבודה זרה ולהכי לא גמר מעגלה ערופה כדאיתא התם דהוי גוף הקדוש' ואם כן דווקא עור הבתים דהוו משמשין לפרשיות שבתוכן לא בעי עבוד לשמ' דבהכי פליגי תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל בברייתא דכפן זהב אבל לקלף שכותבין בו הוי גוף הקדושה מוד' דבעי עבוד לשמה כדאיתא בהנזקין ואינו נראה לרבינו· דהא בעור הבתי' נמי כתוב ש̇ין והוי גוף קדוש' כדאמרינן ש̇ין של תפילין הלכה למשה משיני וכחשב בכך גוף קדושה כדאמרי' פרק במה מדליקין גבי מין המותר בפיך ובפרק במה אשה יוצאה לעני' לכשותם בבית הכסא ואפילו הכי מכשר תנא קמא בלא עבוד לשמ' וכן בעור תפילין של ראש בין בינפילין של יד דלא מפליג ובפרק התכלת רב לא בעי ציציות טוויה ל לשמה ולא צביעה לשמה ושמוא' בעי וקאמר כתנאי ציפן זהב כו' ורב כתנא קמא אין הלכה כרבי אף על גב דבפרק יש בכור אמרינן הלכה כרב ב באיסורי הכא הלכה כשמואל מכח רבי' דקבר כ כוותיה והתם דאמר ליה אביי לרב שמואל בר יהודה האי תכלתא היכי קא צבעיתו אמר ליה מייתינן דם חלזון וכו' ש̇מ בעינן צביעה לשמה ובפרק השולח דפרי' רבן שמעון בן גמליאל לא בעי כתיבה לשמה והא עבוד לשמה בעי מאי פירכא לר̇ת היא הכותנת דכיון דאיכא עבוד לשמה דלא שני בתקון הקלף ושרטוטו ואחרי כן לפי כי אותו דבר אין כלום להכי לא בעי נמי כתיבה כיון דאיכא כבר עבוד ד לשמה לא דמי דהעבוד לשמה בא להכשיר הקלף לכתוב בה דבר קדושה כדפרישית לעיל ולא שני בתיקון קלף שאחריו אבל הכתיבה שהיא גוף המעשה לכולי עלמא בעינן לשמ' ואפ̇ יכול גוי לתקן הקלף ולשרטטו ואינו צריך לשמן כיון דאינו קרוי ד דבר חשוב לרבא ולהכי הוה ביה כבר עבוד לשמה וכן מנהג שהגוי עושה תקון לבדו:

ק צ א **אבל** יש להסתפק על רצועו' של תפילין דבעי' שחורות אם גוי יכול להשחירן לבדו כמו שאר תיקוני עור או שמא כיון דבפרק במה מדליקין אמרינן רצועות שחורות הלכה למשה מסיני צריך השחרה לשמה ואסור בגוי כמו גבי ציצית דבעינן טוויה לשמה וגם צביע' לשמ' פרק התכלת והמחמיר תבא עליו ברכה:

ק צ ב **ומשפט** העבוד שפירשנו למעלה כשנותן את העורות לעבור שצריך לפרש לשם לכתוב בהם דבר קדושה אך מסופק או שני במחשבה או אם צריך דבור לומר בפירוש לעשות בהם דבר ק קדושה איני נותן עורות אלו בעבוד וכן בשעת כתיבת תפילין או מזוזה או ספר תורה צריך שיאמר בפירוש לשם תורת ישראל וקדושה אני כותב ואם כן הוא שצריך דבור בפירוש בשביל כך לא יצטרך לומר על כל אות ואות אלא בתחלה יאמר שיכתוב הכל לשמה כמשפטו וכן גבי גט שצריך לשמו אם לא שני במחשבה אלא בדבור צריך שיאמר בפירוש ב בפני עדים בתחילת כתיבה שיעשנו כולו לשמה· אבל גבי תרומה אינו צריך רק מחשבה כדאיתא פרק שליש דשבועו וכדמוכח בירושלמי דאלם אינו תורם מפני שאין יכול לברך משמע דאי לא משום ברכה הוה תורם שפיר אף על פי דאינו מדבר וגבי פגול צריך דבור בפירוש כדפיר' רבינו שלמה בריש מנחות ששוחט על מנת לזרוק או להקטיר חוץ לזמנו וכן מוכח פרק תמיד נשחט דיקאמר שגמר בלבו לערלים ולמולי' והוציא בפיו של ערלים ולא הספיק לומ' למולים עד שנגמרה שחיטה לערלים וקרי ליה לכולה שחיטה בערלות דלא כתיבא בה מולים אלמא מחשבת מולים לא כלום להכשיר עד שיוציא בשפתי פיו והא דאמרינן פרק אין מעמידין ימול הרמאי ואל ימול כותי לפי שהוא מוהל לשם הר גריזים· אלמא מילה שלא לשמה הויא פסולה ואפילו הכי בגוי כשרה· ואף על גב דהגוי אדעתא דנפשיה עביד ומהאי טעמא פסול גוי לכתוב גט שצריך לשמו פרק שליחי דגיטין פי' מו' רבינו הקדוש דמילה

דמילה סתמא לשמה קיימא עד שיעקרנה כמו ש
שעושה כותי · ולכך כשרה בגוי דמוהל סתמא
אבל גט אשה סתמא לאו לגרש קיימא לכך צריך
לפרש או לחשב לשמו וכי האי גוונ' משני ריש זבחים
מאי שנא זבחים דסתמא כשרים וגט סתמא פסול
הלא תרוייהו שלא לשמן פסולין ומשני זבחים סתמן
לשמן קיימי אבל אשה סתמא לגרושין אינה עומדת
וגבי תפילין ומזוזות וס"ת לכאורה היה נראה בהן
כיון שעושה העבוד כבר לשמה שאין צריך לעשות
הכתיבה לשמה ואפילו המחשבה לא צרי' דסתמייהו
לשמן קיימי כל זמן שאינו עוקרן לשמן כמו זבחים ז
מיהו לא דמי דזבח כיון שהוקדש לעולה או לשלמים
על כרחין בסתמא כמי לשמו קאי שאסור לשנותו ל
לזבח אחר אבל העור והקלף שעבדן לשם לכתוב
בהן דבר קדושה אינו אסור לכתו' בו שטרי הדיוטות
או לעשות ממנו טלאי כדפרישית לעיל אבל מדקאמ'
פרק הניזקין אזכרות שלו לא כתבתים לשמן אם
כן משמע שצריך לפרש לשמו ולא סגי בסתמ' מדלא
קאמר כתבתים שלא לשמן וי"ל שלא חשש לו לדקדק
בלשון ויש להביא ראיה דסתמא כמי כשר דאמרינן
פרק השולח תפילין שכתבן מין גוי ועבד ואשה פ
פסולי' דכתיב וקשרתם וכתבתם מי שישנו בקשירה
ישנו בכתיב' והשתא תפוק לי דצריך לפרש או לחשוב
לשמו וגוי אדעתא דנפשיה קא עביד כמו שפסול ל
לכתוב גט אבל אי סתמ' שרי לכתוב אתי שפיר דגוי
כשר כמו מילה כדפרישי' לעיל לכך צרי' קרא לפסול
מיהו יש לדחות דקרא אצטרי' לעבד ואשה דהא מין
קתני בהדייהו והתם קאמר דסתם כתיבת מין לע"ז
ולמין לא איצטריך קרא ועל כרחין סתמא אי' מועיל
מדתני' התם פר' השולח שהתיר רשב"ג ליקח ספרים
שכתבן גוי ופריך עבוד לשמה בעי כתיבה לשמה
לא בעי ואי סתמא כשרין לכתוב אם כן מאי פריך
ודאי כשרין בגוי כמו מילה לכך טוב ונכון לפרש ב
בכתבי הקדש בתחלת כתיבתן ולומר שיכתוב הכל
לשם תורת ישראל ולשם תפילין ומזוזות והאזכרות
יכתוב לשם קדושה :

קנג משפט קלפים ועל קלפים שאינן
מעובדים בעפצי' אם כן

מיקרו דיפתרא כדאמ' פרק המוציא יין ופ"ב דמגילה
ופ"ב דגיטין דדיפתר' דהיינו דמליח וקמיח ולא אפיץ
וקשיא לרבינו יעקב אם כן היאך כותבין על קלפים
שלנו שאינן מעופצין לא ספר תורה ולא מגילה דהא

תנן פרק בתרא דמגילה כתבה על הדיפתר' פסולה
ותנן נמי פרק היה מביא אין כותבי' פרשת סוטה לא
על הלוח ולא הנייר ולא על הדיפתרא שנ' בספר כל
שכן ס"ת שנקרא ספר בהרב' מקומות ובמס' סופרים
נמי אמרינן גבי ספר תורה אין כותבין לא על נייר
לא על דיפתרא ובפרק המוציא נמי תניא כתבה על
הנייר ועל המטלית פסולה ומוקי לה בס"ת וה"ה נמי
על הדפתרא דטעמא חד איכא בהו דבעינן ספר א
משום דילפינ' כתיבה כתיבה מוכתב האלות בספר
או מאכי כותב על הספר ובדיו ודייקינן מינה התם
דשאר ספרים לא בעינ' דיו מייתי דמייתי מינה ראיה
דספרים הכתובים בשם ובשיקרא מצילין מפני ה
הדליקה לפי שכתובין כהוגן שלא בדיו והוא הדין
דכידוק מינה דספרי' לא מקרו ספר כי אם מגילה אם
כן כשרי' על דיפתרא אע"ג דאינו ספר ומגלה דבעיא
ספר ודיו לא ליהוי טעמא משום ספר ולא משום כ
כתיבה דאם כן שאר ספרים נמי אלא משום דכתיב
ככתבם וכלשונם ורגילין היו לכתוב על הספר ובדיו
דמהאי טעמא פסל מגילה שאינה כתובה אשורית
פרק קמא דמגילה משום דכתיב ככתבם וכלשונם
ואם כן הך ברייתא דמכשרא כל ספרי' חוץ ממגלה
על דפתרא פליגא על כל הברייתות שהבאתי לעיל
דפסלי דיפתר' וגם על הא דתניא פרק הבונ' עשאה
כשירה או עשה השירה כמותה או שכתב שלא בדיו
או כתב אזכרות שלו בזהב יגנזו והך ברייתא לא מ
מיירא במגילה דאזכרות במגילה ליכ' ועוד דבהדיא
מוקי לה פרק הקומץ רבא בספר תורה אלמא צריך
דיו בספר תורה ובברייתא דכל כתבי לא מצרכא
דיו אלא במגילה והשתא מנא לן להקל לכתוב על
הדפתר' על סמך ברייתא דכל כתבי וקא שבקינ' כל
הני ברייתות ומשניות דפסלי ועוד דאין הלכה
כברייתא דכל כתבי דאמר ספרים נכתבים בכל ל
לשון חוץ ממגילה גרידא ובפרק קמא דמגילה
פסקינן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר ס
ספרים לא הותרו ליכתב אלא יונית או אשורית ר
דכתיב יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם ·
יופיופיתו של יפת דהיינו לשון יון ישכון באהלי שם :
ועוד דעל כרחינו צריך לתרץ ההיא דכל כתבי
דאכשרה כל ספרים חוץ ממגילה שלא בספר כגון
נייר ודיפתרא וגם שלא בדיו דלא תקשי על ההיא
דפרק הבונה דפסל ספר תורה שלא בדיו ובפרק
המוציא תפלי' ובמסכת סופרי' פסיל דפתרא לספר

לספר תורה · דאין לומר דפליגא · דאם כן היכי מייתי ראיה מינה דמצילין · ופירש התם הרב רבי יוסף בר רבי משה דמיירא בשאר ספרי׳ חוץ מספר תורה · והא דלא כייל ספר תורה עם מגילה משום דמגילה צריכה ליכתב אשורית וספר תור׳ נכת׳ בכל לשון · זה אינו נראה · דהא רב אשי גופיה דמייתי ברייתא פרק כל כתבי וסובר פ׳ קמא דמגילה דשאר ספרי׳ כמי פסולי׳ על דפתרא ושלא בדיו דמוקי מתני׳ דמסכ׳ ידי׳ דקתני מקרא שכתבו תרגום אינו מטמא את הידי׳ עד שיכתבנו אשורית על הספ׳ ובדיו דמוקי לה רב אשי בשאר ספרים דר׳ יהוד׳ דאמר לא הותרו ליכתב יוונית אלא ספר תורה משום מעשה דתלמי המלך · אבל שאר ספרים בעינן על הספר ובדיו לאפוקי כתב ארפתרא וגם צריך דיו · ולא אשכחן תנא דפליג על רבי יהודה מספר ודיו כי אם מספר תור׳ דשרו רבנן בכל לשון · לכך נראה למורי רבינו יצחק בר ר׳ שמו׳ דההיא דכל כתבי לא מיירא אלא לענין להצילן מן הדליק׳ כי כמי אינם כתובי׳ כתקנן על הספר ובדיו · ומשום אזכרו׳ שבהן · אבל מגילה דלית אזכרות אין מצילין בשבת מפני הדליקה אם אינה כתקנה דעל זה מייתי לה התם להצילה מפני הדליקה · אבל לעולם אין קורין להם עד שיכתבו על הספר ובדיו · ואינן מטמאין הידים ויגנזו · ותדע לך דהא רב אשי מייתי לה פרק כל כתבי דאיכא חלוק בין מגילה ושאר ספרים מכתב אשורית וספר ודיו · אם כן ידע להאי ברייתא · ואם כן פרק קמא דמגילה כי פריך ממתני׳ דהתם דספרי׳ נכתבי׳ בכל לשון על אידך דאינו מטמא הידים עד שיכתבנו אשורית על הספר ובדיו · ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ורבי יהודה היא אמאי לא אוקמה במגילה דווקא כדמשני רב פפא התם וכדמוכחא ברייתא דכל כתבי דמייתי רב אשי גופיה · אלא ודאי ההיא ברייתא׳ דכל כתבי לא מיירא אלא להציל מפני הדליקה בשבת · כתזור לענין ראשון · שאנו כותבין ספר תור׳ ומגילה על קלפי׳ שלנו ואינן מעופצין · וברייתות ומשניות פסלי דפתרא דהיינו לא עפיץ כדפרישית לעיל · ורב האיי גאון ורבי חננאל פסק משמו דבעינן לספר תור׳ קלפים עבודי׳ בעפצי׳ כדמפורש בערוך בערך דוכסוסטוס · ואומר רבינו יעקב שתקון שלנו שנותנין סיד ומוריים לשרו׳ הקלפי׳ טוב הוא כעבוד העפצים שלהם · וראיה לדבר שבימי התנאים כמי כותבין ספר תורה בקלפים שאינן עפוצי׳ דאמרינן בהקומץ רבא קרע׳ הכא בשתים יתפור בשלש אל יתפור · לא שאנו אלא בחדתא אבל בעתיקתא לית לן בה · וקאמר לא חדתתא ועתיקתא ממש אלא הא באפיצן הא בלא עפיצן · וההיא מיירא בעבוד טוב כמו שלנו דלא מיקרי תו דפתרא :

פרק קעד המוציא יין · תנא דבי מנשה כתב׳ על הגויל על הקלף על הדוכסוסטוס כשר׳ · ומוקי לה בספר תור׳ ותניא פרק הקומץ רבה הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף · מזוז׳ על הדוכסוסטוס · קלף במקו׳ בשר דוכסוסטוס במקום שיער · ותניא התם שינה בזה ובזה פסול ומוקי לה הת׳ בתפילי׳ דשנוי פוסל בהן · אבל מזוזה כשרה לכתוב על שתיהן · וכן מפרש במסקנא פרק המוציא · שמע מינה מהכי דספר תורה כשר לכתוב על הגויל או על הקלף או על ה הדוכסוסטוס ושלשתן יהיו מעופצין שלא יהא קרוי דפתרא או יהיה בעבוד טוב כמו שלנו · ומזוזה כשר׳ על הדוכסוסטו׳ בתחלה או על הקלף בדיעבד אבל תפילין אינן כשרים כי אם על קלף לבדו · וגויל נקרא אותו שלא ניטל רק השיער אבל לא נתקן לצד בשר כמו גבי אבני׳ דאמרי׳ גויל אבני דלא משפיין · וכותבין עליו לצד שיע׳ שטוב יותר לכתו׳ דלצד בשר אינו מתוקן כלל · ואז כשקולפי׳ אותו לב׳ אותו שלצד שיער נקרא קלף וכותבין בו בצד שנקלף שזהו לצד הבשר שהוא לבן וטוב יותר לכתוב והקליפה שלצד בשר נקרא דוכסוסטוס · דוך הוא מקום כמו דוך פלן · סוסטוס הו׳ לשון בשר בלשון יוני · וכותבין בו לצד השיער שזהו למקו׳ שנקלף וטוב יותר · זה הכלל לשניה׳ כותבין במקו׳ שהם מחוברי׳ זה לזה · והיינו דקתני לעיל קלף כותבין במקום בשר ודוכסוסטוס כותבין במקו׳ שיער שזהו שניהם למקו׳ חבורן · כך פירש רב האיי גאון פי׳ של קלף ודוכסוסטוס ומקום כתיבתן · ואמנם רבינו יעקב פירש דקלפים שלנו יש להם דין קלף לפי שמתקנין אותם אל צד בשר וקולפין שם ונשאר אותה של צד שיער · ואם כן צריך לכתו׳ בקלפין שלנו ספר תורה תפילין ומזוזות לצד לבן שזהו לצד בשר כדין קלף ושם הוא טוב יותר ונאה וגם אינו יכול להזדייף כמו לצד שחור · ויש אומרים דקלפים שלנו יש להם דין דוכסוסטוס׳ לפי שלאחר שהסירו השיע׳ עדיי׳ מתקני׳ אותו וגוררי׳ אותן קליפות בתער לצד השחור ונשאר אותו שלצד בשר הנקר׳ דוכסוסטוס ואם כן מן הדין יש לכתוב

לכתוב בהן לצד השחור דהיינו לצד השיער כדין דוכסוסטוס· וקשה לדבריהם· אם כן תפילין היאך כותבין על קלפים שלנו הנקראים דוכסוסטוס· הלא תפילין על קלף דוק׳ כדפרי׳ לעיל· ואם שינה פסול· ויש שקולפין העור לשנים בתחלה· ובקליפה שלצד שיער כותבי׳ התפילי׳ לצד בשר· לצד הלבן לאפוקי נפשייהו מפלוגת׳ ומספיקא· ובספר תור׳ ובמזוז׳ אין להקפיד שהרי כשרים הם על שניהם בין לצד שיער בין לצד בשר· דהא דקתני שינה בזה ובזה פסול מיירא דווקא בתפילין· ואף על גב שאינן בקיאין עתה לקולפו לשנים שיהו שני קליפות עבות וראויין לכתוב בהן זו כדין קלף וזו כדין דוכסוסטוס אלא אחת היא עבה וראויה לכתוב בה ואחת דקה ואינה ראויה לכתוב· מכל מקום אותה שהיא עבה וראויה לכתוב אם היא לצד שיער נקראת קלף וכותבין בה לצד האתוך שהוא לצד בשר· ואם אותה שהיא עבה לצד בשר נקראת דוכסוסטוס כיון שהוסרה קליפה דקה שעליה וכותבין בה לצד האתוך שהוא לצד שיער:

משפט

קצה הדיו דתניא הכותב׳ או אם כת׳ שלא בדיו יגנזו ומוקי לה פרק הקומץ רבה בספר תורה אומר רבינו תם כיון דספר תורה בעי דיו אם כן דיו של עפצים אסור לכתוב ממנו ספר תורה דהא אינו קרוי דיו מ מדתנן בגיטין · בפר׳ שני· בכל כותבין הגט בדיו ובגמ׳ תני רבי חייא כתבו במי טריא ואפצא כשר· משמע שרבי חייא בא להוסיף על משנתינו· אלמא מאי אפצא אינו דיו· ועוד קאמר התם עדים שאינן יודעי׳ לחתום כותבין להם במי מילין· ופריך· והא תני ר׳ חייא כתבו במי אפצא כשר ולא פריך ממתני׳ דכותבין בדיו· ועוד דפרק כל היד פלי קורטא דדיוטא· וזה שייך בדיו שלנו שהו׳ יבש וקשה· אבל דיו של עפצים לעולם לא· ולא שייך ביה למימר פלי קורטא ובפרק במה מדליקין אמרינן כל השרפים יפין לדיו ושרף כשף יפה מכולן· ואומר רבינו יעקב דשרף הוא לאלוחית כמו ירק מר יש לו שרף בפרק כל שעה· וכמו זו שירפה מצוי דפרק כל היד זהו ליאלוחית דמיה וזה שייך בדיו שלנו שעורין קליפו׳ של עץ כסף שקורין פרוכלייר או של עץ אחר במים על האש ושולקין אותן שם והלאלוחית מהקליפות יוצ׳ במי׳ והם אחרי כן נקרשין אותן המי׳ ומתייבשי׳ עד שנעשים דיו· ולא כאותן שמפרשים דשרף זה גומא שנוטף מן האילן ונותן אותו תוך הדיו· דאם כן היה לו לומר קומא כדתנן בכל כותבין בקומוס· מאי קומוס קומא· ועוד דאמרינן פרק קמא דשבת אין שורין דיו וסמנין· מאן תנא נתינת מים לדיו זהו שרייתו משמע שקודם נתינת מים הוא קרוי דיו· ואין זה בשל עפצים כי אם בדיו שלנו שהוא יבש ונותנין עמו מים לאחר כן לעשותו לח· והכי מפרש רבינו יעקב גבי הלוקח יין לתת לתוך אלכותית דהו׳ מקרי אלכותית קודם נתינת יין לתוכו רבינו תם קנקנתום· אומר רבינו יעקב אינו ארמנט· ואם כן אפילו למאן דאסר פ״ק דערובין לתתו תוך הדיו קנקנתים מוד׳ הוא דארמנט מותר לתתו בתוך הדיו תדע דבפ״ק דגיטי׳ תנן כתבו בדיו בקנקנתו׳ ובגמ׳ קאמר מאי קנקנתום חרתא דאושכפי· ובברייתא קתני כתבו בשחור בשיחור· ומסתמא ברייתא לאוסופי על כל הנך דמתני׳ אתיא· אב״ל שיחור אינו חרתא דאושכפי כמו שפירש רבינו שלמה אלא שיחור זהו ארמנטא· אבל קנקנתום זהו קרקע ירוקה· בלע׳ ויריאולה· והמנס קרקע זו לא נמצאת ביד אושכפי שבמלכות זו· ובפר׳ כל היד שחור כחרת· ומפרש בגמ׳ חרת׳ דאושכפי· והלא קרקע ויריאולה אינה שחורה אלא מאירה כזכוכית:

פסק

ועתה אפרש בקוצר בלא ראיות למען ירוץ קורא בו· הרי פירשתי שצריך לכתו׳ ספר תורה תפילין ומזוזה על עור בהמה טהורה או חיה טהורה דכתיב למען תהיה תורת יי׳ בפיך מן המותר לפיך· כדאיתא פרק שמנה שרצים וריש מסכת סופרי׳ בין על שחוטות בין על נבלו׳ כדאיתא התם· והוא הדין עור הבתים· וגם הרצועו׳ צריכין להיות מעור בהמה טהורה או חיה טהורה כדאיתא פרק במה מדליקין· וצריך עבוד לשמה כדאיתא פ׳ הנזקין· גוילין שלנו לא עבדתים לשמן ופסלינהו רבי אבהו· וגם רבא דאמר הזמנה לאו מלתא היא פרק נגמר הדין סבר כרבן שמעון בן גמליאל דאמ׳ עד שיעבדם לשמן לפי׳ רבי׳ תם ופירש רבינו חננאל· אבל תקון הקלף ולשרטטו אין צריך לשמן ויכול הגוי לעשות· והוא הדין עור הבתי׳ של תפילי׳ והרצועות צריך עבוד לשמן· דעל עור הבתי׳ איירי רבן שמעון בן גמליאל גבי כפן זהב· והרצועות שצריכות להיות שחורו׳ צריך הישרא׳ להשחירן לשם קדושה ואין להשחירן על ידי גוי כמו גבי ציצית טוויה לשמה וצביעה לשמה כשמואל דפרק התכל׳

דהלכה

דהלכה כוותיה · כיון דתלמודא קאמר סבר כרבן שמעון בן גמליאל דקא מצריך עבוד לשמה בעור הבתים של תפילין פרק התכלת · כשמעתנין אותן בעבוד צריך שיאמר בפירוש שמותכן לעבד לצורך לעשות בהם דבר קדושה · וכן כשכות׳ ספר תורה תפילין ומזוזו׳ צריך שיאמ׳ בתחלת הכתיב׳ שיכתוב הכל לשם תורת יש׳ והאזכרו׳ לשם קדוש׳ כי שמא לא שני במחשבה · וכן גט צריך שיפרש בתחילה בפני ער׳ שכותבו לשם האיש ולשם האש׳ לגרש׳ · והקלפי׳ שלנו שאינן עבודים בעפצים כשרין לכתוב עליהן ספר תורה תפילי׳ ומזוזות ומגילה · ואף על גב דתנן פרק שני דמגילה דפסולה על הדפתרא וכן פרשת סוטה משום דכתיב ספר · ודפתרא מפרש פרק המוציא ופרק שני דמגילה דהיינו לא עפיץ וכל שכן ספר תורה דמקרי ספר ברוב מקומות · או משום גזירה שוה דכתיבה כתיב׳ מואכי כותב על הספר ובדיו · דמהאי טעמא מצרכינן דיו בפרק שני דמגילה והוא הדין דעביד גזרה שוה מכתיבה כתיבה לגבי ספר תורה תפילין ומזוזה להצריך כתיבה על הספר ולא על דפתרא מואכי כות׳ על הספר ובדיו · מכל מקום קלפי׳ שלנו בעבוד טוב שריית מי׳ וסיד ומלח וחשוב כעיבור עפצי׳ ובימי התנאי׳ כמי מצינו שהיו כותבין ס״ת על קלפים שאינן עפוצים · כדאמרינן פרק הקומץ רבה גבי ספר תורה הא דאפיצן הא דלא אפיצן · והיה אותו עבוד טוב כמו על ידי עפצים בעבוד שלנו · ומשפט ספר תורה לכתוב על גויל עור שהוסר השיער ונתקן שם · אבל לצד הבשר לא נתקן כלל וכותבין לצד שיער או על הקלף שזהו הקליפ׳ של שיע׳ וכותבין בה לכתחלה לצד של שיער שנתקן שם וכותב שם לצד השחור · ואם שינה כשר ומזוז׳ שכותבין לכתחלה על צד של דוכסוסטוס לצד שיער · ואם שינה לצד בשר או על קלף לצד שיער או לצד בשר כשרה · אבל תפילין אינם כשרים כי אם הכתובין על הקלף לצד בשר לצד לבן · ואם שינה פסול בכל ענין · כדאיתא פ׳ הקומץ רבה · וקלפים שלנו יש להם דין קלף לפי שמתקני אותו לצד בשר · ונשארה הקליפה שלצד שיער · ואם כן צריך לכתוב בהם תפילין לצד הבשר לצד לבן · וכן ספר תורה ומזוזה צריך לכתו׳ לכתחלה למצוה לצד הלבן לצד בשר כדין קלף · דאי קלפים שלנו יש לנו בהן דין של דוכסוסטוס משום שלאחר שהוסר השיער עדיין ג בוררין אותה בתער לצד השחור ונשארה הקליפה שלצד בשר הנקראת דוכסוסטוס · ויש לכתוב בהן ספר תורה ומזוזו׳ לכתחלה למצוה לצד השיער לצד השחור · אם כן בקלפים שלנו היאך כותבין בהן תפילין הלא דינן על הקלף ואם שינה פסל · וספר תורה צריך לכותבו בדיו כדאיתא פרק הבונה שלא בדיו ינכתו · ופר׳ הקומץ רבה מוקי לה בספר תורה אם כן צריך לכותבו בדיו שאינו של עפצים שאותו אינו קרוי דיו כמו שהוכחתי לעיל כי אם בדיו שלנו ששמין קליפות עץ במים על האש ושולקין אותן שם והמים ההם הם קולטין לחלוחית של הקליפות · ואז המים משחירין וגם מתייבשין לאחר זמן · ומותר לתת ארמאכט לתוך הדיו להשחירו לכתו׳ ספר תור׳ תפילין ומזוזות דאין זה קנקנתום דפליגי ביה תנאי בערובין אם אסור לתתו בדיו אם לא · שלו״ק הפסק דרך קצרה והראיות כתובו׳ ומפורשו׳ לעי׳ באריכות

ק״ו **משפט** שרטוט ספרים · פרק הקומץ רבה ופרק שני דמגילה אמרינן

הלכה למשה מסיני · מזוזה צריכה שרטוט ותפילין אינן צריכין שרטוט · ונכתבות שלא מן הכתב · מאי טעמא הכי מגרס גריסן · ואם תאמר הא אמרינן ריש גיטין שתים כותבין בלא שרטוט · שלש אין כותבין · פירש רבינו יעקב היינו שטה עליונה · או לכל היותר בגליון מארב׳ צדדין שרטט ובאמצע יכתוב הרבה שורות בלא שרטוט · וכן יעשה תפילין · אבל במזוז׳ צריך שרטוט בין שטה לשטה והא דאמרינן שלהי פרק קמא דמגילה דברי שלום ואמת צריכ׳ שרטוט כאמתה של תורה לא כפי׳ רבינו שלמה שקורא אמתה של תורה אל ספר תור׳ דהא לא עדיפא ספר תורה מתפילין · אלא למזוזה קורא אותה אמתה של תור׳ לפי שיש בה קבלה עול מלכות שמים בפרשה ראשונה · ואמנם בס״ת שיש בו שורו׳ הרבה וקורין בו תמיד נכון לשרטט אף בין שטה לשטה לפי שנאה יותר לכותבו ביושר וקורא אני בו זה אלי ואנוהו · התנאה לפניו במצות · אבל תפילין שאי׳ בהן כי אם מעט שורו׳ וגם מכוסו׳ הפרשיו׳ בעור הבתים · לא שייך לומר התנאה לפניו שאינן מגולין ואין טוב לשרטטם · ואדרבא המשרטט אותם נקרא הדיוט כדאמ׳ בירושלמי פ״ק דשבת ופרק היה קורא ר׳ שמואל ב״ר יצחק הוה אכיל שמע קל צלותא וקם לצלויי · א״ל רב מיישא לא כן אלפן ר׳ אם התחילו אין מפסיקין · וכל הפטו׳ מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט · ואכ׳ ה״ה בתפילין דלא שייך לומר התנאה לפניו ב

בשרטוט שהיה נקרא הדיוט אם משרטטו · כך פירש רבי יעקב · אמנם מו' רבי' פירש דכאמתה של תור' היינו סת' כפי' רבי' שלמ' · דבירו' איכא כאמר כאן דברי שלום ואמת וכאמר להלן אמת קנה ואל תמכור · מה להלן צריכ' שרטוט · אף מגילה כן ומה להלן נתנה לידרש אף מגילה כן · משמע דבתורה משתעי · מדאייתי קרא דאמר דאמת קנה מדקאמ' מה להלן ניתנה' לידרש · אלמא סת"ת צריכה שרטוט אף בין שיטה לשיטה · דאלו לשיטה עליונה לא אצטריך למגמר מעלמא · ובמס' סופרי' נמי אמרינן גבי ס"ת משרגלין בקנה · כתב יריעה שאינה מ מסורגלת פסולה · ודוחק לומר דמיירי בשיטה עליונה דווקא · וגם תפילין לא מקרי הדיוט אם משרטטן כיון שעושה השרטוטין כדי לכתוב ביושר שלא בעוקם ויש בין שיטה לשיטה כמלא שיטה ולא משום חומרא על דבר שלא יכול לבא לידי איסור · והא דאמרי' פ' הקומץ רב' ס"ת שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה · ופריך הא מורידין עושין הא מזוזה בעי שרטוט · ומשני תנאי היא ממזוזה · אית דאמרי דלא בעי שרטוט ואמאי לא משני בשרטוט התפילין · ולפי רבי' יעקב ניחא · וי"ל כיון דמשכח תנאי ממזוזה מייתי להו · והא דאמרי' התם פרק הקומץ רבה כתבה אגרת למזוזה פסולה · אתיא כתיבה כתיבה מספר · ופי' רש"י כתבה אגרת בלא שרטוט אתיא גזירה שוה מוכתב לה ספר כריתות או מכתוב זאת זכרון בספר · נראה שסובר הגאון דכל מקום שנ' ספר בעי שרטוט ולכך בעי ס"ת וגט שירטוט · וקשה · דלעיל אמרי' התם דשרטוט מזוזה הלכה למשה מסיני · ועוד למה לן למילף במגילה שרטוט מדברי שלום ואמת · ותפוק לי דכתי' ספר · לכך נר' לשון שני · כתב' אגרת בלא דקדוק חסרות ויתירות · ומה שכתבתי לעיל דאיכא ריש גיטי' שתים כותבין שלש אין כותבי' בלא שרטוט · אע"פ כן נר' דמותר לכתוב באגרת ששולח אדם לחברו שלום פסוק בלא שרטוט כיון שלא כתבו לשום דרשא כמו ויתנו את הילד בזונה דריש מסכת גיטין · מיהו בירושלמי איכא במגילה דשלח רבי פלוני אחריתך מאד ישגא ולא רצה לכתוב בלא שרטוט בכתבו ואחריתך מאד ישגא : שנינו במסכת סופרים ובירושלמי פרק קמא דמגילה משרגלין בקנה · שמעתי משמו של רבי' יצחק ב"ר שמואל לאו דווקא בקנה הוא הדין בסכין ש"א לאפוקי עופרת ומטבע שהשרטוט צובע ממתכו"

קצז **אמרינן** פרק הקומץ רבה עושה אדם לס"ת יריע' בת שלש דפין ולא יותר משמנה דפין · ושיעור רוחב הדף שלשה למשפחותיכם בשיטה אחת ובסוף הספר אפי' פסוק אחד בדף אחד · פירוש רבי' יעקב שלשה למשפחותיכם היינו מכתיבה דקה · אבל מכתיבה גסה הכל לפי הכנוי · שלא יהו עיניו שוטטות · שהרי פירוש הגאון שלשה למשפחותיכם שיעור טפח ואי שכתיבה גסה הוי יותר מטפח · וארכו של ס"ת יש כמו ארכו של לוחות ששה טפחים וכל זה למצוה ולא לעכב · כל זה פירש בתקון שלו · ושיעור הגליון מלמטה טפח ומלמעלה שלשה אצבעו' בין דף לדף רחב שתי אצבעות · ובין שטה לשטה כמלא שיטה ובין תיבה לתיבה כמלא אות קטנה · ובין אות לאות כמלא חוט השערה · ואם נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות בסוף השיטה לא יהא כותב חוץ לדף שלש אותיות כי אם השתים חוץ לדף והשלש בתוך הדף · ואם נזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות אל יכתבנה חוץ לדף כי אם בתחלת השיטה · פירוש רבי' יעקב נזדמן שם בסוף השיטה לא יכתוב חוץ לגליון אפילו אות אחת · ומניין שטין של עמוד או ששים או ארבעים ושמנה · אבל דף אחרון של וזאת הברכה אפי' פסוק אחד בדף אחד · לעיני כל ישראל בסוף הדף בשיטה אחרונה · רב אשי אמר באמצע השיטה דווקא · ורבנן אמרי אף באמצע השיטה אתמר · כל זה בהקומץ רבה ·

קצח **ועוד** שנינו התם עד כאן עד וימת משה הקב"ה אומר ומשה אומ' וכותב ויש ספרים שאין כתוב רק ומשה כותב · אבל לפי הספרים דגרס · ומשה אומר · צריך ליזהר שלא יהא אחר מקרא אותו והוא כותב על פיו עד שיחזור הוא ויקרא אחריו בפיו כדקאמר ומשה אומ' וכותב · וכן לתפילי' ומזוז' · וכל המחמיר תבא עליו ברכה :

קצט **משפט** השם אם דלגו באיזה מקו' יכתבנו · תניא פ' הקומץ רבה הטוע' בשם גורר את שכתב ותולה שנגרר וכותב השם של הגרר דברי רבי יהודה פירוש יגרור החול שכתב במקום שהיה לו לכתוב בו השם ויתלנו · ויכתבינו בין השיטין ואת שם שדילג יכתוב על מקום הגרר · רבי יוסי אומר אף

תולין

תולין השם רבי יצחק אומר אף מוחק וכותב · רבי
יהוד׳ אומ׳ למחר שיהיה יבש יגרור החול׳ ויכתו׳ השם
על הגרר · אבל כשהוא לח אל ימחוק החול
לפי שהמחק יהא ניכר יותר מדאי · ואין כבוד
לכתוב השם עליו · ורבי יצחק אומר אף מוחק החול
בעודו לח ויתלה החול וכו׳ וכותב השם על המחק
ר״ש שזורי אומ׳ כל השם כולו תולין ואי׳ תולין מקצתו ·
רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר אין א
כותבין השם לא על המחק ולא על הגרר ואין תולין
אותו אלא מסלק כל היריעה וגונזה · אתמר רב
חננאל אמר רב הלכה תולין השם · רבה בר בר
חנה אמר רב יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב
עולא אר״ חנינא הלכה כר״ש שזורי · ולא עוד אלא כ״מ
ששנה ר״ש שזורי הלכ׳ כמותו · צרי׳ לפרש דר״ש שזורי
בא לחלוק על ר״י דאמר תולין ולא לפרש דבריו בא ·
דגרסי׳ טעה אות אחת בשם תלכה · ר״ש שזורי אומר
כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין · אי גרסי כדר׳
יוסי אף תולין וכרבי יצחק אף מוחק משמע דגורר
עדיף מכלהו · ותולין גרע מיניה · ומוחק בעודו
לח גרע מכלהו · כיון דגרסינן אף על רבי יוסי
ועל רבי יצחק · ואם תאמר לרבי יצחק למה יטרח
למחוק כיון שיוכל לתלותו וגם כי הוא כן עדיף טפי
לרבי יצחק · ויש לומר דהכי קאמר אף מוחק חושב
כמו תולין ואיזה שירצה יעשה · לכאורה נראה
דהלכה דתולין כדפסיק לעיל רב חננאל אמר רב
וכדאמר עולא הלכה כרבי שמעון שזורי · אף על
גב דאין הלכ׳ כפיסקא דעולא במאי דאמ׳ כל מקום
ששנה רבי שמעון שזורי במשנתינו הלכה כמותו ד
דהא שלהי בהמה המקשה רב אשי דהוא בתרא
סובר כרבי יוחנן דאמר הלכה כרבי שמעון שזורי
בהני · במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי · ומוכח
התם ולא במילי אחריני · מכל מקום משמע הלכה
דתולין כדפסיק רב · וגם רבינו יעקב פירש דאין
כותבין השם לא על המחק ולא על הגרר אבל תולין
אותו מסמע דלא גרסינן אף על רבי יוסי דאמר
תולין אלא תולין דווקא · ואם תאמר לרבי יהודה
למה יטרח לגרור הלא קל יותר לתלו׳ וגם הוא עדיף
טפי · ויש לומר דהכי קאמר אם ירצה יגרור ויכתוב
השם על הגרר רבי יוסי אומר תולין דווקא אמנם
על כורחין תולין גרע אף ממוחק וכל שכן מגורר ׃
דאמרינן בירושלמי פרק קמא דמגילה · רבי זעירא
רב חננאל בשם רב אמר הלכה מוחק החול וכותב
השם ותולה החול · רבי זעירא אמר רב חננאל בשם
רב אמר כגון אני יי׳ אלהיכם מותר · ומבעיא ליה
למה מפני שהן שלש תיבות או מפני שיש בהם חול ·
מה נפיק מביניהון יי׳ אלהים א׳ · מאן דאמ׳ מפני שהן
שלשה תיבות הא כמי ג׳ תיבות מאן דאמ׳ מפני שיש
בהן חול אסו׳ לתלותן שאי׳ כאן חול · הרי לך דמוחק
מותר תולה אסור · וזהו דלא כפי רבינו יעקב ·
ואם כן גרסינן אף גבי תולין · ובתר הכי גרסינן
מוחק בלא אף אלא דווקא ולא תולין · ואי גרסינן
אף גבי מוחק יש לומר דקאי אדרבי יהודה גורר כ
כשיהיה יבש · וזה מוסיף אף מוחק בעודו לח · ואם
תקשי דרב חננאל אמר רב בירושלמי הלכה מוחק
ובשמעתין קאמר הלכה תולין · יש לומר דהכי
קאמ׳ בירוש׳ הלכה מוחק כמי הוי מצוה מן המובחר
כמו גורר כשהוא יבש · והכא קאמר דבדיעבד הוי
שפיר בתולין ואין צריך לגנוז היריעה · מכל מקום
קשה דאמרי׳ במסכת סופרים טעה בשם יתלנו בין
השיטין דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר מוחק את
שלפניו וכותב השם על המחק ורבי יהודה אומר
לעיל גורר · ואם כאמר כפירוש רבינו תם דתולין
עדיף מכלהו אתי שפיר דרבי יהודה אומר איזה
שירצה יעשה או תולין או גורר · ורבי יוסי אומר
תולין דווקא · אבל יקשה מהירושלמי דלעיל · ויש
ליישב שהיא דמס׳ סופרים רבי יהודה אומ׳ אף יתלנו
אם ירצה · אבל מצוה מן המובחר הוא גורר דעדיף
רבי מאיר אומר מוחק דווקא · ולא קאמר תולין ולא
גרסינן אף במוחק כיון דהוא לא הזכיר התם גורר
אבל בשמעתי׳ גרים שפיר אף במוחק וקאמ׳ דמוחק
כמי הוה ליה מצוה מן המובחר כמו גורר מרבי
מאי דאמ׳ התם מוחק ובשמעתין קאמר אין כותבין
על המחק היינו לרבי שמעון בן אלעזר משמיה דרבי
מאיר · מההיא דירושלמי איפא להוכיח שהדינין של
גורר תולין מוחק הוו כמו כן בנביאים ובכתובים
כמו בספר תורה דהא אל אלהים יי׳ כתוב בתילים
ושמא זהו דווקא כשהן בגליון שקרושים יותר ולא
כאותן שלנו · ואפילו שמא בתומשים שלנו אין
קפידא · ואמנם נראה פיון דלכבוד השם הוא בכל
מקום צריך ליזהר והמתמיר תבא עליו ברכה ׃

פסק הלכך אם טעה ודילג השם טוב
יותר לגרור החול לאחר שיהיה
יבש · ויכתוב הש׳ על אותו הגרר ואת החול שמחק
יכתוב בין השיטין ואת השם לא יכתוב בין השיטין

השיטין דאסור לתלותו עד שיהיו שלש תיבות ולכל הפחות אחת מהן חול כגון אני יי׳ אלהיכם כדאיתא בירושלמי פרק קמא דמגלה · מיהו בדיעבד אם תלה את השם לחודיה שפי׳ דמי · אבל אינו שמא כך מצוה מן המובחר כדפרישית לעיל דלא תקשי מדר׳ יהודה דפ׳ הקומץ לרב חננא אמ״ רב בירושלמי דמגלה · וכל הדינין הן בין בחומש בין בנביאי׳ בין בכתובים דהא יי׳ אלהים יי׳ דמספקא ליה בירושלמי אם מותר לתלותן הוו בתילי׳ · אבל בתפילי׳ ומזוזות אסור לתלות אפילו החול כדאמרי׳ בירוש׳ פרק קמא דמגלה תולין בספרים ואין תולין בתפילין ומזוזות ולא קא מפליג בין שם לחול :

ד **משפט** פרש׳ באיזה ענין קרוייה פרשה פתוחה או סתומה או סדורה ·

פירש רבינו יעקב זכרונו לברכה. איזהו פרש׳ פתוחה כל שכתו׳ מראש השיט׳ עד אמצעית׳ או עד שלישיתה והניח ריוח עד סוף השיטה בכדי שיש שם ג׳ תיבות מן ג״ג אותיו׳ דהיינו למשפחותיכ׳ זו היא פר׳ פתוחה ואם נזדמנה לו סלוק הפסוק בסוף השיטה פחות מ מכשעור יניח שיטה שנייה לה ויתחיל לכתוב שיטה שלישי׳ גם זו פתוח׳ · אבל סתומ׳ כל שכות׳ שיטה מכאן ומכאן והוא מניח באמצע חלק כדי לכתו׳ בו שם בן שתים אותיות או יותר וזו היא סתומ׳ · סדורה כל שכותב והולך השטה עד חצייה או עד שלישיתה ומניח השיטה ומתחיל לכתוב השיטה שלמטה לה כנגד ההנחה של אות׳ שיטה עליונ׳ זו היא סדור׳ · זה מצאתי בסדור קדמוני · ובמסכת סופרים שנינו איזהו פתוחה כל שלא התחיל בראש שיטה · ואיזהו סתומ׳ כל שהניח באמצע שיטה · וכמה הניח בראש השיטה ותהיה נקראת פתוח׳ כדי לכתו׳ שם של שלש׳ אותיו׳ וכמה יניח בסוף שיטה ותהיה נקראת סתומה כדי לכתו׳ שם של בן שלש אותיות · גמר כל הפרשה אל סוף הדף צריך לשייר שיטה אחת מלמעלה · ואם שייר מלמטה כדי לכתוב שם בן שלש אותיו׳ מתחיל מלמעלה · בא ולמד מדברי שניהם והברייתו׳ עיקר במה שהיא חולקת דקסבר תנא דברייתא בראש שיטה מקרי פתוח׳ ולא בסו׳ שיט׳ · מי׳ אם מניח חלק בסוף שיט׳ ובראש׳ לא גרע בהכי · וסדר הקדמונים סבר כי בסוף שיטה מקרי פתוח׳ ולא בראש השיטה ואם הניח בתחלת שיטה ובסוף שיטה לא גרע ויצא ידי שניהם · עד כאן לשון רבינו תם · מה שפי׳ רבינו שלמ׳ דכשהניח לו חלק בסוף שיטה ובתחילת שיטה יצא לעשות פתוחה לא מקריא בהכי סדורה דהיינו דווק׳ כשהתחיל למטה כנגד מקום ההנח׳ של שיטה שלמעלה ממנה זו דווקא נקראת סדורה שנראית הכל כתוב בשיטה אחת · אבל אם אינו מתחיל לכתוב נגד ההנחה שלמעלה אלא מתחיל או קודם או אחרי כן אז נקראת שפיר פתוח׳ וקשה דאמרינן בירושלמי פרק קמא דמגילה שמואל בר שילת בשם רב אמר הלכה כדברי האומר מזוזה הפרש׳ פתוחה שאי׳ זה מקומ׳ פתוחה מראשה פתוחה מסופ׳ פתוחה מכאן ומכאן הוי סתומה · שמ׳ פליג׳ על סדור קדמוני שאומר חלק בראש שיטה אינו קרוי פתוחה כי אם בסופה · ופליגא על מסכת סופרים שאמר בתחילת שיטה קרוי פתוח׳ ולא בסופ׳ ושו׳ בירוש׳ קאמ׳ שפתוח׳ קרוי חלק בתחלת שיטה או בסופה · וגם פליגא ארבי׳ יעקב שאומר כשהניח חלק בתחילת השיטה וגם בסופ׳ יצא ידי פתוח׳ · ובירוש׳ קאמ׳ פתוח׳ מכאן ומכאן סתומ׳ · אמנ׳ בלאו הכי קשה דרב אדרב · דשו׳ פרק הקומץ אמר רבי חלבו חזינא לרב הונא דקא עביד פרשיות מזוזות סתומות · ופריך רבי שמעון בן אלעזר אומר שרבי מאיר היה כותבה למזוזה על הדוכסוסטוס ועושה ריוח מלמעלה ועוש׳ פרשיותיה פתוחות · ואמר רב הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומשני כי אמר רב הלכה כר״ש בן אלעזר אריוח דווקא תדע דהא אזיל בתר מנהגא · והאידנא נהוג עלמא בסתומות · שמע מינה אריוח דווקא קאמר הלכה אבל פרשת מזוזה הויא סתומה · ואילו בירושלמי קאמר רב הלכה כאות׳ פרשה מזוזה הויא פתוחה · ויש לפרש הכי דירושלמי · אמר רב הלכה כדברי האומר מזוזה פרשה שלה פתוחה · ואחרי כן מפרש לא פתוחה גמורה אמר רב דהא פתוחה מראשה הויא פתוח׳ גמורה וכן פתוחה בסופה הויא פתוחה גמורה אלא פתוח׳ פירוש דקאמר רב במזוזה · היינו כשמכאן ומכאן סתומה וכתובה · אבל באמצע יש חלק · והיינו כמי סתומות דקאמר רב פרק הקומץ · וגם אתי שפיר דלעולם כשיש חלק בתחלת שיט׳ וגם בסופה נקראת פתוחה גמורה כדברי רבינו יעקב מנוחתו כבוד · והא דאמר ר׳ שמעון בן אלעזר פרק הקומץ רבי מאיר היה כותב׳ על הדוכסוסטוס · ואלו פרק המוציא יין קאמר רבי שמעון בן אלעזר רבי מאיר היה כותב׳ על הקלף צריך לפרש אף על קלף קאמר כדיהיב טעמא מפני שמשתמרת · אבל דינה הוי על דוכסוסטוס כדאמרי׳ התם הלכ׳ למשה מסיני

תפילין

תפילין על הקלף מזוזה על הדוכסוסטוס ׳ אבל
ליכא למימר תרי ר׳ שמעון בן אלעזר הוו דהא שלהי
מרובה גבי מכרה חוץ מגזותי׳ פריך מדרבי שמעון
בן אלעזר אדרבי שמעון בן אלעזר ׳ ומשני תנאי
היא ׳ ולא משני תרי הוו השתא אסיקנן דקא כהגי
עלמא במזוזה פרשיותיה סתומו׳ וגם רב אזל בתר
מנהגא ׳ וגם רב הונא עבד להו סתומות ׳ וכן אמר
רב נחמן בר יצחק פ׳ הקומץ מנות לעשותן סתומו׳
וקשה למנהג שלנו שאנו מניחין חלק בתחלת שטה
לפני והיה אם שמוע והיינו פתוח׳ ושמא אין בה חלק
שיעור לכתוב שם בן שלש אותיות ׳ אי נמי יש חלק
הרבה לפני והיה אם שמוע ׳ וכמו כן יש חלק בסוף
ובשעריך של פרשת שמע ׳ אם כן הויא ליה פתוחה
מכאן ומכאן דקאמר בירושלמי דהויא סתומ׳ ׳ מיהו
פירשתי לעיל בה פי׳ אחר כי היכי דלא תקשי דרב
אדרב : אמר רבא

רא שעטנז גץ אלו שבע אותיות הם
צריכות שלשה זיונין
בכל הס״ת ׳ צריך לש״ן לראש שליש שלשה תגין וכן
לעי״ן ולט״ית ולצדי״ לראש שני שני תגין ׳ אבל בראש
ראשון של אות אין צרי״כלום ׳ והא דאמרי׳ בשמושא
רבא דתפילין שעטנ״ז ג״ץ צריכין זיונין ׳ וחשיב שי״ן
עי״ן של שמע משמע דשאר שי״ן עי״ן אינו צריך כלום
התם מיירי בתגין גדולים שהם כעין מקלות ׳ וגם
מיירי בכל שלשה ראשי השי״ן צריך תגין וכך בשני
ראשי עי״ן וטי״ת וצד״י כדמפרש התם ׳ ותיונין יש
עושין אותן כזה :

שעטנז גץ שלשה תגין גדולי׳ בכל אות ׳ ויש
שאין עושין רק תג אחד גדול ב
באמצע גדול ראש האות ומימין ומשמאל יש תגין
קטני׳ מן האות עצמה ׳ גרסינן פרק הקומץ שעטנ״ז
ג״ץ כל אחת משבע אותיות הללו צריכו׳ שלשה זיונין
בראש שמאל ׳ ומיינן כך רבי׳ גרשו׳ בסד׳ קדשי׳ שכת׳
וכן ר״שי בפי׳ בכת׳ ידו :

שעטנז גץ כאדם שאוחז זין ומניפו
לימין ולשמאל ולפניו ׳ ויש
מזיינין אותו ׳ ג״ץ והגיה הר״ר קרשביהו הנקדן
בסמ״ג כת׳ ידו וז״ל ׳ ואני הנקדן אומ׳ שראיתי אחרים
שאין עושין כי אם זיון אחד כזה ג״ץ כי אומרים
שימין ושמאל עולין שני זיונים ׳ על כן אני אומר
שהכל אח׳ והכל תלוי בכתיבת הסופר ׳ יש סופרים
שאוחזים הקולמוס באלכסון ונעשי׳ הזיונין כרבינו
שלמה מן הכתיבה עצמה שאינו צריך כי אם מעט
תקון ׳ ואותם שאינן עושין כי אם זיון אחד הו׳ לסדר
הסופרים קדמונים שהיו עושין כל ראשי האותיות
כעין ט׳ וא״ז כי אם זיון אחד כזה :

שעטנז גץ ועכשיו שפארו הסופרי׳ כתיבותיהם
לעשות ראשי האותיות שוין למעלה
טוב לעשות השלש זיונין אחר כל הכתיבה עכ״ל :

רב פרק השותפי׳ בסופו תניא כל הספרים
נגללין לתחילתן וס״ת לאמצעיתו
נגלל ועושה לו שני עמודי׳ אילך ואילך ׳ וקשה דלעיל
תניא וחכמים אומרים עושה לספר בתחלתו כדי
לגול עמוד וסופו כדי לגול היקף שמא נגללין בסופן
ובברייתא׳ שנייה קתני נגללין לתחילתן : וכן אמרינן
בתר הכי ספר עזרא לתחילתו נגלל ׳ אלמא ס״ת
שאין קורין בו ברגילות נגלל לתחלתו ׳ וכן אמרינן
פרק הקומץ רבה מזוזה כורכה מאחד כלפי שמע ׳
וכן אמרינן במסכת ידים גליון שיש בספר שלמעלה
ושלמטה שבתחלה ושבסוף מטמא את הידים ׳ רבי
יהודה אומר שבסוף אין מטמא עד שיעשה לו עמוד
אלמא מדעמו׳ הוי בסוף ׳ אם כן ההיקף הוי בתחלה
לכך נראה למורי רבינו לגרוס אפכא בתחלתו כדי
לגול היקף ובסופו כדי לגול עמוד ׳ אב״ במגילה שיש
לה דין ספרים יש לה להיות עמוד אחד בסוף ׳ וכדי
היקף בתחלה בלא עמוד ׳ ולספר תורה שרגילין
לקרו׳ בו נגלל לאמצעיתו זהו במקום שיש לו לקרות
השבוע בפרשה ועושה לו שני עמודים ׳ והא דתניא
בתוספתא הגליון שבתחלת ספר וכדי היקף מטמא
את הידים ׳ משמע שגליון בתחלה והיקף בסוף ׳ לא
היא אלא הכל מיירי בתחלה ׳ והגליון שבתחלה היינו
שתי אצבעות בתחלת יריעה כשעור שבין דף לדף
ויש מפרשי׳ כי ספרים נגללין לתחלתן ׃ היינו כי אין
חומש עמהם ׳ אבל כשיש חומש עמהם נגללי׳ לסופן
וכדי היקף חלק הוי בסוף אבל בתחלה לא ׳ דאם כן
יהו שאר ספרים גנוזים בתוך החומש ׳ ולא יהא
החומש תשמיש להם שמכסה אותם וליתא דאמרינן
התם תחלת הספר וסופו כדי לגול ׳ ומפרש תלמודא
לצדדין תחלתו של ספר כדי לגול עמוד וסופו כדי
לגול היקף ׳ והשתא כיון דליכא אלא ספר אחד או
אפכא מבעי ליה תחלתו כדי לגול היקף וסופו כדי
לגול עמוד :

רג משפט לתפור ס״ת תניא במסכת
סופרי׳ אין דובקין בדבק

ואין כותבין על גבי מטלי׳ ולא תופרין במקו׳ הכתב אמר רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר דובקין בדבק וכותבין על גבי מטלית אבל אין תופרין במקום הכתב מבפני׳ אלא מבחוץ ׃ ונראה דהך ברייתא מיירא בס״ת שנקרע הדף עצמו ולכך קאמ׳ אין תופרי׳ במקום הכתב מבפנים אלא מבחוץ ׃ ואי מיירי לתפור שתי יריעות יחד היה לו לומר אין תופרין בצד הכתב ולא במקום הכתב והתם נמי קתני ספר שנקרע טולה עליו מטלית מבחוץ ׃ ועוד שנינו במסכת סופרים וכן איתא בירוש׳ פ״ק דמגילה אמרינן הלכה למשה מסיני שיהו כתובין בעורות וכותבין בדיו ומסרגלין בקנ׳ וכורכין בשער וטולין במטלית ודובקין בדבק ותופרין בגידין ׃ וכשהוא תופר יתפור כתפירה הזאת ׃ מסמ׳ דמיירא בנקרע היריעה וקאמ׳ שמבחו׳ ישי׳ מטלית אם יחפוץ או קלף בדבק או אם ירצ׳ יתפור הקריעה בגידין אע״פ שרגילות הוא לתפור הקריעה אפי׳ במשי ׃ מ״מ האי מילתא ותופרין בגידין מיירי לתפור יריעות זו אצל זו ׃ וכורכין בשיער מיירי באגרות פרשיות של תפילין שנכרכו׳ בשערן כדאיתא בפ׳ במה מדליקין ובספר פסיקתא של רבינו יעקב והיה שם קצת דיני ס״ת וכתוב שם הקלפים צריכין עבוד לשם ס״ת ויכול לכתבו על עורות מעובדים של כבש או איל או צבי כו׳ ׃ והתפירה תהיה מבחוץ ולא מבפנים ומשני כדדין צריך לעשו׳ שיור התפיר׳ כהלכ׳ למשה מסיני הילכך צריך לתפור ס״ת מגידין והתפירה מבחוץ ׃ כשתופר היריעו׳ זו אצל זו וגם כשתופר קרע של היריע׳ עצמה צריך לתפור מבחוץ גם שמא בגידין ׃

סליקו הלכות ספר תורה

הלכות תפילין

הנה בהלכו׳ ספר תור׳ פירשתי יותר מחציו משפטים התלויין גם לתפילין לפיכך המעתיק הלכות תפילין מספר זה צריך להעתיק גם את הלכות ספר תורה ׃

רד **תפילין** עור הבתים והרצועות והקלף שכותבי׳ בתוכו הפרשיו׳ צריך להיות מבהמה טהורה או מן חיה טהורה כדכתיב למען תהיה תורת יי׳ בפיך מן המותר לפיך ׃ ואפילו על גבי נבלות מותר כדאיתא פרק שמנה שרצים והכל פירשתי למעלה בהלכות ספר תורה ׃ וגם שצריך עבוד לשמו כר״שבג וכרבא דפר׳ נגמר הדין וכר׳ אבהו דפר׳ הנזקין ׃ וכתיבה לשמה לשם קדושה צריך שיאמר בפי״ בתחלת כתיבה ובתחלת העבוד שעושה הכל לשם קדושה ׃ ולא סגי במחשבה ואינו צריך עבוד בעפצי׳ ופירשתי דין קלף ודוכסוסטוס ומשפט תפילין לכתוב בקלף לצד בשר שהוא לצד לבן ׃ ואם שינה פסל׳ וצריך לכתוב בקלפים שלנו לצד לבן שיש להם דין קלף ׃ ומשפט תפילין ומשפט מזוזה באיזה עור יכתבם ובצד בשר או לצד שיער הכל פירשתי למעלה ׃ ומשפט הדיו ומשפ׳ אר״אכם שאי׳ זה קנקנתום ׃ ושצריך לשרטט ארבע שרטוטין ולא יותר בתפילין ובספר תורה אבל במזוזה צריך שרטוט בין כל שורה ושורה הלכה למשה מסיני ׃ ושמא הוא הדין בס״ת כדמשמע בירוש׳ ׃ ומסרגלין בקנה מאי לאו למעוטי סכין ׃ לא למעוטי שרטוט של כבע קאמר ׃ ומשפט תולין דילונין בספר תורה ואין תולין בתפילין ומזוזות כדאיתא בירושלמי פ״ק דמגילה משום דתניא במכילתין כתבן שלא כסדרן יגנזו ׃ ואו׳ אחת חוץ לגליון או שתי׳ ׃ ובלבד שיהא מיעוט של התיב׳ בחו׳ ׃ אבל בשם כלל כלל לא יכתו׳ חוץ לגליון ׃ וגם אסור לאדם אחר להקרות לכותב אא״כ חוזר הכותב תחלה וקורא ואחרי כן יכתוב ׃ עד הנה פירשתי למעלה באורך על ידי טעמים וראיות בהלכו׳ ספר תורה וכל זה כמו כן הוא משפט לתפילין ומזוזות ׃ ועתה אפרש הנשאר למשפט של תפילין בעזרת רוכב שמים ׃

רה **הנה** אפרש תחלה משפט כתיב׳ הפרשיות בשל ראש ובשל יד וסדר הנחתן ב

בבתים

בבתים וגם היאך ישים הפרשיות בבית · ואחרי כן אפרש היאך הוא משפט עשיית הבתים ותפירתן · והרצועות ומשפט הנחתן בראש באיזה מקום · וכן בזרוע והיאך יברך עליה' · ומתי יברך ומתי הנחתן ומתי עת סלוקן · ואם יברך כשחולצן · פרק הקומץ רבה ובריש סנהדרין : תנו רבנן לטוטפת לטוטפת לטוטפות לטוטפות הרי כאן ארבע · ופירש רבינו שלמה בקדש והיה כי יביאך ובפרשת שמע כתיב לטוטפת חסר · אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות מלא · כך פירש בסנהדרין · ואמנם לא דקדק בדבר · שהרי בפרשת קדש אין כתי' כלל לטוטפת רק לזכרון בין עיניך · ועוד שהתלמוד אינו מביא אלא שלש ולדברינו יש ארבעה · ועתה יש תימה שהרי כולן חסרין אין וי"ו אחר הפ"א בספרי' מדוייקי' ולא וי"ו זאת שאחר הטי"ת אין משמע לשון רבי' · ואם כן היאך יש כאן ארבעה · אין לו' גורעין וי"ו שאחר הטי"ת מוסיפין אחר הפ"א · דאם כן יש כאן חמש דהא בפרש' והיה כי יביאך ובפרש' והיה אם שמוע כתיב וי"ו אחר הטי"ת · ועוד דאין לו' גורעין ומוסיפין אלא מתחלת תיבה או בסוף תיבה · כדאשכחן פרק יש נוחלין גבי וכתתם את נחלתו לשארו דדרשינן נחלת שארו לו · ופר' הזהב גבי חמישיתו דגורעין וי"ו אחרונ' ומוסיפין באמצע תיבה ודרשינן חמישיות לשון רבים · ופירש רבינו יעקב בפרשת והיה כי יביאך כתיב ולטוטפת וגורעין וי"ו שבתחלת תיבה ומוסיפין אחר הפ"א ודורשין לשון רבי' · אבל וי"ו שיש בו אחר הטי"ת לא דרשינן · אבל בפרשת והיה אם שמע אין כתיב וי"ו בתחלתו · ולא אחר הפ"א כי אם בלבד וי"ו אחר הטי"ת · ובפרשת שמע כתי' לטטפת כלו חסר · אין בו שום וי"ו בשום מקום · ורבי עקיבא דורש ארבע בענין אחר טט בכתפי הם שתי' · פת באפריקי שתים · ואין לתמוה הרי כתיב שלשה לטוטפות הרי כאן שני' עשר לא היא דחד לטוטפות לגופיה כשאר בגדפי ארבע או באפריקי ארבע · אי נמי מכיון שלא בא מכח לשון רבי' כמו קרנו' קרנות או בסוכות בשמא בסוכות אלא מכח לשון בני אדם הרי הוא כאלו כתיב בהרבה מקומות בתורה והיו לארבע בין עיניך · שאין להוסיף על ארבע · ורמז הכתוב את המנין בארבע מקומות להורות שאותן ארבע פרשיות יכתוב ויתנם בראש בארבע בתים כמו חשבון של לטוטפות בין עיניך · ובזרוע יתנם בבית אחד כולן כדכתיב לאות על ידך · תנו

רבנן יכול יכתוב תפילין של ראש על ארבע עורות ויניחם בארבע בתים עורות · תלמוד לומר ולזכרון בין עיניך · זכרון אח' אמרתי לך · הא כיצד כותבין על ארבע עורות ומניחן בארבע' בתים בעור אחד פירוש שיהיו הארבעה בתים חנוכים מחוברין יחד מעור אחד · או שמא מארבעה עורות ובלבד שיהיו תפורין זה לזה · וטוב הוא ונכון לעשותן מעור אח' : ואם כתבן בעור אחד והניחן בארבעה בתים יצא וצריך ריוח ביניהן : וחכמים אומרים אינו צריך · ושוין שנותן חוט ומשיח' בין כל אחת ואחת ואם אין חריצן ניכר פסולה · תנו רבנן תפילין של יד כותבה על של עור אחד · ומניח' בבית אחד ובעור אחד · ואם כתבן בארבע עורו' והניחן בבית אחד יצא · וצריך לידבק בארבע עורות של כתיב' · דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אין צריך · וחזר בו רבי יהודה · הרי לך תפילין של ראש צריך לכתוב את הארבע פרשיו' בארבע עורו' לכתחלה · ואם בעור אחד בחתיכת קלף אחד ארוכ' בארבע עמודי' יצא : ותפילי' של יד צריך לכתוב לכתחלה בקלף בארבע עמודים הארבע פרשיו' · ואם כתבן בארבע קלפים יצא · אמר רבי יוסי מודה רבי יהודה שאם יש לו שני תפילין של ראש טולה עור על אחד מהן לכסו' הפרש הבתים שיהו נראין אחד וכשרה · וצריך לכתוב בימינו כדאמרי' סוף הקומץ רבה וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין · ואפילו דיעבד פסול אם כתב בשמא' · דהא תנן פרק הבונ' הכותב בין בימינו בין בשמאלו שתי אותיו' · ופריך אין דרך כתיבה בשמאל' · ומשני בשולט בשתי ידיו · אבל באטר אשמאל דעלמא ולא אימין · ובענין זה צריך לכתו' ס"ת תפילי' ומזוז' ומגילה · דכולה' בכולהו כתיב דאין לו' דווקא בשבת דגמרינן ממשכן אינו מועיל כלאחר יד · אבל בעלמא כשר · אין סברא לומר כן שיכתוב ס"ת תפילי' ומזוזות כהלכתן בשבת לא יהא חייב · ואמנם גבי שחיטה כתי' וזבחת · ותנן כפלא סכין ושחטה פסולה · ודייקינן הא הפילה כשרה אפילו כלאחר יד ואפילו הכי פטור בשבת משו' דהוי כלאחר יד · והיכא שנפלה טיפת דיו בתוך חלל אות בי"ת והיא עתה כמו פ"א או אין שם בי"ת עליה · או טפת דיו נפלה בחלל אות אחרת ואין שמה עליה · אין תקנה למחוק הטיפה כמו חק תוכות דפסיל כך אמרי' בגיטין וכתב ולא וחקק ומוקי לה בחק תוכות או טעה וכתב דל"ת במקום רי"ש או בי"ת במקום כ"ף

אין

אין תקנה למחוק התג לתקן האות · וכן פעמים
במ"ס פתוח' שנוגע מסך שמאל לי שמאל כמו החרטום
נדבק למסך תחתון ועשאו סתום · ואמרי' בהבונה
שלא יעשה פתוחים סתומים ואיכא דפסיל כמו כן
אין תקנה למחוק הדבקות בתער דהוה ליה חק ת
תוכות · ואין להכשיר מדאמרינן פרק הבונה כתלו
לגגו של ח"ית ועשאו שני זיינין חייב לפי דהתם מ
מלאכת מחשבת אסרה תורה וגמרינן ממשכן ועל
קרשי המשכן היו הם כותבים אחד ושנים בכל ע
עניין שלא היו חוטטין אל לידע איזה בן זוגו · אבל
במקום שכא' וכתב פסלינן חק תוכות · וכיון שהאות
פסול אי' להכשירו על ידי חוזר ומעביר עליו קולמוס
לאחר שנתקנ' בסכין אף על גב שהיה רוצה לכתוב
השם ונתכוון לכתוב יהוד' וטעה ולא הטיל בו ד"לית
רבי יהוד' אומ' מעביר עליו קולמוס ומקדשו · וחכמי'
אומרים אין זה מן המובחר · וגבי גט אם נכתב
שלא לשמו והעביר עליו קולמוס לשמו אמ' רב חסד'
פרק שני דגיטין דלרבי יהודה דווקא מועיל · ורב
אחא אמר אפילו לרבנן כשר · לפי דלא שייך זה אלא
ואנוהו בגט · השתא לרבי יהודה דמועיל משום
שהאות נעשה לו כתקנו ואין מחוסר אלא לשמו כגון
גבי שם וגבי גט דבעי' לשמה אבל חק תוכות שאין
שם אות עליו מודה דהעברת קולמוס לא משוי ליה
גט · וכל שכן לרבנן דאין מועיל · דהא דתנן פרק
הבונ' כתב על גבי כתב פטור גבי שבת · לא קשיא
לרב אחא דאמר גבי גט מועיל · אפילו לרבנן היינו
משו' דכת' ב' מועיל להחשיבו לשוויי' לשמו · אבל גבי
שבת לא מהני מידי כתב שני לכך פטור · אבל
לשווייה אות בלא שום תוספ' לכולי עלמא לא' מועיל ·
תניא גבי ספר תורה טעה בשם גורר מה שכתב
וכו' · וכותב השם על הגרר רבי יוסי אומר מוחק
וכות' על המחק כשהוא לא שייך לומ' מוחק וכשהוא
יבש שייך לו' גורר · רבי יצחק אומ' תולי · ובירושלמי
דסוף פרק קמא דמגילה אמרינן תולין בספרים ואין
תולין בתפילין ומזוזות · ולא מפליג בין שם לשאר
תיבו' · אם כן אסור להניח שום אות בתפילי' ומזוזות
וגם שלא לכתו' לא על המחק ולא על הגרר · דהא
לעי' בהלכו' ספר תור' לא נתברר איזה עדיף · אמנם
אם דילג אות אחת או שתים והניח ריוח למע' בסדר
השורה יכול לכותבן שם · אמנם י"מ דטעמא דאין
תולין בתפילי' ומזוזו' לפי שנכתבו שלא כסדר · ותני'
במכלתי' גבי תפילין כתבן שלא כסדרן יגנזו · אם

כן אסור לכתו' בריוח שהניח לכתוב האות שדילג ·

פרק הקומץ רבה אמ' רב יהודה אמר רב כל
אות שאין גויל מוקף לה מארב' רוחותיה
פסולה · ובמסכת סופרים תניא מניחין בין שיטה
לשיטה כמלא שיטה · בין תיבה לתיבה כמלא אות
קטנ' · בין אות לאות כמלא שיער כו' · עירב האותיו'
או שהפסיק באמצע השם · פירוש דחילק התיבה
אחת לשתים אל יקרא בו · ובירושלמי פרק היה קורא
אמרינן עירב האותיו' אית תני כשר ואית תני פסול ·
מאן דא' כשר מלמט' ומ"ד פסול מלמע' כגון ארכנו
תפארתנו · אבל ארכך תפארתך צריכה · ונראה
למורי רבינו לפרש הכי ארכנו תפארתנו אי נוגעת
הר"ש לכד"י או לתי"ו או תי"ו לפ"א וכן כולן זהו למעלה
פסול · אבל למטה כשר · אבל ארכך תפארתך אי
נוגעת התי"ו למטה לאמצע הכ"ף שהיא ארוכה וכן
כד"י למטה לאמצע הכ"ף צריכה · פי' ספק יש בדבר
אי חשוב כלמעלה ופסול או כלמטה וכשר · אמנם
בתלמודנו לא מפליג בין נוגע למטה או למעלה ·
ופוסל בכל עניין אם אינה מוקפת גויל מארבע ר
רוחותיה · ובמסכת סופרי' קתני אל יקרא בו ואולם
ספק בדבר אם יכול להפריד את האותיו' המחוברו'
בסכין דאולי הוי כחק תוכות דפסול · כדפרישית
לעיל או שמא בשביל שנוגעת אות לחברת' לא אבד
שם האות שעליה · ויכול להפריד' בסכין · וכן הדין
הזה בגט · וכן בספר תורה דתניא בהקומץ רבה
אם יש בו שלש טעיות יתקן ארבע יגנז השתא אם
נוגעות האותיות בארבע וחמש אותיות שמא כשר
אם תקנן להבדילן · והמחמיר תבא עליו ברכ' · פר'
הקומץ · אמר אשיאן בר נדבך ניקב תוכו של ה"א
כשר · ירכו פסול · פירוש תוכו זהו בחלל האות ירכו
זהו גוף האות · ולשון שני שפי' ר"שי תוכו רגל שמאלי
שהוא בפני' ירכו רגל ימיני הוא לא נכון דמה לי ימין
מה לי שמאל בכל עניין פסול · ועוד דהא אפילו קוצו
של יו"ד מעכב · ועוד דלשון תוכו משמע אמצעיתו
דהיינו חללו משמע לאשיאן בר נדבך ניקב בחללו
כשר אף על גב דאין הקלף חלק ניכר סביב הנקב
באמצע האות מדלא מפליג לפסול אלא בירכו ·
ובירושלמי דפרק קמא דמגילה חולק על זה דקאמר
התם אמר אשיאן בר נדבך ניקב באמצע בי"ת אם
גויל מקיפו מכל צדדין בתוכו כשר · ואם לאו פסול ·
ובתר הכי קאמר רב חסדא ורב תרוייהו פליגי על
אשיאן בר נדבך · דרב אמר ניקב ירכו של ה"א אם

גוררו וכשתייר ירך קטן כשר ואם לאו פסול פי׳ אע״פ
שאי׳ גויל חלק סביב האות שא׳ גוף הירך עבה כל כך
שאם גורר ממנו וממעט עוביו יהיה גויל חלק סביב
הנקב וגם ישתייר בירך מועט מרחבו כשר · ואשיאן
צר כרבך מצרי׳ גויל חלק בלא מעוט הירך ובתלמו׳
שלנו מכשיר לגמרי מדלא פסיל אלא ניקב גוף הירך
· וגליון צריך להניח כמו ששנינו גבי מזוזה צרי׳ ריוח
למעלה וריוח למטה · ומפ׳ כמה כמלא אטבא דספרי
פי׳ עץ קטן וסדוק וכופף שני דפי הקונטריס שקורין
מורדנווייר בלעז · וי״א הטעם משום לכתוב צואר
למ״ד בשיטה עליונה וכ״ף ונו״ן פשוטה בשיט׳ אחרונה
ואם כן בתפילין נמי צריך ריוח מהאי טעמא · אבל
בימין אינו פורש שיהיה גליון · ושמא צריך ריוח
בימין כדי לגול היקף · שהרי הפרשיות נגללו׳ מסופן
לתחלתן · כמו במזוזה דאמרי׳ כורכה מאחד כלפי
שמע · וכן גרסינן פרק השותפין כל הספרי׳ נגללין
מתחלתן דהיינו מסופן לתחלתן כמו שהארכתי
בהלכות ספר תורה · והתם שנינו צריך להניח כדי
לגול היקף בשאר ספרים · ואם כן הוא הדין שמא
בתפילין ומזוז׳ · אמנם נרא׳ שמא אין צריך מדנהגו
העולם לכתוב במזוזה לצד שחור שד״י כנגד חלק
בין פרשת שמע והיה אם שמוע · ועושין נקב קטן
בקנה חלול שהמזוזה בתוכו · ונקב יש בעץ כעין
מדת הדל״ת כדי שיהא השם של שד״י נרא׳ בחו׳ · ואם
צריך לו גליון חלק במזוז׳ בתחלת׳ כדי לגול היקפה
אם כן אין השם נראה מבחוץ · והוא הדין בתפילין
שאין צריך · מניין השיטין אפרש לבסוף וראשי
השיטי׳ היאך יתחילו כמו שפירשו כל הקדמוני׳ על פי
הקבלה · וצריך שיהיה כתיבת השיטין שוה באורך
דאף על גב דגבי מזוזה שלש שתים ואחת שהולך
ומקצר את השיטין · ואם עשה כמו שירה אחת
גדולה ואחת קטנה הכל כשר שמא בתפילין אינו
כן · ועוד דפעמי׳ שעושה שתי׳ ארוכות ואחת קצרה
או איפכא אפילו במזוז׳ שמא אי׳ מועיל לפיכך יעשה
כולן שוות · פרק במה מדליקין ובפרק הקומץ
אמרינן תפילין נכרכות בשערן · וכל פרש׳ ופרשה
לבדה צריך לגוללה מסופה לתחלתה כדאמרי׳ גבי
מזוז׳ כורכה מאחד כלפי שמע · ואחר כך כל פרשה
לבדה צריך לכרוך סביבה שיער של בהמה טהור׳ ·
ובשמושא רבה כתב ובעי למכרך קמיעי בשערי
אמר רבא בשער תורתא מאי טעמא כי היכי דלא
מענפי ומפתחי · ואידך דלזכור עגלה ולא
חטי ידכתי׳ המעט עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו
עד היום הזה · ויש שכורכין על כל פרש׳ לבדה קלף
קטן קוד׳ שיכנס בדפוס הבתי׳ · וכן איתא בשמושא
רבה · וליכרוך עלה קולפא שולפא · ואין בזה חשש
דכל בית החיצון שהוא רואה האויר פסולה · דכיון
שאין פרשה מפסקת אין בכך כלום · ובירושלמי
דפרק קמא דמגילה נמי אמרינן הלכה למשה מסיני
כותבין בעורות כותבין בדיו מסרגלין בקנה
וכורכין בשיער וטולין במטלית ודובקין בדבק ות
ותופרין בגידין · משמע דטולין מטלית היינו כורכין
קלף סביב הפרשה · מיהו אין הפירוש כך · אלא
מיירי בשיש קרע ישימו קלף על הקרע · וידבקו
אותו בדבק שקורי׳ גלוד · וכן מוכיח במסכת
סופרים שמנויה גבי קרועה וגבי ספר תור׳ · והתם
לא שייך כריכה בקלף כמו גבי תפילין :

פסק הנה פירשנו שצריך תפילין של ראש
לכתוב בארבעה עורות ואם כתבן
בעור א׳ יצא ויתנם בעור אח׳ שיש בו דפוס ארבעה
בתים ולא בארבע עורות להיות כל דפוס בית עור
בפני עצמו · ותפילין של יד יכתוב בעור א׳ ארבעה
עמודים בכל עמוד ועמוד פרשה אחת · ואם כתב
בארבעה עורות יצא · ובלבד שיכנס בדפוס עור
של בית א׳ שהרי מי שיש לו שני תפילין של ראש ישים
עור על אחד מהם לכסו׳ את הבדלת הבתי׳ ונעשין
לשל יד · וצריך לכתו׳ בימינו · ואיטר בשמא׳ של עולם
שהוא אין ימין ושולט בשתי ידיו יכתו׳ בימין העולם ·
והיכא שנפלה טיפת דיו בחלל או בי״ת או חי״ת או
אות אחרת שאין עתה שמה הראשון עליה אין לה
תקנ׳ לגרור הטפה ולתקן את האות משו׳ דהוי כחק
תוכות ופסול · וכן אם המ״ם פתוחה ונוגע ירך של
שמאל לשל תחתון ונעשית לה סתומה · או אם מר״יש
עשה דל״ת או מאחרת לא יועיל שום תקון לגרור
בסכין ולתקנה משום דהוי כחק תוכות ופסול · וגם
להעביר עליו קולמוס אחרי התקון לא יועיל לר׳
יהודה ולא לרבנן · דאם מועיל על האות שנכתב
שלא לשמה ושוויה כמו לשמה מכל מקום לשוויה
אות לא יועיל · ואם טעה ודילג אות או תיב׳ לא יתלנ׳
ולא יכתבנה על המחק ועל הנגרר · ואפילו הניח
ריוח חלק בסדר השטה לא יכתבנה שם דהוי כותב
שלא כסדרן · ובמכלתי׳ פרשת בא אל פרעה אומר
יגנזו · וכל אות ואות צריך גויל כדי להקיף מארבע
רוחותיה ואם נוגעת לחברתה כלל פסולה · או למע׳

או

או למטה לאפוקי הירוש' דהיה קורא דמכשיר כנגעה
למטה ופוסל חבור למעלה · ונראה שמועיל תקון
בחבור ולא דמי לחק תוכות ואם ניקב חללו של אות
והנקב אין נוגע לירך גוף האות כשרה · אפילו כל
הנקב ממלא את כל החלל · כדמשמע פרק הקומץ ·
ובירושלמי פרק קמא דמגילה פוסל · אם אין גויל
חלק מקיף הנקב בתוך חלל האות · וצריך להניח
ריוח גליון למעלה או למטה כמו במזוזה · ובימין
מעט ולא כדי לגול היקף · וכתיבת השיטין יעשה
שוין באורך ולא אחת ארוכה ואחת קצרה · וצריך
לכרוך כל פרשה ופרשה בשיער בהמה טהור' וטוב
משיער השור הגדול · כדאיתא בשמושא רבה · ויש
שכורכין כל פר' ופר' לבדה בקלף קוד' שיתנ' בדפוס
הבתים · כדאיתא בשמושא רבה · עד כאן הפסק:

ד משפט סדר הנחת הפרשיות בבתים
וסדר כתיבתן : פרק הקומץ

רבה אמרי' כיצד סדרן קדש · והיה כי יביאך מימין ·
שמע והיה אם שמוע משמא' · והתניא איפכא · אמר
אביי לא קשיא כאן מימינו של קורא · כאן מימינו של
מניח · והקורא קורא כסדרן : פירש רבינו שלמה
לאחר שהניח תפילין בראשו אז אותו שכנגדו יקרא
בימינו שהוא שמאל המניח את קדש תחלה בבית
החצון · ואחריו כי יביאך ואחריו שמע ואחריו והיה
אם שמוע בבית החצון שהוא בשמאלו של הקורא
שהוא ימינו של מניח · וקשה לרבינו יעקב
למה קורא לשנים ראשונים מימין ולשנים אחרונים
משמא' · היה לו לקרות לכולן מימין חוץ מהרביעית
שהיא שמאלית או כולן משמא' חוץ מהראשונ' שהיא
ימנית כדאשכחן גבי מנור' שקורא לכולן מערבית
למאן דאמ' מזרח ומערב מונחי' ואינו קורא מזרחית
רק החצונה שלצד מזרח פרק שתי הלחם דקאמר
מנחה גופה מנלן דכתיב לפני יי' מכלל דכלהו לאו
לפני יי' נינהו · לכל הפחות חצונה של צד מזרח · ואי
סלקא דעתך צפון ודרום מונחין כלהו לפני יי' נינהו
אלמא קורא כולן לפני יי' לבד חצונה של צד מזרח ·
ופעמים שקורא שתים חצונו' מזרחיות כדתנן נכנס
ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות והיה מטיב אותן
ולפי שהיה עוסק בשתיהן קור' גם השנייה מזרחית
לפי שהאחרו' לצד מערב יותר וגבי תפילין נמי היה
לו לקרו' כולן ימין חוץ מחצונ' שלצד שמא' או אפכא ·
ויש לתרץ דלא דמי לתפילין לפי שתפילין מכוונין
באמצע הראש הוו להו חצין מימין הראש וחצין מ

משמאל הראש · ולהכי קרי שני בתים אלו מימין ושני
בתים אלו מימין ושני בתים אלו משמא' · אבל רבינו
יעקב פי' מימין הקור' קדש תחלה שהוא בית החצון
ואחר כך והיה כי יביאך · והדר יתחיל הקורא שמע
משמאלו שהוא בית החצון וסמוך לו והיה אם שמוע
אחרי כן בפנים · וזה סדר בתי' בתשובת הגאונים
דקדש ושמע הם חצונים וזה לשונם · בית החצון
ושאין רואה את האויר פסול · ואותו חצון שהוא או
קדש או שמע צריכין שיהו רואין אויר כדי שיהא א
אחריהן שי"ן של תפילי' כאשר הלכ' למש' מסיני · ואי
אייתי בית' אחרינ' או לקדש לי או לשמע לרוח חצוני'
הוה ליה ההו' בית חצון פנימי ופסול ונפסלה לה כל
התפלה · ובשל ראש הוי : אבל בשל יד לא הוי · וכן
פי' רבינו חננאל בית החצון שאינו רואה את האויר
פסול כגון קדש ושמע · וכן פירש רב האיי גאון
וסימן סדר פרשיו' הויות להדדי והיה כי יביאך והיה
אם שמוע · שתיהן פנימיו' שתיהן סמוכות זו אצל זו ·
ועו' פי' שיני' של קדש ושל שמע כנגד שי"ני' שבחפיסי'
פירוש שי"ן שבעור הבתים מימין ומשמאל · וכן רב
שרירא גאון פירש אותו בית חצון שבו קדש ושמע
צריכי' שיהיו רואין את האויר כדי שיהא אחריהן שי"ן
של תפילין · אמנם בשמושא רבה הוא תקון תפילין
קדמוני כתוב בסדר' רבינו שלמה · וזהו לשונם ·
ומשוי פירשתא קדש מימיניה בביתא · ופרשתא
דסמיך ליה והיה כי יביאך היא ביתא תניינא · ופר'
שמע בשלישית · ופרשתא והיה אם שמוע ברביעית
עד כאן לשונם · אין להקשו' על פירוש רבינו שלמה
מדאמרינן פרק הקומץ קדש והיה כי יביאך מימין ·
שמע והיה אם שמוע משמא' · והתניא איפכא משמע
דמתניא אפכא בלשון זה · שמע והיה אם שמוע
מימין · קדש והיה כי יביאך משמאל · ואם כן שמע
הוא בית החצון דמסתמ' הזכיר לו תחלה הראשונה
ולא תחלה השלישית · לא כי אך הכי קאמר אפכא
במקום שאמר ימין שם כתיב שמאל · והכי שנויה
קדש והיה כי יביאך משמאל · שמע והיה אם שמוע
מימין · אבל קשה על פירוש רבינו יעקב מדקתני
והקורא קורא כסדרן · משמע לישנא כסדר הידוע
לנו דהיינו הכתוב בתורה · וכן הן שנויות בברייתא ·
קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע · ותירץ
רבי' יעקב דהכי פירו' · וקורא כסדרן המפורש שבר
בברייתא ראשונה קדש והיה כי יביאך מימין שמע
והיה אם שמוע משמאל · ולפי שתירץ התלמוד הא

מימינו

מימינו של מניח · הלא מימינו של קור' ולא פירש איזו
נעמיד בקורא ואיזו על מניח · לכן חזר ופי' הקורא
קורא כסדרן שבברייתא ראשונה · והקשה הר"ר
פטר לרבי' יעקב מהא דבמכלתי' סוף פרש' בא אל
פרעה תנא בארבעה מקומות מזכיר פרש' תפילין ·
של יד הן בכרך אחד ד' פרשיות · של ראש הן ארבע
טוטפות · ואלו הן קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם
שמוע כותבן כסדרן ואם כתבן שלא כסדרן הרי אלו
יגנזו · משמע שסדרן הוא כמו שכתוב בתורה ·
ויש אומרים דדווקא בכתיבה יש קפידא לכותבן
כסדר הכתוב בתורה · אבל בסדר הנחת בבתים
יש סדר אחר · אין זה נראה שהכתיבה בסדר
אחד · ואם החליף פסולה כדקתני יגנזו · וסדר
הנחתן בענין אחר ואם החליף פסולה · ועוד
בתפילין של יד שכותב הכל בחתיכת קלף אחד ז
יצטרך לכתו' קדש והיה כי יביאך ומניח עמוד אחד
חלק לוהיה אם שמוע · ויכתוב בעמוד רביעי שמע
וחוזר וכות' בדף שלישי שלפניו והיה אם שמוע · וכן
בשל ראש אם כותבן בקלף אח' · דאם כתבן בקלף
אחר יצא אם הניחן בד' בתים · וגם אין לומר דהא
דקאמ' יגנזו היינו דווקא בשל יד אלא צריך לכותבן
כמו שכתוב בתורה וכן הנחתן לפי שרגילו' לכותבן
בקלף אחד · אבל בשל ראש סדר הנחתן וכתיבתן
בענין אחר · קדש ושמע חצונות · ולפי שכותבן
בארבעה עורות אין קפידא בכתיבה לכותבן כמו
שכתוב בתורה · זה אין נכון · דמשתמ' יגנזו
קאי אף על של ראש דסמוך לו · ועוד דהא משתמ'
סדר של ראש ושל יד שוה · ועוד דמי שיש לו שני
תפילין טולה עור על אחד מהם וכשרים לשל יד ·
והלא כתיבתן אף הנחתן משונה משל ראש לשל יד
אב"ל על כרחי' כשכותבן יניח חלק לפר' שלישי' ויכתו'
תחלה פרשה ראשונה ושנייה ורביעית ואחר כך פ
פרשה שלישית · ואין לומר דכותבן כסדרן קאי
אכל פרשה לבדה · כלומר אל יכתוב פסוק שני
תחלה ואחר כך פסוק ראשון · אלא מסתבר דקאי
אסדר ארבע פרשיות · ולאחר שכרך כל הפרשה
לבדה מסופה לראשה כמו מזוזה שכורכה מאחד
כלפי שמע וכרך כל פרשה לבדה משיער בהמה
טהור' ומניח הפר' בבית של עור דפוס צריך להכניס
הפרשה מעומד הגליון עליון תחלה שזהו שורת
עליונה והגליון תחתון וכד פה הדפוס · שאז כשיהיו
מונחין בראש יקרא הקורא בכסדרן · וגם של קדש

ושל שמע שהם בבית החצון יהיה פין שלהם סמוך
לפין שבקמט הדפוס ובענין א' יהיו פתיהן מעומד
זו אצל זו כמו שהצריכו הגאוני' כמו שכתבתי למע'
אבל אם מכניס הפרשה מיושב הגליון ימין תחלה
או לא יהיה כן : וגבי מזוזה נחלקו רבותינו · ר"שי
אומ' שצריך לקובע' מעומד ורבי' יעקב חולק ואומר
מיושב כמו ספר תור' וגם הלוחות שהיו מונחי' בארון
היו מיושב ולא מעומד כדאיתא בהשותפין · הילכך
סדר הנחת פרשיות בבתי' לר"שי קדש מימין הקורא
ואחריו בית שני והיה כי יביאך · ואחריו בית שלישי
שמע ואחריו בית רביעי שהוא בית החיצון משמאל
הקורא והיה אם שמוע וזה סדר הכתובו' בתור' · וכן
איתא' בשמושא רבה ובמכלתי' כמי דתניא כתבן שלא
כסדרן יגנזו · ומשתמ' כתיבתן והנחתן שוה · אבל
לרבינו יעקב סדרן הוי והיה אם שמע בית שלישי ·
ופרש' שמע בבית רביעי בית החצון דהשת' ההווין
שהם שתי והיה סמוכי' זה לזה · וגם שיכין של פרשיו'
חצונו' שזהו קדש וכן שמע סמוכי' לשיני' של קמט עור
הבתים מימין ומשמאל · וכן איתא בתשובת
הגאונים ורב האיי ורב שרירא · והעושה כמי כסדר
הזה בהנחתן תוך הבתים מכל מקום יכתוב כולן
כסדר הכתובות · בתורה קדש תחלה · ואח"כ והיה
כי יביאך שמע והיה אם שמוע לקיי' ברייתא דמכלתיה
דקאמר · כתבן שלא כסדרן יגנזו · ובשל זרוע שהם
בקלף א' יניח חלק עמוד שלישי ויכתוב תחלה עמוד
הרביעי שמע ואחר כך עמו' שלישי שדילג והיה אם
שמוע · ולסדר ר"שי לא ידלג שום דבר · השתא סדר
הנחת פרשיות פסול לדברי רבינו יעקב · וסדר ר"י
פסול לדברי ר"שי דהא תני' החליף פרשיותיה פסולה
ולא שנא ברייתא' לגווייאת' ולא שנא גווייאת' לברייאתא
וירא שמים לצאת ידי שניהן הא אמרינן מקום יש ב
בראש להניח שני תפילין · וכן ביד כדאיתא פרק
המוצא תפילין · ואם אינו יודע לכוין המקום להשיב
שניהם יחד והוא ירא לעשו' כאחד מהגאוני' הרבנים
משום ברכה לבטלה · יברך ויניח אחד מהן של יד
ושל ראש ויסלקם בזמן מועט · ואחר כך יניח השני'
על סמך ברכה ראשונה קודם השח דעת של ברכה
ראשונה · ואמנם תינח אם אינו צריך לברך על
של ראש ועל של יד כי אם ברכה אחת תחלה דלא
שח בנתים כמו שאומר ר"שי ורב אלפס · אבל אם
צריך לברך על של ראש שהם בסוף על מנו' אפי' לא
שח בנתים כמו שמפרש רב עמרם והלכות גדולות
ורבינו

תפלתו עגולה סכנה · ומה שפירש רבינו שלמה
בתפרן ישמור רבוען שלא ימשך חוט התפיר׳ יותר
מדאי שלא יכווצו ויקצר רחבן שקורים ריגנייריינליר׳ ·
הו׳ הדין שעל ידה משיכת החוט התפיר׳ יותר מדאי
יתקלקל רבוע העור שיכווץ העור כמו גוף התפירה
וסמוך לבתים ממש וסביביו יתפור שיהו מהודקים
יחד משייר חוץ לתפירה מעט מן התפירה ברבוע
כדפרי׳ ויש שתופרי׳ בשפת העור העליון והתחתון
יחד כדי תופרי בגדי׳ מבחו׳ מבלי שיור עור כלל חוץ
לתפירה· לפי זה רבוע התפירה וריבוע העור הא
בהא תליין ושמא ר״שי היה סבור כן שלא הזכיר כלל
ריבוע על העור כי אם על התפירה ובירושלמי פרק
קמא דמגילה יש כורכן בשיער ותופרן בגידין·
וכשהוא תופר יהא תופר כתפירה הזה· צריך עיון
מהו האי כתפירה הזה· אם רוצה לומר כדרך שאר
תפירות תופרי בגדים בשפת הבגד תופרים· מכל
מקום טוב יותר שמוך לבתים ממש ועל ידי כן יהא
יותר בחזוק ובהדוק· וישייר מעט מן העור סביב
התפירה בריבוע· והוא הדין שצריך שיהו הבתים
למעלה ארבעתן יחד מרובעות· שהרי תניא
תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני· וזהו למעלה
בגוף הבתים· ורבא בא לחדש כי אפילו למטה
בית מושבו צריך העור להיות מרובע מדמייתי ש
שייעתא אתפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה·
ובשמוש׳ רבה כתיב מייתי אעא טבא שתי אצבעות
על שתי אצבעו׳ לעשות הבתים בדפוס זה· משמע
שצריך רבוע למעלה שיהיו יחד הארבעה מרובעות·
וגם בערוך פירש כל זמן שפני טבלה קיימת· עור
הבתים שהוא כטבלא מרובעת· וכן רגילין לעשות
הכל ברבוע· הן למטה בתיתורא הן בגוף הבתים
למעלה· וכמו שתפילין של ראש צריכין להיות
מרובעות בין בתפרן בין בתיתורא שזהו מקום
מושבן בין למעלה הגוף הבתים· מסתמא גבי
תפילין של יד צריכין רבוע כמו כן· לאפוקי יש
שעושין בשל יד ראש הבית עגול ולא נכון· ואין
לשנות בלא ראיה· ומה שכתוב בהלכות גדולות
דרב אלפס דפוס של תפלין של יד עביד ליה מעין
מרובע אורכא דידיה כתבי אורכא דאצבע אמה.
ופותייא דידיה כפותייה דאצבע אמה· הך אארכה
היינו גובה הבית· לפי שסובר שמניחין האגרת
מעומד לפי שיש בשל יד ז׳ שיטין ובשל ראש ליכא
אלא ארבע שיטין· להכי צריך בית של יד גבוה יותר

ומה שפירשתי שצריך רבוע אף בגוף הבתים
למעלה בשל ראש היינו ארבעתן יחד· אבל כל בית
לבדה אינו מרובע· וכן כתב בשמושא רבה שתי
אצבעי על שתי אצבעי וכן בהקומץ דאמרינ׳ התם
מי שאין לו תפילין של יד ויש לו תפילין של ראש טולא
עור על אחד מהן ומניח׳ · ואי כל בית מרובע בשל
ראש · אם כן כשמניח עור עליהן אין כאן רבוע ·
והיאך כשרין לשל יד ומסתמא גם לשל יד בעי׳ רבוע
ומהכא נמי יש להוכיח אף על פי שמכין השיטין של
ראש חלוק משל יד אין עיכובא בדיעבד· והא
דאמרינן פרק הנזקין דבקציצה של ראש יש כמו
שלש׳ של יד אף על גב דרבוע אחד לכל הבתי׳ מכל
מקום רגילין היו לעשות של ראש יותר רחבי׳ הרבה
משל יד לפי שיש שם ארבעה בתים :

ר״י משפט התפירה צרי׳ לתפור התיתורא
שלמטה לעור עליון סביב ה
הבתים ברבוע ובדין אלכסון כדפרי׳ לעיל ובגידי
בהמה טהור׳ · כדאמרי׳ ונתפרות בגידין ובשמושא
רבה כתב אמר רב פפא ובגידי׳ שור· וכתוב שם
עוד ותריסר תפירי ליהוי בה בר מרכפיק ועייל·
ויש שכתו׳ לבתר דנפיק ועייל והיינו הך· אמר רבא
אי הוה עשרה לא הוה פסול· דכי שקלת מלכא
ושמשא אייתור עשרה· אמר רבא משמיה דאביי
אי טפי שפיר דמי דכי מוספת מנשה ואפרים הוו י״ד
וזהו פירושו מוגה בשל רב אלפס· מקום תריסר
תפירי ארבע לארבע זוית· ושתים בשרטי הש״נין·
ושלשה כנגד המעברתא מקום חריץ מכאן ושלשה
כנגד המעברתא מכאן· עד כאן מוגה· ושמא
לאחר שעשה לה תפיר׳ מרובעת למטה יוליך עדיין
המחט במקומות הללו דאין סברא דבמקומו׳ הללו
לבדן יתפור דאם כן לא יהא הבתים והתיתורא מ
מהודקין יחד ותריסר תפירי דקאמר היינו כנגד
עשרה שבטים וכי שקלת מלכא ושמשא לוי אייתר
עשרה· ופירושו של בר מרכפיק ועייל היינו מלבד
תחיבתו ראשונה שתוחב המחט בעור להתחיל ה
התפירה היא אינה מן החשבון· עוד יש לפרש
מלבד מה שתופר בין בית לבית תתורא ועור הבית
כדי להבדיל הבתים בטוב כדאמרינן פרק הקומץ
רבה יכתבם על ארבע עורות ואם כתבן על עור
אחד יצא אם הניחו בארבע בתים· וצריך שיהיה
ריוח ביניהן דברי רבי וחכמים אומ׳ אין צריך ושוין
שנתן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת· ואם אין
חריצן

חריצין שכר פסולות · פירש חריץ וחתוך הבתים
מבחוץ צריך שיהא ניכר היטב · אלמא צריך ליתן
חוט ומשיחה בין בית לבית לתפור עור עליון בין
הבתים עם עור התחתון שהוא התיתורא כדי ל
להבדיל הבתים זה מזה · ואף על גב שיש לומר
היינו דוקא כשהפרשיות כתובות על קלף אחד ד
דעל זה קאי כתבן על עור אחד יצא · ושוין
שנותן חוט ומשיחה כו' · מכל מקום לשקל בכך אלא
אפילו כשכותבין בארבע חתיכות קלף צרי' לתפור
בין הבתים כדפרי' וזהו בר מדנפיק ועייל · ויש
שמוליכין אותה תפירה שבין בית לבית וגם למטה
ברחב התיתורא מצד זה לצד זה בשלשה מקומות
באמצע התפירה שהיא מרובעת · כזה
וכן כמצ' בתקון התפילי' הקדמוני'
שכתב בספר של רבינו יעקב ש
שהתפיר' מפסקת בין בית לבי' בתחתית התפילין
של רוחב התיתורא כמו שציירתי מלבד רבוע ה
החיצון והיכא שנפסקו הגידי' אחר שעשה התפירה
כזה · מדבר בירושלמי פרק קמא דמגילה אמר
רבי זעירא אפסיק גידא דרבועתא וכהא דהוא ב
גידא דתפילתא · שאל לרב הונא ורב קטינא
ותרון ליה אפסיק זמן תנייגותא תרון ליה דלא מן
אולפן · פירש שלא היו מן הדין ומדוחק דכיון שנכרת
שנפסקה התפירה בשני המקומות גבאי הוא ·
ובשימושא רבה ובהלכות גדולות של רב אלפס
כתוב ואם נפסקו שלש' חוטין בתפרן פסולי' דאע"פ
שהתירו ההפסק בשני מקומו' בדוחק כדקאמ' דלא
מן אולפן מ"מ הפסיקו בשלשה מקומות לא יתירו:
ריא **משפט** הרבוע' ושיעור ארכן כן הוא בתו'
נקב של בליטה הכפולה הקרויה
מעברת' שם יתחוב רצוע' ארוכ' ויקשור שני הראשי'
באמצען לפי מדת היקף גוב' ראשו לאחר הנחתן
בראשו והבתי' יהיו בגובה ראשו במקום שמוחו של
תינוק רופס לצד המצח · והקשר יהיה מאחריו מצד
ערפו דבראשי הרצוע' יבאו דר' כתפיו לפניו תלוי'
על החזה · ושיעור ארכן אמרו דינן פרק הקומץ
אמר ריש לקיש עד אצבע צרדה · רב כהנא מחוי
כפוף רב אשי מחוי פשוט · פירוש ר"שי חוץ לקשר
יהיו ארוכות עד אצבע צרדה · כפוף כמה שיכול
לפשוט מאצבע עד אמה ופשוט כמה שיכול לפשוט
מגודל עד אצבע · ולגבי פשיטו' אצבע מגודל הויא
פשיטת אצבע עד אמה כמו כפיפה לפי שמגודל
לאצבע מתפשט יותר הרבה מבין אצבע לאמה:
לשון צרד"י צרת' דרדא · צרה של אגודל · והיינו אצבע
שסמוך לגודל · עד כאן לשון רבינו שלמה · ובתר
הכי רבה קטר להו ופשיט ושדי להו · פירו' כשמניח
תפילין קטר להו ברישיה · ושירי של רצועות פשיט
שדי להו תולן על כתפיו מאחוריו · רב אחא מתלית
להו · פירוש אותן רצועות התלויות גודלן ומשלשלן
טריויצייר' בלע' · מר בריה דרבינא עביד כי דידן
כמנהג שלנו שתולין לפניו · אמכס על אצבע צרדה
נחלק רבינו יעקב לו' שזהו אצבע אמצעית שקורין
אמה · וכן במסכת יומא בקש להתטע' פרחי כהונה
מכין לפניו באצבע צרדה רב הונא מחוי ליה ואזיל
קלא בכולי ביה רב וזהו האמה שסמוך לאגודל ומכ"
בפס ידו ומשמיע קול · וכן פי' בערוך · והביא ראיה
מן התוספו' אזהו אצבע צרד' אצבע גדולה של ימין ·
ועוד הביא ראיה מן ילמדנו פרשת בא אל פרעה ·
שיעור רצועה של יד אמ' ריש לקיש עד אצבע צרדה
מאי צרדה אמצעית · ואם כן כפרש מחוי כפוף
מאצבע עד אמה ומחוי פשוט מאגודל על אמה ·
השתא שיעור זה של אצבע צרדה קאי ארצועות של
עור וכדקאמר מיד רבה קטר להו ופשיט להו פירוש
של ראש תולן על כתפיו מאחוריו · ורב אחא מתלית
להו · גודלן יחד כל זה לא שייך בשל יד לשון גדיל
שאין רק רצועה אחת ארוכה · ולא שייך תלייה על
כתפיו בשל יד · וגם שיעור שיכול לפשוט מאצבע
ועד אמה לא שייך בשל יד · שרצועה האחת קטנה
מאד ואינה חוץ לקשר רק מעט ואותו מעט כפוף
שנראית כמין יו"ד · והאחת ארוכה הרבה שמושכה
להדקה בזרוע אז היא גדולה יותר הרבה מן אצבע
עד אמה · וכשמתיר להוציאן חוץ לזרוע מושכה
ומתיר' ואז היא קצר' · ומכל מקום לכל פעם ארוכה
יותר משיעור מאצבע עד אמה ובילמדנו שהבאתי
למעלה דקתני שיעור רצוע' של יד עד אצבע צרדה
תשמ' שחולק על מה שפירשתי וקאי השיעור על של
יד · ולא על של ראש מדלא הזכיר לו של ראש · אם
כן מכינו לפרש מחוי פשוט ממקום הקיבור' בזרוע
שזהו מקו' הנחת תפילין של יד עד ראש אצבע אמה
כשהאצבע יהא פשוט · ומר מחוי כפוף ממקום
הקיבורת עד ראש אצבע אמה כשאצבעו הוי כפוף
אבל שיעור רצוע' של ראש יהיה להם דין אחר · וכן
איתא ברב אלפס וזהו לשונו · אורכא דרצוע' דרישא
דימינ' כי היכי דנימטי עד טבורא ודשמאלא עד חזיא

חזיה אבל דירא עד אצבע צרדא · וכן נמי איתא בשימושא רבה וז"ל · ובעי שיעור דלפשו רצועי עד מטי מימינא כנגד הלב · ולאחריא משמאלא · וגבי של יד כתב ובעי דלימטי מתלתא כד קטיר בדרעא עד אצבע צרדה ובלבד שיהיו משולשין בשלשה זמנין מן הכתוב והחוט המשולש וגו' · והשתא לפי שאין בשל יד רק רצוע' א' קשה לפר' שיהו משולשין וגם מהו לימטי מתלתא דקאמר דמשמע לשון גדיל כיון שאין רק רצועה אחת · ויש לפרש לאחר שהתפילין מהודקין בזרוע מושכין הרצוע' וכורכין אותה סביב אצבעו שלשה פעמים והיינו ובלבד שיהיו משולשין · והחוט המשולש · וזה תימא אם תלמוד שלנו לא איירי אלא בשל יד · אם כן למה לא פירש כלל שיעור רצועות של ראש וגם פרק האורג דתנן שיעור מלבן הטווה כמלא רחב היסט · רב יוסף מחוי כפוף רב חייא מחוי פשוט · הת' כרי' לומ' פירש ר"שי כמה שיכול לפשוט גודל מאצב' או מאמה ולא שייך לפרש התם ממקום הזרוע עד אצבע :

הלכך יש להחמיר ולגלות רצועות של ראש לפניו ויהיו ארוכות של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה ורצועה של יד ארוכה אחר קשירתה בזרוע שתהא ארוכה עד אצבע אמצעית ויכרוך אותה סביב אמה שלשה פעמים כדכתיב והחוט המשולש וגומ' ורוחב הרצועות כתוב ברב אלפס פתייה דרצועות כארכא דחד שיעוריה · נפסקה הרצועה ולא נשאר בה כשיעור שפי' לעיל אין לה תקנה בקשירה · דאמרינן בהקומץ רבה אביי יתיב קמי דרב יוסף אפסיק ליה רצועה דתפילין אמר ליה מהו למקטריה אמר ליה וקשרתם קשירה תמה · אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי מהו למתפריה ועייל לתפרה לגאו אמר לי' פוק חזי מה עמא דבר · ופי' ר"שי להחמיר שנוהגין לפסול · ורבינו יעקב פירש להקל שנוהגין להכשיר ואין להקל בלא ראיה · ובשימושא רבא כתב איכא דפסיק רצועה לא שרי לכרוכי עד דמחלפא או ליחיוטריה ולא ליקטריה דלא ליהדקיה · שנ' וקשרתם קשירה תמה · וכ"ע שים כתיב ולא ליחייטיה · ופרק קמא דמגילה בירושלמי רבי ירמיה אפסיק ליה רצועה דתפילין · שאל לרבי אבא בר ממל אמר ליה וקשרתם שתהא קשירה תמה · אבל בתפירה לא קא איירי · אכן כך כתב ר' זעירא אפסיק ליה גידא דרצועה משמע שנפסקה הרצועה ותפרה בגידין ונפסק הגיד ושרא ליה לחזור ולקשור הגיד · אפסיק ליה תכייכותא שרון ליה דלאו מן אולפן שלא מן הדין · אלמא לתפור את הרצועה שנפסקה שרי · ולמעלה הבאתיו לסוף משפט התפירה דשמא גרסינן גידא דתפלתא ומיירי בתפירה מרובעת שלמטה בתיתורא ·

אמר אביי קשר של תפילין הלכה למשה מסיני שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני פירש קשר של תפילין שיניח הרצועות על ראשו כעין שיהא דל"ת כדי שיהא שדי כת' עליו · שי"ן בקמט בית חצון מכאן ומכאן כדפרישי' לעיל · ואות דל"ת בקש' ויו"ד כראית ברצוע' של זרוע חוץ לקשר יש רצוע' קטנ' מאד וראש' כפוף כעין יוד · קשר של תפילין הלכה למשה ·

אמר רב נחמן ונוייהן לבר · רב אשי הוה יתיב קמיה דמר זוטרא אתהפיכא ליה רצועה דתפילי' אמר ליה לא סבר לה מר ונוייהן לבר אמר ליה לאו אדעתאי פירוש ר"שי ונוייהן לבר · הפשט של קשר שנראה בו הדל"ת יהא ניכר מבחוץ שלא יהא קשר מונח בראש בהפוך · לישנא אחרינא פירש הרצועות כשהם מונחין התפילין בראשו צריך שלא יהיו הרצועות שם מהופכות אלא נוייהן שזהו צד השיער שחלק ית' וצבוע בשחו' יהא ניכר בחוץ ומשמע כן דקאי ארצוע' דעל רב אשי דאתהפיכא ליה רצועה מייתי דנוייהן לבר · אמנם גם על קשר קאי דבפרק המוצא תפילין מייתי ונוייהן לבר על הקשר דקאמר רבי יהודה סבר עניבה קשירה היא ולכן מוצא תפילין בשבת חדשו' לא יכניסם · ופריך הא לאו הכי עניב להו והא קשר של תפילין הלכה למשה מסיני ואמר רב נחמן ונוייהן לבר · משמע דקאי רב נחמן גם על קשר ולכך מייתי ליה התם ובערוך נמי פירש הקשר יהיה נראה לחוץ אותו צד שנראה כעין דל"ת הילכך שתהא הרצועה בראש החלק של צד שיער והוא שחור יהא ניכר בחוץ בין בשל ראש בין בשל יד · וכן קשר שנראה בו דל"ת וכן קשר של זרוע יהו מונחין בלא הפוך אבל על שי"ן לא קאי ונוייהן לבר · אמר רב יהודה קשר של תפילין צריך שיהא למעלה ולא למטה פירש בעורף ולא למטה במפרקת הצואר · וצריך שיהא כלפי פנים ולא כלפי אחור במול עורף שהוא כנגד הפנים ולא לצד הראש זה קורא לאחור · לשון אחר

שיהא

שיהא הקשר מבפנים והדל"ת תהא נראית בחוץ
כדאמרי' לעיל ונוייהן לבר׳ שניהם פירוש רש"י
וקשה על לשון אחרון דהיה לו לומר מבפני' ועוד כד
שאינו כלה הוא בהפוך הרצועה למה קוראן קשר
וכר שני שהוא נוי אין קורא קשר שאות' שהקשר יהא
בפנים לבר ראש ׳והיה לך לאות על ידכה לך לאות
ולא לאחרים לאות׳ רב אשי הוה יתיב קמיה
דאמימר הוה כיריה בידיה ומתחזיין תפילי אמ' ליה
ולא סבר לה מר ולא לאחרים לאות אמר ליה במקום
לך לאות איתמר דהיינו בזרוע ולא ביד שלעולם הו"
מגולה׳ משמע לכאורה כי טוב לכסות התפילין של
יד כשהן בזרוע כיון שהכתוב הקפיד להניחן ב
במקום לך לאות אבל תפילין של ראש טוב הוא
להיות גלויין ונראין דכתיב וראו כל עמי הארץ כי
שם ה' נקרא עליך ויראו ממך׳ ואמר ר' אליעזר אלו
תפילין שבראש משמע שצריכין ראיית העולם ומה
שפירש רש"י משום שרוב השם כתוב בהן שי"ן דל"ת
לא נכון דלא מצינו קדושה על אות דל"ת׳ וגם
התלמוד אינו מזכיר לשון דל"ת אלא לשון קשר כמו
שמזכיר שי"ן של תפילין׳ וגם פרק במה מדליקין
גבי לא הוכשרו למלאכת שמים אלא בהמה טהורה
ופריך אי משום עור תפילין פשיטא דהא כתי' למען
תהי' תור' ה' בפיך מן המותר בפיך וכתי' בהן שי"ן׳
ושני לרצועותיהן׳ ולא פריך הכא נמי כתי' תורת
ה' הדל"ת שמע מינה אין בה קדושה׳ ובשימושא
רבה כתב ומאן דמנח תפילין צריך לכסוייהו ב
בסודרא או בכומתא׳ ואי לא מהדק שפיר דמי כדי
שלא יראו דכתיב והיו לך לאות ולא לאחרים לאות
והיכא מנח ליה ברישא מקום שמוחו של תנוק רופס
הך סיפא דמיירא בתפילין של ראש לא קיימא לעיל
דקאמר צריך לכסוייהו:

סדר הנחת תפילין וסדר חליצתן

תחילה יניח תפילין של יד ואחר כך של
ראש דכתיב והיו לטוטפות בין
עיניך׳ לשון טוטפות משמע שנים׳ ודרים פרק
הקומץ כשיהיו בין עיניך יהיו שנים שני תפילין ש
עליך אם כן של יד תחילה׳ ומהאי טעמ' קאמ' דהת'
כי כשיחלצם יסיר תחילה של ראש ואחר כך של יד
יחלוץ׳ והא דאמרינן פרק אמר להם הממונה אמר
ריש לקיש אין מעבירין על המצות שמע מינ' מדר"ל
עבורי דרעא אטוטפא אסיר היכי עביד מדרעא
אטוטפא ופירוש רש"י להעביר מלפניו של יד ולהניח
תחילה של ראש אסור׳ וקשה לרבינו יעקב שאין
זה מטעם אין מעבירין על המצות׳ אלא מטעם
לטוטפות בין עיניך כל זמן שהם בין עיניך יהיו ש
שתים כדאיתא פרק הקומץ׳ ורבינו אליהו היה
מפרש דנפקא מינה לגבי הא דאמרינן חייב אדם
למשמש תפיליו כל שעה וקאמר שימשמש תחילה
בשל יד הסמוכה לו יותר משל ראש׳ גם על זה
קשה אי שייך אין מעבירין על המצות בענין זה
משום שהזרוע הוי סמוכה לו יותר מראשו׳ אם כן
למה לי דרשא דכל זמן שהם בין עיניך יהיו שתים
דאין סברא לומר דאתא לעשה׳ ופירש רבינו חננאל
בשם הגאון דקא מיירי כשהולכן וכותב' בתיק יניח
תחילה של ראש דאם יניח בתיק תחילה של יד ואחר
כך של ראש עליהן אם כן כשיחפוץ להניחן בראשו
ימצא תחילה לפניו של ראש למעלה ויצטרך לו ל
להעביר על המצו' ולהניח תחילה של יד שהם למט'
ושל ראש שמצא למעלה יניח לבסוף משום דכל זמן
שבין עיניך יהיו שתים׳ ומיירי שהתיק זה צר ואין
רחב אלא צריך להצניען זה על זה׳ ולהאי פי' דוחק
לפרש מה שמסיים היכי עביד מדרעא אטוטפתא
ויש דלא גרים ליה׳ תפילין שבזרוע יניח בצד
שמאל דכתיב והיו לאות על ידכה יש דרים פרק
הקומץ רבה דיד סתמא משמע שמאל דכתיב אף
ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים׳ ואית דרים
מדכתיב ידכה בה"י משמע יד כהה׳ ואית דרים
דכתיב וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף
קשירה בימין׳ ואם מניחן ביד ימין אם כן יצטרך
לקושרן שם ולהדקן שם ביד אחרת שהיא שמאל
דבאותה יד עצמה שמונחין לא יוכל לעשות כן׳
ואם הוא אטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו
ואם שולט בשתי ידיו מניח בשמאל של כל אדם׳
וכל השולט וכותב בשמאל כל אדם ושאר כל
מלאכות של כח וגבורה עושה בימין של כל אדם׳

זה הכלל לעולם יניח תפילין ביד תשש כח אף ע״פ
שכותב באותה יד דהא יד כהה דרים · ועוד דפריך
ואימא יד שבכח · ומשני מי כתיב ח״ת אלמא אחר
תשום כח אזלינן וגבי מומי כהן אמרינן השולט
בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין · ומפרש מר
סבר כחישות׳ אתחלתא בימין ומר סבר בריאותא
אתחלתא דשמאל משמע דבתר כח וגבורה ובתר
חלשות תלוי מילתא ואף על גב שכותב ביד תשות
כח אין בכך כלום והכי קאמר מה כתיבה בימין
בשתם בני אדם אף קשירה כן אבל מיירי באד׳ זה ׃

משפט

באיז מקו׳ ביד יניח תפילו׳ ובאיזה
מקום יניח תפילין בראש · תניא
רבי מנשה על ידך זו קיבורת ידך · בין עיניך זה
קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של
תינוק רופס ידך זו קבורת מנלן דתנו רבנן על ידך
זו גובה של יד או אינו אלא ידך ממש שמו׳ לאצבעות
מה תפילין של ראש בגובה של ראש אף תפילין של
יד בגובה של יד רבי אליעזר אומר והיה
לך לאות ולא לאחרים לאות רבי יצחק אומ׳ ושמתם
את דברי אלה על לבבכם שתהא שימה כנגד הלב
· רב חייא בריה דרב אויא מכוין ומנח להו
להדי ליבא · עתה יש שמניחין תפילין למטה מן
הפרק שקורין קוד״א · ויש שמניחין תפילין בעצם
שמן הכתף עד הפרק למעלה מן הקוד״א · והשיב
רבינו יעקב על כרחי׳ מצותן הוי להניח למעלה מן
הקוד״א סמוך לפרק דהא אמרי׳ פר׳ המוציא תפילין
וקושרן בזרועו · וכן אמרינן פרק התכלת חביבין
ישראל שסבבן הקב״ה במצות תפילין בזרועותיהן
אלמא מצות תפילין להניחם בעצם שקרוי זרוע ·
ואותו עצם שבין הכתף והפרק שקרוי קוד״א נקרא
זרוע · דתנן במסכת אהלות ר״מח איברים באדם
שלשים בפיסת יד ששה בכל אצבע שני׳ בקנה · ב״
במרפק אחד בזרוע ור׳ בכתף אלמא עצם הסמוך
לכתף קרוי זרוע · וכן כתיב כתפי משכמה תפול
ואזרועה מקנה תשבר · אבל העצם ארוך שמחובר
למטה בפיס׳ יד אותו קרוי קנה וראש השני המחובר
לפרק שקורין קוד״א אם כן אין מניחין בו תפילין
שת׳ בעצם שחושב לו סמוך לכתף שקורהו במסכת
אהלות זרוע · ועוד שחושב הזרוע בתר המרפק
שקורין קוד״א בלעז · דכתיב על אצילי ידיו
מתרגמינן על כל מרפקי ידיו · ופרק האומר
משקלי תנן האומר משקל ידי עלי ממלא חבית מים
ומכניס ידו עד מרפקו · ובגמרא תניא עד האציל
אלמא מרפק ואציל הכל אחד ואציל הוא קוד״א ולא
כפר״שי פרק ארבע מיתות גבי אוב וידעוני בין א
אצילי ידיו איש״ילא בלעז שזהו בית השחי ולא היא
שיש הרבה מקומות קוראהו אציל והרבה מקומות
אומ׳ בית השחי אלמא שתי מקו׳ הן · ועוד פרק שני
דזבחים אמרינן לא יחגרו ביזע במקום שמזיעין ·
כדתניא הכהנים אין חוגרין את האבנט לא למטה
ממתניה׳ ולא למעלה מאצילי ידיה׳ אלא כנגד אצילי
ידיהם ׃ ואי אצילי ידיהם היינו אשי״לא הרבה שם
הו׳ מקו׳ זיעה וגם אין שום אד׳ חוגר שם וגם דקאמ׳
אין חוגרין למעלה מאצילי ידיהם ואי זהו בית
השחי אם כן למעלה זהו בצואר · ואי חוגר שם
פשיטא אלא אצילי ידיה׳ הוא הקוד״א וכנגדן חוגרין
ואתי הכל שפיר וכן מוכח פרק האומר משקלי
דהאי אציל וגם מרפק הכל אחד דתנן התם האומר
משקל ידי עלי ממלא חבית מים ומכנים ידו עד מ
מרפקו · ובגמרא תניא עד האציל ובפרק האומר
משקלי כמי מוכח דמצות הנחת תפילין הוי בעצם
ארוך שהוא למעלה מן הקוד״א דקא׳ פריך ביד עד
האציל · ורמינהי קדוש ידים עד הפרק פי׳ עד סוף
פיסת יד ומשני בנדרים הלך אחר לשון בני אדם
אבל בדאורייתא עד׳ העציל קרוי יד · ופריך והא
תניא דבי מנשה ידכה דתפילין זהו קבורת ומשני
דאורייתא קבורת כולה פירוש למעלה מן האציל ·
ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם עד האציל שהוא
הקוד״א · וקדוש ידים הילכתא גמירי לה עד הפרק
של פיסת יד אבל לא מצינן לפרש דאורייתא קבורת
כולה למטה מן האציל שקורין קוד״א כיון דקאמר
כולה היינו עד העציל עד הקוד״א · ומה הוא
בנדרים עד העציל היינו הך · ובמסכת סופרים
כמי אמרי׳ גבי ס״ת לא יניח שני אציליו עליו ויקרא
בו · משמע דאציל זה קוד״א ואינו בית השחי שאינו
יכול לסמוך על הספר מבית השחי · וכן המוציא
בפיו ובמרפקו זהו שתולה חפץ בזרועו במקום מ
מרפק דהוא האציל · אי נמי כתן חפץ בכפל זרועו
כנגד האציל שקורין קוד״א · וכן פרק המפלת
תינוק במעי אמו מוכח בפנקס ושני אציליו על שני
ברכיו · וכן עלתה לו נשיכה בגביו ובין אצילי
ידיו דפרק כל הנשבעין ופרק המוצא תפילין וכן
שים בלויי הסחבות תחת אצילי ידיך דגבי ירמיה
הכל הוי קוד״א בלעז הרי לך דזרוע שמני׳ בו תפילין
הוי

הוי עצם ארוך עליון שהוא מחובר לכתף · וראשו
התחתון מחובר לפרק שקורין קוד"א בלעז שהרי
מצות תפילין הוא בזרוע כדפרישית לעיל · והרי
הזרוע מוכח במסכת אהלות הכתף אחר הזרוע מ
ממש וגם מוכח תחילה מרפק שהוא קוד"א מדמרפק
ואציל חד הוא כדמוכח במסכת ערכין פרק האומר
משקלי ובתרגום של אצילי ידיו · והרי אציל קוד"א
כדמוכח במסכ׳ סופרים · ולא בית השחי וכדמוכח
פרק שני דזבחי׳ דלא יחגרו ביזע אלא כנגד אצילי
ידיהם וגם מוכח פ׳ האומר משקלי שקיבורת כולה
דגבי תפילין הוא למעלה מן האציל כדפרי׳ לעיל ׃

הילכך בעצם העליון יניח תפילין הוא
הנקרא זרוע והוא יד דאורייתא
וסמוך לפר׳ של האציל קצ׳ יניחם כי שם היא קיבור׳ ·
בשר המכונס קרוי קיבורת כמו קיבורא דאהיני
קיבורא דאיתלי ושם הוא כנגד הלב דכתי׳ ושמתם
את דברי אלה על לבבכם · ורב חייא מנח להו נגד
ליבא · וכן במועד קטן אמרינן הספד על הלב
שנאמר שדים סופדים אלמ׳ הוא למעלה · וכן זרוע
בשלה של נזיר הוא עצ׳ של נזיר העליון כדתנן פרק
הזרוע והלחיים בסופו · איזהו זרוע מן הפרק של
ארכובה עד הכף של יד הוא של נזיר וכנגדו ברגל
שוק של שלמים · פירוש כף של יד זהו עצם רחב של
כתף · וברגל שוק היינו עצמות שיש מן הארכובה
עד הקולית עד בוקא דאטמא· רבי יהודה אומר מן
הארכוב׳ עד סובך הרגל סובך זהו הפרק שמחובר
בו העצם שראשו העליון מחובר בקולית והוא פרק
שני אחר ארכובה · והעצם שמן הארכובה עד פרק
אחריו הוא שוק · אבל עצם ארוך תחתון שלמטה
מן הארכובה לכולי עלמא אינו קרוי שוק · וכנגדו
בזרוע הוא העליון כך פירש ר"שי דסובך הוא פרק
שני שאחר ארכובה המחובר בו העצם התחוב
בקולית · אבל נראה למורי רבינו דסובך
היינו פרק תחתון הסמוך לפרסת רגל סמוך ליתד
קבילי"א בלעז הנקרא" אשתוירא דאמרי׳ בירושלמי
דמצות חליצה ורבינו חננאל הביאו שם · וכן איתא
התם מתני׳ קושרה למט׳ מן הארכובה כשר׳ למעלה
מן הארכובה פסולה · והא תנן ורחצו בני אהרן
את ידיהם ואת רגליהם · ותניא ביד עד הפרק
וברגל עד הסובך · וכן את אמר הכא פירוש עד
הארכובה כשרה והלא הוא למעלה מן הרגל ·

ומשני שכייה דכתיב מעל רגלו · אי הכי למעלה מן
הארכובה נמי · ומשני מעל ולא מעל דמעל · עד
כאן לשונו · אלמא סובך דרגל הוא פרק הסמוך
לארץ מדפריך אמאי למטה מן הארכובה ׃

משפט מקום הנחת תפילין

תנו רבנן לטוטפות בין עיניך זו גובה
הראש או אינו אלא בין עיניך פירו׳
במצחו ועל גבו׳ עיניו ·נאמר כאן בין עיניך ונאמר
להלן לא תשימו קרחה בין עיניכ׳ · מה להלן בגובה
ראש מקום שעושה קרחה אף כאן וכו׳ · ר׳ יהוד׳ אומ׳
אינו צריך אמרה תור׳ הנח תפילין ביד הנח תפילין
בראש מה תפילין ביד מקום הראוי לטמא בנגע
אחד אף תפילין בראש מקום הראוי לטמא בנגע
אח׳ לאפוקי בין עיניך ממש דאיכ׳ בשר ושיער לבן
ואיכא נמי שיער צהוב · ותנא דבי מנשה בין עיניך
זהו קדקד · אמרי דבי ר׳ ינאי מקום שמוחו של תינוק
רופס · נראה למורי רבינו שאין לפרש מקום המוח
דוקא מניח תפילין ולא בשאר מקום אלא מתחילת
השיער הסמוך לפדחת הוא מקום הראוי להניח
תפילין והולך שעור מקום הנחה עד סוף מקום ש
שמוחו של תינוק רופס · אע"ג דלא קאמר עד מקום
וכו׳ כאלו אמ׳ עד מקו׳ דמי · שהרי מקו׳ שעושה קרחה
הוא מתחילת שיער הראש הסמוך למצח · וגם הוא
בטוב גוב׳ הראש וגם מטמא בנגע אחד וגם יותר
הוא בין עיניך בשיער הסמוך לפדחת · ומקום
שמוחו של תינוק רופס לא אתא למעוטי אלא משם
ואילך לצד העורף שאינו גובה הראש וגם אינו קרוי
בין עיניך · והא דאמרינן פרק המוצא תפילין ופרק
כל הכלמים מקום יש בראש להניח שתי תפילין ה
היינו מתחילת השיער הסמוך למצח עד סוף מקום
שמוחו של תינוק רופס · ובירושלמי דהמוצא תפילין
משמע קצת כן דקאמ׳ התם על מקום תפילין של
ראש שערו לומר עד מקום גובה של ראש מחזיק ·
וכמה הוא מחזיק מעתה שתי׳ · כלפיניה מחול · פי׳
שרגילין להניח אותם במקום אחד · אמר רבי חגי
מאן דבעי מיתן יהיב · פירוש אף בחול אין צריך
ליתנם כל שעה במקום אחד אלא פעמים במקום
זה ופעמים במקום זה · אמר רבי זריקה אסברתאי
רב המנונא קד מקו׳ שמוחו של תינוק רופס מרקתא

עד מקום גובה של ראש מחזיק משמע מתחילת
הראש הסמוך למצח וגם לשון מחזיק משמע כן ·
לפי׳ זה שמתחילת השיער הסמוך לפדחת הו׳ מקום
הראוי להניח תפילין · אם כן נוכל ללמד שיעור ר
רחב תפילין לפירו׳ הרב רבינו יצחק בר״ אשר שפי׳
ביומא שהציץ היה על הראש במקום שיער · ולכך
על כהן הדיוט כתיב מגבעות שהם גדולות ועל
כהן גדול כתיב מצנפת שקטנה היא לפי שהציץ
היה על השיער סמוך לפדחת · והאי דכתיב והיה
על מצח אהרן היינו למעלה מן המצח · ובפרק
האומר בקדושין כמי אמרינן הקש להם בציץ שבין
עיניך · והיינו כמו בין עיניך של תפילי׳ שהם במקום
שיער ולא קאמר בציץ שבמצחך כדכתיב קרא ·
ולפירוש זה דקדק מורי רבינו דאמרי׳ בריש ערכין
ובפ״ שני דזבחים שערו היה נראה בין ציץ למצנפת
ששם היה מניח תפילין ובפרק במה אשה אמ׳ הציץ
רחב שתי אצבעות והוא מונח במקום תפילין · אם
כן רוחב התפילין לכל הפחות יותר מאצבע שאם
לא היו רחבות אלא אצבע אם כן יש מקום בראש
להניח שלש תפילין מקום הציץ שתי אצבעות ועוד
אצבע מקום ששערו נראה · ואמאי מכניסן זוג זוג
ותו לא · ועוד דמשמע דוקא שני תפילין ולא ג׳ · ואם
כפרש דוקא יש מקום בראש להניח שני תפילין ולא
יותר אפילו חצי אצבע · אם כן על כרחין רחבן של
תפילין שתי אצבעות · ושעור זה היה נראה שערו
להניח בו תפילין ושתי אצבעות כנגד הציץ · דאי
אצבע וחצי רחבן של תפילין וכך היה שערו נראה
הלא כנג׳ הציץ יש שתי אצבעו׳ אם כן יש חצי אצבע
יותר וכן כתוב בשימושא רבה מייתינן אעא טבא
תרתי אצבעי על תרתי אצבעי :

משפט הברכות פרק הקומץ אמ׳ תפילין
מאימתי מברך עליהם אביי ורבא
דאמרי תרוייהו משעת הנחה עד שע׳ קשירה מפרש
רבינו יעקב דהך קשירה היינו שמהדקן בראשו ו
ומיישבן בחוזק כמו שלא קשורה בו · וכן גבי
יוסף הצדיק קשורה בו ככלב שאין זה קשירה אלא
מחוברת דאי צריך להתיר קשר התפילין ולקושרו
לגמרי בשעה שחולצן ולחזור ולעשות קשר חדש ב
בשעה שמניחן כמו שהיה אומר רבינו אליהו הא
תנן המוצא תפילין בשבת מכניסן זוג זוג · במה
דברי׳ אמורי׳ בישנות אבל בחדשות אסיר וקאמרינן

בגמרא ישנות מקושרות חדשות שאינן מקושרות
ואסור משום קשר קיימא · ואי עביד קשר בכל יום
אם כן אינו של קיימא אז ישנות נמי ליתסרי · וכן
מפרש פרק קמא דחולין אמר רב יהודה אמר רב
ת״ח צריך שילמד ג׳ דברי׳ כתב שחיטה ומילה · ורב
שלמיא משמיה דרב אמ׳ אף קשר של תפילין וציצית
וברכת חתנים · ואידך דלא חשיב הני דלא שכיחן
פי׳ כתב שחיטה ומילה שכיחן וצריך ללמדם · אבל
קשר של תפילין וציצית לא שכיחי שצריכין להם ל
לעולם · וכיו׳ שעשוי׳ עומדי׳ ימי׳ רבי׳ וכן ברכ׳ חתני׳
לא שכיחי · אבל ר״שי פי׳ הני שכיחן קשר של תפילין
וציצי׳ וברכ׳ חתנים ואין צריך ללמדן ובקי הוא בהן
מנעוריו · וקשה דהא שחיטה מצויה בכל יום · ועוד
אף לרבי יהודה צריך ללמדן מכל שכן כיון שמצויין
והמניח תפילין על של יד שמניח תחילה יברך בא״
אמ״ה אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין ·
וכשיניח אחרי כן של ראש יברך ברוך את׳ ה״
אמ״ה אק״בו על מצות תפילין לפי שהוא גמר מצוה
ואם שח בין תפילין של יד לתפילין של ראש יברך
על של ראש שתים להניח תפילין ועל מצות תפילין
וכן אמר אביי פרק הקומץ לא שח מברך אחת · שח
מברך שתים · ומיירי על של ראש · דאי לא שח
בינתיי׳ מברך על של ראש את׳ על מצו׳ תפילין אבל
להניח כבר בירך על של יד ולא שח בינתיים אחרי
כן · אבל שח בינתיים מברך שתים ועל של ראש
להניח ועל מצות · ורבי יוחנן דאמר על של יד מברך
להניח ועל של ראש על מצו׳ מיירי בלא שח בינתיי׳ ·
כך פר״ת והג״ של רב יהודאי ורב עמרם בר שישנא
שמונה מאה בכל יום ואומ׳ להניח ועל מצות · אבל
רב אלפס ור״שי מפרשי מילת׳ דאביי הכי · לא שח
בינתיים אז הוא מברך על של יד תחילה ואחרי כן
יניח של ראש בלא ברכה · ואם שח אז יברך
שתים · כיצד על של יד להניח ועל של ראש על מצות
· וקשה לדבריהם מאי שנא דכי שח מברך על
מצות טפי מדלא שח · ועוד דכי לא שח בטלה
על מצות · ועוד דהא כן רבי יוחנן דאמר על של
ראש יברך על מצות מיירי כמו שרגילין בכי אדם
דלא שח בינתיים וזה היה לו לפרש דקא מיירי ·
בעשה עבירה ושח בינתיים דהשח בין תפילה
לתפילה עבירה הויא וחוזר עליה מעורכי המלחמה
· וגם סוגיא דהקומץ אינה בפשיטות · ואדם שאין
לו

לו רק תפילין אחד או של יד גרידא או של ראש לחודיה יניחם ויברך עליהם שתי ברכות להניח ועל מצות דאינן מעכבות זו את זו· או אם יש לו שתיהן ואינו חפץ להניח רק אחת מהם הרשו׳ בידו ויברך עליהם שתי ברכות· וכן איתא פר׳ התכלת תפילין של יד אינ׳ מעכבות של ראש· ושל ראש אינ׳ מעכבות של יד· ובגמרא אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו שתים· אבל אם אין לו רק אח׳ מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לאו· כלומר חוזרני בי דמאן דאית ליה תרי מצוי חדא כמי לא עביד אלא חד בתמיה אלא לעולם אינן מעכבין ומעיקר׳ סבר׳ גזרה שמא יפשע שמא לא יחזור לקנו׳ שתיהן· ובירושלמי דפרק היה קורא וכן בפסיקתא רבן יוחנן בן זכאי לא הוו זיען תפילי מיניה לא בקייטא ולא בסיתוא וכן היה נוהג רבינו אליעזר תלמידו אחריו רבי יוחנן בסיתוא חזיק רישיה ולביש תרויהון ובקייטא לביש דאדרעא· ופריך ואינו אסור משו׳ ערוה פירו׳ היאך לא זיען מיני׳· א״ר חייא בר אבא אפקריסין הוה לביש מכפני׳ כד הוה אזיל מסחי כשהגיע אצל האולירין הוה חולצן אמר תורמוסיה היה לובשן :

משפט אם מברך כשמסלק לתפילין דתנן פרק בא סימן יש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו· ומפרש בגמרא לאתויי תפילי׳· ולבני מערב׳ דמברכי בת׳ דמסלקי תפיליהו לשמור חקיו לאתויי ריחני· אומר רבינו יעקב דטעמא דאפילו למאן דמברכי לשמור חוקיו לאחר שחולצין תפילין מודו דאין מברכין כלום לאחר ש שמסיר טלית כציותיו מעליו דדוקא בפרשת תפילין כתיב ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים י ימימה· ודרשינן פרק הקומץ ופרק המוצא תפילין ימים ולא לילות· ולכך בערב דוקא שחולצן משום לילה מברך לשמור חוקיו ולא שחולצן בחצי היו׳ דמההוא קרא דרשינן איסור לילה· ואמרי׳ כמי פרק הקומץ כל המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה דכתיב ושמרת את החקה מימים ולא לילות ולאו הבא מכלל עשה עשה· והשמר דעשה עשה· אבל בציצית לא כתיב קרא ושמרת החקה ואפילו למאן דפטר ציצית בלילה מדכתיב וראיתם אותו ולא מברכי כלל בערב· לא לשמור חקיו דלא שייך האי קרא בציצית ולא ברכה אחרת שהרי אין איסור ללבוש ציצית בלילה דאפילו היה בה בציצית צמר ופשתים או תכלת בקרין שהוא כלאים ואינו מיוחד לכסות לילה אינו אסור ללובשו בלילה· כיון שמותר בו ביו׳ וכי קאמ׳ פרק בא סימן לאתויי ריחני הוה מצי למימ׳ לאתויי ציצית ושאר מצות וכן איתא בירושלמי פרק היה קורא על בני מערבא דמברכי בתר דמסלקי תפילייהו לשמור חקיו· הא כמאן דאמר בחקת תפילין הכתוב מדבר· אבל למאן דאמר בחקת הפסח הכתוב מדבר לאו הייכו ממש כפירושו· אמכם על תפלין כמי לדידן אין מברכין כלום כשמסלקן אפילו חולצן לערב דהא קיימא לן לילה זמן תפילין וכמאן דאמר ושמרת החק׳ מימים ימימה בחקת הפסח הכתוב מדבר ולא בחקת ת תפילין· ולמאן דאמר בלילה אסור קאמר רבי אליעזר ואם לשמרן מותר דאמרי׳ התם רבינא הוה יתיב קמי׳ דרב אשי וחשך והוה מנח תפילי ואמינא ליה לשמרן קא בעי להו מר· אמר ליה אין וחזיתיה לדעתיה דלאו לשמרן קא בעי· אלא קסבר הלכה לילה הוי שפיר זמן תפילין· ואי׳ מורין כן משו׳ שמא ייסן בהן· ואסור ליסן בהם פן יפיח בהן שמא לילה לאו זמן תפילין· ואפילו ערב שבת עם חשכה כשחולצן לא מברך כלום דשבתו׳ דפטורין לאו מ מקרא דושמרת את החקה מימים הוי כדאמר רבי יוסי הגלילי פרק הקומץ ופרק המוצא תפילין מימי׳ ולא כל ימים פרט לשבתות וי״ט· ובירושלמי דפרק היה קורא אית דריש הכי· מכל מקום ההיא דרשא אינ׳ עיקר שהרי הו׳ למאן דאמ׳ לילה לאו זמן תפילין אבל לדידן דסבריכן לילה הוי שפיר זמן תפילין ממעטי שבתות וי״ט פרק הקומץ במסקנא הוי מלך לאות פו׳ לך לאו׳ והיכירא יהיו תפילין עליך להראות שאתה מקבל עליך עול מצות של הקב״ה דפריך אי קסבר לילה זמן תפילין שבת כמי זמן תפילין פירוש דאכ״ ב חק׳ הפסח מדב׳ ואי סב׳ לילה לאו מצו׳ תפילין פירוש דבחקת תפילין מדבר אכ״ שבת כמי לאו זמן תפילין דכידרוש מימים ולא כל ימי׳ פרט לשבתות : ומשני לעולם לילה הוי שפי׳ זמן תפילין אבל שבתות כמעוט מלך לאו· ואכן דקיים לן לילה הוי זמן תפילין כהי אם ירצ׳ לא יחלוץ מיד שיהא לילה· מ״מ לכתחלה אסור להניחם כשהוא לילה· והא דתניא פר׳ המוצא תפילין הכיעור בלילה רב׳ חולץ רב׳ מניח וקאמ׳ דקא סב׳ לילה זמן תפילי׳· הא דקאמ׳ רב׳ מניח הוי פירוש רצה אין חולץ· אבל לכתחילה לא יניח· תדע דאמ׳ פ׳ הקומ׳ היה הוא משכי׳ לצאת בדרך ומתיירא שמא יאבדו מניח׳ וכשידע שהגיע זמנן ממשמ׳ בה׳ ומברך

ועד מתי מניחן עד שתשקע החמה · רבי אליעזר אומר עד שתכלה רגל מן השוק · וחכמי׳ אומרי׳ עד זמן שינה ומודים חכמים לרבי יעקב שאם חלצן לצאת לבית הכסא ושקעה החמה שוב אינו חוזר ומניחן וכן היא הגירסא כדפרי״ אלמא חכמי״ ורבי יעק׳ דסברי לילה זמן תפילי׳ מדקשרו עד זמן שינה מודו לתנא קמא דאין הוא מניחן משהוא לילה ל לכתחילה דלא מצינן למימר דשפיר סברי לילה לאו זמן תפילין ולכך לא יניחם בלילה ויעבור עשה ·

אבל מותר לשהותן בראשו בלילה אם הניחן מבעוד יום אין זה סברא · דכיון דאיכא איסורא דאורייתא להניחן בלילה ועובר בעשה והוא הדין אם לא יחלץ מראשו · ותו דרבה בר רב הונא הוה מצלי להו באורתא · ופריך והא אמר רבה בר רב הונא ספק חשכה לא חולץ ולא מניח ודאי חשכה חולץ אלמא לאו זמן תפילין בלילה ומשני הא בע״ם איתמר משמע דלמאן דאמר לילה לאו זמן תפילין אתי ליה שפיר דודאי חשיכה חולץ · ומסתמ׳ אפילו מן התורה · מיהו מדקאמרי׳ ספק חשכה לא חולץ משמע דמן התורה אין צריך לחולצן אם לא תאמר דהוה מצינן למימר וליטעמיך אמאי ספק חשכה אינו חולץ מכל מקום קאמר ודאי חשכה חולץ ולא שרי עד שתכלה רגל מן השוק וזמן שינה אם כן ר׳ יעקב וחכמים דשרו סברי לילה זמן תפילין ומודים דאם חלצן אין מניחן אחר שקיעת החמה · והאי שקיעת דאסור להניחן מדרבנן למאן דאמר לילה זמן תפילין או אף מדאורייתא למאן דאמ׳ לילה לאו זמן תפילין ועובר בעשה היינו ספק לילה סמוך ל ליציאת הכוכבים דהא מימים ממעטינן ולא לילות דהא קאמר ספק חשכה ספק אינו חשיכה לא חולץ ולא מניח היינו ודאי לילה כמו ספק חשכה ספק אין חשכה מעשרין את הדמאי בפרק במה מדליקין דהיינו ספ׳ לילה סמוך לצאת הכוכבים · אם כן הא דקתני עד מתי מניחם עד שתשקע החמה הוי כמו משתשק׳ החמ׳ כל זמן שפני מזרח מאדימין דשילהי במה מדליקין דהיינו סוף שקיעת החמה כמו שמפ׳ רבינו יעקב מדקאמ׳ התם משקיעת חמה עד צאת הכוכבים תלת ריבעי מילא או תרי ריבעי מילא׳ וקשה לו דפ׳ מי שהיה טמא קאמר משקיעת החמה עד צאת הכוכבים ד׳ מילין · ומפרש דההוא הוי מן תחילת שקיע׳ חמה שמתחלת החמה ליכנס ברקיע וכן מפרש מו׳ רבינו ה היא דאיזהו מקומן דם כפסל בשקיעת החמה שנאמר ביום זבחיכם היינו תחלת שקיעת ארבע מילין קודם צאת הכוכבים דאי סוף שקיעה כמו ההוא דבמה מדליקין שהוא ספק לילה בלא קרא דביום זבחיכם נמי דאי זורק הדם בלילה הא כתיב ביום צותו ואי משהי עד למחר הרי הוא כפסל בעמוד השחר כמו אימורים דכתיב לא ילין חלב חגי עד בקר וה״ה קטורת ולבונה ודם · ואי מעלהו ומלינו בראש המזבח אם לא הורידו פשיטא דלמחר כש׳ לזרו׳ כדתנן הלן היוצא אם עלו לא ירדו · אפילו עלה לאחר שנפסל בשקיעת החמה כל שכן אם העלהו מבעוד יום בכשרות שלמחר יזרוק אם לא הורידו · ובהכי איירי פרק תמיד נשחט גבי חטאת העוף מעלה ומלינה בראשו של מזבח ואם למחר הורידו לאחר עמוד השחר בהא הוי פלוגתא דאמוראי פרק המזבח מקדש אם לינה מועלת ב בראשו של מזבח היכא שהיה על המזבח בעמוד השחר ואחר כך הורידו אם פסול אם לאו לכך מפרש ובאימורי דדם כפסל בשקיעת החמה היינו תחילת שקיעת החמה ארבע מילין קודם צאת הכוכבים וכפיק מביום זבחיכם · וראיה לדבר ר דבפרק מי שהיה טמא קרי ליה דרך רחוקה ואינו חושב אותן ארבע מילין שמשקיעת החמ׳ עד צאת הכוכבים לפי שאינו זמן שחיטת פסח לפי שהדם כפסל משם ואילך · אבל שקיע׳ החמה דגבי תפילין היינו סוף שקיעה סמוך לצאת הכוכבים · דהא לא ממעטינן מימי׳ אלא לילה וכן כל תענית שלא שקעה עליו חמה אינו תענית הוי סוף שקיעה כמו ההוא דפרק במה מדליקין וכן רגילין העולם להתענות עד צאת הכוכבים :

וזמן הנחתן שחרית אמרינן פרק קמא דברכו׳ אחרי׳ אומרין משיראה אדם חברו ברחו׳ ד׳ אמו׳ ויכירנו · ואמ׳ אביי הת׳ לתפלה כאחרים זהו זמן הנחת תפילין שחרית למאן דאמר לילה לאו זמן הנחת תפילין והוא הדין לדידן דלילה זמן הנחת תפילין שלכתחילה לא יניחן פן ישן בה׳ הנה ק״ל דבשבתו׳ ובי״ט אינו מניח תפילין מ״מ בחול המועד מניח פרק אלו מגלחין ·

תנו רבנן אדם כותב לו תפילין במועד, לעצמו ולאחרים בטובה דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומ׳ מערי׳ אדם ומוכר את שלו וכותב תפילין לעצמו רבי יוסי אומר כותב הוא כדרכו כדי פרנסתו אלמא מדשרו רבי מאיר ור׳ יהודה לכתוב לעצמו

לעצמו במועד אם אינו מניחן למה מותר לכתוב לעצמו שאין זה לצורך פרנסתו · אמנם אין זה ראי׳ שהרי ר״מ ורבי יהודה לטעמייהו דסברי אפי׳ שבת הוי זמן תפילין דתניא פ״ב דערובין המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בד״א בישנות אבל בחדשות אסור · ומוכח התם מדקתני אשה אלמא תפילין לא הוי זמן גרמא אלמא בין שבת בין לילה הוי זמן תפילין אבל אנן דקיימא לן יום טוב ושבת לא הוי זמן תפילין אם כן אף חול המועד לאו זמן תפילין אבל יש ראיה מירושלמי דפרק אלו מגלחין ההוא גברא דאבדו לו תפילוו אתא לקמיה דרב חננאל שלחה לקמיה דרבה בר בר חנה אמר ליה הב לי דידך וכתוב אחרים לעצמך אמר ל׳ רב איזיל כתוב לי מתניתא׳ פליגא על רב כותב אדם תפילין לעצמו הא לאחר לא פתר לה בכותב להניח · ומסתמא רבה בר בר חנה ורב ס״ל כהלכתא דשבתות וימים טובים לאו זמן תפילין ואפילו הכי שרו לכתוב תפילין בחה״מ בלא צורך פרנסתו אם כן יניח תפילין בח״ה · וכל זמן שמניחן אפי׳ ק׳ פעמי׳ ביו׳ יברך עליה׳ בכל פעם ואפילו כשהן מונחין עליו וממשמש בהן לפרקים חייב לברך בכל פעם ופעם כדאמרי׳ פרק לולב הגזול וערבה חזינא ליה׳ לרבא דכל אימת ד דמנח תפילי׳ מברך׳ רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי מברכי · והיינו טעמא לפי שמצו׳ למשמש בהן תדיר כדאמרינן ביומא ובהקומץ חייב אדם למשמש בתפיליו כל שעה ק״ו מציץ שאין בו אלא א אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמי׳ שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן כמה אזכרות על אחת כמה כמה : פס״ק השתא עד משפט הבתים פירשתי בדרך קצרה והפסקים במקומות מקומות :

ומשפט עור הבתים מבהמה או חיה טהורה ועבוד לשמן כדתניא גבי כשן זהב או עור בהמה טמאה פסולות אלא מעור בהמה ט טהורה ועד שיעבדם לשמן · ויכול לעשותן מקלף הדק שכותבין בו וקרוי שפיר עור כדתניא יכתבם בד׳ עורות והרצועו׳ יכול לעשותן מן עור עב וחזק אם ירצה אע״פ שהבתי׳ מקלף דק דהא אין קושרין אותן אלא במינן היינו לאפוקי משי ולשוכות של א ארגמן ומותר לעשות הבתי׳ והפרשיות מעור שליל דשפיר מקרי עור דלא גרע מעור של עוף טהור ש

שכו כותבין תפילין כדאיתא פרק שמנה שרצי׳ אף ע״ג דלענין טומאה חשיב כבשר ומכילהו בהדי או שעורותיהן כבשרן מכל מקום מותר עור שליל · ור״א שיותר נכון והגון לפי שלא היה בו עביר׳ של תשמיש

אמר אביי ש״ן של תפילין הלכה למשה מסיני עוש׳ בבי׳ החצון מקמט העור ש״ן מימין הקורא יעשנה מארבעה ריסי דהיינו כמין שני יוד״ין בתוכה כז״ה ולצד שמאל יעשה כמו כן ש״ן מקמט העור מבחוץ מתלתא ריסי דהיינו כמין יו״ד אחת בתוכה כז״ה וצריך שיגיע חריץ למקום התפר שהקמטים חיצונים של ש״ן יהו ארוכין עד למטה מקום התפירה אבל קמטים פנימיים אין צריכין להיות ארוכין כל כך דכל שכן אם קצרים הן דנראה יותר ש״ן ממש · ור״שי ת״כ פירש אותו לענין גוף הבתי׳ שיעשה חרצן והבדלתן עד למטה למקום התפירה כלומר לבית מושבן · ולא מיירי בקמט של ש״ן · וגבי בתים כמי אמרינן ואין חריצן ניכר פסולות · אמר רב חננאל אמר רב תיתורא של תפילין הלכה למשה מסיני · אמ׳ אביי מעברתא של תפילין הלכה למשה מסיני פירש ר״שי לאחר שהכניס את כל האגרות בתוך הבתים כבר הניח עור של בית רביעי ארוך וכופל אותו למטה לכסות פאת הבתים וזהו בית מושבו של בתים ולכך קורהו תיתורא לשון גשר ותופרו עם עור הבתים ומעברתא הייכו מאותו עור הנכפל למטה עושה בליטה כפולה חוץ לבתי׳ שמכנים בתוכה הרצועות ומושכות אילך ואילך ועוברת · ויש שקוצצין עור הבתים מכל צד למטה ומביאין עור אחר וקודרין בו בראשו כמין ארובה ומושכין בה ראשי הבתים עד סופן ועתה מהודקים הבתים יחד וראש השני מאותו עור כופל למטה לכסות את פאת הבתים והוא תיתורא ועושה ממנו בליטה כפולה להעביר בתוכו הרצועה והיא מעברתה · ורב אלפס פירש תיתורא שרגילין לתת עור על הבית של זרוע מצד זה לצד זה :

תניא תפילין מרובעות הלכה למש׳ מסיני · אמר רבא בתפרן ובאלכסונן עור שלמטה שזהו התיתורא התפור לעור הבתי׳ צריכה אותה תפירה להיותה מרובעת · וכי כמי יהיה זוית צריכה שלא יהא ארכה יתר על רחבה אלא ברבוע שיהא בה שיעור כל אמתא ברבועא אמתא ותרי חומשי בי׳ לכסונא · וגם העור למטה מקום מושב הבתים

הבתים צריך להיו' רבוע ולכך מקדרין עור הבליטה הנכפל שלא יהא רחב כמו עור התיתורא כדי שיהא ניכר בטוב רבוע התיתור' וגם גוף הבתים בראשן את ארבעתן יחד צריכין שיהיו מרובעות כדאיתא בשימושא רבה מייתי אעא טבא תרתי אצבעי על תרתי אצבעי אבל כל בית לבדו אינו צריך להיות מרובע׳ אבל בגובה הבתי׳ אין קפידא וכן תפילין של יד יש לו כל דין זה צריך רבוע בין בתפירה בין בעור למטה בין בראש הבית והתפירה תהיה מגידי עור בהמה טהורה׳ וכתב בשימושא רבה ותריסר תפירי ליהוי בה׳ ואי איכא עשר' כשרי׳ דכי שקלת מלכא ושמשא פי׳ יהודה ולוי אייתר עשרה׳ ואי טפי שפיר דמי דכי מוספת מנשה ואפרי׳ הוו י״ד בר מרנפיק ועייל׳ פי׳ בשלשה מקומות במקום הבדלת הבתי׳ יתפור עור הבתי׳ לעור שלמט׳ שהוא התיתורא והייני דאמרינן פרק הקומץ ושוין שכותן חוט המשיחה בין כל אחת ואחת׳ ואם נפסקה התפירה בשלשה מקומו׳ אין תקנה לחזור ולקושרה אלא יהא צריך תפירה חדשה אחר׳ כדאיתא בירוש׳ פרק קמא דמגילה ושעור אורך הרצועות אמרי׳ פרק הקומץ עד אצבע צרדה׳ מר מחוי כפוף מאצבע עד אמה היינו חוץ לקשר בשל ראש׳ ומר מחוי פשוט מגודל עד אמה׳ אבל בילמדנו משמע דשעור זה בתפילין של יד אבל בתפילין של ראש יש שעור אחר׳ וכן כמי פירש רב אלפס וכן כתב בשימושא רבה אורכה דרצועה דרישא דימינא עד טיבורא׳ ואחריא משמאלא׳ ובדרעא עד אצבע צרדה ויהיו משלשין בתלת זמנין׳ והילכך רצועה של יד ארוכה מן הקיבורת עד אצבע אמה ויכרוך שלשה פעמים הרצועה סביב אצבעו׳ ורצועות של ראש ארוכות של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה׳ ורוחבן כאורך השעורה׳ ואם נפסקה הרצועה אין תקנה לא לתופרה ולא לקושרה וצרי׳ שיהיו הרצועו׳ הפוכות כדאמרינן וכוייהן לבר׳ וקשר של תפילין הלכה למשה מסיני זהו שם שדי שי״ן בקמט הבית החיצון מזה ומזה׳ ואות דל״ת בקשר של ראש׳ ואות יו״ד היא בשל יד חוץ לקשר רצועה קטנה מאד כפופה כמין יוד׳ ויניח תחילה תפילין של יד ואחר כך תפילין של ראש דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך כשיהיו בין עיניך יהיו שתים׳ וכשחולצן תחילה יחלוץ של ראש ואחר כך של יד׳ ובתיק אם הוא בר ינעם תחילה של ראש ואחר כך של יד לפי

שבשירצ' להניחן וימצ' תחילה של יד לפניו ולא יעביר על המצות ויניח תפילין ביד שמאל דכתיב ידכה בה״י יד כהה׳ ועוד כתיב וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין׳ ואם שולט בשתי ידיו יניח בשמאל של כל אדם׳ ובאיזה עצם יניח תנא דבי מנשה ידך זהו קיבורת׳ פי׳ בשר המכונס כמו קיבורא דאהיני׳ ושמתם את דברי אלה על לבבכם שתהא שימה כנגד הלב׳ ובפרק המוצא תפילין ובפרק התכלת אמרינן תפילין בזרוע׳ ובמסכת אהלות מונה הזרוע העצם המחובר לכתף וראשו השני מחובר למרפק שהוא קרוי קוד״א׳ וכן האומר משקלי דאורייתא בתפילין קיבורת כולה בכדרי׳ עד העציל דהיינו מרפק משמע כמי קיבורת זהו בעצם שהיא למעלה מן הקוד״א סמוך לו בבשר המכונס שם והוא כנגד הלב׳ ותפילין של ראש בגובה של ראש מקום שמוחו של תינוק רופס׳ וכר׳ דמתחילת השיער הסמוך למצח עד סוף מקום שמוחו של תינוק רופס הוי מקום לתפילין ויש מקום הראוי להניח שם שני תפילין דהיינו במקו׳ שעושה קרחה וראוי לטמא בנגע אחד והוי שפיר בגובה של ראש׳ והק׳ יהדק בראש למעלה בעורף ולא למטה במפרקת׳ ויש להוכיח שרוחב הבתים שתי אצבעות כמו שפירשתי למעלה׳ וכן איתא בשימוש' רבה מייתי אעא טבא תרי אצבע על תרי אצבעי׳ ומאימתי מברך עליהן משעת הנחתן עד שע׳ קשירתן האי קשירתן היינו הדוקייהו בראש כמו שלא קשורה בו׳ והוי שפיר עובר לעשייתן דאין לומר בכל פעם שיניחם בראשו יקשרם׳ וכשיסיר' יתיר הקשר דאם כן במוצא תפילין בשבת מאי שנא דשרי ללבוש זוגות ואסר חדשות משום קשר קיימא׳ וכשמניחן מברך על של יד להניח תפילין ועל של ראש שמניח אחרי כן מבר׳ על מצות תפילין׳ ואם סח בין תפילה לתפילה יברך על של ראש שתים להניח תפילין ועל מצות׳ כך פירשו ה״ג מרב יהודאי גאון ורב עמרם ור׳ יעקב׳ ואם אינו מניח לו רק תפילין של יד לבדן או של ראש לבדן שהרי אין מעכבין זה את זה יברך שתי ברכות על אותו שיניח׳ וכשיחלצם לא יברך לשמור חקיו ולא שום דבר׳ ואפילו אם יחלצם סמוך לחשכה׳ דהא סבירא לן לילה זמן תפילין׳ אם כן ושמרת החקה הזאת למעדה מימים ימימה בחקת הפסח מדבר ולא בחקת תפילין ואפילו חולצן ערב שבת בערב
לא

לא יברך שום דבר דמוחזי לך שמעיטו שבתו' ואע"ג דקיימ"ל לן לילה זמן תפילין ומדרבנן אסור להניחן משחשכ' פן יישן בהם והוי היסח הדעת או פן יפיח בהן · כדאמרינן פרק הקומץ ומורים חכמי' ורבינו יעקב שאם הלכן סמוך לחשכה שאינו מניחן ·
וזמן הנחתן שחרית לכתחילה · אמר אביי לתפילה כאחרי' משיכיר אדם את חבירו ברחו' ארבע אמות כדאיתא פרק קמא דברכות · ובחול המועד של פסח ושל סוכות יניח תפילין ואין ראיה ממתניתין דכותב אדם תפילין במועד דהא ר' מאיר ור' יהודה דתנן התם סברי דאפילו בשבת מניח תפילין כ כדאיתא פר' המוצא תפילין אבל יש ראיה מעובדא דירושלמי · וצריך שימשמש בהן לפרקים כשמונחין עליו כדי שלא יסיח דעתו מהן ק"ו מציץ דאמר' תורה והיה על מצחו תמיד · ובפרק לולב וערבה רבנן דבי רב אשי כל אימת דהוו ממשמשי הוו מברכי ·

סליק הפסק

אמר רבי ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים פירו' שיהא זהיר שלא ישן בהן ושלא יפיח בהן כשבא לו צורך הפתח זהיר לחלצן עד שיצא הרוח ושילהי לולב הגזול קטן היודע להניח תפילין אביו קונ"ה לו תפילין היינו כי מכיר בו שהוא זהיר מדבר זה · ובפ' מי שמתו אמרינן הילכתא תפילין אחת מראשותיו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ואפילו אשתו עמו והא תני רבי חייא מניחן בכובע תחת מראשותיו ומשני דקא מפיק ליה למורשא דכובע לבר · ובפרק בא לו גבי בגדי כהונה וכן במסכת תמיד מניחן תחת מראשותיהן שלא כנגד ראשיהן שמע מינה תפילין מן הכר הוו שריין ולא חיישינן דלמא מגנדר עלייהו ולא כמו שפירש רש"י פרק בא לו ולא חיישינ' להפתח דבמסכת תמיד מסיק למילתא דלא חיישינן דילמא מגנדר · אמרינן פרק מי שמתו אמר ר' יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואחר כך נכנס ורבי חנינא אמר מניחן על שולחנו וכן הדור לו עד אימתי אמר רב נחמן בר יצחק עד זמן ברכה ·
אמר רבי חנינא אני ראיתי רבי שתלה תפיליו · ופריך והיו חייך תלואים זה התולה תפיליו · ומסיק ר' בכיסתא תלא · אי הכי מאי למימרא מהו דתימא תיבעי הנחה כספר תורה קמ"ל · ואיבעיא להו מהו שיכנס אדם בתפילין בבית הכסא קבוע להשתין מים מי חיישינן שמא יפנה · שיילוה לרבא ואמ' להו אסור חיישי' שמא יפנה שמע מינ' בי' הכסא שאינו קבוע שרי בו להשתין מים בתפילין בראשו ובזרועו וכל שכן בחגרו ובשדו' כשהוא בדרך אבל מונחים בידו אסור כדתניא התם לא יאחוז אדם בידו תפילין וספר תורה בזרועו ויתפלל וכן לא ישתין בהן מים ותניא התם לעיל הנכנס לבי' הכסא לא יאחוז אדם בידו תפילין וספר תורה בזרועו ו ויתפלל · וכן לא ישתין בהן מים ותניא התם לעיל הנכנס לבית הכסא לפמת חולץ תפיליו ברחוק ד' אמות ומניחן בחלון הסמוך לרשות הרבים דברי ב"ש וב"ה אומ' אוחזן בידו ורבי עקיבא אומר אוחזן בבגדו בידו אבל בבגדו גרידא לא סגי דילמא מ משתלי ונפלי וגם לא סגי בידו לחוד משו' דהוי מנהג בזיון בשעה שנפנה ובריתא דאסר להשתין מים כשהן בידו משני התם דאתיא כב"ה ומשום נצוצות אבל נחינו אם חגור חגור' או בבגדו בידו פשיטא דשרי בין להשתין בין לפנו' דהא ליכ' למיחש משום נצוצו' · א"ר מיישא בר בריה דריב"ל משמיה דריב"ל גוללן כמו ספר תורה ואוחזן בידו כנגד לבו ·
אמר רב נחמן ובלבד שלא יצא רצועה מתחת ידו טפח והיינו דוקא כשהוא בשדו' שירא להניח תפילין שם מפני עוברי דרכים ומפני העורבים כדמפרש התם · אבל אם הוא בבית הכסא בביתו לא יהיו עליו כיון שיכול להניחן במקום המשתמר :

תניא בית שיש בו ספר תורה או תפילין אסור בתשמיש המטה עד שיוציאם או יניחם כלי בתוך כלי · אמ' אביי לא אמרן אלא כלי שאי' כליין אבל כלי שיש בו כליין אפי' עשר' מנא כחד מנא דמי אמר רבא גלימא אקומטרא · פי' ארגז ככלי בתוך כלי דמי · וגבי ספר תורה אמר רבי יהושע בן לוי התם צריך מחיצה עשרה להפסיק התם ובפ"ק נגמר הדין · אמ' רב חסד' האי סודרא דאזמני' למיכר ביה תפילי וכר ביה תפילי אסיר למיכר ביה פשיטי אבל כר בי' ולא אזמני' או אזמניה ולא כר בי' שרי למיכר בי' פשיטי לרבא דאמר הזמנה לאו מילתא היא · וכן הלכה לגבי אביי דפליג דאמר הזמנה מילתא היא אבל כר ביה תפילי ולא אזמני' לכך לכ"ע שרי למיכר ביה פשיטי · את' בירוש' דברכות פרק היה קור' וכן בפסיקת' א"ר ינאי תפיל' צריכי' גוף נקי כאלישע בעל כנפי' מפני מה לא החזיקו בה' מפני הרמאי' הו' עובד' בחד גבר' דהו' טעין ממוני' בערובת' אפכ' חד גבר' מצלי ותפילי על רישי' א' לי' לי לפקיד ממוני' עד הדין דכט' מכותא ו[illegible]ריין אפקרי' גבי לאפוקי שבת' כסר בי' א' לא לך ה[illegible]מכי' אלא להך שמ' דקוד' דהו' על רישך

משמע דהכא פיר' מפני מה לא החזיקו בהן פירוש
להחזיקן בכשרים וחסידי' וכאמנים מפני הרמאים
שכראים כשכחם ומעשיהם לא טובים אלא כגועים
· אמר רבי יוחנן כל הרוצה לקבל עול מלכות
שמים שלמה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא ק
קרית שמע וזהו מלכות שמי' שלמה · את'ריש לקי' כל
המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו :

מניין שיטין של ראש על פי הקבלה ארבע
שיטין בכל פרשה ופרשה אף על פי
שאין עיכובא אם שינה מדאמרינן פרק הקומץ מי
שיש לו שני תפילין של ראש ואין לו תפילין של יד
עור על אחד מהן לכסות הבדלת הבתים וכשרין
לשל יד · ואלה ראשי של שיטין כמו שנהגו בשל יד
שבע · פרשה ראשונה · א וידבר ב היום ג
יוצאים ד לתת ה חג ו ההוא ז תורת ·
פרש' שנייה · והיה א רחם ב בשה ג לאמר
ד כי הקשה ה בהמה ו לאות ז · פרשה
שלישית א שמע ב את ג והיו ד לבבך ה
ובלכתך ו ידך ז מזוזות · פרשה רביעית
והיה א ובכל נפשכם ב ואכלת ג ה' בכם ד
אשר ה' ה בין עיניכם ו ביתך ובשעריך ז ·
ראשי השיטין של ראש · פרשה ראשונ' · וידבר א
מזה ב הזאת ג זה ד · פרשה שנייה א
והיה ב וכל פטר חמור ג ה' ממצרים מבית
עבדים ד וכל פטר רחם הזכרים · פר' שלישית
שמע א כפסך ב לבניך ג על ד · פרשה
רביעית א והיה ב עשב ג לא תתן ד את
בניכם :

כתוב בשימושא רבא ורב אלפס הביאו
כן אמר רבא כל שפא ביתא דתני
אתה מוכא בתפילין' א"ן וס' ט"י למ' ע"ת זה
פרשת קדש' · בפ"ר הז"ס א"ך דק"א כ"ה · זהו
פרש' והיה כי יביאך שע"טנז ג"ץ דשמע והיה אם
שמע וזהו פירושו א"ן שלחמן ד תני ץ' ה
תני וס' דהיבוסי ג"ג תני ס"ן דאשר ה תני
י דלה' ג תני למ"ע מן למען ד"ר תני ת"ו
דתורת ג תני ב שליביאך ופ"ר של פטר
ג"ג תני הז"ס דהזכרים ג"ג תני א"ך דישאך
ד תני ד דיד ק דהקשה ח דלשלחנו כ"ה
דידכה ג"ג תני ש"ע דשמע ט"ט דלטוטפת כ
דכפסך ז דמזוזות ג דרגנך כ דהארץ ג"ג
תני · אמ' רבא כל תפילי דלא בדיקי להכי חתוותא

פסילי עכ"ל · ומיהו בתלמוד שלנו לא מצינו כל זה
וכמו כן כתו' שם אי כתבינהו אגויל שפיר דמי והא
ליתא דפרי' פ' המוציא יין תפילין אגויל מי כתבינן ·
והני זיונים המפורשי' כאן הייני תגים גדולים · אבל
תגים קטני' כל מקום שאלו האותיות שעטנז ג"ץ יש
בריכות זיונים כדאית' פ' הקומץ · הכותב תפילין
יעתיק ממקו' מדוייק מחסרות ויתירות בכל היכולת
כי אפי' קוצו של יוד מעכב כדאית' פ' הקומץ ומתוך
תלמוד שלנו יש ללמוד דלטוטפת אין בכל השלם' וי"ו
אחר הפ"א כמו שפירשתי בריש סדר התפילין הזה ·
ומזוזות יש ללמוד שיש וי"ו באחרונה לפני הת"ו זות
מלא מדאמ' פ' הקומץ מזוזו' שומע אני שתי' בשכתוב
מזוזות בפר' שנייה הוי רבוי אחר רבוי ולא בא אלא
למעט ד"ר ישמעאל אלמא מזוזות משמע שתים אב"
יש וי"ו לפני ת"ו ולכך משמע לשון רבי' דמדקדי' לשון
רבים לא קאמ' דהא ריש סנהדרין א' ליה לר' ישמעא'
יש אם למסור' גבי לטוטפ' · וכל פטר חמור חסר וי"ו
במסורת ובחלומו' דבר הדיא פ' הרואה א"ל רבא וי"ו
דפטר חמור גהיט מתפילך בדקיה ואשכחי' דגהיט
ופירש רש"י שכתבו הסופר מלא ונמחק הוי"ו גהיט
פירושו מחוק · ובהלכות גדולות דרב יהודאי כתוב
גבי גט אי אית ביה גהטא או מחקא היינו כמי מ
מענין מחק או העברת קולמוס על התיבה · ויהרוג
יש ספרים שהוא מלא בוי"ו אחר הרי"ש · אבל נראה
שהוא חסר מדאמרי' בהקומץ ההוא דאפסיקא ליה
וי"ו דויהרוג בניקבה זהו שבתחילת התיכה · אתא
לקמיה דרבי זירא אמר ליה איתי לי ינוקא דלא ח
חכים ולא טפש אי הוא קרי ויהרוג שפיר ואי לא
ויהרג הוא ופסול · ואי כתוב מלא אם כן היה לו
לומר ואי לא פסול ולא יותר' ולמה הזכיר ויהרג הוא
כיון שאין זה שום תיבה · וכן מוכח כמי במסורת
הספרים ארבע מלאין בלשון הריגה · וכל
שריה אהרוג בעמוס · עת להרוג · כי נמכרנו
אני ועמי להשמיד ולהרוג · והרוג בשונאיהם ·
וזה ויהרג לא קחשיב שמע
מינה חסר הוא :

וצריך לדקדק בעשיית גוף האותיות
א באלפא ביתא של רבי
עקיבא כתוב מפני מה יו"ד של אלף זקוף למעלה
מכרו מפני שמעיד בו וצופה להקב"ה שהוא אמת ·
משמע שעשוי קצת כעין יו"ד וגם צריך שלא יהא
במשך ושפל לצד מטה אלא זקוף כלפי מעלה · ב

ב צרי' שיהא לה תג קטן למעלה בצד שמאל דאמרי' בחגיגה ירושלמי ובב"ר למה מתחלת תורה בבי"ת מה בי"ת יש לה שני עוקצין אחת למעלה ואחת מ מאחוריו אומ' לבי"ת מי בראך ומראה להם בעוקצו שלמעלה זה שלמעלה בראני ומה שמו ומראה להם בעוקצו שלאחוריו והוא אומ' ה' שמו פיר' לפי שהבי"ת סמוכה לאלף בסדר אלף בי"ת והוא אחד : ג אמרינן בהבונה לא יעשה גמלין צד"ין לפי שיש ב' רגלים לגימל למטה ואם היתה הפוכה דומה לצד"י פשוטה לכך קאמר שלא יעשנה שתהא נראית צד"י אם היתה הפוכה כגון לעשות ראש עליון של גימל דק דק וראש תחתון עב כזה דאז נראית צד"י אם היתה הפוכה · וכן צד"י לא יעשה לה ראש עליון דק וראש תחתון עב שאם היתה הפוכה נראי' גימל אך יש סימני שזה יש בליטה לצד ימין וזה לצד שמאל אי נמי קאמר שרגל שמאל של גימל ימשך ביותר ולא למשכו למטה עד שיהא ראשו תחתון שוה לראש השני כמו שני ראשי' עליונים של צד"י · וכן רגלו ימין של צד"י לא ימשך ביותר כנגד חיבורו כעי' שני רגלי הגימל ולא ימשוך אותו לצד מעלה עד שיהא שוה לראש רגל השני · והא דקאמ' התם לא יכתו' לאלפי"ן עיי"נין ולעיי"נין אלפי"ן לא מפני שדומות זו לזו קאמר אלא משמיענו אע"פי שדבי רבי חייא קורין לאלפי"ן עיי"נין וקא משמע לן אף ע"פ שמחליפין קריאתן אין מחליפי' כתיבתן : ה אית לה תג למעלה בצד שמאל דאמרי' בהקומץ מאי טעמא אית לי' לאות ה"י תגא אמ' הקב"ה אם חוז' בו אני קושר לו כתר כמוני וכן פירש ר"שי התם תג קטן יש לאות ה"י בסוף גגה למעלה · ובירושלמי דפרק שני דחגיגה קי"ים לה קורה אחת למעלה וכאן בסמוך הבאתיה · ורבינו יעקב פירש דקא מיירי בעוקץ שאחריה שלא תהא עגולה מאחריה דומי' דתגא דדלי"ת דשוט' ועירובין פרק קמא · אבל מדקאמר התם דתלי כרעיה דה"י, משמ' דאי הדר ביה מעיילי' משמע כפירוש ר"שי של צד שהוא חוזר בתשובה שם הוא קושר לו כתר וכן בהבונה מאי טעמא מהדר תגא דקו"ף לגבי רי"ש אמר הקב"ה אם חוזר בו הרשע אקשור לו קשר כ כמוני · אלמא מיירי בתגא דקו"ף שבצד שמאל צריך שלא יגע רגל שמאלי של ה"י למעלה ותלי מאי טעמא תלי כרעיה דה"י פי' פרק בתרא דגיטין צרי' למכתב למהך דלא לשתמע למחק לשו' חוכה : ח אמרינן פרק הקומץ רבה חזינא להו לספרי דווקני

דחטרי להו לגגיה דחי"ת פירש ר"שי מקל מתרגמינן חוטרא בסוף החי"ת לצד שלמעלה יש לה למעלה כעין מקל והוא כזה ורבינו יעקב היה מפרש דחטרי לשון חטרת גמל שיש גובה לחי"ת באמצע גגה כזה מדקאמר לגגה דחי"ת ולא קאמ' תגיה דחי"ת דבר שהוא למעלה בסוף האות קרוי תגא ואם הוא לעיל באמצע האות קרוי גגה כדאמ' פרק הבונה כגון שכתבו לגגו של חי"ת ועשאו שני זיינין והרי הזיי"ן צריכה זיון אלמא במחיקת החי"ת ב באמצעה נעשית שני זיינין ותגין שלהם · וגבי דלי"ת קאמר כתבו לתגא של דלי"ת ושוי ליה רי"ש ד דהיינו חודה שלאחריה וכן בעירובין ובסוכה פרק קמ' דלמ' יתיב זבוב אתגא דדלי"ת · וכן גריס רבינו חננאל פר' הבונה גבי חי"ת לגגו וגבי דלי"ת לתגו : ובאלפא ביתא דרבי עקיבא נמי אמרינן חי"ת מפני מה אינו קישור כת' מפני שבעלי חטא יש להם גנאי ובשת · ואם הוא בסוף האות אם כן הרי יש לה כתר ויש שעושין שניהם להוציא מספק כזה והא דקאמר חי"ת אין קשור כתר היינו שאינו מחוייב ל לעשות · אי נמי הא כיון שנראית כמו התחלת של רגל שמאלי כמו שרגילין סופרים לעשות אין נראה כתר מצד ימין קאמ' מפני מה אינו קשור כי שם אין רגילות לעשות לסופרים : ט הא אמרינן פרק הבונה שלא יעשה טי"תין פ"פין · אומ' רבינו יעקב מכאן משמע שצריך לטי"ת לכפול ראש ימין לתוך חללה כזה ולכך קאמר שלא יכפול כל כך שיהא כר' כמין פ"א כזה דאי לא בעי למכפל כלל למה הוצרך לומר שלא ישנה האות ובפ' הבונה נמי דקאמ' נתכוון לכתו' אות אחת ועלו בידו שתי' פירש רבינו חננאל נתכוון לכתוב טי"ת ולא הרביך ירכו השמאלית חיכון וכתב · ובאלפא ביתא דרבי עקיבא נמי אמרינן מפני מה טי"ת טמון ירדו וזקוף ראשו וקושר כתר : שכל מי שעושה צדקה וגמילות חסדים ונותן פרוטה לעני יתן לו בסתר · משמ' דטמון ירדו היינו הכפל שתוך חללו · י פירש רבינו יעקב צריך ראש של שמאל כפוף מעט דאמרי' בהקומץ רבה מפני מה ראשו של יוד כפוף מפני שראשיהם של צדיקים כפופים · ותנן נמי התם גבי תפילין אפילו כתוב אחד מעכבו · פשיטא לא נצרכא לדרב יהוד' אמ' רב דאמ' קוצו של יוד מעכב · רש' פירש זהו רגל ימין שכפוף למטה · וקשה על זה פשיטא דמעכב שזהו עיקר גוף האות · ועוד

דלשון

דלשון ראשו כפוף משמע בצד שמאל שיש לו ראש
וסוף אבל לצד ימין קרוי רגלו׳ וכן נמי איתא
בפסיקתא כי ביה ה׳ צור עולמי׳ העולם הזה נברא
בה״י ועולם הבא ביו״ד מה יוד יש לה נקודה אחת
למטה רמז למתים שהם יורדים לגיהנם ונקודה
אחת למעלה רמז שעתידין לעלות שנאמר ה׳ ממית
ומחיה מוריד שאול ויעל: ח פתוח מכל צד
רמז פתח לבעלי תשובה: י כפוף רמז לבאי
עולם שיהיו כפופים ונהפכו פנים לירקון׳ ובחגיגה
דירושלמי פרק שני איתא לדרשא של יוד דריש לה
מה״י מה ה״י פתוחה למטה רמז שיורדין לשאול ויש
לה נקודה למעלה רמז שעתידין לעלו׳ מה יוד כפוף
רמז שיהיו כפופים ונהפכו פנים לירקון׳ אלמא לפי
דרשא הפסיקתא יש ליו״ד תג למטה לצד שמאל וכן
למעלה בראש שמאל׳ ויכול להיות שקוצו של יוד
דפרק הקומץ היינו אותו תג שלמעלה ויו״ד כפול
היינו רגל ימיני דאלו של שמאל קרי ליה נקוד׳ למטה
ובירושלמי אין חולק בעשיית האות אלא דריש לה
מאות של ה״י: כ כפופה צריך שתהא עגולה
שלא תהא כראית בי״ת וכ״ף פשוטה צריך שתהא
עגולה למעלה וגם תהא ארוכה גם כנגד כפולות
של כף כפופה שאין חלוק בין זו לזו אלא שזו כ
כפופה וזו פשוטה וכן נו״ן או פ״א או צד״י פשוטות
צריכות להיות ארוכות כמו הכפופות וגם כנגד ה
הכפופות: ם סתומה צריכה להיות מרובעת
מארבע רוחותיה מדאמרינן מ״ם וס״מך שבלוחות
בנס היו עומדים וכן ס צריכה מחוברת מכל צד
אלא שס״מך עגולה ולא מ״ם: ק צריכה תג
קטן למעלה לצד שמאל דאמ׳ בהבונה מאי טעמא
מהדר תגא דקו״ף לגבי רי״ש אמר ליה הקב״ה לרשע
אם את׳ חוזר בך אני אקשור לך כתר כמוני דאיבעי
לגביה דקו״ף שהוא כמין כתר מאי טעמא פתוח ל
להדי רי״ש אם כן הכי הוה ליה למימר מאי טעמא
מהדר אפי דקו״ף לגבי רי״ש כדאמרינן גבי גמ״ל
דל״ת׳ ועוד תגא משמע כעין מקל זקוף למעלה׳
וכן קושר כתר משמע זיון זקוף ולא קא מיירי בעיקר
האות אלא בזיונין הזקופים למעלה כמו מצאו משה
להקב״ה שהיה קושר כתרי׳ לאותיות וכגון תגא של
ה״י דקאמר בהקומץ דהוא מקל זקוף על האות כ
כדאיתא בירושלמי דחגיג׳ ה״י יש לה נקודה למעלה
שהמתים עתידין לעלות:

אמרינן במסכת סופרים שמע ישרא׳ צריך
לכתוב אותו בראש שיטה׳ וכל
אותיותיו פתוחות וצריך שיהא אחד לסוף שיטה׳
ואף על גב דבתפילין ומזוזות אין אחד בסוף שיטה
לפי מנהג שלנו׳ מכל מקום בעיקר כתיבת גוף
האותיות אין שום שנוי אם כן צריך שיהיו אותיות
של שמע ישראל פשוטות פירש גדולות ורחבות יותר
משאר אותיות׳ והתם נמי קתני וישחט חי״ת פשוטה
שהוא חכי פשוטין של תורה׳ ה דהלה׳ פשוטה׳
ע דשמע רבה מכל עי״ן׳ ד דאחד שמנה מכל
דל״ת׳ כתוב בשימושא רבה לא אכשר לאחותי
אלא דקרי בתורה נביאים וכתובים ותלמוד׳
בתורה בספר בראשית׳ בנביאים בספר שמואל׳
בכתובים בספר תהילים׳ ואי הוי דמשנה שפיר
דמי מסייע ליה מתניתא להא דשמואל׳ בן חמש
שנים למקרא׳ בן עשר למשנה׳ בן שלש עשרה
למצות׳ אמר רבא והוא דידע לתרגומי בכולהו׳
דכתי׳ ולמדתם ושמרת׳ ועשיתם וקשרתם׳ אם אין
למידה אין שמירה אם אין שמירה אין עשייה׳
ואם אין עשייה אין קשירה עד כאן לשונם׳ אמנם
בתלמוד שלנו לא מצינו כל זה אלא אדרבא פרק
לולב הגזול גרסינן קטן היודע לשמור תפילין אביו
לוקח לו תפילין אף על גב דלא למד במשנה׳ רק
יהא נקי לשמור אותם בטהרה כאלישע בעל כנפים
וכן כתוב התם אמר אביי אי כתבינן אגויל שפיר
דמי וליתא דאלו בפר׳ המוציא יין פריך ליה תלמודא
תפילין אגויל מי כתבינן׳ ואין יש לסמוך עליהם
בדבר שתלמוד שלנו חולק עליהם׳
הילכך כל אדם טהור וזריז לשמור
אותם בטהרה יניחם
עליו ויאריך ימים ושנות חיים בנעימים׃

סליקו הלכות תפילין

הלכות ארץ ישראל

למען ציון לא אחשה ולמען ירושלם לא אשקוט עד יצא כנגה צדקה ויבא מורה צדק לנו והקדושים גאוני עולם שוכני ארץ אשר יעורו ויקיצו וישיבו ויאירו להורות לנו הדרך אשר נלך בה אמת כי חביבה ארץ ישראל ואשריו אים הדר בה כי אפי' ליוצאים מתוכה ישניה וגלותו הביאו עמהם אבנים ועפר ארץ ישראל ועשו בית הכנסת בבבל כנשתא דשף ויתיב לקיים מה שנ' כי רצו עבדיה את אבניה ועפרה יחננו · וכן מצינו שנתן אלישע לנעמן משא צמד פרדים אדמה למזבח בחוצה לארץ · ובסוף כתובות אמרי' ר' אבא מנשק כיפי דעכו · ר' חייא בר אבא מגנדר בעפרא שנ' כי רצו עבדיך את אבניה ועפר' יחננו · וכל שכן הדר בה מקיים מצו' התלויין בה זוכה להיות במחיצתו של הקב"ה · ולא מיבעיא בימי התנאי' שהם יכולים להפריש תרומו' ומעשרות בטהר' ואפי' לאחר חורבן שהי' להם אפר מן הפרה שנעשית בפני הבית כדאמ' פר"' בנות כותי' אר"' יוסי מעש' והטבילוה קוד' לאמה לסוכה שמן של תרומות ארץ ישראל וכן פ"ק דנדה גבי מעשה ועשה ר' כרבי אליעזר וקאמ"' אי בתרומה שפיר"אי לקדם בימי רבי מי הוה · ומשני בחולין שנעשו על טהר' קדש אלמא נוהגין תרומה בטהרה וגם חולין נוהגין על טהרת קודש · אלא אפי' האמוראי' שהיו הרבה דורות אחר חורבן היה להן אפר פרה כדאמ' פ' כל הבשר גבי ר"' אמי ור' אסי דהוו כהני ואכלי תרומה בלא נטילת ידי' וכרכי ידיהו בבלאי · חמתות פן יגעו לתרומה בידים שניות · וכן אמ' שמואל התירו מפה לאוכלי תרומה ולא חיישינן שמא יגע בהם בידי' שלא נטלו והם שניות · ואי לא היה להם הזאה מה מועיל כרכי ידייהו · הא על כרחין היו טמאין · או משום אהל המת או משום חרב כחלל של אהל · או משום היסח דעת דבעי הזאה שלישי ושביעי כדאיתא פ פרק טבול יום · או משום שבאו מבבל · וארץ העמים מיבעיא פרק כהן גדול בנזיר אי בעי · וכן אמרי' פרק אין דורשין ופרק קמא דנדה אמר עולא חבריא מרבן בגלילא והא דאמ' רב נחמן פרק עד במה וכי האידנא יש לנו בחוצ' להם לא היה אפר פרה כי לא תועיל להם דלעולם יהיו התרומו' טמאו' מחמ' ארץ העמים אבל בארץ ישראל היה להם הזאה · ואפילו בסוף האמוראים דמסקתא' פסקה להם הזאה לבני ישראל אפילו הכי היו עולין לארץ ישראל מפני חבתן ומפרישין תרומות ומעשרות שנה ראשונה ושנייה של שמיטה מעשר ראשון ומעשר שני · ושנה ג' מעשר ראשון ומעש' עני · ובשנה השביעית הוא שמטה דפטור מתרומה ומעשר וחוזר חלילה · וקביעות שנה שביעית פירשתי בספר הזה בשלשה פנים בהלכות עבודה זרה כתנא דבי אליהו · ואם הלכה כרבי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן הכל פירשתי שם · ואע"פ שכל מה שהיו מפרישין היה טמ' היו נוהגין בהן משפט בתרומה כיון שלא היתה ראויה לאוכלה מחמ' טומאה יפרישו מעט דמן התורה חטה אחת פוטרת הכרי ונותנין אותו מעט לכהן ושורפו כדאמרי"' שלך תהא להסיקה תחת תבשילך אבל זר אסו' להסיקה תחת תבשילו אם אין כהן כהנה שם דאף על גב דתרומה מותרת בהנאה לזר כדאיתא פרק כל שעה וכדתנן מערבי' לישראל בתרומה מכל מקום הנאה של כלוי אסור לישראל כדתנן שילהי תרומות מדליקין בשמן שריפה במבואות האפלים ברשות כהן · וכן כהן ששכר לו פרה מישראל לא יאכילנה כרשיני תרומתיו והטעם אומר מורי רבי דכתיב משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת טמאה מה טהורה היתר אכילתה לזר אסור אף טמא' היתר אכילתה לזר אסור דהיינו היסקה וכי האי גוונא דרשינן גבי אין מדליקי' בטבל טמא מה טהורה אכילתה אסור עד לאחר הרמה אף טמאה אכילתה דהיינו היסקה אסור עד לאחר ה הרמה ולא כשהוא טבל · אמנם בפרק כל שעה גבי אבא שאול גבל של רבי ומחמין לו חמין בחטי' של תרומה שנטמאת מוקי לה בשליקתא ומאוסת' · אבל נקיי' לא פן יאכלנ' · ומצינן למימר דבזמן הזה שאין שום תרומה נאכלת ליכא למגזר מידי ועל מה שאמרת שטוב להפריש תרומה מעט דחטה אחת פוטרת הכרי · יש להקשות אי חייב להפריש תרומה מן התורה אם כן בשביל טומאה אי' לפחות השיעור כדפי' בחלה בהלכות חלה דבשתי חלות שהיו מפרישין בים מקומות היתה אחת 'לאור ויש

לה

לה שיעור · מפרש בירושלמי משום שהיתה מן התורה אף על פי שהן טמאות · ויש לומ׳ לפי שהן קרובים אל מקום טהרה ואכלת ושם יש לה שיעור ועוד שאפרש דבזמן הזה אין תרומה מן התור׳ דלא קדשה לעתיד · ואם הפירות לא הוכשרו דעכשו התרומה טהורה והרי אסור לאכלה משום דאין לנו הזאה והכל טמאין טוב להכשירה ולהפרישה בטומאה ולהסיקה לכהן · דאם היא טהורה מה יעשה ממנ׳ כיון שאינו יכול לאכלה דאין לומ׳ שיכול לשורפה כמו תרומה טהור׳ בערב פסח דשרי פרק קמא דזבחים דשאני הת׳ דבלאו הכי אזלא לאבור משום איסור חמץ · והא דתנן על שלשה ספיקות שורפין תרומה התם בתרומ׳ דרבנן וכיון דמטמאי׳ בספק היקלו לשורפן אבל בטהורה גמורה אסור מן התורה לשורפה כיון דמאבדה בידים כמו דהוי אסור לגרום לה טומאה מדכתיב משמרת תרומותי שצריך לשמרה מטומאה והוא הדין מאבוד ומביא מורי רבינו ראיה דתנן בחלק גבי עיר הנדחת ותרומות ירקבו · אבל שריפה עם שלל העיר אסור לכך טוב לקוברה אם היא טהורה שלא הוכשרה ולא יתננה בכלי פן ימצאוה ויאכלוה וטוב יותר להכשירה קודם שיפרים התרומה ואחר כך יסיקנה הכהן · ושמא אפי׳ להפרים דבר מועט שרי כיון שהיא דרבנן כדפרי׳ לעיל · ואף על גב דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל מן התורה לא א׳ שבא להם חיוב חלה דהיינו לאחר גלגול · או לאחר חיוב תרומה דהיינו לאחר מרוח דחולין הטבולין לחלה או לתרומה כתרומ׳ דמו מכל מקום בזמן הזה דלא קדשה לעתיד לבא ותרומה בזמן הזה תיכה אלא מדרבנן כיון שאין לה אוכלין אם טהור׳ הי׳ מותר להכשיר׳ ותהא טמאה בהפרשתה שלא יכשלו בה עוד שהכהן ישרפנה ויהנה ממנה בשעת שריפתה כדאמרינן בבמה מדליקין אמרה תורה בשעת ביעורה תיהנה ממנה ודרשינן כמי כתתי לך שלך תהא להסיק׳ תחת תבשילך דאי לאו הכי תמה על עצמך היאך לשים שום עיסה בארץ ישראל עכשו שאין לנו הזאה וכולם טמאים הלא עכשו אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אלא כיון דבזמן הזה חלה ותרומה מדרבנן היקלו חכמים היכא דלא אפשר לתקן ׳מיהו מזה יש לומר דקודם חיוב חלה דהיינו קודם גלגול ליכא קפידא בגרום טומאה שלה · ודין מעשר ראשון מותר

לזרים דאין הלכ׳ כרבי מאיר דאמר פרק יש מותרות וכן מעשר עני מותר לזרים ואין טעונין לאכול בירושלם · אבל מעשר שני ובזמן הזה שהוא טמא מחמת שאין לנו הזאה וכל אדם טמא אם הפירות לא הוכשרו אם כן הוא טהור אם כן הוא מותר לאכלו בירושלם אף על גב דעכשו ליכא מחיצות מקודשות דלענין מחיצות קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא כדאפרש לקמן בסמוך אף על גב דלא קדשה לעתיד לבא לענין חיוב מעשרות ותרומה מן התור׳ · ואם הפירו׳ הוכשרו או פת שכלוש ממים ועכשו המעשר טמא ואסור בין לאוכלו בטומא׳ בין לשורפו בטומאה דכתיב לא בערתי ממנו בטמא · וגם לוקה כדאיתא פרק הערל אם כן יפדנו אפילו בירושלם דאמרינן מניין למעש׳ שני שנטמא שפודין אותו ואפילו בירושלם דכתיב כי ירחק ממך המקום כי לא תוכל שאתו וברת הכסף ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאת מאת פניו · ויפדה אפילו שוה מנה על שוה פרוטה כדשמואל דאפי׳ לכתחילה שרי כיון שאין ראוי לאכלו שלא יבא לידי תקלה כדמוכח בערכין גבי ההוא גברא דאחרימנהו לנכסיה ·

והפרוטה יקיכנה וישליכנה בנהר וכן פירש בשאלתות דרב אחאי על פדיון כרם רבעי הפרוטה ישליך בנהר אבל קשה לי מה יעשה אם אין שוה פרוטה במעשר שהרי אין תופס פדיון וגם אין לנו מעות הראשונות לצרף זה ואינו יכול לאוכלו ולא לשורפו · ואם כן יצטרך שיהא מצניעו במקום המשתמר עד שיהיה הרבה ואז יפדנו על שוה פרוטה כדפרי׳ לעיל · וכל הפירות שקונין אפילו מגוים חייבין לתרום ולעשר מדרבנן אפי׳ יש קנין לגוי להפקיע מיד מעשר כדמוכח בפרק הקומץ בעובדא דרבי שמעון שזורי דאמר ליה רבי טרפון לך וקח מן הגוי ועשר על הכתערב קסבר יש קנין לגוי וכו׳ · וכל שכן כיון דסתם גוים גזלנין ארעתא ניכהו וקרקע אינה נגזלת אפילו ביאוש כדמוכ׳ גבי הושענא בלולב הגזול ובשמעתא דמכר לו פרה פרק חזקת הבתי׳ ולא קשה עלה מירושלמי דכלאים דמשמע דקונה קרקע ביאוש · אם כן כיון שהיו הקרקעות תחילה של ישראל חייב לעשר · אמנם אינו כל שכן דשפיר קונין קרקעו׳ על ידי כבוש אפילו גופו של ישראל מויסב מתנו שבי · ואחרי שכבשום גוים או מישמעאלים או מישראל לא היה בו ישראל אחרי כן שים לחוש שקנו הקרקעו׳ ובגוים גזלום

בגלות מהם מיהו אפי׳ פירו׳ שבודאי שגדלו בקרקע ישראל אם אחריכן קנאן ישראל אחר ממנו אינן ח חייבין לעשר כי אם מדרבנן כדרשינ׳ פרק השוכר את הפועלי׳ תבואת זרעך ולא לוקח כשמרחו מוכר לדברי רבינו יעקב או כשמרחו לוקח לדברי הרב רבינו יצחק בר רבי מרדכי אמנם אפילו אין קניין לגוי בארץ ישרא׳ להפקיע ממעשר ואפי׳ קנה ישראל קרקע ומרחו הו׳ בעצמו ואפי׳ רוצה הו׳ עצמו לאכול ולא למכו׳ אפי׳ הכי אינו חיו׳ במעשר כי אם מדרבנן אבל לא מן התורה דהכי הלכתא דקדושה ראשונה קדש׳ לשעת׳ ולא קדש׳ לעתיד לבאי׳ כך פסק מו׳ רבי׳ יצחק בר רבי שמוא׳ ומביא ראיה דאמרי׳ פ״ק דחולין רבי מאי׳ אכל עלה של ירק בבית שאן והתיר ר׳ בית שאן על ידו׳ אף על גב דבית שאן היה בקדושת יהושע כדאי׳ התם דכתי׳ מנשה לא הוריש יושבי בית שאן וקאמ׳ קסבר קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד משמע דהכי הלכתא דמעשה רב וגם במדרש רות אמר רבי יוחנן משגלו כפטרו כשעלו בימי עזרא מ מאיליהן קבלו עליהן חיוב מעשרו׳ ובבראשית רבה פרשת ויחי ובמס׳ שבועות דירושלמי גרסינ׳ בה רבי יוסי הגלילי וכן בשלהי מכות בתלמוד דידן וצריך עיון בפירוש כי יש תימה לומר שלא היו חייבין ב בתרומה ומעשר מן התורה בימי עזרא ולכל היותר אין להביא ראיה משם אלא דקדושה ראשונה בטלה אבל קדושת עזרא שמא קיימת לעולם כדסבר תנא דסדר עולם ראשונה ושנייה יש להם פירוש הוכרכו לקדש אבל שלישית אין להם כשיבא מלך המשיח לא יהו צריכין לקדש ויש להביא ראיה דאפילו קדושת עזרא בטלה ובזמן הזה תרומה ומעשר מדרבנן דאמרינן פרק הערל גבי שתי קופות אחת של חולי׳ ואחת של תרומ׳ ולפניה׳ שתי סאין א׳ של תרומ׳ ואחת של חולין ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני או׳ חולין לתוך חולין נפלו ותרומ׳ לתוך תרומ׳ נפלה׳ ואמר ר״ל והוא שרבו חולין על התרומה דסבר דתרומה בזמן הזה דאורייתא ורבי יוחנן אמר אף על פי שלא רבו דסבר כי תרומ׳ בזמן הזה דרבנ׳ ופליג׳ אליב׳ דרבנן דר׳ יוסי כדאיתא התם ומדשקלי וטרו אליבא דרבנן משמע דהכי סבירא להו כדדייק פרק אלו קשרים׳ מדתריץ לה אליבא דרבי יהודה הכי סבירא להו והרי הלכה כרבי יוחנן דסבר דהוי מדרבנן לגבי דר״ל׳ דהלכה בכל מקום כרבי יוחנן לגבי ר״ל בר מתלת כדאיתא ריש החולץ ושלהי בהמה המקשה׳

וכן פרק אלו עוברין ופ׳ שלשה מינין קאמר תלמודא על ההיא דשתי קופו׳ הכא לתרומ׳ בזמן הזה דרבנן ולא אמ׳ קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן משמ׳ דהכי הלכתא והא דהתם בריש שמעתא פליגי איפכא׳ היינו אליבא דרבי יוסי דאמר אנדרגינוס מאכילו בתרומה׳ וקאמר ריש לקיש בתרומה דרבנן דסבר תרומה בזמן הזה דרבנן הוי לרבי יוסי אבל בזמן הבנין דהויא תרומה דאוריתא אפילו תרומה מדרבנן גזירה אטו אנדרגינוס שהו׳ ספק אי׳ מאכיל את אשתו תרומה דאורייתא ורבי יוחנן סבר מאכיל בתרומה דאוריית׳ וכחזה ושוק דסבר דתרומ׳ בזמן הזה דאורייתא וסבר דאנדרגינוס לרבי יוסי זכר ג גמור הוא ולתרווייהו ר׳ יוסי דבר כדורו לאחר חורבן וכי קאמ׳ התם ריש לקי׳ והלא אני שונה עגול בעגולי׳ עולה היינו בברייתא שכתוב בה דברי רבי יוסי וכן רבי יוחנן דאמ׳ חתיכה בחתיכו׳ עולה היינו לדברי רבי יוסי אף על גב דמייתי ברייתא דחתיכה שאין ר׳ יוסי נזכר בה משו׳ שמפורשת יותר וזה הדב׳ דחקו רבי יוחנן וריש לקיש להפך סברתם לר׳ יוסי איפכא מכמו׳ שהם עצמם סוברין מדאמר ר׳ יוסי בברייתא אנדרוגינוס בריה ולא הכריעו בה לידע אם זכר ה הוא אם נקבה מדקאמ׳ לא הכריעו היינו ספק אם כן מאכילה בתרומה דקאמר היינו משו׳ דהויא בדרבנן בדורו ורבי יוחנן סבר מדתנן אנדרוגינוס נושא ב במתני׳ דמיירי בה רבי יוסי אלמ׳ זכר ודאי הו׳ דמינה קא מקשי לריש לקיש דאמר ספק הוא׳ וכיון דודאי זכר הוא אם כן מאכילה בתרומה היינו בתרומה דאורייתא דאי הויא מדרבנן מאי קא משמע לן׳ הלא אף בזמן הבניי׳ דהויא דאורייתא מאכילה ואם כן סבר רבי יוחנן כמ״ד התם ליתא לברייתא דאמר אנדרוגינוס ספק הו׳ מקמי מתני׳ דאנדרוגינוס נושא וברייתא דסדר עולם קדושה ראשונה אף שנייה יש להם הוכרכו לקד׳ אבל שליש׳ אין להם פי׳ לא יצטרך לקדש לפי שקדושתו של עזרא קיימת לעולם ואמרי׳ מאן תנא סדר׳ עולם ר׳ יוסי אל״כ הויא דאורייתא בזמן הזה לרבי יוסי על כרחיך ריש לקיש דאמר כרבנן יסבור דסדר עולם תני לה ולא סבר לו׳ כן כדמתרץ שלהי יוצא דופן׳ ומי הזקיקו לומר כך שיחלוק ר׳ יוסי דמתני׳ דהערל לברייתא דסדר עולם היינו ברייתא דלא הכריעו אם זכר אם נקבה וברייתא דעגול בעגולין לרבי יוסי ולרבי יוחנן הזקיקו לפרש דהוי מן התורה מתניתין דאנדרוגינוס נושא וברייתא

ובריית' דסדר עולם אבל ריש לקיש ור' יוחנן אליבא
דנפשייהו סבירא להו איפכ' כדמוכח בבריית' דשתי
קופות ואליבא דרבנן דרבי יוסי והלכה כרבי יוחנן
דאמ' תרומה בזמן הזה דרבנן ואת"ה כיון דרבי יוחנן
סבר אליבא דנפשיה לא קדשה בזמן הזה הא אמר
רבי יוחנן פרק קדשי הקדשים ג' נביאים עלו אחד
א' מקריבין אע"פ שאי' בית וכן פרק השוחט והמעלה
אר"' יוחנן המעלה בזמן הזה בחוץ חייב דקדושה
ראשונה קדשה לעתיד ולהכי חייב בחוץ שראוי ל
לפתח אהל מועד כגון שבנ' מזבח במקומו דאי לאו
הכי אינו ראוי לפנים דכל הקדשי' ששחטו כשנפגם
המזבח פסולי' כדאיתא התם אינמי במקטיר קטרת
או קומץ מנחה איירי שאין צריכין מזבח כדאמרינן
התם מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו אלמא
לר' יוחנן הו' קדש' לעתיד לבא יש לחלק דקדוש' הבית
ודאי לעולם קיימת מאחר לו חומה אע"פ שאין לו ע
עכשיו וגם קדושת חומת העיר לאכול קדשים קלים
ומעשר שני אפילו כפול מחיצות אע"ג דקדושת הארץ
בטלה לענין תרומו' ומעשרות אע"ג דבנוב ובגבעון
הוה איפכא שהן חייבין בתרומה ומעשר מן התורה
וקדושת חומה של ירושלם והבית לא היתה דהותרו
הבמות מ"מ משקדשה הבית בימי שלמה שוב לא
בטלה למאן דאית ליה דפלוגת' דתנאי הוו בקדושת
הבית פ"ק דמגילה ופ' ידיעות הטומאה וכמו כן צריך
לומר חלוק זה משום ר"ל דאמ' לרבי יוסי תרומ' בזמן
הזה דרבנן פרק הערל כדפרי' לעיל ואלו פרק קדשי
הקדשים ופרק אלו קדשים בתמורה ופרק אלו הן
הלוקין אר"' יוסי משום רבי ישמעאל יכול יעלה אדם
מעש' שני בירושלם ויאכלנו ומסיק דכ"ע קדש' לעתיד
לבא ורוב ספרי' גורסי' כן אלא היינו בקדוש' מחיצו'
דווק' כדפרי' אם לא תאמ' הא דידיה הא דרביה ועוד
דאמר ר"ל אכי שוכה עיגול בעגולין עולה אלמא לא
קדשה לעתיד לבא ותרומה בזמן הזה דרבנן איזה
הוכחה היא׃ הרי רבי יהושע סבר ליטרא קציעות
בטלה פרק התערובות ופ"ק דביצה אלמא תרומה
דרבנן והלה סובר מקריבין אע"פ שאין בית אלמא
קדשה לעתיד לבא אלא היינו טעמא דווקא קדושת
מחיצו' שקיימת לעולם מאחר לו חומה אע"פ שקדוש'
הארץ בטלה לענין תרומה ומעשר אך מבינן למית'
הך דסבר רבי יהושע דליטרא קציעות בטלה ומשום
דסבר דאין מקדש אף שפה דברים ורוחק הו' דהלא

רבי מאיר משום רבי יהושע קאמר אם יש שם מאה
פומין יעלו ואלו רבי מאיר סבר כל שדרכו לימכות
מקדם אלא על כרחין יש לחלק בין קדושת הארץ ל
לקדושת מחיצות העיר והבית׳

פסק הלכך כראה דקדושת מחיצו' העיר
קיימת לעולם להיות מותר לאכול
מעשר שני בתוכה אי בנה מזבח אבל בלא מזבח
לא דאתקש מעשר לבכור תם שצריך לו מזבח ל
לאכילת בשרו לרבי ישמעאל כדאיתא פרק אלו הן
הלוקין ופרק קדשי הקדשים ופרק אלו קדשים וכן
קדושת הבית עדיין היא קיימת והנכנס במקום ה
הבית חייב כרת שעת' כולנו טמאים והמעלה בחוץ
בזמן הזה קטרת ומנחה חייב כרת שראוי להקטיר
בפנים ולכך חייב דהלכה כרבי יוחנן דאמ' המעלה
בזמן הזה בחוץ חייב פרק השוחט והמעלה א
אפילו בלא מזבח כדאמרינן מזבח שנעקר קטרת
ממקומו אי נמי בשוחט בחוץ איירי וכגון שבנה מ
מזבח במקומו בפנים דאי לא בנה אינו חייב בחוץ
דאי' ראוי לפנים דמזבח שנפגם כל הקדשים פסולין
שנ' וזבחת עליו בזמן שהו' שלם ולא בזמן שהו' חסר
אלמא קדשה לעתיד לבא ומקריבין אף על פי שאין
בית פרק קדשי הקדשים כרבי יהושע וכן אמר רב
נחמן פרק ידיעות באחת מכל אלו תנן דקדשה ל
לעתיד לבא קדושת הבית וקדושת מחיצות׃ וכן
בעי ר' ירמיה התם בן בבל שעלה ונעלם ממנו מקום
מקדש אלמא קדושת הבית קיימת לעולם ולא כרבי
יצחק דאמר מקריבין בבית חוניו פר' קמא דמגילה
דדבר זה לא עמד לומר הותרו במות בזמן הזה כ
כדאמרינן התם ממתניתין דמגילה ופ' פרת חטאת
דאח' ירושלם אין אחריה היתר ותנאי דבתר הכי הוי
מקדשה ולא קדשה לחודיה ואף על פי דבפרק הזהב
אף בסוף חלק משני דכפול מחיצות ההיא ברייתא
סברא דאפילו מחיצות לא קדשה לעתיד לבא אין
הלכ' כן שא קיימ"' לעולם קדושת מחיצו' וקדושת הבית
כדפרי' ואפילו הכי הלכה דקדושת הארץ לא קדשה
עתה לענין תרומות ומעשרות ולא מבעיא קדושה
ראשונה דקדוש' יהושע בטלה לענין תרומה ומעשר
לאחר חורבן של בית ראשון שהרי רבי מאיר אכל
עלה של ירק בבית שאן׃ וגם רבי התיר בבית
שאן אף על פי שהיתה קדושה בקדושת יהושע כ
כדאיתא פרק קמא דחולין משמע דהכי הלכתא

דמעשה

דמעשה רב · וגם רבי יוחנן אמר במדרש רות ·
וכן רבי יהושע בן לוי בב״ר פרשת ויחי · וגם בירוש׳
דשביעית אמר משגלו כפטרו · וכשעלו בימי עזרא
קבלו עליהן חיוב מעשרות מאליהן והסכים הקב״ה
על ידן אלמא קדושת יהושע בטלה וכראה דהכי
פירושא · בימי יהושע ודאי הוטל עליהן חובה
לקדש כל מה שבתוך תחומין המפורשין באלה מ
מסעי · וכשעלו בימי עזרא היה יכולת בידם להכיח
מלקדש כל כך כרכי׳ שקדשו כמו שהכיחום במקכת
כדאמרינן הרבה כרכים כבשום עולי רגלים כו׳ ·
ושמא גם הכל היו יכולים אם רוכים להכיח ולא היו
כעכשים · ואף על פי כן קא מחייבי עצמן לקדש
הרבה למעשרות ומכל מקום מה שקדשו חייב מן
התורה במעשר · מכל מקום הרי הוכחנו קדושה
ראשונה של יהושע בטלה · ואפילו סברי רבי מאיר
ורבי אותן שהתירו בית שאן דקדושת עזרא לעולם
קיימת אפילו בימיהם אותם כרכים משהכיח עזרא
לקדש כבראשונה הוו חוצה לארץ אף על פי שחוצה
לארץ חייב במעשר מדרבנן כדאמ׳ רבה מבטל לה
ברוב ובימי רב יוסף הטבילוה קודם לאמה מפרש
רבינו תם חוצה לארץ פטור מדמאי כדתנן מכזיב
ולהלן פטור מן הדמאי · אי כמי תרומת חוצה לארץ
אוכל ואחר כך מפרים · דבהני פירוקי מיתרצא
ההיא דסוף רבי ישמעאל דבבר לאו היינו בברה ·
ועל תירוץ של דמאי לא קש׳ מידי דדמאי גבי אתרוג
דאמר רבן שמעון במליאל זה בא בידי מקסרין ד
דמפרים לה לעניין גשלוח לחברו בלא הוראה שהו׳
טבל · והשתא הוכחתי דקדושת יהושע בטלה מר״מ
ורבי שהתירו בית שאן וממדרש רות וב״ר וירושלמי
דמסכת שביעית ולא תימא · מכל מקום הלכה
קדושת עזרא לתרומה ומעשר קיימת לעולם אף ב
בזמן הזה כתנא דסדר עולם דתניא ראשונה ושנייה
יש להם שלישית אין להם אלמא קדושת עזרא קיימת
אין הלכ׳ כן ש״מ בזמן הזה בטלה ואי׳ חייב מן התור׳
להפרים תרומה ומעשר שהרי אמר רבי יוחנן גבי
שתי קופות אף על פי שלא רבו חולין על התרומה
דתרומה בזמן הזה דרבנן וכדמתרץ עלה פרק אלו
ועוברי׳ ופרק אלו שלש׳ מוכין הכא לתרומה בזמן הזה
דרבנן משמ׳ דהכי קים ליה ולא קאמר קסבר תרומה
בזמן הזה ד״רבנן וטעמא דקדושת הבית ומחיצות
קיימת לעולם וקדושת הארץ בטלה פירשתי לעיל

הטעם · ואם כן אינו חייב להפרים תרומה ומעשר
בארץ ישראל רק מדרבנן אפילו קנה ישראל קרקע
וגדלו הפירות ברשותו ומרחן ואכלן הוא עצמן ולא
מכרן ואם כן יכול להיות דבפירות שלוקח מגוי אינו
חייב לעשר אפילו מדרבנן כיון דלא קדשה לעתיד
לבא כי אם בפירות שגדלו בקרקע ישראל ומדרב״
גזירה שמא יבנה בית המקדש · או אמת דיש קניין
לגוי להפקיע מיד מעשר · דאי אין קני׳ לגוי כך שוה
קרקע של גוי כמו קרקע של ישראל · או אפילו שמא
אין קניין לגוי היינו אין הארץ עומדת בקדושתה
אבל כיון דלא קדשה אב״ לדברי הכל שמא יש קניין
לגוי להפקיע מעשר מדרבנן והא בפרק הקומץ
אמר רבי טרפון לך וקח מן הגוי ועשר עליו דהוי מ
מדרבנן שמא סבר קדשה לעתיד לבא ויש קניין לגוי
בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר מדרבנן כדאיתא
התם משום מרוח הגוי או משום לוקח · דכתיב
תבואת זרעך ולא לוקח ואף לוקח מישראל משום
דההיא כראה יותר חייב דהכי כמי לא אמר ליה לך
הבא משאין כקוב או מתבואת חוצה לארץ דהכהו
אין פטור דידהו ניכר לעולם ושבורין שגדל בחיוב
אבל לדידן דלא קדשה ואפילו מקרקע ישראל אין
מן התורה אם כן מפירות הגוים אפילו מדרבנן
פטור · ולפי׳ זה לאידך ליסבא דאמר ליה לך וקח
מן הגוי משום דאין קניין הוה מצי למימר כמי משום
דלא קדשה לעתיד לבא פטור לגמרי עדיפא קאמר ·
דאפילו מן התורה חייב הוא · ועוד שמא דקים ליה
דסבר רבי טרפון קדשה לעתיד לבא · והטעם
זה נוכל לומר דבשביעית מותר לחרוש ולזרוע ב
בקרקע הגוי אפילו מדרבנן · וההיא דתנן פרק
הנזקין אין עוזרין עם הגוי בשביעית ישבור קדשה
לעתיד לבא ואף על פי שאין יובל נוהג מכל מקום
שביעית כוהגת ויתיישב בכך פירש רבינו שלמ״ פרק
זה בורר · כהן וחרים אמר ליה מצי למימר אניסטון
אני בתוכה · ופירש שכיר גוי אני והא דמכריז
רבי אמי פוקו וזרועו בשביעית משום ארנונא כדי
לשלם למלך חשבון חיוב התבואה היינו אפילו ב
בקרקע ישראל כיון דליכא איסורא אלא מדרבנן ·
הלכך משום ארנונא שרי לגמרי · ולא כצטרך לומר
משום סככת ארנונא כמו שהביא הרב רבי יצחק
בר רבי אשר או מן הירושלמי או כדאמר רבא ש
שלהי פרק בן סורר דלהנאת עצמן שרי אבל

אבל בקרקע הגוי בלאו הכי מותר לחרוש ולזרוע׃ והרוצ׳ להפרים תרומ׳ בזמן הזה ולהחמיר ולהפרים אפי׳ מפירות הגוי משום שאי׳ ראיה לא לחיוב דרבנן ולא לפטו׳ לגמרי פירות הגוי אעילו כי היה כמי אמת דלא קדשה לעתיד לבא אלא סברא בעלמא׃ ועוד דאי הלכה דאין קניין אם כן אמאי יהיו פוטרין פירו׳ קרקע הגוי טפי מפירות קרקע ישראל דקרקע הגוי חשוב קרקע דישראל או שמא אין חשוב כיון דלא קדשה מכל מקום זהו שלא יפרים משל גוי על של ישראל או אפכא אף על גב דשניהם דרבנן שייך לאסור כמו כן מן הפטו׳ על החיוב או מן החיוב על הפטור דהרי בעובדא דרבי שמעון שזורי דאמר ליה לך וקח מן הגוי או קח מן השוק דהוי דמאי לא רצה לומר אין קניין או קח מישראל חבר דפטור מן התורה מתבואת זרעך ולא לוקח או מתבואות א״ל משו׳שנראה יותר מחוייב וכל שכן לפי׳ מה שפירשתי שפירות הגוי פטורין אפילו מדרבנן והמחמיר להפרים מהן לא יפרים משל ישראל על של גוי או אפכא ואם הוא מפרים מפירות שמירא היטב׳ וגדלו ברשות ישראל דחייבין לעשר לכל הפחות מדרבנן אפילו לא קדשה בזמן הזה דהא רבי יוחנן דאמר לו רבו גבי שתי קופות סבר לא קדשה וגם מתרץ פרק אלו עוברין בתרומה בזמן הזה דרבנן וכל ה התלמוד מלא מזה דבא״י מפרישין תרומה ומעשר לכולי עלמא אפילו למאן דאמר לא קדשה השתא אם התרומ׳ טהור׳ כגון שלא הוכשר׳ והרי אין לה אוכלין לפי שכלנו טמאי מתי׳ ואין לנו הזאה עד שיבא מלך המשיח והרי אסור לשורפ׳ כמי כדתנן בחלק ותרומו׳ יקברו אבל לא ישרפו עם שלל העיר א״כ טוב לקובר׳ ותמאם שם שלא יבאו לידי תקלה לאכלה אם ימכאוה וטוב להפרים מעט שהרי חטה א׳ פוטרת הכרי וטוב יותר מזה להכשיר הפירות קודם שיפרים התרומה ויפרישנה טמאה ומעט יפרים כדשמואל דאמ׳ חטה אחת פוטרת ואותו מעט יתן לכהן וישיקנו ואסור ל לזר ליהנות אם אין כהן נהנה בשעת בעורה כדתנ׳ שלהי תמו׳ תרומות כדפרי׳ לעיל אבל בקבור׳ לא כיון שהיא טמאה דהכשרפי׳ לא יקברו שלהי תמורה וגם פירשתי לעיל היאך ישמירנה הלא חולין הטבולין ל לתרומה כתרומ׳ דמי וכתיב משמרת תרומותי אלא כיון דפסקתי דעכשיו לא קדשה ותרומה בזמן הזה דרבנן טוב להפרים בטומאה ויהי חלה תקנה ל לשורפה כיון דאי׳ לה אוכלין בזמן הזה וגם פירשתי לעיל היאך יפרים מעט הלא חלת האור בארץ ישראל כגון סמוך לחוצה לארץ שהיא טמאה יש לה שיעור אפילו הכי מותר הכא אפי׳ תרומה דאורייתא כיון שאי׳ שום חלה ותרומה נאכלת לפי שכולן טמא׳ וכ״ש שפסקנו שלא קדשה לעתיד לבא ותרומ׳ דרבנן וגם פירש׳ היאך יסיק הטמאה אם לא ימאסנה ת תחלה ופרק כל שעה אומ׳ כי אם בשליקת׳ ומאיסתא היינו התם שטהורין ואוכלין התרומ׳ טהור׳ ולכך יש לחוש פן יאכל גם הטמאה אם לא ימאס׳ אבל בזמן הזה שאין אוכלין שום תרומ׳ ליכא למיחש מידו ואפי׳ היא נקייה ומעשר ראשון יפרים בכל השנים ויתננו ללוי כמו שעשה ר״ג שנתן בספינה לרבי יהושע בן חנניה שהיה לוי ואם ירצה יתננה לכהן ואפי׳ לאחר קנסא דעזרא אליבא דרבי עקיבא דמעיקרא היה ללוי דווקא ובתר קנסא הוה בין לכהן בין ללוי והלוי יפרי׳ מעשר מן המעש׳ ויתן אותו לכהן ואותו תרומת מעשר יש לו דין תרומה גדולה וישיקנה כיון שהיא טמאה אם הוכשרה ואחריכן מעשר שני ואף על גב דאסור לאוכלו ולא לבערו בטומאה יפדה הרבה א אפילו שוה מנה על שוה פרוטה דשמואל שרי אפילו לכתחלה היכ׳ דאיכ׳ למיחש לתקלה כדאית׳ בערכין וכיון שאין ראוי לאכלה שרי למפרקה אפי׳ בירושלם והפרוטה יחתוך לשנים או לשלשה וישליך החתיכות בנהר כמו שמפרש בשאלתות דרב אחאי בפרוטה פדיון כרם רביעי ואם אין לו מעשר שני שוה פרוטה דהשת׳ אין תופס פדיון יכניע מה שהיה לו עד שיהיה לו שוה פרוט׳ בודאי ויפדנו כמשפט הזה ושנ׳ ראשונה של שמיט׳ ושנ׳ שנייה יפרים מעשר ראשון ומעשר שני ושנה שלישית מעשר ראשון ומעשר עני וכן רביעית וחמישית הו׳ מפרים מעש׳ ראשון ומעש׳ שני ובששית מעשר ראשון ומעשר עני אבל מעשר ראשון יפרים בכל השנים כדאיתא בראש השנה וקביעות שנת שמט׳ הלכת׳ כפי׳ רבי׳ חננאל כי כל ההלכו׳ מיושבות לדבריו והלכה כרבי יהודה דאמר שנת חמשי׳ עולה לכאן ולכאן לשנת יובל ולמנות שנה ראשונה ואחרי כן יחשוב חמש שנים ואחרי כן שמיטה כן הלכ׳ כמו שפירשתי בספר זה בשמעת׳ דתנא דבי אליהו וטוב יותר על הכל לקנות מפירות שגדלו בתוך קרקע של גוי ומתבואות גוי דכיון שלא קדשה ואף מקרק׳ ישרא׳ אין התרומ׳ רק מדרבנן לכך בקרק׳ גוי שמא אפילו מדרבנן א״צ להפרים ומגוי׳ בזלי ארעת׳ ליכא למיחש כדפרי׳ לעיל שקנוס בכבוש ואע״ג דחייטינ׳ דיש לולב הגזול

הגזול גבי הושענא יש לחלק שהיו ישראל מרובים היו להם את קרקעות והיו גוזלין ומאנסין מהם וגם היו הגוים יותר אונסין משהם עושין עכשיו:

תנן במסכת דמאי הלוקח שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו ר' יהודה או' אף המקבל שדה אבותיו מעשר ונותן לו. פי' השוא מעיקר' שדה אבותינו שדה א"י שהיה של אברה' יצחק ויעק' שהיו אבותיו וקסב' אין קנין לגוי בא"י להפקיע מיד מעש'. ולכן יש להחמיר לעשר במקבל למחצה או לשליש או לרביע. ות"ק סבר יש קנין. ולכך לוקח דוקא בין עבדא בין לא עבדא קא יהיב לגוי הקצבה חייב ל לעשר דכפורע חובו דמי וחייב לעשר כדאמרי' פרק הזרוע ופרק השולח. הרי שאכלו בית המלך את גרנו אם בחובו חייב לעשר. ובמסק' מוכח דשדה אבותיו ממש אמר רבי יהודה חייב לעשר כשהיה השדה של אביו כדמפרש התם שתהא ברה בידו. אבל מקבל מן הגוי שדה א"י אין מעשר. ומפרש תלמודא דסבר אין קנין ומקבל לאו כחוכר דמי. ולכך הוי מקבל פטו' אבל חוכר לעולם חייב כדפרי' לעיל דכפורע חובו דמי. השת' בין רבי יהודה בין רבנן סברי יש קנין ואפ"ה חייב לעשר החוכר שדה מן הגוי. והא דאמרינן פרק השולח בתר מתניתין דהמוכר עבדו לגוי ותניא האריסי' והחכירין פטורין לעשר. הכהו מיירו בסוריא וכבוש יחיד לא שמיה כבוש. וכן מוקי התם הרבה כריתות סוף פרקא בסוריא. אבל חוכר מן הגוי בא"י חייב לעשר. כך מפרש מורי רבינו. אבל ר"י מפר' דהחכירין פטורין סברי יש קנין לגוי להפקיע. ורבנן דמס' דמאי דאמ' החוכר מן הגוי מעשר סברי אין קנין. ורבי יהודה דאמר המקבל שדה אביו ממש מן הגוי חייב לעשר אבל שדה של אחר בא"י פטור וקאמר תלמוד' דסבר יש קנין הוא הדין דחוכר נמי פטור ולא מיקרי פורע חובו. והא דקאמר התם דסבר מקבל לאו כחוכר ה"ק מקבל דר' יהודה לאו כחוכר דרבנן דמי. ומשום דרבנן לא איירי אלא בחוכר. ור' יהודה לא איירי שא במקבל קאמר הכי. השתא בין לפי' מורי רבינו בין לפירוש רבינו יעקב סבר ר' יהודה יש קנין אבל רבינו שלמה מפרש במסקנא ר' יהודה סבר יש קנין ומוסיף ואפי' הוא סובר אין קנין אתי שפיר דמקבל לאו כחוכר דמי. ופסק הלכה אי יש קנין אי אין קנין אין להוכיח מדאמרי' פרק ר' ישמעאל במנחות מרוח הגוי תנאי היא. דתניא תורמין משל ישרא' על של ישראל ומשל גוים על של גוים. ומשל כל על של כל. פי' משל גוים על של ישראל דברי ר"מ. ור' יהודה ור' יוסי ור"ש אומ' אין תורמין משל גוים על של ישראל וקאמר דפליגי במרוח הגוי דפוטר. דלר"מ ור' יהודה מרוח הגוי אין פוטר. והשתא מנא ליה סברי כלהו אם קנה גוי שבלים מישראל שגזלן ברשות ישראל ומרחן גוי פטור או חייב אם יקנס ישראל אחר כן. אבל פליגי ביש קנין ואין קנין. שא ט"מ לכ"ע אין קנין והכי קים ליה לתלמודא דהכי הלכת'. ולהכי לא מצי יהיב טעמא דפטורה ור' יוסי ור"ש אלא במרוח הגוי דפטור. אמנם אין ראיה שהרי פירשתי לעיל מתוך שמעתא דפרק השואל דר' יהודה סבר יש קנין בין לפירו' מורי רבינו בין לפירו' רבינו יעקב. ואכ"ה אמאי תורמין משל כל על של כל. שא ודאי על כרחין איירי בתבואה שגדלה ברשות ישראל וקנאה גוי ממנו ומרחה גוי וקא סברי מרוח הגוי אין פוטר. וגם ר"מ סבר אין קנין שלהי פ"ק דע"ז גבי אין משכירו' בתים לגוי בא"י. וגם אין צריך לומר שדות. וקאמר טעמ' מהו אין צריך לומ' שדות דאית ביה תרתי הוא חניה בקרקע והוא הפקעה ממעשר. ש"מ יש קנין מדקאמ' שמפקיע ממעשר כשמוכרה לגוי פטורה ובשכרות קאמר התם גזירה אטו מכירה דלא מצינן לפרש ד דקרי הפקעה ממעשר לפי שהגוי לוקט התבואה ואינו מעשרה. אם כן בלא גזירה אטו מכירה איכא הפקעה. אלא על כרחי' סבר יש קנין. ולהכי הוצרך לאוקומי פלוגתייהו במרוח הגוי ובגדילה שלים ב ברשו' ישר' קודם שבא השדה לרשות גוי. אמנ' בירו' דמס' דמאי פ"ה דתנן מעשרין משל גוים על של ישרא' קאמר מתני' ר"מ היא דסבר אין קנין. ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין. וכן פ"ג דדמאי בירוש' קאמ' ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין ומודו' שמפרים מעשרותיו מהלכ'. פירו' מדרבנן. משמע שהוא מזוג ר' יהודה עם ר"ש. וחולק הירושלמי על תלמוד שלנו. דפלוגתא דתנאי דמנחות מוקי לה בירוש' באין קנין ויש קנין. והא דשלהי ע"ז דאין צריך לומר שדות שאין משכירו' לגוי מק"ו דבתים לר"מ מפרש בירוש' בענין אחר בית אין מתברך מתוכ'. אבל שדה מתברך מתוכ'. והירוש' אזיל לטעמיה דמפרש דסבר ר"מ אין קנין לא מצינן לפרש ואין צריך לומר שדות משום הפקעה דמעשר. וצריך עיון ביש קנין ואין קנין שלהי פרק השולח:

סליקו הילכות ארץ ישראל

ס"ה טו ג 15 III

יציאות

שבת שתים שהן
ד׳ בפנים ושתים
שהן ד׳ בחוץ פיר׳
שתים חיובי׳ לאותו העומד בפנים הכנסה והוצאה ·
שהם ארבע חצי הכנסה וחצי הוצאה כגון עקירות
גרידא או הנחת גרידא ובגמר׳ קאמר פטורי דאתי
לידי חיוב חטאת קא חשיב · וכן שתים שהן ארבע
לאותו העומד בחוץ כדפרי׳ ובסיפ׳ מפרש סדרא
הכי כיצד פשט העני ידו מלאה לפנים ונתן לתוך ידו
של בעל הבית או נטל מתוכה העני חייב ובעל ב
הבית פטור ומותר וכן פשט בעל הבית ידו לחוץ
ונתן לתוך ידו של עני או נטל מתוכה בעל הבית
חייב והעני פטור ומותר ואחרי כן מפרש פטורי ד
דאיסורי חצי הכנסה וחצי הוצאה וכן בירושלמי
בעי מהו שתים שהן ארבע שתים דחיוב ושתים
דפטור היינו כדפרישית ויש מפרשים שתים הוצאה
שלמה של חיוב וחצי הוצאה של פטור שהם ארבע
הכנסה שלמה וחצי הכנסה · ולפי שהוצאה אב
והכנסה תולדה מפרשים השתים של הוצאה ובריש
שבועות כמי דתנן שתים שהן ארבע מפרש בגמר׳
שתים הוצאה לעני והוצאה לבעל הבית שהם ארבע
הכנסה לעני והכנסה לבעל הבית ופי׳ ראשון עיקר ·
דהכי מפרש בירושלמי וגם מפרש סדרא הכי פשט
העני את ידו וכו׳ ובגמ׳ פריך אמאי לא תני בשבועו׳
בפנים ובחוץ כמו גבי שבת ולא רצה לתרץ דומיא
דמראות נגעים קתני דכלהו לחיובא משום דאינו
מקפיד כי אם למנות ארבע חיובים דומיא דמראות
נגעים ואי מוסיף למנות פטורי בפנים ובחוץ כדתני
במס׳ שבת אין קפידא בכך ומה שהוצרך למנות
חיובי שבת לעומד בפני׳ ולעומד בחוץ משו׳ דהוצאה
הוי מלאכה גרועה לטלטל מרשות היחיד לרשות ה
הרבים או אפכא תדע דכל המלאכו׳ אם הן במשכן
מקרו אבות ואין צריך להם שום פסוק רק לא תעשה
כל מלאכה ומלאכות הדומות להם מקרו תולדות ·
ואלו הוצאה בעי ריש פ׳ הזורק הוצאה היכא כתיבא
ומייתי לה פסוק וגם זורק בעי היכ׳ הויא במשכן אף
על גב דהויא תולדה · ועוד אומר מורי רבינו יצחק
בר רבי שמואל דבהוצאה איכא תרי קראי את׳ לעני
ואחד לעשיר ריש הזורק דמייתי פסוק ויצא העם
מהביא ושלהי פ׳ קמא דערובין אל יצא איש ממקומו
לכל הפחות לרבנן דלית להו לוקין על התחומין
ואפילו לרבי עקיבא הכי קאמר התם מי כתיב אל
יוציא אל יצא כתיב משמע הוצאה ומשמע תחומין ·
ושלהי פרק כיצד צולין נמי משמ׳ הכי דלשון הוצאה
כתיב בשבת דאמר רבי יצחק המוציא בשר פסח
או׳ חייב עד שיניח מאי טעמא הוצאה כתיב ביה
בשבת וכן פרק קמא דהוריות הרי הוצאה דכתיבא
ובדוקין מודים בה וכו׳ ולא גרסינן אל תוציאו משא
מבתיכם דדברי קבלה הוא אלא היינו אל יוציא ועוד
מביאין מירושלמי עני ועשיר חד הוא וכו׳ ועוד
מאריכין בה במקום אחר :

תנו רבנן ארבע רשויות לשבת רשו׳ היחיד
רשות הרבים כרמלית מקו׳ פטור איזהו
רשות היחיד חריץ עמוק עשר׳ ורחב ד׳ או גדר גבוה
עשרה ורחב ארבעה וכל שכן היקף מחיצה גבוה
עד שיקיף ארבעה טפחים איזהו רשות הרבי׳ סרטיא
ופלטיא ומבואות המפולשין ואין מכניסין ומוציאין
מרשות זה לרשות אחר ואם הוציא והכניס בשוגג
חייב חטאת במזיד ענוש כרת ונסקל אבל ים ובקע׳
כגון שדות דלא דרסי בה רבים והכרמלית רחבה
במקום שרבים רגילין אלא אינה רחבה שש עשרה
אמה או אין שולטין בה ששים רבוא דומיא דרגלי
מדבר וכן עמוד דרחב ארבעה וגבוה שלשה טפחים
או יותר אבל אינו גבוה ט׳ דאם כן מכתפי עלה ר
רבי׳ ומיקרי ר״ה לא קרי כרמלית ואי׳ להן לא דין רה״י
ולא דין ר״ה ולשון כרמלית בירושלמי לשון כרמל
רך ומלא לא נגמר היטב כך כרמלית אין לודין ר
רשות זה ולא רשות זה ואין מכניסין ומוציאין ממנו
לא לרשות הרבים ולא לרשות היחיד ואם הוציא
והכניס פטור אבל אסור : ואמר רבי יוחנן אין
כרמלית פחותה מארבע טפחים רחב אבל מקום
פטור הוי מקום ברשות הרבי׳ שאין לו רחב ארבעה
וגבוה שלש׳ ומותר גמור לטלטל ממנו לרשו׳ הרבים
או לרשות היחיד · ואם המקום הזה שאינו רחב
ארבע והוא גבוה שלשה עומד בין ר״ה לרה״י · על זה
אמ׳ רב מקום שאין ד׳ על ד׳ מותר לבני רשות היחיד
ולבני רשות הרבים או לכתף עליו או לתת עליו משוי
וחבילה על אותו מקום · ובלבד שלא יחילפו שבני
רשות היחיד לא יקחו להם חפץ שבני רשות הרבים
נתנו שם דילמא יביאו החפץ מרשות הרבים לרשות
היחיד דרך אותו מקום פטור בלא הנח׳ שם באמצע

ואם כן יהא חייב דתנו רבנן המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ואותו סטיו מקום פטור הוא ובן עזאי פוטר דסבר מהלך כעומד דמי: הג״ה פירשתי ד״ני רשויות שבת וחיובן ופטורן ואיסורן:

ר טו פסק אם אדם שכח חפץ בר״ה או בבית אחד שלו שצריך לעבור דרך רשות הרבים יוליך שם תנוקות ושמא יקחו ויביאו כדאמרינן פרק חרש. הנהו מפתחות דבי מדרשא אירכסו אמר רבי יוחנן לידבר טליא וטלייתא התם דאינו מוזהר להפרישו כי אם דלא ליספו להו בידים ואם אינו יכול להביאן בענין זה יעשה מחיצה של בני אדם שלא ידעו האנשים ההם שהובאו לשם מחיצ׳ כדאית׳ פרק מי שהוציאוהו גבי מחוץ לתחום וגבי זיקי דאשתכח בריסתק׳ דמחוזא דהיינו לר״ה ועשו מחיצ׳ מבני אדם ואסר התם לשבת אחרת באותן אנשים או אם חברו פרוץ במלואו או כעשר אמות לכרמלית או לר״ה והנה חפציו באותו חצר יביא בני אדם באותה פירצה שלא יהיה שלשה טפחי׳ בין איש לאיש ויהיו האנשים תחת קנים ויביא האדם הספר או היין או החפץ אל ביתו כדאיתא התם בזיקי דהוו בריסתקא דמחוזא דאייתו במחיצ׳ בני אדם ואמנם אפילו דרך כרמלית אסור להביא מבית חברו חפץ בתוך ביתו ע״י מחיצה לפי שצריך עירוב ולא יועיל מחיצ׳ בני אדם בשב׳ כי אם להביא חפץ מר״ה או מבית שיש לו מכר אח׳ או מחברו שהו׳ פרוץ לר״ה: לא ישב אדם לפני הספ׳ סמוך למנח׳ עד שיתפלל ולא יכנס לא למרח׳ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין ואם התחילו אין מפסיקין ומפסיקין לק״ש ואין מפסיקי׳ לתפלה ובגמ׳ קאמ׳ אלימ׳ מנחה גדולה שבע שעות ומחצ׳ איכ׳ שהות טובא ואי מנחה קטנה לסוף ט׳ שעות ומחצ׳ אמאי אם התחילו אין מפסיקי׳. הא א״ר יהושע בן לוי כיון שהגיע שע׳ מנחה פי׳ מנח׳ קטנה אסור לטעום כלום עד שיתפלל תפלת מנחה לעולם במנחה גדולה ובתספורת דבן אלעשה ובורסקי גדולה ובסעוד׳ גדולה כגון של חופ׳ ומזמן רוב אנשים לאכול הרב׳ מיני׳ ובתחלת דין רב אחא בר יעקב אמ׳ במנח׳ גדולה ובתספור׳ דידן ודפרכת איכא שהות טובא דילמא ישבר הזוג וסעודה אפילו קטנה לא יתחיל דילמא אתי לאמשוכי׳ ולא לדין אפי׳ בגמ׳ דין דילמא חזי טעמא וסתר דינא. מאימתי התחלת סעודה רב אמר משיטול ידיו ר׳ חנינא אמר משיתיר חגורו אמר זעירי הני חברתי בבלאי למ״ר

תפילת ערבית רשו׳ מכי שרא המייניה כדי לאכול לא מטרחינ׳ ליה לעמוד להתפלל אלא יאכל ופריך ולמ״ר חובה אמאי מטרחינ׳ והא תפלת המנחה חובה ואם התחילו אין מפסיקין ואמר רבי חנינ׳ משיתיר חגורו ומשני התם לא שכיחא שכרות הכא שכיחא שכרות אי נמי מנחה כיון דקביע׳ לה זימנא מרתת ולא פשע אבל תפילת ערבית כל ליליא זמנה לא מרתת ואתי למפשע מתקיף לה רב ששת טריחות׳ למיסר המיינ׳ ועוד ליקום וליצלי הכי ומשני משו׳ הכון לקראת אלהיך ישראל מאימתי התחלת דין ר׳ יונה ור׳ ירמיה חד אמ׳ משיתעטפו הדייני׳ וחד אמר משיפתחו בעלי דינין:

ר יו פסק פי׳ רבי׳ יעקב דהלכה כלישנא קמא לפי דסתמ׳ דתלמוד׳ קאמ׳

דווקא סעודה גדולה כגון של חופה או של סעודה ברית מילה אסור להתחיל סמוך למנח׳ גדולה שהיא לסוף שבע שעות ומחצה אבל סעודה קטנה שרי. ולא כרב אחא בר יעקב דאסר אפילו סעודה קטנה ועו׳ דפליגי מאימתי התחלת דין חד אמ׳ משיתעטפו הדיינין וחד אמר משיפתחו בעלי דינין ולדברי רב אחא מפ׳ לה בגמר דין ולא קאמ׳ בתחלת דין אם כן מותר לעשות סעוד׳ קטנה לאח׳ מנחה גדולה דדוק׳ סעודה גדולה אסור ואם התחילו אין מפסיקין לא תימ׳ דווקא התחילו בהיתר קוד׳ המנח׳ אין מפסיקין עד שיגמור את סעודתו אלא התחילו אף באיסור לאחר מנחה גדולה אין מפסיקי׳ דעל הא דקתני אין מתחילין סמוך למנחה ואם התחילו אין מפסיקין. וכן משמע מדקאמ׳ דמכי שרא המייניה לא מטרחינן דהיינו כי התיר חגורו לאח׳ שבא זמן תפילת ערבית דאם לא בא הזמן למה יש לו לעמוד וכן אם התחיל לאכול סעודה גדולה לאחר מנחה גדולה לא יפסיק עד הערב שיהיה לו שהות להתפלל תפילת מנחה ביום ואפילו באה מנחה קטנ׳ לא יפסיק דאע״ג דא״ר יהושע בן לוי אסור לטעום קודם שיתפלל תפלת המנח׳ משבאה מנחה קטנה ואפילו להפסיק קאמר מדקא פריך לעיל אי במנחה קטנה אמאי אין מפסיקין הא אמר רבי יהושע בן לוי כו׳ מיהו פרק תפילת השחר פסקינ׳ דלא כרבי יהושע בן לוי בהא ואמנם לאחר מנחה קטנ׳ שעברו תשע שעות ומחצ׳ יכול להיות שאסור להתחיל אפילו סעודה קטנה ואם התחיל מפסיק מדלא אוקי שום אמור׳ מתני׳ בסעוד׳ קטנה ומנחה קטנה ודלא כרבי יהושע בן לוי. או שמא כלהו מתרצי מתניתין אפילו אליביה. ויש

ויש ללמוד מכאן שצריך לאדם לחגור רצועתו קודם שיתפלל משום הכון לקראת אלהיך ישראל · דאע״ג שיש אבנטו במכנסים ואין לבו רואה את הערוה · מכל מקו' יש לו להתנאות בשעת תפלה לפני בוראו דהכון לקראת אלהיך לאו משום שלא יהא לבו רואה את הערוה מייתי ליה אלא משום ליפות את עצמו כדקאמ' רבה בר רב הונא לביש פזמקי ומצלי · אמ' הכון לקראת אלהיך · וכן אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנ' כי איכא צערא בעלמ' שדי גלימיה משליך גלימא מעליו וכפר ידיה ומצלי · אמר כעבדא קמי מריה · וכי איכא שלמא בעלמ' לביש ומתעטף ומצלי אמר הכון לקראת אלהיך ישראל · ופזמקי וגלימא לא שייך לתקן לבו רואה את הערוה · כמו כן לאזור חגורו כדי' משום הכון אע״פ שיש לו אבנט וזה נכון · לאפוקי הא מה שכתוב במחזור ויטרי כיון שיש לו אבנט במכנסי' אינו צריך יותר לאזור חגורו משלש הכון לקראת · ולא היא כדפרישית :

תניא חנכיא או' חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשכה · אמ' רב יוסף הלכת' רבתי לגבי שבת הוראה גדולה היא שצריכ' להפריש אדם מן העבירה למשמש בבגדיו סמוך לחשכה אם יש לו מעות בכיסו או קשורין בכנף חלוקו או מחט תחובה עליו בבגדו או סכינו עליו וכיוצא בהם ויסלקם פן יוציא בר״הר ארבע אמות ·

תני חדא לא יצא הזב בכיס שלו ואם יצא פטו' אבל אסור · ותניא אידך חייב חטאת · לא קשיא זב בעל ב' ראיות חייב שצרי' לבדוק אם יראה שלישית אפילו בו ביום וחייב קרבן זיבה · אבל זב בעל שלש ראיות בו ביום אינו יכול לספו' שבעה נקיים עד למחר · לכך פטור · ופריך והא מבעי ליה שלא יטנפו כליו דאצולי מטנוף קרוי צורך · ואם כן חשוב הוצאה כדמסיק נתנה לקערה כדי שירד ל לתוכה דלף מים הנתזין והנצפין ועפר על פירות · פירות אינן בכי יותן כיון שלא נתקבלו בכלי · אבל מים שבתוכ' הרי הן בכי יותן · אף על גב דלא בעי להני מים כלל כיון דאחשביכהו לקבלן בהאי כלי · אלא הא רבי יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה · הא ר' שמעון דאמר פטור עליה · אלמא כל דבר שנושא להציל מטנוף הוי משוי כמו כיס של זב · כיון שאין רגילות ללובשו בלאו הכי :

ריז **פסק** מכאן אשה שהיא נדה ורגילה לתת לאחריה בגד וקושרת ל לפניה ברצועות או בחוט משיחה וכותנ' כדי שיפול דם נדותה על אותו בגד ושלא יטנפו שאר בגדיה אסור הוא ללובשו בשבת וללכת ברשות הרבים ד דמשוי הוי · והא דעזרא תקן דאשה חוגרת בסינר שהיה רגילות ללובשו · וכן פרק המצניע דתנן אשה חוגרת בסינר והוציאה חפץ בתוכו בין לפניה בין לאחריה חייבת משום החפץ · אבל משום סינר לא · אותו הסינר היה דרך מלבוש · הבג' היה בין לפניה בין לאחריה משום צניעות כמו מכנסים בלא שולים אבל אותו שאין בגד רק לאחוריה אין מלבוש ומשוי הוא ואסור :

תניא אין פולין לאור הנר · ואין קורין לאור הנר וטעמא שמא יטה · אבל ביום מותר לפלות בגדיו ולהרוג הכינים בשבת דלא כר' אליעזר דאמר כל ההורג כנה בשבת כאלו הורג גמל · אבל רבנן שרו · וטעמא כדאיתא פרק שמנה שרצי' דכינה אינה פרה ורבה ואינה דומה לתחשים ולאלים שהיו שוחטין במשכן · ורבא מקטע להו · ופירש רבי' שלמה בשב' · ותניא אין הורגין מאכולת בשבת דברי בית שמאי · ובית הלל מתירין משום דמבשרו של אדם שורצת ואינה דומה לאלים ולתחשים דפרין ורבין :

ריח **פסק** · הרי לך שרבינו שלמה סובר דכני' שקורין פיידו״ויל שמצויין בראש מותר להרוג בשבת דפירש שמבשר אדם ש שורצת · ולכך בית הלל מתירין להרוג כנה בשבת · וגם רבא מ קטע להו בשבת כדפירש רבינו שלמה דבשבת היה · אבל פרעוש שקורין פוצ״א המקפצת אסור להורגה בשבת דפרה ורבה ודומה לאלים ותחשים דמשכן · והצד אותו חייב חטאת מהאי טעמא כדאית' פרק שמנה שרצים · מי' אם הפרעוש על בשר אדם ועוקצת אותו מותר להסיר' ולהשליכה ואין חייב משום צד פרעוש אלא הוי כקוץ התחוב בבשרו והוי כמו מפיס מורסא להוציא ממנה ליחה דשרי דהוי מלאכה שאינה צריכה · ובמקום צערא שרי לכתחלה · כך פיר' הרב רבי יוסף ברבי משה · אבל בשעה שדולגת על בשרו חייב הלוקחה משום צד · ולא דמי לצד הנחש שלא ישכנו דפטו' דהוי קצת סכנה · וכן שדה נחש לפניו על הארץ דהוי מסוכן כמו זה פרעוש העוקצ' בבשרו דאידי שרי לכתחילה וכן פירש רבינו יעקב דכנה היינו פיוד״ויל המיצר בראש · דאיתא במדרש כל ימי אנוש רימה או כנים שבראש

שבראם · ובן אדם תולעה לאחר מיתה · ובראם מצויין כנים שקורין פדוי"ם ולא פוצ"א · וכן פרק כל היד שריקותא מקטלא קלמי · מעל המסרק רגילין להרוג את הפרוי"ם שבראם · ואף על גב דבמכת של מצרי' כתיב והך את כל עפר הארץ והיה לכנים ובעפר אין רגילות להיות כי אם פוצ"א וגם מאכולת דשרו בית הלל להרוג מסמ' גבי כתמי' דהיינו פוצ"א במסכת נדה אין לך כל שרץ ושרץ כו' · מכל מקום מאכולת דשרו בית הלל להרוג חייב · ופרוי"ל דוק' ·

לא יקרא לאור הנר · אמר רבא אפילו גבוה שתי קומות · מיהו תנאי נינהו פרק שואל במלתיה דרבא ואף על פי כן נראה דהלכה כרבא דאסר הכא אפי' גבוה הרבה :

ריט **פסק** אם כן נראה דאסור לקרות לאו' הנר בשבת ביחידי אבל שנים קורין · ודוקא קורין בענין אחד דהאי מדכר לחבריה אי בעי להטות הנר · אבל אם השני' רואין בספר בשני מקומות אסור · כדתניא לא יקרא לא לאחד ולא לשנים · ומוקי לה בקורין בשני ענינים אמר רב המנונא ובאור המדורה אפילו עשרה קורי' אפי' בענין א' אסור לקרות דקל יותר לנגוע ולנענע הלפידים · וביום הכפורים רגילין לומר סליחות ותפלות לאור הנר וגם קורא יחידי בספר · התם אימת יום הכפורים עליו וגם אימת צבור וגם צורך שעה להרבו' תחנוני' · אבל ליל יום טוב שחל להיות בשב' אין החזן אומר מעריב ופיוט לאור הנר בתוך המחזור ביחידי שאין כל כך צורך שעה ודוחק לומ' פיוט · אמ' רבה בר שמוא' אבל מסדר ראשי פרשיות מריץ בפיו ראש כל הפרש' ביחידי בספר לאור הנר ומתוך שראש פרשה שגורה בפיו הוא נזכר בכולה · וכן הדין בשליל של פסח חל לבא בשב' וחפץ לומר הגדה לאור הנר ביחידי אל יקרא לבדו אלא קורא אחר עמו בספרו · ולעיוני איש או אשה עמו מי שאי' יודע כלום לא יועיל ואם בעיוני ראש כל פרש' ופרש' יודע לגמור כולה בחוץ טוב הדבר כדפרישית :

אין שורין דיו וסממני' אלא כדי שישורו מבעוד יום דברי בית שמאי · ובית הלל מתירין עם השמש אבל בשבת אסור · ובגמרא מאן תנא נתינת מים לדיו זו היא שנויתה רבי היא דתני' אחד נותן מים ואחד נותן קמח האחרון חייב דברי רבי רבי יוסי אומ' אינו חייב עד שיגבל · וכן פליגי פרק בתרה המורסן דלרבי נתינ' מים לאו היא משום לש ור' ירמיה בר אבא אמר גובלין · פירוש היכא שנתן מים מאתמול במורסן לרבי יגבלוהו בשבת ואפילו לרבי יוסי והוא דמשני היכא משני שתי וערב מוליך המקל פעם אחת שתי ופעם אחת ערב :

רב **פסק** הילכ' לצורך פרתו או תרנגולין אסו' לתת מים במורסן בשבת דהלכה כרבי מחבריו · והיכא שנתנו המים מערב שבת מותר להוליך את המקל פעם אחת שתי ופעם אחת ערב כדאיתא פ' מי שהחשיך אמר רב יהודה מנערן בכלי · ינענע הכלי היטב ויערבו המים והמורסן יחד · ופ' תולין נמי אמרינן הלכתא חרדל שלשו מערב שבת למחר הוא ממחו בין ביד בין ב בכלי ונותן לתוכו דבש ולא יטרוף פירוש הדבש לא יכה בכף כדי לערב כמו ביצים טרופות אלא מערב ביד · ונראין הדברים הוא הדין אם כתש השומין מערב שבת מותר לתת מים בשב' או משקה לתוכן ולערבן אפי' בכלי · וכן ליל פסח שחל בשבת מותר לתת יין בחרוסת ולמחהו בכלי כמו חרדל ולא דמי למורסן שאסור לתת בו מים בשב' דהתם דמי ללוש טפי · אמנם בירושלמי דפרק כלל גדול גמ' המעמר הדין דשחיק תומא כך מפרך בריסיה חייב משום דש · כד מבחר בקלופיתא חייב משום בורר · כד שחיק במדוכתא חייב משום טוחן · כד יהיב משקין משום לש · גמר מלאכה משום מכה בפטיש : הילכ' אם שומין וחרדל צריך ליישב דלא פליגי · ואומר ה"ש דתלמוד דידן דפסיק בחרדל ממחו בין ביד בין ב בכלי היינו כי נתן מים מער' שבת ובליל שבת ממחו ומערבו אפילו בכלי · וכן הדין בשומין ובחרוסת בשבת שחל בליל ראשון של פסח צרי' ליתן המשקה בעוד יום ובליל שבת יערבנו אפילו בכלי · והשתא הוו כמו מורסן שצריך ליתן מים מבעוד יום ועתה מנהג לאכול שמכי שקורין אסקלוני"ם בלע"ז או בצלים וקולפי' להן לאוכלן במלח בשבת מותר · וכן מנהג · והא דקאמרינ' בירושלמי כד מפרך בריסיה חייב משום דש · היינו כי רוצה לכרות שם לעשות בהן איסורא אחריתא · אבל כי רוצה לאכול בלא איסור אחריתא שרי לקולפן לאוכלן מיד :

תנו רבנן פותחי' מים לגינה · פירוש פותחין מים שילכו לגינה מער' שבת ומתמלאת והולכת כל השבת · מניחין מוגמר תחת הכלים מערב שבת · בגדיו הם תלויין למעלה ביתד או על קלונס וקולטין ריח טוב של בשמים של מוגמר שהם

על

על הנחלים למטה בכלי מע״ש ומתגמרין והולכי׳ כל
השבת וכן גפרית מערב שבת על גחלים למטה
בכלי והעשן עולה למעלה בכלי כסף וזהב לציירן
ומתגרפי׳ כל השבת וכן גפרית ומניחין קלור בעין
ואספלנית על המכה מערב שבת ומתרפאין כל
השבת אבל בשבת לא משום שחיקת סמנין ואם
נפלה תנן מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה
ודווקא אם נפלה על כלי מחזירי׳ אותה כדאית׳ פרק
המוצא תפילין והא דשרי פרק שמנה שרצים קלורין
אפילו בשבת לתת על העין דווק׳ על גב העין והכא
איירי בתוך העין ממש ולכך דווקא מע״ש ולא בשבת
ואין נותני׳ חטין לתוך הרחי׳ א״א כדי שיטחנו מבעוד
יום אמר רבה מפני שהוא משמעו׳ קול ויאמרו רחים
של פלוני טוחני׳ בשבת ויסברו דבשבת נתנו החטי׳
אמר ליה רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים
והשתא דאסרת לבית הלל שביתת כלים גפרית
ומתגמר דשרי משום דהכלי לא עביד מעשה כי אם
הגחלים שבתוכו והשתא דאמר רב הושעיא מאן
תנא שביתת כלים דתניא וכל אשר אמרתי לכם
תשמרו לרבות שביתת כלים בית שמאי היא אם כן
הא מני ברייתא דאסרה ריחיים בית שמאי היא ובין
עביד מעשה ובין לא עביד מעשה אסר ולכך נמי
קאמר בית שמאי אין נותנין אונין של פשתן לתוך
תנור מערב שבת אלא כדי שיהבלו מבעוד יום פיר׳
רבינו תם דחטין לתת בריחים מערב שבת והוו כ
נטחנין בשבת מותר דאמר רב אושעיא במסקנא
דברייתא דאסרא בית שמאי היא אבל בית הלל
שרו אמנם פירש רבינו חננאל דהלכה כרבה דמוקי
ברייתא דאסרה לתת בריחים חטין מערב שבת
מפני שמשמעת קול ולא כרב יוסף דאית לי׳ שביתת
כלים אפילו לבית הלל ורבה ורב יוסף הלכה כרבה
ועוד דשמא התלמוד כך אמר השתא דאמר רב
אושעיא מאן תנא שביתת כלים בית שמאי היא פיר״
רב יוסף דאמר איסור בריחים משום שביתת כלים
רצה לומר אליבא דבית שמאי ולעיל דאמר והשתא
דאמרת שביתת כלים לבית הלל תלמודא קאמ׳ ליה
לפי מה שהיה סבור שרב יוסף לבית הלל קאמ׳ קוד׳
שנודע דברי רב אושעיא ועוד תדע דהלכה כרבה
דלית ליה שביתת כלים דקאמ׳ לקמן מאי שנא דבית
שמאי שרו לטעון קורות בית הבד על זתים וענבים
שמרוסקין והולכי׳ ומתמכין בשבת יותר ממלאכות
דמתני׳ אין פורסין מכמו׳ ואין נותנין אונין של פשתן
לתוך התנור וכו׳ ומתרץ התלמוד כלהו דאי עביד
להו בשבת חייב חטאת ולכך גזרו ע״ש עם חשכה
והשתא מדוע לא אמר בלא גזירה משום שביתת כ
כלים ואע״פ שהדב׳ מונח בכלי מע״ש כיון שיש בתוכו
בשבת אסור מן התורה אלא ודאי שביתת כלים שרי
ואת״ה אם כן ברייתא דאסר׳ שביתת כלים מני לרבה
י״ל כבית שמאי ודוק׳ במילי דעביד מעש׳ והכי דמתני׳
איירו אף היכא דלא עביד מעשה כגון תנור שאינו
זז כלל ממקומו לכך קאמר טעמא משום גזירה:

ד כ א **פסק** השתא דאתינן דהלכ׳ כרבה
וברייתא דלעיל כב״ה אסור
לתת חטין לתוך הריחים מע״ש אלא כדי שיטחנו מ
מבעוד יום משום טעמא דרבה דמשמעת קול אבל
שביתת כלים אינו אסו׳ לב״ה ואפי׳ עביד הכלי מעשה
ולכ״ע מות׳ לתת גחלי׳ מע״ש בכלי נקוב העשוי מבריחי
ברזל ומתחממין בו בשבת בלא טעמא דאפקורי
מפקר ליה כדקאמר תלמודא גבי גיגית נר וקדירה
לב״ש דהתם אי׳ יכול להיות שלא יהיו בשבת דגיגית
שורין בו שעורי׳ שבועי׳ או חדש לעשו׳ מהן שכר ולכ״
מות׳ להשאיל קרדומו ואתו ומחבתו לגוי מע״ש אע״פ
שעושה בו גוי מלאכ׳ בשבת וגם עביד הכלי מעשה
דהא שביתת הכלים אינו אסור לב״ה אבל בשבת
עצמ׳ אסור להשאיל לגוי כמו שאביא ראיה על הכל
וכן לשכור לו כליו אסו׳ מע״ש שנר׳ כשכיר שבת אפילו
שוכרו לשבוע או לחדש אבל ברביעי ובחמישי שרי
לשכור לגוי כליו לשבוע שלם אבל ליום אסור אפילו
ברביעי כמו שוכ׳ לשמו׳ פרה אדומ׳ או לשמור הזרעי׳
לעומר דשכיר יום אסור דנר׳ כשכיר שבת אבל שכיר
שבו׳ או שכיר חדש שרי אבל בחנם שרי מערב שבת
להשאיל לו כמו דפרי׳ אבל בהמתו אסור לא להשאיל
לגוי ולא להשכיר לגוי אפי׳ ברביעי אם סבור שיעשה
בה מלאכ׳ בשבת וראי׳ על הכל דתנן לא ישכיר כליו
לגוי מע״ש וברביעי ובחמישי מותר ואיסורא לא הוי
משו׳ שביתת כלים דהא אי׳ אסו׳ כלל לב״ה כדפרי׳ לעיל
ותו דאכ״ אפי׳ ברביעי ובחמישי נמי ליתסר אם ישנו
לכליו ביד גוי בשבת וגם לא איירי בשוכרו לימים
אלא לשבוע או לחדש: דאי בשוכר כליו ליום אפילו
בשנתן לגוי ברביעי ובחמישי יהא אסור אם ישהא
בשבת ליד גוי אלא בשוכרו לשבוע או לחדש איירי
ואפילו הכי אסור לשוכרו מע״ש דכיון דקרוב כל כך
וסמוך לשבת נר׳ כשוכרו לשבת עצמה אבל שאלה
בחנם מותר אפי׳ מע״ש דאיסו׳ שביתת כלי׳ אינו אסור
לבית

לבית הלל כדפרי' לעיל אבל בשבת עצמה אסור להשאיל לגוי וכן תנו רבנן בית שמאי אומ' לא ימכור אדם לגוי חפציו ולא ישאילנו ולא ילונו ולא יתן לו במתנה אלא כדי שיגיע הגוי בביתו למקום שרוצה הגוי להוליכו שיהיה שם קודם השבת דהרואה את כליו של ישראל ביד גוי בשבת סבור שהישר' נתן לו בשבת עצמה להוליכו וב"ה אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה ורבי עקיבא אומר כדי שיצא הגוי מפתח בית של ישראל שהשאיל לו אף על פי שהגוי נושאו בשבת ואמ' רבי יוסי בר ר' יהודה לא בא רבי אלא לפרש דברי ב"ה אבל בשבת עצמה אוסר הוא להשאיל לגוי כי אם מע"ש עצמ' עם חשיכה כדי שיצא מפתח ביתו וטעמא שהרואה סבור שהישראל צוה לגוי להוליכו חוץ לבית ב"ה שהרי בשבת עצמה מ מוציאו מבי' ישר' ולא ידעו שהגוי נושאו לצורך עצמו:

תנן ב"ש אומרים אין נותנים אוכין של פשתן לתוך התנור מע"ש אלא כדי שיהבלו מ מבעוד יום ולא צמר לתוך היורה כדי לצבוע אא כדי שיקלוט העין ואין פורסין מצודות חיה ועוף ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום כגון מקום שרגילין ע עופות לבא ונלכדין מהרה ואין מוכרין לנכרי ולא טוענין עמו ולא מגביהין עליו אא כדי שיגיע למקום קרוב ואין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס נכרי אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן ב"ה מתירין עם השמש אם כן מותר לתת בגדיו לגוי ע"ש עם חשכה לתקנם או יריעה לארוג אף על פי שעושה מלאכה בשבת כיון שהגוי עושה המלאכ' בביתו של גוי ולא ניכר מלתא שהיא מלאכת ישראל:

ועל הקבולת שהגוי מקבל עליו לבנות בית של ישר' כבר התיר רבינו יעקב לבנות בשבת והיה מביא ראיה מדשרו ב"ה לתת עורות לעבדן וכלים לכובס נכרי מע"ש והגוי מתקנן בשבת ולא תימא משום דבצנעה עביד אלא אפי' בפרהסיא שרי כמו ריחים שמותר לתת לתוכן חטין מע"ש והן נטחנין בשבת והו פרהסיא ואשמעת קול דשרי דהא רב אושעיא לעיל מאן תנא שביתת כלים דאסו' בית שמאי היא: דהא מכי ברייתא דאסר' חטין לתוך ריחים מע"ש בית שמאי אבל לבית הלל שרי ועוד פרק קמא דעבודה זרה שרי להשכיר שדהו לגוי למחצה לשלים ולרביע וחורש וזורע' בשבת משום דקאמר אריסותיה קא עביד הוא הדין לבנות בית בקבלנות שרי גוי דקבלנותיה קא עביד ואף על גב דרבי שמעון בן אלעזר פליג עליה ולית ליה טעמא דגוי אריסותיה קא עביד אין הלכה כמותו אלא כרבן שמעון בן גמליאל וסתם מתני' דהתם דאסרה מרחץ להשכיר לגוי משום דנקראת על שמו אבל שדה לגוי שרי כדדייק על רבן שמעון בן גמליאל משום דגוי א אריסותיה קא עביד ואמרינן נמי במכילתא פוסק עמו על מנת לשבות ואינו שובת דברי רבי ורבן שמעון בן גמליאל פליג ואומר אין צריך משום דאין הגוי מניח לעשו' קבלנותו בשביל היש' והא דאמרי' פרק מי שהפך אמר שמואל מקבלי קבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר מפרש לה רבינו יעקב באבל שאסור לעשות מלאכתו ובהכי איירי התם ואמ' רב פפא וחוץ לתחום נמי דשרי כי קבלוה לעשות קודם שהיה אבל הכי מילי דליכא מתא דמקרבא להתם אבל איכא דמקרבא להתם למקום שעושי' מלאכת האבל אסו' שירא ויאמרו שבתחלה מסר מלאכתו לעשות לאחר שהיה אבל אמר רב משרשי' וכי ליכ' דמקרב' נמי דשרי הכי מילי בשבתות וי"ט שאין רגילין בני אדם ללכת מעיר אל עיר אבל בחולו של מועד אסו' משו' שהולכי' מעיר לעיר ורואין המלאכה וכל שכן בחול גמור אסור אלא רבותא קאמר דאפילו בחולו של מועד שאין כל כך רגילות ללכת חוץ מעירו אפילו הכי אסור ואפילו חוץ לתחום ואפילו ליכא מתא דמקרבא להתם ועובדא דהתם דמר זוטרא דבני ליה אפדנא הכי הוה ובאבלו הוה חוץ לתחום ולא מקרבא למתא ובשבתות ובי"ט בנו ליה ופירש מלגור בה משום דאדם חשוב הוה איכא דאמרי סייעי סייע בהדייהו כתיבנא היה מוסר להם תבן ולא היה קבולת גמורה אבל בשבת לחוריה שרי קבולת אפילו בתוך התחום כמו שפיר' לעיל כך פירש רבינו יעקב ומורי רבינו אומר דמההיא דעורות לעבדן וכובס לנכרי דשרו בית הלל אין ראיה דהא באבלות שרי התם נמי מלאכתו ביד אחרים וטעמא משום דהיינו תלוש ואין עושין המלאכ' בבית הבעל כי אם בבית המקבל ומריחים שנותנין בהם חטין מערב שבת אין ראיה משום שהמלאכה נעשית מאיליה וטוחנן אבל קבולת שהגוי עושה מלאכת ישראל אסור כאילו מצוה לגוי לעשות בשבת ועוד כי פירשתי לעיל דהלכה כרבה דאוקי ברייתא דאסרה חטים לתוך ריחים אפילו ב כבית הלל· וכן פירש רבינו חננאל הא מני בית שמאי כל זה אמר רב יוסף הלכה כרבה לגבי

רב יוסף · והשיא דשלהי פר׳ קמא דשרי להשכיר לגוי
שדהו · דוק׳ שדה שרגילות לקבלו באריסות למחצה
לשליש ולרביע ושייך לומר גוי אריסותיה קא עביד ·
אבל בית רגילות לשכור פועלי׳ שכירי יום ולא יאמרו
הרואים גוי קבלנותיה קא עביד · ועוד דאיכא בירו׳
בהדיא פרק קמא דעבודה זרה ופר׳ קמא דמכילתין
דבין ענין אבל ובין ענין שבת קבולת בתלוש מותר
בבית אחרי׳ במחובר אסור · והכי איתא התם · ונכי
אומנים גוים שהיו עושים עם ישר׳ בתוך ביתו אסור
בתוך בתיהם מות׳ · מהו בין כך ובין כך מותר בין
בתלוש בין במחובר בין בשכרות בין בקבלנות ·
אמר אילא בין בתלוש בין במחובר ובלבד שיהא
בקבולת · רבי שמעון בר ביסנא אמר הלכה כרבי
שמעון בן אלעזר בשבת ובאבל ובעבודה זרה ·
עד כאן לשונו של ירושלמי · ואף על גב דאין הלכה
כרבי שמעון בן אלעזר גבי שדה אלא כרשב״ג וסתם
מתניתין דפרק קמא דעבודה זרה דגוי אריסותיה
קא עביד · מכל מקום בבנין בית הלכה כמותו ·
ועוד דבתוספתא דעבודה זרה קא מייתי ברייתא
דירושלמי וגריס בה רשב״ג וכל שכן שזהו הוכחה
דגבי בית אסור במחובר קבולת · והא פרק קמא
דעבודה זרה מתיר רשב״ג בשדה · ואילו בירושלמי
ובתוספתא אסר בית · ופסק הלכה כותיה :

רבב פסק הלכך גוי שקבל לבנות בית
של ישרא׳ · רבינו יעקב התיר
בתשובתו לבנו׳ בית בשב׳ · וראיותיו כתבתי למע׳ ·
ואף על פי כן כשבנ׳ בית החמיר על עצמו ולא רצה
שיבנו בשבת · ואמנם מורי רבינו יצחק בר רבי
שמוא׳ אומר שאסור לעשות כל כך קבולת במחובר
בתוך התחום כדמוכח בתוספתא דפרק קמא דע״ז
· והירוש׳ דפסיק במחובר כי אם בעיר אחרת · אבל
לעשות האבנים גזית או לפסול אותן ולנסר הקורות
והנסרי׳ זהו תלוש · ויכול להיו׳ מותר ובלבד שיעשהו
הגוי רחוק מן מקום החומה ובנין הבית שיחברום
ויקבעום בהם שם · שלא יהא כראה בשביל אותה
חומה ואותו בנין של ישרא׳ ולא ברשות ישרא׳ · מיהו
כראה דאסור אפילו רחוק כיון דצורך מחובר הוא
דמחובר כי האי פליגי · ופסיק כר׳ שמעון בן אלעזר
דאילו לעשות הבנין אפילו רבנן מודו דאסור דהא
ברשות ישראל הוא · דהא אף תלוש דשרו כמו כלים
לכובס נכרי היינו דוק׳ כשמתקנם בבית הגוי · ודין
שדה באריסות או כרם באריסו׳ או אם יש בהם שני

ערלה או תנור באריסות הכל פירש׳ בשלהי פרק קמא
דעבודה זרה מה דינם · אבל מותר לתת בגדיו
לנכרי מער׳ שבת בקבולת אף על פי שהגוי מתקנן
בשבת · דתנן עורות לעבדן וכלים לכובס נכרי ב״ה
מתירין עם השמש · ודוקא בבית גוי מתקנן דלא
מנכרא מלתא ודוקא בקבולת · אבל בשכירי יום
אסור בכל ענין · וגם אסור לומר מע״ש לתקנן בשב׳
אפילו קבולת בתלוש ולו׳ לעבדו מערב שבת למחר
בשבת תעשה האש או הלילה תכבה הנר או אם כ
כבקה אחת מן הנרות תדליקנה · דבר שאם עושה
מאליו מותר ואי׳ גופו כהנה מיד בדבר דב״ה מתירין
עם השמש היינו שהגוי עושה המלאכה מאליו אבל
איכו מתיר לומר לו לעשותה בשבת. ושייך ביה אמיר׳
לגוי שבות אפילו אם אומר לו מערב שבת : ואין
משלחין אגרות ביד גוי מע״ש אלא אם כן קצץ לו ד
דמים דאז גוי אדעתא דנפשיה קא עביד · אבל לא
קצץ אסור באגרת ישראל דוקא שכתב ידו של ישרא׳
כושא וניכר מעשה ישר״ ויאמרו בשבת נתן לו להוליך
ועבר משום אמיר׳ לגוי שבות כמו כלים לנכרי מע״ש
שאסור הגוי לתקנן בבית ישר׳ משום דמינכר טובא
כן כתב ישרא׳ מינכר ואפ״ה קצץ מותר · אע״פ שכלים
של גוי אסור לתקנן בבית ישראל אפילו קצץ · וכן
הא דתנן נכרי שהדליק את הנר אם בשביל ישראל
לא ישתמש ישרא׳ לאורו · או אם עשה האש אפי׳ קצץ
אסור · או עבדו ושפחתו השכורים אלא אסור כיון
שגוף הישראל כהנה מגוף המלאכה מן הנר ומן ה
האש · ולא דמי לאגרות שאין גוף הישראל כהנה
מגוף ההוצאה וההולכה · אבל מותר הישרא׳ להניח
לעשות מלאכה לעבדו ולשפחתו כשהמלאכה ש
שלהם ולא של ישראל ולא עבד משום למען ינוח
עבדך · ולא בעבד כנעני שיסנו בן מצות כדאמרי׳
פרק ארבעה מחוסרי כפרה · עבד ואמה עושין
מלאכה בשבת כישראל בחול דברי ר׳ שמעון ופסיק
הלכה כמותו · וגם משמע מהתם דוקא לעצמן אבל
לצורך ישראל לא אע״פ שקצץ · כיון שגוף של ישראל
כהנה מגוף של מלאכה · ושוין שטוענין בית הבד
ובעגולי הגת · כדאיתא בגמ׳ כיון שרסקן מאתמול
ושחקן מודו ב״ש שמותר לתת הקורה מערב שבת
כדי להכביר עליהו׳ ומתמכה וזב המשק׳ כל יום שבת
דאפילו נתן הקורה בשבת לא מחייב כיון דשחוקין
מאתמול · וקאמר מאן תנא דמידי דאתי ממילא
שפיר דמי כי שחוקין מאתמול המשקה שזב בשבת
מותר

מותר לאכול ולא מקרי משקין שזבו משום דאפילו
בשבת היה יכול לו לתת הקורה עליהם מן התורה
ומוקי לה כרבי ישמעאל דתנן פרק בתרא דעריות
השום הבוסר אף המלילות שרסקן מע״ש יגמור דברי
רבי ישמעאל רבי עקיבא אומ׳ לא יגמור פירוש לרבי
ישמעא׳ הקור׳ שהניח עליה׳ מע״ש יניח לגמור ולמצות
המשקה בשבת ומותר לאכול המשקה הזב בשבת
אלמא סובר דאינו חייב חטאת אם היה נותן הקורה
עלי׳ בשבת דאם לא כן הוו להו משקי׳ שזבו ואסורין
ורבי עקיבא אומר לא יניח לגמור כדי לאכול משום
דהוי חייב חטאת אם היה נותן הקור׳ עליהן בשבת
והוה ליה משקין שזבו אבל מודה רבי עקיבא שאינו
צריך לסלק הקורה בחשיכה ורבי אלעזר בן פרת
אמר רבי אלעזר בן שמוע היא דתנן פרק חבית ב׳
חלו׳ דבש שרסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורין
ור׳ אלעזר מתיר וכן תניא זתים וענבי׳ שריסקן מע״ש
ויצאו מעצמן אסורין ר״ש ור׳ אלעז׳ מתירי׳ לשתו׳ אבל
כר׳ ישמע׳ דשום ובוס׳ לא מוקי לה דאמ׳ רבה בר בר
חנה במחוסרין דיכה כ״ע לא פליגי לכולי עלמ׳ אסיר
כי פליגי ר׳ ישמעאל ור׳ עקיב׳ במחוסרין שחיק׳ והכי
דמתני׳ דמודו בקורות בית הבד כי מחוסרין דיכה
שאז רגילין לתת עליהן הקורה הורה רבי חנינא כ
כרבי ישמעאל דבמחוסרין שחיקה מותר לשתות
המשקה שזב בשבת כיון שכרוכין מאתמול אף על
פי שאינן שחוקין היטב :

דבג **פסק** הלכך לא מבעיא ענבים
שדרכן ברגל והוציאן
היין ונתנוהו בחבית ונתנו מים בהם כדי לקלוט ה
הטעם וקורין אות׳ גיטואה בלעז מותר למשוך מהם
בשבת דרך ברזא אף על פי שקצת יין מתמצה מן
הענבים ומתערב עם המים דהלכה כרבי ישמעאל
דשרי לשתות יין הזב מענבים שחוקין שהרי דורכין
אותם היטב ברגל קוד׳ שיתנו בהם מים אבל גיגית
מלאה ענבי׳ ובוצעין אותן במקלות ושוהה שם היין
קרוב לחדש עם הענבים בגיגית זהו מחוסרי׳ דיכה
שאינן בצוצין רק מעט לא ברגל ולא בקורה ונראה
דאסור למשוך מהם דרך ברזא בשבת והיין היוצא
מן הענבי׳ בשבת אסו׳ אפי׳ לר׳ ישמעאל משו׳ משקין
שזבו אמנם גם מאותן גגיות מותר למשוך בברזא
בשבת ולשתות שהרי משקין הרבה בלולין יש כבר
מע״ש חוץ לענבים בתוך הגיגית ואפילו יוצא בשבת
משקה מתוך הענבים מתבטל הוא במשקה של ה

היתר שכבר יצאו ולא דמי לדב׳ שיש לו מתירי׳ שיכול
להמתי׳ עד לאחר השבת ואפי׳ באלף לא בטיל דהכי
מילי כשאיסור בעין מתחלה ואח״כ נתערב במינו
בהיתר אבל הכי לא ניתרו מעולם אלא מעט מעט
שיוצאין ומתערבין עם המשקין של היתר שיצאו מ
מאתמול ואפי׳ עב׳ שנשרו מן הדקל ב״ש מתיר פרק
משילין על ידי מרב׳ עליהם עצי׳ מוכנין ומבטלן כיון
דליכא איסורא בעיניה ואף על גב שהעצים מוקצין
הן בעין וכי אסרינן במחוסרין דיכה היינו כנותן
אבנים או קורה על ענבים שכרוכין קצת והן במקום
מדרון בכלי או בגת או בלא כובד אם הענבים ב
במקו׳ משופע שכל המשק׳ היוצ׳ הוי בעין וניכר קודם
שיתערב עם המשקי׳ שיצאו כבר מאתמול וכן חבית
מלאה ענבים שלמים וממלאין החבית יין והענבים
לאחר זמן מרוב׳ מתבקעין ויוצא מהן יין אף בשבת
וקורין אותו רפיד מותר למשוך בשבת דרך ברזא
ולשתות כדפיר׳ שמעט היוצא בשבת מתערב והוא
מתבטל עם היין שהיה כבר שמן של בדדין רב אסר
מה שנשחט בשבת מהקורה שניתנה מבערב ורבי
ישמעאל דשרי היינו כי ליכא קורה עליהן ומתמכם
מאיליו והיה יכול ליטלו בין השמשות אבל כי
איכא קורה עליהן שלא היה יכול ליטלו בין השמשו׳
אסור מה שזב אחרי כן מתחת הקורה ושמואל שרי
כרבי שמעון והלכה כרבי שמעון במוקצה כדאיתא
שלהי מכלתין חוץ מנר שהדליקו בה באותה שבת :
לא תמלא אשה עסקיות ותורמוסין מע״ש אלא אם כן
מבושלין מבעוד יום מיפי קטנית הן וכן לא ימלא
כחתום חבית של מים אלא אם כן הוחמו מבעוד יום
ואם עשו כן אסורין עד כדי שיעשו למוצאי שבת
וטעמא משום שמא יחתה מוגמר וגפרית דשרי לא
מחתי להו משו׳ קוטרא ואוכי׳ של פשתן דשרי לא מגלי
להו משום זיקא :

הלכך קידרא חייא ובשיל כמאכל בן
דרוסאי שפיר דמי לתתו לפני
האש סמוך לחשיכ׳ דכיון דחיית׳ היא לא יאכל אותה
עד למחר ובלילה כולה תתבשל בלא איתוי בשיל
קצת ולא בשיל כמאכל בן דרוסאי אסור שמא יחתה
כדי למהר לאכול בלילה ואי שדא בה גרמא חייא אע״ג
לצורך לאכול במחר הוא ושרי דבלא איתוי תתבשל
והאי הלכך מודו כולי עלמא ולרב אשי דשרי בשיל
ולא בשיל בסמוך : הכא מיירי בבשרא אגומרי
כדאוקי׳ לקמן מתני׳ דאין צולין בשר בצל וביצה כו׳

ובשר גדיא בין שריק וכסוי שעל פי התנור שהאש שם וגם הקדירה בין לא שריק שרי ואפילו בשיל ולא בשיל דיקטי להו זיקא · ולא מגלי כסוי התנור אבל דברחא של איל דלא קטי ליה זיקא רב ירמיה מרפתי אסר עם חשכה אלא אם כן בשיל כמאכל בן דרוסאי ורב אשי שרי ופריך והא תנן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום פי' כמאכל בן דרוסאי ומתרץ התם כבשר' אגומרי ולא על הגחלי' ממש קאמ' דהיאך יקח הבשר אלו הגחלי' אינם כבויי' לא שמו' לגחלי' חוץ לתנו' ורב אשי דשרי מיירי שכולה הבשר בתוך התנור מכוסה או בקדיר' או בשפוד דהא לקמן מייתי לה על מתני' דמשלשלין את הפסח לתוך התנור סמוך לחשיכה מפני שהם בני חבורה ומדכרו אהדדי ופריך בלא חבורה כמי הא אמר רב אשי אפילו ברחא שרי אפילו בשיל ולא בשיל א"ר רב אשי מיירי בתוך התנור דומיא דפסח · ומשני פסח לא מנתח אלא שלם הוא ורב אשי דשרי באינו שלם אלא מנתח ומתבשל מהרה ואע"ג דפסח חי הו' ולאכול בלילה ואיכ' למגזר לחתויי טפי למהר מ"מ פריך שפיר דכך שוה בשיל ולא בשיל דשרי רב אשי לצורך הלילה · ולקמן כמי דהלכה כחנניה כל שהו' כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותן על גבי כירה שאינה גרופה ואינה קטומה אבל אם אינו כמאכל בן דרוסאי אסור להשהותו הייכו חוץ לתנור כמו בשרא אגומרי ורב אשי מיירי בתוך התנור ומכוס' כדפרישית לעיל :

רבד פסק הלכך בתוך התנור ופיו מכוסה מותר לתת שפוד של בשר לצלו' עם חשכה אע"פ שלא יהא מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי כרב אשי דשרי ודווקא שהטלה או העוף אינו שלם לא לנתחים אבל שלם אסור כמו פסח שמותר עם חשכ' דווק' משום דבני חבור' זריזין הם אף על פי שים אש תוך תנור אבל סמוך לאש חוץ לתנור אסור לצלות בשר אף לא לשפות קדירה אא"כ מבושל וצלי כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום ואוקימנ' לה בבשרא אגומרי הייכו חוץ לתנור סמוך לגחלים דלצורך לאכול בלילה ואיכא למיגזר שמא יחתה כדי למהר לבשל וכן פסקינן לקמן כחנניה דאמר כל שהו' כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו אע"פ שאינה גרופה וקטומה לא הסיר וגירף הגחלים משם וגם לא נתן אפר ודשן על הגחלים אבל אינו כמאכל בן דרוסאי אסור להשהותו והיינו בשיל ולא בשיל דאסו' חוץ לתנור ואמנם אם מטמין הקדירה והמאכל ומכסהו לשמור חמימותו לצורך כדי לאכול למחר אפי' מבושל כל צרכו אסור הוא לשפות על הגחלים אלא צריך הוא גרופה או קטומה דכיון שמטמין שיהיה חם למחר הו' מקפיד אם יצטנן ויבא לידי חתוי ובהלכות הטמנה אצריך לקמן ליתן עוגה בתנור או על מקום חם שקורין אייסטארא או פשטיידא או פלדון כדי לאפו' מותר בכדי שיקרמו פניה של הפת למטה וגם למעלה כדתנן ולא חררה אלא כדי שיקרמו פניה וגם מה שבתוכה יכול לאפות כמאכל בן דרוסאי קודם השבת ואם יכול לאפות כך מותר להשהותו על גבי כירה אע"פ שאינה לא גרופה ולא קטומה ומוכח מתני' דאין צולי' בשר אלא כדי שיצולו מבעוד יום כחנניה וכן תנן ולא חררה אלא כדי שיקרמו פניה הא קרמו פניה שפיר דמי ובפרק כירה כמי אמריכן תרוייהו תנכהו דלשהות מותר כי בשיל ומייתי מתני' דבלא חררה על גבי גחלי' והתם מיירי בבשיל ולא בשיל כמאכל בן דרוסאי ושיקרמו פניה של חררה למטה וגם למעלה דהא רבי אליעזר פליג ואמר עד שיקרום התחתון ופליגי הכי בלחמי תודה ורבי אליעזר להקל אתא דאמריכן בירושלמי מודה רבי אלעזר בלחם הפני' שאי' לחם עד שיקרמו פניו בתנור מכלל דבעלמא סגי בקרימת פורתא :

אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת ·

במה דברים אמורים לדב' הרשות אבל לדבר מצוה מותר ופוסק עמו על מנת לשבות ואי' שובת דברי ר' רשב"ג או' אין צריך לפסוק פי' רבינו שמואל מ"כ דב"ש היא דאסרי ליתן עורות לעבדן וכלים לכובס נכרי א"א כדי שיעשו מבעוד יום אבל ב"ה דשרו עם השמש מותר ואפילו ליכנס בספינה בשבת דבמה שנכנס בספינה לא עביד שום איסורא וכי הדר אזלא ר' חוץ לתחום ממילא הוי ולאו מידי עביד אמנם כי נכנס שם בספינה מבעוד יום מותר להלך כל הספינה אף על פי שהלכה חוץ לתחום אבל הנכנס בשבת בספינ' אסור להלך בה כי אם ד' אמות משהלכ' חוץ לתחום כיון דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום · ובפ' מי שהוציאוהו תנן נתנוהו גוים בדיר וסהר ר"ג או' מהלך כולה רבי עקיבא אומ' מהלך ד' אמות וכן פליגי היכ' שהפליגה ספינתו חוץ לתחום ובגמר' רב אמ' הלכ' כר"ג בדיר וסהר ושמו' אמ' הלכ' כר"ג בספינ' וכר' עקיבא בדיר וסהר וקאמ' טעמא דבספינ' מודג

רב ושמוא׳ דמהלך כולה הואיל ושבת באויר מחיצות
מבעוד יום ואין נראה למורי רבי׳ שהרי רבי ור״שבג
דפליג עליה בספינ׳ לא מסתבר דפליגי אליבא דב״ש
כי אם אליבא דב״ה ואפ״ה אסרו פחות מג׳ ימים ועוד
בדבר אפי׳ דליכא מלאכה אסרי ב״ה בשבת דליכא
איסורא כמה שנותן הכלים לגוי ועוד המלאכה הגוי
עושה אותה אבל בספינה הישראל עצמו עוש׳ איסור
שהולך חוץ לתחום ועו׳ דהיאך יכנס בשבת בספינ׳
הא אמרי׳ פ״תולין חזי מר האי בורבא מרבנן דכייס
במברא ועבר לאידך גיסא שהגוי מוליך את הספינ׳
וסייר פירי ואמ׳ למיכס קא מכוינ׳ א״ל הערמ׳ לצורבא
מרבנן שרי דליכא למגזר שיעשה בהדיא אלמ׳ בלא
הערמה אסיר אף בלא חוץ לתחום׳ דלאידך גיסא
דנהרא לא חוץ לתחום הוה ולא משום סייר פירי הוה
אסור דבפ׳ שואל אמרי׳ אמ׳ רב יהוד׳ אמ׳ שמוא׳ מותר
אדם לומ׳ לחברו שמור לי פירות שבתחומך ואשמור
לך הפירות שבתחומי אלא אסור לילך בספינה כל
שהו כמו שאסור לאדם לשוט כדאמרינן פרק כירה
וטעמ׳ משום שמא יעשה חבית של שייטין והיכא כמי
שנכנס בספינה בשבת מותר ללכת בכולה ולטלטל
תוכה לחוץ ד׳ אמות שהרי רב אמ׳ הלכה כר״ג בדיר
וסהר׳ אע״ג דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום
שנתנוהו גוים שם והלכה כרב באיסורי לגבי שמוא׳
כדאמרי׳ פ׳ יש בכור ולא כרב חננאל דפסיק כשמוא׳
משום דתניא חנניה או׳ הכריע אחי אבא כר׳ עקיבא
בדיר וסהר׳ ורב אלפס פי׳ דלית׳ דאין למדין הלכה
מפי תלמוד ומשום מכריע כמי הא אמרינ׳ פרק כירה
דאין מכריע בברייתא אלא כרב הלכה דשרי כר״ג
לגמרי ועוד גבי דיכרי דאתו למברכתא קאמ׳ דאית
להו כל העיר ועוד פיר׳ רבינו חננאל דבריתא דאין
מפלגין בספינה מיירא במהלכת למטה מעשרה׃
דאי למעלה שרי דהא אין תחומין למעלה מעשרה׃
וקשה על זה דאיבעיא להו פרק מי שהוציאוהו אי יש
תחומין למעלה מי׳ או לא והוה יה לאתויי הך דאין
מפליגי׳ ולתרץ במהלכת ברקק כדאמרינן התם על
אחריכי ועוד דלמעלה מעשר׳ כמי אסור בלא ספינה
טעמא דאיסור תחומין כדאיתא פרק תולין כדפרי׳
לעיל שמא יעשה חבית של שייטין׃

דבא פסק הלכך אסו׳ ליכנס אפי׳ ללכת
כל שהו בספינה כדאמ׳ פרק
תולין האי צורבא מרבנן דכייס במבוא ואזיל לאידך
גיסא וסייר פירו וקאמר ליה דרך הערמה שרי׃ הא

בהדיא אסיר וטעמ׳ הוי דנראה כשט דאסור גזירה
שמא כי יהיה עושה חבית של שייטין או גזירה שלא
ינהיגנה הוא עצמו ויוליכנה ד׳ אמות דרך המי׳ שהן
כרמלית ואכ״ אף מע״ש אסור ליכנס בספינ׳ אם סבור
ללכת בתוכה בשבת משום דנרא׳ כשט ועוד משום
דהולך חוץ לתחום לכך צריך ליכנס בספינ׳ ג׳ ימים
או בעת שיוכל לעבור קודם שבת כדתניא אין
מפליגי׳ בספינ׳ פחות משלש׳ ימים קודם השבת ואז
אפי׳ הוא בתוכה בשבת אין בכך כלום ולא התמירו
כ״כ ובים שעוברי׳ ללכת ארץ האי שקורי׳ אכג ליטירא
פעמי׳ שעוברין אותה ביום אח׳ כשיש להם רוח טוב
ומותרין ליכנס בספינ׳ בחמישי לערב וללכת לדבר
מצוה מותר להיכנס אפילו ע״ש עם חשכה כדאיתא
בברייתא ואמנם בכל ענין שנכנס בספינה אלו
מע״ש אפי׳ בשבת מותר ללכת בכל הספינה אפילו
יותר מד׳ אמות ואע״ג שהלך חוץ לתחום ואע״ג שלא
שבת באויר מחיצות מבעוד יום אלא נכנס בשבת
דהלכה כרב דאמר פ׳ מי שהוציאוהו הלכ׳ כר״ג בדיר
וסהר וספינה דמהלך כולה אע״ג דנתנוהו שם גוים
בשבת ולא שבת באויר מחיצות מבעוד יום ואסור
ללכת בקרון בשבת משו׳ דמשתמש בבהמ׳ המנהיג׳
ותנן אין רוכבין על גבי בהמה שמא יחתוך זמורה
וה״ה על הקרון דהיינו כמו כרדין ופרק מי שהחשיך
אמרי׳ הלכתא כרדין אסורין ואפילו ינהיגו גוי׳ עצמן
את הקרון אסור אם הולכין חוץ לתחום ולא דמי ל
לספינ׳׃ מי שהחשיך לו בדרך נותן את כיסו לנכרי׳
הו׳ משנה עשר דבר שגזרו שלא יוליכנה פחות מד׳
אמות אלא יתנכ׳ לנכרי ואם אין נכרי יניח על החמור
בשעה שהחמור הולך ואם החמור רוצ׳ לעכב להטיל
מים יקח הכים וכשיעקור החמור רגליו או הסוס יניח
הכים עליו על הסוס ועתה אין הבהמה עושה עקיר׳
והנחה שהיא לעולם הולכת לה מבעוד שהכים מונח
עליה ואם אין לו לא חמור ולא סוס וגם אין שם גוי
עמו ימסרנו לתנוק ישר׳ אם הולך עמו ואם אין הולך
עמו לא זה ולא זה ולא קטן ישר׳ ולא בהמה יוליכנה
פחו׳ פחו׳ מד׳ אמו׳ ויעשה הנח׳ קודם שיגמור ד׳ אמות
ואם ירא מכיסו בשעה שמוליכה פן יראו אותה גוים
ויגזלו לו יניח אות׳ עליו וירוץ ולא יעמד כלל וכשיהיה
על פתח ביתו אז יזרקנה כלאחר יד קודם שיעמוד
דהשתא לא עשה איסורא דאורייתא דהא מבעוד יום
התחילו אכ״ לא יעשה עקיר׳ משנכנס שבת וכן א׳ רב
הונ׳ היתה חבילתו על כתפו רהיט ומייתי ליה פ׳ בת׳

פסק

רנו פסק המהלך בדרך ולא יכול ליכנס
בעיר קודם שבת ויש כיסו ע
עליו או חבילה על כתפו יתן לנכרי ההולך עמו קוד'
שיחשיך ואם אין שם נכרי או אין מאמינו יתננה
על הגוי מבעוד יום · ואם ירצה הגוי לעכב
ולעמוד ישלנה מעליו ולכשיתחיל ללכת יתנה עליו
כדי שלא תעשה הבהמה עקירה משבא שבת ואם
אין בהמה עמו או יתננה לקטן ישראל שעמו ואם
אין קטן לא זה ולא זה תוליכנה פחות פחות מארבע
אמות ואם ידאג פן יראוה גוים ויגזלו לו יניחנה עליו
וירוץ שלא יעמוד כלל וכשיהיה לו סמוך לביתו יזרוק
אות' שם כלאח' יד ונראי' הדברי' כמו כן אם רוא' בא'
מושל' ליקח בשב' מעות שבתוך תיבתו יכול ליטלם
ולהכניסם במקו' אחר אף על פי שמוקצי' הם וגדולה
מזו אמרו להוליך פחות פחות מארבע אמות למי ש
שהחשיך לו בדרך שיש מוקצה גם איכא למיחש פן
יעביר ארבע אמות בלא הנחה בנתים ומה שמנינו
מצילין תיק הספר עם הספר אף על פי שיש בתוכו
מעות מפני הדליקה אבל בלא ספר אסור להציל
המעות לבדם היינו להציל לחצר שאינה מעורבת
ואף על גב דכפרות נמי לא יציל יותר ממזון שלשה
סעודו' היינו לחצר מעורבת אבל לביתו ולחצרו שלא
הוצרכו תיקון כל מה שירצ' יציל · ועוד דפירש רבינו
יעקב דהת' מיירי כשהדליק' באות' בית מתוך שאדם
בהול אי שרית ליה טפי אתי לכבויי אבל אם הדליק'
בבית אחר יכול להציל כל מה שירצ' בחצר מעורבת
וה"ה מעותיו שיכול להציל ובמקום פסידא לא יניח
בשביל מוקצה כמו בשהחשיך לו בדרך שמוליכה
בפחו' פחות מד' אמות ואפי' כי יהיה נמי אסור מפני
הדליקה להציל מעותיו בלא שום דבר קדוש' עמהם
בתיק משום דילמא אתי לכבויי אבל מפני
מושלי' ופחד שוללי ממון מותר דליכא למיחש כל כך
לאיסורא דאורייתא : והא דאמרינן שילהי נוטל
שכח ארנקי בסרטיא או בחצר מניח עליה ככר או
תינוק ומטלטלה. ורב אשי אמ' לא אמרו ככר ותינוק
אלא למת בלבד משמע דככר ותינוק נמי אסו' שאני
התם דפושע בשכחה טפי מבשהחשיך לו בדרך ·
ועוד יכול לישב שם בעירו ולשמרו או ליתן שם שומר
גוי אבל בפחד תפיסה מותר לטלטלן ולהצניען ב
במקום המשתמר : נותנין מזונות לגוי ולכלב
בחצר ואם נשא אין נזקקי' לו הרי לך שאסו' ליתן לגוי
לא לחם ולא מזון בביתו בשב' אא"כ יכול לאכול אותו
שם אבל אם רוצה לאוכלו שם הרשו' בידו אף אם יצא
עם הלחם אין בכך כלום אבל לחזיר אסו' לתת כלל
כדאיתא פ"ב שהרי אסור לגדל חזירים ואסור ליתן
עצי' לאש סמוך לחשיכה עם אא"כ כאחז האור ברוב
העצים קודם שיהיה שבת אבל סילתי קיסמין דקין
שרי דנדלקין בקל ובפחמין אפי' כל שהו נדלקין מ
מותר שהולך האש ומתפשט מאיליו מעט מעט וליכ'
למגזר שמא יחתה :

פרק במה מדליקין

רנז אין מדליקי' לא בלכש פירוש שוכא
דארזא עמרניתא דאית בה
קליפה דקה שסמוכה לגוף הארז תחת הקליפ' עבה
ולא בחוסן פירוש כיתנ' דדייק ולא כפין ולא בפתילת
האידן קליפ' דקה הסמוכ' לאילן ערבה תחת קליפה
חבוכ' ועבה והוסיפו של שיער ושל צמר שאסו' לעשות
מהן פתילו' לא בזפת ולא בשעוה היינו פסול שמני'
אפי' על פתילו' כשרו' ולא בשמן שריפ' היינו שמן של
תרומ' שנטמאת דמתוך שיש עליו מצוה לבערו גזיר'
שמא יטה · ולא בחלב נחום המדי אומר מדליקין
בחלב מבושל פי' מהותך ונלול וחכמים אומרי' אחד
מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו בגמרא
מפרש בין חכמים לתנא קמא איכא בינייהו דרב ב
ברונא דאמר חלב מהותך וקרבי דגים שנמוחו נ
נותן לתוכו שמן כל שהו ומדליק ולא מסיימי אינה
תנא אית ליה דרב ברונא דאף על גב דאמרי' פרק
המוכר פירות כל תנא בתרא לטפויי אתא שמא תנא
קמא אסר טפי דומיא דבלא באליה דסמוך לו ושמן
דגים דשרי במתניתי' היינו משמנונית שיש לו בתוך
העין כדאמרי' פרק הספינה נגדו מגולגלתא דעינא
תלת מאה גרבי משחא רבי ישמעאל או' אין מדליקין
בעטרן מפני כבוד השבת שריחו רע ועטרן היא
פסולתא דזיפתא וחכמים מתירין בכל השמנים ב
בשמן אגוזים בשמן שומשמין בשמן צנונות בשמן
דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט ר' טרפון אומר
אין מדליקי' אלא בשמן זית בלבד ואין הלכה כמותו
כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן פירש
רש"י כל היוצא מן העץ כגון קנבוס וצמר גפן וכן
נראה דקנבוס הוא יוצא מעץ שהרי דומה לפשתן
דמקרי עץ · ואנ"ך ק' למנהג העולם שעושין פתילות
בשבת

בשבת משמר גפן הו' קוטון בלעז · והו' רבינו יעקב
דקנבוס וכמ"ו גפן אינן יוצאי' מן העץ דאמרי' פ' כיצד
מברכין כל היכא דאי שקלת לפירא והדר אילנא
ומפיק גוזא מברכין ב"פ העץ ובקנבוס אי שקלת
לפירא דהיינו הזרע לא הדר מפיק עוד לא פירא ולא
גוזא בפעם שנייה ומהאי טעמא לא מיקרי עץ כמר
גפן ואמריכ' כמי במנחות קנ"בוס ולוף אסרה תורה ·
שאר זרעים הין דרבנ' אלמא קנבוס הוי מין זרעים
ולא מין אילן והא דהוצרך למשרי פשתן היינו משום
דקראו הכתוב עץ ותטמנם בפשתי העץ ויש דברי'
דמקרו עץ בפסוק והם אינ' כגון מעץ הדעת ואמרי'
פרק בן סורר ומורה חטה היתה · וזהו מין זרע ולא
כדברי אותם המפרשים על דוחק שפסול פתילות
היינו כשהשמן כשר סביבם שא' כתון הוא על גביהן
ופסול של שמנים הוא כשהשמן פסול כתון על גבי
פתילה שהיא כשרה ולא הוא כרוך סביבה אבל אם
השמן היה כרוך סביב הפתילה שהיא פסולה אז כ
כשר הדבר כגון קנדולייא של שעוה או שמן בלול
בפתילה של קנבוס אף על פי שהוא יוצא מן העץ או
פתילה של משר גפן · ואין זה הפי' נראה אלא כי
הפתילות שאסרו חכמים בכל ענין המה אסורות ·
לא בזפת ולא בשעוה מכאן ואילך פסול השמנים ·
פשיט' שעוה אצטריכ' ליה מהו דתימ' לפתילה כמי לא
שלא לעשות ממנה כמין פתילה ארוכה כעין שאנו
עושין שקורין קנדולייא משעוה ובפתילה כשרה ·
וס"דא זה יהיה אסור קא משמע לן דכשר · ולא אסר
אלא ליתן חתיכה של שעוה על הפתילה וכן חתיכה
של זפת וכן חתיכה של חלב · או אפילו מבוששלין
ובלולין אסור · אבל כעין פתילה שעושין שקורין
קנדולייא לעשותה בין מזפת בין מחלב בין משעוה
הכל כשר ומותר · והא דנקט שעוה אצטריכ' ליה ולא
נקט ליה זפת וחלב משום דבשעוה הוא רגילו' יותר
לעשות פתילה כעין מה שקורין קנדולייא בלעז :

הלכך קנבוס שקורין קנב"א וגם במר
גפן שקורין קוטון שפירש ר"שי
שאסור לעשות מהן פתילות לפי שהם יוצאין מן העץ
ותנן כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן ·
ובלא פירש הגאון קנבוס דומה לפשתן שקרוי עץ ·
ורבינו יעקב פי' לא כי אלא מותר לעשו' מהן פתילות
וכן הוא מנהג בכל מקום · והיינו טעמא דלא אקרו
יוצא מן העץ כדאמרינן פרק כיצד מברכי' כל היכא
דשקל פירא הדר מפיק גוזא ולא פירא · וגם

אמרינן קנבוס ולוף אסרה תורה · שאר זרעים
דרבנן אלמא קנבוס מין זרעים · והא דהוצרך
להתיר פשתן אף על גב דלאו הוא מכל מקום א
אקרי עץ דכתיב ותטמנם בפשתי העץ וזפת ושעוה
וחלב מותר לעשות מהן כעין פתילה ארוכה שקורי'
קנדולייא בלעז ולהאיר על שלחנו בשבת והא דאמר
לא בזפת לא בשעוה ולא בחלב היינו לתת חתיכה
מהן על הפתילה או אם מבושלין הם בלולין אפילו
נותן שמן טוב עמהם אסור דרבנ' אקרי ולא משייתי
אבל כעין קנדולייא מותר כדאמרינן מהו דתימא
לפתילה כמי אסור קא משמ' לן · וגמי ספק אם אסור
לעשו' פתילה ואם כן הוא שאסור כמו כן יהיה אסור
לכרוך עלגמי פשתן דהא אמרי' כרך דבר שמדליקי'
בו על גבי דבר שאין מדליקי' בו אסו' אם לא להקפו'
וכן כיוצא בו אמר רב חסדא כן בסמוך :

רבה אם כן פעמים שנותנין בונר
דולק מע"ש במרתף ש
שירצה למשוך היין בלילה או בחדרו שירצה לשכב
אותו נר אסור להיות מחתיכת חלב על הפתילה כי
אם מן השמנים שהתירו חכמי' להדליק לצורך לאכול
על שלחנו דאמר רב חסדא שמנים שאמרו אין מ
מדליקי' לצורך שבת מדליקי' שפי' לצורך חנוכ' בחול :
דכבתה אין זקוק לה אבל צורך חנוכה בשבת אסור
דמותר להשתמש לאורה ואיכא למגזר שמא יטה ·
ומשמיה דרבי יוחנ' אמרי קמי דאביי דמותר להדליק
לצורך חנוכ' בין בחול בין בשבת · דכבת' אין זקוק
לה ואסו' להשתמש לאור' אלמ' היכא דמות' להשתמש
לאור הנר אסור להיות כי אם משמני' שהתירו חכמי'
להדליק כדי לאכול שהרי מותר להשתמש לאו לצורך
לאכול קאמר שהריכר חנוכה היו נותנין על פתח ב
בחוץ ושם לא היו אוכלין אלא מפני לצורך תשמיש
אחר קאמר · והלכה כרב ורבי יוחנן דאמרי נר של
חנוכה אסור להשתמש לאורה ואם כבתה אין זקוק
לה אם כן אסור להרבות מעות כנגד נר חנוכה ולא
מלאכה אחרת גם לא לאכול דאפילו בשעת הסכנה
שמניח' על שלחנו אמר רבא צריך נר אחר' להשתמש
בה וזמן הדלקתה יכול להמתין עד שתכלה רגל מן
השוק ומשום ואילך ליכא פרסומי ניסא ואין מצוה
בהדלקתה · והני מילי לדידהו שהיו מדליקין חוץ
לפתח ואין היכר לבני רה"ר יותר · אבל אנחנו
דמדליקין בפנים ואין היכירא אלא לבני בית יכול
להדליק כל הלילה ועד עמוד השחר מצותה וכן הא

הא דאמר רב הונא חצר שיש לה ב׳ פתחים לשני
צדי ר״ה צריכ׳ שתי נרות לכל פתח צרי׳ להדליק משום
חשד דאיכ׳ דחלפי בהא ולא חלפי בהא היינו לדידהו
דמדלקי מבחוץ אבל לדידן דמדלקינן מבפני׳ ליכא
שום חשד ואין צריך להדליק אלא לפתח אחד דבני
הבית ידעי דשני הפתחי׳ של איש אחד נינהו והלכה
כב״ה דיום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך בכל יום
מוסיף נר אחת: אמר רבי זירא מרישא ברלא
נסיבנא והוינא בי רב משתתפנא בפריטא בהדי א
אושפיזאי כי הייתי נותן פרוט׳ לבעה״ב שהייתי דר עמו
כדי שיהיה לי חלק בשעוה או בשמן לנרו׳ של חנוכה
השתא דנסיבנ׳ אתתא והלכתי ללמוד תו לא צריכנא
ליתן פרוט׳ לאושפיזאי דקא מדלקו לי בביתא · ולילה
ראשונה מברך ג׳ ברכות בא״י אמ״ה אקב״ו להדליק
נר של חנוכ׳ · בא״י אמ״ה שעש׳ נסים לאבותינו בימי׳
הזה ובזמן הזה ·   בא״י אמ״ה שהחיינו וקיימנו
והגיענו לזמן הזה · ובשאר לילו׳ מברך שתי׳ להדליק
נר חנוכ׳ ושעשה נסים דכיון דכל יומא הוה ולא יברך
שהחיינו ולמעלה מעשרים אמה פסולה ואע״ג דאמר
רבא עיקר מצותה להניחה בתוך י׳ טפחים דחי לה
בפרקי׳ דשלהי הכונס ומניחה לצד שמאל של כניסת
הבית כדי שתהא המזוזה מימין ונר חנוכה מ
משמאל ובטפח הסמוכה לרשות הרבים ·   ואם
בדלת עצמו מניחה מחכיה לצד שמאל של כניסה
ונר של שמן שיש לה שני פיות עולה לשתי נרות
או כפה קערה על נר שיש בה הרבה פתילות עולה
להרבה נרות: אתמ׳ רב אמר אין מדליקין מנר
לנר ושמואל אמר מדליקין מנר לנר מאי טעמא דרב
משום בזויי מצוה ורב אדא אמר משו׳ אכחושי מצוה
מאי בינייהו דמדליק משרגא לשרגא דשקיל נר של
מצוה עצמ׳ ומדליקה מנר מצוה אחרת · בזויי מצוה
ליכא ושרי רב דמצוה ממצוה קא מדליק · וכי אסר
רב היינו נר של חול שמדליק מנר מצוה כדי להדליק
מאותה של חול נר של מצוה אחרת והא כמי שמואל
שרי אבל למ״ד משו׳ אכחושי מצוה אפי׳ מצוה ממצוה
אסר רב ושמואל שרי אבל נר של חול להדליקה מנר
מצוה לצורך להדליק ממנה נר מצוה אחרת אפילו
שמואל אסר והיינו קינסא דאמ׳ תלמודא של חול הוא
קור׳ קינס׳ כמו קיסם אבל נר של חול לצורך עצמ׳ של
חול לכ״ע אסיר ואפי׳ לשמוא׳ דפריך ממתני׳ דמעשר
שני דאין שוקלי׳ כנגד דינרי׳ של מעש׳ שני דינרין של

חול אפי׳ לחלל עליהן פירות מעשר שני אלמא קינסא
אסור ומשני שמא לא יכוין משקלותיו וכמכ׳ שלא היה
כלל לצורך מצוה דאסיר שמא לכ״ע אסיר נר של חול
שלא לצורך להדליק נר אחרת של מצוה ·   ופריך
ממנורה דכתיב מחוץ לפרוכת העדות יערוך עדות
היא שהשכינה בישראל ·   מאי עדותיה אמר רבא
זו נר מערבי שנותן בו שמן כמדת חברותיה וממנ׳
היה מתחיל ובה היה מסיים פירוש ממנ׳ נר מערבי
ישנה היה מתחיל להדליק השאר נרות שהוטבו ש
שחרית ובה היה מסיים ההדלקה שלאחר שהטיב
את נר מערבי בערב בימי שמעון הצדיק שהיא ה
היתה דולקת עד הערב והוא מכבה אותה ומשליך
השמן ישן והפתילה ישנה והוא נותן בה שמן חדש
ופתילה חדש׳ ומדליק אות׳ מן הנרות אחרו׳ והא כיון
דקביע׳ נרות לא סגי דלא למשקל קינסא של חול
ואדלוקי מנר מערבי והדר קא מדליק מאותה קינסא
שאר נרות ושרי ·   ומשני בפתילות ארוכות דמצוה
ממצוה קא מדליק   ופריך מכל מקום קשיא למאן
דאמר משום אכחושי מצוה ועומד בקושיא: מאי
הוי עלה וקאמר הדלקה מצוה והדלקה במקומה ב
בעינן אב׳ מדליק קינס׳ של חול מאחת מהן לשמואל
ומדליק שאר נרות כמו גבי מנורה או בפתילות מ
ארוכות ממקומן להב׳ דאסר קינסא ואי הנחה עושה
מצוה אסיר להדליק נר של חנוכה שמע מינה הדלק׳
עושה מצוה:

ר כ ט   פסק   הלכה כשמואל דאמר
מדליקין מנר לנר דהא
רבא עביד כוותיה בתלת הא ומתירו׳ ציצית מבגד
לבגד וגורר מטה וספסל כרבי שמעון אם כן מותר
להדליק קינסא או נר של חול מנר של מצוה כדי ל
להדליק מנר של חול נר של מצוה הן בנרו׳ שבת הן
בנרות חנוכה הן בנרו׳ בית הכנסת מותר להדליק
קיסם מנר של שבת כדי להדליק בה נר חנוכה או
אפכא: או להדליק קיסם מנר של שבת כדי להדליק
נר אחרת של שבת וכן בנרות של חנוכה אף על גב
דלרב אסור משום בזויי מצוה כי אם מצוה ממצוה
אין הלכה כמותו כדפרישית דהא אמר אביי בהני
תלת עביד מר כשמואל   אבל נר של חול אסור
להדליק מן נר של מצוה אלא אם כן מדליק מאותה
של חול נר אחרת של מצוה כדמוכח ההיא דאין ש
שוקלין כנגד מעשר שני דינרי זהב: תני

תני רב אושעיא ימים שיש בהם קרבן מוסף
כגון ר"ח וחה"מ ערבית שחרית ומנח' אומר
שמנה עשר' שלמות ואו' מעי' המאורע בעבור' ואי לא
אמ' מחזירי' ואי מחזירי' לא קאי אערבי' דר"ח דאמרי'
בברכות דאו' מקדשין את החדש אלא ביום ואפ"ה כ"ל
ולהזכיר יעלה ויבא בלילה אבל בחה"מ אפי' בלילה
אם לא הזכיר יעלה ויב' מחזירי' אותו ויש בהם הזכר'
בברכת המזון שאומ' יעלה ויבא בבונה ירושלם ואו'
בהם קדושה על הכוס אבל ימים שאין בהם קרבן
מוסף כגון שני וחמישי שמתענין בו ערבית שחרית
ומנחה או' י"ח שלמות ואו' מעין המאורע בשומ' תפלה
כגון עננו יי' עננו ביום צום תעניתנו ואי לא אמר
אין מחזירין אותו ואין בהם הזכרה בברכת המזון
ערבית דקאמ' היינו לפני תעניתו אבל ערבית שאח'
מנחה שלאחר תענית לא יתפלל עננו וסברא הוא
שערבי' ראשון הוא מיום תעניתו אע"פ שאוכל בלילה
אחרי תפלתו אבל ערבית אחרון אינו מיום תעניתו
וכן איתא ברייתא בתשובת הגאונים אמנם פירשו
הגאונים אבל אנו אין אנו רגילין לומר עננו לא
ערבית ולא שחרית פן יאחזנו בולמוס חולי של רעב
ונמצא הוא שקרן בתפילתו כל זה פיר' רש"י מ"מ אע"ג
דבלאו הכי קבל תעניתו בתפילתו כדאמרינן ייסר
עצמו בכלו מ"מ הוא יותר אם הוא או' תפילה ארוכה
כמו עננו ואח' יאכל אמנם השליח צבו' או' עננו וכן
מנהג הו' שאו' תפילת תענית שחרית בקול רם משו'
דאי אפש' שלא יתענ' אחד מן הצבור אבל אי' אומרו
בלחש ולא בערבית כמו היחידים שאינ' אומרי' אותו
אע"ג דתניא בהך ברייתא דימים שאין בהם קרבן
מוסף אם לא אמ' אין מחזירין אותו ואין בהם הזכרה
בברכת המזון מ"מ בחנוכה ופורים אומ' על הניסים
בברכת המזון וכן מנהג דלעיל כאמוראי משום
פרסומי ניסא וא"כ שמא כמו כן בחנוכה ובפורי' אין
לסמוך על ברייתא זו אלא אם לא אמרו בתפלת שמנ'
עשרה מחזירין אותו משום פרסומי ניסא לא היא·
דתניא בתוספ' דברכות ימים שאי' בהן קרבן מוסף
כמו חנוכה ופורים אם לא אמר אין מחזירין אותו:
אבעיא להו מהו להזכיר של חנוכ' במוספין של שבת
ושל ר"ח טבת כיון דליכא מוסף בחנוכ' לא מזכירין
על הניסים בתפלת המוספין או דילמא יום הוא
שנתחייב בד' תפילות וכמו שמזכירין אותו בשאר
תפילות אותו יום יזכירוהו נמי בתפלת מוספין רב
הונא אמ' אינו מזכיר ואמ' רב גדל אמר רב ר"ח שחל

להיות בשבת המפטיר בשבת בנביא או' מזכיר בו
של ר"ח שאלמלא שבת אין נביא בר"ח דאמר רב
אחדבוי י"ט שחל להיות בשבת מי שמפטיר במנחה
בשבת אין מזכירין של י"ט שאלמלא שבת אין נביא
במנח' בי"ט אע"ג דתנן פרק ג' דמגילה אין מפטירין
במנחה בשבת הכא קא איירי בכתובים ונביא
דקאמר לאו דווקא וכדאמרינן פרק כל כתבי הקדש
בנהרדעא פסקי סדרא בכתיבי במנחת' בשבתא:

פסק ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא
הלכתא כי הא הלכה דאמ' רבי יהושע
בן לוי יום הכפורי' שחל להיות בשבת מתפלל תפלת
נעילה צרי' להזכיר שבת יום הוא שנתחייב בארבע
תפלות וכן בחנוכה מזכירין על הניסים במוסף של
שבת או של ר"ח שאירע בו חנוכה ולא כרב הונא
דאמר אינו מזכיר וכמו י"ט שחל בשבת המפטיר
במנחה כגון בכתובים מזכירין של י"ט מהאי טעמ'
דיום הוא שנתחייב בד' תפלות · ויש מפטיר בי"ט
שחרית והלכה כרב גידל דאמר ר"ח שחל בשבת
המפטיר בנביא בשבת אין מזכיר של ר"ח לפי שאין
הפטרה בר"ח כלל ואע"ג דקאמ' לית הלכתא ככל הני
שמעתת' לא קאי אדרב גדל דלא שייך יום שנתחייב
בד' אלא במקום שמזכירין אותו בשום פעם בלאו
הכי וכן מנהג שאין מפטירין של ר"ח בהפטרה של
שבת וכן שלהי כערה אוכה לית הלכתא ככל הני
שמעתתא דלאו דווקא לא קאי אכלהו ולא כפיר' רש"י
דפיר' הכא ולית הלכתא קאי אכלהו גם ארב גידל:
והלכה כרבא דאמר י"ט שחל להיות בשבת היורד
לפני התיבה ערבית ואומ' מגן אבות בדברו ואחרי
כן או' רצה במנוחתינו ואע"ג דקא' בתפלתו והשיאנו
במקו' רצה במנוחתינו הכא בדין הוא דאפי' בשבת
לאו דין הוא למימר מגן כו' ברכה אחת מעין שבע
אלא מפני הסכנה תקנו לאומרו מפני סכנת מזיקין
שלא היו בתי כנסיותיהן בישוב וכל שאר לילי חול
הן עסוקין איש איש במלאכתו · ובגמרו מלאכתו
מתפלל ערבית בביתו ולא היו הולכין בבה"כ אבל
בלילי שבת באין בבית ותשושים שאין ממהרי' לבא
ושוהין אחר תפלה לכך האריכו תפלת צבור·
ובברכת המזון שאו' רצה והחליצנו ומזכיר של שבת
את יום השבת הזה אבל אינו מזכיר של ר"ח ולא י"ט
בברכת של רצה והחליצנו לפי שמיד יאמר יעלה
ויבא שיזכיר ר"ח וי"ט הא לאו הכי מזכירו עם שבת
כמו יום שנתחייב בארבע תפלות: פתילת

פתילות הבגד שקפלו ולא הבהבה · רבי אליעזר או' אין מדליקין בה · רבי עקיבא אומר מדליקין · ואמר רבא טעמא דרבי אליעזר מפו' דאין מדליקי' בפתילה שאינה מחורכת והלכה כרבי עקיבא דמתיר וכן תנן כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה חייב · רבי יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהו' עושה פחם ומוקי טעמא דרבי יוסי בפתילה שצריך להבהבה ואפילו רבי שמעון מודה משום דמתקן מנא והוי מלאכה הצריכה לגופה · אלמא כשהדליקה ע"ש לא היתה מחורכת אב"ה הנשים שמדליקות את הפתילות מע"ש ומכבו' אותן כדי שתאחוז בהן השלהבת יותר היטב לרווחא דמלתא הוא :

פרק כירה

ד ל א כירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנין עליה תבשיל · בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר · ב"ש או' חמין אבל לא תבשיל וב"ה אומרי' חמין ותבשיל · בית שמאי אומרים נוטלין ולא מחזירין וב"ה או' אף מחזירין ובגמ' אבעיא להו האי לא יתן דמתני' היינו לא ישהא או היינו לא יחזיר אבל להשהו' משהי' כחנניא ומסקנא דלא יחזיר קאמ' והכי קאמר כירה שהסיקוה בקש ובגבבא מחזירין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן את האפר · אבל להשהות משהין אע"פ שאין גרוף ואין קטום כחנניא דאמר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו על גבי כירה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה והך חזרה דשרי בגרופה וקטומ' לאו דברי הכל היא דב"ש או' נוטלי' ולא מחזירין וב"ה או' אף מחזירי' כיון שגרופ' או קטומה · וכן אמ' רב ששת א"ר יוחנ' כירה שהסיקוה בגפת ובעצי' משהין עלי' חמין שלא הוחמו כל צרכן ותבשיל שלא בישל כל צרכו וזהו כתנא' עקר לא יחזי' עד שיגרוף או עד שיקטו' קסבר לא יתן לא יחזיר הו' וסבר כב"ה ועו' אמ' רבא תרוייהו תננהו ולא חררה על גבי גחלי' עד שיקרמו פניה · הא קרמו פני' שרי והיינו כחנניא · ואע"ג תבשיל דמתני' איירי בכל ענין בין בתבשיל שלא בשל אלא כמאכל בן דרוסאי מדקאמ' לא יתן לא יחזיר אם לא גירף או קטום אבל משהין כחנניא וגם מיירא

בתבשי' שלא בשל כל צרכו בין שוגג בין מזיד יאכל ומשני הא לכתחלה הא דיעבד ולא מתרץ ר"מ דאסר תבשיל מיירי בלא בשל כל צרכו ש"מ ודאי כל תבשיל הנזכר סתם בכל מקום מיירי בכל ענין בין בישל כל צרכו בין בשל כמאכל בן דרוסאי ולא יותר והא דר"מ שרי לכתחלה חמין להשהו' ולקמן אסר כי אם בדיעבד · הא בגרופה וקטומה הא באינה גרופה ולא קטומה כדמשני מרבי יהודה אמר רבי יהודה הצריך ואפילו מצטמק ויפה לו מותר כדאמר רב' שמואל בר יהודה · אמר רבי יוחנן כירה שהסיקוה בגפת ובעצים משהא עליו חמין שהוחמו כל צרכן ותבשיל שבישל כל צרכו · ואפילו מצטמק ויפה לו · ואין הלכה כרב ושמואל דאסרי מצטמק ויפה לו פן יחתה וכן פסק רבינו חננאל דמותר הוי והא דאמר לא יתן עד שיגרוף דהיינו לא יחזיר היינו אפילו מע"ש מדלא קאמר אלא אם כן גורף אבל עד שיגרוף משמע אף בשעה שיכול לגרוף אסו' להחזיר ובגמרא כמי קאמר לדברי האומר מחזירין אפילו בגרופה היינו ואפילו בשבת מכלל דמעיקרא עיקר פלוגתייהו מע"ש הוי · וכי תימא איזה שעור יש שיהא אסור להחזיר מע"ש · יש לומר אלו היתה הקדיר' כו:כת לא היתה יכולה להתחמם מבעוד יום אסור להחזיר על גבי כירה או על פטפוט שקורין טריפי"ו בלעז עד שיגרוף הגחלים או יתן אפר על הגחלים אבל לסמוך לו אבל הא"ם שרי כ כחנניה : כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין עליה אם לא גרופה וקטומ' ובשבת כמי שרי להחזיר אי גירף מאתמול · אבל פליגי ליסני אי עודה בידו דווק' או אפילו הניח קדיר" על הקרקע כוכן ובשל סופרי' הלך אחר המיקל והא דבעו מר' חייא בר אבא שכח קדירה'על כיר' ובשלה בשבת ודרש להו המבשל בשב' בשוגג יאכל במזיד לא יאכל והכא לא שנא התם מיירי בבשיל אבל לא בשיל כמאכל בן דרוסאי · והלכ' כרב נחמ' בר יצחק דמפרש מאי לא שנא לאיסורא דבין שוגג בין מזיד לא יאכל פן יערים אבל מבשל בשבת בשוגג שרי דליכא לאיערומי אבל מבושל כל צרכו אף על גב דאסור להטמין במוסף הבל כדאיתא לקמן אם שכח שוגג והטמין במוסף הבל הוי שרי לאכול או מכא גחלים לוחשות ובוערות למחר סביב הקדירה או תחתיה מותר בדיעבד לאכול · והא דאמר רב חסדא ממעשה שעשו אנשי טבריא אסור להטמין

במוסף

במוסיף הבל׳ והתם אסרו לפתו׳ מה שהוחמו בשבת
התם כל עיקר הטמנה היה בדבר המוסיף כחמי ט
טבריא אבל בשוגג גחלים מועטין סביב לקדרה
או תחתיה ועיקר הטמנת׳ היה בדשן או בכר וכסת
או דבר אחר של היתר התם מותר לאכול התבשיל
אינמי התם במזיד · והא דאבעיא להו עבר ושהה
איירי למאן דאמר מצטמק ויפה לא אסור ובשיל ליה
כל צרכו כמי וקודם גזירה לרבי יהודה דאסר דילמ׳
הייגו במזיד אבל בשוגג שמא שרי איגה גרופה או
דילמא אפילו בשוגג נמי אסור כיון שמתחיר לאסור
מצטמק ויפה לו :

פסק דין ליתן קדירה מעט על גבי
פטפוט שקורין טריפייר בלעז
או כירה שיש אש תחתיה ולהשהותה שם בשבת אם
מבושל כמאכל בן דרוסאי הוי מותר דהלכ׳ כחנניא
דאמר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו
על גבי כירה אף על פי שאינה גרופה מן הגחלים
ואינה קטומה שלא נתן אפר על הגחלים דהא
מוקי מתני׳ דלא יתן עד שיגרוף היינו לא יחזיר אבל
להשהות משהין כחנניא ורבא נמי אמר תניגא ולא
חררה על גבי גחלים עד שיקרמו פניה · הא קרמו
פניה שרי היינו כחנניא וכן אמר רבי יוחנן כירה
שהסיקוה בגפת ובעצים משהין עליו תבשיל שלא
בשל כל צרכו אלא כמאכל בן דרוסאי ואפי׳ מצטמק
ויפה לו שרי רבי יוחנן · וכן פסק רבינו חננאל גבי
כגון לפת בתבשיל ודייסא וכרוב שלעולם התבשיל
משביח כשהוא על האש אפילו הכי לא גזרינ׳ לשמא
יחתה ומותר להשהותו · וכל שכן תבשיל שבשל כל
צרכו שמותר אבל צריך ליתן הקדירה על הפטפוט
מערב שבת מבעוד יום · בעת שיכולה להתחמם
אם היתה צוננת · אבל סמוך לחשכה פחות מכאן
אסור כדתנן לא יתן עד שיגרוף ומפרש דהיינו לא
יחזיר ואפילו מערב שבת קאמר מדלא קתני אלא
אב״ גירף אלא קתני עד שיגרוף משמע שיכול עדיין
לגרוף ואם גירף אפי׳ בשבת מותר להחזיר הקדיר׳
אל מקום שנטלה · אבל לסמוך הקדירה אבל האש
מותר מערב שבת אפילו סמוך לחשכה אף על פי
שאסו׳ לתתה על הפטפוט שאי׳ גרוף שיש אש תחתיו
מכל מקום לסמוך הוי מותר כדתני׳ כירה שהסיקוה
בגפת ובעצים סומכי׳ לה אבל תבשיל דבשיל קצת
ולא בשיל כמאכל בן דרוסאי אסור אפי׳ שכח ושהה
מבעוד יום גדול על גבי כירה בשוגג ואינה גרופה

אסו׳ לאכול בשבת כדבעו מר׳ חייא בר אבא ופשיט
רב נחמן בר יצחק לאיסור׳ דבין שוגג בין מזיד לא
יאכל ולא דמי למבשל בשבת בשוגג יאכל דהתם
ליכא לאיערומי · ובחופות רגילות הוא לתת היורה
מלאה תבשיל על הפטפוט מערב שבת ולכסותה
בנסרים ויש אש תחתיה ולהשהותה שם עד למחרת
ביום השבת אם היורה מתקררת ועברים גוים מ
מבערין האש תחתיה לחממה צריך עיון אם מותר
התבשיל לאכול כיון שנשביל ישר׳ מחממי׳ אותה או
שמא כיון שראוי׳ לאכול אף על פי שלא חממוה מותר
ואם היתה חמה קצת אם הרבו אש תחתיה מותר ·
והא דשרי חנניה אף על פי שאינה גרופ׳ היינו לאכול
בליל שבת או בעת שלא נתקררה אבל נתקררה
לגמרי וחממוה גוים צריך עיון · וזהו דתנן אין
טומנין לא בגפת ולא במלח וכו׳ ושלהי פרק במה
מדליקין נמי אמרינן אמר רבא אין טומנין בדבר
המוסיף הבל אפילו מבעוד יום שמא יטמין ברמץ
שיש בה גחלי׳ ויטמין שמא יחתה בגחלי׳ משתחשך
ופי׳ הרב רבינו יוסף בר״ משה דקא איירי בבשיל ולא
בשיל כמאכל בן דרוסאי · אבל בשיל כמאכל בן
דרוסאי מותר כחנניא · וגם לעיל דתנן לא יתן עד
שיגרוף · וקא בעי דילמא האי לא יתן לא ישהא
הוא ודלא כחנניא · ופי׳ רבינו שלמה משום שמוסיף
הבל ולא נכון · דאם כן אפילו בשיל נמי כל צרכו
אסור להשהותו אסור מאי טעמא · דשתם קדירות
בין השמשות הן בשילי כל צרכן ואסורות להטמין
בדבר המוסיף הבל · ואילו רבנן דחנניא לא אסרי
להשהות אלא בשיל כמאכל בן דרוסאי אבל בשיל
כל צרכו שרי על גבי כירה שאינה גרופה ואינה ק
קטומה · ואלו להטמין אסור כדפרישית · ועוד
אפילו כמאכל בן דרוסאי לא אסרי רבנן אלא כשיש
גחלים בוערות שאין קטומין במקום תחתיה · אבל
על כירה שיש מלח ומיד שרו להשהות אף על פי ש
שמוסיפין הבל · ופירש רבינו יעקב דגבי
להטמין כיון שהוא מכסהו מכל צד אב״ היינו לצורך
מחר וגם הוא מקפיד פן יתקרר · לכך אפילו בשיל
אפי׳ כל צרכו אסו׳ להטמי׳ בדב׳ המוסיף הבל דאיכא
למגזר שמא יחתה אבל להשהות על כירה או על
הפטפוט שיש אש תחתיו בין שאין מכסה הקדירה
מסביב מכל צד וקא שליט בה אויר׳ אב״ עתמ׳ לצורך
לילה הוא ואפי׳ לאכול למחר ניכר הדבר שאי׳ חושש
כל כך שתתחמם וליכא למיחש שמא יחתה :

ס״ה יו ג 16 III

פסק דיני הטמנה

פרק אין טומנין לא בגפת ולא
במלח ולא בסיד ולא ב
בחול אפילו מבעוד יום ׃
וטעמא כדאיתא שלהי במה מדליקין ׃ אין טומנין
בדבר שמוסיף הבל אפילו מבעוד יום גזירה שמא
יטמין ברמץ של גחלי׳ וזה אסור שמא יחתה בגחלי׳
וכי תימא היאך נהגו להטמין בכירה על גבי קרקע
שהיא חמה שקורין אשטיירא בלעז ועמו האש שם
כל היום וגם יש שעושין גומא בתוך האשתרא
ומחממי׳ אותה גומא מאד היטב וטומני׳ שם הקדירה
והלא כל זה הוי מוסיף הבל והיה לנו להושיב את ה
הקדירה על דבר שהוא כונן ויש לומר
דלא גזרו אלא דבר שיכולין לטלטל דומיא דרמץ כ
כגון גפת וחול ומלח ולא דבר מחובר אי נמי לא
גזרו אלא דבר שהוא מוסיף הבל מחמת עצמו כ
כגון מלח וסיד אבל דבר שהוא חם מחמת
דבר אחר לא גזרו לפי שהולך ומתקרר ׃ ולא דמי
לרמץ שחמה מחמת האש ואסרו דרמץ הייני האש
עצמו דשייך ביה שמא יחתה ולא קשה מלא יטמין
לביצה לאבקת דרכים כדפרי׳ בסמוך ואסור להניח
מן גחלים תחת קדירה אף על פי שאינן שביבות
הדשנות דהא קופה שטמן בה את הקדירה אסור
להניח הקופה על הגפת פסולת של זתים כדאיתא
פרק במה טומנין ואם מצא גחלים בוערות
למחר תחת הקדירה או סביב בשוגג אין התבשיל
נאסר בכך והא דאמר רב חסדא ממעשה דאנשי ט
טבריא שאסרו לשתות אם כן אין טומנין בדבר
המוסיף הבל התם כל הטמנה לא היה אלא בדבר
המוסיף הבל אבל אם עיקר הטמנה בדבר המכיר
אם כתן בשוגג גם רמץ לא נאסר בכך ומהאי
טעמא לא תקשי משכח ושהה הקדירה על גבי כירה
מבעוד יום ובשלה בשבת דאסורה להיאכל כדפרי׳
לעיל דהתם הבל נמי שרי ׃ פירש רבינו שמואל
דהני שפוחים שנהגו להטמין סמוך לחשיכה מותר
גם לתתן סמוך לאש בעוד יום אף על פי שאינן מ
מבושלות כלל רק בליל שבת לפי שהן נאכלות כמו
שהן חיות ולא דמי לאין בולין בשר בצל וביצה אלא
כדי שיבולו מבעוד יום דאוקימנא לה סמוך לגומרי
דהנהו אין רגילו׳ לאכלן כשהן חיין אבל משהחשיך
אסור להטמין התפוחים ולא לתתן סמוך לאש לפי
שמבשלן בשבת וחייב חטאת ׃ וכן מים אף על פי
שראויין בלא בשול כי אם כדי שתפיג צנתן ואם
הטמין התפוחים ביום סמוך לחשכה או כל דבר ד
דלא בשיל כל צרכו אפי׳ מבושל כמאכל בן דרוסאי
אסור להוסיף לא בגד ולא דבר אחר על ההטמנה
משתחשך לפי שבשבת ממהר בשולם ואם לא ה
הטמין מבעוד יום אסור להטמין משתחשך כדתנן
לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך וטעמא
כדמפרש פרק במה מדליקין אין טומנין משתחשך
אפילו בדבר שאין מוסיף הבל גזירה שמא ירתיח ׃
וסתם הקדירות שטומנין אותן בין השמשות ה
המבושלין כל צרכן מותר לגלותן וליקח מן ה
התבשיל שבו משתחשך ולחזור לכסותו וגם להוסיף
כסוי עליו כדתניא פרק במה טומנין נוטל הסדינין
ומניח הגלופקרין כיון שהיה מכוסה כבר בין ה
השמשות וכן תנן נתגלה מותר לכסותו והא
דקתני נתגלה לשון דיעבד דאפי׳ הכי דווקא נתגלה
מעת שתחשך מותר לכסותו כיון שכבר כסהו מ
מבעוד יום אבל נתגלה מבעוד יום אפילו מתילא
אסור לכסותו משתחשך דדמי לתחלת הטמנה ׃
ועל מה דפרישית לעיל כל דבר שאינו מוסיף הבל
כי אם מחמת דבר אחר מותר להטמי׳ שם לא תקשי
מדאמרינן פרק כירה לא יטמיננה ביצה בחול וב
ובאבק דרכים ׃ פירוש והן חמין מפני החמה ׃
לא היא התם מיירי בשבת עצמה וגזרינן תולדות
חמה אטו תולדות האור ׃ דהתם חייב חטאת אי
נתנה בתוך המחם שגלגלה שם ולרבי יוסי דלא ג
גזר ליה בתולדות חמה אסור להטמינה באבק ד
דרכים או בחול שהוחמו בחמה לרבה בשבת
עצמה גזירה שמא יטמין ברמץ ולרב יוסף שמזיז
עפר אבל לשמא יטמין ברמץ לא גזר אפילו בשבת
עצמה כיון שאין חמין אלא מחמת דבר אחר או
שמא משום דרבי יוסי לא גזר בתולדות חמה א
אטו תולדות האור והא דתנן אין טומנין בחול ׃
וטעמא הוי משום דהוא מוסיף הבל ואפילו מערב
שבת כמו כל הנך דחשיב התם ואפילו מערב שבת
ואם כן לרב יוסף למה לי משום מזיז עפר תפוק לי
משום

משום שמוסיף הבל בחול לא דמי דהא אין טומנין בחול היינו אפילו בחול כונס ולהטמין תבשיל חם · ורב יוסף מיירי בחול חם ולגלגל בו ביצה חיה ואמרי' פרק לא יחפור אר חמימי חיים אדקרירי קריר דבר חם אפילו חול כונס מחמם:

תנן פרק כירה המיחם שפינהו לא יתן לתוכו מים כונס בשביל שיחמו אבל נותן לתוכו כדי להפשירן ומפרש רב אדא פינה ממנו מים חמין לא יתן בו מים מועטין לחמם אבל נותן בו מים מרובין להפשיר והלא מצרף רבי שמעון היא דשרי דבר שאינו מתכוין · ואביי מפרש פינהו עם מימיו חמין לא יתן עמהם מים כונס מועטין לחמם אבל מרובין להפשיר שרי · אבל פינה ממנו מים חמין לא יתן לתוכו מים כונס כל עיקר אפילו מרובין מפני שמצרף ורבי יהודה היא · אלמא לכולי עלמא הפשר מים בכלי ראשון שרי בשבת ולעיל נמי תניא נותן קיתון של מים כנגד המדורה לא שיחמו אלא כדי שתפיג צינתן ורב נחמן בר יצחק מפר' לאיסור' אבל שמן אפילו הפשר אסור ורבי יהוד' מתיר בשמן הפשר ואוסר בשול מכלל דתנא קמא אף הפשר שרי במים מדקא מפליג בשמן לאסור הפשר · ואם כן שתפיג צינתן דקאמר לאו דווקא אלא אפילו הפשר שרי במים ואמר רב יהודה אמר שמואל אחד שמן ואחד יין יד סולדת אסור אין סולדת מותר ואמר רב יצחק בר אבודימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי ל
לבית המרחץ ובקשתי להניח פך שמן לחמם ב
באמבטי שהוא כלי ראשון ואמר לי הנח את הפך בכלי שני לחממו שם שמ' הפשרו זהו בשולו מדאסר בכלי ראשון להפשיר השמן א"כ אסו' מדרבנ' במקו' שיכול לבא לידי בשול כך פי' ר"שי · אבל חיוב דאורי' ליכא בהפשר דאם כן אפילו בכלי שני ליתסר אבל ר"ח גרס הפשרו לא זהו בשולו מדשרו בכלי שני והא דלא הניח בכלי ראשון גזירה פן יתבשל:

רלב פסק שמעינ' מהא מים מותר בשבת לפשרן לכולי עלמא והוא הדין לשמן ויין נמי שרי שמואל באין יד סולדת בו · וכן נמי רבי דאמר ליה לרבי יצחק בר אבודימי הנח פך השמן בכלי שני לפשר והוא הדין ברחה למים ויין מותר לפשר היינו בכלי שני דווקא

אבל בכלי ראשון או כנגד המדורה אסור לפשר ב
במקום שיכול לידי בשול · ואומרים שכך משמע בירושלמי שאסור לפשר כנגד המדורה קרוב כל כך שיכול להתבשל אם ישהא שם אבל לא הבינותי זה הדבר היטב בירושלמי · והשתא אתי שפיר הא דקתני גבי מים כדי שתפוג צינתן ולא קתני כדי שיפשרו משום דכנגד המדורה או בכלי ראשון אסו' להפשיר אלא אם כן מרחוק שאינו יכול לבא לידי בשול דהיינו יד סולדת אבל כדי שתפיג צינתן מותר אפילו בקרוב אל המדורה כיון שאי' דעתו להשהותו שם הכלי כי אם זמן מועט להעביר הצנה ובהכי כ
נמי מתרץ דבפרק במה טומנין ההוא עובדא דאנח כוזא אפומא דקומקומא ונזהיה רבא · אמר ליה רבי זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם דשרי · אמר ליה התם אוקימי הוא · פי' שסבר המה חמין הכא אולודי הוא שהם כונס ברייתא היא שלהי פרקא דמייתי ר' זירא מניחי' מיחם ע"ג מיחם כו' לא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהו משומרין · ותימא אי ההוא עובדא לא עביד רק הפשר אמאי אסר רבא הלא ל
לכולי עלמא הפשר מים מותר כדפרישית לעיל ואי בעי למעבד בשול אמאי שרי רבי זירא הא קתני לא כדי שיחמו דתולדות האור כאור · וכן תנן אין נותנין ביצה בצד המיחם כדי שתתגלגל ואם גלגל חייב חטאת והא דתנן פרק חבית נותנין כונס בחמה היינו בשמש עצמו אבל תולדות שמש אסור אטו תולדות האור: והשתא מיושב דהפשר מים בכלי ראשון אסור או כנגד המדורה במקום שיכול לבא לידי בשול וזהו חומרא גדולה ואגב אורחאי אפרש דאמר רבינא שמע מינה המבשל בחמי ט
טבריא חייב דהא מעשה דרבי לאחר גזירה הוה · פירוש לאחר שגזרו על הזיעה על ידי חמין שהוחמו אפילו פישור פן יבשל · כך פירש רבינו שלמה ולא טוב פתר דבפרק תפילת השחר גבי רבי שרחץ במרחץ בשבת ופריך והא גזרו על הרחיצה · ומתרץ רבי עבר זיעה וקודם שגזרו על הזיעה אתא רבי קודם גזיר' זיעה הוה לכך צריך לפר' בשמעתין דרבי לאחר גזירה הוה היינו של רחיצה ולא הוה מכוין למימ' דזיע' הוה ובחמי טבריא דלא גזרי' אלא בחמי האור אלא מתרץ אפי' היה בבית שערי' שאין שם חמין לרחוץ כי אם בחמי האור: מעשה

מעשה שעשו אנשי טברי' והביאו סילון של צונן אל תוך אמה של חמין אמרו
להן חכמים בשבת הן בחמין שהוחמו ואסורין ב
ברחיצ' ושתייה · ב״ט בחמין שהוחמו ב״ט ואסורין
ברחיצה ומותרין בשתיה   פי' אנשי טבריא הביאו
סילון של מים יפין צונן בתוך מים חמין של טבריא
מערב שבת והולך ומתחמם כל השבת כולה השת'
איסור הבאת מים ליכא כדתניא פרק קמא פותקין
מים לגינה ומתמלאת כל השבת אבל כיון שהוחמו
בשבת אסורין ברחיצה ובשתיה   אבל החמין
שהוחמו מערב שבת מותרין ופריך אי לרחוץ בהם
כל גופו הא תניא חמין שהוחמו מערב שבת למחר
רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו   אבל לא כל גופו ואי
לרחוץ פניו ידיו ורגליו אם כן אפילו הוחמו ביו' טוב
אמאי אסורין ברחיצה   הא תנן בית שמאי אומרים
לא יחם חמין לרגליו אלא אם כן ראוי' לשתייה וב״ה
מתירין אמר רב איקא להשתטף כל גופו פי' לשפוך
החמין על איבריו והאי תנא הו' אדם לא ישתטף כל
גופו בשבת בין בחמין בין בצונן דברי רבי מאיר
ורבי שמעון מתיר רבי יהודה או' בחמי' אסור בצונן
מותר ואמר רב חסדא מחלוקת בכלי אבל בקרקע
דברי הכל מותר ופריך והא מעשה דטבריא בקרק'
הוה ואסרו רבנן ·   אלא אמר רב חסדא מחלוקת
בקרקע אבל בכלי דברי הכל אסור ופירש ר״שי דקא
מפלגי בהוחמו מערב שבת ומתני' רבי שמעון היא
דשרי הכל וקשה מאי קא פריך והא מעשה דטבריא
בקרקע הוה ואסרו ולימא היינו בהוחמו בו בשבת
דווקא אסרו ופי' הר״ יוסף בר״ משה מדאסר רבי מאיר
אף צונן אם כן אם איתא דהוחמו בשבת אסור כמו
שאסרו במעשה דטבריא אם כן גם הוחמו מערב
שבת אסור אפילו בקרקע   ורבינו שמואל מוקי
פלוגתייהו בהוחמו בשבת עצמ' ומתני' רבי יהודה
היא דאסר בחמין וקשה דתלמודא קרי לרבי יהודה
מכריע · ואמאי והלא רבי מאיר אסר אפילו הוחמו
מערב שבת מדאס' צונן ובהוחמו בשבת פליגי רבי
שמעון ורבי יהודה   ותו דבפרק חבית תנן הרוחץ
במי מערה ובמי טבריא הוא מסתפג באלונטית ·
וקא״ הרוחץ דיעבד אין לכתחלה לא ומי מערה חמי'
דומיא דחמי טבריא אבל להשתטף אפילו לכתחלה
שרי הא מני רבי שמעון היא והשתא אפילו ר' יהודה
אתיא דלא אסר אלא בהוחמו בשבת והרוחץ מיירי
בהוחמו מערב שבת דומיא דמי טבריא:

השתא מסקנא הוחמו מערב שבת שרו בקרקע כרבי שמעון אבל בכלי
אסור חוץ מפניו ידיו ורגליו ולא כל גופו אפילו אבר
אבר כדתניא לעיל חמין שהוחמו מערב שבת למח'
רוחץ פניו ידיו ורגליו ולא כל גופו   וכן אמר שמואל
ותניא כוותיה הוחמו מערב שבת למחר רוחץ פניו
ידיו ורגליו אבל לא כל גופו אבר אבר ואין צרי' לומר
אם הוחמו ב״ט דאסור כל גופו אפילו אבר אבר רק
פניו ידיו ורגליו כדתנן לא יחם חמין לרגליו · וב״ה
מתירי' ובהוחמו ביום השבת אפילו פניו לחוד אסור
וכי פריך לעיל על עובדא דטבריא אלימ' רחיצת כל
גופו מערב שבת אמאי שרי והתניא וכו'   לא רצה
לתרץ ברייתא בכלי כדפרישית ואנשי טבריא הוה
ליה בקרקע כדאמרן לעיל דכיון דרוחץ כל גופו   ל
ליכא חלוק בין בקרקע בין בכלי כדפרישית לכך
תירץ להשתטף

ר״ל ג **פסק** דיני רחיצה בחמין בין הוחמו בשב' בין הוחמו
מערב שבת בין ב״ט בין לרחוץ כל גופו בין לרחוץ
פניו ידיו ורגליו גרידי בין ליכנס בתוך החמי' בין
לשפוך עליו החמין בין להזיע גופו בחמין בלא ר
רחיצה בין בכלי בין בקרקע ·

הלכתא אם בא לרחוץ כל גופו אסור אפי' בחמין שהוחמו מע״ש כדתניא מ
מרחץ שפקקו נקביו מע״ש ואסרו רחיצה וגם זיעה
אסרו בחמין ואפילו בקרקע הכל אסור אבל בחמי
טבריא התירו לרחוץ אפילו כל גופו יחד ובקרקע
דווק' ואם בא לרחוץ כל גופו אפילו אבר אבר לבדו
ולא כל גופו יחד בכלי אסור אפילו הוחמו מע״ש אבל
פניו ידיו ורגליו לחוד שרי אפילו בכלי כדאמ' שמואל
וכן תניא חמין שהוחמו מע״ש למחר רוחץ פניו ידיו
ורגליו ולא כל גופו אבר אבר   ואין צ״ל הוחמו ב״ט
דאסור כל גופו אפילו אבר אבר   אבל אם החמין
שהוחמו מע״ש הן מונחין בקרק' מות' ליקח מן המים
ולשפוך על כל גופו אבר אבר היינו להשתטף כר״ש
אבל ליכנס בהן גופו אסור דלא התירו לרחוץ כל
גופו שא בחמי טברי' שהן חמין משעת ימי בראשית
ודוגמתייהו אבל אם הוחמו בשבת אסור אפילו ידיו
גרידי ואפי' בקרקע ואם הוחמו ב״ט אסו' לרחוץ כל
גופו אפי' אבר אבר זה אחר זה כדתניא לעיל ואין
צ״ל אם הוחמו ב״ט אבל פניו ידיו ורגליו לחודיה שרי
אפי' לכתחלה להחם ב״ט כדתנן לא יחם חמי' לרגליו

ב״ט

בי"ט ובה"ה מתירי' אפילו בכלי שרי אבל כל גופו אבר אבר בקרקע בהוחמו בי"ט לא ידענא מאי אידון בה דאע"ג דבהוחמו מעי"ט מות' בקרק' לשפוך חמין על כל גופו שמא הוחמו בשבת אמירי טפי מדקאמר ואין כ"ל בי"ט : ע"כ הפסק · ועל מה שפירשתי לעיל שהתירו לרחוץ בחמי טבריא · וכן תניא פרק שמנה שרצים רוחצין · במי גרר במי טבריא אע"ג דמרפאו ולא גזרו משו' חמין אם תקשי הא תנן פרק חבית הרוחץ במי מערה במי טבריא מסתפג · ב באלונטית וקאמ' בגמ' הרוחץ דיעבד אין לכתחלה לא · וי"ל דלכתחלה נמי שרי במי טבריא והא דקתני הרוחץ לשון דיעבד משו' מי מערה · והא דתניא מי טבריא לגלו' על מי מערה חמין :

האולפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן לתוך הקער' או לתוך התמחוי רבינו שמואל היה או' דערוי ככלי ב' מדלא מפליג בקער' לא יער' מים על תבלין שבקערה אבל נותן תבלין לתוך אותה קער' ששפך בה כבר מים רותחין וכן ק"ל פרק כיצד צולי' תתאה גבר ואמנם רבינו יעקב אחיו היה אומ' דערוי ככלי ראשון ודווק' לאידך גיסא מדלא קאמ' אבל מער' מי הרותחין על התבלי' דליש' דאבל נותן לתוך הקער' היינו התבלין · ועוד אי עירוי בכלי שני תקשי למ"ד עילאה גבר אבל אי ערוי ככלי ראשון לא תקשי למ"ד תתאה גבר דכהי דתתאה הכונן גבר ואו' מתבשל מעבר לעבר מחמת הרותחין שעליו מי' מודה דכדי קליפ' מיהא מבשל וגם בולע וכן אמרי' כעוה ארתחו זהו ע"י ערוי מפליג היין כסף דנתגדו' יות' מדאי ואיכ' יכולי' לתותבו לתוך היורה מרותחת וכן אמרי' פ"כל שעה המעשה קמח על גבי מוגלשין פירוש רותחין החלט' מוגלשין על גבי קמח זה וזה אמרי לה לחיוב ב"ה מחייבי' בחלה דאין מבשל ושייך בה לים' ועיסה ואמרי לה לפטור דב"ה פוטרין אלמא ערוי בכלי ר ראשון מבשל מדפטרי בחלה ואע"ג דאי' מבשל אלא כדי קליפ' מיירי דליכ' אלא שעור חלה חמשת רבעים קמח ואותה קליפה מבושלת ובצר ליה שיעוריה · ומאן דמחייב סבר באותה קליפ' ליכא כל כך בשול שימנע מלהצטרף עם שאר הקמח לעשות עיסה · ועוד היה מביא ראיה מירושלמי דפרק כירה · מהו ליתן תבלין למטה ולערות עליהן מלמעלה רבי יונה אמ' עירוי ככלי ראשון ומסיק חייליה דר' יונה מהדא וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר אין לי אלא שבשל בו עירה לתוכו רותחין מהו ת"ל ישבר ודחי דילמא כלי חרס שני פי' שבולע בקל וקאמ' מסיפא מניין שבכלי נחשת כן ת"ל ואם בכלי נחשת בשלה ש"מ' מוכח כיון דכלי נחשת בולע ע"י ערוי וא"כ מבשל ואסור לערות מים רותחין על גבי תבלין בשבת והא דקרי פ"דם חטאת ערוי לתוכו רותח בלוע בלא בשול משום ש שהרותח ומרק של חטאת מבושל כבר קור' שערהו ואין בכלי זה רק בליעה :

רלד **פסק** הרי לך דערוי ככלי ראשון ומבשל כדי קליפה ואם כן כשמולגין את התרנגולת אין מערין עליה מים ה הרותחין מכלי ראשון שלא יערו תחלה המים רותחין ישים בכלי ריקן שהוא כלי שני ואחר כך ישימו שם התרנגולת באותן מים שבכלי שני · ואם שגג ונתן תחלה תרנגולת בכלי ריקן ואח"כ עירה עליה המים רותחין איכו אסו' אלא כדי קליפה דתתאה גבר ואין מבשל רק כדי קליפה וצריך לקלוף העור ולא יותר ואמנם אפילו קליפה פעמים שאי' צריך אם ראש ה התרנגולת למעלה או גובה · דא"כ הנוצה שוכבת והולכת למטה והיא מבדלת בין המים לבשר ומגינה בין המים רותחי' יותר מכדי קליפה ומותר אבל אם גב התרנגולת למעלה או הרגלי' שעת' ראשי הנוצה הולכי' כלפי מעלה א"כ כששופ' עלי' המי' רותחי' נכנסי' המי' בתוך הנוצ' סמוך לבש' ואסו' כדי קליפ' · וכלים נמי שנאסרו מחמת יין נסך כגון מכניסן לקיום או כלי הגת סגי בערוי רותחין עליהם כדאמרינ' כעוה ארתחו אי איכו חפץ לעשות בהן ערוי צוננין ג' ימים מעת לעת וגם חביות עץ שנותנין בהם גוים יינם י נראה שאם היה חפץ ישראל לנסרם בקרדום סגי בהכי דהוי כמו קליפה וכן שולים של חבית יין נסך יקלוף אותם בקרדום ומות' לתתן בחבית של ישרא' שהרי ערוי נמי לא מפליט אלא כדי קליפה אבל קדיר' נחשת של בשר ותתבו בה כף חולבת בת יומא ואין בה ס' היא בלועה מעבר לעבר ולא סגי בערוי ר רותחי' עליה' שאי' מפליט רק כדי קליפ' וצרי' לתותבן בתוך יורה רותחת או בתוך מחבת ולהגעילן שם · אבל עירה מקדיר' רותחת מרק של בשר לתוך קער' חולבת או איפכ' סגי לשפוך רותחי' על הקער' וכשר' בכך דע"י ערוי הוכשר' ובענין זה גם יוכל להכשיר דכבולעו כך פולטו : אין מרזקין את השלג ואת הברד אבל נותן לתוך הקערה והיכו חושש · אסור למעך השלג ולעשותו כלול כמו מים מפני שהו' כולד :

אם כן

רלה **פסק** אם כן אסו׳ לרחוץ ידיו בשבת משלג׳ וכן לא ממים שקרשו ואם בהם גלצא בלעז לפי שממחה אותם בידיו ונעשי׳ מים והו״ל כנולד׳ וכן נר׳ שאסור לתת פשטיידא בימי החורף בכד האש לחממ׳ ביום השב׳ לפי שהשמנונית שיש בה נקרש ונעשה עב וקפוי ועתה נמחה ונעשה צלול והוי נולד ולא תימא דווקא שלג שמתחלה היה יבש ועב הוי נולד כשנמחה ונעשה צלול על ידו אבל שמנונית שנקרש הלא תחלה היה צלול ולא הוי נולד או כשיחזור ויעשנו צלול לא היא׳ שהרי ברד פי׳ רש״י גלצא והיה תחילה צלול ואחרי כן נקרש ואפ״ה תניא שלהי במה טומני׳ אין מרזקי׳ בברד אבל אם מכניע חתיכות ברד שקורי׳ גלצא בעומק קרק׳ כמו שעושין בארץ אשכנז ובימות הקיץ נותנין מהברד בתוך כוס של יין לצננו זה מותר אע״פ שהו׳ נמחה שם דהוי גרמא בעלמ׳ ומאיליו נמחה הו׳ וגם נותנו בתוך היין וכשהברד נמחה אז הוא מתערב ומתבטל ביין ש שבכוס ואי׳ ניכר כדקתני אבל נותן לתוך הכוס ואי׳ חושש אבל ליתן את הפשטיידא סמוך לאש וממחה את השומן אסור שהשומן הנקרש הוא בעין לבדו ואי׳ מתערב בשום דבר וניכר׳ ומהאי טעמ׳ נראה דאסו׳ לחוף כלי׳ במלח כדי לנקותן כי המלח נמחה כשחופף בחזק׳ אבל דזהו רקק ובנתר מותר לחוף בהן כלי עץ הן כלי כסף ברקק בשב׳ ואע״פ שפעמים גריר את הכוס מותר כדאיתא פ׳ במה טומנין דדבר שאין הוא מתכוין והלכה כרבי שמעון:

וכן אומר אני דבר הרגילות כי בקושי יש לאכול בשבת במקום שיש עשבים מחוברין כמו פרדס שרג׳ ילי׳ לאכול בימות החמה והטעם לפי שאי אפשר שלא יביאו שם מים לרחוץ ידים או לשתות או לרחוץ כלים ושופכין מים על העשבי׳ במזיד בשעת רחיצת ידיו ובשע׳ שרוצה לשתות וצומחין העשבים ע׳ כך והוי כמי פסיק רישיה דבשע׳ ששופך מים על העשבי׳ אי אפש׳ שלא יצמחו יותר כי מלחלחן ועובר משום משקה מים לזרעי׳ אבל שרי להשתין מים על הזרעי׳ ועל העשבי׳ לפי שמי הרגלים עזים ושורפין את העשבים שהרי מעבירי׳ אותם על הכתם אם כן חזקי׳ ועזי׳ הם וכן יין כמי מותר לשפוך על העשבים בפרדס לפי שהיין עז וחזק ושורף כמו כן העשבי׳:

פרק במה בהמה יוצאה

רלו **יוצא** הגמל באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא והסוס בשיר׳ ובגמ׳ מחליפי׳ לפני ר׳ של זה בזה מהו נאקה באפס׳ לא תבעי לך כיון דלא מנטרא ביה משוי הוא ואסור או דילמא נטירותא יתירתא שרי אמר לפניו ר׳ ישמעא׳ בר׳ יוסי כך א׳ אבא ד׳ בהמו׳ יוצאו׳ באפסר הסוס הפרד הגמל החמור לאו למעוטי גמל בחטם ורבי השיב לא למעוטי נאקה באפסר אבל גמל בחטם שרי׳ כתנאי אין חיה יוצאה בסוגר׳ וחנניה או׳ חיה יוצא׳ בסוגר ובכל דבר המשתמרת בו אע״ג דסני׳ במיתנא שריא סוגר פי׳ קולר׳ את׳ שמוא׳ הלכה כחנניה דנטירותא יתירתא שרי: תנן ולא פרה יוצאה בעור הקופר׳ עור של אנקה שקורין הריצון בלע׳ קושרין בדדי הפר׳ כדי שלא יינקו השרצי׳ מתנ׳ ולא הפרה ברצועה שבין קרני׳ ואמ׳ רב בין לנוי בין לשמר אסו׳ ושמוא׳ אמ׳ לנוי אסור לשמר מותר וקאמר נמי תסתיים דשמוא׳ אמ׳ לשמר מותר מדאמ׳ שמוא׳ הלכ׳ כחנני׳ דקא מתיר חיה בסוגר ופרי׳ לרב ממתני׳ דפרה אדומ׳ קשרה בעלה במוסר׳ כשרה ואי מוסיר׳ דהוי נטירותא יתירתא הוי משאוי ואסו׳ אמאי כשרה אסר לא עלה עליה עול א״ר חמ׳ אביי במוליכ׳ מעיר לעיר׳ רבא אמ׳ שאני פרה דדמיה יקרי׳ רבינא אמר במורדת ופי׳ ר״ח דהלכ׳ כרב דאמ׳ בין לנוי בין לשמר הפרה אסור דפרה נוחה ואינ׳ כל כך צריכה שמירה מדשקלי וטרו אביי ורבא ורבינ׳ לתרוצי אליבא דרב מתני׳ דפרה אדומה: אמנם אין זה ראיה דאתי לתרוצי מתני׳ דלא תקשי לרב כדאשכחן פר׳ האשה שנתארמלא ובפ׳ המוכר פירו׳ דפריך תלמודא כיון דרוב נשים בתולות נשאות כי נמי אין עדים שיצתה בהינומא מאי הוי׳ ופריך לרב דאמר הולכין בממון אחר הרוב אף על גב דקיימא לן כשמואל דאין ה הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממון בחזקתו שא רוצה ליישב המשנה דלא תקשי לרב׳ אבל יש להביא ראיה דהלכה כרב דאמר בין לנוי בין ל לשמר אסור ולא כשמואל דאמר לנוי אסור לשמר מותר׳ ולא במאי דפסיק שמואל הלכה כחנניה דאמרינ׳ פרק יש בכור הלכה כרב באיסורי וכשמוא׳ בדיני אם כן הלכה כרב דלשמר אסור׳ ובעובדא דקא קדמיה חמרא דלוי לחמריה דרבה בר רב ה הונא׳ אמר ליה הכי אמר שמואל הלכה כחנניה דשרי נטירותא יתירתא׳ אין הלכה כן אלא כרב כן דאמרי דהלכה כרב דאסר כמו שפירשתי: פסק

פסק שמעינן דפרה הוי אסורא לצאת בשבת
בחבל שבצוארה · לפי שאינה צריכה
שמיר' ואי' לירא ולהתפחד פן תברח ולכך משוי הוי ·
דנטירותא יתירתא לבהמה משאוי הוי ואסו' בשבת·
דהוי הלכה כרב דאמר פרה לשמר אסור · ולא
כשמואל דאמר לשמר שרי כחנניה · דבפרק יש
בכור פסקי' כרב באיסורי לגבי שמואל · ואב"ל חמור
אסור לצאת בפרומביא שהרי דינו באפסר כדתניא
ארבע בהמות יוצאות באפסר · הסוס הגמל הפרד
והחמור · ואע"פ כן הסוס אסור לצאת בפרומביא
בשבת · דכיון שמספט שמירתו באפסר כדתניא
בארבע בהמות פרומביא לא הויא שמירה יתירא
רק מעט ושריא · דדווקא שמירה היתירה הרבה
אסור כגון גמל בחטם וגמל סגי באפסר וכגון ח
חמור בפרומביא אסור דנודי דסגי בפחות שיר
בחבל בצוארו ופרומביא בחמור הויא נטירותא י
יתירתא מאד ואסור · אבל אפסר מותר דאי' כי אם
מעט שמירה יתירה שאין יכולין לדקדק בשמירה
שלא להוסיף כלל לכך שמירה פורתא יותר שריא :
וכן תנן הסוס בשיר · וגבי ארבע בהמות תניא
הסוס באפסר שהוא גדול משיר : אע"ג דבההיא
דארבע בהמות דאמרן דשמא אינו סובר כחנניה
דשרי נטירותא יתירתא אלא כרבנן דאסרי · וכן
לובדקים תניא באפסר · ובמתניתין תנן לובדקים
בפרומביא · ולא מייתי להו כתנאי כי היכי דמייתי
תנאי דחנניה ורבנן · אלמא שמירה מעולה היתירה
מעט מותרת ופרומביא לסוס הוי שמירה יתירה
מעט ומותרת · וכן עמא דבר לצאת סוס בפרומביא
ויחידים נזהרין · אבל הסוס אסור לצאת בשניהן
יחד : בפרומביא ובאפסר דזהו נטירותא יתירתא
הרבה ואסיר · וכן פירש הר"ר יוסף בר"ר משה דסוס
בפרומביא לבדו שרי · וכן אסור לתת לעגל בשבת
זמם בחוטמו · ויש בו יתדות דקות שלא יינק הפרה
אמו במרעה · זהו משוי · דהא אפילו בפרה גופא
אסור ליתנו כדתנן ולא תצא פרה בעור הקופד דלא
לימצאה יאלי · ואע"פ שאמרתי שאסורה פרה לצאת
בחבל בשבת לפי שאינה צריכה שמירה העגלים
מותרין לפי שקטנים הן ומורדים בקל · כדאמרינן
חזינן לעגלי דבי רב הונא שיוצאין כרוכין בשבת
חבל שביב צוארם · וכ"ש אם החבל תלוי דמותר ·
ורב הונא תלמידיה דרב הוה דאסר בפרה לאפילו
הכי שרי בעגלים · וכשמוציא הסוס לרהר ותופס

האפסר בידו או הרסן אמר שמואל צריך שלא יצא
החבל חוץ לידו טפח · ותניא צריך שיגביה מן
הקרקע החבל שבין ראש הבהמה לידו :

ר ל ז **ואסור** לצאת הסוס עם האוכף
שעליו דה"ל משוי ואפילו
חמור במרדעת לא שרי תנא אא"כ קשורה לו מע"ש ·
וכן אסור להסיר את האוכף מעל הסוס והמרדעת
מעל החמור אפי' בחצרו אבל מותר ליתנו לכתחלה
על חמור בשבת בחצרו מפני הקור שלא יצטנן ד
דבעא מיני' רב אסי בר נתן מר' חייא בר אבא מהו
ליתן מרדעת על החמור להוליכה בחצר ובבית א"ל
מותר · איתיבי אוכף שעל גבי החמור לא יטלנו
בידו אבל מוליכ' ומביאה בחצר והיא נופלת מאיליה
אמ' רב פפא כאן לחממ' כאן לצננה פי' להניחה כדי
לחממה מותר דאית ליה צערא בצינה דאמרי אינשי
חמרא אפילו בתקופת תמוז קריר ליה אבל לסלקה
ולהסירה מעל החמור אסיר דלית כאן צערא ואפילו
לרב דשרי תענוג שסו' להסיר המרדעת מעל החמור
משום דנפיל ממילא כדאית' התם אבל על הסוס לא
ידענ' אם מותר לתת האוכף עליו כדי לחממו בביתו
ובחצרו דשמא בחמור דוקא שרי דאית ליה צערא
טפי בצינה כדאמרי אינשי חמרא אפי' בתקופ' תמוז
קריר ליה אבל סוס אינו מצטער כל כך מן הצנה ·
והסוס אסור להעמידו במים כדי להצטנן דתניא ב
בהמה שאחזה דם אין מעמידין אותה במים כדי
להצטנן וטעמא גזירה משום שחיקת סמנין ואף
על גב דקאמ' התם שחיקת סמנין תנאי היא דתניא
בהמה שאכלה כרשינין הרבה לא יריצנה בחצר ש
שתתרפא לטלטל ר' יואשיה מיקל ודרש רבא הלכה
כר' יאשיה דווק' הלכ' בחצר שרי ר' יאשיה שאינו ניכר
כל כך משום רפואה אבל להעמידה במים אינא
הוכחה טפי משום רפואה ואסיר ואינו מביא ראיה
תנאי אלא משום שחיקת סמנין גרידא לבהמה ולא
לדמותן יחד להוליכה בחצר ולהעמידה במים :

ואין בהמה יוצאה בזוג שבצוארה לרשות
הרבים אף על פי שהזוג פקוק דמיחזי
כמאן דאזיל לחנגא אבל בחצר שרי בזמן שסתום
ופקוק כדתניא בברייתא ויכול להיו דבהמה אסורה
בזוג פקוק לרה"ר משום משוי כמו רצועה בצוארה
ובקרניה דאסור מטעם זה ולרווחא דמלתא טעמא
דאזיל לחנגא או כיון דזוטר לא הוי משוי והוא הדין
תרנגול אסור להיות בצוארו בשבת מזוג אפילו

אפילו בחבר אי הוי משמיע קול ואפילו פקוק ושתום אסור לצאת בר"ה כמו בהמה · ואין סוס יוצא במולש שבצוארו דעבדי ליה היכא דעבדי ליה מכה דלא חייך בשניו שיכוף ראשו על המכה ולא ברצועה שברגליו דעבדי לי' לנזרא לפי שרגליה אינן רחבות זו מזו ובא בשע' שהולך וחופף רגליו זו בזו בלכתו · ולא תרנגולי' בחוטי' שקשורי' הן לסימן שלא יתחלפו ולא ברצוע' שיש ברגליהן דקשרי ארגל לרגל לקצר פסיעותי' ועבדי הכי דלא ליתברו מאני ולא לתהדרו וישליכו כרורו' ולא הפרה והעגל בגימון פירוש עול שבצוארו וכן חמור או סוס ואם ב' סוסי' או שני גמלי' קשורי' יחד אסו' הו' להוליכן בשב' דמחזי כמא' דאזיל לחנגא אבל אם אינם קשורין יחד שרי לתפוש את אפסריהן יחד בידו · ואם החבלים או אפסר שלהן אחד צמר ואחד פשתים אסור לכרכן יחד ולקושרם משום שנראה מכלאים החבלים אפילו הבהמות שוות · ואם הבהמות משונות אחד סוס ואחד חמור או מין אחר אסור לכרוך החבלים סביב ידו משום מנהיג כלאי בהמה · אפילו החבלים שוין דומיא דכלאי הכרם :

ר"ל ח **תניא** סכין ומפרכין לאדם ואין סכין ומפרכין לבהמה ·

הא דסכין לאדם הייני משמן · אבל מחלב ומשומן אסור בשבת לפי שנחמה על ידו ונעשה צלול · והוי נולד כדתניא פרק במה טומנין אין מרסקין השלג והברד · וכן פשטיידא שיש בה שומן קרום אסור להניחה סמוך לאש בשבת מטעם זה כדפרי' לעיל

אבל בחול מותר לסוך את חטטין שבידיו ובגופו אפי' בחלב דאע"ג דתנן פר' אר' עקיבא מניין לסיכה שהיא כשתייה שנ' ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו וריש בנות כותים כמי אמרינן דזר אסור לסוך עצמו משמן תרומה דכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישרא' בשני חלולין הכתוב מדבר סיכה ואכילה הני קראי אסמכתא בעלמ' ניהו מדרבנן אבל מן התור' שרי וכי גזרו לסוך משום תענוג דווקא אבל משו' צערא ורפואה לא גזרו לו לסוך בדבר אסור חטטין שעליו כדתניא פרק בתרא דיומא מי שיש לו חטטי' בראשו סך כדרכו ביום הכפורים ואינו חושש · והלא שתייה מן התורה ביום הכפורים אסור · אלא סיכה שהוא מדרבנן לא גזרו היכא דאית ליה צערא ובפר' אמרו לו כמי אמרו כהן שסך שמן תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ומשפשף בו אפילו לתענוג כיון שאי' סך להדיא : והתנוקות שרגילות האמהות לסוך את בניהם כשהם קטנים מחלב טלה כל הגוף · וכן משומן חזיר שכין אותם סמוך לאש זה אסור משום דאמרי' פרק חרש אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים · ומוקמינן לה למספי ליה בידים · וכיון דסיכה כשתייה אם כן ספי ליה לבנו קטן בידים איסורא דרבנן בדבר שאי' צערא רק תענוג · אבל מותר ליש' להניח המניקת גויה לסוך אותו מחלב ומשומן חזיר ואפילו כשיאכל התנוק האיסור מותר כיון שהמניק' נותנת לו לתינוק ולא הישראלית ומפרכי' לאדם הייני להסיר מעליו כל גלדי צואה וכל גלדי מכה בין משו' צער בין משום תענוג מדקאמרי' ואין מפרכי' לבהמ' מאי לאו משו' צער לא משו' תענוג וכי הא"נ שרי בא"ר' אבל משו' צער אפי' לבהמ' שרי ואם יש לו מורסא שקורין קוייטור' בלעז להוציא ליחה ממנו כדתנן במסכ' עדויות המפים מורסא להוציא ליחה פטור לעשות לה פה חייב משום בונה שעושה פתח להוציא הליחה ולהכנים הרוח והאויר ובפרק תולין אמרינן כל פתח שאינו להכנים ולהוציא אינו פתח : אבל להוציא ליחה גריד' פטור האי פטור הייני פטור ומותר דהוא מתלת פטור דשמואל דמותר · דאף על פי דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור אבל אסור כרבי שמעון הכא שרו רבנן משום צערא לכתחילה ואף על גב דזמנין דאיכ' דם בתוך הליח' ונראה כמו חובל · לא היא דאותו דם שבמורסא מפקד פקיד כדאיתא פרק קמא דכתובות וליכ' אלא איסורא דרבנן ושרי משום צערא :

פרק במה אשה

ר"ל ט **במה** אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה · לא תצא אשה בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שיש בראשה ולא תטבול עד שתרפס ומפרש בגמרא משום דאסור לטבול בהן בחול משום חציצה עד שתרפה אותם או תסיר לגמרי מראשה · ולכך אסורה לצאת בהן בשבת דילמא מתרמיא לה טבילה וצריכה להסירם משום חציצ' ולא תהא זכורה שהוא שבת ואתיא ליה לאתויי ארבע אמות בר"ה · ומיירי שהחוטין כרוכין סביב שערות ראשה אז אסור לצאת בהן אבל אם

החוטין

החוטין או הרצועות בתוך השערות קלועות מותר
לצאת בהן בשבת דליכא למיחש שמא יסירם משום
טבילה דאסור משום סותר הקליעה כדאמרי' שלהי
המצניע הגודלת חייבת משום בונה · וכן כמו אי
החוטין ארוגין כמו קוסטיצא בלעז · מותר דאינה
צריכה להסירם משום טבילה דלא מיהדק ולא עביד
חציצה כדאמרינן כל שהוא ארוג לא גזרו · ושמא
דווקי' חלולות דלא מהדקי ולא חייצי ולהכי נקט תיכי
חלילתא ואיין דאסר כל דבר שמקפדת בחול להסיר
בשעת טבילה משום לכלוך החוטין · אם כן אפילו
ארוגין החוטי' והם חשובין כמו מוזהבין שמקפידין
בטנופן אסור בשבת אם כרוכין סביב שערותיה
שהרי תסירם בשעת טבילה שלא יטנפו · ולא תהא
זכורה שהוא שבת · וזהו דמטנפי דקאמר תלמודא
מקפדת פן יטנפו · אבל ר"שי פי' לחד לישנא דמטנפי
שהם מלוכלכין כבר · ואם טובלת בעודם בראשה
יהא כמח' לכלוך החוטין ויפול הטיט על בשרה ולכך
צריכ' להסיר' מר' אשה ואתי לאתוייהו ד' אמות ברה"ר
ובשביל כך לא נאסר לה לצאת בדברים שרגילה
ללבוש ואפילו רצועתה מפני שמקפדת בשע' טבילה
או עור שמקפידין להסיר שיהא נפסד במים אפי' הכי
מותר ללבוש בשבת לפי שאינה רגילה ללכת בלא
הם אלא מלובשת בהם וליכא למגזר פן יוליכם ד'
אמות · וגם לא נאסר לאשה להתיר חגורה ברה"ר
דילמא מייתא ליה ארבע אמות דאי זכורה משבת
לא מתייא להו · ואי אינה זכורה משבת ואחרי
כן תשכח שבת ותוליכנה דבשעת פורתא אין לחוש
בשכח' שבת אבל דברים שצריכ' להסיר בעל כרחה
משום חציצה של טבילה איכא למגזר דילמא תהא
שכוחה משבת מתחלה ועד סוף · ולכך אסו' לצאת
בהן ולקמן נמי אמרי' גבי קמיע קושר ומתיר ברה"ר
והיינו נמי טעמא שאין לחוש שיוליכנו בידו ד' אמות
לפי שתלוי בזכרון שבת כדפרי' · והא דאיצטריך
למימ' גבי קמיע קושר ומתיר משום דלא נאסור כמו
פלפל וגרגיר מלח דאסור ליתן לכתחלה בפיו · ב
בשבת דנראה דהו' מתכוין להערי' להוציאו ולהוליכו
במקום אחר · ויוצאה אשה בחוטי שער שאינם
חוצצין בטבילה ואין צריך להסירם · וכל הדברים
האלה הוו כמו מלבוש ולא הוו תכשיט להכי לא אסר
להו תנא משום שלפא ומחויא · כמו שאר תכשיטין
אלא משום טבילה · וגם לפיכך לא קא עריב להו
בבבא לבתר הכי דאיירי בתכשיטין :

תנן לא תצא אשה לא בטוטפת ולא בסרביטין
בזמן שאינן תפורין לא בכבול ברה"ר לא
בעיר של זהב ולא בקטלא ולא בנזמים ולא בטבעת
שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה · ואם
יצאת אין היא חייבת חטא' · לא תצא אשה לא במחט
הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם לא בכולייר
ולא בכובלת ולא בצלוחית של פלייטון · ואם יצאת
חייבת חטאת · דברי רבי מאיר · וחכמים פוטרין
בכובלת ובצלוחית של פלייטון · בירית טהורה
ויוצאין בה בשבת בכלים טמאים ואין יוצאין בהם :
יוצאה אשה בחוטי שיער בין משלה בין משל חברת'
בין משל בהמה בטוטפת ובסרביטין בזמן שהם
תפורין בכבול ובפיאה נכרית בחצר במוך שבאזנ'
במוך שבסנדלה במוך שהתקינה לנדתה בפלפל
ובגלגל לבן וכל דבר שתתן לתוך פיה ובלבד שלא
תתן לכתחלה בשבת : הבנות יוצאות בחוטין
ואפילו בקסמים שבאזניהם ערביות יוצאות רעולות
ומדיות פרופות וכל אדם אלא שדברו חכמים בהוה
פורפת על האבן ועל המטבע ובלבד שלא תפרוף
לכתחלה בשבת · פירוש לא תצא לה אשה בטוטפת
תכשיט המוקף מאזן לאזן · סרביטין מגיעין עד
הלחיים והן של זהב או צבעונין ואסורין בזמן ש
שאינן קשורין לצעיף דילמא שלפא ומחויא · אבל
תפורין לצעיף ליכ' למיחש שתגלה ראשה לא בכבול
לרה"ר · אבל בחצר שרי כדאיתא בסיפא יוצאה אשה
בכבול ובפיא' נכרית בחצ' ומדלא מדכ' היתר בחצ'
רק באלו שתים להכי אמר רב בגמר' דכל תכשיטין
דאמרו חכמי' לא תצא היינו אפי' בחצר דאמרי כבול
היינו חותם ושרו רבנן משום נחת רוח לאדוניו שלא
יחשוב האדון שמא ימרוד בו העבד · ואית דאמרי
היינו כפה של צמר ושרו לה רבנן בחצר שלא ת
תתגנה על בעלה · ולא בעיר של זהב מפרש בגמ'
ירושלם דדהבא והיינו כעין חשוק סביב הראש והוי
כעין עטרה · ואמרינן נמי פרק בתרא דסוטה גזרו
על עטרות כלות ומפ' בגמ' ירושלם דדהבא · אם כן
עיר של זהב הויא כמין עטרה סביב הראש כי היא
דהתם ולכלות דווקא אסרו דומיא דאפר מקלה ש
שבראש חתנים אבל לשאר נשים לא שאינן כלות ·
ושרי להו בחול אבל בשבת אסו' דילמ' שלפא ומחויא
והא דדריש לוי בלילא שרי לצאת בה בשב' היינו טס
של זהב שנותנת על פדחתה וקושרת מאזן לאזן ·
כדפי' ר"שי אבל עיר של זהב הוא סביב הראש כעין

עטרה ואסור בשבת לכל נשים דילמא שלפא ומחויא ולכלות נמי דאסיר בחול. היינו כולו של זהב או כולו של כסף כדקאמר ירושלם דדהבא   אבל של משי מצוייר בזהב שרי ואין זה כלילא דפרק קמא דגיטין דגדיל כלילא לברתיה שהיתה כלה ות"ל לא סבר לה מר הסר המצנפת הרם העטרה   אמר ליה הכי מילי בגברי חתנים דומיא דמצנפת כהן גדול. דההוא כעין אפריון טלמ"א בלע' ואסור מורד והדס אבל של קנים וחילת מותר כדאיתא פ"ב דסוטה   ולכך שרי לחתני' שלנו טלמ"א בלעז של קנים אבל כלילא דדרש לוי דשרי אפילו בשבת היינו טס על פדחתה מאזן לאזן ועיר של זהב שאסור בשבת היינו סביב הראש כעין עטרה כדפרי' לעיל אבל ר"ש פיר' עיר של זהב נוסקא' בלעז והיינו כולייר דחייב חטאת במתניתין ומפרש בגמר' מכבנתא ואפילו חכמים דפטרי היינו דווקא בכובלת ובצלוחית של פלייטון אבל בכולייר דהיינו מכבנתא היא נוסקא בלעז מודה דחייב   ח
חטאת   ורבינו יעקב פירש דמכבנתא היינו צעיף משונה והצעיפים והרדידים מתורגם וכבינתיא ולא משמע הכי פר' מי שהחשיך גבי ברתיה דר' עקיבא שקלה מכבנתא אתרמי בעינא · אם כן יש לה מחט שננעץ בעץ הכתם והיינו נוסקא בלעז   וביומא נמי גבי פיים אמרינן גבי מקיפין בכולייר משמע שהיא עגולה והיינו כדפרי' אם כן נוסק"א דהוי מכבנת' הוי משוי בשבת וחייב חטאת דאינו אלא להראות עושר ואין שם תכשיט עליו ואפילו הכי אם סוגרת בה   מ
מפתחי חלוקה כמו אפיקא בלעז מותר והוי תכשיט וגם לא גזרינ' בה דילמא שלפא ומחוייא משום דאם כן תתגלה בשרה כמו מפתח של זהב דאמרינן   ב
בירושלמי דהוי תכשיט לאיש ואם תקועה בשלשלת כסף או זהב ומכנסת ראש' בתוך השלשלת של זהב יכול להיות   שמותר כיון שהשלשלת לבדה תכשיט היא אבל תלויה בחוטי משי או בלולאות   וגם אינה סוגרת בה מפתחי חלוקה בהכי מיירא מתני' דחייב חטאת דאין כאן רק הנוסק"א בלעז ואינה תכשיט והיא משוי שהיא להראות עושר בעלמא וצריך עיון אם ימצאו בירור דבר ויותר פשוט לנוסק"א בשום ענין אפילו סוגרת חלוקה ואפילו תקועה בשלשלת זהב או כסף דשמא בהכי חייב חטאת ושמא מותר גמור כדפרי'   ולא במחט שאינה נקובה היא כעין

אויספינגלא בלעז כמין ראש עב יש לה מצד אחד סוגר בה מפתחי בגדו סביב צוארו · ולא בטבעת שאין עליה חותם דילמא שלפא ומחויא ולא בנזמים מפרש בגמרא נזמי האף ובירושלמי מפרש   דקוש שעל גב החוטם   אבל נזמי האזן מפרש ר"ש דשרי כמו הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהן · ואף על גב דבגמ' אסר של צבעונין דילמא שלפא ומחויא · מכל מקום נזמי האזן קשורין יפה כמו בני מלכים יוצאין בזגין דשרי ר' שמעון אפילו לאינן מלכים ולא גזרינן דילמ' מפסיק ואתי לאתויי וכו' כגון זוג שבצואר' וזוג שבכסותו אם אינו ארוג. אבל נזמי האף שהו' על גב החוטם כדאיתא בירושלמי אינם יכולין להיות   ק
קשורין יפה : השתא כל תכשיטי' אלו האסורין משום שלפא ומחויא כגון טבעת שאין עליה חותם · ומחט שאינו נקובה דהיינו אויספינגלא בלעז ועיר של זהב שקורין ירושלם דדהבא חשוק של כסף או זהב סביב הראש דומיא דעטרות כלות ונזמים נזמי האף וגם שארא דמנו במתניתין אמר רב כל שאסרו חכמים לצאת ברשות הרבים משום דילמא שלפא ומחויא אסורין   גם בחצר מדלא הזכיר היתר חצר כי אם בכבול ובפיאה נכרית   ובגמרא אמר רבי ענני בר ששון משום רבי ישמעאל הכל בכבול ומותר שאר תכשיטין בחצר כמו בכבול   ופליג על מתניתין ועל ברייתא דהשירין והנזמים הרי הן ככל הכלים   ה
הנטלין בחצר   ואמר עולא מה טעם הואיל וראויין לכסות בהם את הכלי דמוכחי דאסורין להתקשט אפי' בחצר ורבינו יעקב פוסק כרבי ענני בר ששון דשרי כל תכשיטין בחצר ולדידן רשות הרבים שלנו הוא כרמלית ושרי כמו חצר שהרי אי' מפולש משער לשער ברוחב שש עשרה אמה   וגם לא שלטי בהו ששים רבוא   ואומר כן כדי ליישב מנהגנו שהנשים יוצאות כשהם מקושטות בתכשיטיהן לרשות הרבי' בשבת   ומוסיף אני דליישב המנהג להתיר לדידן אפילו למתניתין דאסרה להתקשט בחצר היינו   ל
לדידהו שהיה להם רשות הרבים וגזרו גם חצר אבל אנן דלית לן רשות הרבים גמור כי אם כרמלית שרי לגמרי :   ואמנם הא דתנן לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים   וכן לא ירוק ולא ישתין ואבעיא להו בכרמלית מאי   אמר אביי אסור לא תימא דלרשות הרבים דידן שרי בשביל

שהות

שהוא כמו כרמלית ואין לנו רשות הרבים גמור לא
היא הלא אסור לדידן לשתו' דליכא אלא חדא גזירה
דילמא יביא אלין הכלי שהוא שותה בו · אבל
בתכשיטיה שהיא מלובשת בהן איכא גזירות טובא
דילמא שלפא ומחויא ואחרי כן דילמא מייתי ארבע
אמות ולכך שרי לדידן דלית לן רשות הרבים וכן
כמי יכול להיו' הא דאסרו לצאת בחוטי צמר ובחוטי
שער ורצועו' שבראשי הבנות בשבת שאינן תכשיט
אלא כמו מלבוש ואסרו משום דילמא מתרמיא לה
טבילה בשבתא וצריכה להסירם משום חציצה או
משום טנוף ואתי למתייא להו ארבע אמות · ולדידן
דלית לן רשות הרבים גמורה שרי · דאם לא כן
טבעת שבאצבעה תהא אסורה דהא מהדק וחייץ
כדאיתא במסכת מקואות ולדידן ליתסר אלא כיון
שאין לנו רשות הרבים גמורה מותרת אמר
עולא וחלופיהן באיש פיר' משפט אחר להפך באיש
משפט של אשה בטבעת שיש עליה חותם שזהו ח
חיוב חטאת ישנו באיש בטבעת שאין עליה חותם
ומשפט שיש לאשה בטבעת שאין עליה חותם
דתכשיט הוא ומותר מן התורה לצאת בו אבל
מדרבנן אסור דילמא שלפא ומחויא · ישנו באיש
בטבעת שיש עליה חותם · ואומר רבינו יעקב
דחילופיהן לא קאי אלא אחיוב חטאת דטבעת שאין
עלי' חותם באיש חייב חטאת · אבל טבע' שיש עלי'
חותם מותר באיש לכתחלה לצאת בו ברשו' הרבים
ולא גזרינן לאיש דילמא שליף ומחוי וראיה לדבר
דקא אמרינן גבי קמיע ולא יקשרנו בשיר וטבעת
אלמא יוצא בשיר ובטבעת לכתחלה וכן בירושלמי
אמרינן תכשיטי' למה אסורין אמר רבי אבא מתוך
שהנשים שחצניות מתירתן להראות לחברותיהן
ומהלכות בהן ארבע אמות · אבל אנשים שאינן
שחצנין מותרין לכתחלה כמו אנשי ירושלם · אנשי
שהן בעלי גסות וקשה דבירושלמי אמרינן רבן ג
גמליאל ירד ומטייל בחצר במפתח של זהב וגערו
בו חבריו משום תכשיט אלמא תכשיט אסור דרבנן
לאיש ובסמוך על הפסק תרכתיו היטב · מיהו לדידן
דלית לן רשות הרבים גמורה שרי לאיש תכשיטין
טבעת שיש עליה חותם ושארא כמו לאשה טבעת
שאין עליה חותם ובפרק מי שהפך אמרינן רבי

יהודה נשיאה נפק בחומרתא דמרושא אקפד רבי
אמי ופריך אמאי איקפד הא תניא השירין והנזמים
הרי הן ככל הכלים הנטלין בחצר השת' מאי דומיא
אדרבא ברייתא מוכחא דאסור להתקשט בחצר
ולכך הוצרך לומר דמותרין לטלטל בחצר · כשאר
כלים שמלאכתן לאיסור · שמות' לטלטל לצורך גופו
ולצורך מקומו וגם עולא אמ' פ' כיר' מה טעם השירי'
והנזמי' מות' לטלטל מאי חזו הואיל וחזו לכסוי מכא
ואי מותרין להתקשט בהם מאי צרי' לטעם טלטול
כשאר כלים · וגם עולא למה הוצרך לומ' מה טעם
דחזו לכסוי מכא · להכי נראה דמרושא אין תכשיט
בלשון שפירש רבינו שלמה בשם רבותיו · ורבי
יהודה נשיאה משום טלטול בעלמא בחצר נפק ולא
לשם תכשיט · ולכך פריך והלא שירין ונזמים
דאסורין להתקשט לאשה מדרבנן אפילו בחצר כ
כדאמר רב כל דבר שאסרו לצאת ברשות הרבים
אסרו גם בחצר חוץ מכבול ופיאה נכרית ואפילו
הכי שרו לטלטל בכל הכלים הנטלין בחצר כדאמר
עולא הואיל וחזו לכסויי מכא ומשני אדם חשוב ש
שאני ובפרק הדר דההוא גברא דנפק בחומרתא
דמרושא · חזא רבי יהודה נשיאה כסייה דאמר
רבי יהודה שהיה משמר שבתו בפרהסיא ומחלל ש
שבתו בצנעא התם ברשות הרבים נפק דאסור
מן התורה · ורבי יהודה נשיאה דווקא בחצר
הוא דנפק ולטלטול בעלמא ורבינו פירש דמרושא
תכשיט הוא ורבי יהודה נשיאה נפק ברשות הרבים
באצבעו דרך תכשיט דבאיש לא גזרי' דילמא שליף
ומחוי · כדפרי' לעיל וההוא גברא ברשות הרבים
בקמצו שלא כדרך מלבוש · ולהאי פירושא צריך
ליישב מאי פריך משירין ונזמין :

פסק אשה אינה יוצאה בחוטי של צמר
והוטי של פשתן הכרוכין סביב ש
שערות ראשה ולא ברצועו' שסביב
השערות לפי שצריכה להסיר אותן משום חציצה
דאי מתרמיא לה טבילה בשבת מתייא להו ארבע
אמות ברשות הרבים שלא תהא זכורה שהוא שבת
כשתסירם · אבל קלועין בשערות ראשה
מותרין דבסתירת הקליעה יש איסורא כדאמרינן

כדאמרי' הגודלת חייבת משו' בונה וקודם שתסתור
תהא זכורה שהוא שבת ואפילו כרוכין סביב שערו'
ולא קלועין דאסור היינו חוטין דוקא   אבל תיכי
חלולות כעין קוסטיכא לא חייכי דלא מהדקי ואינה
צריכה להסירן משום טבילה   ואם הן מוזהבות
שמקפדת בטנופן אסור אפילו כרוכות לחד ליסנא
דלעיל וחוטי שיער מותרו' דלא מהדקי על השערות
ולא חייכי ושמא לדידן דלית לן רה"ר גמורה מפולש
משער לשער ברחב שש עשרה אמה וגם לא שלטי
בה ס' רבוא אם כן יכול להיות מותר בכל ענין כיון
שאינו יכול לבא לאיסורא דאורייתא וגם בהני שאינן
תכשיט לא מצינו שאסורין בחצר ובכרמלית אפילו
לדידהו דהוו להו רה"ר כמו שמצינו דאסר רב אפילו
בחצר מרהוכרך להתיר בחצר כבול ופיאה נכרית :
ר ם   **והא**   דתנן גבי תכשיטין לא תצא
אשה בטוטפת תכשיטין לא

תצא אשה בטוטפת וסרביטין בזמן שהם תפורין
בכעיף הם תכשיטי' המוקף מאזן לאזן ועד לחיי' ולא
בעיר של זהב היא ירושלם דדהב' והו' חשוק של כסף
או זהב סביב ראשה   דהא קרי עטרות כלות שלהי
סוטה ולכלות דווקא אסור אבל לנשים אחרות שאינן
כלות מותר'   מלבד בשבת דילמא שלפא ומחוויא
ומתייא לה ארב' אמות ברה"ר ואם הם תחת הכעיף
מותר משום דלא מגלה ראשה   ולא במחט שאינה
נקובה היינו אייספינלא בלעז שראשה אחר חד   ו
וסוגרין בה מפתחי חלוק סביב צואר או הכעיף ולא
בנזמים נזמי האף ומפר' בירושלמי דפום שעל גבי
החוטם אבל נזמי האזן פי' ר"שי דשרו דהם מהודקי'
וקשורין יפה כמו בני מלכים יוצאין בזגין   וכן כל
ישראל לרבי שמעון וקשורי' יותר מחוטי' שבאזניהם
שאסורין אף הם של צבעונין דילמא שלפא ומחוויא'
ולא בטבעת שאי' עליה חותם בכלהו תנן אם יצאה
אינה חייבת חטאת דאינן אסורי' אלא דילמא שלפא
ומחוויא ואמ' רב כמו שאסורי' ברה"ר כן אסורי' בחצר
מרלא התיר בחצר במתני' רק כבול ופיאה נכרית
ופי' רבי' יעק' דאי' הלכ' כן שא כר' ענני בר ששון דשרי
לתכשיטין בחצר ואינן אסורין רק ברה"ר ואכ"ל לדידן
דלית לן רה"ר כי אם כרמלית שרו כל הני תכשיטין
וכן מנהג והוספתי לייסב המנהג דאפילו למתניתין
ולרב דאסרי תכשיטי' בחצר היינו גזירה אטו רה"ר •
אבל לדידן דלית לן רה"ר הוי שרי לדברי הכל   וגם
לדידהו לא היה כרמלית אסור אלא מטעם גזירה   ל

לגזירה הכרמלית אטו רה"ר והתם נמי דילמא שלפא
ומחוויא ובשביל כך לא נתיר לדידן לעמוד בכרמלית
ברה"ר ולשתות בר"הי ולרוק ולהשתין   דהתם מזומן
הדבר לעשות וליכא אלא חדא גזירה כדפרי' לעיל
אבל טש"קא הוא כולייר דהיינו מכבנת' תנן בה חייב
חטאת ואסורה לדידן דהוי כרמלית דכל שאסור מן
התורה ברה"ר אסור בכרמלית מדרבנ' וטעמא חייב
חטאת פי' ר"שי דאינה תכשיט שא להראות עושר והוי
משוי אמנם אם תקוע' בשלשלת כסף או זהב שעת'
יש שם תכשיט על השלשלת מותר הכל לדידן דשרו
תכשיטין לכתחלה כדפרי' לעיל ותוחבת ראשה   ב
בתוך השלשלת • דאפי' בלא שלשלת אם יש שיכולין
לסגור מפתחי החלוק כמו אפיק"יט בלעז והוא   ת
תכשיט כמו מפתח זהב שיצ' בו ר"ג וגערו בו חבריו
משו' תכשיט משו' דילמ' שליף ומחוי או אפי' לא גזריכן
באיש דילמא שליף ומחוי גערו בו משו' דאדם חשוב
שאני אכ"ל היה המפתח משוי ולא תכשיט ור"ג בחצר
טלטל כדפרי' לעיל גבי חומרתא דמרושא וגערו בו
משום שנראה תכשיט ויסברו העולם דמשו' תכשיט
כפק והוא הדין ברה"ר אתי למשרי דלא גזרינ' באיש
דילמא שליף ומחוי והרי הוא משוי ולא תכשיט ואסור
מכל מקום לדידן אפילו טש"קא בלעז והוי כולייר והוי
מכבנת' אם תקועה בשלשלת של כסף או אם יש בו
מחט תקועה שיכולין לסגור צוארה מותר לדידן   ד
דלית לן רה"ר •   וכן מפתח של כסף וזהב שיש בה
מחט תקועה נמי שרי לדידן • וכן נוהגות העשירות
הדואגות ביום שבת פן יגנבו העבדים והשפחות
מפתחות תיבותיהן בעודן בב"ה ועתה נותנות כל
מפתחות תיבותיהם בתיבה אחת   ומפתח אותה
תיב' עושו' של כסף או זהב ועושין בה מחט וסוגרות
ממנה צוארותיהן בשבת   ויש גם מהן שתוקעות
המפתח בשלשלת כסף או של זהב וטוב הדבר :
עתה התרנו כל מיני תכשיטין לדידן   אבל טבעת
שיש עליה חותם לאשה אסור דהא ברשות הרבים
חייב חטאת כדאמר עולא וחילופיהן באיש ואכן
כמי דלית לן רה"ר אסור •   אבל טבעת שיש
עליה חותם לאיש מותר לכתחלה אפילו בימי   ה
התנאים שהיה להם רה"ר דלא גזרינן באיש דילמא
שליף ומחוי   כדתניא גבי קמיע לא יקשרנו בשיר
ובטבעת אלמא בשיר ובטבעת באיש מותר וביר'
כמי אמרינן תכשיטין למה אסורין   אמר רבי אבא
ע"י שהנשים נחכניות הן מתירתן להראות לחברתן
ומהלכת

ומהלכת בה ארבע אמות ׳משמע אבל אכשים אינן
כתכנין ומותר׳ דהא ליכא למגזר בהו מידי׳
קשיא עלה ממפתח שיצא בו ר״ג וגערו בו חבריו
משום תכשיט כדפרי׳ לעיל: ולא יצא האיש בסריון
ובקסדא׳ כובע של עור ומשונה הוא וכותנין אותו
תחת כובע נחשת: ולא באנפים ׳פזמקי׳
אכפלייאות של ברזל כעין קשקשים ואם יצא אינו
חייב חטאת׳ דמלבוש נינהו ואסורין משום שנראה
שרוצה ללכת אל מלחמ׳ אבל אלה ורומח אינו מלבוש
וחייב חטאת׳ ולא יצא במנעל אחד בזמן שאין
ברגלו מכה׳ דמחכו עליה ושליף ליה ומייתי ליה ד׳
אמות ברה״ר׳ אינמי קא חשדי לה שיש מנעלו שני
תחת בגדו׳ אבל יש לו ברגלו מכה פליגי בגמרא
באיזה רגל ישים המנעל: ולא במנעל המסומר׳
פליגי בגמרא כמה מסמרות יש בו׳ בירית טהורה
ויוצאין בהן בשבת׳ כבלי׳ טמאים ואין יוצאין בהן
בשבת׳ ומפרש רב בירית ברגלים לחזק הבתי
שוקים תחת אצעדה בירים׳ ומפרש רבין בירית
ברגל אחת ולא שלפא ומחויא משום דמחכו עלה
לפי שאין כן ברגל שני וטהורה לפי שאינו כתקנו
כשאין רק אחת׳ אבל כבלים בשתים ושלפא
ומחויא ואמר רב הונא בירית כמי בשתים ויוצאין
בהן דאינן תכשיט אלא טבעת הכלים הן לבתי ש
שוקים ולכך טהורין וכן הלכה דהכי אמר רבי
ירמיה וכן רבי יוחנן׳ אב׳ מותר לאשה לקשור
רצועות או דבר אחר סביב בתי שוקים פן יפלו ל
למטה ואע״פ שאינן קשורות בהן׳ ואי קשורות
בהן׳ אם כן אמאי אסר רבין לצאת בשתים
טפי מאחת׳ וכבלים קרי כשים שלשלת מזו לזו
ומקריא תכשיט אותה שלשלת׳ אע״פי שעושין אותן
שלא יעשו פסיעה גסה שלא ישירו בתוליהן ואסורה
משום שלא נתקעה היטב ומביא שלפא ומחויא׳
ואותן כחכשין שיש להן כבלי ברזל ברגליהן מתיר
מו׳ רבינו לצאת בהן ברה״ר דכיון שהם בשביל שלא
יברחו תקועין היטב וליכא למגזר דילמא מפסיק
ואתי לאתויי כמו בני מלכים יוצאין בזוגין שתקועין
היטב וכמו זוג שבצוארו ושבכסותו׳ והכבלי׳ הוו כמו
מלבוש: יוצאה אשה במוך שבאזנה ובמו׳ שבסנדלה
שאי׳ מסומר: תני רמי בר יחזקאל והוא שקשור
בסנדלה פן יפול ואתי לאתויי׳ אבל במנעל שלנו
מותר לצאת בתבן ובמוך שבתוכו דלא מצי נפיל
כמו מסנדל׳ דקיל הוא למכפל ואפילו בשבת יכול

ליתן לתבן בתוך המנעל או המוך׳ ובסיפא דקתני
ובלבד שלא תתן לכתחלה׳ ובברייתא תניא
אם נפל לא יחזיר׳ לא קאי אלא אפלפל וגלגל
מלח שבפיה׳ שנראה כנותנו בשבת בפיו שרוצה
להוליכו במקום אחר דרך רה״ר והוא מערי׳ להוציאו
בענין זה׳ על כרחין לא קאי אמוך שבכריתה שהרי
על כרחה צריכה להסירו אם תצטרך לנקביה׳
ומותר לאיש שריחו רע לצאת בפלפל ארוך שבפיו:
וכן כובלת וצלוחית של פלייטון: דחכמים דפטרי
בכובלת ובצלוחית של פלייטון ואסרי מדרבנן ד
דילמא שלפא ומחויא׳ לדידן שרי לגמרי דלית לן
רה״ר גמורה כדפי׳ רבי׳ יעקב לעיל בשאר תכשיטין׳
וצ״ע אם צריך ליתנו מע״ש כמו גלגל מלח: ויוצאה
במוך שהתקינה לכרתה׳ ונותנת המוך באותו מקו׳
שלא יפול הדם על בשרה׳ וכשיהיה יבש יסרט
בשרה׳ אבל שלא יפול הדם על בגדיה שלא יטנפו
אסו׳ דכל אכולי מטינוף אסו׳ כדפריש׳ פ״ק׳ אם אשה
שתהא נדה מותרת ללבוש סינר לשמור בגדיה שלא
יטנפו: הבנות יוצאות בחוטין שיש באזניהן׳ אבל
דצבועין אסר אבוה דשמואל דילמא שלפא ומחויא׳
אבל נזמין של כסף פירשתי לעיל דמותרין דקשורין
יפה: פורפת על האבן אפילו בשבת לכתחלה יתן
אבן בסרבלו מפני שדרין צריך לכרוך שם הלולאות
שתוחב שם ראשו ובלבד שהתקינו לאבן ויחדו ל
מאתמול׳ ועל האגוז לכתחלה׳ אבל על המטבע
לעשות כן אסור בשבת לפרוף לכתחלה דנראה כ
כמערים להוציאו ולהוליכו אל מקום אחר ולא לצ׳רך
ללבוש סרבלו׳ אבל אם כרך ופירף מע״ש שרי אף על
המטבע׳ וכן הדין לבתי שוקי׳ הוי מותר לכתחלה
לתת אגוז בראשו בשבת ולכרוך שם רצועה כדי
למתוח הבתי שוקים ולקשור ראשי הרצועה באבנט
של מכנסים׳ ומותר ללבוש בשבת שני סרבלי׳ מפני
הצנה׳ ולא דמי להא דקאמר תלמודא תרי המייני
קאמרת׳ פי׳ שני חגורות׳ דבפ״ק אמרינן משיתיר
חגורו וקא׳ מכי שרא המייניה׳ ופי׳ רש׳ יש מפרש׳
דמותר ואית דאמרי אסור׳ לפי׳ שאי׳ כהנה מפני
חגורות מותר׳ ושמא היינו כשיש מלבוש מפסיק
ביניהם או מפני הדליקה התירו ומדאורייתא שרי:
ע״כ הפסק: לא יצא אדם בקמיע בזמן שאינו
בזמן שאינו מן המומחה׳ אמר רב פפא לא תימא
אתמחי גברא ואתמחי קמיעא׳ אלא כיון דאתמחי
גברא לחוד הוי מועיל׳ מדקתני ולא בקמיע בזמן

בזמן שאין מן המומחה ׳ ולא קתני בזמן שאין מומחה ׳ וה״ם מומחה קמיע לחוד מועיל כדמוכח בסמוך ׳ וגם בקל קרוי מומחה קמיע יותר מגברא מומחה ׳ ומותר לצאת במומחה קמיע לחוד :

תנו רבנן איזהו קמיע מומח׳ כל שריפא ושנה ושילש אחד קמיע של כתב שלחש כתו׳ בו ׳ ואחד קמיע של עיקרין ׳ אחד שיש בו סכנה ואחד שאין בו סכנה ׳ ולא של נכפה אלא שלא יכפה ׳ פירוש שהוא ממשפחת נכפין ׳ וקושר ומתיר אפילו ברה״ר ובלבד שלא יקשרנו בשיר ו ובטבעת ויוצ׳ בו לר״הר ׳ והתני׳ איזהו קמיע מומחה כל שריפא שלשה בני אדם כאחד ׳ לא תימא הא לאתמחוי גברא בעינן שרפא שלשה בני אדם מג׳ חלאים משונים כל אחד פעם אחת ׳ אבל לאתמחויי קמיעא בעינן ריפא ושנה ושילש לחדא לחש מחולי אחד אפי׳ אדם אחד : אמר רבא פשיטא לי תלתא קמיעי לתלתא גברי לכל אחד לחש משונה וחולי משונה חד חד זימנא גברא אתמר ׳ כיון שאדם זה ריפא שלשה בני אדם מג׳ חלאים משונים ׳ אבל קמיע לא נבחן רק פעם אחת ואינו יכול לצאת בו בשב׳ אי נכרי יתכנו לו כי אם נתנו רופ׳ זה שהובחן : ואם חד קמיעא לתלת׳ גברי כולם אחד חולי הקמיע הזה מנוסה ומותר לצאת בו בשבת אפי׳ יתכנו נכרי ׳ אבל הרופא אינו בכך מומחה שיוכל אדם אחד לצאת בשבת אם נותן לו רופא זה קמיע אחריכא ׳ וה״ה חד קמיע לגברא חד ׳ ורפהו מחולי אחד שלשה פעמים הוי קמיע מומחה כדאמרן כל שריפא ושנה ושילש ׳ והאי דנקט תלתא גברי למימר דהרופא לא אתמחי לפי שהו׳ חולי אחד עד שירפא שלשה חלאי׳ משונים כל אחד פעם אחת לתלתא גברי ׳ בעי רב פפא תלתא קמיעי לשלשה חלאי׳ משונים שלשה קמיעים משונים אבל הם לאדם אחד אי אתמחי גברא כיון שהחלאים משונים או לא כיון שהם לאד׳ אחד דדילמא מזלא דהאי גברא דמקבל כתבא ׳ אבל קמיע נקרא מומחה יותר בקל אם רפא אפילו אדם אחד ואוקימנ׳ לה לאתמחויי קמיעא ׳ ומעיקרא פשיטא לרב פפא תלתא קמיעי לתלתא גברי ׳ ג״ לחשי׳ משוני׳ לג׳ חלאים משוני׳ לכל גבר׳ תלתא זימני מג׳ חלאים משוני׳ ׳ אתמחי גברא אתמחי קמיעא ׳ ואת״ מזל הרופא גרים דאתמחי מיד שריפא ג׳ בני אדם כל אחד פעם אחד מחולי משונה וקמיעין לא אתמחו אם יתנם אים נכרי ׳ וי״ל דמיירי שלשה זימני בג׳ רופאים ׳ אכ״ ברופא אחד שעשה שני קמיעים שלשה זמנין לתרי גברי והקמיע שלישי תרי זימני לתרי גברי ׳ וחזר ועשה זה הקמיע שלישי לאדם שלישי פעם אחת ׳ דהשתא באו בכת אחת המחאת הקמיעא והמחאת גברא :

פסק הלכך מותר לצאת בשבת בקמיע תלוי בצוארו בשביל חולי או בשביל שלא יחלה אם ידאג מחולי ואפילו מחולי שאין בו סכנה ׳ ודווקא אם אדם הנותנו הוא מומחה ׳ דתניא כל שריפא ושנה ושילש זה ריפא שלשה בני אדם כל אחד חולי משונה מחבירו וכל אחד מלחש משונה שבלחש שרי שריפא זה לא ריפא זה ׳ אעפ״ שלחש הכתוב בקמיע זה לא ריפא לו רק פעם אחת זהו גברא מומחה ׳ וכל הקמיעין שיתן אדם זה מותר לצאת בהן בשבת אפילו לא ריפא לחש זה שום אדם רק פעם אחת ׳ אבל או׳ קרוי גברא מומחה על ידי שריפא ג׳ בני אדם על ידי תחבושת ומשקה ׳ אלא אכ״ הוא מומחה מקמיעא ׳ וה״ה אם הרופא או׳ מומח׳ שא הקמיע הוא לבדו הוא מומחה כדתניא כל שריפא ג׳ בני אדם כאחד שלחש זה שריפא שלשה בני אדם ג׳ פעמי׳ חולי אחד בין לאד׳ אחד בין לג׳ בני אדם ׳ או אפילו יתנו נכרי ללחש זה לאדם זה מותר לצאת בו בשבת ׳ אבל אם ריפא אדם אחד שלשה חלאי׳ משוני׳ מג׳ לחשים לא אתמחי גברא בהכי ׳ אלא אכ״ ריפא שלשה בני אדם ׳ ומותר ללכת לבית הכסא בקמיע זה כיון שמחופה עור אע״פ שכתוב בו שמות : ויוצאין ביום שבת באבן תקומה אבן שאשה נושאת שלא תפיל ׳ משום רבי מאיר אף במשקל אבן תקומה והוא ד דאיכון ליתקל ׳ פירוש שמצא אבן מכוונת למשקל ׳ ולא שחסר ממנה ולא שהוסיף עליה : הקטע יוצא בקב שלו ׳ דברי ר׳ מא׳ר׳ יוסי אוסר ׳ ואם יש לו בית קבול כתיתין טמ׳ ׳ סמוכו׳ שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהם אל עזרה ׳ כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ׳ פירוש רשי׳ הקטע יוצא בקב שלו כשנתקטעה רגלו אחת עושה דפוס עץ כמו רגל חקוק מעט ונותן בו ראש שוקו ואינו נסמך עליו ׳ לכך טהור מדרס עד שיהיו בו כתיתין ויוצא בו בשבת דמנעל דידיה הוא ׳ ורבי יוסי אוסר דלאו מנעל הוא אלא משוי נחייב ח חטאת ׳ ופ״ב דיומא מפרש רבי יוסי משום דילמא מיפסיק ואתי לאתויי ׳ דכיון שהוא של עץ וקשה לא

יכול

יכול להדקו יפה סביב רגלו וכפיל וחליצה פסולה ביה כמו קטן במנעל גדול שאי יכול להלוך בו שאין חולץ ממנו: ובפרק מצות חליצה דשרי לחלוץ בסנדל של עץ במחופה עור· לפי שעל ידי העור יכול לקושרו ולהדקו סביב רגלו· או מחופה עור בפנים וממעט החלל ולא כפיל· וסמוכות שלו הייני כשנקטעו שתי רגליו מהלך על שוקיו ועל רכובותיו ועושה סמוכות של עור לשוקיו וטמאין מדרס ויוצא בהן בשבת· וקשה אמאי אוסר רבי יוסי הקב לצאת בו בשבת הלא מנעל הוא וגם ליכא למימר אי מפסיק אתי לאתויי דהא אינו יכול ללכת בלא הוא: ועוד אמאי אי' טמא מדרס הלא הוא נשען עליו והולך באותו דפוס של עץ שעשוי כמו רגל ויכו' ללכת בו כיון שאין לו רק רגל אחת קטועה וגם אין מבחינין שרגלו קטועה· וגם מה שפירש סמוכות הייני של עור שעושה לשוקיו כשנקטעו רגליו תימה הוא היאך נשען בהן והולך על הארץ· וי"ל דכולה שמעתא מיירי בנקטעו שתי רגליו ועושה דפוס של עץ לשני ראשי שוקיו· וסמוכו' הייני מקלות שנשען ונסמך בהן· אבל על הקבין שבראש שוקיו אינו נסמך· השתא הכל מיושב· ולפירוש זה יש ראיה להתיר ללכת בשבת במקלות שנשען בהן כשהוא חגר או כווצו גידי שוקיו והולך במקלות: דבסמוכות שלו מקלות לא פליגי לדברי הכל יוצאין בהן בשבת· אבל זקנים שהולכין במקלות מחמת זקנה אסור לצאת בהן בשבת דלתרוצי שוגיא והלוך עבידי וטהורין· כדתניא מקל של זקנים טהור· וקאמ' טעמא דלא עבידי כי אם ללכת בו דרך ישר· ועוד ראיה להתיר לחגר ללכת במקלות בשבת או למי שכווצו גידי שוקיו מדקתני בסיפא כסא וסמוכו' טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת: ופי' רשי' מי שכווצו גידי שוקיו או גידי ירכותיו נותן עגבותיו בקב רחב ויושב שם וקושר הקב בגופו ויש לו ש ספסלים קטנים בשתי ידיו שנשען עליהם ודוחף בהם ויוצאין בהן בכל אלה בשבת· והא דקתני אין יוצאין בהם בשבת הייני לסמוכות שלו· ופי' רשי' סמוכו' הם ברגליו שתלויין לפניו באויר ואינן נוגעין לארץ ועושין להם סמוכות של עור או של עץ פעמים נסמך עליהם כשעולה בקרקע גבוה ולכך לא יוצאין בהן לפי שאין צריכין לו א"נ יש פעמים דמשתלפי לפי שאין נוגעין לארץ ואתי לאתויינהו

ד' אמות אלמא הספסלים שיש בידיו לסמוך עליהן מותר לצאת בהן בשבת· וה"ה במקלות· והר"ר יוסף בר"ר משה המכונה דאבנד"ט עושה פי' מבו"אר· הקטע יוצא בקב שלו· נקטעו שתי רגליו ועושה שני דפוסי של עץ לתת בהם ראשי שוקיו· וכופף לאחוריו שתי רגליו ועושה שני סמוכו' של עץ דוגמת אישקציו ונותן שם רכובותיו וקושר הסמוכו' לירכיו והקבין שבראשי שוקיו הם שלא יבחינו בני אדם שנקטעו רגליו אלא מפני חלי הולך בסמוכות וגם כשיושב עם שאר בני אדם לא ניכר שנקטעו רגליו ולא שיש לו שום חולי השתא אתי שפיר דרבי יוסי אוסר לצאת לקב בשבת דילמא מיפסיק ומייתי להו וגם טהורה מדרס שהרי אינו נסמך עליהם כלל כי אם על הסמוכות שקשורות בארכובותיו כמו א אשקצאש' השתא לפי' זה אין ראיה להתיר במקלות ללכת לחגר כי אם מסיפא מכסא כו'· שהספסלים מותר לצאת בהם בשבת כדפרישית לעיל:

רמא **פסק** אדם חגר או שכווצו גידי שוקיו מותר ללכת בשבת לסמוך במקלות לרשות הרבי' כדמוכח הקטע יוצא בקב שלו לפירוש ראשון שנקטעו שתי רגליו ויש לו מקלות בידיו שסומך בהן דהיינו סמוכות שלו דלדברי הכל יוצאין בהן בשבת· וגם בסיפא בכסא שלו· פירש רשי' הקב שיש לו בעגבות והספסלים שבידיו מותר לצאת בהן בשבת· והא דקתני אין יוצאין בהן בשבת קאי אסמוכו' דפוסות של עור שבראש שוקיו התלויין לפניו ואינן נוגעות בארץ כדפרישי' לעיל· וכן התיר רבינו יעקב לצאת במקלות בשבת כדי לסמוך בהם, חגר או למי ש שכווצו גידי שוקיו· אבל לזקנים גופן אסור לצאת בו בשבת במקלות לסמוך בהן בשביל ללכת בהן דרך ישרה כיון דלתרוצי שוגיא עבידא ולא לסמוך עליהם פן יפול:

תנן פרק שמנה שרצים אין עושין הילמי בשבת· אבל עושין מי מלח וטובל בהן את פתו· ונותן לתוך התבשיל· אר' יוסי והלא הילמי בין מרובה בין מועט· ובגמר' קאמ' דר' יוסי לחומרא קאמ'· ותניא נמי הכי אין עושין מי מלח מרובין לתת לתוך הכבשים· אבל עושין מי מלח מועטין ואוכל בהן פתו ונותן לתוך התבשיל· ר' יוסי אמ' אלו ואלו אסורין· ואלו הן מי מלח המותרין נותן

כותן שמן ומלח או שמן ומים ובלבד שלא יתן מים
ומלח לכתחלה · ובפ״ק דערובין אמר רב יהודה אמ׳
שמואל אין הלכה כר׳ יוסי בלחיים ובהילמי · פירוש
דמצריך רבי יוסי שני לחיים כל אחד רחבו ג׳ טפחי׳
ולא בהילמי · דר׳ יוסי אסר מים ומלח מועטין כי אם
שמן תחלה · אלא הלכה דלחי אחד מותר ורחבו
משהו · וגם מי מלח מותר במועט · א״ל רב הונא
בהילמי אמרת לן · בלחיים אמרת לן · א״ל הלכתא
מאי · א״ל פוק חזי מאי עמא דבר · ופירש רש״י דנהוג
בלחי אחד רחב משהו דלא כרבי יוסי · והכ״ה כ״ש
שאין הלכה כר׳ יוסי בהילמי · דהא לעיל בעי למימר
דווק׳ בהילמי אין הלכה כרבי יוסי · וכיון דמסיק
דעמא דבר בלחיים דלא כר׳ יוסי כ״ש בהילמי:

רמב **פסק** הלכך מותר לעשות מי מלח
מועטין כרבנן לערב מים
ומלח יחד ולתת ולשפוך על עופות כלויין · דהא
אין הלכה כרבי יוסי בהילמי דאסר כדאיתא פ״ק ד
דערובין · ואפילו לרבי יוסי כמי דאסר מים ומלח
לכתחל׳ · הלא שרי שמן ומלח יחד · ואחרי כן מים או
יין הילכך אפי׳ לר׳ יוסי מות׳ לתת מלח על כתחי עוף
ואחרי כן יתן עליהן מים או יין ויכענע יחד · דטעם
הנתחים ולחלוח שלהם הוי כמו שמן · ובליל פסח
שחל להיות בשבת מותר לעשות זמית לערב מים
ומלח לעשות בו טבול ראשון דהלכה כרבנן דשרו
מי מלח מועטין · דפסקו הגאונים רבי׳ יעקב ורבינו
יצחק נכדו בן אחותו דאסור לעשות טבול ראשון
בחרוסת משום דעיקר מצוה הוא בטבול שני עם
המרור וקודם המצוה אי׳ לו למלאת כריסו מחרוסת
אלא לתאבון יאכלנו כמו מצה · אמר אביי שכון
אסור למלוח · ביצה מותרת והיינו לשהות בתוך
המלח קודם שיאכלנו · אבל לטבול שרי · ואמר רב
נחמן פוגלא ממלח לא מלאכה · פי׳ שתים חתיכות
יחד כדי לשהו׳ בתוך המלח · אבל טבולי מטבילנא׳
אבוה דשמואל ולוי אמרי יין בתוך העין אסור על
גב העין מותר · ורוק תפל אפילו על גב העין אסור
משום רפואה גזירה משום שחיק׳ סמנין · וא׳ שמואל
שורה אדם קילורין מע״ש ונותן על גבי עיניו בשבת
ואינו חושש · אבל מעמץ ומפתח עיניו כדי להמשיך
הקילור תוך העין אסור · אבל אי מע״ש כותן מותר
לתת הקילור אפילו בתוך העין כדאיתא פ״ק מניח
קילור בעין ואספלנית על גבי מכה ומתרפאת כל
השבת כולה: אמר מר עוקבא מי שנגפה ידו או

רגלו צומתה ביין ואין חושש · אבל חלא לא דמחזי
טפי רפואה · אבל אי אגבא דידיה או דכרעיה שרי
אפילו בחומץ · דגב היד וגב הרגל הרי הן כמכה
של חלל ומחללין עליה שבת: רוחצין במי גרר
במי עסיא במי חמתן · פירוש אף על פי שמלוחין
ומרמי כרפואה · וכן במי טבריא · ולא בים הגדול
ולא במי משרה ולא בימה של סדום · ורמינהי
רוחצין בימה של טבריא ובי׳ הגדול ולא במי משרה
ומתרץ כאן במים יפין מותר לשהות שם · כאן
במים רעים אסור לשהות · וכן במי משרה דאסור
היינו לשהות בהן · רחוב׳ במי טבריא פירשתיו בפ׳
כירה · וים הגדול הוא ים הסובב ארץ איג׳לאטירא
כדאיתא בתחלת ספר יוסיפון: החושש
בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא
כדרכו · דאע״ג דכי לית ליה חולי בשניו מרע ליה
חומץ כדכתיב כחומץ לשנים וגו׳ · מ״מ היכא דאית
ליה מכה מרפא ליה ואסור · בשבת · ופריך והתניא
לא יגמע ויפלוט אבל מגמע ובולע · ומתרץ אביי
מתני׳ כמי דאסר מגמע ופולט · אבל כשבולע החומץ
שרי · אע״ג דמרפא ליה · ורבא כמי מודי להאי שנויא
דהדר ביה מתירוץ שלו: כל האוכלים אוכל אפי׳
לרפואה · כיון שרגילין בחול לאכלן ולשתותן בלא
רפואה · וכל המשקין כמי שאי׳ רגילות לשתותן מות׳
לשתו׳ בשמאו אם אין לו חולי שהן לרפואה: החושש
במתניו לא יסוך חומץ ויין · אבל סך לו שמן ·
ולא שמן וורד כי אם על מכותיהן שכן דרך לסוך
בחול לבני מלכים בלא מכה · אם כן לא מחזי
רפואה אפילו על גבי מכה כמו כל האוכלין אוכל
אדם לרפואה כיון שדרך לאכלן בלא חולי · רבי
שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הן וא׳ רב הלכה
כר׳ שמעון באתרא דשכיחא שמן וורד: תניא פרק
רבי אליעזר דמילה אין כותנין שמן וחמין על גבי
כתיתין שעל המכה · אבל הוא כותן חמי׳ חוץ למכה
ושותת ויורד לתוך המכה כותנין על המכ׳ מוך יבש
וספוג יבש · אבל אין כותנין גמי יבש וכתיכין
יבשין · קשיא כתיתין אכתיתין · לא קשיא· הא
בחדתי׳ שרי · הא בעתיקי אסיר · אמר אביי שמ׳
הכי כתיתין משו · מה שגורר מבגד פשתן קרו׳
כתיתין ומשו · וכן גמי מסי ולכך אוסר ליתנו על
המכה · וכן פרק המוצא תפילין תכן כהן שלקה
באצבעו כורך עליו גמי במקדש אבל לא במדינה
ואם להוציא דם כאן וכאן אסור · ונראה טעמא דלא

במדינה

במדינה משום גזירה אטו להוציא דם הנזכר בשיפא וכן הוו הנך בבות דמיתני התם פר' המוצא תפילין אמ:ס פרק שני דזבחים מפרש עלה הא קמ"ל דגמי תשי משמע דהיינו טעמא דאבל לא במדינה:

וירושלמי פרק כל כתבי הקדש משמע דגמי תשי דקאמר רבי לקח באצבעו בשבת ונתן עליה ספוג יבש וקשר עליה גמי מבחוץ וקאמ' למדנו דספוג אינו מרפא אלא משמע גמי מרפא:

דיני קשירה

דמג **אלו** קשרים שחייבין עליהן חטאת · קשר הגמלים וקשר הספנים ויש שאין בהן אלא איסורא דרבנן · ויש מותר לכתחילה מפרש בגמרא בזמנא גופא · נוקבין חוטם של בהמה ועושין שם כעין טבעת של רצועה · אותו קשר חייב חטאת וחבל ארוך שקושרין בו באותו טבעת ל למשוך הבהמ' פטור אבל אסור · ובספינ' עוש' נקב בראשה ונותנין שם כעי' טבעת של עקל אותו קשר חייב חטאת וקרוי אסתדירא · וחבל שקושרין בו למשוך הספינ' פטור אבל אסור · וקושרת לכתחילה מפתחי חלוקה פשיטא לא צריכא דאית ליה תרי דשי ולא נימא חד בטליה · וקושרת לכתחילה חוטי סבכה שבראשה שקורין קוייפא בלעז · ופרי' פשיטא שבכל בקר בקומו ממטתו להסיר השבכה ומשני אע"ג דרויחא סבכה בראשה ומציא שלפא ליה אפילו כשהיא כרוכה וקשורה מהו דתימא בטלה קמ"ל ·

רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת תני חדא פטור אבל אסור ותני חדא מותר לכתחילה ומפרש לה מנעל חייב חטאת בדאושכפי · הרצען שתוחב ראש הרצועה בראש המנעל דרך הנקב וקושרה מבפני' שלא תצא פטור אבל אסו' בדרבנן תלמידי חכמים הרצועה שכורך סביב רגלו אינה כרוכה בחוזק ואינה מהודקת יפה ושומט לפעמים נעלו עם הרצועות כרוכו' סביב מנעלו בלא התרת קשר אבל מותר לכתחילה דבני מחוזא שכורכין הרצועות בחוזק יפה סביב מנעלו ורגלו · וצריך להתיר הקשר בכל ערבית · כך פרש"י · ומורי רבינו מפרש מנעל של רבנן כורכין אותו בחוזק וקושרין אלא אין חולצין מנעליהן מרגליהן עד ליל שבת לפי שלומדין בכל הלילות של ימות החול ושוכבין מעט בלבושיהן הילכך פטור אבל אסור · ואם כן אסור לקשור שני ראשים של אבנט ברצועה בתוך המכנסים בשבת כי אם בעניבה · וטוב לעשות בראש האבנט כמו שעושין לחגורות כעין בוקל"ש בלעז של ברזל או של מתכת · קושרין הבהמה שלא תצא ברחב הפתח קושר שני חבלים זה למ למעלה מזה ופעמי' שמתי' התחתון ומוציא הבהמה בחוזק ללכת לרעות בשדה או לשתות בנהר וקא משמע לן דלא נימא העליון בטולי בטליה · תניא חבל שבאבוס קושרו בפרה · ושבפרה קושרו באבוס · ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור לכתחילה באבוס ראש הא' ובפרה ראש השני · לפי שכשמוציא את הפרה מן הרפת מתיר האחד ומניח ראש השני של חבל קשור קיים אבל בחבל דגרדי או בחגורו שדעתו ליקחנו שרי · דאמר רב מביא אדם לו חבל וקושרו בפרה ובאיבוס · ומוקי לה בחבל דגרדי · תנן קושרין דלי בפסיקיא ·

פירוש בחגור תחת חבל לשלשל הדלי בבור לדלות בו מים אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר · ומוקי לה בחבל דגרדי · ורבנן דאסרי גזרי להו חבל דגרדי אטו חבל דעלמא שרגילות להניח חבל דעלמא ימים רבים קשור אל הדלי והוי קשר קיימא ורבי יהודה לא גזר · אבל חבל דעלמא כולי עלמא מודו דאסור לקושרו בדלי · תניא חבל דלי שנפסק באמצעו לא יהא קושרו אלא עונבו · שני ראשים שנפסקו יענוב זה לזה דלא גזרי רבנן עניבה אטו קשירה · והוא הדין לדלי עצמו יענוב החבל שלו · רבי יהודה אומר לא יענבנו לא משום גזירה עניבה אטו קשירה אלא משום דסבר עניבה גופא קשירה היא · ואומר מורי רבינו יצחק בר' שמואל דהלכה כרבנן דשרו עניבה ואפילו לכתחילה ·

ואף על גב דמשמע דהלכה כרבי יהודה דתנן סתמא כרבי יהודה פרק המוצא תפילין מכניסן זוג זוג · במה דברים אמורים בישנות אבל חדשות פטור אבל אסור · ובגמרא תניא איזהו חדשות שאינן מקושרות · ופריך התם וליענבינהו ענובי · אמר רב חסדא זאת אומרת עניבה פסולה בתפילין · אביי אמר רבי יהודה היא דאמר עניבה כמי קשירה היא · ולעיל נמי תניא רבי יהודה אוסר בחדשות ומתיר בישנות ·

ודבי מאיר שרי הכל אלמא מתני' אליבא דאביי רבי
יהודה היא׳ ואפילו הכי אינו אלא פטור אבל אסור׳
ולא חייב חטאת דקשת הם מלבוש או תכשיט׳
אמ'כר' למורי רבי' דהלכה כרבנן מדפריך כל כך
בפשיטות וליעבדינהו מעשב משמע דקים לן דבר
פשוט בפיו ותלמוד ערוך לו דעשיבה לכתחילה מ
מותרת בשבת׳ מקפלין הכלים ארבע וחמשה
פעמים דוקא אדם אחד ולא שני בני אדם ודוקא
חדשים שלא לבשן בחול׳ ודוקא שאין לו להחליף
וצריך ללבשו עוד באותו שבת או בצהרים או ב
במנחה׳ מציעין המטות בלילי שבתות
לצורך למחר בשבת ולא לצורך יום טוב ואפילו לא
לצורך יום הכפורים אם אירע באחד בשבת למאן
דלית ליה דחיית א"ו דזהו אחרים ורבי ישמעאל ור'
עקיבא דקיימי שיטה אחת פרק החליל׃

דיני סחיטה

רמד **הרי** מצינו איסור סחיטה גבי מ
מים הבלועים בבגד פרק אלו
קשרים פגע באמת המים אם יכול להניח רגלו ר
ראשונה קודם שתיעקר רגלו שנייה מותר ואם לאו
אסור היכי לעביד ליחות אתי לידי סחיטה וכן פרק
חבית הרוחץ במי מערה הוא מסתפג בעשר א
אלונטית ולא יביאם בידו ומפרש משום סחיטה׳
וכן פרק שואל ופרק המביא כדי יין׳ הכי כשי דלא
משכיין היכי ליעביד אי פריס סודר' עליה על הכד׳
דילמא מטמים במיא ואתי לידי סחיטה׳ ופרק יום
טוב אין מטבילין כלים ביום טוב אמר רב יוסף
גזרה משום סחיטה׳ כל הכי סחיטות של מים הוו
משום לבון שבכך הבגד מתלבן וזהו אב מלאכה
המלבן׳ והא דאמרינן פרק יום טוב נדה מערמת
וטובלת בבגדיה בי"ט ולא גזרינן משום סחיטה׳
וכן פרק יום הכפורי' ההולך להקביל פני רבו עובר
עד צוארו במים ואינו חושש ולא גזרינן שמא יסחוט
התם משום מצוה שאני׳ אינמי גבי נדה מתוך
שאין התרתה אלא דרך מלבוש זכורה היא כדאית'
התם׳ וליכא למיפרך גבי רבו וגבי נדה ליתסר
משום שרייתו זהו כבוסו אפילו בלא סחיטה כדאמ'
פרק דם חטאת ופרק נוטל׳ היתה לשלשת על הכר

פירוש טנוף מקנחה בשמרטוט היתה של עור מניח
מים עליו עד שתכלה׳ אבל אם הוא של בגד לא
יניח מים עליו לפי דשרייתו זהו כבוסו׳ לא היא התם
דאיכא טנוף דוקא שייך כבוס בנתינת מים עליו׳
וגם מתכוין לכך להעביר הטנוף׳ אבל גבי נדה
הטובלת בבגדיה ומקביל פני רבו שנכנס במים
עם בגדיו וסורה אותן אפילו הן שזורין מחמ' שהם
שזורין מחמת שהם ישנים לא שייך בהו כבוס׳ וגם
אדרבא מלוכלכין יותר בשרייתן וטובלן במים׳
וראיה לדבר קנוח ידיו במפה דהוי מות' בשב'׳ וכן
ספוג אלונטית שמקנח כל גופו לאחר רחיצ' בשבת
דאדרבא מלוכלכין יותר׳ כך תירץ רבינו יעקב
בספר הישר׳ ואלו גבי יין ושמן יש מקום דחיישינן
בהו לסחיטה ויש מקום דלא חיישינן בפרק מפנין
גבי מיילדין את האשה אם צריכה לשמן חברתה
מביאה לה בשערה דרך רשות הרבים׳ ופריך הא
עביד סחיטה׳ רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין
סחיטה בשיער אבל אם השמן בבגד שייך ביה
סחיטה׳ וכן פרק תולין אמר רבא לא ליהדק איניש
אודרא אפומא דשישא דילמא אתי לידי סחיטה׳ פי'
מוך או מטלית שתימת פך שמן או יין או שתימת
נקב חבית כמו אשישא גרבא דחמרא כדפירש ט
הערוך כל הכי סחיטות הוי איסורא משום דישה ל
לשמן ולוין הוא צריך וגם אין הולך לאבוד דנופל
לתוך החבית או הפך׳ ואפילו אינו מתכוין להוציא
הבלוע בשתימה מכל מקום פסיק רישיה הוא
דבהדוקו בתוך פי הפך יוצא המשקה ונופל לתוכו
והוי דישה כמו סוחט זתים וענבים׳ אבל משום
איסו' לבון לא הוי דסוחט בגד מיין ושמן אי' מתלבן
דאכתי צריך לנקותו במים משום חזותא וריחא׳
ולהכי אתי שפיר הא דתנן פרק תולין מסננין יין
בסודרין ולא גזרינן שמא יסחוט דמשום לבון ר
רגילות הוא לסחוט הבגד׳ אבל משום צורך היין
שבתוכו אין ריוח גדול בזה ואין רגילות לסוחטו ל
לכך׳ להכי לא גזרינן אלא כשסוחטו בידים כמו
אודרא דשישא וכמו שמן בשערה לצורך חברתה׳
והא דאמרינן פרק שמנה שרצים נותן יין צלול או
או מים צלולין לתוך המשמרת ואינו חושש משום ב
בורר כיון דמשתתי הכי׳ אלמא במים כמי שרי
ליתנם בבגד ולא גזרינן שמא יסחוט׳ י"ל הת' דוקא
במשמרת שעשויה לכך ולא קפיד בה וליכא למגזר
דילמא

דילמא ישחוט אבל בסודר אסור לסנן מים רק יין
ושאר משקין לבד מים · וכי האי גוונא אמרינן פרק
במה טומנין מאי שנא מפרווכקא התם לא קפיד
עילויה · והא דהמביא כדי יין דדרי באוכפא
כפרוס סודרא עילויה ולא גזרינן דילמא מטמים ו
ואתי לידי שחיטה · התם מיירי ביין ולא גזרינן ביה
מידי כדפרי' ואי מיירי בדבר יבש כגון פירות
כדפי' רש"י אתי שפיר טפי · ובפרק כותל תנן ספוג
אם יש לה בית אחיזה מקנחין בו · ואם לאו אין
מקנחין בו שמקנח היין והשמן הבלוע בבגד וב
ובקער' וההוא משו' דישה ולא משו' לבון · והוי פסיק
רישיה כשאין בו בית אחיזה · והשתא הא דאמרינן
פרק קמא דכתובות ופרק שמנה שרצים אמר רב
מסוכרא דכזייתא אסורה להדוקה ביומא טבא ·

ופירש רש"י מסוכרא הוא מוך או מטלית על נקב
החבי' או הפך למעלה וכיא' ליה שיזוב היין המובלע
במטלית לתוך החבית · וכן פירש בערוך בערך
סכר שמסוכרא במקום מגופת חבית היא · ואם כן
הוי איסור שחיטה משום דישה כמו אודרא דשיפא
ורבינו יעקב מפרש דכזייתא היא גיגית של שכר
כדאמרינן וסימניך כזייתא שלהי פרק קמ' דפסחים
ומסוכרא היא המטלית הוי מן הכד ואם כן איסור
הדוק מסוכרא לא הוי משו' לבון דהא לא שייך לבון
בשחיטת יין ושמן ושכר כי אם במים כדפרי' לעיל ·
וכזייתא אין לפרש שיש בו מים דפר' קמא דפסחים
מוכח שיש בו תבואה ומשקין וגם משום איסו' דישה
לא הוי כיון שמן הכד הוא והמשקה הנסחט מן ה
המטלית נופל לארץ והולך לאבוד דאע"ג דפסיק
רישיה הוא למסוכרא דכזייתא כדאיתא פרק קמא
דכתובות · מכל מקום מותר כיון שהולך לאבוד מה
שנופל לארץ מה שנסחט · וכן פירש בערוך בערך
פסק דאפילו פסיק רישיה מותר אם אינו נהנה ב
בדבר · ומתוך כך מתיר הוא בערוך למשוך בשבת
יין מן החבית בברזא הכרוכה לה במוכין של פ
פשתן כיון שהברזא תהיה מן הכד · ומביא ראיה
מפרק הבונה גבי התולש עולשין ואי לייפות לו ק
קרקע הוי בכל שהו · ופריך אטו כולהו לאו לייפות
ניגהו · וכי תימא לא מיכוין הא פסיק רישיה הוא ·
לא צריכא בארעא דלאו דידיה ואינו אסור ·
ובפרק כל כתבי מפשיטין את הפסח כולו בשבת
ופריך אמאי אע"ג דלא קא מיכוין פסיק רישיה הוא
ואסור · מחזה ואילך שלא בעשה צורך גבוה ומשני

דשקיל בברזיה · פירו' רצועות קטנות שאין שיעור
במה שמפשיט יחד ולא ניחא ליה · ובפרק ר' אליעזר
דמילה גבי בשר אע"פ שיש בהרת יקוץ ומוקי לה
בליכ' אח' אבל אי הוה אחר לאב אסיר למול דניחא
ליה ושרי לאחר דלא ניחא ליה · ובפרק לולב הגזול
משום רבי אלעזר בר"ש שמעון אמרו ממעטין ענבים
מן ההדס ביום טוב ופריך הא קא מתקן מנא · ואף
על גב דלא קא מכוין פסיק רישיה הוא · ומשני לא
צריכה דאית ליה הושענא יתירא ושרי כיון דאין
נהנה במעוט הענבים לכך פירש רבינו יעקב
דאיסור הדוק מסוכרא שהוא מן הכד הוי משום ש
שמבטלה וחייב משום בונה · וזה הדבר תימה
דהא קרי ליה תלמודא פרק קמא דכתובות פסיק
והיאך הוי פסיק רישיה הלא דעתו ליטלה ולמשוך
בה עוד ואי מבטלה מיד היאך קרי ליה אין מתכוין
· אמנם אפילו הוי המסוכרא והסתימה מן הכד
כאשר פירש רבינו יעקב יכול הוא לפרש איסור של
סחיטה משום דישה וכגון שיש כלי תחתיה לקבל
היין הנופל בשעה שמושכין היין · וכן רגילות הוא
שיש כלי מתחת אם כן אין הנסחט מהמטלית הולך
לאבוד והוי כמו אודרא דשיפא · מיהו פי' מורי רבינו
דאפילו אין כלי מתחת החבית לקבל היין הנופל ·
מכל מקום אסור למשוך בברזא הכרוכה בפשתן
ובמוך בשבת משום דישה · ואע"ג שהבלוע הנסחט
נופל על הארץ לאבוד כהי דאיסור' דאורייתא ליכא
כדמייתי ראי' בערוך מר' מקומו' כדפרי' לעיל · מ"מ
איסור' דרבנן איכ' דהא ספוג שמקנח בו את הבגד
והקער' מלכלוך היין ושמן ודב' אחר והרי אינו נהנה
במה שבלוע מספוג ונסחט ממנו ואפ"ה אסור אם אין
לו בית אחיזה וגם מפים מורסה אין להוציא ליחה
דשרי היינו משום צערא הא לאו הכי אסור משום
דהוה פסיק רישיה שעושה פה והוי כמו פתח אע"פ
דאינו צריך לפה ואפילו למ"ד פרק חבית משקה
ההולך לאבוד לאו משקה הוא גבי מפנע זתי' לירע
לימסך · התם דמעיקרא הוה אוכל ולא הוה ליה
בעין כגון זה הבלוע במוך ובמטלי' שניכר המשקה
מעיקרא · וכבשין שסוחטן לגופן מותר למימיהן
אסו' והכא בהך מטלית הכרוכה בברז' אינו סוחטו
לצור' היין הבלוע בו כשמהדקו בחבית שהרי נופל
לארץ ונראה דמותר לא דמי דכבשי' לגופן מותר
דוקא לגופן שאינו רוצה שיהיה המשקה בגוף של
האוכל שרוצה לאוכלו בלא משקה הבלוע בו ·

פסק הילכך צריך ליזהר שלא יגעו בגדיו
במים כדאמרינן פרק אלו קשרים
פגע באמת המים אם אינו יכול להניח רגלו לאידך
גיסא קודם שתעקר רגלו שנייה אסור · מאי טעמא
אי לנחית במיא אתי לידי שחיטה ואם ישחטם חייב
משום לבון והוא אב מלאכה המלבן אבל ההולך
לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או מצוה אחרת
ופגע במים יעבור במים ולא גזרינן פן ישחוט כ
כדאמרינן פרק בתרא דיומא . ואם היה לכלוך על
הבגד אסור מן התורה ליתן עליו מים דשרייתו זהו
כבוסו כיון שיש שם לכלוך וגם מתכוין לכבסו
בענין זה להשליך מים עליו כדאמ' פרק דם חטאת
ופ' נוטל אבל אם לא הי' נוטף על הבגד וגם לא היה
מתכוין לו לכבס הבגד וללבנו ע"י נתינת מים עליו
אין כאן איסו' כיבוס וליבון בשרייה זו ואין אסו' שמא
דילמא ישחוט דהא להקביל פני רבו שרי לעבור
במים · וכן נדה לטבול בגדיה בשבת ובלא פני
רבו נמי אינו אסור לעבור במים אלא גזרה דילמא
ישחוט אבל במצוה להקביל פני רבו לא גזרו לשמא
ישחוט · וכן רוחץ במים מסתפג ומקנח גופו
באלונטית בשרין · וכן מקנח ידיו במפה מותר אף
על פי שעל ידיו נבלעין בבגד כיון שאין כוונתו ל
לכבסו בענין זה · ולגזרה שמא ישחוט ליכא למיחש
כיון שאין כי אם מעט כשמקנח גופו וידיו בשרין ·
ואפילו באולירין משרתי המרחץ שהיו חשודין
לשחיטה לא אסרו להסתפג בהן כי אם להביא ה
הסדינין בידיהם · אמנם בגד הבלוע ביין ושמן
אין הדין כן כי אם סוחטו לא שייך איסור לפי שהרי
אינו מתכבס ומתלבן דאכתי איכא ריח ומראה
אלא האיסור הוי משום דש שמוציא את המשקה ש
שבלוע · אמנם אינו צריך לשמור בגדו מיין ושמן
בשבת כדתנן מסננין יין בסודרין · וכן ספוג אם
יש בית אחיזה מקנחין בו את הקער' משמן ומאכל
מיין · וטעמא דאפילו כשיסחוט אין בו איסו' משום
ליבון דהא אין מתלבן בכך דעדיין יש בו ריח
ומראה אלא משום דישה כמו סוחט זיתים וענבים
שמוציא את המשקה הבלוע והוי כמוציא דגן מן
השבולת דהוי דש ואין רגילות לסחוט בגד משום
משקה הבלוע בו · אבל בגד או מוכין הבלוע מיין
ושמן יהוא סתומה לפך ולמגופת חבית למעלה א
אסור להדקו שם משום דישה שהיין זב ונופל בכלי
כדאמרינן אודרא דשישא אסור להדוקה אבל מן
הבד הכרוכה ממטלית ומוכין ונתונה תוך חבית
מהבד מותר למשוך בה ולהדקה בנקב כיון שהיין
הולך לאבוד ונופל לארץ ואין כאן איסור דישה ל
לפירוש הערוך דפירש דמידי דלא ניחא ליה לא מ
מיתסר · ומייתי ראייה מארבע מקומות דהיכ' דלא
ניח' ליה אין איסור דאורייתא · ומיהו יש מן הראיות
שיכולין לדחות · ואומר מורי רבינו דאסור למשוך
בברזא הכרוכה ממוכין והיא נתונה בחבית מן
הבד · ואף על פי שבהרוק הברזא הוי נופל המשקה
לארץ והולך לאיבוד דבהאי דאיסורא מן התור' ליכא
כמו שמביא ראיה בערוך · מ"מ איסור' דרבנן איכא
כמו ספוג אי אין לו בית אחיזה אין מקנחין בו ·
ואפילו לפירוש הערוך דשרי מכל מקום היכא
דאית כלי תחת החבית מודה הוא דאסור לפי ש
שאין המשקה הולך לאבוד · וכן רגילות שיש כלי
תחת החבית ואסור הוא בכל ענין למשוך בברזא
כרוכה במוכין בשבת :

דף רמא **כל** כתבי הקדש מצילין מפני
הדליקה · ובגמרא פליגי
היכא דכתובין בכל לשון ולא לשון אשורית לשון ה
הקדש אי מצילין או לא דשמא אין בהן קדושה ·
ותניא נמי הכי הברכו' זהו תפילו' אין מצילין אותן
ולהכי תניא כותבי כשורפי תור' לפי שברי' להניחן
לשרוף בשבת ואין מצילין אותן · והני מילי בימי
התנאים והאמוראי' שהיו חכמי מדע ונבוני לב ולא
היו שוכחין דבר לפיכך לא היו כותבין לא תלמוד
ולא תפילות משום דברים שבעל פה אי אתה רשאי
לכותבן אבל אנן דרי בתראי דיש שכחה בלבות
בני אדם אנן כתבינן את הכל משום עת לעשות
לה' הפרו תורתיך ושפיר נצול מפני הדליקה בין ת
תלמוד בין תפילות ושאר כתבי הקדש וכן אם היו
כותבין בסם ובסיקרא :

אמר רב המנונא תניא מצילין וקאמ' מאי
תניא אמר רב אשי דתניא אין בין
ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון
ומגילה עד שתהא כתובה אשורי' על הספר ובדיו :
ולענין הצלה מפני הדליקה בשבת · מיתניא
דשאר ספרים אפילו כתובין שלא כמשפטן כגון
שלא בדיו אלא בסם ובסיקרא מצילין משו' אזכרות
ושמות שבהן אבל מגילה אין בה אזכרות מפני
שנשתלחה

שכשתלאה ליכתב בדתי פרס ומדי להכי אם אינה כתובה כמשפטה וכדינה אין בה קדושה לטרוח להציל מן הדליקה בשבת · כן צריך לפרש דלענין הצלה מתניא · וכן משמ' הפשט מאי תניא דמצילין אין בו' ספרים כו' · דאין לפרש דמדתניא לענין דיו לכתוב · דהא ספר תורה נמי צריכה דיו כדתניא פרק הבונה שלא בדיו יגנזו ומוקי לה פרק הקומץ בספר תורה · וגם שאר ספרים דמשמע הכא דאין צריכין דיו: והלא פרק קמא דמגילה תניא עד שתהא כתובה אשורית ובדיו · ומוקי לה רב אשי גופיה בשאר ספרים וכרבי יהודה דאסר שאר לשון כי אם אשורית · ואף ספר תורה לא התירו יונית אלא משום תלמי המלך ומתניתי' דהתם דשרי שאר ספרים בכל לשון כתנא קמא השתא כהי דפליגי בכל לשון הלא לא מצינו דפליגי בדיו והתם קאמר בדיו ובשאר ספרים ובשמעתין מייתי רב אשי ברייתא ואין צריכין דיו והיה לו לתרץ שנויא כאן בספרים כאן במגילה · ועוד מטעם דהא מגילה צריכה דיו דילפינן כתיבה כתיבה מואכי כותב על הספר ובדיו הלא שאר ספרי' נמי בהרבה מקומות יש בפסוק כתיבה אלא ודאי כל הספרים צריכין דיו · וברייתא דהכא מתניא לשון הצלה כדפרי' וכל זה פירשתי גם בהלכות ספר תורה:

פסק מצילין תיק הספר עם הספר אף על פי שיש בתוכו מעות מכאן ישים תפילין בתוך ארנקי של מעות מערב שבת ובשבת אם יהיה דליקה יציל המעות אגב התפילין למקום הראוי להציל לו תפילין אפילו לחצר שאינה מעורבת ולא סגי לתת הטבעת בארנקי של מעות להציל המעות המוקצין כאבן אפי' לחצ' המעורבת דשאני הטבעת בטל למעות שהרי המעות שוין יותר ולא דמי לכוטל בכו ואבן בידו וכלכלה ואבן בתוכה · מיהו בירושלמי יש דיסקיא מלאה מעות נותן עליה ככר ומטלטלה מפני הדליקה · מיהו שלהי כוטל אמרינן לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד ובפרק קמא הבאתיה · להיכן מצילין הספר והתפילין למבוי שאינו מפולש · בן בתירא אומר אף למבוי המפולש · מצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם · נפלה דליק' לילי שבת מצילין מזון ג' סעודות · נפלה שחרית מצילין מזון שתי סעודות · מנחה סעודה אחת רבי יוסי אומר מצילין מהן מזון שלש סעודות · מצילין סל מלא ככרות אע"פ שיש בו מאה ככרות וחבית מלא יין ואומר לאחרים באו והצילו לכם · להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת בן בתירא אומר אף לחצר שאינה מעורבת · ולשם הוא מוציא כל כלי תשמישו · ופרש"י כגון כוסות וקערות הצריכין לו לאותו יום אבל דברים אחרים לא ולובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף · ר' יוסי אומר שמנה עשר כלים וחוזר ולובש כל מה שיכול ללבוש ואומר לאחרי' באו והצילו עמי · הך סיפא וחוזר ולובש מדברי ת"ק הוא שיכו' ללבוש אפילו יותר משמנה עשר כלים ופושט וחוזר ולובש ומוציא ולר' יוסי שמנה עשר ולא יחזיר ויוציא יותר · וכן פרש"י וכן מוכיח בברייתא בגמרא דקתני חוזר ולובש על ר' מאיר ולא תני על ר' יוסי · ופירו' דמצילין כתבי הקדש למבוי שאינו מפולש · ולר' יהודה בן בתירא אף במפולש במסקנא מפרש דתרווייהו ס סביר' להו כרבי אליעזר דאמ' תקון מבוי צריך שני לחיים ואינו מפולש קרוי יש בו לחי אחד ומפולש קורא שאין לו לחי כלל · ולא ניחא ליה לפר"ד דסבירא להו כרבנן דאמרי תקון מבוי בלחי אחד וכהלכתא משום דאי יש בו לחי כתקנו אם כן אוכלין ומשקין נמי יציל שם כדפריך התם · ואי מעורב לא רצת לומר דמשמע אינו מפולש שחסר בגוף המבוי רק שאינו מפולש ותהו לחי אחד שחסר בו · והא דתנן מצילין מזון שלש סעודות והדר תני סל מלא ואפילו מאה סעודות בגמרא פריך להו · ומשני רב הונא כאן בבא להציל כאן בבא לקפל · פירוש בא להציל ללכת דרך אחד אפילו מאה סעודות אבל בא לקפל מקבץ מהרבה מקומות ונותן למקום אחד ומוציא והולך הרבה דרכים לא יציל בדרך רק שלש סעודות ואפילו באותו חצר מדקאמ' תלמודא ואם קפל והניח וקפל והניח שמילא כלים הרבה או הרבה שקים ו ונתן כולן לתוך כלי גדול ואינו הולך רק דרך אחד זהו קרוי בא להציל ומותר אפילו מאה סעודות יחד ור' אבא בר זבדא אמר כאן לאותו חצר כאן לחצר אחרת אפילו הרבה דרכים יציל בכל פעם מאה ס סעודות כיון שלאותו חצר מציל אבל לחצר אחרת לא יציל רק ג' סעודות בכל דרך והיינו דאמרינן פ"ק חד מציל בחד מנא מאה סעודות שלא היה כי אם דרך אחד ובאותו חצר וחד מציל בארבעה וחמשה מני פי' שהולך חמשה דרכי' באותו חצר · ובכל דרך מציל מאה סעודות ובפלוגת' דרב הונא ורבי אבא בר זבדא ולא כפרש"י דפ"ק · בא לקפל היינו הרבה כלים.

שלים בתוך של גדול והולך בדרך אחד ושרי אפילו
לרב הונא כיון שאינו הולך רק דרך אח׳ · והא דאמר
רבי אמי בדליקה התירו לומ׳ כל המכב׳ אינו מפסיד
פי׳ בהלכות גדולות הוא הדין שאר פסידות בשבת
יכול לומר כל המציל אינו מפסיד · וקש׳ דברים פרק
המדי׳ אמ׳ בדליק׳ התירו למעוטי שאר איסורי שבת :

פסק שכינו דמצילין כתבי הקדש למבוי
שאינו מפולש מפני הדליקה ודוקא
כתובין בלשון הקדש ודוקא תורה נביאי׳ וכתובים
אבל תלמוד ומחזור של תפילו׳ לא יציל היינו לדידהו
בימי אמוראים שהיו יודעין בעל פה · ולא היו
כותבין רק פסוק אחד משום אלה אתה כותב ואי
אתה כותב דברים על פה · אבל אנן שאנו כותבין
הכל דעת לעשות לה׳ הפרו תורתך מצילין מפני ה
הדליקה הן תלמוד הן תפילות ואפילו למבוי שאינו
מפולש ומצילין מזון שלש סעודות בכל דרך לחצר
אחר המעורבת ואם אינו צריך ללכת להציל רק
דרך אחד יכול להציל באותו פע׳ אפי׳ מאה סעודות
אבל לאותו חצר אפי׳ ק׳ סעודות יחד בכל דרך וגם
בגדים לובש ומציל וחוזר ולובש ומציל ודוקא כלי
תשמישו הצריכין לו לאותו יום כדפירש ר״שי אחרים
לא יציל · ופירש רבינו יעקב היינו דוקא כי הדליקה
באותה בית דאי שרית ליה טובא אתי לכבויי אבל
אם הדליקה בבית אחר כל מה שירצה מותר הוי
להציל ואפילו טובא · ואומר אני דוקא לחצר ולמבוי
הסמוכין לר״הר · וגם אינן מקורין שאין גג עליהן
ומדולף בר״ה וגם לדידהו שהיה להם ר״ה דאורייתא
ולהכי אין מצילין רק כלי תשמישו שצריך לו לאותו
יום כדפירש ר״שי אבל בבית חבירו יכול להציל מה
שיחפוץ ובלבד שיהיה לשם עירוב כיון שיש גג ·
ועוד שאין לנו ר״ה גמורה וליכא למיגזר לאיסורא
דאורייית׳ ולכך יציל כל מה שירצה שם · ואם יש לו
ארנקי של מעו׳ שהן מוקצין לטלטל אם הניח עמהם
תפילין או כתבי הקדש מע״ש ויציל הכל בשב״ אפילו
לחצר שאינ״ מעורבת כדין כתבי הקדש אבל ככר
או תינוק עליו אין בכך כלו׳ אע״ג דשרי לי׳ בירושלמי
כל כתבי דהא אמ׳ שלהי כוטל לא אמרו ככר או תנוק
אלא למת בלבד ושמא בדליק׳ התירו טפי כדאייתי
לה בירושלמי אבל טבעת לתוך ארנקי אינו נראה
שיהא מותר לטלטלה דשמא הוי הטבע׳ בטל למעות
שווין יותר : ר״ שמעון בן ננס אומ׳ פורסין

עור גדי על שידה תיבה ומגדל שאחז בהן האור :
וכן עושין מחיצה בכלים בין מלאים מים ואפילו
חדשי׳ הראויין להתבקע ועי״ כן תכבה האש דגרם
כבוי מותר כדאית׳ בגמ׳ · אמ׳ רב יהוד׳ טלית שאחז
בה האור נותנין עליה מים מצד אחר אם כבתה
כבת׳ וקאמ׳ דסבר כר״ש בן ננס דשרי לגרם כבוי :

רמו **תנו** רבנן נר שעל הטבלא כגון
קרשו״יל בלעז שפתילה דולק׳
בו מנער הטבלא ונופלת אם כבתה כבתה ומוקי׳
לה בשכח ולא נעשה בסים לדבר האסור ·
תנא נר שאחורי הדלת שתקוע׳ בגוף הדלת כגון
שרגילו׳ להניח נרות חנוכה תוך הדלת פותח ונוגר
ונועל כדרכה וליכא רב עלה ומסיק משו׳ דהוי פסיק
רישיה לפי שבנענוע הדלת שפותח ונוגר בא הרוח
ומכבה הנר ויש תימה דיותר הוי פסיק רישיה לעיל
דשרי לנער נר דולק על הטבלא · אמר רב יהודה
אמר שמואל פותח הדלת כנגד המדורה · לייט בה
אביי דנז׳ רוח מצוייה שאינו מבעיר אטו רוח שאינו
מצוייה · נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה
ואם בא הגוי לכבות אפילו יניחנו לכבות ואינו צ
צריך לומר אל תכבה כדאמרו לו ליוסף בן סימאי
אמר רבי אמי בדליקה התירו לומר כל המכב׳ אינו
מפסיד · ובפרק המדיר למעוטי שאר איסורי שבת
לאפוקי מה״ג דפירשו דליכ׳ חילוק בין דליקה לשאר
איסורי שבת · אמר רב ואיתימר ר״בל המתפלל
בערב שבת צריך לומר ויכולו זהו בתפילתו בתוך
אתה קדשת · ומה שאומרים העולם יחד
ויכולו אחר התפלה בשבת בבית הכנסת היינו ב
גזירה משום יום טוב שחל להיות בשבת שאומר
אתה בחרתנו ואינו אומר ויכולו · והשליח ציבור
שאומר אחרי כן מגן אבות בדברו ברכה אחת מ
מעין שבע זהו כדי שימתינו זה את זה לצאת מבית
הכנסת שבתוך כך יסיים את תפלתו אותו שעדיין
לא התפלל ויצאו יחד לפי שבאים מן הכפרים ש
שבתוך התחום להתפלל בליל שבת ויהיה סכנה
לשוב יחידי לביתו וזהו דאמרינן פרק במה
מדליקין מפני הסכנה · אמר רבי חנינא
לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שב׳ ללוות המלך
אף על פי שאינו צריך אלא לכזי׳ וגם שיהא שולחנו
מתוקן לכל השבת כולה · אמר רבי יוסי בר״
יהודה שני מלאכי השר׳ מלוין לו לאד׳ בערב שבת ·

מנא

מצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטה מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא כן לשבת אחרת לפיכך צריך לערוך שלחנו ולהציע מטתו ולהדליק נרו מער' שבת והא דתניא בערבי פסחים שלא מביאין השלחן עד לאחר שקדש יש לפרש ערוך היה מבערב אבל לא היו מביאין השלחן עד לאחר קדוש כדאיתא ב בשאלתות דרב אחאי׳ וקרובי תכא מקמי דלקדוש קדושא לא מקרבינן כי היכי דליתי סעודתא ביקר שבת והיינו לדידהו דוקא שלחנם קטנים אבל אנו שלחן שלנו גדול ואנו עורכין אותו תחילה במקום אכילה ואנו פורסין מפה טרם יאמר קדוש לכסות הלחם והמזון ולאחר קדוש מסירין המפה עליון ואתיא סעודתא ביקרא דשבתא:

דמו תנן נכרי שהדליק את הנר ישתמש ישראל לאורו ואם בשביל ישרא' אסור וכן גוי שעשה כבש ירד בו ישרא' ואם בשביל ישראל אסור וכן גוי שמילא מים לבהמתו ישקה ישראל אחריו ואם בשביל ישראל אסור׳ ואם תאמר מאי שנא ממשקין שזבו מאיליהן דאסורין ולא משום מוקצה אסיר אלא משום גזרה שמא יסחוט ושמא יתלוש כדאיתא פרק קמא דביצ׳ י"ל סחיטת פירות ותלישתן דבר קל הוא לעשו׳ ׳ ואי שרית הוא למיכל עביד להו ולא מידכר לזה פירש"י גוי שבשל לעצמו בשר או בצים או דגים מותר ישראל לאכול מהן ד דאין זה דבר קל לעשות כמו בנכרי שהדליק נר ועשה כבש ומילא מים דמותר ישראל ליהנות מהן ׳ וכן תנן סתמא במסכת תרומות המבשל בשבת בשוגג יאכל׳ ובפרק קמא דחולין רב כי מורי לתלמידיה כרבי מאיר מורי להו דאמ"מבשל בשבת יאכל ולא כרבי יהודה דאסר וכן פרק כירה גבי שכח קדירה על גבי כירה בשבת מייתי ראייה מ ממבשל בשב' בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ובשכח לא שכא׳ וקשה דתנן פרק קמא דחולין השוחט בשבת וביום הכיפורים שחיטתו כשרה וקאמר שחיטת שבת אסורה ליומא דומיא דיה"כ ורבי יהודה היא דפרי' הא שרי ר' יהוד' אוכלא דאיפרת הו' דתנן פרק חבית אין סוחטין את הפירות להוציא מהן מ משקין ואם יצאו מעצמן אסורין רבי יהודה או' אם עומדין לאוכלין היוצא מהן מותר׳ ומשני הא אמר שמואל מודה רבי יהודה בשלי זתים וענבים הואיל

וסתמייהו למשקין קיימי׳ הילכך אפילו יצאו מעצמן הוו אסורין וכן בהמה לשחיטה קיימא׳ והשתא מי דמי הלא סחיטת פירות קל הוא לעשות טפי משחיטת בהמה ועוף׳ אמנם בלאו הכי קשה הפשט התם אמאי לא אוקי מתניתין ד דאסרא ליומא שחיטת שבת כרבנן דאסרי משקין שזבו אפילו עומדת לאכילה׳ ותו מעיקרא דסבור דרבי יהודה שרי אוכלא דאיפרת הוא מדשרי ע עומדין לכתחילה׳ ולא אסר אלא פירות העומדין למשקין כל שכן דניחא טפי׳ דהא בהמה כמי קיימא לשחיטה ולהכי אסורה ליומא׳ ואמאי הוצרך להכא דרבי שמואל ורבי יהודה מפליג ב בפירות בסתמייהו בין זתים וענבים לשאר פירות אלא צריך לפרש דהכי קאמר כרבנן לא מצי אתיא דדוקא במשקין שזבו אסרי משום דדבר קל הוא ל לעשות ולסחוט׳ ואפילו עומדין לאכילה סברי רבנן דבר קל הוא לסחוט בעודה בכפו׳ ואיכא למיגזר טפי משחיטת בהמה דרמי אכפשיה ומדכר׳ אבל רבי יהודה דאמר ייחדן למשקין אסור׳ ייחדן לאוכלין מותר׳ אם כן מחשבתו מוציאה מידי משקין׳ והיכא שייחדן לאכילה אינו קל לסחוט ושרי׳ ומתניתין אסרה בבהמה ששחטה שאינו כמו כן קל לעשות׳ ומשני אף על פי שייחדן לאכילה שאינו עתה קל לעשות כדפרישית אפילו הכי קא אסר בסתמייהו למשקין כגון זתים וענבים אפילו ייחדן לאכילה שאינו קל לרבי יהודה הוא הדין בהמה שהיא עומדת לשחיטה אף על פי שאינו קל לעשות יאסור רבי יהודה׳ ועוד יש לפרש דבמידי דאכילה דוקא אסרינן אפילו נעשו ממילא כגון פירות הנושרין ומשקין שזבו פן יעשה הישרא' כן׳ אבל במידי אחריני לא גזרינן אם לא נעשה בשביל ישראל כגון בנר וכבש ומי' לבהמתו ולכך מדמה לבהמה שנשחטה בשוגג דאסו' דמידי דאכילה הוא ולא נאמר השתא טעמא דקל לעשות׳ להאי פירושא גוי שבשל לעצמו בשבת בשר בצים דגים אסור הישראל לאכול כמו משקין שזבו ופירות הנושרין ואף על גב דהילכתא כסת' משנה דמסכת תרומות דהמבשל בשבת בשוגג יאכל היינו דוקא בישראל עצמו שבשל בשוגג דליכא למגזר פן יבשל במזיד דלא ברשיעי עסיקינן׳ אבל

אבל בגוי שבשל לעצמו או שרית ע״ה לישראל למיכל
איכא למיגזר דילמא יאמר לו לגוי לבשל בשבילו ·
ובמסקנא ישראל ששחט בשוגג אסור ולא מטעם
שמא ישחוט אלא משום מוקצה דלא חזי לכוס ·
ורבינו יעקב אסר להר״ יצחק לאכול לחם של גוים
שנאפה בשבת · ושמא טעמא אף על גב דמבשל
בשבת בשוגג יאכל זהו משום שראוי הבשר לכוס
ולאכול קודם לכן · אבל לחם שנאפה בשבת שמא
אין הקמח ראוי לאכול ואפילו היו החטין בשבת ·
הלא לא היו ראויין לאכול לאחר שנאפה דהיינו ב
בפת · וביום טוב ספק אם אסור מפני שנטחן
ונרקד ב״ט ואף על גב דזהו ספיקא דרבנן ביו׳ טוב
ואין לאסור בשבת מטעם שנאפה בעצים מוקצים
שנתלשו בשבת אפילו כן ליכא איסורא בהכי דהא
תנן המבשל בשבת בשוגג ולא מפליג בנתלשו
היום · והיינו טעמא דאפילו למאן דאמר יש שבח
עצים בפת היינו דווקא באיסורי הנאה כגון פת ש
שנאפה בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם ·
אבל במידי דליכא איסורי הנאה לא אמרי׳ יש שבח
עצים בפת · וכן פירש רש״י פרק בתרא גבי פת
שנאפה בכמון של תרומה · ועל
הלחם של גוי שנאפה בשבת נראה לי פני׳ להתיר
ולאסור ורבנן מכינן למימ׳ דשרי דהא קיימא לן כר׳
שמעון דלית ליה מוקצה · ופ״ב פסקינן
כותיה בנר מנר שהדליקו באותו שבת דדחיי׳ בידים
ואף על גב דבשוחט מודה רבי שמעון בבעלי חיים
שמתו ומתני׳ דמחתכין את הנבלה לפני הכלבים
מוקי לה פרק אין צדין במסוכנת דאדם מצפה מ
מתי תמות בהמתו · יש לומר הכי נמי אדם מצפה
שיטחן הגוי חטין ויאפה אותו דבמה שטחנו הגוי
ולשו ואפאו ליכא איסורא כי אם משום מוקצה והרי
רבי שמעון לית ליה או שמא דומה לפירות הנושרין
דמודה רבי שמעון דאסור כדפירש רש״י פרק אין
צדין גבי גוי שהביא לו דורון אם יש במינו במחובר
אסור אפילו רבי שמעון מודה משו׳ דהוי כנרוגרות
וצמוקים דרבי שמעון מודה דאסור · תניא
בתוספתא גוי שהדליק ישתמש ישראל לאורו · וכן
גוי שעשה כבש ומילא מים לבהמתו ובישראל בין
שוגג בין מזיד אסור · ושמא אתיא כרבי יהודה
דאסר מבשל בשבת אפילו בשוגג ואמר יאכל ל

למוצאי שב׳ דקא קניס שוגג אטו מזיד כדאית׳ פרק
הנזקין · מיהו אפי׳ כר״מ אתיא דהא מודה רבי מאיר
דהשוחט בשוגג אסור משו׳ דלא חזי לכוס והא נמי
דומה להא דקודם שהדליק הנר ועשה הכבש איכו
יכול לירד ולראות · א״ר חנינא מעמיד אדם בהמתו
על גבי עשבים בשבת אע״פ שיסכן מחוברין כגון
במרעה ואיכו עוב׳ משום למען ינוח שורך כדאיתא
במכילתי׳ יכול לא יניחנו עוקר ת״ל למען ינוח שורך
וגומ׳ · ואין זה כייח דיהיה פעמי׳ שורו רעב אם אתה
אוסרו לן ואין מעמיד את בהמתו מן המוקצה · והא
דתניא לעיל גוי שליקט עשבים מאכיל אחריו ישרא׳
מוקי לה כגון דקאי לה באפה ואזלא · וכ״ש אם גוי
ליקט עשבים בשבת ומאכיל אותם לבהמת ישראל
אין צריך הישראל לומר לגוי אל תאכיל כדאית׳ גבי
דליקה אין צריך לומר לגוי אל תכבה ובשביל שלא
יהא מעריס לעשות בשביל ישראל ואומר לעשות
לעצמו · ואע״ג דתניא נר שהוא דולק במסיבה אם
רוב ישראל אסור · וכן מרחץ שהיא מרחצת בשבת
אם רוב ישראל אסור אף ע״פ שהוא לא פירש בשביל
ישראל הוא עוש׳ לפי שהרי גופו נהנה אבל לבהמתו
ודאי שרי שיהיה הנכרי מאכיל את בהמתו של ישרא׳
מוקצה שהרי הוא לא פירש כי בשביל הישראל הוא
עושה וגם גופו של ישראל איכו נהנה בדבר :

פסק בטחתי בצור ולא אמעד עוד לעולם
ולעולמי עד · יאיר עיני בתורתו

וייסר לבי להבין דתו קושט אמת אמרתו · אבאר כא
בעזרתו מלאכ׳ של ישר׳ בשב׳ בשביל עצמו ומלאכת
של גוי בשביל עצמו או בשביל ישראל הן באיסורא
דאורייתא הן באיסורא דרבנן מה דינם הן בשבת
הן במוצאי שבת הן לו הן לאחרים וגם דיני מוקצה
מפירות שנשרו או מביצה שנולדה או נר עוף חיות
ודג׳ מה דינן ב״ט ראשון הן ב״ט שני או למוצאי י״ט
או מי״ט לשבת או בשני י״ט של ר״ה או שבאו מחוץ
לתחום · ודיני שירי פתילה משבת לי״ט :

רמח **תחלת** דבר ישר׳ שבשל בשב׳ בשוגג
יאכל הוא בעצמו ואפי׳ באותו

שבת · כדתנן בסתם משנה במס׳ תרומות · המבשל
בשבת בשוגג יאכל וכן מורי רב לתלמידיה · ודוקא
מבשל דחזי לכוס מקוד׳ · אבל שוחט בשוגג אסור
ליהנות באותו שבת · וכן אם עשה ישראל מלאכה
בשבת

בשבת בשוגג בדבר שאי' אכילה כמו הדליק הנר
או עשה כבש אסור ליהנות בו באותו שבת דדמי
לשוחט דאסור משום דמקודש לא היה ראוי כלל ·
ואם גוי עושה מלאכה בשבת בשביל עצמו מותר
ישראל ליהנות אפילו באותו שבת כדתנן גוי
שהדליק את הנר או עשה כבש או מילא מי' לבהמתו
ישתמש ישרא' לאורו וירד בו ישרא' וישקה מהן ישרא'
והיינו אפי' באותו שבת כמו ר"ג וזקני' שירדו בכבש
בשבת · אבל מידי דאכילה כגון הגוי שבישל לעצמו
בשבת בשר בכים ודגים יש כדדין לאסור ולחלק
בין מידי דאכילה לגוי שהדליק הנר ישתמש ישראל
לאורו · דדבר שאין ראוי לאכילה לא גזרינן כולי
האי כדפרישי' לעי' · ולא דמי להא דתנן המבשל
בשבת בשוגג יאכל · דהתם ליכא למגזר פן יבשל
הישראל במזיד · דאין להחזיקו ברשע לבשל במזיד
בשבת · ולעשות איסור' דאורייתא · אבל יקל לומר
לגוי לבשל בשבת · ועל הגוי שאפה לחם בשבת
וגם שמא נטחנו החטין ונרקדו בשבת יש פנים
להתיר כמו מבשל בשבת יאכל וכמו נכרי שהדליק
נר שישתמש ישרא' לאורו · ויש פנים לאסור כדפרי' ·
דלא דמי לנכרי שהדליק הנר דאיכא חלוק בין מידי
דאכילה למלאכה אחרת כדפרי' לעיל · וגם לא דמי
למבשל בשבת בשוגג · דהתם ליכא למגזר שמא
יהיה הישראל רשע לבשל במזיד · אבל יקל לומר
לגוי לבשל · ואפילו כדמה אותן למבשל בשוגג יאכל
יש לאסור האי לחם דדמי לשוחט בשבת בשוגג
דאסור משו' דלא חזי לכוס והקמח נמי לא היה ראוי
לכוס · ואפי' אם הקמח ראוי לכו' אין החטין והקמח
ראויין לאכול באותו ענין שנעשו לבסוף לאחר
שנעשה בו איסורא דאורייתא שנעשה פת · ואינו
דומה לחזי לכוס של מבשל בשר ודגים · וכי תימא
הלחם מותר · דהא פסקי' שלהי שבת כרבי שמעון
דשרי מוקצה בר מנר שהדליקו באות' שבת דדחייה
בידים · לא דמי דשמא הכא מודי רבי שמעון דהוי
כגרוגרות וצמוקין כיו' שנטחן ונאפה ונרקד בשבת
כדאמרי' פרק אין צדין · גוי שהביא לו דורון לישראל
אם יש במינו במחובר אסור בכדי שיעשו · ופי' רש"י
ואפילו רבי שמעון מודה בהא דהוי כגרוגרות
וצמוקין דאמרינן פרק כירה דמודה ר' שמעון :

רמט **ואם** [redacted] ליקט פירו' בשבת לעצמו ·
או בי"ט · או תלש או צד דגים
חיה ועוף בשביל [redacted] הישראל אסור ליהנות בו בי'

משום מוקצה · וה"ה נשרו מאיליהן או נצודו מאיליהן
כמו ביצה שנולדה בי"ט לא תאכל · וכמו פירות
הנושרין ומשקין שזבו מאיליהן דאסורין · אבל
למוצאי שבת מותרין מיד ואין צריך להמתין בכדי
שיעשו כדתנן במס' מכשירין · מרחץ המרחצת
בשבת אם רוב [redacted] למוצאי שבת רוחץ בה מיד ·
וכן פרק בכל מערבין ההוא [redacted] דגזו אסא לגננא
דישר' אסר להו רבא בכדי שיעשו · משום דבשביל
ישראל גזו להו : אבל אי לא בשביל ישראל הוה שרי
למוצאי שבת מיד · ואם בשביל ישראל ליקט [redacted]
הפירות או צד דגים והחיה והעוף בשבת או בי"ט
אסור למוצאי שבת בכדי שיעשו · כדאמרינן פרק
אין צדין [redacted] שהביא דורון לישראל אם יש במינו
במחובר אסור לערב בכדי שיעשו · וכן פרק בכל
מערבין [redacted] דגזו אסא לגננא דישראל ואסר להו
רבא במוצאי שבת בכדי שיעשו · וכן פ"ק גבי
עססיו' ותורמוסין שבשל בשבת · ונחתום אם חמם
מים אסו' לערב בכדי שיעשו : וכן במסכת מכשירין
מרחץ המרחצת בשבת אם רוב העיר ישראלים
אסורין בכדי שיעשו · ואם [redacted] ליקט וצד בי"ט ראשון
צריך כדי שיעשו בחול למוצאי י"ט שני · כך פי' בה"ג
ורש"י מתיר בכדי שיעשו בי"ט שני עצמו · ולקמן
הארכתי בזה · ואם ספק אם נלקטו היום או נצודו
הדגים והעופות בשבת או בי"ט על זה שנינו ספק
מוכן אסור · ואפילו ר"ג דשרי היינו לטלטל · אבל
לאכילה מודה דאסור · ואם לקט הגוי בשבת פירות
וצד דגים בשביל [redacted] ובשביל ישרא' אסור למוצאי
שבת בכדי שיעשו כמו שאפרש וכדאיתא בירושלמי
אבל אין ידוע אם בשביל ישראל ליקטן וצד הדגים
בשבת אי לא או איפכא כי ידוע לכל שבשביל ישרא'
נעשה · אבל אם ספק אם לקטן בשבת או לא
שבאותו היום הוו אסורין משום ספק מוכן : ואמנם
הן מותרין למוצאי שבת מיד כשמוא' פרק שואל דא'
אין צריך להמתין במוצאי שבת עד כדי שיעשו ·
ולא כרב דאמ' צריך להמתין · דאע"ג דהלכה כרב
באיסורי כדאיתא פרק יש בכור · הכא הלכה כשמוא'
כדפסיק תלמודא פרק שואל · גבי הא דתנן [redacted]
שהביא חלילין לא יספוד בהן ישראל אלא א"כ באו
ממקום קרוב · ומפרש רב שיודע ממקום קרוב
ולא מחוץ לתחום אבל ספק אסור עד כדי שיעשו ·
ושמואל סבר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו · לקולא
יש לנו לומר שבאו ממקום קרוב · ומותר כמו חיישי'

שמא

שמא באמבטי עברה ושריא לכהן גדול׳ וברוב
ספרים כתוב מתני׳ דייקא כשמוא׳ ותנן כוותיה דרב׳
מתניתין דייקא כוותיה דשמואל חפרו לו קבר יקבר
בו ישראל׳ אף על גב דספיקא הוא אם בשביל
ישראל חפר׳ ותנן במסכת מכשירין כרב׳ מרחץ
המרחצת בשבת וכו׳ מחצה על מחצה אסור
בכדי שיעשו ׳רבי יהודה אומר אם יש רשות מותר
פירוש רשות גוי חשוב שיש בעיר יש לי לומר בשביל
גוי נתחמם אלמא ספיקא שרי כשמואל ומדרבנן
דאסרי בכדי שיעשו במחצה על מחצה לא תקשי
לשמואל דסברי בודאי לשם גוים ולשם ישראל כ
נתחמם בשביל שניהם ולכך אסור׃ דהיאך יהא
אסור אם בשביל ישראל לחודיה נתחמם או בשביל
גוי לחודיה הלא לא חממוהו בשביל איש אחד ׳ כל
זה פירוש רבינו שלמה׳ ולשון אחר תופס עיקר׳
וכן גורס רבינו חננאל ועל לשון ראשון קשה מתני׳
היכי דייק לה שמואל׳ הא דחי לה הת׳ בקבר שהוא
באיסרטיא ברה״ר שאין רגילות לקבור שם ישר׳׳
א״כ אינו ספק׳ וכיון שלשון אחרון עיקר א״כ הלכה
כשמואל דאמ׳ ספק מותר מיד למוצאי שבת דמייתי
תלמודא סייעתא דשמואל ממתני׳ דמרחץ׳ וגם יש
ללמוד מכאן בדבר הנעשה בשביל ישראל וגם ב
בשביל גוים אסור במוצאי שבת בכדי שיעשו כיון
דלשון אחרון עיקר׳ והרי רבנן אמרי מחצה על
מחצה אסור בכדי שיעשו׳ וטעמא פריטית לפי
שנתחמם המרחץ על שם שניהם׳ וכן משמע קצת
בירושלמי פרק כל כתבי בעובדא דאקלע שמואל
בביתא דגוי אדליק גוי בוצינא בשבתא והפך שמוא׳
אפוי אייתי גוי שטרא וקרא ביה׳ ידע שמואל דלא
בגינתה אדליק׳ הדר שמואל אפוי וקאמר הדא
אמרה נעשה בשביל גוי ובשביל ישראל מותר׳
וקאמ׳ דילמא משום דאין מטריחין את האדם לצאת
מן ביתו אבל בעלמא אסור׳ אע״ג דיש בספר
ירושלמי כתיב הדה אמרה אסור׳ נראה לי דטעות
סופר הוא ומותר גרסי׳׳ ואם הדגים ועופות נצודו
בשביל ישראל בי״ט ראשון או פירות שנתלשו בי״ט
ראשון בשביל ישראל צריך בכדי שיעשו כדאמ׳ רב
פפא פ״ אין צדין הלכתא גוי שהביא דורון לישר׳ אם
יש במינו במחובר אסו׳ לערב בכדי שיעשו׳ ובפי׳
דבכדי שיעשו נחלקו הגאוני׳ רש״י פירש פרק בכל
מערבין דהיינו לערב של מוצאי י״ט ראשון ׳

ואפילו ביום טוב שני מותר משום דשתי קדושות הן
והאחד חול כמו ההוא טביא דאתציד ביום טוב ר
ראשון ואשתחיט ביום טוב שני וכמו ביצה שנולדה
בזה מותרת בזה ופי׳ רבי׳ שלמה דבהלכות גדולות
של רב יהודאי גאון אוסר עד כדי שיעשו למוצאי יום
טוב שני דהיינו כדי שיעשו בהיתר׳ ואמנם יש
לדחות דלא דמי לביצה שנולדה בזה מותרת בזה
דליכא רק מוקצה וכן ההיא טביא שמא אתציד
בשביל גוי או כפרשו המצודות מבעוד יום גדול ב
בחול׳ נלכד הצבי לאחר שתחשך בתוך המצודה
מאיליו דליכא בכל אלה רק מוקצה ולכך מותר ביום
טוב שני מיד בלא כדי שיעשו משום דשני ימי׳ טובי׳
של גליות שתי קדושות שמחמת ספק נעשין והאחד
חול ולא שייך איסור מוקצה בחול׳ אבל היכא
שהפירות נתלשו בשביל ישראל ביום טוב ראשון
אסורין אף ביום טוב שני ולמוצאי של יום טוב שני
בחול בכדי שיעשו כדברי הלכו׳ גדולות רב יהודאי
וטעמא לפי שהישראל אסו׳ לתולשן ולצוד אותן ביום
טוב שני והוא צריך להן איכא למגזר פן יאמר ה
הישראל לגוי ביום טוב ראשון לתלוש פירות ולצוד
דגי׳ ביום טוב ראשון כדי שיהיו ראויין לו ביום טוב
שני לאחר כדי שיעשו אבל אם נאסור עד כדי
שיעשו בחול ליכא למגזר מידי כי למה זה יאמר ה
הישראל לגוי לתלוש ולצוד ביום טוב שני כיון ש
שהישראל עצמו יכול לעשותו בחול׃ וביצה
שנולדה ביום טוב ראשון או דגים ועופות שנצודו
ביום טוב ראשו׳ או פירות שנלקטו ביום טוב ראשון
והכל היה בשביל גוים אותו היום אסורין משום
מוקצה וביום טוב שני מותרין כדתנן ביצה
שנולדה בזה מותרת בזה והוא הדין העופות
והדגים כיון דביום טוב ראשון ליכא אלא מוקצה׳
ודווקא בשני י״ט של גליות כגון פסח עצרת
וסכות אבל שני ימי׳ טובי׳ של ראש השנה נולדה בזה
אסורה בזה וכן דגים ועופות וחיות שנצודו ביום
טוב ראשון או פירות שנלקטו ביום טוב ראשון ב
בשביל גוי אסורין ביום טוב שני משום מוקצה׃
וטעמא משום דקדושה אחת הן ואמנם יום טוב
של פסח כמי או של עצרת או של סכות אם הם ס
סמוכין לשבת לפניה או לאחריה ביצה שנולד׳ בזה
אסורה בזה וכן פירות שנתלשו ודגים ועופות
שנצודו בשביל גוי׳ וטעמ׳ אף על גב שהלכ׳ כארבע׳
זקנים

זקנים אליבא דרבי אליעזר דאמ' דשתי קדושות הן
שבת וי"ט מכל מקום. אסורי' משום הכנה דאין י"ט
מכין לשבת · דבפ"ק דביצה פסקי' כרב דאסר בין
שני ימים טובים של ר"ה הן קדושה אחת משום שאף
בני א"י היו עושין שני ימים של ר"ה היכ' דלא קא מטו
שלוחי ב"ד משו"ה דבמקו' ב"ד כמי פעמים שני ימים י"ט
כשבאו עדי' מן המנחה ולמעלה ביו' ל' שנוהגי' אותו
היו' קדש ולמחר קדש בימי הבניין משו' קלקול הלוי'
בשיר · לכך אף אח' החורבן שהתקין רבן יוחנן בן
זכאי שמקבלין עדות החדש כל היום כלו ואי' עושין
ר"ה רק יום אחד · מ"מ בבבל שעושין לעולם שני ימי'
טובים הם קדושה אחת · ודגים ועופות ופירות
וביצה של י"ט ראשון אסורין גם בי"ט שני של ר"ה:

דנא **ומשפט** פירות או דבר אחר הבא מחוץ לתחום
בשבת בשביל ישראל זה מותר לישרא' אחר כדאית'
פרק בכל מערבין ופרק אין צדין · ולאותו ישראל
צריך לו להמתין במוצאי שבת בכדי שיעשו אף על
גב דהוי איסורא דרבנן · ויש קצת ראיה דתנן
פרק שואל גוי שהביא חלילין לא יספוד בהן אלא
א"כ באו ממקום קרוב · משמע דאם נודע שבשביל
ישראל באו מרחוק לא יספוד עד כדי שיעשו שיבאו
למוצאי שבת ממקום שהביאם דהא מדמי ליה ל
למרחץ שנתחמם בשבת · ויש לדחות · דבמת
החמירו טפי · שהרי גבי חפרו לו קבר בשביל
ישראל לא יקבר בו עולמית גבי חלילים ·
ופרק קמ' דתניא לא תמלא אשה קדירה ערב שבת
עם חשכה עששיות ותורמוסים ולא יתן נחתום
חבית של מים ואם עשה אסור בכדי שיעשו · אף על
גב דליכא איסורא רק שמא יחתה · יש לומר דשייך
התם איסורא דאורייתא · ולפי שאין ראיה להתיר
צרי' ליזהר להחמיר אפילו בבאו מחוץ לתחו' לאסור
בכדי שיעשו למוצאי שבת · אבל ספק שמא הלילה
או' מן החשבון לפי שאין רגילות להביא בלילה מ
ממקום רחוק וצריך להמתין כדי שיבאו ביום ל
למחרת שבת:

דנב **ועל** המים שהעביר או השפחה שואבי' מים מבור שהו' רחב
ארבעה ועמוק עשרה ויותר ומביאין דרך ר"הר
של בית הישראל מתיר רבינו יעקב אם לא אמר לו
הישראל להביא · אע"פ שבשביל ישראל הוא מביא
כיון שהיה יכול הישראל ללכת שם ולירד בבור ו
ולשתות דדווקא לבהמה מתני' מילא מים לבהמתו
של ישראל לא ישקה אחריו ישראל כדאשכחן גבי
פסי ביראות לא הותרו אלא דווקא לבהמה · אבל
לישראל מטפס ועולה מטפס ויורד · ובריית' דליקט
עשבים בשביל ישראל לא יאכיל את בהמתו · מוקי
לה רבי' יצח' ההיא בתרי עברי דנהר' שאין ישר' יכול
להוליך בהמתו שם · ורבינו אליהו נמי היה מתיר ·
דאמרינן פרק מי שהוציאוהו פירו' שיצאו חוץ לתחו'
וחזרו מותרין · ויש לדחות זאת · ואפי' לאותו
שמחמיר ואי' סומך על היתר' זה · מ"מ אם באו בשביל
ישראל זה שאי' מחמיר מותר לישראל זה לאותו ש
שמחמיר לדידן דלית לנו ר"הר דליכא השתא רק
איסור' דרבנן והוי כמו פירות שבאו מחוץ לתחום
בשביל ישרא' זה מותר לישר' אח' · וגוי שכיר לישר' או
שפח' אם הדליקו הנר' או אם עושי' את האש בשביל
ישר' אסור הישר' ליהנות ממנו · כדתנן גוי שהדליק'
את הנר בשביל הישראל אסור להשתמש לאורו ואין
להתיר אותו משום דהוי כמו קצץ מותר בפ"ק · דהני
מילי שולח אגרות בשבת דאין גוף הישראל נהנה
מדבר האסור · אבל הכא כ"ש שמכיר הוא שעושה
בשביל הישראל ואסור שנהנה גופו ממלאכת שבת
הנעשית בשבילו · והישר' מותר להניח עבדו לעשות
מלאכתו לעצמו של גוי · ואין כאן איסור למען ינוח
עבדך כדאמ' פ' ד' מחוסרי כפרה עבד ואמה עושין
מלאכה לעצמן כישר' בחול דברי רבי שמעון ופסיק
התם כוותיה וגם מהתם משמע דווקא לעצמן
אבל לישראל אסור אף על גב דשכירי' אליו והוי כמו
קצץ בשביל כך אי' מותר כדפרישי' לעיל · ואיסור
למען ינוח עבדך היינו למען ישראל · ואם נר אחד
דלוק בשבת וגוי הדליק בשבת הרבה נרות או נתן
בהם עצים הרבה מותר ישראל ליהנות מהן כיון
שמתחלה היה יכול ליהנו' קצת מן הנר או מן האש ·
וכן אם עשה הגוי האש או בשביל תנוק לחממו או
לעשות לתנוק מאכלו או בשביל גדול חולה שאין בו
סכנה מותר גם לבריא · ואסור לומר לגוי מערב
עשה האש בשבת או להדליק הנר · אבל לאחר
השבת מותר לומ' לעבדו ולשפחתו מדוע לא עשית
האש למה לא הדלקת הנר בשבת שעברה אע"פי
שנראה

שנראה הערמה כדי לעשות לשבת הבאה:

רנג **דיני** שירי פתילה של י"ט ראשון אם מותרין בשבת הסמוך לה· או בשני ימים של ר"ה אסורין מזה לזה· אם תחלת כבויין היה בשבת או בי"ט אסורין· ואם כבן תחלה בחול ואחרי כן הדליקן לצורך י"ט או לצורך שבת וכבו בי"ט או בשבת מותרין לחזור ולהדליק' למחר לצורך י"ט שני· כי הכבוי ראשון שהיה בחול הוה הכנה· שכינו בירו' פ"ק דביצה· רב חסדא בעא מחלפא שיטת' דרב תמין הוה עביד לי' שתי קדושו'· פירוש דרב פסיק פ' בכל מערבין כארבעה זקנים ואליבא דר' אליעזר דאמ' שבת וי"ט שתי קדושות הן והכא הוא עביד ליה קדושה אחת דאתפלגון שירי פתילה שירי מדורה שירי שמן שכבו בשבת מהו ל להדליקן ביו' טוב· רב ור' חנינה תרויהו אמרי אסור ור' יוחנן א' מותר· אין יותר אחרי כן מדבר זה: ואו' אכי לפי האמת אין צריך להחליף פלוגתייהו ולא תקשי מרב לרב· דטעמא דרב דאסר שירי פתילה משבת לי"ט לא הוי משום דקדושה אחת הן שלא משו' הכנה דרבה דכבוי קרי הכנה שיותר הן טובות ל להדליק כשנדלקות וכבויות תחלה· אבל רב חסדא דמחליף ואפיך דברי רב משו' דסבר דטעמא דרב דאסר הוי משום קדושה אחת הן· ורב חסדא לטעמיה דלית ליה הכנה דרבה פרק בכל מערבין' ודוגמת פירש שירי פתילה כבר פרי' רב חסדא פרק בכל מערבין· רב חסדא רמי דרב אדרב· מי אמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דר' אליעזר דשתי קדושות הן· והא אמר רב שבת וי"ט ביצה שנולדה בזה אסורה בזה· ומתרץ רבה טעמא דרב משום הכנה· הכי נמי מתרץ משירי פתילה ולא ניפוך ולא נחליף הדברים:

פסק הלכך נראה לי דבשני י"ט של ר"ה או י"ט הסמוך לשבת לפניה· אותן הפתילות שמדליק לצורך י"ט ראשון אם נכבו תחלה בי"ט כבוי זה קרוי הכנה שהן טובות יותר להדליק ואסור להדליקן למחר בי"ט שני· או לשבת· דאין י"ט מכין לשבת וצריך להדליקן בחול ולכבותן בחול או מוכבות הן בחול· וכי חוזר ומדליקן לצורך י"ט ראשון וכבו אחריכן אין בכך כלום ו וחוזר ומדליקן לצורך י"ט שני· או יעשה פתילות חדשות מבחול לצורך י"ט שני· ולא יסמוך על הפתילות הישנות הנותרות מי"ט ראשון· וכן לפידים שהובערו קצת בי"ט ראשון וכבו אסו' להדליקן בי"ט שני של ר"ה· וכן אסור להדליק לפידי' הנותרי' משבת בי"ט שאחריו· כי הכבוי הוא הכנה שטובו' הן יותר לחזור ולהדליקן וצריך עצים אחרים להרבו' ולערב בהם כדאמרינן פרק משילין מרבה עליהם עצים מוכנין ומבטלן· והיינו דאמרינן בירושלמי שירי פתילה ושירי מדורה אסורין· ושירי שמן כמי כעשה בלול יותר כשמדליקן בו· אבל בשני י"ט של גליות של פסח עצרת וסכות אין חששא בכל אלה שיום אחד חול· ואיסור הכנה לא שייך מי"ט לחול· דהא ביצה שנולדה בשב' או בי"ט מותר' בחול· וכן פירו' שנשרו מאיליה' בי"ט מותרין בחול· וכן בשני י"ט של גליו' מה שאין כן בשני י"ט של ר"ה או י"ט הסמוך לשב' לפניה או לאחרי' כדפרי' לעיל: סליק הפס"ק המוב"חר של מלאכ"ת שב"ת וי"ט וש"ל מוקצ"ה והכנ"ה:

רנד **כל** הכלים תנן כל הכלים נטלין לצורך ושלא לצורך· ומפרש רבא דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מ מקומו מותר· היינו לצורך דמתני'· דגם שלא לצורך דהיינו מחמה לצל או שלא יגנב הכל מותר: אבל דבר שמלאכתו לאיסו' כגון קורנס של נפחי' לצורך גופו ולצורך מקומו מותר· אבל מחמה לצל אסור: וכן הלכ'· וכן סובר רב דאמ' רב מדשלא יגנב אסו' כגון מחמה לצל: אבל לצורך גופו ולצורך מקומו מותר· ואפילו לרבי שמעון אסור מחמה לצל· כאן שמלאכתו לאיסור· דהא רב במוקצה לטלטל סבר כר' שמעון כדאיתא פרק מפנין וכרבי דזווי דאסר רב פ"ק ופרק בתרא היינו מוקצה מחמת מיאום· וכן רבי אלעזר דאמר מכבדות של תמרה מותר ו ופריך אי מחמה לצל מאי מותר· ואי רבי שמעון שרי כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל· מאי קשיא ליה· אי רבי אליעזר סבר כוותיה לב"ע אסיר· ומחט נקובה מותרת לצורך גופה· כדתנן מחט של יד מותר ליטול בה הקוץ· וה"ה לצורך מקומה· כדין דב' שמלאכתו לאיסו' דמות' אפי' לצורך מקומ'· והא דנקט ליטול בה את הקוץ חדושא הוא דאע"ג דחביל ומוציא דם שרי· כדאיתא פרק הכחנקין משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לרבי שמעון· ואע"ג דאיכא איסורא דרבנן בעלמ' הכא שרו משום צערא ופטור ומותר כדאיתא שלהי האורג: מיהו

אסור

אסור לצאת בו אחר כששכר מפתחי חלוקו של צוארו דאיכ׳ תכשיט · ולא הא׳ כעיפ׳ · אבל במחט שיש לה ראש מכר אחר כמו איספינגלייא בלעז היא נקראת תכשיט ושריא · ומחט שתופרין בה דשריא ליטול את הקוץ ולצורך גופ׳ ולצורך מקומ׳ אם נטלה חרר׳ חור שלה או עוקצה הרי היא כאבן ואסור לטלטלה דאדם זורקה לבין הגרוטאות · והא דתניא מחט בין היא נקובה בין אינה נקובה מותר לטלטלה לא אמרו נקובה אלא לענין טומאה · מפרש לה התם פרק כל הכלים בגולמי · דזימנין ממליך עילוי ליה מנח · פרק בתרא פליגי רב אחא ורבינא · חד אמר הלכה כר׳ בכולי שבת גבי ענין מוקצה דשרי חוץ מן המוקצ׳ מחמת מיאוס כגון נר של חרס ישן אפילו לא הדליקו בו באותו שבת · וחד אמ׳ אפילו במוקצ׳ מחמת מיאו׳ הלכ׳ כמותו דשרי · ולכ״ע מחמת איסו׳ בר מנר שהדליקו בו באותו שבת משו׳ דדחייה בידי׳ · וקשיא לן דבכולי תלמודא הלכ׳ כמאן דמיקל כדאיתא פר׳ כיצד צולין ופרק כל הבשר בר מתלתא דחשיב התם · אבל מוקצה מחמת חסרון כיס מודה רבי שמעון דאסיר · דתנן כל הכלים נטלין בשבת חוץ ממיסר הגדול ויתד של מחרישה · וכמו כן סכינא דאשכבתא סכין המיוחד לשחוט בו · וכן חרבא דאושכפי דאיתא פרק כל הכלים :

פרק מפנין

תנו רבנן · דג מליח מותר לטלטלו אף על פי שאינו מבושל · דג תפל שאינו מלוח אסור לפי שאינו ראוי כלל לאכילה · אבל בשר בין מליח בין תפל מות׳ לטלטלו סבר לה כרבי שמעון · והא דאמרי׳ פרק תולין תלאי דבשרא שרי לטלטולי דכוורי אסיר · ופירש רבינו שלמה חתיכת בשר מליח או דג התלוי ביתד · וקשה על פי׳ דאי הדג מליח שרי דרב מוקצ׳ לטלטול סבר לה כרבי שמעון כדאיתא פרק מפנין · אלא בתפל מיירי · ונראה יותר דמיירי בחבל שהדג תפל בו או הבשר · דשל בשר אין מאוס כמו של דג · וקשת׳ הוי דומיא דהוצא וקניא דלעיל :

פרק נוטל תנן · בית שמאי אומרים מגביהין מעל השלחן עצמו׳ וקליפו׳ ובה״ה אומרים מסלק הטבלא ומנער׳ · אבל העצמות וקליפות לחודייהו אסור ליקח ולזרוק · ורב נחמן אמר אנו אין לנו אלא בית הלל כרבי שמעון ובית שמאי כרבי יהודה · דאיפכא תנן לה דבית הלל מתירין להגביה עצמות וקליפין ודווקא שראויין למאכל בהמה כדתנן התם מעבירי׳ שיער של פולין ושל עדשים מפני שהוא מאכל בהמה וקאמ׳ מני רבי שמעון · ועצמות לכל הפחות כשהן לחין ראוין הן לבהמה כדאמרינן פרק מפנין · מטלטלין עצמות מפני שהוא מאכל לכלבים · אבל מילי שאינן ראויין אף למאכל בהמה אסור להגביהן · לא יכער לו את השלחן או את המפ׳ כמו מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות · וכן באבן על החבית · והאיא כמי מיירא בשכח אבל במניח אסור לנער · ופירוש של מניח · היינו שמניח שם המעו׳ או דבר האסור כדי׳ לשהו׳ שם כל השבת כולה · אבל נתכן במזיד בערב שבת כדי לנוטלן למחר בשבת מות׳ לנער כמו שכח כדתנן טומנין בגיזי צמר ואי׳ מטלטלין אותן למחר נוטל לו הכסוי והן נופלות · והא דתנן מנער הכר מן החבית · וכן החבית מטה על צדה והאבן נופלת · אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שאנו אלא לצורך גופה שצריך לכר ליסב עליו ולחבית למשוך יין דרך המגופ׳ אבל לצורך מקומן מטלטל הכר עם המעות ויניח הכל למקום אחר שאם היה מנער שם לא היה יכול ליסב באותו מקום · אבל אם לא היה צריך ליסב באותו מקום הוי אסור לטלטל הכר עם המעות אלא ינער והם נופלות · והא דתנן נוטל אדם בנו והאבן בידו · אמרי רבי ינאי בתנוק שיש לו געגועין על אביו · ואפילו הכי אמר רבי יוחנן אם דינר בידו אסור דילמא נפלה ליה לתנוק ואתי אבוה לאתויי · הילכך בסתם תנוק אם יש בידו אבן או שום דבר איסור אסור לטלטל התנוק · דהא ביש לו געגועין דווקא שרי :

פרק ר׳ אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת :
וחכמים אומרים אין תולין ביום טוב משו׳ אהל · ואין נותנין שמרי׳ בתוך השק שכבר תלוי מאתמול · אבל נותנין שמרים לתלויה ביום טוב · ונותנין מים על גבי שמרי׳ כדי שיצולו · ומסננין היין בסודרי׳ · ולעיל פירשתי בדיני שחיטה דהכא ליכא למגזר · אמ׳ רבי חייא בר אשי ובלבד שלא יעשה גומא בסודר לקבל היין לפי שהוא עובדיה דחול · אמר זעירי יין צלול לתוך המשמרת · אבל לא עכור דלא משתתי הכי

הכי מתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר כבורר אדם חבית יין ושמרים · פירוש מערב יחד ונותן לתוך המשמרת בשבת · ומתרץ בין הגתות שנו ששותין יין עכור ואין נראה כבורר · אמ׳ רבא אסור להדוקי אודרא דשיטא · פירוש סתימת פך של יין · ואסור משום דש · אמר רב ששת בריה דרב אידי האי שיינא שרי · פירו׳ כובע של לבד שנותני׳ בראש · והתני׳ שייאנא אסיר לא קשיא · הא דאית ביה טפח אסיר משום אהל · דלית ביה טפח בולט חוץ לראשו שרי · ופריך אלא מעתה אפיק בגלימיה טפח הכי נמי דאסיר · אלא לא קשיא · הא דמהדק בראשו מותר : לא מהדק בחזקה בראשו אסור דילמא יגביהנו הרוח ויפול ואתי לאתויי בשבת · הילכך מות׳ להניח כובע של לבד בראשו ולצאת בו ברשות הרבי׳ היכא שיש בו רצועה או משיחה שקושרו תחת צוארו דליכא למיחש שמא יפול · וכן נוהגין בארץ לותייר ואשכנז לישא כובעי׳ בראשיהן · ויש מפרשין הא דמיהדק כשהכובע קשה אז אסור היכא שבולט טפח משום אהל · הא דלא מיהדק שא רך כמו בגד שרי דלא מיקרי אהל כמו אפיק בגלימיה טפח · ועל פי׳ זה יקשה שא לא קשיא דמשמ׳ שחוזר בו מתירוצו ראשון : ואמנם לפירוש זה נמי מותרין בני אשכנז לישא את כובעיהן בשבת לפי שכובע שלהן אינו בולט כעין אהל אלא משפע ויורד למטה וכל אותם שבעניין זה מותרין לכל הפחות אם קושרין אותם תחת צואריהן · ואם בולטין חוצ׳ אסורין ואין מועיל קשירה · ולפי׳ ראשון כולן מותרין אם נקשרו תחת הצואר · ואותו מכספת שהוא מצמר כבש או עז ומחוטין טוויין · או פעמים הוא מבגד וקורין אותו שמוכא בלעז מותר ליתן בראשו כמו שרגילין העולם ואפילו בלא קשירה תחת צואר לפי שרבוקי׳ היטב בראש ואין נופל מפני הרוח :

חרדל שלשו ושוש שרקו פירשתי פר׳ קמא :

גורפין מלפני הפטם · פי׳ האבוס שלפני ב בהמה גורפין הפסולת משום כדי לתת מספא חדש דברי ר׳ דוסא וחכמי׳ אוסרין · ומפרש בגמ׳ מחלוקת באבוס של כלי · כגון של עץ אחד כעין צנור · או של אבן כעין צנור · דרבנן גזרי אטו של קרקע · אבל של קרקע דברי הכל אסור משו׳ אשווי גומות · הרי לך אפילו איבוס של עץ ושל אבן הוי אסור לכבד ולגרוף כדי לתת אוכל לפני בהמ׳ גזירה אטו איבוס של קרקע · דהלכה כחכמים · אבל שלחן מותר לגרוף הפירורין או התיבה בשבת · דהתם ליכא גזירה · ובפרק כל הכלים נמי אמרינן מכבדות של מילת היינו דבר שמלאכתו להיתר · היינו לגרוף פירורין מעל השלחן או מן התיבה · אבל לכבד הבית אסור דאיכא אשווי גומו׳ · ואפילו לר״ש אסור מדרבנן · ובפרק כל הכלים נמי אמרינן מכבדות של תמרה של ענפי אילן הוי מלאכתו לאיסור · ואפי׳ בית שיש לה רצפת אבני׳ אסור לכבד דשייך אשווי גומות בין השורות · בין הדוברין לכל הפחות או מדרבנן או גזירה בית שאין לה רצפ׳ כדאמרי׳ פרק במה מדליקין גבי גורר כסא וספסל · גזיר׳ עיליתא דשישא אטו רצפת דעלמ׳ שאינ׳ רצפת שיש · ושלהי המצניע דאמי׳ שרא זלחא במחוזא לרבץ בה מים מפני רוב העפר לפי שכל העיר רצפת אבנים ולא גזרינן בה אטו עיר אחרת · אבל לרבץ מים בבית מפני העפר מותר אפילו אין שם רצפת אבנים · כדאמרינן שלהי המצניע · והאידנא דסבירא לן כר׳ שמעון דאין מתכוין מותר לכתחלה לרבץ מים · אבל לכבד אסור כדפרישית :

אמנם בעל הלכות גדולו׳ ר׳ יהודאי מתיר לכבד הבית לכתחלה כמו לרבץ מים · וקשה על דבריו דפרק כל הכלים קאמרי׳ אמר רבי אלעזר מכבדות של תמרה מותר · ופריך אי מחמה לכל בהא אמר ר׳ אלעזר מותר · הא מלאכתו לאיסור הוא ולימא דרבי אלעזר סבר כרבי שמעון דשרי לכבד הבית והוי מלאכתו להיתר · אלמ׳ אפילו לרבי שמעון אסור לכבד הבית · אבל לרבץ מותר · והא דתניא שלהי המצניע המכבד והמרבץ חייב חטאת דברי רבי אליעזר · וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה משום שבות · הני חכמים אין לומ׳ רבי שמעון דלא שרי לכתחלה כדאיתא התם · שא היינו רבי יהוד׳ וסבר דאין זה פסיק רישיה כמו לר׳ אליעזר או סובר כוונת האדם אין לאשווי גומות · ואינו מתכוין לרבי יהודה במילי דשבת אינו אסור כי אם מדרבנן · כמו שמוכיח מורי רבינו מפרק אמר להם הממונה גבי ר׳ יהוד׳ אומר עששיות של ברזל מטילין לתוכו וכו׳ · ורבי אליעזר סבר עיקר כוונת האדם לאשווי גומו׳ · ולכך פרק תמיד נשחט דתנן מדיחין את העזר׳ בארבעה עשר בניסן שחל בשבת מפני דמי הפסחים · שלא ברצון חכמים · וקאמר שלא

ברצון

כרבנן רבי אליעזר ואפילו ברצפת העזרה היה מ
מחייב חטאת לפי שהיו מדיחין ביותר מפני הדם
ואיכא אשווי גומות בין הדובקין · אבל לרבי יהודה
דאין אלא שבות בעלמא הלכך לא גזרינן בעזרה ·
וכיון דהלכ׳ כרבי שמעון דאין מתכוין מותר כדשרי
התם לרבנן לכתחלה הילכ׳ מות״ לגרור כסא וספסל
בין גדולים דלא אפשר לטלטלן · בין קטני׳ דאפשר
כדאמרינן פרק במה מדליקין מההיא דכלאים מוכרי
כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין ליהנות ב
בחמה ובגשמים אף על גב דאפשר לעשו׳ כצנועין
שמפשילין במקל לאחוריהן · ובלבד שלא יהא פסיק
רישיה לעשות חריץ בגרירה ונהנה כנושא כלאים
על כתפיו · דאי הוי פסיק רישיה מודה רבי שמעון
דאסור · וכן אמר אביי כל מילי דמר עביד כרב כל
חומרותיו בר מהני תלת דעביד כשמואל · הלכה
כרבי שמעון בגרירה וכו׳ · אלמא דבר שאין מתכוין
מותר · וכן הלכה מלאכה שאינה צריכ׳ לגופה פטור
עליה כרבי שמעון כדתנן בבחירתא במס׳ עדויות
המפיס מורסא אם לעשו׳ לה פה חייב שמתכוין כדי
לעשו׳ לה פה ולהכנים אויר ולהוציא ליחה וה״ל בונה
אבל להוציא ליחה פטור · וברים שמכה פרקי׳ קאמר
דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה · ובפרק האורג
קאמ׳ דפטור ומותר דמשום צערא שרי מדתנן מחט
של יד מותר ליטול בה את הקוץ · הילכך מותר
להוציא ליחה מכויה שלו שקורין קוייטורא בלעז ·
כדתנן המפים מורסא להוציא ליחה פטור · והיינו
פטור ומותר ואף על פי שיש דם בתוך הכויה · דהך
משנ׳ דמפים מורסא מיירא אפי׳ יש בה דם כדאיתא
ברים כתובות · ומפרש טעמא דשרי כי יש בה דם
משו׳ דדם שבתוך המורסא מפקד פקיד · אמ׳ אביי
מקמי חמרא לוקחי׳ מותר האוכל ויהבינן קמי תורא
אבל מקמי תורא לא שקלי׳ בשבת את מותר האוכל
כדי ליתן לפני החמור · ומפרש לפי דחמור לית ליה
רירא ומותרו ראוי לבהמה אחרת · ואין זה טלטול
שלא לצורך · אבל שור יש לו רירא והמותר אינו ראוי
לבהמ׳ אחרת · הילכך צריך לדקדק בשאר בהמות
מותר לתת מספא שכשאר לזו לפני זו שאינה מיכה :

הקש של המטה לא יכענענו בידו כדי
לשכב עליו אבל מכענעו בגופו
דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול · ואם הקש היה
מאכל לבהמה שרי · ואם היה עליו כר או כסת או
סדין מבעוד יום מותר בשבת לנענעו בידו אף על

גב שאינו ראוי למאכל בהמה · אמר רב יהודה אמר
רב טיט שעל בגדו מכסכסו מבפני׳ ושפשפו מבפני׳
ולא מבחוץ דרך שהטיט שם שאז נראה כמלבן :

אמר רבא טיט שעל גבי רגליו מקנחו
בכותל ואין מקנחו בקרקע · משו׳
אשווי גומות · מר בריה דרבינא אמ׳ אחד זה ואחד
זה אסור ואפילו בכותל משו׳ בונה שמוסיף טיט על
הכותל אלא יקנח בקורה · רב פפא אמר אחד זה
ואחד זה מותר · ולא ידענא הלכה כמאן · אמר רבי
אבהו טיט שעל מנעלו מגררו בגב הסכין · אמ׳ ליה
ההוא סבא שמי דידך דתני רבי חייא או׳ מגררין לא
מנעל חדש ולא מנעל ישן ולא יסוך רגלו שמן · והוא
בתוך המנעל משום שמעבד עור המנעל · אבל סך
כל גופו שמן בשבת :

תנו רבנן לא יצא קטן במנעל גדול · פן יפול
המנעל גדול ואתי לאתויי · אבל יוצא
בחלוק גדול · ולא תצא אשה בשבת במנעל מרופט
קרוע מלמעלה דמחכו עלה ושלפא ומתויא ליה ·
ולא תצא אשה במנעל חדש בשבת אלא אם כן יצאת
שעה אחת מבעוד יום לפי שמקפדת שיהא למדת
רגלה · ואם אינו מיושב ומיושר ברגלה כרצונה
הויא שלפ׳ ומייתי ליה · אבל אדם אינו כל כך מקפיד
ומות׳ לצאת במנעל שלא נסהו בחול · תניא שומטין
מנעל מעל גבי האימום · פירוש דפוס של עץ
שבתו׳ המנעל ויסירו הרפוס כדי ליק׳ המנעל כרבא
דאמר מלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו
מותר · והלכה כמותו · ואפילו לאביי דאסר לצורך
מקומו אם היה רפוי מותר :

פרק חבית שנשבר׳ מצילין מזון שלשה
סעודות היינו בהרבה כלים · אבל
באחד כלי יכול להציל הרבה · כדאיתא פר׳ כל כתבי
דתניא כשברה חבית בראש גגו מביא כלי ומניח
תחתיה · ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט לקבל
הקלות · וגם מהטיפין מהאויר וגם לא יביא כלי
ויצרף לגג להמשיך שם יין מן הגג לכלי · ודרש רב
שזבי אפילו כלי אח׳ גרידא לא יביא אם הוא מתזיק
יותר משלש סעודו׳ · ואמ׳ רבא האי טעותא מדקתני
לא יביא כלי אחר ויקלוט · שמע מינ׳ באחד מנא כמה
דבעי מציל אפילו טובא ובאיזה ענין שירצה :

תנא לא ישפוג ביין · כותן ספוג לארץ
ביין כששפך לארץ · ואחר כך
נטיף הספוג בכלי זה אסור גזירה משום סחיטה ·

שחיט׳ גובתא׳ קנה חלול שקובעין בחבית ונותן ברזא בתוך הקנה החלול כדי למשוך היין׳ ומפרש תלמוד׳ לחתוך הקנ׳ חלול לתקנו שיוכל ליכנס בחור של החבית אסור אפי׳ בי״ט׳ ואם כפל מותר להחזירו אפילו בשבת׳ אבל להביאו חדש ממקום אחר כדי לתוחבו בנקב החבית והוא לא היה שם מעולם רב אסר דשמא לא יהיה בטוב ויתקננו ושמוא׳ שרי ואפי׳ בשבת׳ ורבי יאשיה מיקל כשמוא׳ ודרש רב ששת בריה דרב אידי משמיה דרבי יוחנן הלכ׳ כר׳ יאשיה דמתיר לתת קנה חלול בחבית׳ בשבת אע״ג שלא נקבו בחול תחלה אם ראוי לאותו נקב של חבית׃

מי שנשרו כליו נפלו כליו במים׳ אבל אין לפרש נשרו לשון שרייה׳ דהא פ׳ משילין פירות אית דתני מנשירין פירו׳ כמו מי שנשרו כליו׳ שמא הוי לשון נפליה׳ שוטחן בשבת בחמ״ לייבשן׳ אבל לא כנגד העם׳ ואמ׳ רב יהוד׳ אמ׳ רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי ח חדרים אסור׳ ופריך ליה ממתני׳ דשריא שלא כנגד העם וקאמר תנאי היא׳ והארכתי בזה פרק קמא דעבודה זרה׃

המנער טליתו מן העפר בשבת חייב חטאת׳ ודווקא בחדתי׳ ודווקא באוכמי דשייך בהו לבון׳ ודווקא איקפיד עליה׳ ואכן לא קפדינן אם העפר או הטל שרי׃

אמר רבי יוח׳ היוצא בטלית מקופלת על כתפו חייב חטאת׳ פי׳ שולי טליתו שהו׳ מאחוריו שם אותם על כתפיו וזהו הוי משוי ואסו׳ פעם אחת יצא ר׳ לשו׳ והיו שני כדי טליתו מונחי׳ על כתיפו פי׳ ב׳ צידי טליתו התלויין לפניו א״ מימי׳ וא׳ משמא׳ קיפלן והניחן על כתיפו׳ א״ל ר׳ יהושע בן זירוז בזו חייב רבי מאיר חטאת ושלשל ר׳ טליתו׳ הרי שאסור לתת שולי טליתו שאחוריו על כתפו׳ וכן שני קרנו׳ טליתו שלפניו אסור לתתם על כתפו׳ אמ׳ רבי יהוד׳ מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר שיצא בשודר שעל כתיפיו וגימא כרוכה באצבעו׳ וכשבא הדבר לפני חכמי׳ אמרי אף על פי שאין גימא כרוכ׳ לו באצבעו וכן פסיק רבי יוחנן דשרי לצאת בשבת בלא גימא כרוכה׳ ואם כן אדם שנפסקו לולאי טליתו ברשות הרבים מותר ללכת במקום שירצה וטליתו לבוש סביביו דאפילו בלא גימא שרי׃

אמנם אם הלולאו׳ מוזהבו׳ שנפסקו והם תלויות חשובו׳ ואסור משו׳ משאוי של לולאות התלויות שלא לצורך דחשיבי ולא בטילי אגב טלית׳ כדאמרינן פרק תולין מתעטף אדם בכילה וכסכניה׳ בגד שפורסין על מטתו על כלונסות ויוצא בה לרשות הרבי׳ אף על פי שכסכסין תולין הן חוטין שקושרין לנקליטין׳ וקא משמע לן שאין איסור בהוצאת החוטין אלא בטלין הן אגב הבגד׳ ופריך והא אמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה חייב חטאת׳ זה משום הציציות התלויות בחנם והם משוי׳ ומתרץ התם חשיבי ולא בטילי׳ לפי שהן של תכלת׃ כך פירש רבינו שלמ׳׃ אבל חוטי הכילה אינן חשובין ובטלין אגב הבגד׳ ואותם רצועות שקושרין באבנט של מכנסים והם תלויות לניירייש בלע״ז׳ וקושר ראשן באכפלייהו׳ של בגד או של עור למתוח האכפלייאות למע׳ שהם חשובו׳ של משי או צבועו׳ ארגמן ופעמים הולך יחף בשבת לרשו׳ הרבי׳ והרי הלולאו׳ חשובות ותלויות שלא לצורך ולא בטילי אגב מכנסים והוי משאוי׳ כמו יוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה דחייב חטאת משום הציציות התלויות שלא לצורך׳ יש שמחמירי׳ וקושרי׳ אותם תחלה באכפלייאו׳ עתה כשמניחן ברגליו ראשי הרצועות לאבנט למתוח האכפלייאות למעלה׳ וכשהוא יחף כשאהרו החוטין והרצועות מחוברין לאכפלייאות׃

אמנם יש להתיר׳ דאפילו כשהו׳ יחף אין הרצוע׳ שהן תלויין באבנט מיקרי משאוי שאינ׳ שלא לצורך׳ דאי בעי ינעול אכפלייאות ברגליו ויהיה צריך לרצוע׳׳ ואפילו ביום הכיפורים פעמים קושר ראשי המכנסיים התלויין למטה וזוקף ראשיהן למעלה כדי שוקיו וקושרין לרצוע׳ התלויות לאבנט׳ אמנם יש שקושרין ראשי של מכנסים זה לזה לכסות שוקיו ויריכיו ולא לרצועות התלויות לאבנט׳ והמחמיר לתלות לו ולקשור הרצועות לקובען באכפלייאו׳ ולא באבנטו תבא עליו ברכה׃

זהו מ״ה שהיה חס״ר לע״ל בקונד״רס ו׳ בס״ימן כ״ו

וכן מותר לטגן בפסח עור שמן של אווז שהופשט ונמלח קוד׳ הפסח אע״פ שלא נבדק המלח מן החמץ אבל שומן שמהותך מקוד׳ פסח אסו׳ לטגן בו בפסח לפי שהמחבת שהתיכו בה העור היה׳ בלוע׳ מחמץ לפי שפעמים שמבשלין בה לחם וקורין אותו שלקוק בלע׳ או רוישלש בלע׳ ויש טעם חמץ בשומן שהתיכו

בה

ה אחר כך ואף על גב דנותן טעם בר נותן טעם
ותר הלא שמא כשנתבשלו אסור · ואף על גב דלא
תיכו העור במחבת ביום שבשלו בה חמץ והויא
מו איכ' בת יומא לגבי העור שהתיכו בה והלא אין
ס שלא יעשה חמץ במחבת ונעשית הבליעה בת
מא כדפרישית לקמן רוגמא דאמרי' פ' רס חטאת
כל יום נעשית ניעול לחבירו · ועוד דבכל יום
נרחיין בה את הקערות שמלאו' חמץ · ועוד פעמים
שמטגנין במחבת בוייכן או רוסויילש יש יותר מ
נדאי שומן וחוזרין ושופכי' המותר בקדיר' עם שאר
שומן הרי כל השומן מלא חמץ · לכך אסור לטגן
פסח בשומן מהותך · אבל כמצאת החטה בפסח
נה' המינ' חטה ושעור' שבולת שועל ושיפון וכוסמין
אם במרק מצאו הכל אסור המרק והבשר שהמרק
מוליך טעם החטה בכל הקדירה והרי חמץ במשהו
בזמן פסח · וכן הדין בצלי ואוסרין הכל במשהו לפי
שטעם החטה הולך בכל העוף כשהופך השפוד ב
בשע' צלייה וצריך להשהו' המאכל עד לאחר הפסח
ואז מותר לאוכלו · אבל אם מצא החטה על הבשר
שנמלח כראה שאינו אסור רק קליפה מקום החטה
שהטעם אינו מפעפע · ואם כתן העוף אפילו במים
רותחין הכל אסור · אם מצא אחרי כן החטה שהרי
כבר נתחמצ' מטע' שנמלח הבשר · ושמעתי אומרי'
שאפילו כמצא' החט' במי' או במרק אם החט' שלימה
היה דבי' אינו מתיר · ואף על גב דאמרי' נתבקעה
אסורה · לא נתבקעה ממש אלא אילו מניחה על פי
חבית ונתבקעה הרי לדידן ספק הוא שאין אנו
בקיאין מהו · ראויה להתבקע והוי ספיקא דרבנן
לקולא שהרי איסו' במשהו של חמץ אינו אלא מדרבנן
אבל קשי' לרבי' עלה הלא ספק מוכן אסור פרק אין
צדין אע"ג דהוי ספיקא דרבנן כיון שיש לו מתירין
לאחר יום טוב אזלינן לחומרא · ובמחזור ויטרי יש
על חטה שנמצאת שרבי זהו רבנו שלמה מצריכה
להשות' עד לאחר הפסח דאף על גב דתנ' במסכת
אהילות ברגים ובעופו' כדי שתפיל לאור ותשרף הוי
...ירול לגבי טומאה ומספקא ליה אי ילפי' איסורא
...דאמ' פרק כיסוי הדם אם אמרו ספק
...ר יאמרו ספק איסו' להיתר · וכ"ע במנחו'
...ר' ישמעאל דזאובים בלעו תנוקו' וטיהרו
...ובע... ..שיך קמא דבכורות דתנ' דג טהור שבלע
דג טמא אסור באכילה · שמא יש חילוק בין טומאה
לאיסור אכילה · כתשין שבגללי בהמ' שמטמאו כדבי
ישמעאל דלא שהו בבטן מעת לעת כדי עיכול · אי
נמי אתיא כר' יהוד' בן בתיר' דאמ' במסכת אהילות
ברגי' ובעופו' מעת לעת ולכך אסור דלא שהו ופליג
אתנ' קמ' דאמ' כדי שתפול לאור ותשרף אנ"כ כל היכא
שמהותך ובלעם הוי עיכול בין לטומאה בין לאיסור
אכילה כששהה זמן עיכול שפירשו חכמים וכי הוו
שלמים לא הוי עיכול לגבי שום דבר · ולגבי חיטה
שנמצאת בפסח יש להחמיר ואחרי כן מצאתי כ"ן
בתשוב' אחת שפירש רבי' בן רבי' שמואל בשם רבינו
יעקב דחמץ בנתעכל קודם הפסח בטל בס' אינו
חוזר וניעור בפסח במשהו · וגם אינו במשהו עד
הערב שהויה אבל לא הביא ראי' מכלאי' מצמ' גמלים
וכן הדין מקנבו' ופשתן שטרפן זה בזה וערבן וטוו
אותן יחד אם רוב מקנבוס מות' ליתנס אח"כ בבגד
צמר אבל אם טווה קנבוס לבדו ופשתן לבדו ואחר
כך עירבן יחד אפילו רוב קנבוס אסור להביא צמר
לשם דהתנ' צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן ואין
טירוף ותערובת שייך אלא קודם טוויה : ואותו טפ"ין
בלעז שמציעין על המיטו' הערב הוא מצמר והשתי
ספק מקנבוס ספק מפשתים אם באו מאנגלטיר' או
ממקומו' אחרו' שאין קנבוס הרי הן כלאי' ואסו' ליסב
עליה' · וכן הלולאו' אפי' אותן של משי יש בהן חוט א'
שספק קנבוס ספק פשתן · ואסור לתתו בכרבל של
צמר אבל החלולות כולן של משי וכשירות · וכן
בחביות כשמתקנין אותן נותן הגוי עיסה בשולים
בין כסר לכסר כדי לחברם ביחד מות' לשתו' בפסח
מאותו יין אם יש שני חדשים עד הפסח כשנתנו שם
העיס' לפי דטעם חמץ שנכנס ביין לפני הפסח כבר
נתבטל בהיתר וכשיב' פסח לא יהא ניעור כדמוכח
ראיה של צמר גמלי' · ואילו היה בתו' ימי פסח עצמו
אין החמץ נותן טעם ביין דהוקש' וחי' שם חמץ עליו
אבל קרוב לפסח אם תקנו חבית אסו' לשתו' מאותו
יין שתוך שני חדשי' עדיין העיס' רכה ונותנת טעם
בתוך ימי הפסח

זהו מ"ה שחסר לע"ל בקו' דרש ו' סי"מן ס"ר

ואותן מדוכות של [illegible] צריכין הגעלה לפי ששופכין
שם שמנונית כבלה הרותח עם שומן או עם פילפלי'
ואפילו מדוכות של אבן צריכין הגעלה · והא דתנא
בתוספתא דזבחים כלי אבנים אין צריכין מריקה
ושטיפה אלא מדיחן הייכו מדיחן במי' רותחין כלו'
מגעילן

מגעילן וכן לעיל תניא ר' שמעון אומ' קדרו' קלין אין צריכין מריקה ושטיפה אלא מדיחן שנותן טעם · והא' מדיחן היינו מגעילן מדקתני נותן טעם ועוד פשיטא דקדרות קלין לאחר שהם נותר בכלי נחשת צריכין הגעלה ואפילו תרומה דלא גרע מגעולי גוים ואינו ממעט קדרים קלין אלא ממריק' ושטיפה דהיינו בצונן לאחר הגעלה וכן איתא פ' דם חטאת והא דלא קתני נותן טעם גבי כלי אבני' דכבר תנא ליה גבי קדרו' קלין וכן מצינו בתוספת' דע"ז פ' בתר' שטוף מדיחן במקום מגעילן דקתני הלוקח כלי' מן הגוים הכוסות והצלוחיות מדיחן בצונן היורות וה והקומקמוסין מדיחן · השפודין והאיסכלאו' מלבנן:

אני ברוך בר רבי יצחק כתבתי ספר זה ויבין וישכיל הרואה בסימני' שהם רמזי' אם יראה בהם מעין שאלתו גם שם ימצא מפורש בהרבה מקו[illegible]ת · גם כן שם ימצא מפורש בהרבה מקומות בירור הדבר בקוצר עם קצת ראיות דרך קצרה · אמנם בתוך הספר למקום אשר יורנו הסימן ללכת ולראות שם ימצא הכל לבירור ראיות וטעמים באורך ככל הצורך · וגם שם סוף כל הלכה והלכה חוזר ומפרש בקוצר הפסק עם ראיות למען ירוץ קורא בו · ה' בל מפורש כאשר הראוני מן השמים · ולא מדעתי ומלבי עשיתיו כי אם מפי רבותי קדושי עליון · ואיש על מקומו מבואר שמו · זה הספר נקרא ספר התרומה יען כי מדותיו הם מתרומות בעלי מזימות קדושי נור שוכן רומה יסדתיו להורות לפתאים ערמה אם יקרא לאיש משגה מאומה בו יקרא וימצא שמה חפצו מאיר תעלומה לכל יודעו תהי נפשו שוקקה וכמה לראות בו תמיד כמה ותמה ואל מפיו אלי יתן חכמה ועליון דעת גם ירבה עצמה לבאר כמשפט זה ספר התרומה:

נשלם ספר התרומה הזה בבית דניאל בומבירגי ותהי
השלמתו ביום ו' בכ"ו לחדש ניסן שנת הרפ"ג
לפ"ק האל הנותן ליעף כח הוא יתן לנו
כח ועזר מאתו להשלי' ולהתחי'
אחר ספרי הקדש וכן
יהי רצון מלפניו
אמן

90 M.R

£35 = 1